

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Генерального штабу
Збройних Сил України
від 12.10.16 №379

КУРС СТРІЛЬБ ЗІ СТРІЛЕЦЬКОЇ ЗБРОЇ І БОЙОВИХ МАШИН
КРП 03.032.056-2016(01)

1. Загальні положення

1.1. Курс стрільб зі стрілецької зброї і бойових машин (далі – Курс стрільб) призначений для набуття офіцерами, сержантами і старшинами, солдатами (матросами) та курсантами (слухачами) вищих військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ), а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки (далі – ВНП ВНЗ) Збройних Сил України, навчок щодо вирішення вогневих завдань із стрілецької зброї (підствольних гранатометів), гранатометів (реактивних протитанкових гранат), реактивних піхотних вогнеметів, переносних протитанкових комплексів, ручних гранат, озброєння бойових та спеціальних машин**, удосконалення їх індивідуальної майстерності та підготовки екіпажів, відділень, взводів до виконання вогневих завдань у сучасному бою.

1.2. Курс стрільб включає такі розділи:

1. Загальні положення.
2. Організація та проведення стрільб.
3. Оцінка вогневої підготовки.
4. Порядок виконання та умови вправ стрільб зі стрілецької зброї.
5. Порядок виконання та умови вправ стрільб з озброєння бойових машин.
6. Порядок метання ручних гранат та умови вправ.
7. Ведення розвідки цілей, визначення дальностей та цілевказання.
8. Управління вогнем підрозділів;
9. Вимоги до організації та проведення вправ бойових стрільб (далі ВВС) та бойових стрільб.

Успішне виконання Курсу стрільб забезпечується:

своєчасним та правильним плануванням вогневої підготовки, наявністю сучасної навчальної матеріально-технічної бази, що дозволяє створювати різну мішеневу обстановку і якісно проводити з підрозділами комплексні заняття з усіх розділів вогневої підготовки;

високою професійною і методичною підготовкою осіб офіцерського,

*Тут і далі під бойовими машинами слід вважати бронетранспортери (БТР, БРДМ), бойові машини піхоти, десанту (БМП, БМД), танки; під спеціальними машинами – спеціальні, розвідувальні та артилерійські машини обладнані кулеметною установкою (КУ) – пристроєм для встановлення великокаліберного кулемета або кулемета ПКТ (ПКБ, ПКМБ, тощо).

сержантського і старшинського складу (інструкторів*),

а також ефективним використанням у навчанні навчально-тренувальних засобів (далі – НТЗ);

глибокими знаннями тими, хто навчається, основ і правил стрільби, матеріальної частини зброї (озброєння), боєприпасів, приладів стрільби (спостереження), систем управління вогнем, їх правильною підготовкою до стрільби, умінням швидко виявляти та уражати цілі за будь-яких умов;

високою злагодженістю дій усіх членів екіпажу і особового складу підрозділів під час виконання вогневих (тактичних) завдань;

неухильним дотриманням умов вправ бойових стрільб (ВБС), порядку їх виконання; виконанням планів бойових стрільб (далі – БС) та вимог заходів безпеки.

1.3. За своїм призначенням вправи стрільб поділяються на:

вправи базового рівня – для початкового загального і фахового індивідуального навчання у стрільбі тих, хто навчається, з усіх видів зброї, крім озброєння танків і БМ, та навчання метання ручних гранат без урахування часу на стрільбу та кількості боєприпасів;

вправи спеціалізованого рівня – для поглибленого навчання у стрільбі, вдосконалення умінь та навичок тими, хто навчається, у виконанні вогневих завдань зі стрілецької зброї (підствольних гранатометів), гранатометів (ручних і станкових; автоматичних гранатометів; реактивних протитанкових гранат), вогнететів та озброєння танків і БМ, спеціальних машин в різних видах бою (з проведенням взаємозаміни військовослужбовців у відділеннях (екіпажах, розрахунках, обслугах);

вправи бойового рівня – для набуття і вдосконалення умінь, навичок і досягнення злагодженості дій тими, хто навчається, виконання комплексних (вогневих і тактичних) завдань у ході колективної підготовки у складі бойових груп, екіпажів, відділень, взводів (взводних тактичних груп) на тактичному фоні, в тому числі у взаємодії з артилерією, авіацією та підрозділами інших родів військ.

Вправи базового рівня включають:

вправи початкових стрільб (далі – ВПС);

вправи навчальних стрільб (далі – ВНС);

навчальні вправи з метання ручних гранат.

Вправи спеціалізованого рівня включають:

вправи навчальних стрільб;

вправи контрольних стрільб (далі – ВКС).

Вправи бойового рівня підготовки включають:

ВБС у складі бойових груп – бойової двійки (трійки, пари);

ВБС у складі екіпажу БМ;

БС та ВБС у складі відділення (взводу).

ВПС призначені для набуття первинних навичок у виконанні вогневих завдань.

Вони відпрацьовуються усіма категоріями військовослужбовців.

Підготовчі вправи стрільб (далі – ПВС) призначені для спрямованого навчання у виконанні найбільш складних вогневих завдань (елементів) навчальних та контрольних вправ стрільб.

ВНС призначені для послідовного навчання військовослужбовців самостійному

* Тут і далі під інструктором слід вважати підготовленого інструктора з вогневої підготовки з відповідним сертифікатом, отриманим на спеціальних курсах підготовки.

виконанню вогневих завдань у сучасному бою всіма способами по різних цілях за будь-яких умов, підтримання та удосконалення індивідуальної підготовки.

ВНС відпрацьовуються на НТЗ зі стрілецької зброї, озброєння бойових і спеціальних машин на військових стрільбищах та директрисах БМ.

ВКС призначені для визначення рівня вогневої виучки військовослужбовців у ході проведення інспекційних заходів, перевірок, контрольних занять, випускних іспитів, підтвердження та підвищення класної кваліфікації.

ВБС (БС) призначені для навчання та удосконалення навичок особового складу бойових груп, екіпажів, відділень і взводів в ефективному застосуванні зброї та озброєння БМ, навчання злагодженим діям і вмілому виконанню вогневих завдань на полі бою, а для командирів підрозділів - управління вогнем і маневром бойових груп (підрозділів) у ході виконання завдань за призначенням, за будь-яких умов обстановки.

1.4. Правила позначення вправ Курсу стрільб зі стрілецької зброї і бойових машин Сухопутних військ.

Літерну частину позначення складають дві великі літери "КС", які відповідають скороченому типу документа.

Цифрова частина складається з чотирьох груп цифр:

X.XX.X.X, де:

перша цифрова група (від 1 до 6) – коди за призначенням вправ стрільб;

друга цифрова група (від 01 до 20) – коди за видом зброї (озброєння), складом підрозділу;

третья цифрова група (від 1 до 2) – за видом бою (бойових дій):

четверта цифрова група (від 01 до 12) – порядковий номер вправи згідно з Курсом стрільб зі стрілецької зброї і бойових машин Сухопутних військ.

У деяких випадках для позначення вправ Курсу стрільб зі стрілецької зброї і бойових машин Сухопутних військ в цифрову частину другої групи цифр додаються додаткові групи цифр у дужках. Такі вправи стрільб передбачають застосування різних видів зброї (озброєння).

Коди за призначенням вправ стрільб:

1 – вправи початкових стрільб (далі – ВПС);

2 – вправи навчальних стрільб (далі – ВНС);

3 – вправи контрольних стрільб (далі – ВКС);

4 – початкові вправи з метання навчально-імітаційних (навчальних протитанкових) гранат;

5 – навчальні вправи з метання бойових (кумулятивних) гранат;

6 – вправи бойових стрільб (далі – ВБС).

Коди за видом зброї (озброєння), складом підрозділу:

01 – автомат;

02 – снайперська гвинтівка;

03 – ручний кулемет,

04 – кулемет;

05 – підствольний гранатомет;

06 – протитанковий гранатомет (реактивний протитанковий гранатомет);

07 – станковий протитанковий гранатомет;

08 – реактивний піхотний вогнемет;

09 – ПТРК;

10 – гранатомет на станку;

- 11 – великокаліберний кулемет;
- 12 – пістолет;
- 13 – з озброєння БМП (БТР з автоматичною гарматою);
- 14 – з озброєння БТР-80 (БТР-70, БРДМ);
- 15 – з озброєння танка;
- 16 – ручна граната;
- 17 – ручна кумулятивна граната;
- 18 – бойова група (двійка, трійка);
- 19 – відділення;
- 20 – взвод (взводна тактична група (далі – ВТГр).

Коди за видом бою (бойових дій):

- 1 – оборонні дії;
- 2 – наступальні (штурмові, рейдові) дії.

Приклад позначення вправ Курсу стрільб зі стрілецької зброї і бойових машин Сухопутних військ:

КС 2.01(02-04).1.2, де:

КС – Курс стрільб зі стрілецької зброї і бойових машин Сухопутних військ;

2 – навчальна вправа;

01(02-04) – з автомата (снайперської гвинтівки, ручного кулемета, кулемета);

1 – оборонні дії;

2 – порядковий номер вправи згідно з Курсом стрільб зі стрілецької зброї і бойових машин Сухопутних військ.

1.5. Успішне навчання військовослужбовців з вогневої підготовки досягається визначеною послідовністю у виконанні вправ стрільб та вправ з метання ручних гранат.

Перехід з базового на спеціалізований рівень, зі спеціалізованого на бойовий рівні навчання у стрільбі здійснюється за умови виконання всіх обов'язкових вправ стрільб, що визначені в кожному із цих рівнів (відповідно категорій та посадового призначення), на оцінку, не нижче “задовільно”.

Перелік обов'язкових вправ стрільб та метання ручних гранат Курсу стрільб, виконанням яких досягається мінімально необхідний рівень вогневого вишкілу для виконання вогневих завдань за призначенням (фахом):

За базовим рівнем навчання у стрільбі:

для початкового загального індивідуального навчання для всіх категорій військовослужбовців: КС 1.01.1.1-3, КС 2.01.1.1, КС 2.01.1.3, КС 1.06.1.2, КС 4.16.1.1, КС 5.16.1.1;

для фахового індивідуального навчання:

стрільці, снайпери, кулеметники – КС 1.01(02-04).1.4-5, КС 2.01(02-04).1.1, КС 2.01(02-04).1.2;

стрільці з ГП-25 – КС 2.05.1.1;

снайпери підрозділів снайперів* додатково – КС 2.02.1.1;

гранатометники ручних протитанкових гранатометів (далі – РПГ) – КС 1.06.1.1, КС 2.06(07).1.1;

гранатометники (розрахунки) станкових протитанкових гранатометів (далі – СПГ) – КС 2.06(07).1.1

* Далі під підрозділом снайперів слід вважати фахівців штатною зброєю яких є снайперська гвинтівка зі складу взводу (роти) снайперів.

вогнеметники реактивних піхотних вогнеметів (далі – РПВ) – КС 2.08(01).1.1;
гранатометники (обслуги) автоматичних гранатометів (далі – АГС-17) – КС 2.10.1.1;

кулеметники крупнокаліберних кулеметів – КС 1.11.1.1, КС 2.11.1.1;

для екіпажів БМ (крім механіків водіїв) додатково – КС 4.16.1.4, КС 4.16.2.3.

За спеціалізованим рівнем навчання у стрільбі (відповідно до категорій та посадового призначення військовослужбовців):

підготовка за фахом:

стрільці, кулеметники – КС 2.01(02-04).1.8-10; КС 2.01(03).2.3, КС 2.01(03).2.5, КС 3.01(02-05,15).1.2; КС 3.01(02-05).2.1-2;

стрільці з ГП-25 додатково – КС 2.01(02-05).2.2;

снайпери – КС 2.01(02-04).1.8-10; КС 3.01(02-05,15).1.2; КС 2.02.1.5; КС 3.01(02-05).2.1-2;

снайпери підрозділів снайперів* – КС 2.02.1.2; КС 2.02.2.1; КС 3.02.2.1

гранатометники ручних протитанкових гранатометів (далі – РПГ) – КС 2.06(07).1.2, КС 2.06.1.3, КС 2.06(07).2.1, КС 2.06.2.2, КС 2.06.2.3-5, КС 3.06.2.1;

гранатометники (розрахунки) станкових протитанкових гранатометів (далі – СПГ) – КС 2.06(07).1.2, КС 2.07.1.1, КС 2.06(07).2.1, КС 2.07.2.1, КС 3.07.2.1;

вогнеметники реактивних піхотних вогнеметів (далі – РПВ) – КС 2.08.1.2; КС 3.08(01).2.1;

обслуги переносних протитанкових комплексів – КС 2.09.1.1-2; КС 2.09.2.1; КС 3.09.1.1;

гранатометники (обслуги) автоматичних гранатометів (далі – АГС-17) – КС 2.10(01).1.2; КС 2.10.1.3; КС 2.10.2.1-2; КС 3.10.1.1;

кулеметники крупнокаліберних кулеметів – КС 2.11.1.2, КС 2.11.1.4-5, КС 2.11.2.1, КС 3.11.1.1;

кулеметники крупнокаліберних кулеметів на спеціальній машині – КС 2.11.1.3, КС 2.11.2.2-3, КС 3.11.2.1;

для командирів БМ та навідників операторів БМП (БТР з автоматичними гарматами) – КС 2.13.1.1, КС 2.13.1.3-4, КС 2.13.2.1-2, КС 2.13.2.5, КС 3.13.1.1, КС 3.13.2.1;

для командирів БМ та навідників кулеметів БТР-80 (БТР-70, БРДМ) – КС 2.14.1.1-3, КС 2.14.2.1-2, КС 3.14.1.1, КС 3.14.2.1

для командирів танків та навідників гармат – КС 2.15.1.1-2, КС 2.15.1.4, КС 2.15.2.1-2, КС 2.15.2.4, КС 3.15.1.1, КС 3.15.2.1-2.

військовослужбовці, які озброєні пістолетом – КС 2.12.1.1-4, КС 2.12.2.1, КС 3.12.1.1-2;

курсанти (слухачі) ВВНЗ, навчальних підрозділів, ВНП ВНЗ – відповідно програм підготовки за фахом;

для осіб офіцерського, сержантського і старшинського складу, солдатів (матросів) підрозділів родів військ і спеціальних військ, органів військового управління, навчальних підрозділів, ВНП ВНЗ, військових комісаріатів, військових частин та підрозділів забезпечення життєдіяльності Збройних Сил України – КС 2.01.1.5, КС 2.01.1.8.

За бойовим рівнем навчання у стрільбі (відповідно до категорій та посадового

* Далі під підрозділом снайперів слід вважати фахівців штатною зброєю яких є снайперська гвинтівка зі складу взводу (роти) снайперів.

призначення військовослужбовців):

підготовка за фахом:

для стрільців, снайперів, кулеметників у складі бойових груп (пар) – весь перелік ВБС;

для групи (відділення) гранатометників, протитанкового відділення – весь перелік ВБС;

для екіпажів БМП (БТР з автоматичними гарматами) – КС 6.13(14).1.1, КС 6.13(14).2.1, КС 6.13.2.3;

для екіпажів БТР-80 (БТР-70, БРДМ) – КС 6.13(14).1.1, КС 6.13(14).2.1;

для екіпажів танків – КС 6.15.1.1, КС 6.15.2.1, КС 6.15.2.3;

для відділення на БМП (БМД, БТР) – весь перелік ВБС;

для взводу на БМП (БМД, БТР) або ВТГр – весь перелік ВБС;

курсанти (слухачі) ВВНЗ, навчальних підрозділів, ВВП ВНЗ – відповідно програм підготовки за фахом;

для осіб офіцерського, сержантського і старшинського складу, солдатів (матросів) підрозділів родів військ і спеціальних військ, органів військового управління, навчальних підрозділів, ВВП ВНЗ, військових комісаріатів, військових частин та підрозділів забезпечення життєдіяльності Збройних Сил України – КС 3.01.1.1.

Решта ВПС, ВНС, ВКС, ВБС Курсу стрільб можуть виконуватись у відповідному рівні навчання за рішенням командира підрозділу (командира навчального підрозділу) з урахуванням навченості військовослужбовців і наявності часу в плані (графіку) підготовки (навчання).

Відповідно до бойового призначення військових частин, командувачами військ (сил), командири частин у своїх рішеннях і планах підготовки (у ВВНЗ, ЦП – програмах підготовки за фахом) визначають додатковий перелік вправ стрільб та вправ бойових стрільб, виконання яких необхідне для підготовки військовослужбовців (курсантів) та підрозділів до виконання завдань за призначенням (виконання стандарту підготовки) на поточному (спеціалізованому або бойовому) рівні підготовки (етапі (періоді), процесу навчання). Вправи стрільб відпрацьовуються з урахуванням комплексності навчання (в сукупності з іншими предметами навчання – тактичної підготовки тощо).

У подальшому (по звершенні навчання у базовому, спеціалізованому, бойовому рівнях навчання у стрільбі), з метою підтримання та удосконалення індивідуальної фахової навченості, умінь і навичок злагоджених дій підрозділів, вибір вправ стрільб здійснюється за рішенням командира підрозділу з урахуванням поточного рівня навченості у стрільбі (згідно категорій та посадового призначення) військовослужбовців, у ВВНЗ (ЦП) – виконання вправ зі стрілецької зброї та озброєння бойових машин здійснюється згідно з програмами підготовки за фахом.

Під час підготовки за фахом командири підрозділів проводять взаємозаміну військовослужбовців у відділеннях (екіпажах, розрахунках, обслугах) та визначають кількість вправ для відпрацювання дублерам залежно від рівня їх підготовки.

Під час підготовки військовослужбовців для більш цілеспрямованого навчання у виконанні найбільш складних елементів вогневих завдань навчальних та контрольних вправ стрільб командирами підрозділів розробляються вправи підготовчих стрільб. Умови виконання ПВС розробляються з урахуванням мети, якої необхідно досягти під час їх виконання, та з урахуванням рівня індивідуальної

навченості військовослужбовців (відповідно до вимог з методики вогневої підготовки).

1.6. Вправи стрільб зі стрілецької зброї ті, хто навчаються, виконують зі штатної зброї. Військовослужбовці, які не мають закріпленої за ними зброї, вправи стрільб виконують зі зброї того підрозділу, який забезпечує проведення стрільб.

Вправи стрільб з БМ, із колективної зброї виконуються у складі штатних (зведених) екіпажів.

У підрозділах, що не мають екіпажів повного складу, навчальних підрозділах і ВВНЗ призначаються зведені екіпажі.

Дозволяється замінювати (доповнювати) членів екіпажу (обслуги), відсутніх через поважні причини, військовослужбовцями тієї самої спеціальності зі складу взводу (роти), що стріляє.

Для підготовки дублерів, в тому числі для проведення стрільб з колективної зброї, керівнику стрільби дозволяється проводити взаємозаміну в бойових групах (екіпажах, розрахунках, обслугах, тощо) після проведення з ними відповідних занять і прийняття заліків зі знань вимог безпеки.

1.7. Під час виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї:

керівник стрільби на ділянці повинен бути в польовій формі одягу з польовим спорядженням, в шоломі та бронежилеті;

ті, хто навчається, повинні бути у польовій формі одягу з польовим спорядженням, шоломом, бронежилетом з двома ручними гранатами, сумкою (сумками) для магазинів (споряджених та пустих) на боку (бронежилеті).

Додатково іншим спорядженням штатної екіпіровки, яка належить військовослужбовцям видів Збройних Сил України (родів військ): флягою (члени екіпажів БМ – без фляги), протигазом, малою лопатою (для офіцерів – без малої лопати), бінокль, тощо.).

Під час виконання вправ стрільб з озброєння БМ члени екіпажів повинні бути в спецодезії та бронежилетах для екіпажів (екіпажі танків без бронежилетів).

Під час виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї дозволяється замінювати штатний боєкомплект, який носить при собі військовослужбовцем (розрахунком, облогою), навчальним, відповідним за об'ємом та вагою.

Режим ведення вогню – на вибір того, хто стріляє, за винятком вправ, умовами яких передбачено стрільбу одиночними пострілами.

Під час стрільби в горах у пішому порядку весь особовий склад додатково екіпірується предметами майна, що носить, або їх заміниками, що відповідають формі спорядження та вазі укладки, передбаченими нормами постачання з урахуванням пори року.

1.8. Для послідовного навчання виконанню вогневих завдань плануються вогневі тренування, які проводяться на військовому стрільбищі, вогневному містечку, директрисі БМ (далі – навчальні об'єкти вогневої підготовки) вдень та вночі. Зміст вогневого тренування і кількість навчальних місць на ньому визначаються керівником заняття та повинні бути взаємопов'язаними між собою, але кожне наступне тренування, поряд з вивченням нових питань, повинно забезпечувати зростання й удосконалення раніше засвоєних знань, умінь і навичок тими, хто навчається. Під час вогневих тренувань відпрацьовуються вправи з розвідки цілей і спостереження, з управління вогнем, метання ручних імітаційних гранат, а також дії членів екіпажів (обслуг) при озброєнні БМ (зброї), та за необхідності розгортаються навчальні місця

для вивірки і приведення зброї (озброєння БМ) до нормального бою. Під час вогневих тренувань вночі додатково розгортаються навчальні місця для навчання стрільби з автомата (ручного кулемета, кулемета) на спалах, звук, з рогаток, а також з підствольного гранатомета по напрямку від кілків, встановлених на вогневій позиції.

Під час виконання вправ стрільб організуються заняття (тренування) на навчальних місцях. Кількість навчальних місць, номери нормативів (якщо не обумовлені умовами вправи) та зміст занять на них визначає командир підрозділу. На заняттях (тренуваннях) під час виконання вправ стрільб обов'язково повинні розгортатися навчальні місця з виконання: вправ стрільб, вправ з розвідки цілей і спостереження, вправ (тренувань) з управління вогнем підрозділів.

Перед початком виконання ВБС (БС) у складі бойової групи (двійки, трійки), відділення (екіпажу), взводу, повинні проводитися тактико-стройові заняття та тренування з управління вогнем, а з керівниками стрільби – інструкторсько-методичні (показові) заняття.

До виконання вправ стрільб (ВБС, БС) допускаються лише ті військовослужбовці, які вивчили матеріальну частину озброєння (зброї) та боеприпасів, основи і правила стрільби, умови вправи та склали залік із заходів безпеки. Військовослужбовці, які не склали залік, до стрільби не допускаються.

Протягом навчання стрільбі ті, хто навчаються, періодично повинні виконувати вправи стрільб у протигазах. Під час інспектування (перевірок) вправи стрільб у протигазах не виконуються. Стрільба в протигазах проводиться без змін умов вправи. Протигази надягаються особовим складом за командою “Гази”, що подається керівником стрільби на ділянці перед сигналом “Слухайте всі” (а для тих, хто стріляє із стрілецької зброї, – у вихідному положенні), і знімаються за командою керівника стрільби на ділянці після повернення БМ (зміни, яка стріляє зі стрілецької зброї) у вихідне положення та виходу з БМ екіпажів.

Ті, хто носить окуляри, виконують вправи стрільб зі стрілецької зброї без протигаза.

1.9. Для організації проведення навчань (стрільб), керівництва стрільбою, її обслуговування та забезпечення виконання заходів безпеки наказом командира військової частини призначаються:

- старший керівник стрільби;
- керівники стрільби на ділянці (навчальному об'єкті вогневої підготовки, навчальному місці);
- начальник оточення і підрозділ, від якого призначається особовий склад оточення;
- черговий лікар (фельдшер);
- начальник пункту бойового постачання;
- черговий зв'язківець, артилерійський технік (майстер) під час виконання стрільб з БМ;
- начальник метеопосту (під час виконання вправ стрільб з танків штатним артилерійським пострілом);
- керівник польотами на вертолітній директрисі (під час стрільби з борту вертольотів);
- начальник поста освітлення (під час проведення стрільб вночі з використанням освітлювальних ракет).

Для організації та проведення стрільби на одній ділянці старший керівник стрільби не призначається, а виконання його обов'язків покладається на керівника

стрілби на ділянці.

Для організації проведення стрільб (навчань) наказом командира військової частини (додаток 1) визначаються:

перелік вправ стрільб, що плануються для виконання;

перелік зброї (озброєння), що дозволена для використання під час стрільб (навчань);

час проведення занять;

адміністрація керівництва стрільбою та її обслуговування;

черговий автомобіль, санітарний автомобіль та комплект невідкладної медичної допомоги, автомобілі для перевезення боєприпасів та особового складу оточення, за потреби автомобіль технічного забезпечення (обслуговування);

завдання щодо всебічного забезпечення заняття з вогневої підготовки.

Особовий склад оточення призначається напередодні занять (стрілб) наказом командира військової частини.

Старшим керівником стрільби призначається:

в органах військового управління – начальник роду військ, начальник управління (заступник начальника управління), начальник відділу, служби та їм рівні;

у військових частинах – офіцери управління військової частини, командир батальйону або його заступники, офіцери штабу батальйону;

у ВВНЗ – начальник кафедри (факультету та його заступники, курсу), викладач вогневої підготовки, офіцер навчального відділу або курсовий офіцер;

у навчальних військових частинах – командир навчального батальйону, його заступники, начальник навчального відділення та його заступники, начальник циклу вогневої підготовки або його заступник.

Під час виконання вправ стрільб з озброєння танків штатним артилерійським пострілом:

у військових частинах – заступник командира бригади (полку), командир (заступник командира або начальник штабу) батальйону.

у ВВНЗ – заступник начальника навчального закладу, начальник факультету або його заступник, начальник кафедри вогневої підготовки або його заступник;

у навчальних військових частинах – командир (заступник командира або начальник штабу) навчального батальйону, начальник циклу вогневої підготовки або його заступник.

Старшому керівнику стрільби підпорядковуються керівники стрільби на ділянках (директрисах, вогневих містечках, навчальних місцях), а також особовий склад, який обслуговує стрільбу.

Старший керівник стрільби з питань організації стрільб та виконання заходів безпеки виконує вимоги начальника центру (полігона, командира підрозділу забезпечення заходів бойової підготовки) (далі – начальник полігона).

Керівником стрільби на ділянці (навчальному об'єкті вогневої підготовки, навчальному місці) призначаються:

в органах військового управління, установах та організаціях Збройних Сил України, управліннях військових частин – заступники начальників структурних підрозділів;

у військових частинах і підрозділах – командир підрозділу, що навчається, або його заступник (інструктор*);

у ВВНЗ – викладач та інструктор кафедри вогневої підготовки, командири курсантських підрозділів;

у навчальних військових частинах – викладач циклу вогневої підготовки або командир навчальної роти (взводу, інструктор).

Керівнику стрільби на ділянці підпорядковується весь особовий склад підрозділу, що навчається.

Керівник стрільби на ділянці (навчальному об'єкті вогневої підготовки, навчальному місці) призначає зі складу підрозділу, що навчається, спостерігачів за результатами стрільби, команду для гасіння пожеж на мішеневому полі, а в разі необхідності – роздавальників боєприпасів, сигналіста, особовий склад поста освітлення та для ремонту мішеней. Кількість спостерігачів визначається такою, що забезпечує надійне спостереження, але не менше ніж кількість БМ, з яких виконуються вправи стрільб.

Підготовку особового складу адміністрації стрільб організовує і проводить старший командир (начальник).

У разі необхідності для обслуговування стрільб можуть бути призначені інші особи, обов'язки яких визначає старший командир (начальник).

Загальні обов'язки осіб, що керують стрільбою та обслуговують її, наведені у додатку 2 до Курсу стрільб.

1.10. Підготовка навчального об'єкта вогневої підготовки до занять з вогневої підготовки проводиться підрозділами та засобами полігона, за участю особового складу підрозділів військових частин.

Начальник полігона відповідає за своєчасну та якісну підготовку полігонного обладнання, мішеневого поля, забезпечення захисту від небезпечного впливу електричного струму мереж живлення полігонного обладнання, створення умов для проведення занять.

Командир підрозділу відповідає за своєчасну та якісну підготовку навчальних місць до проведення занять.

Командир військової частини (підрозділу) за 1-2 доби повинен подати начальнику полігона заявку на підготовку мішеневого поля відповідно до умов вправи, яка буде виконуватись.

Усі роботи щодо підготовки навчальних об'єктів вогневої підготовки до стрільби закінчуються не пізніше ніж за годину до початку заняття.

Начальник навчального об'єкта доповідає про його готовність до стрільби керівнику заняття (стрільби) на ділянці. Керівник стрільби перевіряє функціонування мішеневого поля, готовність до проведення занять, відповідність мішеневої обстановки умовам виконання вправи.

1.11. Навчальні об'єкти з вогневої підготовки обладнуються відповідно до вимог Положення зі служби полігонів Сухопутних військ Збройних Сил України, затвердженого наказом командувача Сухопутних військ Збройних Сил України від 25 грудня 2008 року № 600, та Альбому схем навчальних об'єктів та полів полігонів Сухопутних військ Збройних Сил України, затвердженого заступником Міністра

* Тут і далі під інструктором слід вважати підготовленого інструктора з вогневої підготовки з відповідним сертифікатом, отриманим на спеціальних курсах підготовки.

оборони України – командувачем Сухопутними військами Збройних Сил України 10 листопада 1998 року.

Порядок організації і виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї (озброєння БМ) в ході проведення заходів бойового злагодження або виконання завдання в районі призначення поза межами полігонів Збройних Сил України (на визначених ділянках місцевості, районах зосередження тощо) та особливості їх виконання вдень та вночі встановлюються інструкцією командира військової частини, яка погоджується з місцевими органами влади.

Під час виконання вправ стрільб з місця або на ходу, на військових стрільбищах рубежем відкриття вогню (далі – РВВ) є вогнева позиція на цьому рубежі. Вогнева позиція на РВВ включає два-три окопи для стрільби стоячи або не менше трьох укриттів (стінка, камені, колоди, інші природні укриття) для стрільби з різних положень на кожному напрямку військового стрільбища. Окопи розташовуються на віддаленні 10–12 м один від одного по фронту та між собою з'єднуються ходом сполучення завглибшки 1,5 м, у якому обладнуються два входи.

Для виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї, де передбачене висування, на кожному напрямку військового стрільбища для кожного, хто стріляє, обладнуються вогнева позиція. Віддалення її від РВВ повинно забезпечувати створення необхідної кількості варіантів показу цілей. Для зміни вогневої позиції на відстані 10–25 м (відстань короткої перебіжки) виставляються камені, колоди, інші природні укриття, які можуть використовуватися під час вибору вогневої позиції.

На одному-двох напрямках військового стрільбища (директриси БМ) для виконання ВБС (БС, ТН з БС) у складі взводу (відділення, бойових пар, груп) обладнуються ділянки дровових загороджень, завширшки 50–60 м та завглибшки 15–25 м, що забезпечують їх подолання не менше ніж двома способами.

Під час виконання вправ з метання бойових ручних гранат рубіж метання розташовується так, щоб у радіусі 300 м не було людей і об'єктів, що можуть бути уражені осколками гранат.

На всю глибину мішеневого поля встановлюються добре видимі об'єкти (стовпи, колодязі, вітряки, труби, зруйновані будівлі, тощо), які можуть використовуватись як орієнтири. На глибину до 200–300 м мішеневого поля влаштовуються укриття та споруджуються макети різних місцевих предметів (камені, стінки, колоди, колодязі, огорожі тощо), що дозволяють використовувати їх особовим складом під час виконання вправ стрільб для укриття та маскування, які не обмежують можливості ведення вогню з усіх видів зброї.

Для виконання вправ стрільб з БМ зі зміною вогневих позицій обладнуються:

рубіж припинення вогню на віддаленні 300 м (700 м*) від рубежу відкриття вогню;

шлях повернення БМ у вихідне положення (БМ можуть повертатися у вихідне положення по основних шляхах руху);

вогневі позиції на віддаленні:

перша – 50-100 (50-200) м, у горах 25-50 (25-100)* м;

друга – 150-200 (250-450)* м, у горах 75-100 (150-250)* м;

третья – 250-300 (500-700)* м, у горах 150-200 (300-400)* м від рубежу відкриття вогню, які розташовуються праворуч та ліворуч від шляхів руху БМ.

* Для бойових машин зі стабілізатором озброєння.

На вогневих позиціях обладнуються окопи для БМ, при цьому друга вогнева позиція обладнується із прохідним окопом.

У ході виконання вправ стрільб, умовами яких передбачається переміщення, рух БМ повинен здійснюватись не по прямій лінії, а з використанням умов місцевості (природних перешкод), від укриття до укриття (“змійкою”).

Шляхи руху БМ повинні утримуватись у стані, що забезпечує виконання вправ стрільб.

РВВ (вогнева позиція) повинен розташовуватися на віддаленні від вихідного рубежу не ближче:

для стрільби зі стрілецької зброї – 10 м;

для стрільби з озброєння БМ – 25 м;

для автоматичних гранатометів – 30 м;

для стрільби з ручних і станкових протитанкових гранатометів – 30 м;

для стрільби з протитанкових реактивних комплексів (ПТРК) – 80 м;

під час стрільби з вертольота в польоті по наземній цілі – не ближче 15 м від злітно-посадкового майданчика.

1.12. Під час організації та проведення стрільб вночі вносяться такі доповнення:

прапори на командному пункті, дільничних пунктах управління та укриттях (бліндажах) замінюються ліхтарями (на період стрільби – червоного, а в перервах між стрільбою – білого світла);

у глибині району цілей на кожній ділянці встановлюється коло, що вказує основний напрямок стрільби, обладнане ліхтарем зеленого світла, а на флангах – трикутні знаки, що вказують межі небезпечного напрямку стрільби, які обладнані ліхтарями червоного світла;

на кожному напрямку руху для кожної БМ, кожного, хто стріляє, виставляються ліхтарі: у вихідному положенні – білого, на рубежі відкриття вогню, на кожній вогневій позиції – червоного, на рубежі припинення вогню – синього світла;

щит (мішень) для розряджання гармати пострілом освітлюється за командою керівника стрільби на ділянці розсіяним електричним світлом;

після виконання тими, хто навчається, команди “До бою” керівник стрільби на ділянці віддає розпорядження про вимкнення освітлення на командному пункті та навчальних місцях, які розташовані на ділянці та в тилу навчального об’єкта. У класах, які розташовані в приміщеннях, вікна зачиняються світломаскувальними засобами перед початком занять вночі.

Вікна навчальних класів військового стрільбища (директриси, вогневого містечка), які розташовані в приміщеннях, зачиняються світломаскувальними засобами.

1.13. Під час підготовки мішеневого поля до стрільби дотримуються таких правил:

мішені (додаток 3 до Курсу стрільб) фарбуються одним кольором під фон навколишньої місцевості, при цьому видимість мішеней та їх контури повинні забезпечувати ведення по них прицільного вогню;

мішені встановлюються вертикально, на рівні поверхні землі (в будівлях) без просвіту і так, щоб до початку показу (руху) їх не було видно тим, хто стріляє;

площина мішеней повинна бути перпендикулярна до площини (напрямку) стрільби з місця відкриття вогню по них;

забороняється встановлювати мішені поблизу орієнтирів та встановлювати поруч з мішенями будь-які предмети, помітні тим, хто стріляє (за винятком випадків, коли це передбачено умовами виконання вправи);

для розряджання 30-мм автоматичної гармати та танкових гармат пострілом на дальності 1500 – 1000 м від рубежу припинення вогню встановлюється на підйомнику мішень № 12 або щит, чітко видний на фоні місцевості, розміром 2,5×2,5 м, на який наносяться косі смуги темного кольору завширшки 50 см із проміжком 1 м, під кутом 45–60°; під час стрільби вночі щит повинен освітлюватись розсіяним світлом;

під час виконання вправ стрільб у пішому порядку на шляху руху керівника стрільби через кожні 25 м виставляються покажчики з позначенням відстані від РВВ, по яких керівник стрільби орієнтується під час показу цілей;

для виконання вправ стрільб кожна нерухома ціль встановлюється на двох та більше рубежах, а рухома ціль – на одному-двох рубежах (вночі на одному рубежі) таким чином, щоб забезпечувалася можливість зміни послідовності показу цілей та дальностей до них для кожної зміни тих, хто стріляє, у межах дальностей, зазначених в умовах вправи;

кількість варіантів показу рухомих та нерухомих цілей під час виконання кожної вправи навчальних та контрольних стрільб повинна бути: вдень – не менше трьох, вночі – двох (у горах вдень – двох, вночі – одного);

варіанти показу цілей розроблюються командиром підрозділу, що стріляє, та затверджуються старшим командиром (начальником) і повинні забезпечити показ цілей приблизно на дальній, середній та ближній межах дальностей, обумовлених умовами вправи у кожному варіанті;

дальності до цілей, що зазначені в умовах вправ, визначаються від місця перебування того, хто стріляє (БМ), на момент початку показу цілі (дальність до групової цілі визначається до її середини);

час показу цілі визначається від моменту повного її підйому до початку падіння;

цілі (мішені), по яких стрільба ведеться зі стрілецької зброї, крім вертольота (мішень № 25), повинні падати при їх ураженні, під час повторних показів групової цілі повинні з'являтися тільки ті мішені, що не уражені;

рухомі цілі повинні з'являтися з початком їх руху та зникати при ураженні або наприкінці руху і дозволяти вести стрільбу по них під час руху в обох напрямках;

довжина шляху руху цілі (мішені) вимірюється з моменту її повного підйому до початку падіння;

у разі встановлення на одній дорозі (одному шляху) декількох цілей вони повинні спостерігатися з РВВ на інтервалі не менше 0–06 при фронтальному русі і не менше 0 – 10 при фланговому або косому русі; при курсових кутах більше 25° можуть застосовуватися тримірні мішені;

інтервал між ростовими фігурами, що рухаються на одній установці, повинен бути не менше 2 м; інтервал між мішенями визначається за просвітом між суміжними краями мішеней;

мішені зі складу групової цілі (мішені, що встановлені на одному рубежі) повинні спостерігатися з РВВ (вогневої позиції) на дальності до 500 м з інтервалом 0 – 20, при дальності більше ніж 500 м – з інтервалом 0 – 25;

під час стрільби в горах дозволяється замість цілей, що рухаються,

установлювати нерухомі з проміжком показу за часом 5 – 15 с, на різних рубежах, що імітують наближення (віддалення) цілі. Під час стрільби з БМ рухома ціль заміняється нерухомою, яка встановлюється у межах, визначених вправою дальностей, на рівний руху цілі час;

під час стрільби на вогневих містечках (на визначених ділянках місцевості, районах зосередження тощо), де глибина мішеневого поля не дозволяє встановлювати цілі на визначені в умовах вправ дальності, дозволяється зменшувати дальність до них, одночасно зменшуючи розміри мішеней на відповідну величину;

під час виконання вправ стрільб з БМ послідовний (один за одним) показ цілей для одного виду зброї, комплексу озброєння, якщо це не передбачено умовою вправи, забороняється;

під час виконання вправ стрільб в лісистій місцевості та вправ бойових стрільб відділень (взводів) дозволяється встановлення мішеней між деревами (в чагарнику, в траві), за можливості на підйомниках або вкопаних для імітації цілей, що з'являються.

Під час виконання вправ стрільб у горах стрільба ведеться знизу вгору або зверху вниз, а мішені виставляються на схилах висот, що прилягають до напрямку руху (основного напрямку стрільби), з позитивними або негативними кутами місця цілі*.

Кути місця цілі обумовлені з місця стрільби та повинні бути: для низьких гір** та усіх видів зброї – у межах $\pm 5 - \pm 12^\circ$.

Для БМ кути місця цілі повинні забезпечувати видимість всіх цілей через прилад спостереження командира, при цьому боковий крен повинен бути не більше $3 - 5^\circ$, а кут підйому (спуску) не більше $\pm 5 - \pm 15^\circ$ (для стрілецької зброї не більше $\pm 10^\circ - \pm 30^\circ$).

Усі цілі розосереджуються по фронту, встановлювати їх у створі забороняється.

Під час виконання вправ стрільб ціль для стрільби штатним артилерійським пострілом показується першою або другою.

Під час виконання вправ стрільб в особливих умовах (глибокий сніг, вітер зі швидкістю більше 10 м/с) рухомі цілі можуть замінюватися нерухомими. Час показу цілі, що з'являється, обмежується часом руху цілі, яка замінюється відповідно до умови виконання вправи стрільб.

Пультова апаратура полігонного обладнання повинна бути обладнана пристроями програмного показу цілей та інформації про їх ураження.

Під час виконання ВБС (БС) показ цілей здійснюється електриком-оператором вручну, відповідно до схеми показу цілей, за командою керівника стрільби на ділянці.

На всіх стрільбах дозволяється під час показу цілей імітувати їх вогонь:

вдень вогонь з автоматичної стрілецької зброї – звуковими імітаторами стрільби (ЗІС), що встановлюються біля кожної мішені, або одним імітатором на групу мішеней;

вночі вогонь цілей імітується “спалахами пострілів” (увімкненням електричної лампочки, що встановлена на мішені), кожна “черга” зі стрілецької автоматичної зброї імітується спалахами лампочки протягом 3 – 5 с, а кожен постріл з гармати та протитанкового гранатомета – увімкненням лампочки на 2 – 3 с, проміжки між

* Кут, замкнений між лінією цілі та горизонтом зброї.

** Гори з абсолютними висотами: від 500 до 1000 м – низькі.

“чергами” (“пострілами”) повинні бути 4 – 6 с; тривалість імітації визначається часом показу (руху) цілі;

цілі, на яких імітатори “спалахів пострілів” не встановлюються, освітлюються одним з можливих способів: освітлювальними снарядами (мінами), освітлювальними патронами (ракетами) або розсіяним електричним світлом (під час виконання ВБС застосовувати розсіяне електричне світло забороняється).

Цілі, по яких ведеться стрільба з використанням нічних прицілів, опромінюються імітаторами інфрачервоного прожектора (освітлювача), що включаються на час показу (руху) цілі (крім прицілів пасивної дії типу НСПУ, 1ПН58, 1ПН22М2, для яких освітлення здійснюється розсіяним електричним світлом).

1.14. Ціль вважається ураженою, якщо:

мішень, що позначає броньовану ціль, уражена прямим влученням снарядів (снаряда) або їх заміників, які пробили мішень або залишили ясний, характерний слід;

видні сліди у частинах мішені, що залишилися після її руйнування (якщо явних слідів прямого влучення снаряда не виявлено, то мішень вважається неураженою);

під час стрільби зі станкового протитанкового гранатомета, гармати БМП осколковою гранатою здійснено пряме влучення у мішень, пробоїни від осколків або пряме влучення снаряда у позначений габарит;

мішень, що позначає неброньовану ціль, має пробоїни від кулі або снаряда, включаючи і слід стабілізатора та їх осколків, а також руйнування її вибуховою хвилею;

здійснено пряме влучення кулі у мішень з колами; пробоїна, що перебила лінію кола, зараховується на користь того, хто стріляє;

уражено не менше 50 % мішеней групової цілі.

Зачіпання корпусом снаряда (його заміника) краю мішені броньованої цілі влученням не вважається.

1.15. Терміни, які вживаються в КС СЗ і БМ:

вогнева позиція – зайнята або підготовлена ділянка місцевості (місце) до зайняття вогнеvim засобом, яка забезпечує військовослужбовцю (БМ) ведення вогню по цілі (противнику);

вихідний рубіж – лінія на місцевості, на якій ті, хто навчається, перебувають в готовності до стрільби;

вихідне положення – положення, в якому ті, хто навчається, перебувають в готовності до виходу на вихідний рубіж;

рубіж відкриття вогню – лінія на місцевості, з досягненням якої дозволяється відкриття вогню;

рубіж припинення вогню – лінія на місцевості, з досягненням якої припиняється стрільба;

стрілець – військовослужбовець зі штатною зброєю;

бойова група – група військовослужбовців (два, три та більше) зі штатною зброєю, які призначені для виконання вогневих та тактичних завдань;

пара (двійка) – бойова група із двох військовослужбовців зі штатною зброєю, які виконують вогневі та тактичні завдання, з яких один призначається старшим бойової групи;

трійка – бойова група із трьох військовослужбовців зі штатною зброєю, які виконують вогневі та тактичні завдання, з яких один призначається старшим бойової групи;

стрільба з коротких зупинок – ведення вогню з зупинки, яка здійснюється під час пересування (руху) на короткий час – під час стрільби з озброєння БМ вдень 10 с, вночі 12 с (під час стрільби в горах 12 с та 15 с), під час стрільби із стрілецької зброї – 7 с та 9 с відповідно;

стрільба з ходу (в русі) – ведення вогню під час пересування без припинення (уповільнення) руху;

групова ціль – ціль, яка складається з декількох мішеней;

колективна зброя – зброя, яка застосовується екіпажем (обслугою, розрахунком) для вогневої підтримки особового складу підрозділу;

найбільш важлива ціль – ціль, яка за своїми вогневими можливостями здатна завдати значних втрат та ураження якої у даних умовах обстановки може полегшити та прискорити виконання бойового завдання (вогневі засоби противника – танки, бронетранспортери, самохідно-артилерійські установки, протитанкові керовані ракети, кулемети, протитанкові гранатомети, а також спостережні пункти, радіолокаційні станції, тощо);

основний напрямок стрільби – напрямок (сектор) стрільби між знаками внутрішньої межі бокової захисної зони, в якому дозволяється ведення вогню;

небезпечний напрямок стрільби – напрямок (сектор) стрільби ззовні знаків внутрішньої межі бокової захисної зони, в якому забороняється ведення вогню.

Кут безпеки визначається для кожного зразка зброї відповідними керівництвами та настановами:

під час ведення вогню в проміжки та з-за флангів своїх підрозділів визначається як найменший кут (проміжок) між напрямком стрільби своєї зброї та флангами (напрямок) своїх підрозділів, що забезпечує безпеку своїх військ від ураження;

під час ведення вогню поверх своїх підрозділів визначається як найменший кут (найменший безпечний приціл) між віссю каналу ствола та напрямком на свої підрозділи, що забезпечує безпеку своїх військ від ураження.

2. Організація та проведення стрільб

2.1. Напередодні занять на БМ, з яких буде проводитися стрільба, повинні бути виконані всі операції щодо підготовки їх до стрільби у суворій відповідності з експлуатаційно-технічною документацією БМ. При цьому особлива увага приділяється вивірці та приведенню зброї до нормального бою (додаток 4 до Курсу стрільб).

Виконання вправ стрільб із несправної, непідготовленої та неприведеної до нормального бою зброї (озброєння) забороняється.

Виконанню вправ стрільб з озброєння танків штатним артилерійським пострілом передуює проведення контрольного заняття з виконання відповідної вправи стрільб щодо визначення готовності особового складу до стрільби під керівництвом командира батальйону або його заступника (у ВВНЗ та навчальних підрозділах – викладача кафедри (циклу) вогневої підготовки) зі складанням відомості та акта (додаток 5 та додаток 6 до Курсу стрільб).

2.2. На танковій директрисі (директрисі БМ) під час стрільби штатним артилерійським пострілом (стрільби з БМ, що мають балістичні обчислювачі) на (біля) пункті управління обладнується метеопост. Старший керівник стрільби перед початком стрільби та щогодини в ході стрільби доводить до керівників стрільб метеоумови на ділянках. У разі різкої зміни метеоумов – негайно. Обладнання метеопосту включає:

- термометр для виміру температури повітря;
- термометр для виміру температури зарядів;
- 3 – 4 контрольні шухляди (контейнери) з боєприпасами;
- анемометр (вітромір) з лімбом;
- барометр.

Допускається заміна барометра, анемометра та термометра для виміру температури повітря сертифікованим та прийнятим на озброєння комплексним приладом (анемометром).

Термометр і барометр встановлюються в шафі, що обладнана жалюзі. Контрольні шухляди (контейнери) з боєприпасами і термометром, вкладеним усередину шухляди (контейнера), зберігаються на ґрунті в затінку.

2.3. Підрозділи прибувають на військове стрільбище (директрису, вогневе містечко) не пізніше ніж за 30 хвилин до початку стрільби. Цей час використовується для перевірки зброї (озброєння) на розрядження, організації занять на навчальних місцях, перевірки роботи полігонного обладнання мішеневого поля та огляду мішеней; перевірки зв'язку старшого керівника стрільби з керівниками стрільби на ділянках, з бойовими машинами та навчальними місцями, на яких буде проводитися стрільба, бліндажами, а також для перевірки готовності озброєння і зброї до стрільби та розрахунку вихідних установок ведення вогню.

Зв'язок керівника стрільби на ділянці з тими, хто стріляє з бойових машин та вертольотів, здійснюється по радіо, за відсутності радіозв'язку стрільба забороняється.

2.4. У керівника стрільби на дільничному пункті управління повинна бути така документація:

- план проведення заняття з вогневої підготовки;
- варіанти показу цілей (відповідно до умов вправ, що виконуються);
- відомість визначення індивідуальної оцінки та обліку результатів виконання вправ стрільб (додаток 7 до Курсу стрільб);

другий зареєстрований примірник відомості складання заліку зі знань вимог безпеки під час проведення занять з вогневої підготовки (додаток 8 до Курсу стрільб), який відпрацьовується один раз на рік на початку навчального року під час проведення занять із заходів безпеки або після прибуття поповнення, особового складу з різних військових частин (підрозділів) (перший примірник відомості складання заліку зі знань вимог безпеки під час проведення занять з вогневої підготовки реєструються та зберігаються в нетаємному діловодстві військової частини);

витяг з наказу командира військової частини про організацію і проведення стрільб, забезпечення виконання вимог безпеки;

для контрольних занять, підсумкових перевірок (інспекцій) – акти технічного стану техніки та озброєння (крім стрілецької зброї) (додаток 9 до Курсу стрільб);

під час виконання вправ стрільб штатним артилерійським пострілом – акт проведення контрольного заняття особового складу підрозділу з визначення готовності до виконання стрільб штатним артилерійським пострілом;
за необхідності – навчально - методична література.

2.5. Порядок проведення занять з вогневої підготовки та виконання вправ стрільб (вправ бойових стрільб).

Перед початком заняття командир підрозділу, що стріляє (керівник заняття):
повідомляє тему, мету та порядок проведення заняття;

визначає навчальні місця та порядок взаємодії з керівниками стрільби на ділянках (навчальних місцях, де проводиться стрільба), повідомляє час початку та закінчення стрільби;

після постановки завдань дає команду на зайняття підрозділами зазначених навчальних місць (ділянок стрільби).

Із зайняттям підрозділом зазначеної ділянки керівник стрільби:

повідомляє тему, мету (у разі необхідності) і порядок проведення заняття;

визначає на місцевості вихідне положення, вогневі позиції для бойових машин та тих, хто навчається (під час стрільби зі стрілецької зброї та гранатометів), рубежі відкриття та припинення вогню, основні та небезпечні напрямки стрільби, напрямок та швидкості руху БМ, порядок зайняття та зміни вогневих позицій, розвороту на рубежі припинення вогню та повернення у вихідне положення;

визначає порядок взаємодії з керівниками на навчальних місцях, де буде проводитися стрільба;

перевіряє знання тими, хто навчається, умов вправи, що виконується, та вимог безпеки під час стрільби (додаток 10 до Курсу стрільб), у разі необхідності доводить до них метеодані;

ставить командирам взводів (відділень), що стріляють, бойове завдання щодо дій у наступі або в обороні залежно від умов вправи, що виконується.

Із зайняттям підрозділом зазначеної ділянки керівник бойової стрільби:

повідомляє тему, мету (у разі необхідності) і порядок проведення заняття;

визначає на місцевості вихідне положення, рубежі відкриття та припинення вогню, основні та небезпечні напрямки стрільби, розвороту на рубежі припинення вогню та повернення у вихідне положення;

перевіряє знання тими, хто навчається, вимог безпеки під час стрільби (додаток 10 до Курсу стрільб), у разі необхідності доводить до них метеодані;

ставить командирам взводів (відділень, екіпажів, бойових груп), що виконують вправу бойових стрільб, бойове завдання щодо дій, що виконуються.

Під час постановки бойового завдання керівник стрільби (бойової стрільби) на ділянці визначає:

орієнтири;

короткі висновки із оцінки противника;

об'єкти та цілі, які уражаються засобами старшого командира на напрямку дій, які будуть виконуватись, а також завдання сусідів та розмежувальні лінії з ними;

бойове завдання підрозділу та замисел бою (дій);

бойові завдання особовому складу (підрозділам);

витрату ракет і боєприпасів на виконання бойового завдання;

час готовності до виконання бойового завдання;

місце командно-спостережного пункту та заступників.

Надалі керівник стрільби на ділянці виконує обов'язки, викладені у додатку 2 до Курсу стрільб.

Командири взводів ставлять бойове завдання (додаток 11 до Курсу стрільб) командирам відділень (командирам БМ) перед виконанням вправи своїм взводом та кожній зміні тих, хто стріляє, а командири БМ ставлять бойові завдання членам екіпажів у бойових машинах, під час завантаження боєприпасів (командири відділень ставлять бойове завдання відділенням після отримання боєприпасів).

Забороняється повідомляти тим, хто навчається, місця розташування цілей та порядок їх показу.

Під час проведення стрільби на одній ділянці військового стрільбища (директриси) дотримується такий самий порядок, як і на декількох.

У ході виконання вправи керівник стрільби на ділянці спостерігає за діями тих, хто стріляє, та рухом БМ, керує показом цілей та оцінює дії тих, хто навчається, відображаючи результати стрільби у відомості визначення індивідуальної оцінки та обліку результатів виконання вправи стрільб. Керівнику стрільби забороняється втручатися в дії тих, хто стріляє, якщо не порушуються вимоги безпеки.

Після закінчення стрільби підрозділу (зміни) керівник стрільби на ділянці наказує перевірити зброю, озброєння БМ на розрядження, їх боеукладку, стрічки та коробки, магазини та додаткові сумки для магазинів (розвантажувальні жилети, кишені бронезилетів), зібрати гільзи; у разі необхідності оглядає мішені, потім проводить розбір виконання вправи з усім особовим складом та повідомляє оцінку за виконання вправи.

Під час проведення стрільби з використанням інформації про ураження цілей огляд мішеней може не проводитися.

2.6. У ході виконання вправ стрільб керівник стрільби на ділянці повинен перебувати:

під час стрільби в пішому порядку – вдень не ближче 15 м від тих, хто стріляє, вночі – не ближче 5 м;

під час стрільби через бійниці (поверх борту) БМ, з кабіни автомобіля, вертольота у польоті – у БМ, автомобілі, вертольоті;

під час стрільби з озброєння БМ – на дільничному пункті управління;

під час виконання ВБС у складі підрозділу – за бойовим порядком підрозділів у місці, що забезпечує спостереження за діями тих, хто стріляє, але не ближче 15 м вдень і не ближче 5 м вночі. Під час дій підрозділів на БМ керівник бойової стрільби екіпажу (відділення, взводу) перебуває на дільничному пункті управління або в одній БМ з командиром підрозділу (під час проведення бойової стрільби з танковим екіпажем (взводом), як правило, на виділеній йому БМ, що рухається поруч з БМ командира того підрозділу, який навчається).

Під час виконання вправ стрільб з коротких зупинок та на ходу (з ходу) показ цілей проводиться після проходження тих, хто стріляє (БМ), РВВ, а також після досягнення ними рубежів, від яких обчислюються дальності до цілей, зазначені в умовах вправ.

Показ (рух) кожної наступної цілі проводиться, як правило, після закінчення показу (руху) попередньої та зміни (у ході зміни) вогневої позиції. Варіанти показу цілей та вогневі позиції (під час виконання вправ стрільб з місця) для кожної зміни тих, хто навчається, визначаються керівником стрільби на ділянці або особою, що перевіряє.

2.7. Оцінка за виконання вправи знижується на один бал, якщо:

під час стрільби з озброєння БМ з коротких зупинок і з ходу той, хто стріляє, перевищив загальний час на стрільбу, передбачений умовами вправи, але не більше ніж на 10 с;

під час стрільби з озброєння БМ з коротких зупинок той, хто стріляє, перевищив час короткої зупинки вдень більше 10 с, вночі більше 12 с (під час стрільби в горах не більше 12 та 15 с, із стрілецької зброї – 7 та 9 с відповідно);

під час стрільби з гармати танка, БМ перший постріл (чергу) зроблено пізніше встановленого часу (для танків при стрільбі штатними боєприпасами – не більше 20 с, для БМ з автоматичними гарматами та для всіх танків під час стрільби заміниками штатних артилерійських пострілів – не більше 15 с, для інших об'єктів – не більше 25 с) після проходження БМ РВВ (після зайняття зазначеної вогневої позиції);

під час стрільби з автоматичного гранатомета на станку (встановленого на БМ) на ураження цілі розсіювання проводилося менше ніж на 2/3 фронту цілі;

одну із показаних цілей не було обстріляно.

2.8. Стрільба оцінюється “незадовільно” незалежно від кількості уражених цілей, якщо:

під час стрільби з озброєння БМ з коротких зупинок і з ходу той, хто стріляє, перевищив час на стрільбу, передбачений умовами вправи, більше ніж на 10 с;

під час виконання вправи стрільб з ходу (на ходу) з БМ зі стабілізатором була допущена хоча б одна зупинка, на якій велася стрільба;

під час виконання вправи той, хто стріляє, порушив такі вимоги безпеки: ведення вогню за межі небезпечних напрямків або по укриттю (бліндажу), на якому піднято червоний прапор (ліхтар); вів вогонь до виходу на РВВ або після виходу на рубіж припинення вогню; ведення вогню за відсутності радіозв'язку з керівником стрільби (для екіпажів БМ); продовження стрільби після сигналу “Відбій” (команди “Припинити вогонь”) та після підняття білого прапора (ліхтаря) на укритті (бліндажі) або після утикання ствола в ґрунт (перешкоду).

2.9. Вправа виконується вдруге (повністю або боєприпасами, що залишилися), якщо:

під час виконання вправи були поломки, несправності та затримки, яких не можна було виявити перед стрільбою та усунути під час стрільби*;

стрільба не велася, була припинена через відмовлення у роботі мішеневого обладнання;

у ході стрільби ціль зникла (впала) раніше встановленого часу, була збита (зруйнована), але під час її огляду ураження не було виявлено, а боєприпаси для стрільби по ній той, хто навчається, витратив не повністю.

Якщо той, хто навчається, зі своєї вини не повністю витратив боєприпаси, виконання вправи оцінюється за результатами ураження цілей.

Порядок повторної стрільби визначає керівник стрільби (старший керівник стрільби) або той, хто перевіряє. Під час повторної стрільби показуються всі цілі, які передбачені умовами вправи, але в іншій послідовності (за іншим варіантом), незалежно від того повністю виконується вправа або тільки боєприпасами, що

* Крім поломок та затримок, які допущені з вини того, хто навчається.

залишилися. У цьому випадку той, хто навчається, обстрілює ту ціль, по якій він не вів вогонь під час першої стрільби, а по інших цілях тільки позначає ведення вогню.

Ті, хто навчається, які не виконали вправу стрільб, допускаються до повторного виконання цієї вправи за рішенням керівника стрільби на ділянці. У ході перевірок та контрольних занять повторне виконання вправи з метою підвищення оцінки забороняється.

2.10. Облік результатів стрільб ведеться:

у взводі – за кожного військовослужбовця, відділення (розрахунок, екіпаж, тощо) та взвод;

у роті (батареї) – за кожний взвод, окремі відділення (підрозділи) та роту (батарею);

у батальйоні – за кожну роту (батарею), окремий взвод (підрозділи), управління батальйону;

у бригаді (полку) – за кожний батальйон (дивізіон), окремі підрозділи та управління бригади (полку);

в органах військового управління – за кожний структурний підрозділ (в структурних підрозділах – за кожного військовослужбовця).

Відомості визначення індивідуальної оцінки та обліку результатів виконання вправ стрільб зберігаються у військовій частині (підрозділі, кафедрі, циклі) протягом року.

3. Оцінка вогневої підготовки

3.1. Індивідуальна оцінка вогневої підготовки того, хто навчається, складається з оцінок за виконання вправи стрільб, управління вогнем (для офіцерів та сержантів*), знання основ і правил стрільби та матеріальної частини озброєння (виконання нормативів) і визначається:

“відмінно” – якщо оцінка за виконання вправ стрільб та управління вогнем (для офіцерів та сержантів*) “відмінно”, а за знання основ і правил стрільби та матеріальної частини (виконання нормативів) – не нижче “добре”;

“добре” – якщо оцінка за стрільбу та управління вогнем (для офіцерів та сержантів*) не нижче “добре”, а за знання основ і правил стрільби, матеріальної частини (виконання нормативів) – не нижче “задовільно”;

“задовільно” – якщо всі оцінки не нижче “задовільно” або якщо за виконання вправ стрільб та управління вогнем (для офіцерів та сержантів*) не нижче “добре”, а за знання основ і правил стрільби або матеріальної частини (виконання нормативів) – “незадовільно”.

Оцінка за виконання вправ стрільб визначається за результатами виконання ВНС (ВКС, ВБС). Оцінка за знання основ і правил стрільби та матеріальної частини (виконання нормативів) визначається під час проведення занять на навчальних місцях.

У ВВНЗ оцінка за виконання вправ стрільб визначається за результатами виконання вправи стрільб, що визначена як залікова, після закінчення семестру, а якщо вправа не виконувалася – за оцінками, отриманими за виконання усіх ВНС і ВКС протягом семестру в нижчевикладеному порядку.

* Механізованих, танкових, розвідувальних підрозділів, підрозділів високомобільних десантних військ, спеціального призначення, морської піхоти та курсантів, які навчаються за цими спеціальностями.

Під час виконання тим, хто навчається, декількох вправ з одного чи різних видів зброї оцінка за виконання вправ стрільб визначається:

“відмінно” – якщо не менше половини оцінок, у тому числі за виконання вправи стрільб з основного виду зброї, “відмінно”, а інші – не нижче “добре”;

“добре” – якщо не менше половини оцінок, у тому числі за виконання вправи стрільб з основного виду зброї, не нижче “добре”, а інші – не нижче “задовільно”;

“задовільно” – якщо не більше однієї оцінки “незадовільно”, але не за виконання вправи стрільб з основного виду зброї, а інші оцінки – не нижче “задовільно”.

3.2. Підсумкова оцінка вогневої підготовки тому, хто навчається, виставляється:

в органах військового управління, військових частинах – за результатами контрольного заняття з виконанням ВКС, визначених старшим начальником (командиром) під час проведення перевірки (інспекційного заходу), самооцінки (оцінки першого або другого рівня);

у навчальних підрозділах – за результатами контрольного заняття з виконанням ВКС на випускних іспитах.

3.3. Основним видом зброї (озброєння), з якого виконуються вправи стрільб, є: для командирів механізованих відділень (відділень родів військ і спеціальних військ) – автомат, усе озброєння БМ (БМП, БТР, броньована розвідувальна дозорна машина (далі – БРДМ));

для командирів танків, навідників гармати, навідників-операторів БМ, навідників кулеметів – усе озброєння їх БМ;

для командирів гранатометних відділень (обслуг гранатометів, переносних ПТРК) – гранатомет (переносний ПТРК);

для офіцерів органів військового управління, установ та організацій Збройних Сил України, управлінь військових частин і підрозділів – автомат, пістолет;

для командирів військових частин, підрозділів та їх заступників (за винятком заступників з логістики (тилу, озброєння), начальників оперативних відділень, начальників розвідки, начальників відділів (відділень) бойової підготовки – автомат та основне озброєння військової частини, підрозділу (танк, БМП, БТР, БРДМ тощо);

для курсантів ВВНЗ, навчальних підрозділів – відповідно до програми навчання.

3.4. Загальна оцінка за рівень підготовки військовослужбовця по завершенні базового, спеціалізованого і бойового рівнів навчання у стрільбі визначається:

“виконаний” – якщо 80 % всіх спланованих вправ стрільб в поточному рівні підготовки оцінені позитивно, при цьому 80 % (для офіцера – 90 %) з основного виду зброї оцінені не нижче “добре”;

“невиконаний” – якщо не виконані вимоги на оцінку “виконаний”.

У разі, якщо військовослужбовець отримав оцінку за базовий рівень навчання у стрільбі “не виконаний”, то до навчання у наступному, спеціалізованому рівні, він не допускається (додатково з ним проходяться заняття до отримання оцінки “виконаний”). Це стосується і переходу зі спеціалізованого рівня навчання у стрільбі до навчання у бойовому рівні.

3.5. Оцінка з вогневої підготовки екіпажу танка (БМ) виводиться за індивідуальними оцінками членів екіпажу та визначається:

“відмінно” – якщо оцінка командира танка (БМ) та навідника (навідника-оператора) “відмінно”, а інших членів екіпажу – не нижче “добре”;

“добре” – якщо оцінка командира танка (БМ) та навідника (навідника-оператора) “добре”, а інших членів екіпажу – не нижче “задовільно”;

“задовільно” – якщо оцінка командира танка (БМ) та навідника (навідника-оператора) не нижче “задовільно”.

Якщо в одному підрозділі частина тих, хто навчається, виконувала вправу стрільб вдень, а решта – вночі, загальна оцінка виводиться за сумою оцінок, отриманих за стрільбу вдень і вночі.

3.6. Підсумкова оцінка роті визначається за результатами контрольного заняття з виконанням ВКС (ВНС поточного спеціалізованого рівня підготовки) та ВБС (БС) (поточного бойового рівня підготовки), визначених старшим начальником (командиром) під час проведення перевірки (інспекційного заходу), самооцінки (оцінки першого або другого рівня).

Оцінка з вогневої підготовки відділенню, взводу, роті виводиться за двома оцінками: за виконання ВБС (БС) і за виконання вправ стрільб.

Вона визначається:

“відмінно” – якщо оцінка за виконання ВБС (БС) “відмінно”, а за виконання вправ стрільб – не нижче “добре”;

“добре” – якщо оцінка за виконання ВБС (БС) не нижче “добре”, а за виконання вправ стрільб – не нижче “задовільно”;

“задовільно” – якщо обидві оцінки не нижче “задовільно”.

Якщо проводилися тільки ВБС (БС) або виконувалися тільки вправи стрільб, оцінка з вогневої підготовки зазначеним підрозділам визначається за результатами виконаних ВБС (БС) або вправ стрільб.

Оцінка підрозділу (роті, взводу) за виконання ВБС (БС) взводів (відділень, бойових груп) визначається:

“відмінно” – якщо більше половини взводів (відділень, бойових груп) одержали оцінки “відмінно”, а решта взводів (відділень, бойових груп) – не нижче “добре”;

“добре” – якщо не менше половини взводів (відділень, бойових груп) одержали оцінки “добре”, а решта взводів (відділень, бойових груп) – не нижче “задовільно”;

“задовільно” – якщо не більше однієї третини взводів (відділень, бойових груп) одержали оцінки “незадовільно”, а решта взводів (відділень, бойових груп) – не нижче “задовільно”.

Оцінка роті, батареї (взводу, відділенню) за виконання вправ стрільб у всіх підрозділах виводиться сумарно за оцінками, отриманими кожним, хто навчається, і визначається:

“відмінно” – якщо не менше 90% тих, хто навчається, одержали позитивні оцінки, при цьому не менше 50% тих, хто навчається, одержали оцінку “відмінно”, а навідники-оператори (навідники гармат, кулеметники) БМ – не нижче “добре”;

“добре” – якщо не менше 80% тих, хто навчається, одержали позитивні оцінки, при цьому не менше 50% тих, хто навчається, одержали оцінку “добре”, а навідники-оператори (навідники гармат, кулеметники) БМ – не нижче “задовільно”;

“задовільно” – якщо не менше 70% тих, хто навчається, одержали оцінки не нижче “задовільно”.

Оцінки за виконання вправ стрільб з автоматичних, підствольних, протитанкових гранатометів і переносних ПТРК включаються в суму оцінок за виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї, а оцінки за виконання вправ стрільб з

цієї самої зброї, але встановленої на БМ, – у суму оцінок за виконання вправ стрільб з БМ.

3.7. Оцінка з вогневої підготовки батальйону виводиться за оцінками з вогневої підготовки управління батальйону, рот, батарей та бойових підрозділів*,

3.8. що входять до складу батальйону.

Вона визначається:

“відмінно” – якщо управління батальйону та не менше половини рот (батарей) і бойових підрозділів одержали оцінку “відмінно”, а інші роти (батарей) і бойові підрозділи – не нижче “добре”;

“добре” – якщо управління батальйону та не менше половини рот (батарей) і бойових підрозділів одержали оцінку не нижче “добре”, а інші роти (батарей) і бойові підрозділи – не нижче “задовільно”;

“задовільно” – якщо не більше однієї роти (батарей) або одного бойового підрозділу одержали оцінку “незадовільно”, а управління батальйону та інші роти (батарей) і бойові підрозділи – не нижче “задовільно”.

Під час перевірки двох рот (батарей) оцінка “задовільно” виставляється: якщо обидві роти одержали оцінки “задовільно” або одна рота одержала оцінку “незадовільно”, а інша рота – не нижче “добре”, за умови позитивних оцінок бойових підрозділів.

3.9. Оцінка з вогневої підготовки військовій частині рівня бригада (полк), що входить до складу Сил негайного реагування або Сил постійної готовності, виводиться за оцінками вогневої підготовки батальйонів, дивізіонів[†] (за стрільбу та управління вогнем), бойових підрозділів та підрозділів бойового забезпечення, що входять до складу бригади (полку).

Вона визначається:

“відмінно” – якщо управління бригади (полку) та більше половини батальйонів (дивізіонів), бойових підрозділів та підрозділів бойового забезпечення одержали оцінку “відмінно”, а інші батальйони (дивізіони), бойові підрозділи та підрозділи бойового забезпечення – не нижче “добре”;

“добре” – якщо управління бригади (полку) та не менше половини батальйонів (дивізіонів), бойових підрозділів та підрозділів бойового забезпечення одержали оцінку не нижче “добре”, а інші батальйони (дивізіони), бойові підрозділи та підрозділи бойового забезпечення – не нижче “задовільно”;

* Мінометних, гранатометних, протитанкових, зенітно-ракетних (зенітно-артилерійських) взводів і управління батальйону.

† Порядок оцінки стрільб військових частин та підрозділів артилерії, навчальних частин (центрів), вищих військових навчальних закладів та інших установ, які проводять підготовку спеціалістів артилерії визначається відповідно до Курсу підготовки артилерії ЗС України. Порядок оцінки стрільб військових частин та підрозділів протиповітряної оборони, навчальних частин (центрів), вищих військових навчальних закладів та інших установ, які проводять підготовку спеціалістів протиповітряної оборони Сухопутних військ ЗС України визначається відповідно до Тимчасового Курсу стрільб військ протиповітряної оборони Сухопутних військ ЗС України, затвердженого наказом Командувача СВ ЗС України від 12.02.2014 № 60.

“задовільно” – якщо не більше одного батальйону (дивізіону) і одного бойового підрозділу або не більше двох бойових підрозділів одержали оцінку “незадовільно”, а управління бригади (полку) та інші батальйони (дивізіони) і бойові підрозділи – не нижче “задовільно”.

Під час перевірки двох батальйонів (дивізіонів) оцінка “задовільно” виводиться, якщо обидва батальйони одержали оцінки “задовільно”.

Оцінка з вогневої підготовки підрозділів родів військ та спеціальних військ виставляється за виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї і враховується під час визначення оцінки з вогневої підготовки військової частини (підрозділу).

Підсумкова оцінка вогневої підготовки військової частини виставляється за результатами отриманих оцінок підрозділами під час проведення перевірки (інспекційного заходу), самооцінки (оцінки першого або другого рівня).

3.10. Оцінка з вогневої підготовки військовій частині що входить до складу Сил і засобів бойового чергування, Сил резерву, військовій частині (установи, організації) забезпечення життєдіяльності (крім ВВНЗ), військовому комісаріату виводиться за оцінками вогневої підготовки підрозділів (структурних підрозділів), що входять до її складу, та визначається:

“відмінно” – якщо управління військової частини та більше половини підрозділів (структурних підрозділів) одержали оцінку “відмінно”, а інші підрозділи (структурні підрозділи) – не нижче “добре”;

“добре” – якщо управління військової частини та не менше половини підрозділів (структурних підрозділів) одержали оцінку не нижче “добре”, а інші підрозділи (структурні підрозділи) – не нижче “задовільно”;

“задовільно” – якщо управління військової частини та не менше 70% перевірених підрозділів (структурних підрозділів) отримали позитивні оцінки.

3.11. Оцінка індивідуальної підготовки офіцерського складу структурного підрозділу органу військового управління, установ та організацій Збройних Сил України, управління військової частини (організаційна структура якого складається з управлінь, окремих відділів, відділень та служб, тощо) з вогневої підготовки визначається:

“відмінно” – якщо не менше 90 % перевірених офіцерів за рівнем індивідуальної підготовки оцінено позитивно, при цьому не менше 50 % загальної кількості перевірених оцінені “відмінно”.

“добре” – якщо не менше 80 % перевірених офіцерів за рівнем індивідуальної підготовки оцінено позитивно, при цьому не менше 50 % загальної кількості перевірених оцінені “добре”;

“задовільно” – якщо не менше 70 % перевірених офіцерів за рівнем індивідуальної підготовки оцінено позитивно

“незадовільно” – якщо не виконано вимоги на оцінку “задовільно”.

4. Порядок виконання та умови вправ стрільб зі стрілецької зброї

4.1. Вправи стрільб зі стрілецької зброї виконуються усіма категоріями військовослужбовців Збройних Сил України з метою набуття та удосконалення умінь і навичок у стрільбі, підтримання їх на рівні, що забезпечує якісне виконання поставлених завдань.

Для максимального наближення умов виконання вправ до бойових та з метою вироблення психологічної стійкості (звикання) тих, хто навчається, до пострілів

(вибухів), динаміки бою, керівник стрільби призначає особу (від підрозділу, що стріляє), яка під час виконання вправ тими, хто навчається, здійснює звукову імітацію бою холостими набоями та вибуховими пакетами з дотриманням заходів безпеки, або на ділянці стрільби транслюється через гучномовець запис ведення бою. Під час навчання стрільби вночі без приладів нічного бачення мішені доцільно підсвічувати освітлювальними патронами.

4.2. Порядок дій під час виконання вправ стрільб.

Керівник стрільби на ділянці наказує черговій зміні (обслузі) тих, хто стріляє, отримати на пункті боєпостачання боєприпаси. Боєприпаси видаються тим, хто навчається, поштучно за відомістю (додаток 12 до Курсу стрільб). У разі необхідності боєприпаси можуть видаватися роздавальником боєприпасів (начальником пункту бойового постачання боєприпасів) у вихідному положенні у споряджених магазинах, стрічках.

Ті, хто навчається, отримавши боєприпаси, оглядають їх, споряджають патронами магазини (стрічки), укладають магазини (стрічки), гранати до гранатометів в сумки (ручні гранати в кишені бронежилетів, розвантажувальних жилетів або сумки для гранат) та під керівництвом командира відділення (старшого зміни) прямують у вихідне положення.

Командир взводу (відділення) або керівник стрільби на ділянці уточнює тим, хто навчається, порядок виконання вправи (вогневу позицію, місце для стрільби, положення для стрільби, сектор стрільби, напрямок руху, черговість стрільби тих, хто стріляє) та нагадує вимоги безпеки під час виконання вправи.

Переконавшись у готовності зміни тих, хто навчається, та ділянки до стрільби, керівник наказує на дільничному пункті управління відкрити червоні напівкола візуального сигнального пристрою (далі – ВСП) і доповідає про готовність до стрільби старшому керівнику стрільби.

Після перевірки готовності всіх ділянок до стрільби старший керівник стрільби наказує на командному пункті відкрити червоні напівкола ВСП і віддає розпорядження на подання сигналу “Слухайте всі”.

За цим сигналом і за командою керівника стрільби “На визначені напрямки – вперед” ті, хто стріляє, відповідно до отриманого завдання виходять (розмикаються) на свої напрямки для стрільби. Переконавшись у готовності тих, хто навчається, та в безпеці стрільби, керівник стрільби на ділянці віддає розпорядження на подання сигналу “Вогонь”.

Керівник стрільби на ділянці подає команду: “Вогнева позиція – ___ м попереду, положення для стрільби (лежачи, з коліна, стоячи, із-за укриття), сектор стрільби (орієнтир перший, орієнтир другий) або напрямок стрільби – до бою”. Для зайняття вогневої позиції гранатометнику подається команда: “Гранатометнику Петренко! Вогнева позиція – ___ м попереду – до бою”.

Ті, хто навчається, діють у такій послідовності:

під час виконання вправ, де передбачено стрільбу з місця (зі зміною вогневих позицій), ті, хто навчаються, займають зазначені вогневі позиції на РВВ, готуються до стрільби, заряджають зброю і доповідають: “Перший (другий), до бою готовий” та діють відповідно до отриманого завдання, спостерігають у зазначеному секторі стрільби та в разі виявлення цілей самостійно відкривають вогонь з положень для стрільби, передбачених умовами вправи;

під час виконання вправ, де передбачено висування, ті, хто навчаються, у визначеному положенні на РВВ готуються до стрільби: заряджають зброю, (у разі

необхідності приєднують багнет до автомата, замінюють магазин), готують ручні гранати і доповідають: “Перший (другий), до бою готовий”. За командою керівника стрільби “В атаку – вперед” рухаються прискореним кроком, короткими перебіжками або бігом, самостійно виявляють і уражають цілі з положень для стрільби, передбачених умовами вправ.

Під час ведення вогню на ходу та з коротких зупинок перезарядження зброї проводиться на ходу, не припиняючи руху.

Після закінчення виконання вправи або за командою керівника стрільби на ділянці “Стій” (під час стрільби з місця) або “Припинити вогонь” (під час виконання вправи на ходу) ті, хто стріляє, припиняють стрільбу, ставлять зброю на запобіжник і доповідають: “Перший (другий), стрільбу закінчив”. За командою керівника стрільби на ділянці “Розряджай” ті, хто стріляє, розряджають зброю і доповідають: “Перший (другий), зброя розряджена, поставлена на запобіжник”. Керівник стрільби на ділянці, підходячи до тих, хто стріляє, подає команду: “Зброю до огляду”, оглядає зброю, після чого подає команду: “Зброю оглянуто”.

Під час виконання вправ через бійниці (поверх борту) БМ (автомобілів) керівник стрільби на ділянці чергової зміни тих, хто стріляє, подає команду: “Першому – по правому борту, другому – по лівому борту. По місцях”. Ті, хто навчається, займають місця у БМ відповідно до розрахунку. За командою керівника стрільби на ділянці “Першому із правого борту – до бою” той, хто навчається, з правого борту закріплює зброю в бійницю, приєднує магазин (коробку) і доповідає: “Перший, до бою готовий”, при цьому патрон у патронник не досилається. Переконавшись у готовності того, хто навчається, до стрільби і в тому, що зброя закріплена в бійниці, керівник на ділянці подає команду механіку-водію (водію) “Вперед”. Після проходження БМ (автомобілем) РВВ керівник стрільби на ділянці дає сигнал оператору на показ цілей та команду: “Першому – вогонь” для того, хто стріляє. Той, хто виконує вправу стрільб з правого борту, заряджає зброю, виявляє і уражає цілі. З підходом БМ (автомобіля) до окопу для метання гранат керівник стрільби на ділянці подає команду для того, хто повинен метати гранату, “Другому – підготувати гранату” та, переконавшись у готовності його до виконання вправи, подає команду: “Гранатою – вогонь”. Після закінчення показу цілей керівник стрільби подає команду: “Першому – припинити вогонь, зброю на запобіжник став”. Той, хто виконував вправу, ставить зброю на запобіжник і доповідає про закінчення стрільби. З виходом БМ (автомобіля) лівим бортом до мішеневого поля, керівник стрільби подає команду: “Другому з лівого борту – до бою”, за якою той, хто навчається, закріплює зброю в бійницю, приєднує магазин (коробку) і доповідає про готовність до стрільби, при цьому патрон у патронник не досилається. Переконавшись у готовності того, хто стріляє, до стрільби і в тому, що зброя закріплена в бійниці, керівник на ділянці подає команду оператору на підняття мішеневого поля та команду тому, хто стріляє, “Другому – вогонь”. Той, хто стріляє, виявляє цілі та уражає їх. З підходом БМ до окопу для метання гранат керівник стрільби подає команду: “Першому – приготувати гранату” та, переконавшись у готовності його до виконання вправи, подає команду: “Гранатою – вогонь”. Після закінчення показу цілей для того, хто стріляє, керівник стрільби подає команду: “Другому – припинити вогонь, зброю на запобіжник став”. Той, хто виконував вправу, ставить зброю на запобіжник і доповідає про закінчення стрільби. З виходом БМ у вихідне положення керівник стрільби подає команду: “До машини”. Військовослужбовці, які виконували вправу стрільб, вилучають зброю з бійниць, залишають свої місця в БМ та шикуються позаду

на відстані 4 м від бойової машини, обличчям до поля. Керівник стрільби на ділянці подає команду “Розрядити зброю”. Після виконання команди ті, хто виконували вправу стрільб, доповідають: “Перший (другий), зброя розряджена”. Керівник стрільби на ділянці, підходячи до тих, хто навчається, подає команду “Зброю до огляду”, оглядає зброю, після чого подає команду: “Зброю оглянуто”.

Якщо під час стрільби через бійниці (поверх борту) БМ передбачене ведення вогню з коротких зупинок, то той, хто навчається, у разі виявлення цілі подає механіку-водію (водію) команду (сигнал): “Коротка”. Після обстрілу цілі або після закінчення часу на коротку зупинку механік-водій (водій) за командою того, стріляє, або самостійно починає рух БМ. Команди (сигнали) механіку-водію (водію) той, хто стріляє, подає голосом (по засобах зв’язку) або іншими встановленими сигналами.

Після огляду зброї керівник стрільби на ділянці повертає зміну (пару, обслугу, групу) у вихідне положення, дає команду: “Відбій” та розпорядження відкрити білі напівкола ВСП на дільничному пункті управління, доповідає старшому керівнику стрільби про закінчення стрільби зміною. Після цього заслуховує доповідь кожного, хто навчається, про його дії під час виконання вправи, про спостереження за результатами стрільби, витрату боєприпасів, несправності та затримки під час стрільби.

Форма доповіді: “Товаришу капітане, рядовий Петренко виконував бойове завдання зі знищення противника в зазначеному напрямку (секторі стрільби). У ході бою спостерігав: кулеметна обслуга, дальність _____ – уражена (неуражена); РПГ, дальність _____ – уражений (неуражений); група піхоти, що відходить (контратакує) – уражена (неуражена). Боєприпаси витрачені повністю (не повністю, залишилося _____ набоїв), затримок під час стрільби не було (були _____)”.

Заслухавши доповіді тих, хто навчається, керівник стрільби робить короткий розбір дій тих, хто виконував вправу. Після проведення розбору керівник стрільби наказує здати на пункт боєпостачання або роздавальнику невитрачені боєприпаси та прямувати на наступне навчальне місце.

Після доповідей керівників стрільби на ділянці, коли на всіх дільничних пунктах управління будуть відкриті білі напівкола ВСП, старший керівник стрільби віддає вказівку відкрити на командному пункті білі напівкола ВСП і подати сигнал “Відбій” та, у разі потреби, оглянути мішені.

Результати стрільби заносяться у відомість визначення індивідуальної оцінки та обліку результатів виконання вправ стрільб, а після закінчення стрільби всього підрозділу – у журнал обліку проведених стрільб (додаток 13 до Курсу стрільб) та журнал обліку бойової підготовки.

Під час виконання вправ зі стрілецької зброї з місця керівник стрільби заздалегідь намічає за РВВ на глибину до 100 м (під час стрільби в горах – до 50 м) дві-три вогневі позиції на кожному напрямку для стрільби; з однієї вогневої позиції стрільба ведеться по одній або декільком цілям.

Висування тих, хто стріляє, на вогневі позиції та зміна цих позицій відбувається за командою керівника стрільби (старшого бойової групи, що виконує вправу) або самостійно, якщо це передбачено умовами виконання вправи, наприклад: “Вогнева позиція – ___ м попереду – вперед (до бою)”, “Вогневу позицію змінити”.

Показ першої цілі починається через 10 – 20 с після зайняття вогневої позиції тими, хто стріляє, якщо інше не визначено умовами вправи стрільби.

Вправи стрільб у складі підрозділів по повітряних цілях виконуються в такому порядку: керівник стрільби на ділянці у вихідному положенні ставить бойове

завдання командира взводу на дії взводу в наступі або обороні; після проходження взводом РВВ та досягнення ним рубежу, який відповідає дальності до цілі, або після зайняття зазначеної позиції керівник стрільби подає сигнал на показ цілі; за командою командира взводу особовий склад готується до стрільби та веде вогонь по вказаній цілі; після закінчення стрільби, розряджання та огляду зброї взвод повертається у вихідне положення.

4.3. Особливості проведення стрільб зі стрілецької зброї з вертольотів

Під час виконання вправ стрільб дотримуються такого порядку:

вправи стрільб зі стрілецької зброї в польоті по наземній цілі виконуються на вертолітній директрисі (ділянці тактичного поля), яка обладнується відповідно до додатку 14 до Курсу стрільб, з вертольотів зі шворневими установками та за таких умов застосування вертольота:

швидкість польоту – 0 – 200 км/год;

висота польоту вертольота відносно до цілі під час стрільби з застосуванням блістерних шворневих установок – 0 – 200 м, дверної шворневої установки – 0-600 м (уночі мінімальна висота польоту під час стрільби з шворневих установок – не менше 150 м);

дальність до цілі повинна бути під час стрільби з автомата 400-200 м, ручного кулемета – 800 – 200 м, кулемета – 1000 – 200 м.

Рекомендації з обладнання вертольотів для стрільби зі стрілецької зброї і правила стрільби з вертольота в польоті викладено у Настановах (керівництвах) зі стрілецької справи та Інструкції екіпажам вертольотів Мі-8, Мі-24 (частина друга “Бойове застосування”).

4.4. Перед початком стрільби на директрисі старший керівник стрільби уточнює керівнику польотами завдання щодо забезпечення стрільби, визначає злітно-посадковий майданчик, бойовий курс, швидкість, висоту польоту і кількість польотів вертольота, рубежі відкриття та припинення вогню, та віддає вказівки керівникам стрільби на вертольотах про порядок проведення стрільби.

Керівник стрільби на вертольоті (у разі необхідності – командир екіпажу) перед вильотом перевіряє знання особовим складом вимог безпеки під час стрільби з вертольота, уточнює сигнали, що подаються у вертольоті сиреною та іншим способом, на підготовку до стрільби, відкриття та припинення вогню, і порядок дій тих, хто навчається, за цими сигналами, крім того, керівник стрільби на вертольоті розподіляє особовий склад підрозділу на зміни тих, хто стріляє, і визначає кожному місце та черговість стрільби.

За командою командира екіпажу “Зайняти робочі місця” керівник стрільби на вертольоті подає команду: “По місцях”. Особовий склад займає визначені місця у вертольоті. Після перевірки правильності посадки особового складу льотчик-оператор (бортовий технік) доповідає командирі екіпажу про готовність до зльоту вертольота.

З підходом до району цілей (полігона) за встановленим сигналом командир екіпажу керівнику стрільби на вертольоті подає команду: “Установити зброю”. Отримавши команду від командира екіпажу, керівник стрільби подає команду: “З правого (лівого) борту встановити зброю”. За цією командою ті, хто виконує вправу, приводять у робоче положення дверну шворневу установку, встановлюють огорожу в отворі вхідних дверей, відчиняють вхідні двері, встановлюють блістерні шворневі установки, закріплюють зброю і гільзоуловлювачі.

З виходом на бойовий курс командир екіпажу після отримання доповіді від керівника стрільби на вертольоті “Зброю встановлено, десант до стрільби готовий” подає команду (сигнал): “Приготуватися до стрільби, вести пошук цілі”. Керівник стрільби на вертольоті подає команду: “З правого (лівого) борту – до бою”. За цією командою (сигналом) ті, хто виконує вправу, заряджають зброю, надягають захисні окуляри, займають положення для стрільби й ведуть пошук цілей.

Отримавши доповідь від керівника стрільби на вертольоті “Ціль бачу”, з підходом до РВВ командир екіпажу подає команду (встановлений сигнал) керівнику стрільби на вертольоті: “Вогонь”. Після цього керівник стрільби подає команду: “Вогонь” тим, хто виконує вправу. Ті, хто стріляють, знімають зброю із запобіжника, заряджають її та ведуть вогонь по визначених цілях.

Після виходу з сектора обстрілу цілей або в разі, коли необхідно негайно припинити стрільбу, командир екіпажу подає команду (сигнал) “Припинити вогонь”. За цією командою (сигналом) керівник стрільби на вертольоті подає команду: “Припинити вогонь, зброю на запобіжник став”. Ті, хто стріляють, припиняють вогонь, встановлюють зброю на запобіжник.

Після виходу з району розміщення цілей за командою (сигналом) командира екіпажу “Зняти зброю” керівник стрільби подає команду: “Розряджай. Зняти зброю”. Ті, хто виконували вправу, розряджають зброю та після її огляду керівником стрільби знімають зброю з шворневих установок, переводять блістерні та дверні шворневі установки у похідне положення, зачиняють блістери та вхідні двері, знімають огорожу.

Після посадки вертольота за командою (сигналом) командира екіпажу “Покинути вертоліт” керівник стрільби на вертольоті подає команду: “До машини”. За цією командою особовий склад залишає вертоліт.

У будь-яких випадках знята зброя особового складу повинна бути на запобіжнику стволом донизу (щоб уникнути випадкового пострілу, який може пошкодити вертоліт або зашкодити особовому складу). У разі виникнення затримки під час стрільби той, хто стріляє, повинен негайно доповісти про неї керівнику стрільби на вертольоті. Усунення затримок і несправностей під час стрільби без дозволу і допомоги керівника стрільби на вертольоті забороняється.

Стрільба з вертольота проводиться тільки за наявності зв'язку командира вертольота з керівником польотами і керівником стрільби на вертольоті.

4.5. Особливості проведення стрільби з автоматичних гранатометів на станку.

Під час виконання вправ стрільб з автоматичних гранатометів на станку (далі – гранатометів) слід дотримуватися наведеного нижче порядку.

Керівник стрільби на ділянці наказує черговій зміні тих, хто стріляє, отримати на пункті боєпостачання боєприпаси. Ті, хто навчається, отримавши боєприпаси, оглядають їх, споряджають у стрічки, укладають у коробки та під керівництвом командира взводу (відділення, старшого зміни) прибувають у вихідне положення.

Після прибуття зміни у вихідне положення керівник стрільби на ділянці уточнює взводу (відділенню, кожному, хто стріляє) порядок виконання вправи: вогневу позицію (місце для стрільби), напрямок стрільби (за місцевими предметами або орієнтирами), положення для стрільби (крім положення для стрільби лежачи), черговість виконання вправи (стрільби) тими, хто навчається, та нагадує вимоги безпеки під час виконання вправи. Потім наказує командиру відділення (взводу), що стріляє, поставити бойове завдання тим, хто навчається (під час виконання індивідуальних вправ стрільб – уточнює її особисто кожній зміні тих, хто стріляє), а в

разі необхідності визначає вогневі позиції та місця встановлення гранатомета (гранатометів).

Переконавшись у готовності зміни (обслуги, відділення, взводу) та ділянки до стрільби, керівник стрільби на ділянці наказує на дільничному пункті управління відкрити червоні напівкола ВСП і доповідає про готовність до стрільби старшому керівнику стрільби. Отримавши від старшого керівника стрільби дозвіл на стрільбу, віддає вказівку на подачу сигналу “Слухайте всі”.

За цим сигналом і за командою керівника стрільби “На вогневу позицію – вперед” обслуга (обслуги) за командою командира взводу (відділення) “Першому – біля кургану, другому – 10 м ліворуч, напрямом стрільби – орієнтир 2, сидячи, відділення до бою” відповідно до отриманого завдання виходить на зазначену вогневу позицію (місця) і готує зброю до стрільби, після чого навідник гранатомета доповідає: “Перший (другий), гранатомет до стрільби готовий”.

Командир відділення (взводу) розташовується поблизу обслуг на місці, що забезпечує найкращі умови для спостереження за цілями, результатами стрільби і добру чутність обслугами команд, що подаються.

Для стрільби з закритої вогневої позиції за командою керівника стрільби “Гранатомет (гранатомети) на вогневій позиції – встановити”. За цією командою обслуга (відділення, взвод) встановлює гранатомет (гранатомети), ті, хто навчається, приймають відповідне положення для стрільби, а навідник (навідники) гранатомета (гранатометів) доповідає: “Перший (другий), гранатомет встановлений”. Командир відділення (взводу), отримавши доповіді навідників гранатометів і перевіrivши встановлення гранатометів, доповідає керівнику стрільби на ділянці: “Гранатомети встановлені”.

Керівник стрільби, переконавшись у правильному встановленні гранатомета (гранатометів) і дотримуючись вимог безпеки, подає команду обслугі гранатометів: “Заряджай”. Зарядивши гранатомети, обслуга доповідає: “Перший (другий), гранатомет до стрільби готовий”.

Керівник стрільби, прийнявши доповіді про готовність до стрільби, вказує навіднику гранатомета (коли стрільба ведеться однією обсервою) ціль для наведення, точку прицілювання (наведення), спосіб і темп стрільби (якщо гранатомет має регулятор темпу вогню). Наприклад: “Першому, по піхоті в чагарнику, у правий кут, з розсіюванням на ширину чагарнику, темп максимальний”.

Після отримання цілевказівок навідник гранатомета, якщо бачить ціль, доповідає: “Бачу”, обчислює вихідні установки, встановлює прицільні пристрої, вимовляючи голосно установки прицілу і кутоміра, наводить гранатомет у ціль і доповідає: “Готовий”, і тільки після цього керівник стрільби подає команду: “Вогонь”.

Отримавши від керівника стрільби на ділянці команду “Вогонь”, навідник відкриває вогонь із гранатомета.

Час на виконання вправи відраховується від доповіді навідника “Бачу”, після цілевказання керівника стрільби, до доповіді навідника “Стрільбу закінчив”.

Коли стрільба ведеться у складі відділення (взводу), керівник стрільби віддає вказівку командирі відділення (взводу), на ведення спостереження у зазначеному напрямку стрільби і подає команду: “Ціль – безвідкатна гармата, подавити”.

З появою цілі (отриманням команди від керівника стрільби) командир відділення (взводу) призначає вихідні установки та подає команду на відкриття і ведення вогню.

Кожну наступну команду командир відділення (взводу) подає після того, як попередня була прийнята навідниками гранатометів.

У командах на відкриття вогню вказується: кому стріляти, ціль, приціл, кутомір (якщо установка кутоміра відрізняється від 30-00), точка прицілювання (наведення), спосіб і темп стрільби, кількість пострілів і довжина черги. Наприклад: “Відділенню, по безвідкатній гарматі, приціл 2-10, кутомір 29-80, наводити в ціль, першому, однією короткою чергою”.

Команда “Вогонь” подається після доповіді навідників (навідника гранатомета, який веде пристрілювання) “Готово”.

Отримавши команди, навідник гранатомета, якщо бачить ціль, доповідає: “Бачу”, встановлює прицільні пристрої, доповідає вголос остаточні установки прицілу і кутоміра, наводить гранатомет у ціль і доповідає: “Готово”. Отримавши від командира відділення (взводу) команду “Вогонь”, відкриває вогонь із гранатомета.

Під час ведення вогню з гранатометів пристрілювання і стрільба на ураження цілі становлять єдиний процес.

Стрільба з гранатомета починається на обчислених установках прицілу та кутоміра з установленням регулятора на мінімальний темп стрільби (якщо гранатомет має регулятор темпу вогню) короткою чергою (два-три постріли) або одиночним пострілом.

Стрільба під час виконання вправ ведеться настільною або навісною траєкторією за рішенням того, хто стріляє.

Той, хто стріляє, оцінивши результати спостереження, доповідає керівнику стрільби на ділянці величину бокового відхилення у поділках кутоміра, відхилення по дальності в метрах або знак розриву (плюс, мінус).

У разі отримання відхилення розривів необхідно зробити пристрілювання цілі – відшукування стрільбою вихідних установок, які придатні для ураження цілі. Пристрілювання цілі може проводитися способом введення коректур за результатами визначення величини відхилення центру групування розривів від цілі захопленням цілі у вилку з подальшим її поділом навпіл.

У разі отримання контрольної накривної групи той, хто стріляє, переходить до ведення вогню на ураження (придушення) цілі.

Усі команди та результати спостереження командир відділення (взводу) заносить у бланк запису стрільби.

Час на стрільбу в складі відділення (взводу) відрховується від появи цілі (від команди керівника стрільби на ділянці “Ціль – безвідкатна гармата, придушити”) до команди командира відділення (взводу) “Стій, записати ціль – безвідкатна гармата”.

За командою командира відділення (взводу) “Стій, записати ціль таку-то” навідники доповідають командирі відділення (взводу) установки прицілу, кутоміра і точку прицілювання, після чого командир відділення (взводу) заповнює бланк запису стрільби та доповідає керівнику стрільби: “Стрільбу закінчив”.

Після доповіді того, хто стріляє, “Стрільбу закінчив” керівник стрільби подає команду: “Розряджай”, а після виконання її обслугою (обслугами) подає команду: “Зброю до огляду”. Особисто перевіряючи зброї на розрядження, керівник стрільби подає команду: “Відбій”, за якою обслуга (обслуги) приводить гранатомети у похідне положення та залишає вогневі позиції.

У ході стрільби керівник спостерігає за результатами, записує свої спостереження за розривами гранат та доповіді тих, хто стріляє.

Після закінчення стрільби керівник стрільби проводить розбір, у якому повідомляє результати стрільби, вказує тим, хто навчається, на точність підготовки ними вихідних даних для стрільби, їх уміння спостерігати й оцінювати розриви гранат стосовно цілі, як правильно вести пристрілювання і стрільбу на ураження, виконувати нормативи та команди.

З метою удосконалення навичок тих, хто навчається, спостерігати й оцінювати розриви та практично вирішувати вогневі задачі чергові обслуги гранатометів розташовують поблизу вогневої позиції тих, хто стріляє, та проводять заняття під керівництвом офіцерів або сержантів.

Вправи стрільб з гранатометів, установлених на БМ та автомобілях, відпрацьовуються за наявності пристрою для кріплення гранатомета, який передбачено конструкцією БМ та автомобіля.

4.6. Особливості проведення стрільб зі стрілецької зброї і гранатометів уночі.

Для проведення стрільб зі стрілецької зброї і гранатометів уночі вносяться такі доповнення:

під час виконання вправ у пішому порядку той, хто стріляє, повинен мати на спині сигнальний ліхтар із світлом, яке визначає керівник стрільби (крім білого);

ті, хто навчається та має зброю з нічними прицілами, усі вправи виконують з використанням цих прицілів; під час виконання вправ стрільб зі стрілецької зброї та гранатометів, що мають нічні приціли, стрільба по всіх цілях ведеться з використанням нічного прицілу, при цьому одна-дві цілі опромінюються імітаторами інфрачервоного прожектора (освітлювача), а решта може виявляти себе “спалахами пострілів”; якщо цілі не спостерігаються у нічний приціл на позначеній у вправі дальності, дозволяється скорочувати її, але не більше ніж на 100 м;

для освітлення цілей освітлювальними патронами до зміни призначаються двоє, хто стріляє, та один, хто освітлює цілі; освітлювальні патрони відпускаються з розрахунку освітлювання цілей протягом усього часу їх показу (руху);

під час стрільби вночі без нічних прицілів освітлювання та імітація вогню цілей (мішеней) виконується одним з можливих способів, викладених у пункті 1.12, 1.13 Курсу стрільб, при цьому дозволяється використовувати на прицільних пристроях зброї люмінесцентні насадки.

Стрільба вночі по цілі:

яка виявила себе спалахом пострілів, за допомогою люмінесцентних насадок на мушці та прицільній планці, ведеться з установкою прицілу 4 або “П”, довгими чергами. Вогонь відкривається в той момент коли спалах пострілів видимий в центрі люмінесцентної насадки мушки і на гривці прицільної планки;

яка виявила себе звуком, безпосередньо близько від автоматника (кулеметника), ведеться довгими чергами в напрямку автомата (кулемета) по стволу в бі звуку.

При завчасній підготовці до стрільби вночі з автомата (ручного кулемета, кулемета), без нічних приладів спостереження та люмінесцентних насадок:

в бруствері вирізають жалоб з таким розрахунком, щоб автомат, який поклали в нього, був направлений в межу можливої появи ворога;

полозки ніг сошки кулемета (ручного кулемета), обмежуються кілками так, щоб вони могли робити необхідні повздовжні переміщення;

переміщення автомата (ручного кулемета, кулемета) по боковому напрямку в заданому секторі, обмежується кілками. Кілочки-обмежувачі забивають по два біля цівки і приклада. По можливості кілочки замінюють рогатками;

положення автомата (ручного кулемета, кулемета) по висоті фіксується шаром дерну (щільного снігу, дошкою з відрізами, тощо), підкладеного під пістолетну рукоятку.

4.7. Вправи стрільб з автомата, снайперської гвинтівки, ручного кулемета, кулемета та підствольного гранатомета

4.7.1. Вправи початкових стрільб

КС 1.01(02-04).1.1

Стрільба з місця по нерухомих цілях

Цілі:

стрілець, що обороняється, – грудна фігура з колами (мішень № 4), що встановлюється на щиті 0,75×0,75 м на рівні поверхні землі (без просвіту);

стрілець, що атакує (контратакує) – ростова фігура (мішень № 8).

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	стрілець, що обороняється	стрілець, що атакує (контратакує)
Автомат, ручний кулемет, кулемет	100	200
Снайперська гвинтівка	100	200

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета та кулемета – 11, з них 3 для стрільби по стрільцю, що обороняється;

для снайперської гвинтівки – 6, з них 3 для стрільби по стрільцю, що обороняється;

Положення для стрільби: лежачи з упору (із сошок).

Оцінка:

“відмінно” – 25 очок та уразити стрільця, що атакує (контратакує);

“добре” – 20 очок та уразити стрільця, що атакує (контратакує);

“задовільно” – 15 очок та уразити стрільця, що атакує (контратакує).

Особливості виконання вправи

Режим ведення вогню для автомата та кулемета: по стрільцю, що обороняється, – одиночними пострілами, по стрільцю, що атакує (контратакує) – чергами.

Після виконання вправи керівник стрільби разом з тим, хто навчається, оглядає мішень № 4 та вказує на допущені помилки.

КС 1.01(03).1.2

Стрільба з місця по малорозмірних нерухомих цілях

Цілі:

піхота, що залягла – гонги (мішень № 4б або 4г), що встановлюються на рубежах через кожні 5 – 10 м в секторі стрільби з кутом 20°.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі
	піхота, що залягла
Автомат, ручний кулемет	25 – 100

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боєприпасів: по 3-5 набоїв на кожний гонг (в залежності від навченості тих, хто стріляють).

Положення для стрільби: лежачи з упору.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі гонги, при цьому не менше 50% гонгів на рубежах 90 – 100 м двічі;

“добре” – уразити 90% гонгів, при цьому не менше 50% гонгів на рубежах 70 – 100 м двічі;

“задовільно” – уразити 80% гонгів, при цьому не менше 50% цілей на рубежах 40 – 100 м двічі.

Особливості і порядок виконання вправи

Вправа виконується після індивідуальної перевірки бою (приведення до нормального бою) військовослужбовцем особистої зброї по гонгах діаметром 20 см з метою навчання влучності стрільби. Для виконання вправи, на допомогу керівнику стрільби призначаються інструктори з вогневої підготовки.

На виконання вправи кожному тому, хто стріляє, відповідно до його навченості за командою керівника стрільби для ураження одного гонга надається 3 – 5 набоїв.

Той, хто стріляє, розпочинає виконання вправи з ураження цілей серією з 3 – 5 набоїв на ближніх рубежах та за командою керівника стрільби (інструктора) послідовно уражає цілі на наступних рубежах.

У разі стабільного ураження гонгів – ураження 100% гонгів, в тому числі всіх гонгів на рубежах 90 – 100 м двічі, той, хто навчається, допускається до навчання за програмою (курсом) “влучний стрілок”.

КС 1.01(03).1.3

Стрільба з місця по цілі “в обличчя”

Цілі:

перший спостерігач – головна фігура (мішень № 5а) з білим аркушем, що з’являється 5 разів по 4 с з проміжком 5 с;

другий спостерігач – головна фігура (мішень № 5а) з обличчям, що з’являється 5 разів по 4 с з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	перший спостерігач	другий спостерігач
Автомат, ручний кулемет	30 – 40	30 – 40

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боєприпасів: 10 (по 5 в кожній серії), що споряджені в два магазини.

Положення для стрільби: лежачи з упору.

Оцінка:

“відмінно” – уразити другого спостерігача п’ять разів;

“добре” – уразити другого спостерігача чотири рази;

“задовільно” – уразити другого спостерігача три рази.

Особливості і порядок виконання вправи

Вправа виконується по мішенях № 5а, до яких по прикріплені білі аркуші паперу (формату А4) та малюнки (фотографії) з зображенням обличчя людини (формату А4).

За командою керівника стрільби той, хто стріляє, виконує тренувальну серію з 5 пострілів по першому спостерігачу, займає вогневу позицію в положенні лежачи та веде вогонь. Після виконання тренувальної серії та зміни магазину виконує контрольну серію пострілів на залік по другому спостерігачу.

Зміна положення для стрільби здійснюється за командою керівника стрільби на ділянці (інструктора).

КС 1.01(02-04).1.4

Стрільба з місця бінокулярним прицілюванням по нерухомій цілі

Ціль: стрілець – поясна фігура (мішень № 7в).

Дальність до цілі: 30 м.

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боеприпасів: 40 (10 в одній серії).

Положення для стрільби: стоячи.

Оцінка:

“відмінно” – влучити десятьма пострілами в залікову зону “А”;

“добре” – влучити вісьма пострілами в залікову зону “А”;

“задовільно” – влучити шістьма пострілами в залікову зону “А”.

Особливості виконання вправи

Той, хто стріляє, займає вогневу позицію на РВВ напроти своєї цілі, заряджає зброю, опускає її під кутом 45° донизу стволом та доповідає про готовність до стрільби. За командою керівника стрільби “Вогонь” той, хто стріляє, швидко прикладає зброю до плеча (передпліччя) на скидку, наводить зброю в ціль бінокулярним прицілюванням та веде одиночний вогонь. Після кожного пострілу зброя опускається під кутом 45° донизу. Таким чином, той, хто стріляє, виконує серію пострілів з десяти патронів. Після виконання однієї тренувальної серії той, хто стріляє, виконує контрольну серію пострілів на залік.

У подальшому той, хто стріляє, займає вихідне положення 90° до площини стрільби та виконує тренувальну і контрольну серію пострілів з поворотом на 90°.

Режим ведення вогню – одиночними пострілами.

Огляд мішені проводиться після кожної серії пострілів за командою керівника на ділянці стрільби.

КС 1.01(02-04).1.5

Стрільба здвоєним пострілом по нерухомій цілі

Ціль: стрілець – поясна фігура (мішень № 7в).

Дальність до цілі: 30 м.

Кількість боеприпасів: 60 (10 в одній серії).

Час на стрільбу: час здвоєного пострілу не повинен перевищувати 2 с, проміжок між здвоєними пострілами не більше 5 с.

Положення для стрільби: стоячи.

Оцінка:

“відмінно” – влучити десятьма пострілами в залікову зону “А”;

“добре” – влучити десятьма пострілами, з них не менше восьми в залікову зону “А”;

“задовільно” – влучити десятьма пострілами, з них не менше шести в залікову зону “А”.

Особливості виконання вправи

Той, хто стріляє, займає вогневу позицію на РВВ напроти своєї цілі, в положенні для стрільби стоячи, заряджає зброю, опускає зброю під кутом 45° донизу стволом та доповідає про готовність до стрільби.

За командою керівника стрільби “Вогонь” той, хто стріляє, швидко прикладає зброю до плеча (передпліччя) на скидку та здійснює ураження цілі здвоєними

пострілами. Після кожного здвоєного пострілу зброя опускається під кутом 45° донизу стволом. Таким чином, той, хто стріляє, виконує серію здвоєних пострілів з десяти патронів. Після виконання двох тренувальних серій той, хто стріляє, виконує контрольну серію пострілів на залік.

В подальшому той, хто стріляє, займає вихідне положення 90° до площини стрільби та виконує дві тренувальні і контрольну серії пострілів з поворотом на 90° .

Режим ведення вогню – одиночними пострілами.

Огляд мішені проводиться після кожної серії пострілів за командою керівника стрільби.

4.7.2. Вправи навчальних стрільб

КС 2.01(02-04).1.1

Стрільба з місця по цілях, що з'являються

Цілі:

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється два рази на 7 с з проміжком 5 с;

стрілець, що перебігає, – поясна фігура (мішень № 7), що з'являється на 5 с.

стрілець, що заліг, – грудна фігура (мішень № 6), що з'являється три рази на 5 с з проміжком 5 с.

Під час виконання вправ стрільб в лісистій місцевості дозволяється встановлення замаскованих мішеней між деревами (в чагарнику, в траві), за можливості на підйомниках (час показу кожної цілі 15 с) або вкопаних для імітації цілей, що з'являються.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	вогнева група	стрілець, що перебігає	стрілець, що заліг
Автомат	300 – 250	150 – 200	100 – 50
Ручний кулемет	300 – 250	250 – 200	150 – 100
Кулемет	350 – 300	250 – 200	150 – 200
Снайперська гвинтівка	400 – 350	350 – 300	250 – 200

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета та кулемета – 20, з них 5 з трасуючими кулями;
для снайперської гвинтівки – 8.

Положення для стрільби: стоячи в окопі або лежачи з-за укриття (пеньок, камінь, вирва тощо) з упору (з сошки).

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, в тому числі вогневу групу;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправи стрільба ведеться з однієї вогневої позиції по одній цілі.

Зміна положення для стрільби здійснюється за командою керівника стрільби на ділянці.

КС 2.02.1.1
Стрільба з місця по нерухомих цілях
зі снайперської гвинтівки
(для підрозділів снайперів)*

Цілі:

спостерігач – головна фігура (мішень № 5) на щиті 0,75 x 0,75 м з білим кругом діаметром 7 см у центрі мішені, нерухома;

стрілець – грудна фігура (мішень № 6) на щиті 1 x 1 м з білим кругом діаметром 12 см у центрі мішені, нерухома;

вогнева точка – ручний кулемет (мішень № 10) на щиті 1,5 x 1,5 м з білим кругом діаметром 20 см у центрі мішені, нерухома.

Щити встановлюються на рівні поверхні землі без просвіту.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	спостерігач	стрілець	вогнева точка
Снайперська гвинтівка	200	400	600

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боєприпасів: 36.

Положення для стрільби: лежачи з упору.

Оцінка:

Оцінка	Відхилення СТВ в останній серії пострілів, см		
	спостерігач	стрілець в укритті	вогнева точка
“відмінно”	5	11	18
“добре”	6	13	21
“задовільно”	7	15	25

Особливості і порядок виконання вправи

Вправа може виконуватись в ході підготовки снайперів середнього рівня.

Вправа виконується після індивідуальної перевірки бою (приведення до нормального бою) снайпером з особистої зброї. Для виконання вправи, на допомогу керівнику стрільби призначаються інструктори (з найбільш підготовлених снайперів частини).

Той, хто стріляє, виконує серію з 4 пострілів по цілі, що вказана керівником стрільби (інструктором). При цьому установка прицілу повинна відповідати дальності до цілі (наприклад, на дальність 200 м – приціл 2, і т.д.) з внесеними в установку оптичного прицілу поправками на метеорологічні умови. Точка прицілювання – центр білого кола.

Огляд мішені тим, хто стріляє, і керівником стрільби (інструктором) здійснюється після кожної серії пострілів, під час якого визначається кучність стрільби, положення середньої точки влучення і величину її відхилення від центра білого кола, записує результат, відмічаючи метеоумови і вносить їх установку маховичком в оптичний приціл.

Після внесення в установку оптичного прицілу необхідних поправок снайпер виконує наступні серії пострілів та контрольну серію пострілів.

Кучність вважається нормальною, якщо 3 кулі однієї серії вмістилися в коло, накладене центром на середню точку влучення діаметром: на дальності 200 м – 15 см,

* Далі під підрозділом снайперів слід вважати фахівців штатною зброєю яких є снайперська гвинтівка зі складу взводу (роти) снайперів.

400 м – 35 см, 600 м – 50 см. У разі, якщо кучність не відповідає вимогам, керівник стрільби (інструктор) вказує причину допущених помилок, способи усунення та добивається нормальної кучності.

Якщо результат стрільби в першій серії пострілів відповідає вимогам кучності, влучності та оцінка задовольняє того, хто стріляє, виконання вправи за рішенням керівника може припинитися.

КС 2.05.1.1

Стрільба з місця по нерухомій цілі з підствольного гранатомета

Ціль: група піхоти – дві поясні фігури (мішень № 7), розташовані в габариті 20 м по фронту та 20 м в глибину.

Дальність до цілі: 200 м.

Кількість боєприпасів: 3 штатних (інертних) постріли.

Час на стрільбу: необмежений.

Положення для стрільби: лежачи з упору.

Оцінка:

“відмінно” – влучити в габарити трьома гранатами;

“добре” – влучити в габарити двома гранатами;

“задовільно” – влучити в габарити однією гранатою.

КС 2.01(02-04).1.2

Стрільба з місця з бійниці БМ (поверх борту автомобіля) зі зміною вогневих позицій по цілях, що з’являються

Цілі:

гранатометник – РПГ (мішень № 9), що з’являється на 10 с;

стрілець, що атакує, – ростова фігура (мішень № 8), що з’являється два рази на 10 с з проміжком 10 с;

стрілець, що заліг, – грудна фігура (мішень № 6), що з’являється на 10 с;

група піхоти – дві поясні фігури (мішень № 7) в габариті 5 м по фронту та 3 м в глибину, що з’являється на 20 с для метання навчально-імітаційної гранати.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі			
	гранатометник	стрілець, що атакує	стрілець, що заліг	група піхоти
Автомат, ручний кулемет,	200 – 100	150 – 100	100 – 50	20 – 25
Кулемет, снайперська гвинтівка	300 – 200	200 – 150	150 – 100	20 – 25

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 12, з них 3 з трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у два магазини;

для кулемета – 16, з них 4 з трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у два магазини;

для снайперської гвинтівки – 5;

навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для стрільби:

для автомата, ручного кулемета, кулемета – по гранатометнику – з бійниці правого (лівого) борту БМ, по решті цілей – з-за укриття на вибір керівника стрільби;

для снайперської гвинтівки – по гранатометнику – з коліна поверх борту автомобіля, по решті цілей – з-за укриття з лівого (правого) боку автомобіля на вибір керівника стрільби.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі та влучити гранатою в габарит;

“добре” – уразити дві цілі, в тому числі гранатометника, та влучити гранатою в габарит;

“задовільно” – уразити дві цілі.

Особливості виконання вправи

БМ розташовується флангово до площини стрільби вздовж РВВ.

За командою (сигналом) керівника стрільби “Першому, по правому (лівому) борту – по місцях” той, хто стріляє, займає місце в десантному відділенні БМ (в кузові автомобіля) та за командою “Першому, з правого (лівого) борту – до бою” готується до стрільби (закріплює зброю в бійниці, заряджає її та ставить на запобіжник) з правого (лівого) борту та доповідає про готовність.

У всіх варіантах показу цілей гранатометник показується першим. Стрільба по гранатометнику ведеться через бійницю БМ (поверх борту автомобіля) зі зброї, спорядженої магазином з 6 набоями. Після ураження (падіння) цілі той, хто стріляє, за командою керівника стрільби покидає десантне відділення БМ (кузов автомобіля), займає вогневу позицію у визначеному положенні за укриттям (катонок, колесо) з боку кормової частини БМ (кузова автомобіля) та веде вогонь по виявлених цілях.

За командою керівника стрільби той, хто стріляє, займає вогневу позицію з боку носової частини БМ (кабіни автомобіля) та метає ручну гранату по групі піхоти.

Під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник. Показ цілей здійснюється після зайняття вогневої позиції тим, хто стріляє.

КС 2.01(02-04).1.3

Стрільба з місця поверх борту автомобіля по цілях, що з’являються

Цілі:

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) і грудна фігура (мішень № 6) на фронті не менше 6 м, що з’являються два рази по 10 с з проміжком 5 с;

гранатометник з помічником – РПГ (мішень № 9) та поясна фігура (мішень № 7), що з’являються два рази по 7 с з проміжком 5 с;

стрілець, що атакує, – ростова фігура (мішень № 8), що з’являється на 10 с;

спостерігач – головна фігура (мішень № 5), що з’являється на 15 с;

піхота, що залягла, – дві грудні фігури (мішені № 6) в габариті на фронті 5 м у глибину 2 м, що з’являються на 15 с для метання ручної навчально-імітаційної гранати.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі				
	вогнева група	гранатометник з помічником	стрілець, що атакує	спостерігач	піхота, що залягла
Автомат, ручний кулемет	200 – 150	150 – 100	150 – 100	100 – 50	20 – 15
Кулемет, снайперська гвинтівка	450 – 350	250 – 150	300 – 250	200 – 150	20 – 15

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 20, з них 5 з трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у два магазина;

для кулемета – 35, з них 8 з трасуючими кулями;

для снайперської гвинтівки – 10.

навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для стрільби:

по першій цілі – з коліна поверх борту автомобіля;

по решті цілей – лежачи (з коліна, стоячи) з-за укриття з лівого (правого) боку автомобіля на вибір керівника стрільби.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі та влучити гранатою в габарит;

“добре” – уразити три цілі, в тому числі кулеметну обслугу та влучити гранатою в габарит;

“задовільно” – уразити три цілі.

Особливості виконання вправи

Автомобіль з піднятим (знятим) брезентовим тентом розташовується флангово до площини стрільби вздовж РВВ.

За командою (сигналом) керівника стрільби “Першому, по правому (лівому) борту – по місцях” той, хто стріляє, займає місце в кузові автомобіля та за командою “Першому, з правого (лівого) борту – до бою” готується до стрільби з правого (лівого) борту.

Після падіння (ураження) цілі той, хто стріляє, за командою керівника стрільби змінює вогневу позицію та веде вогонь по решті цілей з-за укриття зі боку кузова. Для укриття використовуються колеса ближнього до мішеневого поля борту автомобіля.

Під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник. Показ цілей здійснюється після зайняття вогневої позиції тим, хто стріляє.

КС 2.01(03-04).1.4

Стрільба з місця та коротких зупинок з бійниці БМ по цілях, що з’являються

Цілі:

гранатометник – РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази під кутом 60-90° до напрямку руху по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 10 с;

група піхоти – чотири поясні фігури (мішень № 7) на фронті 10 м і в глибину 5 м, що з’являються три рази під кутом 60 – 90° до напрямку руху по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 10 с;

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та стрілець – грудна фігура (мішень № 6) на фронті не менше 6 м, що з’являються два рази по 7 с з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	гранатометник	група піхоти	вогнева група
Автомат, ручний кулемет, кулемет	300 – 200	200 – 100	200 – 150

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 17, з них 4 з трасуючими кулями, що споряджаються у два магазини;

кулемета – 24, з них 6 з трасуючими кулями.

Положення для стрільби: з бійниці правого (лівого) борту БМ:
по гранатометнику та групі піхоти – з короткої зупинки;
по вогневій групі – з місця.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, в тому числі гранатометника;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Рух машини: фланговий стосовно цілі. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 200 м.

За командою керівника стрільби “Першому з правого (лівого) борту – до бою” той, хто стріляє, готується до стрільби (закріплює зброю в бійницю, заряджає її та ставить на запобіжник) з правого (з лівого) та доповідає про готовність.

У всіх варіантах показу цілей вогнева група показується першою. З початком руху БМ здійснюється показ решти цілей.

У БМ перебуває двоє тих, хто навчається, один із яких веде вогонь по виявлених цілях під час руху БМ в одному напрямку, а другий під час зворотного руху.

КС 2.01(03).1.5

Стрільба з місця з різних рук по цілях, що з’являються,
зі зміною вогневих позицій

Цілі:

спостерігач – головна фігура (мішень № 5а), що з’являється на 5 с для стрільби з правої (сильної) руки і на 10 с для стрільби з лівої (слабої) руки) з проміжком 10 с;

стрілець, що обороняється, – грудна фігура (мішень № 6), що з’являється на 5 с для стрільби з правої (сильної) руки і на 10 с для стрільби з лівої (слабої) руки) з проміжком 10 с;

стрілець, що атакує, – ростова фігура (мішень № 8), що з’являється два рази на одному рубежі на 20 с (перший раз на 5 с для стрільби з правої (сильної) руки, другий раз на 15 с для стрільби з лівої (слабої) руки) з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	спостерігач	стрілець, що обороняється	стрілець, що атакує
Автомат*, ручний кулемет	50	100	150

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 35, що споряджаються у два магазини –в один 10, решта – в інший.

Положення для стрільби:

по стрільцю, що атакує, – лежачи з-за укриття;

по стрільцю, що обороняється, – з коліна з-за укриття;

* Тут - під автоматом слід вважати зразок стрілецької зброї, конструктивні особливості, якої дозволяють безпечно для стрільця вести вогонь з лівої (слабкої) руки.

по спостерігачу – стоячи з-за укриття.

Оціночні показники:

“відмінно” – уразити всі цілі з правої та з лівої (слабої) руки;

“добре” – уразити всі цілі з правої та дві цілі з лівої (слабої) руки;

“задовільно” – уразити всі цілі з правої та одну ціль з лівої (слабої) руки.

Особливості виконання вправи

Той, хто стріляє, за командою керівника стрільби займає основну вогневу позицію праворуч з-за укриттям та готується до стрільби. Виконання вправи починається правою (сильною) рукою. Положення для стрільби вказується керівником стрільби. Стрелець-лівша (з сильною лівою рукою) займає основну вогневу позицію ліворуч від укриття.

За командою керівника той, хто стріляє, займає запасну вогневу позицію на відстані 2 – 3 м ліворуч (праворуч) від основної для стрільби з-за укриття з лівої (слабої) руки. Показ цілей здійснюється після зайняття вогневої позиції тим, хто стріляє.

Під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник та здійснюється зміна магазину.

КС 2.01(02-04).1.6

Стрільба по цілях, що з'являються, з блокпоста (щілини)

Цілі:

спостерігач – головна фігура (мішень № 5а), що з'являється два рази по 10 с з проміжком 5 с;

стрілець, що атакує, – ростова фігура (мішень № 8), що з'являється два рази по 10 с з проміжком 5 с;

стрілець, що заліг, – грудна фігура (мішень № 6), що з'являється два рази по 7 с з проміжком 5 с.

Під час виконання вправ стрільб в лісистій місцевості дозволяється встановлення замаскованих мішеней між деревами (в чагарнику, в траві), за можливості на підйомниках (час показу кожної цілі 15 с) або вкопаних для імітації цілей, що з'являються.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	спостерігач	стрілець, що атакує	стрілець, що заліг
Автомат, ручний кулемет	200 – 150	150 – 100	300 – 200
Кулемет, снайперська гвинтівка	200 – 150	400 – 350	500 – 400

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 10, з них 3 з трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у два магазини.

для кулемета – 14, з них 3 з трасуючими кулями,.

Положення для стрільби: з-за укриття (з амбразури в споруді блокпоста, бронекороба, броньованої захисної вогневої споруди) та окопу для стрільби стоячи.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі стрільця, що атакує;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправи стрільба ведеться з однієї вогневої позиції по одній цілі.

Той, хто стріляє, займає вогневу позицію для ведення вогню із-за укриття (в щілині, довготривалої земляної вогневої споруди, броньованої захисної вогневої споруди).

Зміна вогневої позиції в окопі тим, хто стріляє, здійснюється самостійно після ураження (падіння) кожної цілі. Під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник. Проміжок між показами цілей не повинен перевищувати 10 с.

КС 2.02.1.2

Стрільба з місця по цілях, що з'являються,
у складі снайперської пари
(для підрозділів снайперів)

Цілі:

стрілець, що атакує, – ростова фігура (мішень № 8), що з'являється два рази по 7 с;

вогнева точка – ручний кулемет (мішень № 10), що з'являється два рази по 7 с;
стрілець, що обороняється, – грудна фігура (мішень № 6), що з'являється два рази по 7 с;

снайперська пара – дві головні фігури (мішень № 5 і № 5а) на фронті не менше 6 м, що з'являється два рази по 7 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі			
	стрілець, що атакує	вогнева точка	стрілець, що обороняється	снайперська пара
Снайперська гвинтівка	500 – 450	500 – 400	200 – 150	400 – 350

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 7, що споряджаються у два магазини.

Положення для стрільби: лежачи з упору з підготовленої вогневої позиції.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, в тому числі мішень № 5а снайперської пари;

“добре” – уразити три цілі, в тому числі вогневу точку та снайперську пару;

“задовільно” – уразити дві цілі, при цьому вогневу точку.

Особливості виконання вправи

Вправа може виконуватись в ході підготовки снайперів середнього рівня.

Вправа виконується снайпером у складі снайперської пари, старшим якої призначається інший снайпер, який здійснює цілевказання та коригування стрільби.

За командою керівника стрільби снайперська пара приховано (переповзанням) висувається на вогневу позицію. Із зайняттям вогневої позиції снайпер за командою старшого снайперської пари (самостійно) веде вогонь по виявлених цілях.

Цілевказання здійснюється голосом або по засобах радіозв'язку (транкінгового зв'язку з мікротелефонною гарнітурою).

Проміжок між показом не повинен перевищувати 15-25 с.

КС 2.02.1.3

Стрільба з-за укриття (амбразури) по цілях,
що з'являються та рухаються

Цілі:

група піхоти, що атакує, – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м;

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та РПГ (мішень № 9) на фронті 10 м, що з'являються два рази по 15 с проміжком 10 с.;

маневрена група – дві ростові фігури (мішень № 8), що з'являються два рази по 7 с з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	група піхоти, що атакує	вогнева група	маневрена група
Снайперська гвинтівка	450 – 350	300 – 200	500 – 450

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боеприпасів: 10, що споряджаються рівномірно у два магазини.

Положення для стрільби:

по групі піхоти, що атакує, – з амбразури в споруді блокпосту (бронековпаку);

по вогневій групі – з-за укриття;

по маневреній групі – на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі вогневу групу та групу піхоти, що атакує;

“задовільно” – уразити дві цілі.

Особливості виконання вправи

За командою керівника той, хто стріляє, займає зазначену вогневу позицію (в амбразурі, за укриттям). Зміна вогневої позицій тим, хто стріляє, здійснюється самостійно після ураження (падіння) кожної цілі.

КС 2.01(02-04).1.7

Стрільба з місця різними способами по цілях, що з'являються

Цілі:

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється два рази по 7 с проміжком 10 с;

стрілець, що заліг, – грудна фігура (мішень № 6), що з'являється два рази по 7 с з проміжком 5 с;

група піхоти, що атакує, – дві ростові фігури (мішень № 8), що з'являються три рази на 5 с з проміжками 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	вогнева група	стрілець, що заліг	група піхоти, що атакує
Автомат	300 – 250	100 – 50	200 – 150
Ручний кулемет	350 – 300	150 – 100	250 – 200
Кулемет	400 – 350	250 – 200	350 – 300
Снайперська гвинтівка	400 – 300	350 – 300	350 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета та кулемета – 21, з них 7 з трасуючими кулями;
для снайперської гвинтівки – 10.

Положення для стрільби:

по вогневій групі: при першому показі стоячи, при другому – з коліна;

по стрільцю, що заліг, – при першому показі лежачи на лівому (правому) боці (з кулемета – присівши), при другому – лежачи на спині (з кулемета – лежачи з сошки);

по групі піхоти, що атакує: при першому показі стоячи від стегна на скидку, при другому – з коліна, при третьому – присівши.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі кулеметну обслугу;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправи стрільба ведеться з однієї вогневої позиції по одній цілі. Зміна положення для стрільби здійснюється за командою керівника стрільби на ділянці перед кожним разом показу цілі.

КС 2.01(02-04).1.8

Стрільба з місця по цілях, що з’являються та рухаються різними способами

Цілі:

група піхоти, що атакує – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м;

вогнева точка – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється два рази по 7 с проміжком 10 с;

група піхоти, що відходить, – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	група піхоти, що атакує	вогнева точка	група піхоти, що відходить
Автомат	350 – 300	300 – 250	350 – 300
Ручний кулемет	350 – 300	350 – 300	350 – 300
Кулемет, снайперська гвинтівка	350 – 300	400 – 300	350 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета та кулемета – 25, з них 6 з трасуючими кулями;
для снайперської гвинтівки – 10.

Положення для стрільби:

по групі піхоти, що атакує (відходить), – лежачи з-за укриття;

по вогневій точці – з коліна (для кулемета – лежачи з-за укриття з сошки).

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, в тому числі ціль, що рухається;

“задовільно” – уразити ціль, що рухається.

Особливості виконання вправи

Зміна положення для стрільби тим, хто стріляє, здійснюється самостійно залежно від характеру цілі, що з’явилася. Режим ведення вогню – на вибір того, хто стріляє (з кулемету – чергами).

КС 2.01(02-04).1.9

Стрільба з місця по цілях, що з’являються та рухаються,
поверх (в проміжки) своїх військ

Цілі:

група піхоти, що атакує, – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що рухаються під кутом 15-25° до площини стрільби зі швидкістю 2-3 м/с на ділянці 60 м;

маневрена група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та два стрільці – поясна фігура (мішень № 7) та грудна фігура (мішень № 6) на фронті не менше 6 м, що з’являються три рази по 5 с з проміжком 5 с;

вогнева група – РПГ (мішень № 9) та стрілець – поясна фігура (мішень № 7) на фронті не менше 6 м, що з’являються два рази по 10 с з проміжком 5 с;

група піхоти, що відходить, – дві ростові фігури (мішені № 8) на фронті не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 20° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі			
	група піхоти, що атакує	маневрена група	вогнева група	група піхоти, що відходить
Автомат, ручний кулемет	450 – 350	250 – 200	350 – 300	450 – 350
Кулемет, снайперська гвинтівка	450 – 350	250 – 200	500 – 400	450 – 350

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 20, з них 5 з трасуючими кулями;

для кулемета – 40, з них 10 з трасуючими кулями;

для снайперської гвинтівки – 6.

Положення для стрільби: стоячи з окопу з упора (з сошки).

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити три цілі, у тому числі ціль, що рухається;

“задовільно” – уразити дві цілі.

Стрільба оцінюється “незадовільно” незалежно від кількості уражених цілей, якщо була уражена хоча б одна мішень, що позначає свої війська.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується в проміжки та поверх мішеней, що позначають свої війська, які діють попереду (обороняються, здійснюють маневр, контратакують, тощо). Мішені, що позначають свої війська, встановлюються на відстані 10 – 50 м від РВВ на напрямку стрільби того, хто стріляє, таким чином, щоб забезпечувалось ведення безпечного вогню по одній цілі з однієї вогневої позиції. При цьому колір мішеней, що позначають свої війська, повинен відрізнитися (змінений за допомогою марлі, тканини, фарбування, тощо) від кольору мішеней, що позначають цілі противника. Кількість та характер мішеней, що позначають свої

війська, визначається керівником стрільби відповідно створеної тактичної обстановки (бойового порядку своїх військ). Наприклад, відділення, що обороняється попереду (попереду праворуч, попереду ліворуч): піхота в окопі – дві грудні фігури (мішень № 6), гранатометник з помічником – РПГ (мішень № 9) і грудна фігура (мішень № 6), група піхоти, що контратакує – три ростові фігури (мішень № 8), БМП в окопі (мішень № 14в), що з'являються одночасно з цілями або вкопані.

Стрільба ведеться з однієї вогневої позиції по одній цілі. Зміна вогневих позицій тим, хто стріляє, здійснюється самостійно, при цьому вогнева позиція в окопі обирається тим, хто стріляє, з урахуванням можливості ведення (наведення в ціль) безпечного для своїх військ вогню (кута безпеки).

Під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник. Проміжок між показами цілей не повинен перевищувати 10 с.

КС 2.01(02-04).1.10

Стрільба під час відходу по цілях, що з'являються,
зі зміною вогневих позицій

Цілі:

стрілець, що обороняється, – грудна фігура (мішень № 6), для кулемета та снайперської гвинтівки – гранатометник – РПГ (мішень № 9), що з'являється два рази по 7 с з проміжком 5 с;

вогнева точка – ручний кулемет (мішень № 10), для кулемета та снайперської гвинтівки – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється два рази по 7 с з проміжком 5 с;

стрілець, що контратакує, – ростова фігура (мішень № 8), для кулемета та снайперської гвинтівки – група піхоти, що атакує – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті до 6 м, що з'являються два рази по 10 с з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	стрілець, що обороняється (гранатометник)	вогнева точка	стрілець (група піхоти), що контратакує
Автомат, ручний кулемет	50 – 100	100 – 150	150 – 200
Кулемет, снайперська гвинтівка	150 – 200	150 – 200	250 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 16, з них 4 з трасуючими кулями;

для кулемета – 25, з них 5 з трасуючими кулями;

для снайперської гвинтівки – 8;

для автомата з ПБС – 9.

Набої споряджаються у два магазини – в одному 4, решта – в іншому (для кулемета в одну коробку).

Положення для стрільби:

по стрільцю, що обороняється, та вогневій точці – лежачи з руки (для кулеметів з сошки), спиратися магазином зброї в землю не дозволяється;

по стрільцю (групі піхоти), що контратакує, – з коліна за укриття.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, в тому числі вогневу точку;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

За командою керівника стрільби той, хто стріляє, перебіжкою висувається з РВВ на глибину 20 – 25 м, займає вогневу позицію в положенні для стрільби лежачи та готується до стрільби.

Стрільба по першій цілі, що з'явилася, ведеться зі зброї, спорядженої магазином з 4 набоями. Після ураження (падіння) цілі той, хто стріляє, здійснює перезаряджання зброї та за командою керівника стрільби виконує відхід на проміжну вогневу позицію на відстані до 6 – 8 м позаду від основної, із зайняттям якої, веде вогонь по другій цілі.

Після ураження (падіння) другої цілі той, хто стріляє в такому ж порядку здійснює відхід на наступну проміжну вогневу позицію, із зайняттям якої, веде вогонь по третій цілі.

Під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник. Показ цілей здійснюється після зайняття вогневої позиції тим, хто стріляє.

Режим ведення вогню – на вибір того, хто стріляє (для кулемета – чергами, для автомата з ПБС – одиночними пострілами).

КС 2.01(03-04).1.11

Швидкісна (темпова) стрільба з місця по нерухомій цілі

Ціль: стрілець – поясна фігура (мішень № 7в).

Дальність до цілі: 30 м.

Час на стрільбу: 8 с.

Кількість боєприпасів: для автомата, ручного кулемета та кулемета – 50 (в одній серії – 10).

Положення для стрільби: стоячи.

Оцінка:

“відмінно” – влучити вісьмома пострілами в залікову зону “А”;

“добре” – влучити вісьмома пострілами, з них не менше семи в залікову зону “А”;

“задовільно” – влучити вісьмома пострілами із них не менше шести в залікову зону “А”.

Особливості виконання вправи

Вправа може виконуватись в ході підготовки влучних стрільців в межах програми (курсу) підготовки “влучний стрілець”.

Той, хто стріляє, займає вогневу позицію на РВВ напроти своєї цілі, в положенні для стрільби стоячи, заряджає зброю, опускає зброю під кутом 45° донизу стволом та доповідає про готовність до стрільби.

За командою керівника стрільби “Вогонь” той, хто стріляє, швидко прикладає зброю до плеча (передпліччя) на скидку, та виконує серію з десяти пострілів. Після виконання чотирьох тренувальних серій той, хто стріляє, виконує контрольну серію пострілів на залік.

Режим ведення вогню – одиночними пострілами.

Огляд мішені проводиться після кожної серії пострілів за командою керівника на ділянці стрільби.

КС 2.02.1.4

Стрільба з місця по цілях, що з'являються,
зі зміною вогневих позицій

Цілі:

гранатометник з помічником – РПГ (мішень № 9) і грудна фігура (мішень № 6), що з'являються два рази по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 30 с;

вогнева точка – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється два рази по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 15 с;

стрілець, що атакує, – ростова фігура (мішень № 8), що з'являється два рази по 10 с з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	гранатометник з помічником	вогнева точка	стрілець, що атакує
Снайперська гвинтівка	200 – 250	300 – 350	350 – 400

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 8, що споряджаються рівномірно у два магазина.

Положення для стрільби: лежачи з упору.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, в тому числі РПГ;

“задовільно” – уразити дві цілі, в тому числі кулеметну обслугу обов'язково.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з трьох вогневих позицій на віддаленні не менше 10 – 15 м одна від одної та до 30 м від РВВ, які вказуються керівником стрільби тому, хто стріляє.

За командою керівника стрільби той, хто стріляє, приховано (переповзанням) висувається на зазначену вогневу позицію. Із зайняттям першої вогневої позиції снайпер самостійно веде вогонь по виявлених цілях. Під час спостереження снайпер визначає та вносить необхідні поправки і самостійно веде вогонь (одночасно можуть з'являтися дві цілі). Під час виконання вогневих задач (стрільби) снайпер при одночасній появі двох цілей повинен визначати найбільш важливу ціль та уражати її в першу чергу.

Після ураження (падіння) цілі снайпер самостійно змінює вогневу позицію короткими перебіжками або переповзанням.

Під час зміни вогневих позицій зброя ставиться на запобіжник.

Проміжок між показом цілей не повинен перевищувати 40-60 с.

КС 2.02.1.5

Стрільба по малорозмірних цілях
поверх (в проміжки) своїх військ

Цілі:

спостерігач в будівлі – головна фігура (мішень № 5а) в габариті вікна, що з'являється два рази по 10 с з проміжком 5 с;

спостерігач на даху будівлі – головна фігура (мішень № 5), що з'являється два рази по 10 с проміжком 5 с;

вогнева точка в будівлі – ручний кулемет (мішень № 10) та грудна фігура (мішень № 6) в габариті вікна, що з'являються два рази по 10 с;

стрілець за рогом будівлі – грудна фігура (мішень № 6), що з'являється на 20 с.
снайпер у вікні – головна фігура (мішень № 5б) в габариті вікна, що з'являється два рази по 10 с з проміжком 10 с.

гранатометник в укритті – РПГ в окопі (мішень № 9а) та головна фігура (мішень № 5), що з'являються на 20 с.

довготривала вогнева точка – амбразура в споруді (мішень № 16).

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі						
	спостерігач в будинку	спостерігач на даху будівлі	вогнева точка в будівлі	стрілець за рогом будівлі	снайпер у вікні	гранатометник в укритті	довготривала вогнева точка
Снайперська гвинтівка	250 – 200	350 – 250	400 – 350	400 – 350	350 – 250	500 – 450	250 – 200

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів – 13, з них 4 з трасуючими кулями.

Положення для стрільби: лежачи з-за укриття (вирва, колода, кущ, пеньок, камінь, тощо) з непідготовленої вогневої позиції.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, у тому числі ручний кулемет та амбразуру в споруді;

“добре” – уразити шість цілей, у тому числі ручний кулемет;

“задовільно” – уразити п'ять цілей або чотири цілі, у тому РПГ в окопі.

Стрільба оцінюється “незадовільно” незалежно від кількості уражених цілей, якщо була уражена хоча б одна мішень, що позначає свої війська.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується в проміжки та поверх мішеней, що позначають свої війська, які діють попереду (обороняються, здійснюють маневр, контратакують, тощо). Мішені, що позначають свої війська, встановлюються на відстані 10 – 50 м від РВВ на напрямку стрільби снайпера таким чином, щоб забезпечувалось ведення безпечного вогню по одній цілі з однієї вогневої позиції. При цьому колір мішеней, що позначають свої війська, повинен відрізнятися (змінений за допомогою марлі, тканини, фарбування, тощо) від кольору мішеней, що позначають цілі противника. Кількість та характер мішеней, що позначають свої війська, визначається керівником стрільби відповідно створеної тактичної обстановки (бойового порядку своїх військ). Наприклад, відділення, що обороняється попереду (попереду праворуч, попереду ліворуч): піхота в окопі – дві грудні фігури (мішень № 6), гранатометник з помічником – РПГ (мішень № 9) і грудна фігура (мішень № 6), група піхоти, що контратакує – три ростові фігури (мішень № 8), БМП в окопі (мішень № 14в), що з'являються одночасно з цілями.

Для показу цілей, що імітують противника в будівлі та біля неї, використовується фасад будинку з вікнами (мішень № 24) або інші макети будівель.

Зміна вогневої позиції снайпером здійснюється самостійно, при цьому вогнева позиція обирається з урахуванням можливості ведення вогню (наведення в ціль) безпечного для своїх військ – кута безпеки (згідно з п. 1.15 Курсу стрільби).

Під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник. Проміжок між показами цілей не повинен перевищувати 15 с.

КС 2.01(03-04).1.12

Стрільба з місця по малорозмірних нерухомих цілях

Цілі:

піхота, що залягла, – десять гонгів (мішень № 4г) або десять грудних фігур з колами (мішень № 4), що встановлюються на рубежах через кожні 10 м в секторі стрільби з кутом 20-30°, нерухомі.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі
	піхота, що залягла
Автомат, ручний кулемет	300 – 400

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боеприпасів: 4 набой на кожний гонг (мішень).

Положення для стрільби: лежачи з упору.

Оцінка:

“відмінно” – уразити дев’ять мішеней, при цьому не менше семи гонгів двічі;

“добре” – уразити вісім мішеней, при цьому не менше шести двічі;

“задовільно” – уразити сім мішеней, при цьому не менше п’яти двічі.

Особливості і порядок виконання вправи

Вправа може виконуватися в ході підготовки влучних стрільців в межах програми (курсу) підготовки “влучний стрілець”.

Вправа виконується після індивідуальної перевірки бою (приведення до нормального бою) військовослужбовцем з особистої зброї по гонгах діаметром 50 см або грудній фігурі з колами (мішень № 4) з метою вдосконалення влучності стрільби. Для виконання вправи на допомогу керівнику стрільби призначаються інструктори з вогневої підготовки.

Той, хто стріляє, розпочинає виконання вправи з ураження цілей на ближніх рубежах та за командою керівника стрільби (інструктора) послідовно уражає цілі на наступних рубежах.

КС 2.01(02-04).2.1

Стрільба на ходу по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

група піхоти, що відходить, – дві ростові фігури (мішені № 8) на фронті не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м;

вогнева точка – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється два рази по 10 с та один раз на 5 с з проміжком 10 с;

група піхоти, що контратакує, – дві ростові фігури (мішені № 8) на фронті не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м.

піхота в окопі – дві грудні фігури (мішень № 6) на фронтів не менше 6 м в окопі завдовжки 10 м і завширшки 1 м, що з’являються на 20 с для метання навчально-імітаційної гранати.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі			
	група піхоти, що відходить	вогнева точка	група піхоти, що контратакує	піхота в окопі
Автомат	300 – 250	250 – 200	300 – 250	40 – 25
Ручний кулемет	400 – 300	300 – 250	400 – 300	40 – 25
Кулемет, снайперська гвинтівка	500 – 400	400 – 300	500 – 400	40 – 25

Час на стрільбу: 2 хв.

Кількість боєприпасів:

для автомата – 35, з них 8 з трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у два магазини;

для ручного кулемета, кулемета – 45, з них 11 з трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у два магазини (для кулемета – в одну стрічку з проміжком у 5-10 ланок);

для снайперської гвинтівки – 10;

навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для стрільби:

по вогневій точці – з автомата на ходу, з ручного кулемета та снайперської гвинтівки – з коротких зупинок (стоячи) або з коліна, з кулемета – із зупинок, лежачи; по групі піхоти, що відходить (контратакує), – на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі та влучити гранатою в окоп;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі ціль, що рухається, та влучити гранатою в окоп;

“задовільно” – уразити ціль, що рухається.

Особливості виконання вправи

Той, хто стріляє, займає положення для стрільби лежачи та готується до стрільби. За командою керівника стрільби “Приготуватися до атаки” той, хто стріляє, приєднує багнет-ніж, готує до застосування ручну гранату та за командою “В атаку – вперед” атакує противника. У ході висування вперед той, хто стріляє, веде вогонь по виявлених цілях з визначеного умовами вправи положення для стрільби. Загальна глибина висування 150 м.

Наблизившись до противника в окопі (піхота в окопі) на 25 – 40 м той, хто стріляє, здійснює метання навчально-імітаційної гранати на ходу та вривається на передній край оборони. Найменша дальність метання навчально-імітаційної гранати – 25 м (позначається покажчиком). Як влучення зараховується граната, яка влучила в окоп або та, що знаходиться на бруствері не далі 1 м від стінок окопу.

КС 2.01(02-05).2.2

Стрільба в ході переміщення по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) і грудна фігура (мішень № 6) (для снайперської гвинтівки – два спостерігачі – дві головні фігури (мішень № 5а)) в окопі завдовжки 10 м та завширшки 1 м на фронті не менше 6 м, що з’являються на 15 с та два рази по 10 с з проміжком 5 с;

гранатометник – РПГ (мішень № 9), що з'являється два рази по 10 с з проміжком 10 с;

група піхоти, що атакує (відходить), – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що рухаються під кутом 15-25° до площини стрільби зі швидкістю 2-3 м/с на ділянці 60 м.

Під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом до гранатометника додається стрілець-помічник гранатометника – поясна фігура (мішень № 7) в габариті 10 м по фронті та 20 м у глибину, що з'являється на 30 с.

Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється на два стрільці – дві поясні фігури (мішень № 7) на фронті не менше 6 м, що з'являється два рази на 10 с з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	вогнева група	гранатометник	група піхоти, що атакує (відходить)
Автомат	250 – 200	350 – 250	400 – 350
Ручний кулемет	250 – 200	400 – 300	500 – 400
Кулемет	250 – 200	500 – 400	500 – 400
Снайперська гвинтівка	250 – 200	700 – 500 (400 – 500*)	500 – 400
Підствольний гранатомет		350-250	

Час на стрільбу: 1 хв 45 с.

Кількість боеприпасів:

для автомата, ручного кулемета та кулемета – 35, з них 9 з трасуючими кулями;

для підствольного гранатомета – 4;

для снайперської гвинтівки – 12 (при стрільбі з нічним прицілом – 10), що споряджаються рівномірно у два магазини;

навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для стрільби:

з автомата та ручного кулемета – по вогневій групі при першому показі лежачи (лежачи з сошки) з-за укриття, при наступних показах – на ходу; по гранатометнику з коротких зупинок (при першому показі стоячи, при другому показі з коліна); по групі піхоти, що атакує (відходить), – на вибір того, хто стріляє, з однієї-двох вогневих позицій;

з підствольного гранатомета – по гранатометнику та стрільцю-помічнику гранатометника з коротких зупинок стоячи та з коліна;

з кулемета – по вогневій групі при першому показі лежачи з-за укриття з сошки (зі станка), при наступних показах – лежачи з сошки; по гранатометнику – на вибір того, хто стріляє; по групі піхоти, що атакує (відходить) – на вибір того, хто стріляє, з однієї-двох вогневих позицій.

зі снайперської гвинтівки – по спостерігачах при першому показі лежачи, при наступних показах – стоячи з коротких зупинок; по решті цілей – на вибір того, хто стріляє.

Під час стрільби в горах вогонь по групі піхоти, що атакує (відходить), ведеться з місця, а по решті цілей – з коротких зупинок з положення на вибір того, хто стріляє.

* Під час стрільби з нічним прицілом.

Оцінка: виконати норматив на переміщення і зайняття вогневої позиції:

“відмінно” – уразити всі цілі та влучити гранатою в окоп;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі ціль, що рухається, та влучити гранатою в окоп;

“задовільно” – уразити ціль, що рухається.

під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом:

“відмінно” – уразити всі цілі та влучити у габарит цілі трьома гранатами;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі ціль, що рухається, та влучити у габарит цілі двома гранатами;

“задовільно” – уразити ціль, що рухається, та влучити у габарит цілі однією гранатою.

Особливості виконання вправи

За командою керівника стрільби той, хто стріляє, займає положення для стрільби лежачи на вказаній вогневій позиції та веде вогонь по першій цілі. У всіх випадках вогнева група з’являється першою (при стрільбі зі снайперської гвинтівки – спостерігачі або гранатометник).

Після падіння (ураження) цілі при першому показі за командою керівника стрільби “Вогнева позиція 150 м попереду – вперед”, той хто стріляє, висувається на зазначену вогневу позицію. У ході висування той, хто стріляє, веде вогонь по виявлених цілях з визначених положень для стрільби. Вогонь по першій цілі припиняється з виходом того, хто стріляє, на відстань 150 м до неї.

Наблизившись до противника, що знаходиться в окопі (вогнева група), на 25 – 40 м той, хто стріляє, метає навчально-імітаційну гранату на ходу. Найменша дальність метання гранати – 25 м (позначається покажчиком). Як влучення зараховується граната, яка влучила в окоп або та, що знаходиться на бруствері не далі 1 м від стінок окопу.

Під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом та з кулемета ручна граната не метається, стрільба з автомата ведеться по вогневій групі та групі піхоти, що атакує (відходить), з підствольного гранатомета – по гранатометнику та стрільцю, які розташовані в габариті. Підствольний гранатомет знаходиться у бойовому положенні.

КС 2.01(03).2.3

Швидкісна стрільба на ходу та з коротких зупинок в ближньому бою по цілях, що з’являються

Цілі:

піхота, що залягла – п’ять головних фігур (мішень № 5а), що послідовно з’являються на п’яти рубежах по 3 с з проміжком 3 с;

стрілець в окопі – грудна фігура (мішень № 6), що з’являється на 3 с;

гранатометник в окопі – РПГ в окопі (мішень № 9а), що з’являється на 3 с;

вогнева точка – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється на 3 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі			
	піхота, що залягла	стрілець в окопі	гранатометник в окопі	вогнева точка
Автомат, ручний кулемет	25 – 50	75 – 50	50 – 100	50 – 150

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: для автомата, ручного кулемета – 24, з них 6 з трасуючою кулею, що споряджаються у два магазини.

Положення для стрільби: на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити три цілі, в тому числі вогневу точку;

“задовільно” – уразити дві цілі, в тому числі піхоту, що залягла.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується за двома варіантами – з висуванням вперед на зазначену позицію на віддаленні 50 м від РВВ або зі здійсненням маневру (відходу на вихідне положення) з рубежу 25 м. Загальна глибина пересування – 50 м.

Той, хто стріляє, займає вогневу позицію в положенні для стрільби лежачи (з-за укриття) на РВВ та готується до стрільби. За командою керівника стрільби “Вогнева позиція, 25 м (50 м) попереду, вперед” той, хто стріляє, висувається на зазначену вогневу позицію, під час якого веде вогонь по виявлених цілях.

Цілі розташовуються таким чином, щоб вони з’являлися в полі зору того, хто стріляє, не тільки фронтально, а в залежності від навченості того, хто стріляє, (за рішенням керівника стрільби) і на флангах, тим самим досягаючи раптовості в появі противника та примушуючи того, хто стріляє, вести спостереження за полем бою у всіх напрямках.

З виходом на вказану вогневу позицію за командою керівника стрільби “Відкат, вогнева позиція 25 м позаду, вперед” той, хто стріляє, ставить зброю на зброю на запобіжник та короткою перебіжкою висувається на вказану вогневу позицію. При цьому, спостерігаючи за полем бою, виявляє та знищує цілі.

Вправа може виконуватися парою стрільців (бойовою групою). В такому разі кількість цілей збільшується в 1,5-2 рази, при цьому кількість боєприпасів відповідно збільшується із розрахунку на кожну додаткову мішень – 3 додаткових набої. В ході виконання вправи стрільці бойової групи здійснюють вогневе прикриття один одного, просуваючись вперед, та допомагають в ураженні цілей на напрямку дій напарника.

Проміжок між показом цілей не повинен перевищувати 3-5 с.

КС 2.01(03-04).2.4

Швидкісна стрільба в ході переміщення, по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

стрілець, що обороняється, – поясна фігура (мішень № 7), що з’являється три рази на 7 с з проміжком 5 с;

вогнева група – вогнева точка – ручний кулемет (мішень № 10) та стрілець – грудна фігура (мішень № 6) на фронті не менше 6 м, що з’являються два рази по 7 с (вночі по 10 с) з проміжком 5 с;

піхота, що залягла, – дві грудні фігури (мішень № 6) на фронті до 1,5 м, з’являються на 7 с (вночі на 10 с);

група піхоти, що обороняється, – стрілець, що прикриває – грудна фігура (мішень № 6) та стрілець, що перебігає, – поясна фігура (мішень № 7) на фронті до 2 м, що з’являються на 10 с (вночі на 15 с);

група піхоти в глибині позиції – дві поясні фігури (мішень № 7) на фронті до 2 м, що з’являється на 10 с;

група піхоти, що відходить (контратакує), – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 2 м, що рухаються під кутом 15-25° до площини стрільби зі швидкістю 2-3 м/с на ділянці 60 м.

Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється на групу піхоти, що відходить, – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 2 м, що з'являються два рази на 10 с з проміжком 5 с.

Дальності до цілей: 350 – 50 м.

Час на стрільбу: 1 хв 45 с (вночі – 2 хв).

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 45, з них 12 з трасуючими кулями, що споряджаються у два магазини;

для кулемета – 50, з них 15 з трасуючими кулями, що споряджаються в одну коробку.

Положення для стрільби:

по стрільцях – стоячи з коротких зупинок;

по групі піхоти, що відходить (атакує) – на вибір того, хто стріляє;

по інших цілях – на ходу із прикладом, притиснутим до боку, і з упором приклада в плечову частину руки.

Оцінка: виконати норматив на переміщення і зайняття вогневої позиції:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити п'ять цілей, у тому числі ручний кулемет;

“задовільно” – уразити чотири цілі або три цілі, у тому числі ручний кулемет.

Особливості виконання вправи

Той, хто стріляє, займає вогневу позицію в положенні для стрільби лежачи та готується до стрільби. За командою керівника стрільби той, хто стріляє, висувається на вказану вогневу позицію на віддаленні 200 м від РВВ. Під час висування веде вогонь по виявлених цілях.

Із зайняттям тим, хто стріляє, вогневої позиції керівник стрільби уточнює завдання на ураження противника вогнем з місця та проводить показ групи піхоти, що відходить (атакує).

Час на висування відраховується від команди керівника стрільби “Вогнева позиція – прямо 200 м, вперед” до зайняття вогневої позиції та ураження (закінчення показу) групи піхоти, що відходить.

КС 2.01(03).2.5

Швидкісна стрільба з коротких зупинок та на ходу по цілях, що з'являються під час зачистки населеного пункту

Цілі:

стрілець на підступах до будівлі – гонг, що встановлений під кутом 30 – 60° до площини стрільби;

стрілець у вікні – грудна фігура (мішень № 6), що розташовується в габариті вікна в глибині кімнати на відстані до 2 м від вікна і з'являється два рази по 7 с з проміжком 5 с;

стрілець, що обороняє будівлю – грудна фігура (мішень № 6), що розташовується в середині будівлі біля дальньої стіни напроти входу в будівлю біля укриття (мішки з піском, автомобільні шини, тощо);

снайпер в укритті – гонг, що розташовується під кутом 30 – 60° до площини стрільби;

стрілець в укритті – гонг, що розташовується під кутом 60 – 90° до площини стрільби;

стрілець, що заліг – грудна фігура (мішень № 6), що з’являється два рази по 7 с з проміжком 5 с;

група піхота, що атакує – три ростові фігури (мішень № 8), що розташовуються з тильної сторони будівлі та з’являються два рази по 7 с з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі						
	стрілець на підступах до будівлі	стрілець у вікні	стрілець, що обороняє будівлю	снайпер в укритті	стрілець в укритті	стрілець, що заліг	група піхота, що атакує
Автомат, ручний кулемет	75 – 50	100 – 50	15 – 10	75 – 50	60 – 40	100 – 50	15 – 10

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 50, що споряджаються в три магазини: в два – по 20, в третій – решта.

навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для стрільби:

по стрільцю на підступах до будівлі – стоячи, з коліна та з незручного положення з-за укриття;

по стрільцю у вікні – з коліна з-за укриття;

по стрільцю, що заліг – на ходу;

по решта цілей – стоячи.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити п’ять цілей, в тому числі групу піхоти, що атакує;

“задовільно” – уразити чотири цілі, в тому числі стрільця, що обороняє будівлю.

Оцінка знижується на 1 бал, якщо:

під час здійснення пересування палець руки того, хто навчається, знаходився на спусковому гачку;

заміна магазину здійснювалась правою рукою або магазин (магазини) не був покладений в сумку (карман) для магазинів (пустих магазинів);

хоча б одна перешкода не була подолана або не виконаний хоча б один норматив з медичної підготовки.

Стрільба оцінюється “незадовільно” незалежно від результатів стрільби, якщо вхід в будинок здійснювався до вибуху навчально-імітаційної гранати.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на підготовленій ділянці тактичного поля, військового стрільбища або директрисі бойових машин, яка обладнана укриттями з амбразурами різної конфігурації (коло, трикутник, ромб, прямокутник) на різній висоті для стрільби з різних положень – цегляна стінка, бетонні блоки (перекриття), мішки з піском, ящики, автомобільні шини тощо. Крім того, на зворотному маршруті руху обладнується ділянка перешкод (дротяні загородження, спотикачі тощо) та ділянка надання першої медичної допомоги та евакуації пораненого.

За командою керівника стрільби “Вогнева позиція 10 м попереду, положення для стрільби стоячи (лежачи, з коліна), до бою” той, хто стріляє, висувається з РВВ, займає вогневу позицію за укриттям та уражає стрільця на підступах до будівлі.

Керівник стрільби уточнює завдання на ведення наступу: “Солдат Петров, знищити піхоту противника в будівлі прямо (ліворуч, праворуч) та продовжити наступ в напрямку будівля, блокпост (груда шин)”.

За командою керівника стрільби “В атаку, вперед” той, хто стріляє, приєднує багнет-ніж, готує гранату до застосування і перебіжкою на 5 – 10 м займає вогневу позицію за укриттям напроти будівлі та з виявленням цілі уражає стрільця у вікні будівлі. Після ураження (падіння) цілі той, хто стріляє, перебіжками висувається вперед на глибину 50 – 100 м до будівлі та готується до входу в будівлю.

Той, хто стріляє, метає гранату в дверний отвір та після її вибуху швидко проходить повз дверного отвору, при цьому прикриваючи свій прохід зброєю готовою до застосування в положенні за принципом “куди погляд – туди й зброя”, та з позиції біля тильної стіни будівлі уражає снайпера в укритті, після чого перебіжками висувається в напрямку найближчого укриття на глибині 25 – 50 м з-за якого уражає стрільця в укритті.

Після ураження (обстрілу) стрільця в укритті той, хто стріляє, прискореним кроком висувається до наступного укриття (блокпост) та на ходу веде вогонь по стрільцю, що заліг, із зайняттям вогневої позиції за укриттям – групі піхоти, що атакує.

За командою керівника стрільби той, хто стріляє, розряджає зброю, ставить її на запобіжник та прискореним кроком повертається на вихідне положення. На зворотному шляху той, хто навчається, долає ділянку перешкод, при цьому її подолання якої супроводжується заходами в умовах психологічного навантаження з використанням засобів імітації та звукових ефектів (стрільба холостими набоями, вибухи вибухових пакетів, сигнальні патрони, вогняні осередки, імітація поранених, записи звуків бою, обстрілу, крики поранених, тощо). Подолання ділянки перешкод здійснюється під керівництвом інструктора.

Після подолання ділянки перешкод той, хто навчається, продовжує висування на вихідне положення та висувається до ділянки надання медичної допомоги та евакуації пораненого. З прибуттям на ділянку за командою інструктора той, хто навчається, послідовно виконує нормативи з медичної допомоги Н-Мед-2 “Накладення резинового кровозупинюючого джгута на стегно (плече)” та Н-Мед-8 “Відтягнення пораненого”.

Загальна глибина висування 200 – 250 м.

Під час пересування зброя ставиться на запобіжник.

Зміну магазинів той, хто стріляє, здійснює самостійно.

Показ цілей здійснюється через 5 – 10 с після зайняття тим, хто стріляє, вогневої позиції.

КС 2.01(03,11).2.6

Стрільба в будівлі

Цілі:

стрілець, який заліг, – грудна фігура (мішень № 6), що розташовується під кутом 60 – 90° до площини стрільби;

стрілець – поясна фігура (мішень № 7а), що розташовується під кутом 60-90° до площини стрільби;

два стрільці в укритті – грудна фігура (мішень № 6), що розташовується під кутом 30 – 60° до площини стрільби;

група піхота, що просувається коридором – дві поясні фігури (мішень № 7б), що розташовується під кутом 60 – 90° до площини стрільби;

Дальності до цілей, (м): 15 – 10

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета, пістолета – 17, що споряджаються в два магазини: в перший – по 10, в другий – решта.

Положення для стрільби: на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – набрати 30 балів;

“добре” – набрати 26 балів;

“задовільно” – набрати 20 балів.

Мішень вважається враженою за наявності не менше двох пробоїн.

За ураження кожної цілі двома пострілами нараховується 5 балів.

За кожен використаний додатковий патрон відраховується 2 бали.

Стрільба оцінюється “незадовільно” незалежно від результатів стрільби, якщо не здійснено обмін словом-паролем для взаєморозпізнавання до виходу з кімнати

Особливості виконання вправи

Вправа виконується в будівлі, обладнаній для уникнення рикошетів або на підготовленій ділянці військового стрільбища з двома боковими захисними валами висотою не менше 3 м. В кожній кімнаті (коридорі) виставляється не більше двох цілей.

Додатково в приміщеннях або на підготовленій ділянці виставляються пересувні протирикошетні стінки для імітації стін приміщень та перешкод в будівлі.

За командами керівника “Вогнева позиція – біля дверей (пролomu) за укриттям. До бою”, той, хто навчається, займає вказану вогневу позицію, заряджає зброю та готується до стрільби.

За командою керівника “В атаку – вперед”, той, хто навчається, приховано спостерігає з-за рогу дверей (в пролом), входить в кімнату та із виявленням цілі вражає кожну не менше ніж двома пострілами. Після зачистки приміщення голосом доповідає про стан зачистки вигуком “Кімната – чиста”.

Перед виходом з кімнати здійснює обмін словом-паролем для взаємного розпізнавання з керівником заняття. Після цього виходить з приміщення та продовжує зачистку будівлі. Зміну магазинів той, хто стріляє, здійснює самостійно.

Місцеположення цілі для стрільби може змінюватися за рішенням керівника стрільби для виконання вправи наступним тим, хто навчається.

КС 2.02.2.1

Стрільба за цільовказівкою по ідентифікованих цілях, що з’являються
(для підрозділів снайперів)

Цілі:

група піхоти на КСП – польові командири* – дві головні фігури (мішень № 5) на фронті не менше 2 м, два спостерігачі – дві головні фігури (мішень № 5а) на фронті не менше 6 м, що з’являються два рази по 15 с з проміжком 10 с;

група прикриття – ручний кулемет (мішень № 10), дві головні фігури (мішень № 5), на фронті не менше 6 м, що з’являються два рази по 15 с з проміжком 10 с;

* Найбільш важлива ціль.

приціл БМ – приціл танка в окопі (мішень № 12г), що з’являється два рази по 15 с з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	група піхоти на КСП	група прикриття	приціл БМ
Снайперська гвинтівка	400 – 450	550 – 650	450 – 500

Кількість боеприпасів: 12.

Положення для стрільби: лежачи з руки.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, в тому числі всіх польових командирів на КСП і приціл бойової машини;

“добре” – уразити три цілі, в тому числі польового командира на КСП і ручний кулемет;

“задовільно” – уразити три цілі або дві цілі, в тому числі ПТКР в окопі.

Особливості виконання вправи

Вправа може виконуватись у ході підготовки снайперів середнього рівня.

Вправа виконується на підготовленій ділянці тактичного поля, військового стрільбища або директрисі бойових машин.

Вправа виконується снайпером за цільовказівками старшого групи (другого номера снайперської пари). Зв’язок в парі здійснюється за допомогою засобів радіозв’язку (радіостанцій транкінгового зв’язку з мікротелефонною гарнітурою) або голосом.

Керівник стрільби перед початком виконання вправи визначає тим, хто стріляє, орієнтири та дальності до них, або із зайняттям вогневих позицій ті, хто навчається, самостійно визначають орієнтири, визначають відстані до них та місцевих предметів, записують в блокнот снайпера. Крім того, керівник доводить тактичну обстановку, розвідувальні дані про польових командирів (час та місця їх перебування, фотознімки, тощо).

Із зайняттям визначених вогневих позицій тими, хто навчається, після призначення орієнтирів здійснюється показ всіх або більшої частини цілей, під час якого ті, хто стріляє, ведуть спостереження та визначають вихідні установки для стрільби по найбільш важливих цілях, при цьому старший групи веде спостереження за допомогою оптичних приладів (оптичний приціл стрілецької зброї, бінокль, монокуляр, тощо). Після ідентифікації командира на КСП (позначається фотознімком, малюнком, що закріплюються на мішені) за цільовказівкою старшого групи снайпер веде вогонь по визначених цілях та по інших виявлених цілях.

Стрільба по прицілу БМ ведеться по спеціальній мішені № 12г – танк в окопі з позначеною областю головки прицілу, при цьому область, що позначає приціл, повинна бути виготовлена таким чином, щоб під час ураження мішень падала.

КС 2.01(02-04).2.7

Стрільба з коротких зупинок та з ходу з бійниці БМ (з кабіни, поверх борту автомобіля) по цілях, що з’являються

Цілі:

гранатометник – РПГ (мішень № 9), що з’являється під кутом 60 – 90° до напрямку руху два рази по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 5 с (під час стрільби з автомобіля – ручний кулемет (мішень № 10);

група піхоти – чотири поясні фігури (мішень № 7) на фронті 10 м і в глибину 5 м, що з'являються під кутом 60 – 90° до напрямку руху два рази по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 5;

піхота в окопі – дві грудні фігури (мішень № 6) на фронтів не менше 6 м в окопі завдовжки 10 м і завширшки 1 м, що розташовується праворуч (ліворуч) під кутом 45-135° до напрямку руху БМ і на віддаленні до 15 м від маршруту руху.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	гранатометник	група піхоти	піхота в окопі
Автомат, ручний кулемет, кулемет, снайперська гвинтівка	200 – 150	150 – 100	15 – 40

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета та кулемета – 30, з них 7 з трасуючими кулями;

для снайперської гвинтівки – 10;

навчально-імітаційних гранат – 1.

Положення для стрільби:

з БМ через бійниці правого (лівого) борту:

з автомата, ручного кулемета та кулемета – по групі піхоти з ходу, по гранатометнику – з коротких зупинок,

зі снайперської гвинтівки – з коротких зупинок;

метання ручної гранати – з ходу;

з автомобіля:

з автомата, ручного кулемета – по групі піхоти поверх борту (через вікно пасажирського місця) з ходу (вночі – з нічним прицілом поверх борту з коротких зупинок), по гранатометнику – з коротких зупинок (з автомобіля з ходу);

зі снайперської гвинтівки і з кулемета – з коротких зупинок поверх борту.

Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню: 150 м.

Моторесурси: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі та влучити гранатою в окоп;

“добре” – уразити РПГ (ручний кулемет) та влучити гранатою в окоп;

“задовільно” – уразити групу піхоти та влучити гранатою в окоп.

Особливості виконання вправи

Рух машини: фланговий або косий стосовно цілі зі швидкістю 5-10 км/год.

У БМ (автомобілі) перебуває двоє тих, хто стріляє, один із яких веде вогонь по виявлених цілях, а другий метає ручну гранату в окоп (як влучення зараховуються гранати, що влучили в окоп, та гранати, що знаходяться на бруствері не далі 1 м від стінок окопу); під час зворотного руху БМ (автомобіля) той, хто метав гранату, веде вогонь зі зброї, а той, хто стріляв, метає гранату в окоп. Влучення гранати зараховується в оцінку виконання вправи того, хто метав гранату.

Під час стрільби з БМ ті, хто стріляє, повинні бути в шоломах.

КС 2.01(03-04).2.8

Стрільба з вертольота у польоті по наземній цілі
(для підрозділів високомобільних десантних військ, спеціального призначення та механізованих підрозділів відповідно до бойового призначення)

Ціль:

група піхоти – піхота на автомобілі (мішень № 22) і чотири ростові фігури (мішень № 8) на фронті 10 м і в глибину 5 м, нерухомі.

Під час стрільби в горах ціль замінюється на групу піхоти – сім ростових фігур (мішень № 8).

Дальність до цілі: 400 – 200 м.

Час на стрільбу: обмежується часом прольоту від РВВ до рубежу припинення вогню.

Кількість боєприпасів: для автомата, ручного кулемета та кулемета – 30, з них 10 з трасуючими кулями.

Положення для стрільби: стоячи (з коліна).

Висота польоту вертольота: 50 – 200 м.

Швидкість польоту вертольота: 150 – 200 км/год.

Кількість польотів (заходів) вертольота: 1.

Оцінка:

“відмінно” – уразити піхоту на автомобілі та одного стрільця (у горах – уразити три мішені);

“добре” – уразити піхоту на автомобілі або двох стрільців (у горах – уразити дві мішені);

“задовільно” – уразити одного стрільця (у горах – уразити одну мішень).

Особливості виконання вправи

Стрільба ведеться через оглядове вікно або входні двері вертольота.

КС 2.01(05).2.9

Стрільба з місця по групових цілях, що з'являються,
зі зміною вогневої позиції з автомата та підствольного гранатомета

Цілі:

група піхоти – п'ять поясних фігур (мішень № 7) в габариті 10 м по фронті і 20 м у глибину, що з'являються вдень на 35 с (55 с вночі);

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) і грудна фігура (мішень № 6) на фронті не менше 6 м, що з'являються два рази по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 15 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	вогнева група	група піхоти
Автомат	250 – 150	–
Підствольний гранатомет	–	300 – 250

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата – 10, з них 3 із трасуючими кулями;

для підствольного гранатомета – 3 штатних (інертних) пострілів.

Положення для стрільби: стоячи з окопу.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі вогневої групи і влучити в габарит трьома гранатами;

“добре” – уразити кулеметну обслугу і влучити в габарит двома гранатами;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на підготовленій ділянці тактичного поля, військового стрільбища або директрисі бойових машин.

Стрільба по одній цілі ведеться з однієї вогневої позиції.

Під час стрільби вночі освітлення групи піхоти здійснюється освітлювальними патронами.

КС 2.05.2.1

Стрільба в ході переміщення по нерухомих цілях з підствольного гранатомета

Цілі:

вогнева точка в будівлі – ручний кулемет (мішень № 10) в габариті вікна, що з’являється два рази по 15 с з проміжком 15 с.

група піхоти – три поясні фігури (мішень № 76) в габариті 20 м по фронту і 20 м у глибину, що з’являються два рази по 15 с з проміжком 15 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	вогнева точка у вікні	група піхоти
Підствольний гранатомет	150 – 100	300 – 250

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для підствольного гранатомета – 4 штатних (інертних) постріли.

Положення для стрільби:

по кулемету у вікні – під першого показу – стоячи, під час другого показу – з коліна;

по групі піхоти – під час першого показу – з коліна, під час другого показу – лежачи.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому влучити двома гранатами у вікно та однією гранатою у габарит;

“добре” – уразити всі цілі, в тому числі влучити однією гранатою у вікно та однією гранатою габарит;

“задовільно” – уразити одну ціль, в тому числі влучити однією гранатою у вікно або габарит.

Особливості виконання вправи

Той, хто стріляє, займає визначену вогневу позицію та готується до стрільби з положення лежачи. За командою керівника стрільби “Вогнева позиція – прямо 50 м, вперед”, висувається на вогневу позицію. Під час висування веде вогонь по виявлених цілях.

Зміна положення для стрільби тим, хто стріляє, здійснюється самостійно залежно від характеру цілі, що з’явилася, та умов виконання вправи.

Для показу цілі в габариті вікна використовується фасад будинку з вікнами (мішень № 24) або інші макети будівель.

КС 2.01(02-04).2.10

Стрільба взводом зі стрілецької зброї
по вертольоту у положенні зависання

Ціль: вертоліт (мішень № 25), що з'являється на 30 с на висоті 10 – 20 м.

Дальність до цілі: 500 – 400 м.

Кількість боєприпасів: 160 (на взвод), із них 40 з трасуючими кулями.

Положення для стрільби: на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль п'ятнадцятьма кулями;

“добре” – уразити ціль дев'ятьма кулями;

“задовільно” – уразити ціль п'ятьма кулями.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується у складі взводу вдень. За командою командира взводу “Взвод, повітря – до бою” особовий склад взводу приймає положення для стрільби по повітряним цілям та за командою командира взводу “По вертольоту, зосередженим (супроводом), вогонь” веде вогонь по виявленій цілі.

4.7.3. Вправи контрольних стрільб

КС 3.01.1.1

Стрільба з місця по цілях, що з'являються,
зі зміною вогневої позиції

(для спеціалістів танкових, механізованих підрозділів, підрозділів високомобільних десантних військ, спеціальних військ та родів військ, особового складу органів управління, навчальних підрозділів, ВВНЗ, військових комісаріатів, військових частин та підрозділів забезпечення життєдіяльності Збройних Сил України)

Цілі:

вогнева точка – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється на 30 с;

група піхоти, що атакує (відходить), – дві ростові фігури (мішень № 8а), що розташовані на різних рубежах, імітуючи рух (наближення, віддалення) цілі, при цьому дальній стрілець з'являється на 20 с, а ближній на 15 с з проміжком 10 – 20 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	вогнева точка	група піхоти, що атакує (відходить)	
		на дальньому рубежі	на ближньому рубежі
Автомат	250 – 300	300 – 250	200 – 150

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: для автомата, ручного кулемета та кулемета – 12, з них 3 з трасуючими кулями.

Положення для стрільби: лежачи з-за укриття (пеньок, камінь, вирва тощо) з автомата, з ручного кулемета – з сошки, з кулемета – з сошки (зі станка); з підствольного гранатомета – з коліна.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три мішені;

“добре” – уразити дві мішені, у тому числі й кулеметну обслугу;

“задовільно” – уразити одну мішень.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправи стрільбу вести чергами зі зміною вогневих позицій з однієї вогневої позиції по одній цілі. Після ураження (падіння) цілі той, хто стріляє, самостійно здійснює зміну вогневої позиції.

Проміжок між показом цілей не повинен перевищувати 10 – 20 с.

КС 3.01(02-05,15).1.2

Стрільба з місця по цілях, що з'являються та рухаються,
зі зміною вогневої позиції

(для механізованих, розвідувальних підрозділів, підрозділів високомобільних десантних військ та спеціального призначення)

Цілі:

піхота, що спішується, – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті 6 – 8 м, що з'являються два рази по 10 с з проміжком 10 с;

атакуюча (та, що відходить) група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2-3 м/с протягом 60 м.

піхота, що залягла: дві фігури - ручний кулемет (мішень № 10) та стрілець - грудна фігура (мішень № 6), на фронті не менше 6 м, що з'являється на 30 с.

два атакуючих стрільці (мішень № 8) на фронті 6 – 8 м, що розташовані у габариті 10 м по фронту та 5 м в глибину. Ціль показується для кидання ручних імітаційних гранат на 10 с.

Під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом ціль в габариті для кидання ручних імітаційних гранат замінюється на групу піхоти (ручний кулемет (мішень № 10), стрілець - грудна фігура (мішень № 6) та стрілець (мішень № 7), що розташовуються в габариті 10 м по фронту та 20 м у глибину і з'являються на 50 с.

Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється тією, що з'являється – два стрільці – дві поясні фігури (мішень № 7) на фронті не менше 6 м, що з'являються на 40 с.

Дальності до цілей, м:

Вид зброї	Цілі			
	піхота, що спішується	атакуюча (та, що відходить) група піхоти	піхота, що залягла	два атакуючих стрільці (група піхоти)
Автомат	450 – 350	400 – 300	300 – 200	
Ручний кулемет	550 – 450	500 – 400	350 – 250	
Кулемет	550 – 450	500 – 400	400 – 300	
Снайперська гвинтівка	550 – 450	500 – 400	400 – 300	
Навчально-імітаційна граната	–	–	–	40 – 25
Підствольний гранатомет	–	–	–	350 – 250

Дальність до цілі при метанні ручної гранати – 40 – 25 м.

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета та кулемета – 32, з них 8 з трасуючими кулями;
для снайперської гвинтівки – 10;

для підствольного гранатомета – 3 штатних постріли;
навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для стрільби: стоячи з окопу з упора.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі та влучити гранатою в габарит;

“добре” – уразити дві цілі, в тому числі атакуючу групу піхоти, та влучити гранатою в габарит;

“задовільно” – уразити дві цілі.

під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом:

“відмінно” – уразити дві цілі з автомата та влучити в габарит цілі двома гранатами;

“добре” – уразити дві цілі з автомата та влучити в габарит цілі гранатою;

“задовільно” – уразити одну ціль з автомата та влучити в габарит цілі гранатою.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з окопу з упора з обов’язковою зміною вогневої позиції. Зміна вогневої позиції здійснюється самостійно після закінчення показу цілі або її ураження. У разі зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник.

Під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом навчально-імітаційна граната не метається. Стрільба з автомата ведеться по піхоті, що спішується, атакуючій (та, що відходить) групі піхоти та піхоті, що залягла. Стрільба з підствольного гранатомета ведеться по групі піхоти. Підствольний гранатомет знаходиться у бойовому положенні.

Метання навчально-імітаційної гранати здійснюється з окопу. Як влучення зараховується граната, яка влучила в габарит.

КС 3.01(02-05).2.1

Стрільба різними способами по цілях, що з’являються та рухаються
(для механізованих, розвідувальних підрозділів, підрозділів високомобільних десантних військ та спеціального призначення)

Цілі:

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та два стрільці – грудна фігура (мішень № 6) і поясна фігура (мішень № 7) (для снайперської гвинтівки – три спостерігачі – три головні фігури (мішень № 5а)) в окопі завдовжки 10 м та завширшки 1 м на фронті не менше 6 м, що з’являються на 10 с та два рази по 15 с з проміжком 10 с;

гранатометник – РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 15 с з проміжком 15 с;

група піхоти, що атакує (відходить), – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що рухаються під кутом 15-20° до площини стрільби зі швидкістю 2-3 м/с на ділянці 60 м.

Під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом до гранатометника додається стрілець-помічник гранатометника – поясна фігура (мішень № 7), що розташовуються в габариті 10 м по фронті та 20 м у глибину і з’являються на 50 с.

Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється тією, що з’являється, – два стрільці – дві поясні фігури (мішень № 7) на фронті не менше 6 м, що з’являються на 40 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	група піхоти	гранатометник (зі стрільцем)	група піхоти, що атакує (відходить)
Автомат	250 – 200	350 – 250	450 – 350
Ручний кулемет	250 – 200	400 – 300	500 – 400
Кулемет	250 – 200	500 – 400	500 – 400
Снайперська гвинтівка	250 – 200	700 – 500 (500 – 400 *)	500 – 400
Підствольний гранатомет	–	350 – 250	–

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета та кулемета – 35, з них 9 з трасуючими кулями;
для автомата з підствольним гранатометом – 25, з них 6 з трасуючими кулями;
для снайперської гвинтівки – 12;
для підствольного гранатомета – 3 штатних постріли;
навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для стрільби:

з автомата та ручного кулемета – по групі піхоти під час першого показу – лежачи (лежачи з сошки) з-за укриття, під час наступних показів – на ходу; по гранатометнику з коротких зупинок (під час першого показу – стоячи, під час другого показу – з коліна); по групі піхоти, що атакує (відходить), – на вибір того, хто стріляє, з однієї – двох вогневих позицій;

з підствольного гранатомета – по гранатометнику та стрільцю-помічнику гранатометника з коротких зупинок стоячи та з коліна;

з кулемета – по групі піхоти під час першого показу – лежачи з-за укриття з сошки (зі станка), під час наступних показів – лежачи з сошки; по гранатометнику – на вибір того, хто стріляє; по групі піхоти, що атакує (відходить) – на вибір того, хто стріляє, з однієї – двох вогневих позицій.

зі снайперської гвинтівки – по спостерігачам під першого показу – лежачи, під час наступних показів та по решті цілей – на вибір того, хто стріляє.

Під час стрільби в горах вогонь по групі піхоти, що атакує (відходить), ведеться з місця, а по решті цілей – з коротких зупинок з положення на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі або дві цілі, у тому числі атакуючого (того, що відходить) стрільця, та влучити гранатою в габарит;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі атакуючого (того, що відходить) стрільця;

“задовільно” – уразити дві мішені;

“відмінно” – уразити три цілі та влучити гранатою в окоп;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі ціль, що рухається;

“задовільно” – уразити ціль, що рухається.

Під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом:

“відмінно” – уразити дві цілі, при цьому влучити у габарит цілі трьома гранатами;

“добре” – уразити одну ціль, при цьому влучити у габарит цілі двома гранатами;

* Під час стрільби з нічним прицілом.

“задовільно” – уразити дві мішені.

Особливості виконання вправи

За командою керівника стрільби той, хто стріляє, займає положення для стрільби лежачи на визначеній вогневій позиції та веде вогонь по першій цілі. У всіх випадках вогнева група з’являється першою (при стрільбі зі снайперської гвинтівки – спостерігачі або гранатометник).

Після падіння (ураження) цілі під час першого показу за командою керівника стрільби “Вогнева позиція – 200 м попереду, вперед”, той хто стріляє, висувається на зазначену вогневу позицію. У ході висування той, хто навчається, веде вогонь по виявлених цілях з визначених положень для стрільби залежно від цілі. Вогонь по першій цілі припиняється за 150 м до неї. Загальна глибина пересування під час стрільби з автомата, ручного кулемета – 250 – 300 м; зі снайперської гвинтівки – 300 – 350 м; з кулемета – 150 – 200 м.

Наблизившись до противника, що знаходиться в окопі (вогнева група), на 25 – 40 м той, хто стріляє, метає навчально-імітаційної гранати на ходу. Найменша дальність метання гранати – 25 м (позначається покажчиком). Як влучення зараховується граната, яка влучила в окоп або та, що знаходиться на бруствері не далі 1 м від стінок окопу.

Під час виконання вправи з автомата з підствольним гранатометом навчально-імітаційна граната не метається, стрільба з автомата ведеться по вогневій групі та групі піхоти, що атакує (відходить), з підствольного гранатомета – по гранатометнику та стрільцю, які розташовані в габариті. Підствольний гранатомет знаходиться у бойовому положенні.

КС 3.01(03,11).2.2

Стрільба в населеному пункті по цілях,
що з’являються в обмеженому габариті

(для механізованих, розвідувальних підрозділів, підрозділів високомобільних десантних військ та спеціального призначення)

Цілі:

противник на підступах до населеного пункту – два стрільці – дві грудні фігури (мішень № 6) в габаритах вікна, що з’являються два рази по 5 с вдень (10 с вночі) з проміжком 5 с;

противник, що обороняє другу лінію будівель, – стрілець грудна фігура (мішень № 6) в габариті вікна, що з’являється два рази по 5 с вдень (10 с вночі);

піхота, що залишає (займає) будівлю, – дві ростові фігури (мішень № 8) в дверному габариті, що з’являються два рази по 5 с вдень (10 с вночі);

піхота, що займає укриття, – дві ростові фігури (мішень № 8) одна в дверному габариті, друга – з-за укриттям (криниця, тощо) або поясна фігура (мішень № 7) розташована відкрито на місцевості, що з’являються два рази по 5 с вдень (10 с вночі);

вогнева точка – кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється вдень на 10 с вдень (15 с вночі);

група піхоти, що обороняє будівлю, – ростова фігура (мішень № 8) в дверному габариті і грудна фігура (мішень № 6) у вікні, що з’являються три рази по 5 с для стрільби з пістолету.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі					
	противник, на підступах до населеного пункту	противник, що обороняє другу лінію будівель	піхота, що залишає (займає) будівлю	група піхоти, що обходить	вогнева точка	група піхоти, що обороняє будівлю
Автомат, ручний кулемет	50	100 – 50	100 – 150	50 – 150	200 – 150	
Пістолет						35 – 25

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 40, з них 10 з трасуючими кулями, що споряджаються у два магазини – в одному 10, решта – в іншому, додатково розсіпом – 10;

для пістолета – 8, що споряджаються рівномірно в два магазини (для офіцерів та сержантів, які озброєні пістолетом згідно зі штатом).

навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для стрільби:

по противнику, що обороняє підступи до населеного пункту – з-за укриття;

противнику, що обороняє другу лінію будівель – через вікно будівлі та на вибір того, хто стріляє;

по решті цілей – через вікно будівлі, а під час наступних показів – на вибір того, хто стріляє.

Оціночні показники:

“відмінно” – уразити 6 мішеней, в тому числі кулеметну службу, при цьому влучити гранатою у вікно та уразити дві мішені з пістолета;

“добре” – уразити 5 мішеней, в тому числі кулеметну службу, при цьому влучити гранатою у вікно та уразити грудну фігуру (мішень № 6) з пістолета;

“задовільно” – уразити 4 мішеней, при цьому влучити гранатою у вікно та уразити ростову фігуру (мішень № 8) з пістолета.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на ділянці тактичного поля, військового стрільбища або директрисі бойових машин, яка обладнана макетами одноповерхових будівель (стін) з віконними та дверними габаритами або з використанням фасаду будинку з вікнами (мішень № 24). Макети виготовляються у вигляді каркасів з дерев'яного бруса, обкладеного тканиною (мішковиною, міцним полотном тощо).

Вправа може виконуватися у складі бойової двійки (трійки).

За командою керівника стрільби “На зачистку (штурм) населеного пункту, вперед” ті, хто навчається, займають вогневі позиції на РВВ та одиночним вогнем із – за укриття знищують противника, що обороняється в будинках на першій лінії оборони населеного пункту.

Після ураження (падіння цілі) ті, хто стріляє, за командою керівника стрільби “На вогневу позицію в будівлі 50 м попереду – вперед” приховано висуваються до будинків, виконуючи норматив з тактичної підготовки “Пересування на полі бою (потайне висунення до об'єкту противника)”.

Оволодівши будинком ті, хто навчається, виявляють та знищують противника через вікна на другій та третій лініях будинків, самостійно здійснюють зміну

магазинів. Керівник стрільби здійснює одночасний перший показ цілей на другій та третій лініях будинків.

За командою керівника ті, хто навчається, висуваються на другу лінію будівель та самостійно знищують противника на другій та третій лініях будівель (другий показ). З підходом до будівель ті, хто навчається, метають гранату у вікно та швидко оволодівають будівлею.

З оволодінням будівлями другої лінії ті, хто навчається, знищують противника, що залишає (займає) позиції в будівлі, на третій лінії будівель (третій показ) та противника в глибині опорного пункту на четвертій та п'ятій лініях будівель.

За командою керівника стрільби ті, хто озброєний пістолетами, перебіжками висуваються на третю лінію будівель. З підходом до будинку тих, хто навчається, на відстань 35 м та 25 м керівник стрільби здійснює показ цілей, а ті, хто стріляє, уражають їх та самостійно змінюють магазини.

Під час здійснення перебіжок та зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник.

КС 3.01(03,05-06).2.3

Стрільба в ході переміщення по цілях, що з'являються та рухаються,
з автомата з підствольним гранатометом та РПГ
(для механізованих, розвідувальних підрозділів, підрозділів високомобільних
десантних військ та спеціального призначення)

Цілі:

маневрена група, що обходить – три ростові фігури (мішень № 8) в габариті по фронту 10 м та в глибину 5 м, що встановлені – одна в центральній частині та дві в дальній частині габариту (глибина центральної частини габариту – 1 м, ближньої та дальньої – по 2 м);

група піхоти, що атакує, – чотири ростові фігури (мішень № 8), що встановлені попарно на фронті не менше 2 м між парами, що з'являються три рази по 10 с з проміжком 10 с;

БТР, що підтримує піхоту, – БТР (мішень № 13), що з'являється на 15 с;

група піхоти, що обходить, – чотири поясні фігури (мішень № 7б) в габариті 10 м по фронту та в глибину, що з'являються на 20 с;

танк, що наступає, – танк (мішень № 12а), що з'являється на 15 с;

вогнева точка – ручний кулемет (мішень №10), що з'являється два рази по 15 с з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі					
	маневрена група, що обходить	група піхоти, що атакує	БТР, що підтримує піхоту	група піхоти, що обходить	танк, що наступає	вогнева точка
Автомат, ручний кулемет	25 – 40	150 – 200				250 – 300
РПГ-18 (22, 26)			100 – 150		150 – 200	
Підствольний гранатомет				150 – 200		

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата та ручного кулемета – 24, з них 6 з трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у два магазини;

для підствольного гранатомета – 2 штатних постріли;

для РПГ-18 (22, 26) – 2 штатні постріли.

навчально-імітаційна (бойова) граната – 1.

Положення для стрільби: на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити танк, БТР, ручний кулемет та не менше двох стрільців, що атакують, при цьому влучити з підствольного гранатомета в габарит та ручною гранатою в центральну частину габариту;

“добре” – уразити танк або БТР, ручний кулемет та не менше двох стрільців, що атакують, при цьому влучити з підствольного гранатомета в габарит та ручною гранатою в дальню частину габариту;

“задовільно” – уразити танк або БТР, ручний кулемет, при цьому влучити з підствольного гранатомета в габарит та ручною гранатою в ближню частину габариту.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується стрільцем в повному екіпіруванні. За командою керівника стрільби той, хто навчається, пересувається вперед короткими перебіжками (не більше 3 с) під кутом 45° до основного напрямку руху (напрямок перебіжки вибирається стрільцем самостійно) та готується до стрільби і метання ручної гранати. З виявленням цілей той, хто навчається, здійснює ураження маневреної групи, що обходить, ручною гранатою та веде спостереження за полем бою. З виявленням групи піхоти, що атакує, уражає її з автомата на ходу (короткої зупинки). З появою БТР, що підтримує піхоту, приводить в бойову готовність РПГ-18 (22, 26), здійснює ураження цілі та продовжує висування вперед. З виявленням цілі групи піхоти, що обходить, той, хто навчається, уражає її з підствольного гранатомета.

З появою танка, що наступає, той, хто навчається, приводить в бойову готовність гранатомет РПГ-18 (22, 26) та здійснює ураження цілі. Після цього, просуваючись вперед, виявляє та уражає з автомата ручний кулемет з положення для стрільби на вибір того, хто навчається. Зміна магазину здійснюється тим, хто стріляє, самостійно в ході перебіжки, при цьому заміненний магазин скидається в додаткову сумку для відстріляних магазинів.

Загальна глибина висування від РВВ – 30 – 50 м.

КС 3.02.2.1

Стрільба за цільовказівкою по ідентифікованих цілях, що з’являються
(для підрозділів снайперів)

Цілі:

група піхоти на КСП – польові командири* – дві головні фігури (мішень № 5) на фронті не менше 2 м, два спостерігачі – дві головні фігури (мішень № 5а) і РПГ (мішень № 9а) на фронті не менше 6 м, що з’являються два рази по 15 с з проміжком 10 с;

вогнева група – ручний кулемет (мішень № 10) і поясна фігура (мішень № 7) на фронті не менше 6 м, що з’являються на 25 с;

* Найбільш важлива ціль.

група прикриття – ПТКР в окопі (мішень № 9в) і два стрільці – дві головні фігури (мішень № 5), що з'являються два рази по 15 с з проміжком 10 с;

приціл БМ – приціл танка в окопі (мішень № 12г), що з'являється два рази по 15 с з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі			
	група піхоти на КСП	вогнева група	група прикриття	приціл БМ
Снайперська гвинтівка	400-450	450-550	600-700	450-500

Кількість боєприпасів: 15.

Положення для стрільби: лежачи з руки.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, в тому числі всіх польових командирів на КСП;

“добре” – уразити три цілі, в тому числі польового командира на КСП і ручний кулемет;

“задовільно” – уразити три цілі або дві цілі, в тому числі ПТКР в окопі.

Особливості виконання вправи

Вправа може виконуватись у ході підготовки снайперів середнього рівня.

Вправа виконується на підготовленій ділянці тактичного поля, військового стрільбища або директрисі бойових машин.

Вправа виконується снайпером за цільовказівками старшого групи (другого номера снайперської пари). Зв'язок в парі здійснюється за допомогою засобів радіозв'язку (радіостанцій транкінгового зв'язку з мікротелефонною гарнітурою) або голосом.

Керівник стрільби перед початком виконання вправи визначає тим, хто стріляє, орієнтири та дальності до них, або із зайняттям вогневих позицій ті, хто навчаються, самостійно визначають орієнтири, визначають відстані до них та місцевих предметів, записують в блокнот снайпера. Крім того, керівник доводить тактичну обстановку, розвідувальні дані про польових командирів (час та місця їх перебування, фотознімки, тощо).

Із зайняттям визначених вогневих позицій тими, хто навчається, після призначення орієнтирів здійснюється показ всіх або більшої частини цілей, під час якого ті, хто стріляють, ведуть спостереження та визначають вихідні установки для стрільби по найбільш важливих цілей, при цьому старший групи веде спостереження за допомогою оптичних приладів (оптичний приціл стрілецької зброї, бінокль, монокль, тощо). Після ідентифікації командира на КСП (позначається фотознімком, малюнком, що закріплюються на мішені) за цільовказівкою старшого групи снайпер веде вогонь по визначених цілях та по інших виявлених цілях.

Стрільба по прицілу БМ ведеться по спеціальній мішені № 12г – танк в окопі з позначеною областю головки прицілу, при цьому область, що позначає приціл, повинна бути виготовлена таким чином, щоб під час ураження мішень падала.

4.8. Вправи стрільб із протитанкових гранатометів (реактивних протитанкових гранат) та реактивних піхотних вогнеметів

4.8.1. Вправи початкових стрільб

КС 1.06.1.1

Стрільба з місця по нерухомій цілі
з ПУС-7

Ціль: танк (мішень № 12), що з'являється на необмежений час.

Під час виконання вправи у горах танк (мішень № 12) замінюється танком в окопі (мішень № 12б).

Дальність до цілі: 250 – 200 м.

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боеприпасів: 2.

Положення для стрільби: лежачи (з коліна) з-за укриття.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль двома пострілами;

“добре” – уразити ціль з першого пострілу;

“задовільно” – уразити ціль з другого пострілу.

КС 1.06.1.2

Стрільба з місця по цілі, що з'являється

Ціль: танк у засідці – танк (мішень № 12), що з'являється три рази по 30 с з проміжком 15 с.

Під час виконання вправи у горах ціль замінюється танком в окопі (мішень № 12б), що з'являється три рази по 25 с з проміжком 15 с.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Ціль
	танк у засідці
РПГ-18, (22, 26)	200 – 150

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боеприпасів: 2 штатні постріли (гранати).

Положення для стрільби:

з РПГ-18 (22,26) – лежачи (з коліна, стоячи) з-за укриття або з окопу.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль двома гранатами;

“добре” – уразити ціль з першого пострілу;

“задовільно” – уразити ціль з другого пострілу.

4.8.2. Вправи навчальних стрільб

КС 2.06(07).1.1

Стрільба з місця по цілі, що з'являється

Ціль: танк у засідці – танк (мішень № 12), що з'являється три рази по 20 с з проміжком 15 с.

Під час виконання вправи у горах ціль замінюється танком в окопі (мішень № 12б), що з'являється три рази по 25 с з проміжком 15 с.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Ціль
	танк у засідці
РПГ-7	300 – 250
СПГ-9	800 – 700

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів: 2 штатні постріли (гранати).

Положення для стрільби:

з РПГ – лежачи (з коліна, стоячи) з-за укриття або з окопу;

зі СПГ – з непідготовленої вогневої позиції або з окопу.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль двома гранатами;

“добре” – уразити ціль з першого пострілу;

“задовільно” – уразити ціль з другого пострілу.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправ стрільб з РПГ-7 пострілами ПГ-7ВЛ дальності до цілей зменшуються на 50 м. Якщо на сітці прицілу немає додаткового цифрування праворуч (1; 1,5; 2; 3 та літери Л над ними), то стрільба із РПГ-7 пострілами ПГ-7ВЛ ведеться по цілях на дальностях: 100 м – з прицілом 2; 150 м – з прицілом 3; 200 м – з прицілом 4; 300 м – з прицілом 5.

Відповідно до цих установок прицілів на позначені дальності стрільби пострілами ПГ-7ВЛ беруться поправки на боковий вітер та випередження на рух цілі, зазначені в Настанові зі стрілецької справи (ручний протитанковий гранатомет РПГ-7).

КС 2.06(07).1.2

Стрільба з місця по цілі, що рухається фронтально

Ціль: танк, що атакує – танк (мішень № 12), що рухається два рази (вперед та назад) з інтервалом 10-20 с під кутом 15-25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці: під час стрільби з РПГ – 100 м, зі СПГ – 150 м.

Під час виконання вправи у горах ціль замінюється на танк в окопі (мішень № 126), що з’являється два рази по 25 с з проміжком 15 с.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Ціль
	танк, що атакує
РПГ-18	200 – 150
РПГ-22 (26)	250 – 200
РПГ-7	300 – 250
СПГ-9	800 – 700

Час на стрільбу: обмежується часом руху цілі.

Кількість боєприпасів: 2 штатні постріли (гранати).

Положення для стрільби:

з РПГ* – лежачи (з коліна, стоячи) з-за укриття або з окопу;

зі СПГ – з непідготовленої вогневої позиції або з окопу.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль двома гранатами;

* Далі - під РПГ слід вважати ручний протитанковий гранатомет РПГ-7, реактивні протитанкові гранати РПГ-18 (22, 26).

“добре” – уразити ціль з першого пострілу;
 “задовільно” – уразити ціль з другого пострілу.

КС 2.08(01).1.1

Стрільба з місця з РПВ та автомату по цілях, що з’являються

Цілі:

БМП на вогневій позиції – БМП (мішень № 14), що з’являється два рази по 30 с з проміжком 15 с;

група піхоти, що атакує (відходить), – дві ростові фігури (мішень № 8а), що розташовані на різних рубежах, імітуючи рух (наближення, віддалення) цілі, при цьому дальній стрілець з’являється на два рази по 10 с, а ближній два рази по 7 с з проміжком 10-15 с.

Дальності до цілей:

Вид зброї	Цілі		
	БМП на вогневій позиції	група піхоти, що атакує (відходить)	
		на дальньому рубежі	на ближньому рубежі
МОТ-РПО-А	100 – 50	–	–
Автомат	–	200 – 150	150 – 100

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для МОТ-РПО-А – 2;

для автомата – 10.

Положення для стрільби:

по БМП на вогневій позиції – з-за укриття лежачи, з коліна, стоячи на вибір керівника стрільби;

по групі піхоти, що атакує (відходить), – на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БМП на вогневій позиції двома кулями;

“добре” – уразити всі цілі, в тому числі БМП на вогневій позиції з першого пострілу;

“задовільно” – уразити БМП на вогневій позиції з другого пострілу.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з використанням тренажера МОТ-РПО-А з непідготовленої вогневої позиції (з окопу) вогнеметником або парою вогнеметників.

Стрільба з МОТ-РПО-А ведеться по мішені, розмір якої зменшений на відповідну величину, залежно від дальності до цілі. Під час виконання вправи стрільба з використанням діоптричного прицілу РПВ-А стрільба ведеться по цілях на дальностях: 50 м – з прицілом 50; 100 м – з прицілом 100.

При використанні прицілу ОПО (оптичного прицілу вогнеметного) стрільба на дальність 100 м ведеться з відповідною установкою прицілу – 10.

Відповідно до цих установок прицілів на визначені дальності стрільби беруться поправки на боковий вітер та випередження на рух цілі, зазначені в Правилах стрільби зі стрілецької зброї.

За командою керівника стрільби ті, хто стріляє, висуваються по черзі на зазначену позицію на відстані 50 – 60 м від РВВ короткими перебіжками, при цьому здійснюють вогневе прикриття один одного вогнем зі стрілецької зброї.

Із зайняттям тими, хто стріляє, вогневих позицій здійснюється показ цілі для стрільби з РПВ. Після ураження (падіння) цілі ті, хто стріляє, самостійно займають вогневі позиції короткими перебіжками на глибину 25 – 40 м та ведуть вогонь по групі піхоти, що атакує (відходить).

Загальна глибина пересування 75 – 100 м.

КС 2.08.1.2

Стрільба з місця по цілях, що з'являються та рухаються,
зі зміною вогневої позиції з РПВ

Цілі:

БТР, що атакує – (мішень № 13а), що рухається під кутом 30-60° до площини стрільби зі швидкістю 15-20 км/год на ділянці 100 м;

довготривала вогнева споруда – бронекорпус, що з'являється на 50 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	БТР	довготривала вогнева споруда
РПВ-А (РПВ)	350 – 300	250 – 150

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілі.

Кількість боеприпасів: 2 штатні постріли РПВ-А (РПВ).

Положення для стрільби: на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БТР з першого пострілу;

“добре” – уразити всі цілі або БТР з першого пострілу;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з двох вогневих позицій. За командою керівника стрільби вогнеметник займає першу вогневу позицію на відстані 25 – 50 м від РВВ та готується до стрільби (роз'єднує в'юк з вогнеметами, приймає визначене положення для стрільби, переводить РПВ з похідного положення у бойове та доповідає про готовність до стрільби). Час переведення РПВ з похідного положення в бойове не повинен перевищувати 1 хв.

Після ураження (падіння) першої цілі той, хто стріляє, за командою керівника стрільби здійснює зміну вогневої позиції на глибину 25 – 50 м та веде вогонь по другій цілі.

Оцінка знижується на один бал, якщо було перевищено час переведення РПВ з похідного положення в бойове.

КС 2.06.1.3

Стрільба із зупинки поверх борту (з БМ) автомобіля
по цілях, що рухаються

Ціль:

танк, що атакує, * – танк (мішень № 12), що рухається два рази (вперед та назад) під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м;

*Найбільш важлива ціль.

БМП, що атакує, – БМП (мішень № 14а), що рухається два рази (вперед та назад) з інтервалом 10-20 с під кутом 60-90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	танк, що атакує	БМП, що атакує
РПГ-18	200 – 100	250 – 150
РПГ-22 (26)	250 – 200	200 – 150
РПГ-7	300 – 250	300 – 250

Час на стрільбу: обмежується часом руху цілей.

Кількість боєприпасів: штатні постріли з протитанковою гранатою (набої для ПУС-7) – 3.

Положення для стрільби: поверх борту (з БМ) автомобіля.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити дві цілі, при цьому танк, що атакує, двома пострілами;

“добре” – уразити дві цілі, при цьому танк, що атакує, з першого пострілу;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Рух автомобіля (БМ) фланговий стосовно цілей. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 200 м.

Той, хто стріляє, знаходиться в кузові (десантному відділенні БМ) автомобіля. За командою керівника стрільби "Атака праворуч (ліворуч), до бою" рух автомобіля (БМ) припиняється. Гранатометник займає вогневу позицію біля борту (з БМ) автомобіля та готується до ведення вогню, при цьому борт автомобіля та кришка люка можуть використовуватися як упор. Після зайняття гранатометником вогневої позиції здійснюється одночасний перший показ цілей. Гранатометник визначає найбільш важливу ціль та уражає її. Після падіння (ураження) цілі гранатометник самостійно готується до наступного пострілу. Другий показ цілей здійснюється послідовно для ведення вогню гранатометником другим та третім пострілами.

Показ цілей здійснюється після зайняття вогневої позиції та готовності того, хто стріляє, до стрільби.

Під час стрільби поверх борту автомобіля та з БМ необхідно дотримуватися таких вимог безпеки:

тент автомобіля повинен бути знятий, а борт, протилежний борту, поверх якого здійснюється стрільба, повинен бути відкритим (відкинутим), якщо відстань до нього менша 2 м;

дульна частина гранатомета під час стрільби повинна знаходитись не ближче 20 см від борту або корпусу бойової машини, щоб виключити випадки чіпляння гранати пір'ями стабілізатора за перешкоду (броню і інші предмети), в напрямку стрільби також не повинно бути місцевих предметів, за які могла б зачепитися граната в польоті;

позаду створа гранатомета в секторі 90° та ближче 30 м не повинні знаходитись люди, боєприпаси, вибухові речовини і горючі речовини, особливо це стосується стрільби вночі.

КС 2.07.1.1

Стрільба із-за укриття різними способами по цілях, що з'являються

Цілі:

БТР (мішень № 13), що з'являється на два рази по 30 с з проміжком 20 с;
протитанкова (безвідкатна) гармата (наземна установка ПТРК) в окопі (мішень № 11а), що з'являється два рази по 30 с з проміжком 20 с у центрі габариту по фронту 10 м та в глибину 50 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	БТР	протитанкова (безвідкатна) гармата
СПГ-9	500 – 400	600 – 500

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів: 4 штатні постріли (з протитанковою гранатою – 2, з осколковою гранатою – 2).

Положення для стрільби: з-за укриття (колода, стінка, бетонний блок тощо) по БТР – лежачи;

по протитанковій (безвідкатній) гарматі – з коліна (сидячи);

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, в тому числі БТР, з першого пострілу та протитанкову (безвідкатну) гармату прямим влученням або влучити у габарит цілі двома гранатами;

“добре” – уразити всі цілі, в тому числі БТР, з другого пострілу та протитанкову (безвідкатну) гармату прямим влученням або влучити у габарит цілі однією гранатою;

“задовільно” – уразити одну ціль або влучити у габарит цілі однією гранатою.

Особливості виконання вправи

За командою керівника стрільби той, хто стріляє, займає вогневу позицію та готується до стрільби у вказаному положенні для стрільби. Після ураження (падіння) цілі той, хто навчається, самостійно змінює положення до стрільби.

КС 2.06(07).2.1

Стрільба після переміщення по цілях,
що з'являються та рухаються

Цілі:

танк, що атакує, – танк (мішень № 12), що рухається під кутом 15-25° до площини стрільби або танк, що рухається флангово (мішень № 12а) під кутом 45-90° до площини стрільби зі швидкістю 15-20 км/год на ділянці: під час стрільби з РПГ – 100 м, зі СПГ – 150 м;

БТР на вогневій позиції – БТР (мішень № 13), що з'являється два рази по 30 с з проміжком 10 с.

Під час виконання вправи зі СПГ пострілами з осколковою гранатою використовується тільки одна ціль – протитанкова (безвідкатна) гармата (наземна установка ПТРК) в окопі (мішень № 11а), що з'являється три рази по 30 с з проміжком 20 с у центрі габариту по фронту 10 м та в глибину 50 м.

Під час виконання вправи у горах ціль, що рухається, замінюється танком в окопі (мішень № 12б), що з'являється 2 рази по 25 с з проміжком 15 с;

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	танк, що атакує	БТР на вогневій позиції	протитанкова (безвідкатна) гармата
РПГ-18	200 – 150	150 – 100	
РПГ-22 (26)	250 – 200	200 – 150	
РПГ-7	350 – 250	250 – 200	
СПГ-9	850 – 750	500 – 400	500 – 400
СПГ з нічним прицілом	700-600	500-400	

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів:

для РПГ – 2 штатні постріли з протитанковою (осколковою) гранатою.

для СПГ-9 – 3 протитанкові (осколкові) гранати.

Положення для стрільби: на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

під час виконання вправи пострілами з протитанковою гранатою:

“відмінно” – уразити дві цілі, при цьому танк з першого пострілу;

“добре” – уразити дві цілі або танк з першого пострілу;

“задовільно” – уразити одну ціль;

під час виконання вправи зі СПГ пострілами з осколковою гранатою:

“відмінно” – уразити ціль прямим влученням гранати або влучити у габарит цілі трьома гранатами;

“добре” – влучити у габарит цілі двома гранатами;

“задовільно” – влучити у габарит цілі однією гранатою.

Особливості виконання вправи

Вправа з РПГ виконується стрільцем-гранатометником або стрільцем, який додатково озброєний РПГ-18 (22, 26).

До показу цілей той, хто стріляє, пересувається вперед короткими перебіжками.

Загальна глибина пересування 50 – 100 м.

СПГ переноситься у складеному вигляді.

КС 2.06.2.2

Стрільба з місця по цілях, що з’являються та рухаються, зі зміною вогневих позицій

Цілі:

танк (мішень № 12а), що рухається флангово, під кутом 45 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м;

БМП в укритті – БМП в окопі (мішень № 14б), що з’являється на 20 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	танк, що рухається флангово	БМП в укритті
РПГ-18 (22,26)	150 – 100	130 – 100
РПГ-7	250 – 200	150 – 100

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів: 2 штатні постріли з протитанковою гранатою.

Положення для стрільби:

по танку – стоячи або з коліна з-за укриття (бетонний блок, стінка, тощо);

по БМП в укритті – лежачи.

Оцінка:

“відмінно” – уразити дві цілі;

“добре” – уразити танк, що рухається флангово;

“задовільно” – уразити БМП в укритті.

Особливості виконання вправи

До показу цілі той, хто навчається, пересувається вперед, загальна глибина пересування 50 – 100 м. Після ураження (падіння) першої цілі за командою керівника стрільби той, хто навчається, висувається на іншу вогневу позицію, з якої веде вогонь по другій цілі.

КС 2.06(01).2.3

Стрільба гранатометної пари по цілях, що з'являються та рухаються, зі зміною вогневих позицій

Цілі:

безвіткатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що рухається фронтально під кутом 15 – 25° до площини стрільби або та, що рухається флангово (мішень № 17а) під кутом 45 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м;

довготривала вогнева точка – амбразура в споруді (мішень № 16), що з'являється на 30 с;

вогнева група – кулеметна обслуга (мішень №10а) і стрілець – грудна фігура (мішень № 6) на фронті не менше 6 м, що з'являються два рази по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 10 с для стрільби з автомата.

Під час виконання вправи у горах ціль, що рухається, замінюється безвіткатною гарматою на автомобілі (ПТРК) (мішень № 17), що з'являється два рази по 25 с з проміжком 15 с.

Під час виконання вправи термобаричною гранатою амбразура в споруді (мішень № 16), що з'являється на 40 с, замінюється фасадом будинку з вікнами (мішень № 24).

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	безвіткатна гармата (ПТРК) на автомобілі	довготривала вогнева точка	вогнева група
РПГ-18	200 – 150	100	
РПГ-22 (26)	250 – 200	100	
РПГ-7	200 – 300	100	
Автомат			150 – 200

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для РПГ – 3 штатні постріли з протитанковою (осколковою) гранатою або під час стрільби по фасад будинку з вікнами – 2 штатні постріли з протитанковою (осколковою) гранатою та 1 термобарична граната;

для автомата – 12, з них 3 з трасуючою кулею, для помічника гранатометника.

Положення для стрільби: на вибір тих, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, в тому числі безвіткатну гармату на автомобілі (ПТРК) з першого пострілу;

“добре” – уразити дві цілі, в тому числі безвіткатну гармату (ПТРК) на

автомобілі та кулеметну обслугу;

“задовільно” – уразити безвіткатну гармату (ПТРК) на автомобілі.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується гранатометною парою у складі стрільця-гранатометника з помічником або двох стрільців, один з яких додатково озброєний РПГ-18 (22, 26).

У всіх варіантах показу цілей безвіткатна гармата на автомобілі (ПТРК) показується першою. Після ураження (падіння) першої цілі за командою старшого стрільця-гранатометника здійснюється зміна вогневої позиції короткою перебіжкою.

Із зайняттям тими, хто стріляє, визначеної вогневої позиції здійснюється одночасний показ довготривалої вогневої точки та вогневої групи показуються, при цьому стрілець-гранатометник веде вогонь по довготривалій вогневій точці, а його помічник – по вогневій групі.

КС 2.06(01).2.4

Стрільба гранатометної пари в ході переміщення по різних цілях

Цілі:

танк, що атакує, – танк (мішень № 12), що рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м;

БМП в укритті – БМП в окопі (мішень № 146), що з’являється на 30 с вдень (на 40 с вночі);

два стрільці – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 6 м, що з’являються два рази по 10 с вдень (15 с вночі) з проміжком 5 с;

група піхоти – чотири поясні фігури (мішень № 7) на фронті не менше 12 м, що з’являється чотири рази по 10 с вдень (три рази по 15 с вночі) з проміжком 5 с;

піхота, що залягла, – ручний кулемет (мішень № 10) та грудна фігура (мішень № 6) на фронті не менше 3 м, що з’являються два рази по 15 с вдень (20 с вночі) з проміжком 5 с.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Цілі				
	танк, що атакує	БМП в укритті	два стрільці	група піхоти	піхота, що залягла
РПГ-7	350 – 250	200 – 250			
РПГ-18	200 – 150	130 – 100			
РПГ-22 (26)	250 – 200	150 – 100			
Автомат			300 – 200	200 – 150	200 – 150

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для РПГ – 3 штатні постріли з протитанковою гранатою;

для автомата: 15, з них 4 з трасуючими кулями для стрільця-гранатометника, що споряджаються в один магазин;

35, з них 8 з трасуючими кулями для помічника гранатометника, що споряджаються в два магазини;

25, з них 6 з трасуючими кулями для стрільця який додатково озброєний РПГ-18 (22, 26).

Положення для стрільби: на вибір тих, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити всі цілі для стрільби з РПГ і дві цілі для стрільби з автомата або уразити танк і три цілі для стрільби з автомата;

“задовільно” – уразити всі цілі для стрільби з РПГ або одну ціль для стрільби з РПГ і дві цілі для стрільби з автомата.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується стрільцем-гранатометником з помічником або бойовою двійкою у складі двох стрільців, які додатково озброєні РПГ-18 (22, 26).

За командою керівника стрільби на ділянці ті, хто стріляє, займають вказані вогневі позиції та готуються до стрільби. За командою керівника стрільби “Вогнева позиція – прямо 50 м, вперед”, ті, хто стріляє, під вогневим прикриттям один одного висуваються на зазначену позицію по черзі короткими перебіжками. Із зайняттям тими, хто стріляє, вогневої позиції здійснюється одночасний показ танку, що атакує та двох стрільців, при цьому показ другої цілі розпочинається через 10 с від початку показу першої цілі.

Після ураження (падіння) цілей за командою керівника стрільби ті, хто стріляє, здійснюють пересування короткими перебіжками на вогневу позицію на глибині 50 – 100 м та ведуть вогонь з автомата по групі піхоти.

З підходом тих, хто стріляє, до зазначеної вогневої позиції здійснюється одночасний показ БМП в укритті та піхоти, що залягла, при цьому показ другої цілі розпочинається через 10 с від початку показу першої цілі.

Загальна глибина пересування – 100 – 150 м.

КС 2.06(01).2.5

Стрільба гранатометної пари різними способами по цілях,
що з'являються та рухаються

Цілі:

десант на автомобілі – піхота на автомобілі (мішень № 22), що рухається два рази (вперед та назад) під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м з проміжком 10 – 20 с;

маневрена група – поясна фігура (мішень № 7), ростова фігура (мішень № 8) і ручний кулемет (мішень № 10) в габариті по фронту 20 м та в глибину 10 м, що з'являються два рази по 15 с (для стрільби з автомата);

довготривала вогнева точка – амбразура в споруді (мішень № 16), що з'являється на 30 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	десант на автомобілі	маневрена група	довготривала вогнева точка
РПГ-18	200 – 150		100
РПГ-22 (26)	250 – 200		100
РПГ-7	300 – 250		100
Автомат		150 – 100	

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для РПГ – 3 штатні постріли з протитанковою (осколковою) гранатою;

для автомата – 10, з них 2 з трасуючими кулями, для стрільця-гранатометника та 15, з них 4 з трасуючими кулями, для помічника гранатометника.

Положення для стрільби: на вибір, тих стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, у тому числі десант на автомобілі та ручий кулемет;

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі десант на автомобілі та довготривалу вогневу точку;

“задовільно” – уразити десант на автомобілі та ручний кулемет.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується гранатометною парою у складі стрільця-гранатометника з помічником або бойовою двійкою у складі двох стрільців, один з яких додатково озброєний РПГ-18 (22, 26).

За командою керівника стрільби гранатометна пара приховано перебіжками висувається на визначену вогневу позицію на віддаленні до 30 м та готується до стрільби.

У всіх варіантах показу цілей десант на автомобілі показується першим для стрільби з гранатомета.

До показу цілі ті, хто стріляє, пересуваються вперед, прикриваючи один одного, та ведуть вогонь по виявлених цілях.

Загальна глибина пересування – 50-100 м.

КС 2.07.2.1

Стрільба після спішування по цілях, що з’являються

Цілі:

БМП (мішень № 14), що з’являється на 20 с та 30 с;

БТР (мішень № 13), що з’являється на 20 с та на 30 с.

Під час виконання вправи зі СПГ пострілами з осколковою гранатою використовується тільки одна ціль – протитанкова (безвідкатна) гармата (наземна установка ПТРК) в окопі (мішень № 11а), що з’являється три рази по 30 с з проміжком 20 с у центрі габариту по фронту 10 м та в глибину 50 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	БМП	БТР	протитанкова (безвідкатна) гармата
СПГ-9	900 – 700	600 – 400	800 – 600

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 5 штатних пострілів з протитанковою гранатою, або 3 з осколковою гранатою.

Положення для стрільби:

по БМП – на вибір того, хто стріляє;

по БТР – лежачи;

по протитанковій (безвідкатній) гарматі – з коліна (сидячи).

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Рух БМ: фронтальний. Відстань, яку долає БМ від РВВ до рубежу припинення вогню – 150 м.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

під час виконання вправи пострілами з протитанковою гранатою:

“відмінно” – уразити дві цілі, в тому числі БМП з першого пострілу;

“добре” – уразити дві цілі або БМП з першого пострілу;

“задовільно” – уразити одну ціль;

під час виконання вправи зі СПГ пострілами з осколковою гранатою:
 “відмінно” – уразити ціль прямим влученням гранати або влучити у габарит цілі трьома гранатами;

“добре” – уразити ціль осколком або влучити у габарит цілі двома гранатами;

“задовільно” – влучити у габарит цілі однією гранатою.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується у складі розрахунку (наступної зміни стріляючих).

За командою керівника стрільби “Атака з фронту (флангу, тилу), до бою” здійснюється перший одночасний показ всіх цілей, а ті, хто стріляє, ведуть спостереження, спішуються, вивантажують гранатомет з автомобіля (БМ) та за командою командира гранатомета (керівника стрільби) “Вогнева позиція 30 м попереду (праворуч, ліворуч, позаду) біля куща (вирви, дерева, будівлі, тощо) – вперед” висуваються на вогневу позицію. Гранатомет переноситься в похідному положенні.

Із зайняттям, визначеної вогневої позиції та положення для стрільби здійснюється послідовний показ цілей. Ті, хто стріляє, виявляють цілі та здійснюють їх ураження.

Проміжок між показом цілей не повинен перевищувати 40 – 50 с.

4.8.3. Вправи контрольних стрільб

КС 3.06.2.1

Стрільба з місця зі зміною вогневої позиції по цілях,
 що з’являються та рухаються, з РПГ

Цілі:

танк, що атакує – танк (мішень № 12), що рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м;

БМП, що атакує – БМП (мішень № 14а), що з’являється два рази по 25 с з проміжком 15 с.

Під час виконання вправи у горах ціль, що рухається, замінюється танком в окопі (мішень № 12б), що з’являється на 30 с або БМП (мішень № 14) на 30 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі	
	танк, що атакує	БМП, що атакує
РПГ-18	200 – 150	250 – 150
РПГ-22 (26)	250 – 200	200 – 150
РПГ-7	350 – 250	400 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів: 3 штатні постріли (гранати).

Положення для стрільби: стоячи з окопу з упора.

Оцінка:

“відмінно” – уразити дві цілі, при цьому танк з першого пострілу;

“добре” – уразити дві цілі або танк з першого пострілу;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з двох вогневих позицій. Зміна вогневої позиції здійснюється за командою керівника стрільби на ділянці після ураження (падіння) цілі.

КС 3.07.2.1

Стрільба з місця зі зміною вогневої позиції по цілях,
що з'являються та рухаються з СПГ

Цілі:

танк, що атакує, – танк (мішень № 12), що рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 150 м;

БМП, що атакує, – БМП (мішень № 14а), що з'являється два рази по 30 с з проміжком 15 с.

Під час виконання вправи у горах ціль, що рухається, замінюється танком в окопі (мішень № 12б), що з'являється два рази по 30 с з проміжком 20 с.

Під час виконання вправи пострілами з осколковою гранатою виставляється тільки одна ціль – протитанкова (безвідкатна) гармата (наземна установка ПТРК) в окопі (мішень № 11а), що з'являється два рази по 30 с з проміжком 15 с у центрі габариту по фронті 10 м та у глибину 50 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	танк	БМП	наземна установка ПТРК
СПГ-9	750 – 600	500 – 400	600 – 500

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боеприпасів: 3 штатні постріли з протитанковою (осколковою) гранатою.

Оцінка:

під час виконання вправи зі СПГ пострілами з протитанковою гранатою:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк двома гранатами;

“добре” – уразити дві цілі;

“задовільно” – уразити одну ціль;

під час виконання вправи зі СПГ пострілами з осколковою гранатою:

“відмінно” – уразити наземну установку ПТРК прямим влученням гранати або влучити у габарит цілі трьома гранатами;

“добре” – уразити наземну установку ПТРК осколком або влучити у габарит цілі двома гранатами;

“задовільно” – влучити у габарит цілі однією гранатою.

Особливості виконання вправи

Вправа виконуються у складі розрахунку гранатомета з двох вогневих позицій, при цьому стрільба ведеться зі зміною вогневих позицій по одній цілі з однієї вогневої позиції. Зміна вогневої позиції здійснюється після ураження (падіння) цілі за командою керівника стрільби на ділянці.

КС 3.08(01).2.1

Стрільба пари вогнеметників після переміщення
по цілях, що з'являються та рухаються

Цілі:

БТР на блокпості – БТР, що рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 150 м;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з'являється два рази на 30 с з проміжком 15 с.

обслуга гармати, що відходить, – чотири стрільці – чотири поясні фігури (мішень № 7), що встановлені попарно на фронті не менше 3 м на різних рубежах та

з'являються послідовно два рази по 10 с з проміжком 10 с на ближньому рубежі і два рази по 15 с з проміжком 5 с на дальньому рубежі.

Під час стрільби в горах ціль, що рухається, замінюється безвікатною гарматою (ПТРК) на автомобілі, що з'являється два рази по 30 с з проміжком 15 с.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Цілі			
	БТР на блокпості	безвікатна гармата (ПТРК) на автомобілі	обслуга гармати, що відходить	
			на дальньому рубежі	на ближньому рубежі
РПВ-А (РПВ)	450 – 400	400 – 350	–	–
Автомат	–	–	250 – 200	200 – 150

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боеприпасів:

для РПВ-А (РПВ) – 2 штатні постріли, що з'єднуються у в'юк;

для автомата – 12, з них 3 з трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у два магазини.

Положення для стрільби: на вибір тих, хто стріляє.

Оцінка:

під час виконання вправи пострілами з РПВ-А (РПВ):

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому ціль, що рухається, прямим влученням;

“добре” – уразити дві цілі, в тому числі ціль, що рухається;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується парою вогнеметників або вогнеметником та стрільцем.

За командою старшого групи ті, хто стріляє, по черзі приховано висуваються на зазначену позицію на відстані 50 – 60 м від РВВ короткими перебіжками, при цьому здійснюють вогневе прикриття один одного вогнем зі стрілецької зброї.

Із зайняттям тими, хто стріляє, вогневих позицій вогнеметник веде вогонь по цілі з РПВ-А (РПВ), а старший групи – по обслузі гармати, що відходить на ближньому (дальньому) рубежі з автомата.

Після ураження (падіння) цілі ті, хто стріляє, самостійно за командою старшого групи змінюють вогневу позицію та ведуть вогонь по решті цілей. Загальна глибина пересування 75 – 100 м.

Показ цілей здійснюється після зайняття тими, хто стріляє, вогневих позицій.

4.9. Вправи стрільб з ПТРК

4.9.1. Вправи навчальних стрільб

КС 2.09.1.1

Стрільба з місця по цілі, що з'являється

Ціль: танк (мішень № 12), що з'являється на 1 хв 40 с.

Дальність до цілі: $D_{\text{макс}} - 1/2 D_{\text{макс}}$.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боеприпасів: 10 умовних пусків.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль дев'ятьма умовними пусками;

“добре” – уразити ціль вісьмома умовними пусками;

“задовільно” – уразити ціль сімома умовними пусками.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з використанням тренажера 9Ф640.

КС 2.09.1.2

Стрільба після переміщення по цілі, що рухається

Ціль: танк, що атакує (відходить), – танк (мішень № 12), що рухається два рази (вперед і назад) під кутом $15 - 25^\circ$ до площини стрільби зі швидкістю $15 - 20$ км/год на ділянці $300 - 250$ м з проміжком $40 - 60$ с.

Дальність до цілі: $D_{\text{макс}} - 1/3 D_{\text{макс}}$.

Час на стрільбу: обмежується часом руху цілі.

Кількість боєприпасів: 10 умовних пусків.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль дев’ятьма умовними пусками;

“добре” – уразити ціль вісьмома умовними пусками;

“задовільно” – уразити ціль сімома умовними пусками.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з використанням тренажера 9Ф640. Стрільба проводиться з двох вогневих позицій. Із зайняттям визначеної вогневої позиції та доповіді того, хто стріляє, про готовність до стрільби через $10 - 20$ с розпочинається рух цілі у зворотному напрямку.

КС 2.09.2.1

Стрільба після переміщення по цілях, що з’являються та рухаються, зі зміною вогневих позицій

Цілі:

танк (мішень № 12), що рухається два рази (вперед і назад) під кутом $15 - 25^\circ$ до площини стрільби зі швидкістю $15 - 20$ км/год на ділянці $300 - 250$ м з проміжком $40 - 60$ с;

танк (мішень № 12б), що з’являється на 1 хв 30 с.

Дальність до цілей: $D_{\text{макс}} - 1/3 D_{\text{макс}}$.

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів: 10 умовних пусків.

“відмінно” – уразити ціль дев’ятьма умовними пусками;

“добре” – уразити ціль вісьмома умовними пусками;

“задовільно” – уразити ціль сімома умовними пусками.

4.9.2. Вправи контрольних стрільб

КС 3.09.1.1

Стрільба після переміщення по цілі, що рухається

Ціль: танк, що атакує (відходить), – танк (мішень № 12), що рухається два рази (вперед і назад) під кутом $15 - 25^\circ$ до площини стрільби зі швидкістю $15 - 20$ км/год на ділянці $300 - 250$ м.

Дальність до цілі: $D_{\text{макс}} - 1/2 D_{\text{макс}}$.

Час на стрільбу: обмежується часом руху цілі.

Кількість боєприпасів: 1 снаряд.

Оцінка:

“виконав” – ціль уражено;

“не виконав” – ціль не уражено.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень і вночі. Рух цілі розпочинається через 10 – 20 с після зайняття вказаної вогневої позиції та доповіді того, хто стріляє, про готовність до стрільби. Час на підготовку до стрільби – не більше 1 хв.

4.10. Вправи стрільб з гранатомета на станку

4.10.1. Вправи навчальних стрільб

КС 2.10.1.1

Стрільба з місця по одиночній цілі

Ціль: гранатометник в укритті – РПГ в окопі (мішень № 9а), нерухома.

Дальність до цілі: 1200 – 500 м.

Час на стрільбу: 4 хв.

Кількість боєприпасів: 8 штатних пострілів.

Положення для стрільби: лежачи або сидячи.

Оцінка: отримати накривну групу в контрольній вражаючій черзі:

“відмінно” – за 3 хв;

“добре” – за 3 хв 30 с;

“задовільно” – за 4 хв.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з непідготовленої відкритої вогневої позиції.

Режим ведення вогню – мінімальний темп стрільби.

КС 2.10(01).1.2

Стрільба поверх борту автомобіля (з БМ) та після спішування по широкій груповій цілі, що з'являється

Цілі:

відкрита жива сила та вогневі засоби – чотири грудні фігури (мішень № 6), чотири поясні фігури (мішень № 7), РПГ (мішень № 9) і кулеметна обслуга (мішень № 10а) на фронті 100 м та в глибину 50 м, що з'являються на 5 хв.

група піхоти – дві ростові фігури (мішені № 8) на фронті не менше 2 м, що з'являються три рази по 15 с.

Дальності до цілей:

Вид зброї	Цілі	
	відкрита жива сила та вогневі засоби	група піхоти
АГС - 17	1300 – 800	
Автомат		250 – 200

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів:

для гранатомета на станку – 12 штатних пострілів;

для автомата – 12.

Положення для стрільби:

для гранатомета на станку – з непідготовленої вогневої позиції;

для автомата – поверх борту автомобіля та на вибір того, хто стріляє.

Моторесурс: 0,3 км.

Оцінка: отримати накривну групу в контрольній вражаючій черзі:

для АГС, який не включений в СУВ БМ:

“відмінно” – за 4 хв та уразити групу піхоти;

“добре” – за 4 хв 30 с та уразити групу піхоти;

“задовільно” – за 5 хв та уразити групу піхоти.

Особливості виконання вправи

Ті, хто стріляє, знаходяться в БМ (автомобілі). Рух БМ (автомобіля) – фронтальний. Відстань, яку долає БМ (автомобіль) від РВВ до рубежу припинення вогню – до 100 м.

За командою керівника стрільби "Атака з фронту (флангу, тилу), до бою" ті, хто стріляють, спішуються та здійснюють висування на визначену позицію на відстані 50 м, при цьому один з номерів обслуги здійснюється вогневе прикриття під час спішування – поверх борту автомобіля (з БМ) та під час пересування – на вибір того, хто стріляє.

Якщо під час стрільби на ураження цілі розсіювання проводилося менше ніж на 2/3 фронту цілі, оцінка за виконання вправи знижується на один бал.

КС 2.10.1.3

Стрільба з зупинки по глибокій груповій цілі, що з'являється,
з гранатомета на БМ

Ціль:

відкрита жива сила та вогневі засоби – дві поясні фігури (мішень № 7), дві ростові фігури (мішень № 8), РПГ (мішень № 9) і кулеметна обслуга (мішень № 10а) на фронті 10 м та в глибину 50 м, що з'являються на 4 хв.

Дальність до цілі: 1200 – 500 м.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боеприпасів: 10 штатних (учбових) пострілів.

Положення для стрільби: з БМ.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка: отримати накривну групу в контрольній вражаючій черзі:
для АГС, який не включений в СУВ БМ:

“відмінно” – за 3 хв;

“добре” – за 3 хв 30 с;

“задовільно” – за 4 хв;

для АГС, який включений в СУВ БМ:

“відмінно” – за 2 хв;

“добре” – за 2 хв 30 с;

“задовільно” – за 3 хв.

Особливості виконання вправи

Ті, хто стріляє, знаходяться в БМ (автомобілі). Рух БМ (автомобіля) – фронтальний. Відстань, яку долає БМ (автомобіль) від РВВ до рубежу припинення вогню – 300 м.

Керівник стрільби на ділянці перед виконанням вправи визначає вогневі позиції (не менше 50 м між позиціями) та готує дані до цілей кожного варіанту, при цьому дальності до цілей визначаються з таким розрахунком, щоб ті, хто стріляє, набули практичних навичок у стрільбі по цілях з використанням сітки прицілу та за допомогою таблиці установок прицілу.

Перед початком стрільби у вихідному положення гранатомет встановлюється на БМ в положенні “по-бойовому”.

За командою керівника стрільби екіпаж (навідник та командир відділення) висувається на вогневу позицію а той, хто стріляє, з виявленням цілі доповідає: “Ціль бачу”, готується до стрільби та здійснює пристрілку цілі одиночними пострілами, а по

закінченні пристрілки переходить до стрільби на ураження автоматичним вогнем однією-двома чергами.

КС 2.10.2.1

Стрільба з місця по одиночним цілям, що з'являються,
зі зміною вогневої позиції

Цілі:

гранатометник в укритті – РПГ в окопі (мішень № 9а), що з'являється на 4 хв;

ручний кулемет – кулеметна обслуга (мішень № 10), що з'являється на 4 хв.

Дальності до цілей: 1200-500 м.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів: 16 штатних пострілів.

Положення для стрільби: з невідготовлених вогневих позицій.

Оцінка: отримати накривну групу в контрольній вражаючій черзі для кожної

цілі:

“відмінно” – за 3 хв;

“добре” – за 3 хв 30 с;

“задовільно” – за 4 хв.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з двох вогневих позицій, переміщення на наступну вогневу позицію здійснюється за командою керівника стрільби.

КС 2.10.2.2

Стрільба після пересування по груповій цілі, що з'являється,
з розсіюванням по фронту

Ціль: жива сила, що залягла, та вогневі засоби – чотири грудні фігури (мішень № 6), дві поясні фігури (мішень № 7), РПГ (мішень № 9), кулеметна обслуга (мішень № 10а) на фронті 50 м та в глибину 30 м, що з'являються на 5 хв.

Дальність до цілі: 1200-500 м.

Час на стрільбу: 5 хв.

Кількість боеприпасів: 10 штатних пострілів.

Положення для стрільби: з коліна або сидячи.

Оцінка: отримати накривну групу в контрольній вражаючій черзі:

“відмінно” – за 4 хв;

“добре” – за 4 хв 30 с;

“задовільно” – за 5 хв.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з невідготовленої відкритої вогневої позиції.

Ті, хто стріляє, займають вогневу позицію на РВВ в положенні для стрільби лежачи. За командою керівника стрільби “Вогнева позиція – 30 м попереду, біля куща, з розібраним (зібраним) гранатометом, вперед” ті, хто стріляє, висуваються на вогневу позицію. Із зайняттям зазначеної вогневої позиції тими, хто стріляє, у визначеному положенні для стрільби та доповіді про готовність здійснюється показ цілі.

Режим ведення вогню – мінімальний темп стрільби.

4.10.2. Вправа контрольних стрільб

ВКС КС 3.10.1.1

Стрільба після пересування по широкій груповій цілі, що з'являється, з розсіюванням по фронту

Ціль: жива сила та вогневі засоби – чотири поясні фігури (мішень № 7), дві ростові фігури (мішень № 8), РПГ (мішень № 9), кулеметна обслуга (мішень № 10а) на фронті 100 м та в глибину 50 м, що з'являються на 4 хв.

Дальність до цілі: 1600 – 1000 м.

Час на стрільбу: 4 хв.

Кількість боєприпасів: 14 штатних пострілів.

Положення для стрільби: на вибір тих, хто стріляє.

Оцінка: отримати накривну групу в контрольній вражаючій черзі:

“відмінно” – за 3 хв;

“добре” – за 3 хв 30 с;

“задовільно” – за 4 хв.

4.11. Вправи стрільб з великокаліберних кулеметів НСВ (ДШК, ДШКМ) та кулеметів встановлених на спеціальних машинах*

4.11.1. Вправи початкових стрільб

КС 1.11.1.1

Навчання в одноманітному та правильному прицілюванні

Цілі:

грудна фігура з колами (мішень № 4) на щиті 0,75x0,75 м, нерухома, щит установлюється на рівні поверхні землі, (під час стрільби зі станка - на рівні очей стріляючого);

атакуючий (контратакуючий) стрілець - ростова фігура (мішень № 8).

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі	
		грудна фігура	атакуючий (контратакуючий) стрілець
Великокаліберний кулемет	вдень	100	200

Час на стрільбу: необмежений.

Кількість боєприпасів: 20, з них 10 для стрільби по грудній фігурі з колами - одиночними пострілами, 10 – по атакуючому (контратакуючому) стрільцю короткими чергами (2-3 постріли).

Оцінка:

“виконав” – не менше 5-ти попадань по грудній фігурі з колами та уразити мішень №8;

“не виконав” – не виконано вимоги на показник “виконав”.

Особливості виконання вправи:

* Тут і далі під спеціальними машинами слід вважати спеціальні, розвідувальні та артилерійські машини обладнані кулеметною установкою (КУ) – пристроєм для встановлення великокаліберного кулемета або кулемета ПКТ (ПКБ, ПКМБ, тощо).

Вправа виконується з підготовленої вогневої позиції по:

грудній фігурі з колами – двома серіями по 5 пострілів, після кожної серії керівник стрільби разом з тим, хто навчається, оглядають мішені та вказує на допущені помилки.

Вправа виконується розрахунком, при виконанні вправи номер розрахунку корегує вогонь кулеметника.

4.11.2. Вправи навчальних стрільб

КС 2.11.1.1

Стрільба з місця по цілях, що з'являються

Цілі:

протитанкова гармата на вогневій позиції – протитанкова (безвідкатна) гармата в окопі (мішень № 11а), що з'являється три рази по 10 с з проміжком 5 с;

БТР, що атакує, – БТР (мішень № 13), що з'являється два рази по 20 с з проміжком 10 с;

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі	
		протитанкова гармата на вогневій позиції	БТР, що атакує
Великокаліберний кулемет	вдень	600 – 500	700 – 600
	вночі	500 – 400	700 – 600

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів: 15, з них 5 з трасуючими кулями.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити БТР, що атакує;

“задовільно” – уразити протитанкову (безвідкатну) гармату на вогневій позиції;

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з підготовленої вогневої позиції.

КС 2.11.1.2

Стрільба з місця по цілях, що з'являються

Цілі:

БТР (мішень № 13), що з'являється два рази по 10 с з проміжком 5 с або рухається зі швидкістю 15-20 км/год.;

група піхоти, що спішується - дві ростові фігури (мішень № 8), що з'являється два рази по 10 с з проміжком 5 с;

група піхоти, що залягла - кулеметна обслуга (мішень № 10а) та стрілець (мішень № 7) розташовуються на фронті 10 м, що з'являється два рази по 10 с з проміжком 5 с

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		БТР	група піхоти, що спішується	група піхоти, що залягла
Великокаліберний кулемет, кулемет ПКТ	вдень	800 – 700	600 – 500	400 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів: 30, з них 9 з трасуючими кулями.

Оцінка:

“відмінно” - уразити всі цілі;

“добре” - уразити БТР та групу піхоти, що залягла;

“задовільно” - уразити БТР.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з підготовленої вогневої позиції короткими чергами (2-3 набоями або одиночними пострілами для ДШК).

Вправа виконується розрахунком, під час виконання вправи номер розрахунку коригує вогонь кулеметника.

КС 2.11.1.3

Стрільба з місця по цілях, що з'являються з кулемета на спеціальній машині

Цілі:

протитанкова гармата на вогневій позиції – протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11), що з'являється три рази по 10 с з проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з'являється два рази по 25 с з проміжком 10 с;

група піхоти – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та два стрільці – поясна фігура (мішень № 7) і ростова фігура (мішень № 8) на фронті 10 м, що з'являються п'ять разів по 7 с з проміжком 5 с.

Під час виконання вправи з кулемета ПКТ* ціль протитанкова гармата на вогневій позиції – протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11), замінюється ПТРК на вогневій позиції (мішень № 9б).

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		протитанкова гармата на вогневій позиції	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	група піхоти
Великокаліберний кулемет, кулемет ПКТ	вдень	600 – 500	700 – 600	400 – 300
	вночі	500 – 400	600 – 500	400 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для великокаліберного кулемета – 30, з них 9 з трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у дві стрічки;

для стрільби з кулемета ПКТ – 31, з них 9 з трасуючою кулею.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Рух автомобіля – фронтальний.

* Тут і далі під кулеметом Калашникова танковим (ПКТ) слід вважати зразок кулемета калібром від 7,62 мм до 12,6 мм включно (ПКБ, ПКМБ, тощо).

За командою керівника стрільби БМ (автомобіль) висувається на глибину 100-150 м і займає підготовлену вогневу позицію. Під час виконання вправи розрахунок (екіпаж) забезпечується засобами зв'язку.

КС 2.11.1.4

Стрільба з місця по цілях, що з'являються

Цілі:

протитанкова (безвідкатна) гармата в окопі (мішень № 11а), що з'являється три рази по 10 с з проміжком 5 с;

група піхоти - кулеметна обслуга (мішень № 10а) та стрілець - поясна фігура (мішень № 7) розташовуються на фронті 10 м, що з'являються три рази по 7 с з проміжком 5 с;

протитанковий ручний гранатомет (мішень № 9), що з'являється два рази по 7 с з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		протитанкова (безвідкатна) гармата в окопі	група піхоти	протитанковий ручний гранатомет
Великокаліберний кулемет, кулемет ПКТ	вдень	800 – 700	500 – 400	400 – 300
	вночі	700 – 600	500 – 400	400 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 35, з них 8 з трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у дві стрічки.

Оцінка:

“відмінно” - уразити три цілі;

“добре” - уразити дві цілі, у тому числі безвідкатну гармату (ПТРК) в окопі;

“задовільно” - уразити безвідкатну гармату (ПТРК) в окопі.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з підготовленої вогневої позиції короткими чергами.

Вправа виконується розрахунком, під час виконання вправи номер розрахунку коригує вогонь кулеметника.

КС 2.11.1.5

Стрільба з місця по цілях, що з'являються та рухаються

Цілі:

протитанкова (безвідкатна) гармата в окопі (мішень № 11а), що з'являється 3 рази по 10 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м. Під час виконання вправи у горах ціль, що рухається, замінюється БТР (мішень № 13), що з'являються на 30 с (на 40 с вночі).

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі	
		протитанкова (безвідкатна) гармата в окопі	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
Великокаліберний кулемет	вдень	800 – 700	600 – 500
	вночі	700 – 600	500 – 400

Час на стрільбу: обмежується часом показу та руху цілей.

Кількість боеприпасів: 30, з них 9 з трасуючими кулями.

Положення для стрільби: з вогневої позиції, яка підготовлена для стрільби.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі (в горах - БТР);

“задовільно” – уразити протитанкову (безвідкатну) гармату.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується розрахунком, під час виконання вправи номер розрахунку коригує вогонь кулеметника.

КС 2.11.2.1

Стрільба з місця по легкоброньованим цілях, що з’являються зі зміною вогневих позицій

Цілі:

БТР(мішень № 13), що з’являється два рази по 10 с з проміжком 5 с;

протитанкова гармата на вогневій позиції - протитанкова (безвідкатна) гармата в окопі (мішень № 11а), що з’являється три рази по 10 с з проміжком 5 с;

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі	
		БТР	протитанкова гармата на вогневій позиції
Великокаліберний кулемет	вдень	800 – 700	600 – 500
	вночі	700 – 600	500 – 400

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів: 30, з них 10 з трасуючими кулями.

Оцінка:

“відмінно” - уразити всі цілі;

“добре” - уразити протитанкову (безвідкатну) гармату в окопі;

“задовільно” - уразити БТР.

Особливості виконання вправи:

Вправа виконується з непідготовленої вогневої позиції короткими чергами.

Керівник стрільби на ділянці визначає тим, хто навчається, 2 – 3 вогневі позиції на віддаленні одна від одної не менше 10 метрів та черговість стрільби на них. Ті, хто навчається, після зайняття вогневої позиції та обстрілу цілі, що з’явилася першою, самостійно потайки переходять на нову вогневу позицію, займають її та ведуть вогонь по інших цілях.

Вправа виконується розрахунком, під час виконання вправи номер розрахунку корегує вогонь кулеметника.

КС 2.11.2.2

Стрільба з місця по цілях, що з'являються та рухаються,
з кулемета на спеціальній машині

Цілі:

протитанкова гармата на вогневій позиції – протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11), що з'являється три рази по 10 с з проміжком 5 с;

БТР, що атакує у фланг, – БТР (мішень № 13а), що рухається під кутом 60-90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

група піхоти, що обходить, – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та два стрільці – поясна фігура (мішень № 7) і ростова фігура (мішень № 8) на фронті 10 м, що з'являються п'ять разів по 7 с з проміжком 5 с.

Під час виконання вправи з кулемета ПКТ ціль:

протитанкова гармата на вогневій позиції – протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11), замінюється ПТРК на вогневій позиції (мішень № 9б);

БТР, що атакує у фланг, – БТР (мішень № 13а), замінюється безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м.

Під час виконання вправи у горах або за сильного вітру (більше 10 м/с) мішень, що рухається, замінюється БТР (мішень № 13) (під час виконання вправи з кулемета ПКТ безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а)), що з'являється два рази по 25 с з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		протитанкова гармата на вогневій позиції	БТР, що атакує у фланг	група піхоти, що обходить
Великокаліберний кулемет, кулемет ПКТ	вдень	600 – 500	700 – 600	500 – 400
	вночі	500 – 400	600 – 500	400 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для великокаліберного кулемета – 36, з них 10 з трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у дві стрічки;

для стрільби з кулемета ПКТ – 40, з них 12 з трасуючою кулею.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі протитанкову гармату на вогневій позиції;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

За командою керівника стрільби БМ (автомобіль) висувається на глибину 100 – 150 м і займає вогневу позицію. Під час виконання вправи розрахунок (екіпаж) забезпечується засобами зв'язку.

КС 2.11.2.3

Стрільба з коротких зупинок по цілях, що з'являються та рухаються, з кулемета на спеціальній машині

Цілі:

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з'являється два рази по 25 с з проміжком 10 с;

БТР, що атакує у фланг, – БТР (мішень № 13а), що рухається під кутом 60-90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м.

ПТРК в укритті – ПТРК в окопі (мішень № 9в), що з'являється три рази по 10 с з проміжком 5 с.

Під час виконання вправи у горах або за сильного вітру (більше 10 м/с) мішень, що рухається, замінюється ПТРК в окопі (мішень № 9в), що з'являється три рази по 10 с з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		безвідкатна гармата на автомобілі	БТР, що атакує у фланг	ПТРК в укритті
Великокаліберний кулемет	вдень	600 – 500	700 – 600	400 – 300
	вночі	500 – 400	600 – 500	400 – 300

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу на рубіж припинення вогню – 2 хв 50 с.

Кількість боєприпасів: 20, з них 6 з трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у дві стрічки.

Моторесурс: 1,0 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БТР, що атакує у фланг;

“задовільно” – уразити БТР, що атакує у фланг.

Особливості виконання вправи

Рух автомобіля – фронтальний. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 300 м.

За командою керівника стрільби БМ (автомобіль) висувається на зазначену вогневу позицію. У ході висування навічник кулемета виявляє та за командою командира відділення (самостійно) веде вогонь по виявлених цілях.

Проміжок між показом цілей не повинен перевищувати 10 с.

Вправа виконується в складі розрахунку (екіпажу). Під час виконання вправи екіпаж забезпечується засобами зв'язку.

4.11.3. Вправи контрольних стрільб

КС 3.11.1.1

Стрільба з місця по цілях, що з'являються та рухаються

Цілі:

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі - (мішень № 17), що рухається під кутом 30 – 60° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

БТР (мішень № 13а), що з'являється на 30 с; кулеметний розрахунок (мішень № 10а), що з'являється на 20 с.

Під час виконання вправи у горах ціль, що рухається, замінюється БМП

(мішень № 14а), що з'являються на 30 с (на 40 с вночі).

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	БТР, що атакує	кулеметний розрахунок
Великокаліберний кулемет	вдень	800 – 700	700 – 600	500 – 400
	вночі	700 – 800	600 – 500	400 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боеприпасів: 25, з них 8 з трасуючими кулями.

Положення для стрільби: з вогневої позиції, яка підготовлена для стрільби.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БТР;

“задовільно” – уразити дві цілі.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з підготовленої з вогневої позиції.

Вправа виконується розрахунком, під час виконання вправи номер розрахунку корегує вогонь кулеметника.

КС 3.11.2.1

Стрільба з коротких зупинок по цілях, що з'являються та рухаються, в наступальному бою з кулемета на спеціальних машинах

Цілі:

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з'являється три рази по 10 с з проміжком 5 с;

БТР, що обходить, – БТР (мішень № 13а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

група піхоти, що обходить, – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та два стрільці – поясна фігура (мішень № 7) і ростова фігура (мішень № 8) на фронті 10 м, що з'являються п'ять разів по 7 с з проміжком 5 с.

Під час виконання вправи у горах або за сильного вітру (більше 10 м/с) ціль, що рухається, замінюється БТР (мішень № 13), що з'являється два рази по 25 с з проміжком 10 с;

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	БТР, що обходить	група піхоти, що обходить
Великокаліберний кулемет	вдень	600 – 500	700 – 600	400 – 300
	вночі	500 – 400	600 – 500	400 – 300

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу на рубіж припинення вогню – 2 хв 45 с (в горах – 2 хв 55 с).

Кількість боеприпасів: 20, з них 6 з трасуючими кулями, що споряджаються рівномірно у дві стрічки.

Моторесурс: 1,0 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, в тому числі кулеметну обслугу;

“добре” – уразити дві цілі, в тому числі БТР, що обходить;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Рух автомобіля – фронтальний. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 300 м.

Вправа виконується в складі розрахунку (екіпажу). Під час виконання вправи екіпаж забезпечується засобами зв'язку.

4.12. Вправи стрільб з пістолета

4.12.1. Вправи навчальних стрільб

КС 2.12.1.1

Стрільба по нерухомій цілі

Ціль: грудна фігура з колами (мішень № 4) на щиті 0,75×0,75 м, що встановлюється на висоті очей того, хто стріляє, нерухома.

Дальність до цілі, (м): 25 м.

Час на стрільбу: 5 хв.

Кількість боєприпасів: 5.

Положення для стрільби: стоячи.

Оцінка:

“відмінно” – вибити 35 очок;

“добре” – вибити 30 очок;

“задовільно” – вибити 25 очок.

КС 2.12.1.2

Стрільба з місця по нерухомій цілі

(для механізованих, розвідувальних підрозділів, підрозділів високомобільних десантних військ та спеціального призначення)

Цілі: чотири мішені МКПС* (мішень № 4а) на щиті 0,45×0,57 м, що встановлюються на фронті 2-3 м на висоті очей того, хто стріляє, нерухомі.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі			
	МКПС	МКПС	МКПС	МКПС
Пістолет**	3	5	10	15

Час на стрільбу: 40 с.

Кількість боєприпасів: 20, що споряджаються у чотири магазини по 5.

Положення для стрільби: стоячи, (хват зброї на вибір того, хто стріляє).

Оцінка:

“відмінно” – вибити 80 очок;

“добре” – вибити 65 очок;

“задовільно” – вибити 40 очок.

Особливості виконання вправи

По кожній цілі стрільба ведеться серією з п'яти пострілів.

Залікові зони: “А” – 5 очок, “С” – 3 очки, “D” – 1 очко.

За кожний промах в мішень нараховуються штрафні бали (мінус 5 очок).

* Далі – мішень Міжнародної Конфедерації Практичної Стрільби.

** Далі – під пістолетом слід вважати зразки пістолетів з характеристиками аналогічними пістолету ПМ (ПБ, Форт, тощо).

КС 2.12.1.3

Стрільба з місця по цілі, що з'являється

Ціль:

стрілець – поясна фігура (мішень № 7), що з'являється три рази по 8 с з проміжком 4-5 с.

Дальність до цілі, (м): 25 м.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боеприпасів: 3.

Положення для стрільби: під час кожного показу з різних положень (стоячи, з коліна, лежачи)

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль трьома кулями;

“добре” – уразити ціль двома кулями;

“задовільно” – уразити ціль однією кулею.

КС 2.12.1.4

Стрільба з місця різними способами по цілі, що з'являється

Ціль:

стрілець, що атакує – ростова фігура (мішень № 8), що з'являється три рази по 5 с вдень (по 10 с вночі) з проміжком 5 с.

Під час виконання вправи вночі мішень освітлюється розсіяним світлом.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Ціль
	стрілець, що атакує
Пістолет	25 – 35
АПС	50 – 75

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боеприпасів:

для ПМ (ПБ) – 4;

для АПС – 6.

Положення для стрільби: під час першого показу цілі – стоячи, другого – з коліна, третього – на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль під час першого показу;

“добре” – уразити ціль під час другого показу;

“задовільно” – уразити ціль під час третього показу.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправи з пістолета АПС дозволяється використовувати кобуру приклад.

Режим ведення вогню з АПС – одиночними пострілами.

КС 2.12.2.1

Стрільба в ході пересування по цілях, що з'являються, різними способами

Цілі:

стрілець, що атакує – ростова фігура (мішень № 8), що з'являється на 5 с вдень (10 с вночі);

стрілець, що перебігає – поясна фігура (мішень № 7), що з’являється на 5 с вдень (10 с вночі);

стрілець, що заліг – грудна фігура (мішень № 6), що з’являється на 5 с вдень (10 с вночі).

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	стрілець, що атакує	стрілець, що перебігає	стрілець, що заліг
Пістолет	50	25	15
АПС	75	50	25

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для ПМ (ПБ) – 8, що споряджаються рівномірно в два магазини;

для АПС – 16, що споряджаються рівномірно в два магазини.

Положення для стрільби:

по стрільцю, що атакує, – з коротких зупинок, стоячи;

по стрільцю, що перебігає, – з коліна,

по стрільцю, що заліг, – лежачи.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, при цьому стрільця, що перебігає, обов’язково;

“задовільно” – уразити одну ціль.

Особливості виконання вправи

Той, хто стріляє, готується до стрільби на РВВ – заряджає зброю, ставить на запобіжник та опускає її під кутом 45° стволом донизу в положенні для стрільби стоячи.

За командами керівника стрільби “Вогнева позиція 25 (15, 10) м попереду, вперед” той, хто стріляє, пересувається у визначеному напрямку та самостійно веде вогонь по цілях з визначеного положення для стрільби.

Зміна магазинів тим, хто стріляє, здійснюється самостійно в проміжках між показом цілей та в ході пересування.

Загальна глибина пересування – 50 м.

Під час виконання вправи з пістолета АПС дозволяється ведення вогню короткими чергами з використанням кобури-приклада.

Під час виконання вправи вночі мішені освітлюються розсіяним електричним світлом.

4.12.2. Вправи контрольних стрільб

КС 3.12.1.1

Стрільба з місця по нерухомій цілі

(для механізованих, розвідувальних підрозділів, підрозділів Високомобільних десантних військ та спеціального призначення)

Цілі: три мішені МКПС (мішень № 4а) на щиті 0,45×0,57 м, що встановлюються на фронті 2-3 на висоті очей того, хто стріляє, нерухомі.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	МКПС	МКПС	МКПС
Пістолет	5	10	15

Час на стрільбу: 40 с.

Кількість боєприпасів: 15, що споряджаються у три магазини по 5.

Положення для стрільби: стоячи, (хват зброї за вибором стрільця).

Оцінка:

“відмінно” – вибити 65 очок;

“добре” – вибити 55 очок;

“задовільно” – вибити 40 очок.

Особливості виконання вправи

По кожній цілі стрільба ведеться серією з п’яти пострілів.

Залікові зони: “А” – 5 очок, “С” – 3 очки, “D” – 1 очко.

За кожний промах в мішень нараховуються штрафні бали (мінус 5 очок).

КС 3.12.1.2

Стрільба по цілі, що з’являється

Ціль: грудна фігура з колами (мішень № 4) на щиті 0,75×0,75 м, що встановлюється на висоті очей того, хто стріляє, нерухома.

Дальність до цілі, (м): 25 м.

Час на стрільбу: 2 хв.

Кількість боєприпасів: 3.

Положення для стрільби: стоячи.

Оцінка:

“відмінно” – вибити 25 очок;

“добре” – вибити 21 очок;

“задовільно” – вибити 18 очок.

5. Порядок виконання та умови вправ стрільб з озброєння бойових машин

5.1. Вправи стрільб з озброєння бойових машин виконуються членами екіпажів з метою набуття навичок під час оволодіння військовою спеціальністю та їх удосконалення для успішного виконання завдань за призначенням.

5.2. ВКС з ведення вогню в умовах оборонного (наступального) бою виконуються підрозділами відповідно до їх бойового призначення за рішенням командира підрозділу (того, хто перевіряє).

У БМ оснащених системою управління вогнем (далі – СУВ), яка дозволяє вести вогонь командиром БМ зі свого штатного місця, виконання вправ стрільб здійснюється з нього, а черговість визначається керівником стрільби. Стрільба проводиться без змін умов вправи.

5.3. Порядок дій керівника стрільби на ділянці під час виконання вправ стрільб

Керівник стрільби на ділянці наказує отримати боєприпаси. Ті, хто стріляє, отримують боєприпаси, оглядають, споряджають патронами стрічки (магазини), укладають їх у коробки і повертаються до дільничного пункту управління, де старший зміни доповідає керівнику стрільби про їх отримання. Штатні артилерійські постріли підносяться до танків на носилках або підвозяться на автомобілях.

Після поставлення завдань командирами взводів командирам екіпажів, за командою керівника стрільби “До машин” ті, хто стріляє, переходять у вихідне положення, укладають боєприпаси та бронежилети для екіпажів (крім екіпажів танків) на спеціальні стелажі (столи) і шикуються по стройовому розрахунку за 4 м позаду БМ в одну шеренгу обличчям до них.

Переконавшись у готовності зміни та ділянки до стрільби, керівник стрільби на ділянці віддає вказівку відкрити на пункті управління червоні напівкола ВСП та

доповідає старшому керівнику стрільби про готовність до стрільби, наприклад: “Перша ділянка до завантаження боєприпасів готова”.

За умови готовності всіх ділянок до стрільби старший керівник стрільби наказує відкрити на командному пункті червоні напівкола ВСП та подати сигнал “Слухайте всі”. За цим сигналом, який може дублюватися командою керівника стрільби на ділянці “Завантажити боєприпаси”, ті, хто стріляє, укладають боєприпаси в БМ для одного, хто буде виконувати вправу стрільб, займають свої місця, оглядають озброєння, прилади стрільби та спостереження, вводять поправки на умови стрільби у балістичний обчислювач, підганяють сидіння, шоломофони та налобники; командири БМ ставлять бойове завдання членам екіпажу, перевіряють роботу засобів зв’язку (встановлюють зв’язок з керівником стрільби та між членами екіпажу). Після цього зміна, що стріляє, надає зброї максимальний кут підвищення, висаджується з машин, зачинає люки, одягає бронезилети для екіпажів (крім екіпажів танків), які знаходяться на спеціальних стелажах (столах) та шикується у визначеному порядку. Шиккування зміни означає її готовність до стрільби.

На виконання сигналу “Слухайте всі” (команди “Завантажити боєприпаси”) слід витратити:

для БТР-80 (БТР-70) і БМП-1* – не більше 3 хв вдень та не більше 4 хв вночі;

для БМП-2** – не більше 7 хв;

для танків – не більше 4 хв вдень та 5 хв вночі, а під час стрільби з вкладних стволів для танків усіх марок – не більше 3 хв вдень та 3 хв 30 с вночі.

Після доповідей усіх керівників стрільби на ділянках про готовність тих, хто стріляє, старший керівник наказує подати сигнал “Вогонь”, який дублюється командою керівника стрільби на ділянці “До бою”.

За цим сигналом ті, хто стріляє, займають місця у БМ, запускають двигуни, переводять озброєння у бойове положення, при цьому стрічка з патронами укладається в приймач кулемета, але затворна рама у задне положення не відводиться (для БМП-2 затворна рама гармати встановлюється на шептало, а запобіжник – у положення “ПРЕД.”, тумблер “СПУСКИ – ВЬКЛ – СНАРЯЖ” в положення “ВЬКЛ”) і постріли у канал ствола не досилаються, та доповідають командирі БМ про готовність до стрільби. Після цього командир бойової машини входить у зв’язок з керівником стрільби на ділянці та доповідає йому: “Такий-то, до бою готовий”, на танках: “Такий-то, до бою готовий. Нагнітач включено”.

Прийнявши доповіді від командирів БМ про готовність до стрільби, керівник стрільби на ділянці подає по радіо команду “Вперед” (під час стрільби з місця – “Вогонь”) та після проходження БМ РВВ починає показ цілей відповідно до визначеного варіанта.

Варіанти показу цілей та вогневі позиції (під час виконання вправ стрільб з місця) для кожної зміни тих, хто стріляє, визначаються керівником стрільби на ділянці або тим, хто перевіряє.

Після проходження БМ РВВ (після зайняття зазначеної вогневої позиції) ті, хто стріляє, виявляють цілі та, діючи відповідно до отриманого завдання й умов вправи, ведуть по них вогонь.

* Далі – під БМП-1 слід вважати БМ з 73 мм гарматою (2А28) та спареним кулеметом БМП-1 (БМД-1, тощо).

** Далі – під БМП-2 слід вважати БМ з автоматичною гарматою та спареним кулеметом БМП-2 (БМП-1М, БМД-2, БТР-3, БТР-4, тощо).

Якщо під час виконання вправи стрільб передбачається стрільба ПТРК або виконання нормативу з ПТРК, керівник стрільби подає екіпажам команду: “Стій”, віддає вказівку оператору на показ цілі, а екіпажам команду “Керованим – вогонь”. Після пуску ПТРК (виконання нормативу з ПТРК) або закінчення показу цілі екіпажам БМ, за командою керівника стрільби “Продовжити виконання вправи” ті, хто стріляють, продовжують виконання вправи.

Під час виконання вправ стрільб з танків штатними артилерійськими пострілами керівнику стрільби на ділянці дозволяється після першого пострілу вказувати тим, хто стріляє, положення розриву (траси) снаряда відносно цілі (“Вправо”, “Вліво”, “Переліт”, “Недоліт”, “Ціль”) без зазначення величини відхилення. Під час виконання ВКС та під час перевірок коригувати вогонь вищезазначеним способом дозволяється тільки командирі взводу з танка.

Під час ведення вогню з короткої зупинки її тривалість повинна бути не більше 10 с вдень та не більше 12 с вночі, під час стрільби в горах – 12 с та 15 с відповідно.

Після завершення показу цілей та з виходом на рубіж припинення вогню БМ зупиняються, за командою командира БМ “Тучею – вогонь” екіпажі застосовують систему “Туча”. У подальшому зброя розряджається, проводяться контрольні спуски, вимикаються вимикачі електроспусків, зброї надається максимальний кут підвищення, після чого командири БМ доповідають керівнику стрільби по радіо: “Такий-то, зброю розряджено”.

Якщо під час виконання вправ стрільб із БМ боєприпаси не були витрачені повністю і БМ вийшла на рубіж припинення вогню із зарядженою гарматою, розрядження гармати проводиться пострілом за командою керівника стрільби на ділянці по радіо: “Такому-то, наводити туди-то, розрядити пострілом, вогонь”. Для цього на кожній ділянці танкової директриси та директриси БМ встановлюється мішень, що з’являється, для розрядження гармати БМ пострілом. Уночі мішень повинна освітлюватися розсіяним електричним світлом. Виштовхувати (вибивати) снаряд, що залишився у каналі ствола, з дульної частини категорично забороняється.

Отримавши доповіді про розрядження зброї від усіх командирів БМ, керівник стрільби на ділянці подає команду по радіо: “1-й, 2-й, 3-й, я Вежа, у вихідне положення, руш!” або “Броня (циркулярний позивний), я Вежа, у вихідне положення, руш!”. За цією командою БМ повертаються у вихідне положення. Зброя під час розворотів та повернення БМ у вихідне положення повинна бути спрямована у бік основного напрямку стрільби (у бік мішеневого поля).

Після повернення всіх БМ у вихідне положення ті, хто стріляє, за командою керівника стрільби “До машин” звільняють від гільз гільзоуловлювачі кулеметів, беруть набοї, що залишилися, виходять з БМ, зачиняють вхідні люки та шикуються позаду БМ. Невитрачені ПТРК та штатні артилерійські постріли дозволяється залишати в БМ для наступного, хто буде стріляти.

Після того, як усі екіпажі вишикуються позаду машин, керівник стрільби на ділянці наказує відкрити на пункті управління білі напівкола ВСП та доповідає старшому керівнику стрільби про закінчення стрільби.

Коли на всіх дільничних пунктах управління будуть відкриті білі напівкола ВСП, старший керівник наказує відкрити на командному пункті білі напівкола ВСП та подати сигнал “Відбій”. За цим сигналом керівники стрільби на ділянках з дозволу старшого керівника в разі потреби подають команду на огляд мішеней.

За сигналом “Відбій” зміна знімає і укладає бронезилети для екіпажів (крім екіпажів танків) на спеціальні стелажі (столи) та під командою командира взводу

(старшого зміни) прибуває до дільничного пункту управління, де командири БМ доповідають керівнику стрільби на ділянці про дії під час виконання вправи, спостереження за результатами стрільби, витрату боєприпасів, затримки та несправності озброєння, показання приладів, наприклад: “Товаришу старший лейтенанте, екіпаж виконував бойове завдання зі знищення противника у зазначеному напрямку наступу (секторі стрільби). У ході бою спостерігав: танк: 1-й постріл – недоліт (переліт, ціль, відхилення ліворуч, праворуч) та інше, 2-й постріл – ціль (недоліт, переліт, відхилення ліворуч, праворуч) та інше, 3-й постріл – ціль (недоліт, переліт, відхилення ліворуч, праворуч) та інше; РПГ – уражений (неуражений); безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі – уражена (неуражена). Боєприпаси витрачені повністю (неповністю, залишилося стільки-то пострілів (набоїв), відкат такий-то; показання приладів такі-то; затримок під час стрільби не було (були такі-то). Командир танка сержант Бойко”.

У разі необхідності керівник стрільби на ділянці може заслухати доповіді інших осіб (спостерігачів) про дії тих, хто навчається, під час стрільби та перевірити наявність стріляних гільз і боєприпасів, що залишилися.

Після доповідей командирів БМ керівник проводить короткий розбір дій екіпажів.

Після проведення розбору керівник стрільби наказує тим, хто стріляв, здати гільзи та боєприпаси, що залишилися, і прямувати на чергове навчальне місце або, якщо необхідно, отримати боєприпаси і вишикуватися біля дільничного пункту управління.

Якщо під час стрільби ціль у приціл не видно через туман, снігопад, дощ або сильну запиленість, під час стрільби на плаву висота хвиль перебиває лінію прицілювання, через бездоріжжя та ожеледь не забезпечується досягнення БМ необхідних швидкостей руху, то стрільба за рішенням керівника стрільби на ділянці або старшого командира (начальника) припиняється.

За умови глибокого снігового покриття дозволяється розчищати шляхи для руху БМ, якщо не забезпечується їх рух із встановленою швидкістю.

Під час виконання вправ стрільб у горах із танків та БМП-2 відстань, яку проходять вони від рубежу відкриття до рубежу припинення вогню, зменшується: при крутості підйому (спуску) більше 10° – до 400 м, а при крутості підйому (спуску) у межах $5-10^\circ$ – до 600 м.

Під час виконання вправ стрільб у горах із БМП-1 відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 250 м.

5.4. Під час виконання вправ стрільб з місця у визначений порядок можуть вноситися такі зміни:

висування БМ на вогневі позиції та їх зміна проводиться за командою керівника стрільби на ділянці “Зайняти вогневу позицію таку-то (там-то) – вперед”, що подається після сигналу “Вогонь”. З однієї вогневої позиції ведеться вогонь по одній цілі;

показ (рух) цілей починається через 10 – 20 с після виходу на вогневу позицію останньої БМ;

вогонь припиняється та зброя розряджається за командою керівника “Припинити вогонь. Розряджай”, що подається після закінчення часу показу (руху) останньої цілі;

після доповідей про розрядження зброї за командою керівника стрільби БМ повертаються у вихідне положення;

повернення БМ після виконання вправи у вихідне положення, за рішенням керівника, може здійснюватися заднім ходом, при цьому дозволяється командир БМ, що стріляє, спостерігати за рухом БМ через відчинений люк.

Вправи можуть виконуватися з вимкненим двигуном та стабілізатором озброєння.

5.5. Під час проведення стрільб уночі до їх організації вносяться такі зміни та доповнення:

позаду на башті кожної БМ, що стріляє, встановлюється сигнальна позначка (ліхтар червоного світла), яку чітко видно керівнику стрільби;

під час розташування екіпажу біля БМ габаритні ліхтарі та сигнальні позначки машин повинні бути вимкнені, а якщо екіпаж перебуває в БМ – увімкнені;

під час виконання вправ стрільб з озброєння БМП стрільба ведеться по одній-двох цілях з використанням нічного прицілу (нічної гілки), по інших цілях – з використанням денного прицілу (денної гілки), при цьому одна-дві цілі опромінюються імітаторами інфрачервоного прожектора (освітлювача), а інші виявляють себе “спалахами пострілів”, стрільба з гармати БМП-2 на дальність більше 800 м ведеться з використанням денного прицілу по цілі, що освітлюється;

під час виконання вправ стрільб із танків стрільба з гармати штатним артилерійським пострілом на всі дальності, а з вкладного ствола – понад 800 м, ведеться по цілі, що освітлюється за допомогою денного прицілу, по інших цілях – із кулемета з використанням нічного прицілу, при цьому одна з цих цілей повинна опромінюватися імітатором інфрачервоного прожектора (освітлювача), а інші можуть виявляти себе “спалахами пострілів”;

під час виконання ВКС відповідно до умов ведення оборонного бою стрільба ведеться з однієї вогневої позиції.

5.6. Під час виконання вправ стрільб на плаву до їх організації вносяться такі зміни і доповнення:

до виконання вправ стрільб на плаву допускаються екіпажі, що відпрацювали навчальні вправи водіння БМ на плаву та мають навички прийомів і дій, які необхідні для управління БМ на плаву;

напередодні заняття з виконання вправ стрільб на плаву з усім особовим складом, який залучається до стрільби, вивчаються обов’язки членів екіпажу під час подолання водної перешкоди, порядок дій в аварійних ситуаціях та проводяться заліки зі знання заходів безпеки;

з екіпажами (водіями) БМ вивчаються питання підготовки БМ до подолання водної перешкоди, правила управління рухом БМ на плаву. Особлива увага звертається на правила входу і виходу з води, рух і маневрування на плаву, дії під час зупинки двигуна та його запуску у воді, дії екіпажу в разі попадання води у БМ та порядок дій під час залишення БМ екіпажем;

для забезпечення проведення стрільб на плаву додатково призначається рятувально-евакуаційна група з необхідними силами та засобами;

перед проведенням заняття з виконання вправ стрільб на плаву з рятувально-евакуаційною групою проводиться контрольне заняття, під час якого перевіряється її готовність до дій в аварійних ситуаціях;

готовність БМ до руху на плаву перевіряється комісією військової частини із складанням відповідного акта;

екіпаж БМ під час виконання вправи стрільб на плаву повинен перебувати в машині у рятувальних жилетах;

під час стрільби на плаву вихідне положення призначається, як правило, на березі біля зрізу води, рубіж відкриття та припинення вогню – на воді, де глибина водоймища забезпечує рух бойової машини на плаву. Під час призначення вихідного положення на відстані більше як 25 м час на виконання вправи збільшується із розрахунку 60 с на 100 м; стрільба на плаву ведеться зі швидкістю до 6 км/год.

5.7. Вправи стрільб з озброєння БМП, БТР з автоматичними гарматами

5.7.1. Вправи навчальних стрільб

КС 2.13.1.1

Стрільба з місця по цілях, що з'являються

Цілі:

БМП (мішень № 14), що з'являється два рази по 30 с з проміжком 10 с. Під час стрільби з автоматичної гармати – три рази по 20 с з проміжком 10 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється три рази по 10 с з проміжком 5 с;

група піхоти, що атакує, – дві ростові фігури (мішень № 8) з'являються послідовно на двох рубежах (дальньому і ближньому) два рази по 10 с відповідно із проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ	Умови стрільби	Цілі			
		БМП	кулеметна обслуга	група піхоти	
				на дальньому рубежі	на ближньому рубежі
БМП-1	вдень	800 – 600	500 – 300	600 – 500	400 – 300
	вночі	600 – 400	400 – 300	400 – 350	300 – 250
БМП-2	вдень і вночі	1200 – 900	500 – 300	600 – 500	400 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для гармати БМП-1 (далі – гармати) – 3 штатні постріли;

для автоматичної гармати БМП-2 (далі – автоматичної гармати) – 15 бронебійно-трасуючих снарядів (далі – БТ);

для стрільби з кулемета Калашникова танкового (ПКТ) (далі – спареного кулемета) – 35, з них 10 з трасуючою кулею.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БМП;

“задовільно” – уразити БМП або дві цілі.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої вогневої позиції без руху БМ і, якщо можливо, без запуску двигуна з використанням зовнішнього джерела живлення. Ціль для стрільби з гармати з'являється першою або другою.

КС 2.13.1.2

Стрільба з місця по цілях, що рухаються, та нерухомих цілях

Цілі:

танк (мішень № 12), що рухається один раз під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 250 – 300 м. Під час стрільби пострілами з осколковою гранатою танк замінюється протитанковою (безвіткатною) гарматою (мішень № 11), що з'являється на 40 с у центрі габариту по фронту 10 м та в глибину 50 м. Під час стрільби з автоматичної гармати танк замінюється БМП (мішень № 14);

безвіткатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60-90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

РПГ (мішень № 9), що з'являється два рази по 10 с з проміжком 5 с.

Під час виконання вправи у горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися відповідно на танк в окопі (мішень № 12б) або БМП (мішень № 14) та безвіткатну гармату (ПТРК), автомобілями в окопі (мішень № 17б), що з'являються на 40 с вдень (50 с вночі). Дальність до цілей зменшується на 100 м.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ	Умови стрільби	Цілі				
		танк	протитанкова (безвіткатна) гармата	БМП	безвіткатна гармата (ПТРК) на автомобілі	РПГ
БМП-1	вдень	850 – 600	1500 – 1100	–	900 – 700	500 – 400
	вночі	600 – 400	–	–	500 – 400	400 – 300
БМП-2	вдень і вночі	–	–	1200 – 900	900 – 700	500 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для гармати пострілів – 3;

для автоматичної гармати БТ – 10;

для спареного кулемета – 35, з них 10 з трасуючими кулями.

Оцінка:

під час виконання вправи із озброєння БМП-1 штатними пострілами в інертному спорядженні:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі танк;

“задовільно” – уразити танк;

під час виконання вправи штатними пострілами з осколковою гранатою:

“відмінно” – уразити протитанкову (безвіткатну) гармату прямим влученням гранати (або влучити у габарит цілі трьома гранатами) та уразити дві цілі з кулемета;

“добре” – уразити протитанкову (безвіткатну) гармату прямим влученням гранати чи осколком (або влучити у габарит цілі двома гранатами) та уразити одну ціль з кулемета;

“задовільно” – уразити протитанкову (безвіткатну) гармату прямим влученням гранати чи осколком (або влучити у габарит цілі однією гранатою) або уразити дві цілі з кулемета;

під час виконання вправи із озброєння БМП-2:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому з гармати не менше ніж двома снарядами;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БМП;

“задовільно” – уразити БМП.

Особливості виконання вправи

Вправа може виконуватися з раніше зайнятої вогневої позиції без руху БМ і без запуску двигуна, з використанням зовнішнього джерела живлення. Цілі для стрільби з гармати, автоматичної гармати з’являються першою або другою.

КС 2.13.1.3

Стрільба з місця по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

БМП (мішень № 14), що рухається вдень і вночі під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 250 – 300 м. Під час стрільби пострілами з гармати осколковою гранатою БМП замінюється на безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з’являється на 30 с вдень (40 с вночі) на дальності 400 – 600 м;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

ПТРК в окопі (мішень № 9в), що з’являється два рази по 20 с з проміжком 5 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється три рази по 7 с вдень (10 с вночі) з проміжком 5 с;

танк (мішень № 12), що з’являється на 2 хв 15 с для виконання нормативу з ПТРК.

Під час виконання вправи в особливих умовах (глибокий сніг, вітер зі швидкістю більше 10 м/с і в горах) цілі, що рухаються, можуть замінюватися БМП (мішень № 14), що з’являється на 40 с вдень (50 с вночі), та безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що з’являється на 40 с вдень (50 с вночі).

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Цілі				
		танк	БМП	кулеметна обслуга	ПТРК в окопі	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
БМП-1	вдень	–	800 – 500	400 – 300	500 – 400	800 – 700
	вночі	–	600 – 400	400 – 300	400 – 300	500 – 400
БМП-2	вдень і вночі	–	1200 – 900	500 – 300	600 – 400	800 – 700
ПТРК	вдень і вночі	$D_{\max} - 1/2 D_{\max}$	–	–	–	–

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати штатних пострілів у інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 3;

для автоматичної гармати БТ – 10;

для спареного кулемета – 50, з них 15 з трасуючими кулями;

для виконання нормативу “Переведення ПТРК із похідного положення у бойове та пуск ПТРК” – 1 навчальний макет ПТРК.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БМП не менше ніж двома гранатами (снарядами), та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення у бойове та пуск ПТРК” на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, у тому числі БМП не менше ніж двома гранатами (снарядами), та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення у бойове та пуск ПТРК” на оцінку, не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити три цілі, у тому числі БМП, та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення у бойове та пуск ПТРК” з оцінкою, не нижче “задовільно”.

Особливості виконання вправи

Ціль для стрільби ПТРК (виконання нормативу № 11) з’являється першою.

КС 2.13.1.4

Стрільба з озброєння БМП із завчасно підготовлених позицій

Цілі:

БМП (мішень № 14), що з’являється два рази по 25 с після здійснення маневру “штани”;

РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 20 с з проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 км/год на ділянці 200 м;

група піхоти – чотири ростові фігури (мішень № 8) по дві на двох рубежах (дальньому і ближньому), на фронті не менше 3 м, що з’являються послідовно чотири рази по на 10 с з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі				
		БМП	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	група піхоти	
					на дальньому рубежі	на ближньому рубежі
БМП-1	вдень	700 – 500	500 – 400	800 – 700	500 – 400	400 – 300
БМП-1	вночі	600 – 400	400 – 300	500 – 400	400 – 300	400 – 300
БМП-2	вдень і вночі	1100 – 900	500 – 400	800 – 700	700 – 500	500 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати штатних пострілів у інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 3;

для автоматичної гармати БТ – 10;

для спареного кулемета – 35, з них 8 з трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БМП не менше ніж двома гранатами (снарядами);

“добре” – уразити три цілі, у тому числі БМП;

”задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БМП.

Особливості виконання вправи

Рух БМП – фронтальний і фланговий. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 300 м.

Після зайняття завчасно підготовленої вогневої позиції (окопу) ведеться вогонь:

по цілі БМП після здійснення маневру “штани” в кожному показі;

по решті цілей – не більше двох.

Зміна позиції (здійснення маневру) здійснюється за командою керівника стрільби.

Після завершення показу цілей екіпаж БМ застосовує систему “Туча”.

КС 2.13.1.5

Швидкісна стрільба з автоматичної гармати на короткі відстані

Цілі:

БМП (мішень № 14), що з’являється на 25 с;

БМП на підготовленій вогневій позиції – БМП в окопі (мішень № 14б), що з’являється на 25 с;

ПТКР на БТР (мішень № 18), що з’являється на 25 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється на 20 с;

ПТКР на вогневій позиції (мішень № 9б), що з’являється на 20 с;

стрілець, що перебігає, – поясна фігура (мішень № 7а), що з’являється на 20 с.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ	Цілі					
	БМП	БМП на підготовленій вогневій позиції	ПТКР на БТР	кулеметна обслуга	ПТКР на вогневій позиції	стрілець, що перебігає
БМП-2	500 – 450	450 – 400	500 – 450	250 – 200	300 – 250	250 – 200

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для автоматичної гармати БТ – 18;

для спареного кулемета – 16, з них 6 з трасуючою кулею;

димових гранат – 2.

Моторесурс: 1,2 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити чотири цілі, у тому числі БМП та БМП на підготовленій вогневій позиції;

“задовільно” – уразити три цілі, у тому числі БМП.

Особливості виконання вправи:

Вправа виконується з раніше зайнятої позиції (на віддаленні 100 – 400 м від РВВ) з запуском двигуна.

Проміжок між показом цілей не повинен перевищувати 10 с.

Після завершення показу цілей та виходу БМ на рубіж припинення вогню екіпаж застосовує систему “Туча”.

КС 2.13.1.6

Стрільба з місця з автоматичної гармати по повітряній цілі

Ціль: вертоліт (мішень № 25), що з’являється на 35 с на висоті 10 – 20 м.

Дальність до цілі: 2000 – 1800 м.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боеприпасів: 24 осколково-фугасні запалювальні снаряди.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль трьома снарядами;

“добре” – уразити ціль двома снарядами;
 “задовільно” – уразити ціль одним снарядом.

КС 2.13.1.7

Стрільба з місця з ПТРК по нерухомій цілі

Ціль: танк (мішень № 12), що з’являється на 2 хв 15 с (під час виконання вправи вночі ціль освітлюється).

Дальність до цілі: від визначеної тому, хто стріляє, вогневої позиції у межах $1/2 D_{\text{макс}} - D_{\text{макс}}$.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боеприпасів: 1 снаряд.

Моторесурси: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль;

“незадовільно” – не влучити у ціль.

14 ВНС КС 2.13.1.8

Стрільба на велику дальність*

Ціль: протитанкова (безвідкатна) гармата з обслугою – протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11) та три поясні фігури (мішень № 7), нерухомі, розташовані на площі 30 м по фронту та 20 м у глибину.

Дальність до цілі, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Ціль
		протитанкова (безвідкатна) гармата з обслугою
БМП-1	вдень і вночі	1700 – 2000

Кількість боеприпасів: для гармати БМП-1 – 6 штатних пострілів з осколковою гранатою.

Оцінка:

“відмінно” – уразити 4 мішені або влучити у габарит 3 штатними пострілами за час не більший 1 хв 50 с;

“добре” – уразити 2 мішені або влучити у габарит 2 штатними пострілами за час не більший 2 хв;

“задовільно” – уразити мішень або влучити у габарит 1 штатним пострілом за час не більший 2 хв 10 с.

КС 2.13.2.1

Флангова стрільба з ходу в умовах рейдових дій

Цілі:

БМП (мішень № 14), що з’являється два рази по 25 с з виходом на вогневий рубіж під час здійснення маневру “вісімка”;

РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 10 с з виходом на вогневий рубіж під час здійснення маневру “вісімка”;

група піхоти, що атакує – чотири ростові фігури (мішень № 8), що з’являються два рази по 10 с з виходом на вогневий рубіж під час здійснення маневру “вісімка”.

* Тут і далі під стрільбою на велику дальність з БМП-1 слід вважати стрільбу за допомогою нормалізованої шкали

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		танк	РПГ	група піхоти
БМП-1	вдень	800 – 500	300 – 200	300 – 200
	вночі	600 – 400	300 – 200	300 – 200
БМП-2	вдень і вночі	1200 – 900	300 – 200	300 – 200

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для гармати пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 3;

для автоматичної гармати БТ – 10;

для спареного кулемета – 50, з них 20 з трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурси: 1,0 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БМП не менше ніж двома гранатами (снарядами);

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі БМП;

”задовільно” – уразити БМП.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується однією БМ на тактичному полі (директрисі БМП з розвертанням та рухом у зворотному напрямку під час здійснення маневру “вісімка”.

Після виходу на вогневий рубіж під час здійснення маневру “вісімка” екіпаж виявляє цілі та, не припиняючи рух, самостійно веде фланговий вогонь з ходу.

Після завершення показу всіх цілей екіпаж БМ застосовує систему “Туча”.

Стрільба ведеться з ходу. Для БМП-1 стрільба по БМП – з коротких зупинок.

КС 2.13.2.2

Стрільба з коротких зупинок по цілях, що рухаються,
та нерухомих цілях

Цілі:

БТР (мішень № 13), що з’являється два рази по 30 с вдень (40 с вночі) з проміжком 10 с. Під час стрільби пострілами з осколковою гранатою БТР замінюється артилерійською гарматою (мішень № 19). Під час стрільби з автоматичної гармати БТР замінюється БМП (мішень № 14), що рухається під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 250 – 300 м;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється три рази по 7 с (на 10 с вночі) з проміжком 5 с.

Під час виконання вправи у горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися відповідно БМП (мішень № 14) та безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з’являються на 30 с вдень (40 с вночі).

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ	Умови стрільби	Цілі				
		БТР	артилерійська гармата	БМП	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	кулеметна обслуга
БМП-1	вдень	700 – 500	600 – 500	–	900 – 700	500 – 300
	вночі	500 – 400	400 – 300	–	500 – 400	400 – 300
БМП-2	вдень і вночі	–	–	1200 – 900	900 – 700	500 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для гармати штатних пострілів в інертному спорядженні (пострілів з осколковою гранатою) – 2 (3);

для автоматичної гармати БТ – 10;

для спареного кулемета – 35, з них 10 з трасуючими кулями.

Моторесурси: БМП – 1,0 км (для БМП-2 – 1,8 км).

Оцінка:

під час виконання вправи із озброєння БМП-1 штатними пострілами в інертному спорядженні:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БТР;

“задовільно” – уразити БТР або дві цілі з спареного кулемета;

під час виконання вправи штатними пострілами з осколковою гранатою:

“відмінно” – уразити артилерійську гармату прямим влученням гранати та дві цілі з кулемета;

“добре” – уразити артилерійську гармату прямим влученням гранати або осколком та одну ціль зі спареного кулемета;

“задовільно” – уразити артилерійську гармату прямим влученням гранати або осколком або уразити дві цілі з спареного кулемета;

під час виконання вправи із озброєння БМП-2:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому з автоматичної гармати не менше ніж двома снарядами;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БМП;

“задовільно” – уразити БМП.

Особливості виконання вправи

Рух БМ – фронтальний. Відстань, яку проходить БМП-1 (БМП-2) від РВВ до рубежу припинення вогню – 300 м (700 м).

КС 2.13.2.3

Стрільба з ходу та з підготовленої вогневої позиції

Цілі:

БТР (мішень № 13), що з’являється два рази по 30 с (під час стрільби з автоматичної гармати – три рази по 20 с) з проміжком 10 с;

БМП (мішень № 14), що з’являється два рази по 30 с (під час стрільби з автоматичної гармати – три рази по 20 с) з проміжком 10 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), рух косий або фланговий на ділянці 200 м зі швидкістю 15 – 20 км/год.

РІГ (мішень № 9), що з’являється 3 рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с;

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що з'являється три рази по 7 с (на 10 с вночі) з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ	Умови стрільби	Цілі				
		БТР	БМП	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	група піхоти
БМП-1	вдень і вночі з нічним прицілом	850 – 600		500 – 400	600 – 400	600 – 500
				400 – 300		
БМП-2	вдень і вночі	600 – 400	1200 – 900	600 – 400	900 – 700	500 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати штатних пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 3;

для автоматичної гармати БТ – 10;

для спареного кулемета – 45, з них 15 з трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурси: 1 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БТР не менше ніж двома снарядами і БМП;

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, у тому числі БТР не менше ніж двома снарядами і БМП;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк.

Особливості виконання вправи

Ціль для стрільби з гармати з'являється першою.

Вправа виконується з веденням вогню з ходу під час руху до підготовленої вогневої позиції та з місця з підготовленої вогневої позиції.

Під час стрільби з БМП-1 під час руху вогонь ведеться з коротких зупинок.

Після завершення виконання вправи екіпаж застосовує систему “Туча”.

КС 2.13.2.4

Стрільба з ходу по цілях, що рухаються, та нерухомих цілях

Цілі:

танк (мішень № 12) (для автоматичної гармати – БМП (мішень № 14)), що рухається під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 250 – 300 м. Під час виконання вправи у горах ціль може замінюватися танком (мішень № 12) та БМП (мішень № 14) відповідно, що з'являється два рази по 30 с (для автоматичної гармати – три рази по 20 с) з проміжком 10 с;

Під час стрільби пострілами з осколковою гранатою танк замінюється безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з'являється 2 рази по 30 с з проміжком 10 с;

РПГ (мішень № 9), що з'являється три рази по 7 с (10 с вночі), з проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м. Під час виконання вправи у горах ціль може замінюватися на безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з'являється на 30 с.

Для виконання нормативу з ПТРК – танк (мішень № 12), що з’являється на 2 хв 15 с.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Цілі				
		танк	БМП	БМП	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
БМП-1	вдень	850 – 600	–	–	500 – 400	600 – 400
	вночі	600 – 500	–	–	400 – 300	500 – 400
БМП-2	вдень і вночі	–	600 – 400	1200 – 900	600 – 400	900 – 700
ПТРК	вдень і вночі	$D_{\text{макс}} - 1/2$ $D_{\text{макс}}$	–	–	–	–

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу на рубіж припинення вогню 2 хв 50 с вдень (3 хв вночі).

Кількість боеприпасів:

для гармати пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 3;

для автоматичної гармати БТ – 15;

для спареного кулемета – 35, з них 10 з трасуючими кулями;

для виконання нормативу “Переведення ПТРК з похідного положення у бойове та пуск ПТКР” – 1 навчальна ПТКР.

Моторесурси: БМП-1 – 1,0 км (для БМП-2 – 1,8 км).

Оцінка:

під час виконання вправи з озброєння БМП-1 штатними пострілами в інертному спорядженні:

“відмінно” – уразити три цілі, у тому числі танк уразити не менше ніж двома гранатами, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влученням гранати та виконати норматив “Переведення ПТРК з похідного положення у бойове та пуск ПТКР” на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі танк, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влученням гранати чи осколком та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити танк та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “задовільно”, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влученням гранати чи осколком або уразити дві цілі з кулемета та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “задовільно”;

під час виконання вправи з озброєння БМП-2:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БМП не менше ніж двома снарядами та виконати норматив з ПТРК на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити три цілі або дві цілі, у тому числі БМП, не менше ніж двома снарядами та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БМП, та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “задовільно”.

Особливості виконання вправи

Перед виконанням вправи навчальних стрільб відпрацьовується норматив “Переведення ПТРК з похідного положення у бойове та пуск ПТРК”.

Для виконання нормативу з ПТРК БМ за командою керівника висуваються на РВВ. Після доповіді командира (навідника-оператора) БМП “Такий-то до відпрацювання нормативу готовий” керівник стрільби подає команду: “До виконання нормативу приступити” та показує ціль.

Після відпрацювання нормативу БМ повертаються на вихідний рубіж, екіпажі знімають макети ПТРК з напрямних (установок) та доповідають про готовність до стрільби.

Рух БМ – фронтальний. Відстань, яку проходить БМП-1 (БМП-2) від рубежу відкриття до рубежу припинення вогню – 300 (700) м.

Стрільба по цілях ведеться з ходу. Для БМП-1 стрільба по танку, безвідкатній гарматі (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17) – з коротких зупинок.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

КС 2.13.2.5

Стрільба з ходу по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

БМП (мішень № 14), що рухається під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 250 – 300 м. Під час стрільби з БМП-1 пострілами з осколковою гранатою БМП замінюється безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з’являється на 30 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється три рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с.

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що з’являється три рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с.

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м.

Для стрільби пуском ПТРК (виконання нормативу з ПТРК) – танк (мішень № 12), що з’являється на 2 хв 25 с (2 хв 15 с).

Під час виконання вправи за особливих умов (глибокий сніг, вітер зі швидкістю більше 10 м/с) і в горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися БМП (мішень № 14), що з’являється на 30 с вдень (40 с вночі), та безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що з’являється на 30 с вдень (40 с вночі).

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Цілі				
		танк	БМП	група піхоти	кулеметна обслуга	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
БМП-1	вдень	–	850 – 600	600 – 500	500 – 400	800 – 600
	вночі	–	600 – 400	500 – 400	400 – 300	700 – 500
БМП-2	вдень і вночі	–	1200 – 900	600 – 500	500 – 300	900 – 700
ПТРК	вдень і вночі	$D_{\max} - 1/2 D_{\max}$	–	–	–	–

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу на рубіж припинення вогню 3 хв 30 с вдень (3 хв 50 с вночі).

Кількість боєприпасів:

для гармати пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 3;

для автоматичної гармати БТ – 15;

для спареного кулемета – 50, з них 17 з трасуючими кулями;

для виконання нормативу “Переведення ПТРК з похідного положення у бойове та пуск ПТКР” або стрільби з ПТРК – 1 навчальна (бойова) ПТКР.

Моторесурси: БМП-1 – 1,0 км (для БМП-2 – 1,8 км).

Оцінка:

під час виконання вправи з озброєння БМП-1 штатними пострілами в інертному спорядженні:

“відмінно” – уразити три цілі, при цьому БМП уразити не менше ніж двома гранатами, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влученням гранати та виконати норматив “Переведення ПТРК з похідного положення у бойове та пуск ПТКР” на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БМП, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влученням гранати чи осколком та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити БМП та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “задовільно”, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влученням гранати чи осколком або уразити дві цілі з кулемета та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “задовільно”;

під час виконання вправи з озброєння БМП-2:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БМП не менше ніж двома снарядами та виконати норматив з ПТРК на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі БМП, не менше ніж двома снарядами та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БМП, та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “задовільно”.

Особливості виконання вправи

Для виконання нормативу з ПТРК (стрільби пуском ПТКР) БМ за командою керівника висуваються на РВВ. Після доповіді командира (навідника-оператора) БМ “Такий-то до відпрацювання нормативу (стрільби пуском ПТКР) готовий” керівник стрільби подає команду: “До виконання нормативу (стрільби пуском ПТКР) приступити” та показує ціль.

Після відпрацювання нормативу (стрільби пуском ПТКР) БМ повертаються на вихідний рубіж, екіпажі знімають макети ПТКР з напрямних (установок) та доповідають про готовність до стрільби.

Рух БМ – фронтальний. Відстань, яку проходить БМП-1 (БМП-2) від РВВ до рубежу припинення вогню, – 300 (700) м.

Стрільба ведеться з ходу. Для БМП-1 стрільба по БМП, безвідкатній гарматі (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а) – з коротких зупинок.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

КС 2.13.2.6

Стрільба на плаву по нерухомих цілях

Цілі:

танк (мішень № 12), для стрільби з автоматичної гармати – БМП (мішень № 14), що з'являється на 1 хв. Під час стрільби пострілами з осколковою гранатою танк замінюється на безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17);

РПГ (мішень № 9), що з'являється на 40 с;

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що з'являються на 40 с.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ	Умови стрільби	Цілі			
		танк	БМП	РПГ	група піхоти
БМП-1	вдень	400 – 300	–	300 – 250	300 – 200
БМП-2	вдень	–	500 – 400	300 – 250	300 – 200

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу на рубіж припинення вогню – 2 хв 30 с.

Кількість боеприпасів:

для гармати пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 2;

для автоматичної гармати БТ – 12;

для спареного кулемета – 30, з них 7 з трасуючими кулями;

Моторесурси: 1 км.

Оцінка:

під час виконання вправи з озброєння БМП-1 штатними пострілами в інертному спорядженні:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк уразити не менше ніж двома гранатами, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влученням гранати;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі танк, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влученням гранати чи осколком;

“задовільно” – уразити танк та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “задовільно”. Під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влученням гранати чи осколком або уразити дві цілі з кулемета;

під час виконання вправи із озброєння БМП-2:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БМП не менше ніж двома снарядами;

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі БМП, не менше ніж двома снарядами;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БМП.

Особливості виконання вправи

Рух БМ – фронтальний. Відстань, яку проходить БМ від РВВ до рубежу припинення вогню, – 200 м.

5.7.2. Вправи контрольних стрільб

КС 3.13.1.1

Ведення вогню в умовах оборонного бою

Цілі:

танк (мішень № 12), для стрільби з автоматичної гармати – БМП (мішень № 14), що рухається вдень і вночі під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 250 – 300 м. Під час стрільби пострілами з осколковою гранатою танк замінюється на безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з'являється на два рази по 30 с з проміжком 10 с на дальності 600 – 400 м;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

РПГ (мішень № 9), що з'являється три рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється три рази по 7 с (на 10 с вночі) з проміжком 5 с.

Для стрільби пуском ПТРК (виконання нормативу з ПТРК) – танк (мішень № 12), що з'являється на 2 хв 25 с (2 хв 15 с).

Під час виконання вправи за особливих умов (глибокий сніг, вітер зі швидкістю більше 10 м/с) і в горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися: для БМП-1 – танком (мішень № 12), що з'являється два рази по 30 с з проміжком 10 с; для БМП-2 – БМП (мішень № 14), що з'являється три рази по 20 с з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Цілі				
		танк	БМП	кулеметна обслуга	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
БМП-1	вдень	800 – 500	–	400 – 300	500 – 400	800 – 700
	вночі	600 – 400	–	400 – 300	500 – 400	500 – 400
БМП-2	вдень і вночі	–	1200 – 900	500 – 300	600 – 400	800 – 700
ПТРК	вдень і вночі	$D_{\max} - 1/2 D_{\max}$	–	–	–	–

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати штатних пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 3;

для автоматичної гармати БТ – 10;

для спареного кулемета – 50, з них 15 з трасуючими кулями;

для виконання нормативу “Переведення ПТРК із похідного положення у бойове та пуск ПТРК” або стрільби з ПТРК – 1 навчальна (бойова) ПТРК.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк (БМП) не менше ніж двома гранатами (снарядами), та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення у бойове та пуск ПТРК” на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, у тому числі танк (БМП) не менше ніж двома гранатами (снарядами), та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення у бойове та пуск ПТРК” на оцінку, не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити три цілі, у тому числі танк (БМП), та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення у бойове та пуск ПТРК” на оцінку, не нижче “задовільно”.

Особливості виконання вправи

Ціль для стрільби з ПТРК (виконання нормативу № 11) з’являється першою.

КС 3.13.2.1

Ведення вогню в умовах наступального бою

Цілі:

танк (мішень № 12), для стрільби з автоматичної гармати – БМП (мішень № 14), що з’являється два рази по 30 с (під час стрільби з автоматичної гармати – три рази по 20 с) з проміжком 10 с. Під час стрільби пострілами з осколковою гранатою танк замінюється безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17);

РПГ (мішень № 9), що з’являється три рази по 7 с (10 с вночі), з проміжком 5 с; безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60-90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м. Під час виконання вправи у горах ціль може замінюватися тією, що з’являється (мішень № 17) на 40 с.

Для стрільби пуском ПТРК (виконання нормативу з ПТРК) – танк (мішень № 12), що з’являється на 2 хв 25 с (2 хв 15 с).

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		танк	БМП	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
БМП-1	вдень	850 – 600	–	500 – 400	800 – 600
	вночі	600 – 400	–	400 – 300	500 – 400
БМП-2	вдень і вночі	–	1200 – 900	500 – 300	900 – 700
ПТРК	вдень і вночі	$D_{\max} - 1/2 D_{\max}$	–	–	–

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу на рубіж припинення вогню: для БМП-1 вдень – 2 хв 50 с, вночі – 3 хв (під час виконання вправи пострілами з осколковою гранатою час на стрільбу збільшується на 15 с);

для БМП-2 вдень – 3 хв, вночі – 3 хв 10 с.

Кількість боеприпасів:

для гармати пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 3;

для автоматичної гармати БТ – 15;

для спареного кулемета – 35, з них 10 з трасуючими кулями;

для виконання нормативу “Переведення ПТРК з похідного положення у бойове та пуск ПТРК” або стрільби з ПТРК – 1 навчальна (бойова) ПТРК.

Моторесурси: 1 км (для БМП-2 – 1,8 км).

Оцінка:

під час виконання вправи із озброєння БМП-1 штатними пострілами в інертному спорядженні:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк уразити не менше ніж двома гранатами, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влученням гранати та виконати норматив

“Переведення ПТРК з похідного положення у бойове та пуск ПТКР” на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі танк, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влученням гранати чи осколком та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити танк та виконати норматив з ПТРК на оцінку не нижче “задовільно”, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влученням гранати чи осколком або уразити дві цілі з кулемета та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “задовільно”;

під час виконання вправи із озброєння БМП-2:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БМП не менше ніж двома снарядами та виконати норматив з ПТРК на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі БМП, не менше ніж двома снарядами та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БМП, та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “задовільно”.

Особливості виконання вправи

Перед виконанням ВКС відпрацьовується норматив “Переведення ПТРК з похідного положення у бойове та пуск ПТКР” або стрільба пуском ПТКР за умовами КС 2.13.1.7.

Для виконання нормативу з ПТРК (стрільби пуском ПТКР) за командою керівника БМ висуваються на РВВ. Після доповіді командира (навідника-оператора) БМ “Такий-то до відпрацювання нормативу (стрільби пуском ПТКР) готовий” керівник стрільби подає команду: “До виконання нормативу (стрільби пуском ПТКР) приступити” та показує ціль.

Після відпрацювання нормативу (стрільби пуском ПТКР) екіпажі знімають макети ПТКР з напрямних (установок) та доповідають про готовність до стрільби.

Стрільба ведеться з ходу. Для БМП-1 стрільба по танку, безвідкатній гарматі (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17) – з коротких зупинок.

Рух БМ – фронтальний. Відстань, яку проходить БМП-1 (БМП-2) від РВВ до рубежу припинення вогню – 300 (700) м.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

5.8. Вправи стрільб з озброєння БТР-80 (БТР-70, БРДМ)

5.8.1. Вправи навчальних стрільб

КС 2.14.1.1

Стрільба з місця по нерухомих цілях

Цілі:

БТР (мішень № 13), що з’являється два рази по 25 с з проміжком 10 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється два рази по 20 с з проміжком 5 с;

група піхоти, що атакує, – дві ростові фігури (мішень № 8), що з’являються послідовно на двох рубежах (дальньому і ближньому) 2 рази по 10 с з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		БТР	кулеметна обслуга	група піхоти дальній (ближній) рубіж
Крупнокаліберний кулемет	вдень	700 – 600	–	–
	вночі	500 – 400	–	–
Спарений кулемет	вдень	–	500 – 400	600 – 500 (400 – 300)
	вночі	–	400 – 300	500 – 400 (300 – 250)

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для крупнокаліберного кулемета Владимирова танкового (КПВТ) (далі – крупнокаліберного кулемета) – 9, з них 3 з трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 24, з них 6 з трасуючими кулями.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БТР, або БТР не менше ніж двома кулями;

“задовільно” – уразити БТР або дві цілі.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої вогневої позиції без руху БМ і, якщо є така можливість, без запуску двигуна.

Ціль для стрільби з крупнокаліберного кулемета з’являється першою або другою.

Під час виконання вправи вночі БТР та кулеметна обслуга імітується “спалахами пострілів”, а група піхоти освітлюється.

КС 2.14.1.2

Стрільба з місця по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

БТР (мішень № 13а), що рухається флангово на ділянці 200 м зі швидкістю 15 – 20 км/год. Під час виконання вправи у горах ціль, що рухається, може бути замінено відповідно БТР в окопі (мішень № 13б), що з’являється два рази по 30 с вдень (40 с вночі) з проміжком 10 с, дальність до цілі зменшується на 100 м;

група піхоти, що атакує (відходить), – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що рухаються на ділянці 60 м два рази (вперед, назад) з інтервалом 10 – 20 с під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с. Під час виконання вправи у горах ціль, що рухається, замінюється групою піхоти – дві поясні фігури (мішень № 7) на фронті не менше 6 м, що з’являються два рази по 20 с з проміжком 5 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється два рази по 20 с з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		БТР	кулеметна обслуга	група піхоти, що атакує (відходить)
Крупнокаліберний кулемет	вдень	700 – 800	–	–
	вночі	700 – 600	–	–

Спарений кулемет	вдень	–	400 – 300	450 – 350
	вночі	–	300 – 200	350 – 250

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для крупнокаліберного кулемета – 9, з них 3 з трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 24, з них 6 з трасуючими кулями.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити дві цілі або БТР не менше ніж двома кулями;

“задовільно” – уразити БТР.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправи стрільба ведеться по одній цілі з однієї вогневої позиції, по інших цілях – з інших вогневих позицій після пересування. Пересування здійснюється за командою керівника стрільби. Вночі вправа виконується з однієї вогневої позиції без руху БМ і, якщо є така можливість, без запуску двигуна.

Ціль для стрільби з крупнокаліберного кулемета з’являється першою або другою.

Показ цілей починається не пізніше 10-20 с після зайняття вогневої позиції останньою БМ.

Під час виконання вправи вночі БТР та група піхоти освітлюється, кулеметна обслуга імітується “спалахами пострілів”.

КС 2.14.1.3

Швидкісна стрільба на короткі відстані

Цілі:

БТР (мішень № 13), що з’являється на 25 с;

ПТКР на БТР (мішень № 18), що з’являється на 25 с;

ПТКР на вогневій позиції (мішень № 9б), що з’являється на 20 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється на 20 с;

ручний протитанковий гранатомет (мішень № 9), що з’являється на 20 с;

стрілець, що перебігає – поясна фігура (мішень № 7а), що з’являється на 20 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі					
	БТР	ПТКР на БТР	ПТКР на вогневій позиції	кулеметна обслуга	РПГ	стрілець, що перебігає
Крупнокаліберний кулемет	500 – 400	450 – 350	–	–	–	–
Спарений кулемет	–	–	300 – 250	250 – 200	300 – 250	250 – 200

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для крупнокаліберного кулемета – 11, з них 2 з трасуючою кулею;

для спареного кулемета – 22, з них 5 з трасуючою кулею;

димових гранат – 2.

Моторесурс: 1,2 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити чотири цілі, у тому числі БТР та ПТКР на БТР;

“задовільно” – уразити три цілі, у тому числі БТР.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої позиції (на віддаленні 100-400 м від рубежу відкриття вогню) з запуском двигуна.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

Після завершення показу цілей та виходу БМ на рубіж припинення вогню екіпаж застосовує систему “Туча”.

Під час виконання вправи вночі:

БТР, ПТКР на БТР, ПТКР на вогневій позиції та РПГ освітлюються;

кулеметна обслуга та стрілець, що перебігає, імітується “спалахами пострілів”.

КС 2.14.1.4

Стрільба з місця по повітряній цілі

Ціль: вертоліт (мішень № 25), що з’являється на 45 с на висоті 10-20 м.

Дальність до цілі: 1200-1000 м.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Кількість боєприпасів: для крупнокаліберного кулемета – 20, з них 6 з трасуючими кулями.

Моторесурс: 0,5 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль трьома кулями;

“добре” – уразити ціль двома кулями;

“задовільно” – уразити ціль.

КС 2.14.2.1

Стрільба різними способами по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

БТР (мішень № 13а), що рухається флангово на ділянці 200 – 250 м зі швидкістю 15 – 20 км/год. Під час виконання вправи у горах ціль, що рухається, може бути замінено відповідно БТР в окопі (мішень № 13б), що з’являється два рази по 30 с вдень (40 с вночі) з проміжком 10 с, дальність до цілі зменшується на 100 м;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється два рази по 20 с з проміжком 5 с.

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8), що з’являються на фронті не менше 3 м два рази по 20 с з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		БТР	група піхоти	кулеметна обслуга
Крупнокаліберний кулемет	вдень	800 – 700	–	–
	вночі	700 – 600	–	–
Спарений кулемет	вдень	–	400 – 350	500 – 400
	вночі	–	350 – 300	400 – 300

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу БМ на рубіж припинення вогню – 2 хв 40 с. Під час виконання вправи у горах: вдень – 2 хв 15 с, вночі – 2 хв 35 с.

Кількість боєприпасів:

для крупнокаліберного кулемета – 9, з них 3 з трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 24, з них 6 з трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БТР;

“задовільно” – уразити БТР.

Особливості виконання вправи

Стрільба по БТР, кулеметній обслузі ведеться з коротких зупинок, по групі піхоти – з ходу.

Ціль для стрільби з крупнокаліберного кулемета з’являється першою або другою.

Під час виконання вправи вночі БТР та група піхоти освітлюються, кулеметна обслуга імітується “спалахами пострілів”.

Рух машини – фронтальний. Відстань від рубежу відкриття до рубежу припинення вогню – 300 м.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

Після завершення показу цілей та виходу БМ на рубіж припинення вогню екіпаж застосовує систему “Туча”.

КС 2.14.2.2

Стрільба різними способами зі зміною вогневих позицій

Цілі:

БТР (мішень № 13), що рухається два рази (вперед, назад) з інтервалом 10 с під кутом 15-20° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 – 250 м. Під час виконання вправи у горах ціль, що рухається, може бути замінено відповідно на БТР в окопі (мішень № 13б), що з’являється два рази по 30 с вдень (40 с вночі) з проміжком 10 с, дальність до цілі зменшується на 100 м;

група піхоти, що перебігає – дві ростові фігури (мішень № 8а), що рухаються під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 8 – 12 км/год на ділянці 150 м;

РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 20 с з проміжком 5 с;

БТР (мішень № 13а), що рухається флангово на ділянці 200 м зі швидкістю 15 – 20 км/год. Під час виконання вправи у горах ціль, що рухається, може бути замінено відповідно протитанковою (безвіткатною) гарматою (мішень № 11), що з’являється на 30 с вдень (40 с вночі), дальність до цілі зменшується на 100 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		БТР	РПГ	БТР	група піхоти, що перебігає
Крупнокаліберний кулемет	вдень	1200 – 900	–	900 – 700	–
	вночі	1000 – 800	–	800 – 600	–
Спарений кулемет	вдень	–	500 – 400	–	600 – 750
	вночі	–	350 – 250	–	700 – 600

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу БМ на рубіж припинення вогню – 4 хв 25 с. Під час виконання вправи у горах: вдень – 3 хв 25 с, вночі – 3 хв 55 с.

Кількість боєприпасів:

для крупнокаліберного кулемета – 18, з них 6 з трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 35, з них 10 з трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити три цілі, у тому числі БТР;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БТР.

Особливості виконання вправи

По БТР, що рухається фронтально, вогонь з крупнокаліберного кулемета ведеться з коротких зупинок під час висування на першу вогневу позицію та з місця після її зайняття.

По БТР, що рухається флангово, вогонь з крупнокаліберного кулемета ведеться за рішенням керівника стрільби з коротких зупинок під час висування на другу (третю) вогневу позицію та з місця після її зайняття.

Стрільба зі спареного кулемета по одній із цілей ведеться з ходу під час висування з першої (другої) вогневої позиції на другу (третю), по іншій – з місця з другої або третьої вогневих позицій.

Друга вогнева позиція обладнується так, щоб БТР виходив з окопу вперед.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

Після завершення показу цілей та виходу БМ на рубіж припинення вогню екіпаж застосовує систему “Туча”.

Під час виконання вправи вночі:

БТРИ та РПГ освітлюються;

група піхоти, що перебігає, імітується “спалахами пострілів”.

КС 2.14.2.3

Стрільба на плаву по нерухомих цілях

Цілі:

протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11), що з’являється на 30 с вдень (40 с вночі);

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що з’являються на 40 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі	
		протитанкова (безвідкатна) гармата	група піхоти
Крупнокаліберний кулемет	вдень і вночі	400 – 300	–
Спарений кулемет	вдень і вночі	–	300 – 200

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу БМ на рубіж припинення вогню – 1 хв 50 с.

Кількість боєприпасів:

для крупнокаліберного кулемета – 10, з них 2 з трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 15, з них 4 з трасуючими кулями.

Моторесурс: 0,8 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити протитанкову (безвідкатну) гармату не менше ніж двома кулями;

“задовільно” – уразити протитанкову (безвідкатну) гармату.

Особливості виконання вправи

Рух машини – фронтальний. Відстань, яку проходить БМ РВВ до рубежу припинення вогню, – 150 м.

Під час виконання вправи вночі цілі освітлюються.

5.8.2. Вправи контрольних стрільб

КС 3.14.1.1

Ведення вогню в умовах оборонного бою

Цілі:

БТР (мішень № 13), що рухається два рази (вперед, назад) з інтервалом 10 с під кутом 15-20° до площини стрільби зі швидкістю 15-20 км/год на ділянці 200-250 м. Під час виконання вправи у горах ціль, що рухається, може бути замінено відповідно на БТР в окопі (мішень № 13б), що з’являється два рази по 30 с вдень (40 с вночі) з проміжком 10 с, дальність до цілі зменшується на 100 м;

група піхоти, що перебігає, – дві ростові фігури (мішень № 8а), що рухаються під кутом 60-90° до площини стрільби зі швидкістю 8 – 12 км/год на ділянці 150 м;

РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 20 с з проміжком 5 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється два рази по 20 с з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		БТР	РПГ	кулеметна обслуга	група піхоти, що перебігає
Крупнокаліберний кулемет	вдень	1200 – 900	–	–	–
	вночі	1000 – 800	–	–	–
Спарений кулемет	вдень	–	500 – 400	400 – 300	750 – 600
	вночі	–	350 – 250	300 – 200	700 – 600

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу БМ на рубіж припинення вогню – 4 хв 30 с. Під час виконання вправи у горах: вдень – 3 хв 40 с, вночі – 4 хв.

Кількість боеприпасів:

для крупнокаліберного кулемета – 9, з них 3 з трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 50, з них 15 з трасуючими кулями.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити три цілі, у тому числі БТР;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БТР.

Особливості виконання вправи

Вогонь по цілі для стрільби з крупнокаліберного кулемета ведеться з коротких зупинок під час висування на першу вогневу позицію та з місця після її зайняття.

Стрільба з спареного кулемета по одній із цілей ведеться з ходу під час висування з другої вогневої позиції на третю, по інших цілях – з місця з другої та третьої вогневих позицій.

Друга вогнева позиція обладнується так, щоб БТР виходив з окопу вперед.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

Під час виконання вправи вночі:

БТРИ та РПГ освітлюються;

група піхоти, що перебігає, імітується “спалахами пострілів”.

КС 3.14.2.1

Ведення вогню в умовах наступального бою

Цілі:

БТР (мішень № 13а), що рухається флангово під кутом 45 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м. Під час виконання вправи у горах ціль, що рухається, може бути замінено відповідно на БТР в окопі (мішень № 13б), що з’являється два рази по 30 с вдень (40 с вночі) з проміжком 10 с;

РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 20 с з проміжком 5 с;

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8), що з’являються на фронті не менше 3 м два рази по 20 с з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		БТР	РПГ	група піхоти
Крупнокаліберний кулемет	вдень	800 – 700	–	–
	вночі	700 – 600	–	–
Спарений кулемет	вдень	–	500 – 400	450 – 350
	вночі	–	400 – 300	350 – 250

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу БМ на рубіж припинення вогню – 2 хв 40 с. Під час виконання вправи у горах: вдень – 2 хв 20 с, вночі – 2 хв 40 с.

Кількість боеприпасів:

для крупнокаліберного кулемета – 9, з них 3 з трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 24, з них 6 з трасуючими кулями.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі БТР;

“задовільно” – уразити БТР.

Особливості виконання вправи

По БТР, що рухається флангово, та РПГ стрільба ведеться з коротких зупинок, по групі піхоти – з ходу.

Ціль для стрільби з крупнокаліберного кулемета з’являється першою або другою.

Рух машини – фронтальний. Відстань, яку проходить БМ від рубежу відкриття до рубежу припинення вогню, – 300 м.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

Під час виконання вправи вночі РПП імітується “спалахами пострілів”, інші цілі освітлюються.

5.9. Вправи стрільб з озброєння танків

5.9.1. Вправи навчальних стрільб

КС 2.15.1.1

Стрільба з місця по цілях, що з'являються

Цілі:

танк (мішень № 12), що з'являється два рази по 25 с з проміжком 10 с.

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється три рази по 10 с з проміжком 5 с;

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8), на фронті не менше 3 м, що з'являється три рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		танк	кулеметна обслуга	група піхоти
Вкладний ствол (гармата)	вдень і вночі	1200 – 1000	–	–
Спарений кулемет		–	500 – 300	700 – 500
Вкладний ствол (гармата)	з нічним прицілом	900 – 700	–	–
Спарений кулемет		–	500 – 300	600 – 400

Час: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для вкладного ствола (гармати) замінників штатних артилерійських пострілів – 3;

для спареного кулемета – 35, із них 10 з трасуючими кулями.

Моторесурси: 0,25 мотогодини.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі уразити танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої вогневої позиції без руху БМ і, якщо є така можливість, без запуску двигуна з використанням зовнішнього джерела живлення.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

КС 2.15.1.2

Стрільба з місця по цілях, що з'являються та рухаються

Цілі:

танк (мішень № 12), що рухається фронтально під кутом до 25° на ділянці 250 – 300 м зі швидкістю 15 – 18 км/год (під час стрільби з нічним прицілом з'являється на 1 хв 20 с);

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається флангово під кутом $60 - 90^\circ$ до площини стрільби два рази (вперед, назад) зі швидкістю $15 - 20$ км/год на ділянці 200 м;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється три рази по 10 с з проміжком 5 с;

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8), на фронті не менше 3 м, що з'являються три рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с.

Під час виконання вправи у горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися танком (мішень № 12) безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що з'являються два рази по 25 с з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		танк	безвідкатна гармата на автомобілі	кулеметна обслуга	група піхоти
Вкладний ствол (гармата)	вдень і вночі	$1100 - 900$	$900 - 700$	–	–
Спарений кулемет		–	–	$600 - 400$	$800 - 600$
Вкладний ствол (гармата)	з нічним прицілом	$900 - 700$	$700 - 600$	–	–
Спарений кулемет		–	–	$500 - 300$	$700 - 500$

Час: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для вкладного ствола (гармати) заміників штатних артилерійських пострілів – 3 ;

для спареного кулемета – 50 , із них 15 з трасуючими кулями.

Моторесурси: $0,25$ мотогодини.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, у тому числі танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк обов'язково.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої вогневої позиції без руху БМ і, якщо є така можливість, без запуску двигуна з використанням зовнішнього джерела живлення.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

КС 2.15.1.3

Стрільба з озброєння танка з місця по наземних цілях, що з'являються та рухаються

Цілі:

танк (мішень № 12), що рухається фронтально під кутом до 25° на ділянці $250 - 300$ м зі швидкістю $15 - 18$ км/год (під час стрільби з нічним прицілом з'являється два рази по 25 с з проміжком 10 с);

БТР (мішень № 13а), що рухається флангово під кутом $60 - 90^\circ$ до площини стрільби два рази (вперед, назад) зі швидкістю $15 - 20$ км/год на ділянці 200 м.

РПГ (мішень № 9), що з'являється два рази по 20 с з проміжком 5 с;
протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11), що з'являється два рази по 20 с з проміжком 5 с.

Під час виконання вправ у горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися танком (мішень № 12) та БТР (мішень № 13), що з'являються два рази по 25 с з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		танк	БТР	РПГ	протитанкова безвідкатна гармата
Вкладний ствол (гармата)	вдень і вночі	1200 – 1000	1100 – 900	–	–
Спарений кулемет		–	–	600-400	–
Зенітний кулемет		–	–	–	700 – 500
Вкладний ствол (гармата)	з нічним прицілом	900 – 700	800 – 600	–	–
Спарений кулемет		–	–	500 – 300	–

Час: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для вкладного ствола (гармати), замінників штатних артилерійських пострілів – 6;

для спареного кулемета – 15, з них 4 з трасуючими кулями;

для зенітного кулемета – 10, з них 3 з трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурси: 0,3 мотогодини.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк та БТР не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, у тому числі уразити танк не менше ніж двома снарядами (кулями), БТР та протитанкову (безвідкатну) гармату;

“задовільно” – уразити три цілі, у тому числі танк та протитанкову (безвідкатну) гармату.

Особливості виконання вправи

Протитанкова (безвідкатна) гармата для стрільби із зенітного кулемета показується одночасно із РПГ. Стрільба по ній ведеться командиром танка зі свого штатного місця.

Протитанкова (безвідкатна) гармата для стрільби із зенітного кулемета вночі освітлюється.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

Після завершення показу цілей екіпаж танка застосовує систему “Туча”.

КС 2.15.1.4

Стрільба з озброєння танка із завчасно підготовлених позицій

Цілі:

танк (мішень № 12), що з'являється два рази по 25 с після здійснення маневру “штани”;

БМП (мішень № 14), що з'являється два рази по 25 с з проміжком 10 с;

РПГ (мішень № 9), що з'являється два рази по 20 с з проміжком 5 с;
 безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60-90° до площини стрільби зі швидкістю 15 км/год на ділянці 200 м;
 група піхоти – чотири ростові фігури (мішень № 8) по дві на двох рубежах (дальньому і ближньому), на фронті не менше 3 м, що з'являються послідовно чотири рази по на 10 с з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі					
		танк	БМП	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	група піхоти	
						на дальньому рубежі	на ближньому рубежі
Гармата	вдень і вночі	1800 – 1500* 2200 – 2000	1800 – 1500 2200 – 2000	–	–	–	–
Вкладний ствол		1200 – 900	1200 – 900	–	–	–	–
Спарений кулемет		–	–	500 – 400	–	700 – 600	500 – 400
Зенітний кулемет		–	–	–	900–700	–	–

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для вкладного ствола (гармати) заміників штатних артилерійських пострілів – 4;

для спареного кулемета – 35, з них 8 з трасуючими кулями;

для зенітного кулемета – 12, з них 3 трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, у тому числі танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

”задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк.

Особливості виконання вправи

Рух танка – фронтальний і фланговий. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 300 м.

Після зайняття завчасно підготовленої вогневої позиції (окопу) вогонь ведеться:

по цілі "танк" після здійснення маневру “штани” в кожному показі;

по решті цілей не більше двох.

Зміна позиції (здійснення маневру) здійснюється за командою керівника стрільби.

Після завершення показу цілей екіпаж танка застосовує систему “Туча”.

* Далі – у чисельнику вказано дальності стрільби для снарядів з початковою швидкістю польоту менше 1000 м/с; у знаменнику – більше 1000 м/с.

КС 2.15.1.5 Швидкісна стрільба на короткі відстані

Цілі:

танк в окопі (мішень № 12б), два рази по 25 с з проміжком 10 с;
БМП в окопі (мішень № 14б), два рази по 25 с з проміжком 10 с;
амбразура в споруді (мішень № 16), що з'являється на 25 с;
ручний протитанковий гранатомет (мішень № 9), що з'являється на 20 с;
безвідкатна гармата (ПТКР) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається флангово під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі				
	танк в окопі	БМП в окопі	амбразура в споруді	РПГ	безвідкатна гармата (ПТКР) на автомобілі
Вкладний ствол (гармата)	600 – 500	500 – 400	450 – 400	–	–
Спарений кулемет	–	–	–	250 – 200	350 – 250

Час на стрільбу: обмежується часом показу та руху цілей.

Кількість боеприпасів:

для вкладного ствола (гармати) заміників штатних артилерійських пострілів – 6;

для спареного кулемета – 20, з них 5 з трасуючою кулею.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити чотири цілі, або три цілі, у тому числі танк в окопі не менше двома снарядами (кулями);

“задовільно” – уразити три цілі, у тому числі танк в окопі.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої позиції (на віддаленні 100 – 400 м від РВВ) з запуском двигуна.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

КС 2.15.1.6

Стрільба із зенітного кулемета з місця по повітряній цілі

Ціль: вертоліт (мішень № 25), що з'являється на 35 с на висоті 10-20 м.

Дальність до цілі: 1500-1300 м.

Кількість боеприпасів: для зенітного кулемета 20, з них 6 з трасуючими кулями.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль не менше ніж трьома кулями;

“добре” – уразити ціль двома кулями;

“задовільно” – уразити ціль.

КС 2.15.1.7

Стрільба з ПТРК по нерухомій цілі

Ціль: танк (мішень № 12), що з'являється на 40 с. Під час виконання вправи вночі ціль освітлюється.

Дальність до цілі: від визначеної тому, хто стріляє, вогневої позиції у межах $1/2 D_{\text{макс}} - D_{\text{макс}}$.

Кількість боєприпасів: 1 снаряд.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілі.

Моторесурси: 0,25 мотогодини.

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль;

“незадовільно” – не влучити у ціль.

КС 2.15.1.8

Стрільба з озброєння танка на великі відстані

Ціль:

блокпост – БМП (мішень № 14) та група піхоти – 6 ростових фігур (мішень № 8) на ділянці 75 м фронту і 75 м в глибину, нерухомі;

колона танків на рубежі розгортання у взводні колони – три танки (мішень № 12) на ділянці 40 м по фронту і 100 м в глибину, нерухомі;

протитанкова батарея на вогневій позиції – 6 протитанкових (безвіткатних) гармат (мішень № 11) на фронті 400 – 600 м, нерухомі.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		блокпост	колона танків на РРВК	протитанкова батарея на вогневій позиції
Гармата	вдень і вночі	2000 – 1600	2500 – 1800	6000 – 1500

Час на стрільбу: 8 хв.

Кількість боєприпасів:

для гармати артилерійських штатних пострілів – 25;

димових гранат – 3.

Моторесурс: 0,25 мотогодини.

Оцінка:

“відмінно” – пряме влучення в кожну ціль або знищення (руйнування) не менше 70% мішеней за 6 хв;

“добре” – пряме влучення в дві цілі або знищення (руйнування) не менше 60% мішеней за 7 хв;

“задовільно” – пряме влучення в одну ціль або знищення (руйнування) не менше 50% мішеней за 8 хв.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з заняттям раніше підготовленої позиції на відстані 150 м від РВВ. За командою керівника стрільби екіпажі висуваються на визначений рубіж. Після зайняття машинами вогневих позицій та доповіді про готовність до стрільби, керівник стрільби ставить вогневе завдання на ураження цілі, при цьому дальність до цілі не вказується.

Пристрілювання може проводитися під час стрільби з танків, що не мають СУВ, а також у тих випадках, коли стрільба ведеться в аварійних режимах роботи

СУВ. Пристрілювання дальності виконується захопленням цілі у вилку. При цьому керівник стрільби до відкриття вогню по радіо повідомляє (уточнює) екіпажам необхідні дані для введення в балістичні обчислювачі.

Час на стрільбу відраховується від моменту доповіді командирів танків “Ціль бачу” до доповіді “Стрільбу закінчив”. Стрільба ведеться осколочно-фугасним снарядом ОФ-26 з підривником В-429Е з установкою крана в положення “З”. Після виконання вогневого завдання екіпаж застосовує систему “ТУЧА” та висувається у вихідне положення.

КС 2.15.2.1

Стрільба з коротких зупинок по цілях, що з'являються та рухаються

Цілі:

танк (мішень № 12), що рухається фронтально під кутом до 25° на ділянці 250 – 300 м зі швидкістю 15 – 18 км/год (при стрільбі з нічним прицілом з'являється два рази по 20 с з проміжком 5 с);

БТР (мішень № 13а), що рухається флангово під кутом 60 – 90° до площини стрільби два рази (вперед, назад) зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється три рази по 10 с з проміжком 5 с;

Під час виконання вправ у горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися танком (мішень № 12) та БТР (мішень № 13), що з'являються два рази по 25 с з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		танк, що рухається фронтально	БТР	кулеметна обслуга
Вкладний ствол (гармата)	вдень і вночі	1100 – 900	1100 – 900	–
Спарений кулемет		–	–	500 – 300
Вкладний ствол (гармата)	з нічним прицілом	900 – 700	800 – 600	–
Спарений кулемет		–	–	500 – 300

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для вкладного ствола (гармати) замінників штатних артилерійських пострілів – 6;

для спареного кулемета – 15, з них 3 з трасуючими кулями.

Моторесурси: 1,8 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк, що рухається фронтально та БТР, що рухається флангово, не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі танк, що рухається фронтально, не менше ніж двома снарядами (кулями) та БТР, що рухається флангово;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк, що рухається фронтально.

Особливості виконання вправи

Рух танка – фронтальний. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 700 м.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи не повинен перевищувати 10 с.

КС 2.15.2.2

Флангова стрільба з ходу в умовах рейдових дій

Цілі:

танк (мішень № 12), що з'являється два рази по 25 с з виходом на вогневий рубіж під час здійснення маневру “вісімка”;

РПГ (мішень № 9), що з'являється два рази по 10 с з виходом на вогневий рубіж під час здійснення маневру “вісімка”;

група піхоти, що атакує, – чотири ростові фігури (мішень № 8), що з'являються два рази по 10 с з виходом на вогневий рубіж під час здійснення маневру “вісімка”.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		танк	РПГ	група піхоти
Гармата	вдень і вночі	1800 – 1500		
Вкладний ствол		1200 – 900	–	–
Спарений кулемет		–	300 – 200	300 – 200

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати (вкладного ствола) артилерійських штатних пострілів або їх замінників – 3;

для спареного кулемета – 50, з них 20 з трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурси: 1,0 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

”задовільно” – уразити танк.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується однією БМ на тактичному полі (танковій директрисі з розвертанням та рухом у зворотному напрямку під час здійснення маневру “вісімка”.

Після виходу на вогневий рубіж під час здійснення маневру “вісімка” екіпаж виявляє цілі та, не припиняючи рух, самостійно веде фланговий вогонь з ходу.

Після завершення показу всіх цілей екіпаж БМ застосовує систему “Туча”.

КС 2.15.2.3

Стрільба з ходу по цілях, що з'являються та рухаються

Цілі:

танк (мішень № 12), що з'являється два рази по 25 с з проміжком – 10 с; під час стрільби з вкладного ствола – танк (мішень № 12), що рухається фронтально під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 18 км/год на ділянці 250 – 300 м (під час стрільби з нічним прицілом з'являється два рази по 25 с з проміжком 10 с);

РПГ (мішень № 9), що з'являється три рази по 20 с з проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), рухається флангово під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м;

протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11), що з'являється два рази по 25 с з проміжком 10 с.

Під час виконання вправи в особливих умовах (глибокий сніг, вітер зі швидкістю більше 10 м/с) та у горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися танком (мішень № 12) безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з'являються два рази по 25 с з проміжком – 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		танк	РПГ	протитанкова (безвідкатна) гармата	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
Гармата	вдень і вночі	1800 – 1500 2200 – 2000	–	–	–
Вкладний ствол		1200 – 900	–	–	–
Спарений кулемет		–	600 – 400	–	900 – 700
Зенітний кулемет		–	–	700 – 500	–
Вкладний ствол	з нічним прицілом	800 – 600	–	–	–
Спарений кулемет		–	500 – 300	–	700 – 500

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу танка на рубіж припинення вогню – 4 хв 30 с.

Кількість боєприпасів:

для гармати (вкладного ствола) артилерійських штатних пострілів або їх замінників – 3;

для спареного кулемета – 35, з них 10 з трасуючими кулями;

для зенітного кулемета по протитанковій (безвідкатній) гарматі – 10, з них 3 з трасуючими кулями;

димових гранат – 3.

Моторесурси: 1,8 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, у тому числі танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“задовільно” – уразити три цілі, у тому числі танк.

Особливості виконання вправи

Рух танка – фронтальний. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 700 м.

Протитанкова (безвідкатна) гармата для стрільби із зенітного кулемета показується одночасно із РПГ. Стрільба по ній ведеться командиром танка зі свого штатного місця. Протитанкова (безвідкатна) гармата для стрільби із зенітного кулемета вночі освітлюється. Після завершення показу цілей та виходу танка на рубіж припинення вогню екіпаж застосовує систему “Туча”.

КС 2.15.2.4

Стрільба різними способами по цілях, що з'являються та рухаються зміною вогневих позицій

Цілі:

танк (мішень № 12), що рухається фронтально під кутом до 25° зі швидкістю 15 – 18 км/год на ділянці 300 – 250 м (під час стрільби з нічним прицілом з'являється два рази по 25 с з проміжком 10 с);

танк в окопі (мішень № 12б), що з'являється два рази по 25 с з проміжком 10 с;
безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається флангово під кутом 60-90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м.

Під час виконання вправи у горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися танком (мішень № 12) безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з'являються два рази по 25 с з проміжком – 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		танк	танк в окопі	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
Вкладний ствол (гармата)	вдень і вночі	1200 – 900	800 – 600	–
Спарений кулемет		–	–	900 – 700
Вкладний ствол (гармата)	з нічним прицілом	800 – 600	700 – 500	–
Спарений кулемет		–	–	700

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу танка на рубіж припинення вогню – 3 хв 20 с.

Кількість боеприпасів:

для гармати (вкладного ствола) артилерійських штатних пострілів або їх замінників – 6;

для спареного кулемета – 20, з них 6 з трасуючими кулями.

Моторесурси: 1,8 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому один із танків (танк) не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі уразити один із танків (танк) не менше ніж двома снарядами (кулями);

“задовільно” – уразити дві цілі.

Особливості виконання вправи

Рух танка – фронтальний. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 700 м.

Після подолання РВВ вогонь ведеться гарматою по танку (танку в окопі) з ходу до першої вогневої позиції, з місця по танку в окопі (танку), під час руху на РПВ безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі уражається з коротких зупинок.

5.9.2. Вправи контрольних стрільб

КС 3.15.1.1

Ведення вогню з місця по цілях, що з'являються та рухаються,
в умовах оборонного бою

Цілі:

танк (мішень № 12), що з'являється два рази по 25 с з проміжком 10 с; під час стрільби з вкладного ствола – танк (мішень № 12), що рухається фронтально під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 18 км/год на ділянці 250 – 300 м (під час стрільби вночі тільки з нічним прицілом – танк, що з'являється два рази по 25 с з проміжком 10 с);

РПГ (мішень № 9), що з'являється два рази по 20 с з проміжком 5 с;

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що з'являється три рази по 7 с (на 10 с вночі) з проміжком 5 с.

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається флангово під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м.

Під час виконання вправ у горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися танком (мішень № 12) і безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що з'являються два рази по 25 с з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		танк	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	група піхоти
Гармата	вдень і вночі	1800 – 1500	–	–	–
		2200 – 2000	–	–	–
Вкладний ствол	з нічним прицілом	1200 – 900	–	–	–
Спарений кулемет		–	600 – 400	900 – 700	700 – 500
Вкладний ствол	з нічним прицілом	800 – 600	–	–	–
Спарений кулемет		–	500 – 300	800 – 600	700 – 500

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для гармати (вкладного ствола) артилерійських штатних пострілів або їх замінників – 3;

для спареного кулемета – 50, з них 15 з трасуючими кулями;

димових гранат – 3.

Моторесурси: 0,3 мотогодини.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, у тому числі танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

”задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з раніше зайнятої вогневої позиції без руху БМ та, якщо є можливість, без запуску двигуна з використанням зовнішнього джерела живлення.

Ціль для стрільби з гармати з'являється першою.
Після завершенням показу цілей екіпаж застосовує систему “Туча”.

КС 3.15.2.1

Ведення вогню з ходу по цілях, що з'являються та рухаються,
в умовах наступального бою

Цілі:

танк (мішень № 12), що з'являється два рази по 25 с з проміжком 10 с; під час стрільби з вкладного ствола – танк (мішень № 12), що рухається фронтально під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 18 км/год на ділянці 250 – 300 м (під час стрільби вночі тільки з нічним прицілом – танк, що з'являється два рази по 25 с з проміжком 10 с);

РПГ (мішень № 9), що з'являється два рази по 20 с з проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається флангово під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м.

Під час виконання вправи у горах цілі, що рухаються, можуть замінюватися танком (мішень № 12) і безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з'являються два рази по 25 с з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі		
		танк	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
Гармата	вдень і вночі	1700 – 1400 2100 – 1800	–	–
Вкладний ствол		1200 – 900	–	–
Спарений кулемет		–	500 – 300	900 – 700
Вкладний ствол (гармата)	з нічним прицілом	800 – 600	–	–
Спарений кулемет		–	500 – 300	700 – 500

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу танка на рубіж припинення вогню – 2 хв 55 с (під час стрільби з вкладного ствола – 3 хв 05 с).

Кількість боеприпасів:

для гармати (вкладного ствола) артилерійських штатних пострілів або їх замінників – 3;

для спареного кулемета – 35, з них 10 з трасуючими кулями;

димових гранат – 3.

Моторесурси: 1,8 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк.

Особливості виконання вправи

Рух танка – фронтальний. Відстань від РВВ до рубежу припинення вогню – 700 м.

Після завершення показу всіх цілей та виходу танка на рубіж припинення вогню екіпаж застосовує систему “Туча”.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи з однієї вогневої позиції становить 10 с.

КС 3.15.2.2

Ведення вогню з ходу та коротких зупинок по цілях, що з'являються, в умовах рейдових дій та в населених пунктах

Цілі:

танк в окопі (мішень № 12б), що з'являється три рази по 20 с з проміжком 10 с;

танк (мішень № 12), що з'являється два рази по 25 с з проміжком 10 с;

обслуга ПТРК – ПТРК в окопі (мішень № 9в) та група піхоти – дві поясні фігури (мішень № 7) на одному рубежі, що з'являється одночасно чотири рази по 7 с з проміжком 5 с;

група піхоти в будівлі – дві поясні фігури (мішень №7) у вікні двоповерхової будівлі, що з'являються чотири рази по 7 с з проміжком 10 с, або вертоліт (мішень № 25), що з'являється на 35 с на висоті 10-20 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі			
		танк в окопі	танк	обслуга ПТРК	група піхоти в будівлі (вертоліт)
Гармата	вдень і вночі	1300 – 1200	1600 – 1500	–	–
	вночі з нічним прицілом	1100 – 1000	–	–	–
Спарений кулемет	вдень і вночі з нічним прицілом	–	–	600 – 400	–
Зенітний кулемет	вдень	–	–	–	1200 – 1000 (600 – 800)

Час на стрільбу: обмежується часом руху і показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для гармати штатних артилерійських пострілів – 6;

для спареного кулемета – 60, з них 20 із трасуючими кулями;

для зенітного кулемета – 20, з них 7 із трасуючими кулями

димових гранат – 1.

Моторесурс: 3 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк в окопі та танк не менше ніж двома снарядами кожному;

“добре” – уразити три цілі, у тому числі танк в окопі та танк не менше ніж одним снарядом кожному;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк в окопі та танк не менше ніж одним снарядом.

Особливості виконання вправи

Спочатку здійснюється стрільба по мішені № 12 під час флангового руху танка, в подальшому стрільба ведеться під час фронтального руху.

Стрільба з зенітного кулемета ведеться командиром танка з короткої зупинки.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи з однієї вогневої позиції становить 10 с.

Після завершення показу цілей екіпаж танка застосовує систему “Туча”.

6. Порядок метання ручних гранат та умови вправ

6.1. Призначення та особливості організації виконання вправ з метання ручних гранат.

6.1.1. Навчальні вправи з метання ручних гранат призначені для навчання особового складу метанню ручних наступальних та оборонних гранат з різних положень у пішому порядку та з БМ.

Вправи з метання ручних гранат виконуються:

бойовими гранатами – тільки вдень на навчальному місці для метання бойових гранат під керівництвом командира роти (батареї), викладача;

навчально-імітаційними гранатами – вдень і вночі на обладнаному відповідно до додатка 15 до Курсу стрільб навчальному місці вогневого містечка (тилового району стрільбища, директриси) під керівництвом командира відділення, сержанта-інструктора.

Прийоми та правила метання ручних гранат викладено у Настанові зі стрілецької справи “Ручні гранати”.

Перед виконанням вправ з метання навчально-імітаційних гранат тими, хто навчається, вивчаються вимоги безпеки, будова гранат, правила поведження з ними, прийоми і правила метання.

Навчально-імітаційні гранати, які застосовуються для метання, за масою та формою повинні відповідати бойовим, мати навчальний запал із запобіжною чекою і бути справними.

До виконання вправи з метання бойової гранати допускаються ті, що засвоїли правила поведження з гранатами та виконали підготовчі вправи.

Ті, хто навчається, та керівник під час метання ручних гранат повинні бути в засобах індивідуального бронезахисту (шолом, бронежилет), а екіпажі бойових машин під час метання гранат з БМ повинні бути у шоломофонах та бронежилетах для екіпажів (екіпажі танків без бронежилетів).

Зброя стрільця під час метання гранати повинна бути у положенні, що забезпечує її негайне застосування.

Ділянка для метання бойових гранат обладнується відповідно до додатка 16 до Курсу стрільб та вибирається так, щоб під час метання ручних наступальних та кумулятивних (оборонних) гранат у радіусі не менше 150 м (300 м) від місця можливого розриву гранат не було людей, тварин або об’єктів, які можуть бути уражені осколками гранат. Вона повинна бути позначена по периметру червоними прапорцями та покажчиками з відповідними попереджувальними написами. Крім того, у деяких випадках можуть виставлятися додаткові пости оточення.

Навчальне місце для метання бойових гранат містить у собі такі елементи: вихідне положення, обладнане укриттям (окопом), для чергової зміни тих, хто навчається;

пункт видачі гранат і запалів до них (пункт боєпостачання);

рубіж метання з окопом для захисту тих, хто метає, і керівника;

мішеневе поле;

тиловий район, обладнаний стендами, на яких відображено будову гранат, умови виконання вправ та вимог безпеки під час метання гранат.

Вихідне положення з укриттям для чергової зміни тих, хто навчається, та пунктом боєпостачання обладнується на безпечному віддаленні від рубежу метання бойових гранат і позначається відповідними покажчиками білого кольору.

Пункт видачі гранат і запалів до них (пункт боєпостачання) обладнується на вихідному рубежі в укритті (окопі).

Рубіж метання бойових гранат позначається відповідними покажчиками червоного кольору.

Між рубежем метання і вихідним положенням повинен бути встановлений радіо- або телефонний зв'язок.

Окоп, по якому метається граната, копається завдовжки 10 м і завглибшки 40–50 см.

6.1.2. Порядок виконання вправ з метання ручних гранат.

У вихідному положенні керівник повідомляє особовому складу тему, мету і порядок проведення заняття; перевіряє знання тими, хто навчається, вимог безпеки, правил поведінки з бойовою гранатою та умов вправи; повідомляє черговість виконання вправи, розподіляє тих, хто навчається, по змінах і призначає старших змін; після цього наказує першому, хто виконує вправу, отримати ручну гранату і вийти на вихідне положення, черговій зміні підготуватися до виконання вправи і зайняти укриття, а решті особового складу підрозділу приступити до занять на навчальних місцях у тиловому районі.

Той, хто навчається, отримавши гранату і запал до неї, оглядає їх, укладає в кишеню бронежилету для гранат (сумку для гранат) та виходить на вихідне положення, а чергова зміна займає місця в укритті у вихідному положенні.

Переконавшись, що на ділянці для метання гранат і поблизу неї відсутні люди, тварини або машини, керівник визначає тому, хто метає гранату, напрямок та порядок метання.

Під час виконання навчальної вправи з ходу в пішому порядку:

керівник визначає тому, хто навчається, вогневу позицію, положення для стрільби та подає команду “Вогнева позиція – ___ м попереду, положення для стрільби (лежачи, з коліна, стоячи). До бою”. Той, хто навчається, займає визначену вогневу позицію, заряджає зброю холостими патронами (або імітує заряджання зброї) і доповідає: “Такий-то, до бою готовий”. Далі керівник подає команду: “Підготувати гранату”. Той, хто навчається, вигвинчує пробку з корпусу гранати, загвинчує запал і доповідає: “Такий-то, до метання гранати готовий”;

керівник, переконавшись у готовності того, хто навчається, та в безпеці метання гранати, подає команду: “В атаку – вперед, гранатою – вогонь”, за цією командою той, хто навчається, самостійно на ходу бере гранату в праву (ліву) руку і пальцями щільно притискає спусковий важіль до корпусу гранати, продовжуючи щільно притискати спусковий важіль, іншою рукою стискає (випрямляє) кінці

запобіжної чеки і за кільце пальцем висмикує її з запалу, з виходом на рубіж метання замахається і метає гранату в ціль;

після метання гранати зупиняється, відставивши праву (ліву) ногу назад, опускається на праве (ліве) коліно і присідає на підбор, гомілка лівої (правої) ноги при цьому повинна залишитися у вертикальному положенні, а праве (ліве) коліно бути притиснутим до підбора лівої (правої) ноги, укриває незахищені частини тіла (шоломом, зброєю і протигазом), після вибуху гранати завершує атаку цілі;

за командою керівника “Стій. Розряджай” той, хто навчається, приймає положення для стрільби лежачи, розряджає зброю і доповідає: “Зброя розряджена, поставлена на запобіжник”. Після закінчення вправи та огляду зброї керівник повертає того, хто навчається, у вихідне положення, оглядає ціль і проводить розбір його дій.

Під час виконання навчальної вправи з місця в пішому порядку:

керівник подає команду: “Вогнева позиція – ___ м попереду, положення для метання (лежачи, з коліна, стоячи). До бою”. Той, хто навчається, займає визначену вогневу позицію, заряджає зброю холостими набоями (або імітує заряджання зброї) і доповідає: ”Такий-то до бою готовий”. Далі керівник подає команду: “Підготувати гранату (Підготувати кумулятивну гранату)” Той, хто навчається, вигвинчує пробку з корпусу гранати, загвинчує запал (для кумулятивної гранати – вигвинчує рукоятку з корпусу, вставляє запал в трубку кришки корпусу гранати, загвинчує рукоятку на корпус гранати) і доповідає: “Такий-то до метання гранати готовий”. Керівник, переконавшись у готовності того, хто навчається, та в безпеці метання гранати, подає команду “Гранатою – вогонь (По танку, кумулятивною гранатою, вогонь)”. За цією командою той, хто навчається, самостійно бере гранату в праву (ліву) руку і пальцями щільно притискає спусковий важіль до корпусу гранати; продовжуючи щільно притискати спусковий важіль, іншою рукою стискає (випрямляє) кінці запобіжної чеки і за кільце пальцем висмикує її з запалу (для кумулятивної гранати – самостійно бере гранату в праву (ліву) руку і пальцями щільно притискає відкидну планку до рукоятки, іншою рукою стискає (випрямляє) кінці запобіжної чеки і за кільце пальцем висмикує її з запалу), замахається і метає гранату в ціль;

після метання гранати укривається в окопі (за укриттям; нахиляє голову прикриваючись шоломом, під час метання гранати – лежачи), а після вибуху гранати обстрілює (імітує обстріл) цілі (під час метання кумулятивної гранати – імітує ведення вогню з особистої зброї по екіпажу БМ противника);

за командою керівника “Припинити вогонь. Розряджай” приймає положення для стрільби стоячи з окопу, розряджає зброю і доповідає: “Зброя розряджена, поставлена на запобіжник”. Після закінчення вправи та огляду зброї керівник повертає того, хто навчається, у вихідне положення, оглядає ціль і проводить розбір його дій.

За командою керівника той, хто виконав вправу, вибуває у тилловий район, а наступний – на рубіж метання ручної гранати.

Під час виконання вправ з БМ (навчальної башти БМ, макета БМ) ручні гранати можуть метатися через вихідні люки, розміщені у верхній частині БМ (крім люка механіка-водія, водія). Той, хто навчається, з чергової зміни перебуває на безпечному віддаленні від БМ і за командою керівника “Такому-то до машини” прямує до БМ та стає позаду за 4 м від неї.

Керівник, переконавшись у готовності того, хто навчається, та в безпеці виконання вправи, подає команду: “До бою”. Той, хто навчається, займає визначене

для нього місце у БМ. Далі керівник подає команду: “Підготувати гранату”. Той, хто навчається, вигвинчує пробку з корпусу гранати, загвинчує запал та укладає гранату з запалом на штатне місце, веде спостереження і доповідає: “Такий-то до метання гранати готовий”.

Керівник подає команду: “Гранату до бою”. За цією командою той, хто навчається, знімає зі стопора рукоятку замка кришки люка, виймає гранату та доповідає: “Граната готова”. Керівник, переконавшись у готовності того, хто навчається, до метання гранати (під час виконання вправи з ходу попередньо подає команду на рух макету БМ), подає команду: “По піхоті праворуч (попереду, ліворуч) гранатою – вогонь”. За цією командою той, хто навчається, тримаючи гранату в правій (лівій) руці, пальцями щільно притискає спусковий важіль до корпусу гранати, продовжуючи щільно притискати спусковий важіль, іншою рукою стискає (випрямляє) кінці запобіжної чеки і за кільце пальцем висмикує її з запалу, потім відчиняє люк, метає гранату в ціль та зачиняє люк.

Після метання гранати (під час виконання вправи на ходу – зупинки макета БМ) керівник подає команду: “До машини”, той, хто навчається, займає вихідне положення позаду за 4 м від БМ (макета БМ)

Після закінчення вправи керівник оглядає ціль і проводить розбір дій того, хто навчається.

Влучення гранати в ціль визначається за місцем розриву бойової гранати (імітаційного запалу навчально-імітаційної гранати).

Завершується заняття перевіркою керівником на пункті боєпостачання кількості гранат, що залишилися, та кілець із запобіжною чекою, проведенням загального розбору і повідомленням оцінки підрозділу.

Під час метання навчально-імітаційних ручних гранат організовується спостереження за місцем падіння гранати, їх збирання та підготовка до повторного метання. Якщо під час метання навчально-імітаційної або бойової гранати запобіжну чеку із запалу не було витягнуто, влучення гранати у ціль не зараховується.

6.1.3. Під час виконання вправ у горах ручні гранати метаються знизу вгору та згори вниз. Для запобігання скочуванню ручних гранат місця розташування цілей і рубіж метання бойової гранати повинні бути обладнані насипами (бар’єрами) з ґрунту або каміння, колодами, траншеями.

6.1.4. Під час виконання вправ з метання ручних гранат в будівлі дотримуються того ж порядку, що й під час виконання навчальної вправи з місця в пішому порядку, за винятком таких особливостей:

вогнева позиція визначається поряд (або за 1 – 2 м) з дверима (проломом, тощо);

метання ручної гранати здійснюється в двері, проломи або діри в стінах способом “прямої руки збоку (знизу) та від себе”;

зачистка кімнати здійснюється відразу ж за розривом ручної гранати.

6.2. Вправи з метання ручних гранат в пішому порядку та з бойових машин

6.2.1. Початкові вправи з метання навчально-імітаційних (навчальних протитанкових) гранат

КС 4.16.1.1

Метання ручної оборонної гранати з місця в пішому порядку

Ціль: група піхоти, що атакує, – три ростові фігури (мішень № 8) в позначеному на відкритій місцевості габариті по фронту 10 м та в глибину 5 м, що розбивається у глибину на три частини: центральну – глибиною 1 м, ближню та дальню – глибиною по 2 м. Дві мішені встановлюються всередині центральної частини габариту, одна – всередині дальньої частини (вночі мішені підсвічуються).

Дальність до цілі: 25 м.

Час: не більше 30 с від команди “Гранатою – вогонь” до вибуху гранати.

Кількість гранат: навчально-імітаційна – 1.

Положення для метання: визначається керівником заняття (лежачи, з коліна, стоячи).

Оцінка:

“відмінно” – влучити у центральну частину габариту;

“добре” – влучити у дальню частину габариту;

“задовільно” – влучити у ближню частину габариту.

КС 4.16.1.2

Швидкісне метання ручної оборонної гранати з місця із-за укриття

Цілі: група піхоти, що атакує, – три ростові фігури (мішень № 8), в позначеному на відкритій місцевості габариті по фронту 10 м та в глибину 5 м, що розбивається у глибину на три частини: центральну – глибиною 1 м, ближню та дальню – глибиною по 2 м. Дві мішені встановлюються всередині центральної частини габариту, одна – всередині дальньої частини, або група піхоти, що атакує – три ростові фігури (мішень № 8) на відкритій місцевості, що розбивається на три кола всередині один одного: перше коло – радіусом 6 м, друге – радіусом 4 м, третє – радіусом 2 м. Мішені встановлюються в центральному колі радіусом 2 м (вночі мішені підсвічуються).

Дальність до цілі: 25 м.

Час: не більше 15 с від команди “Гранатами – вогонь” до вибуху гранат.

Кількість гранат: навчально-імітаційна – 2.

Положення для метання: визначається керівником заняття (лежачи, з коліна, стоячи) праворуч (ліворуч) від укриття (автомобіля, БМ).

Оцінка:

“відмінно” – влучити у центральну частину габариту двома гранатами (або влучити двома гранатами в коло радіусом 2 м) за 10 с;

“добре” – влучити в габарит двома гранатами (або влучити двома гранатами у коло радіусом 6 м) за 12 с;

“задовільно” – влучити в габарит однією гранатою (або влучити однією гранатою у коло радіусом 6 м) за 15 с.

Особливості виконання вправи

Оцінка знижується на один бал, якщо після метання гранат не прийнято положення для стрільби лежачи.

Час відраховується від команди “Гранатою – вогонь” до вибуху другої гранати.

КС 4.16.1.3

Метання ручної кумулятивної гранати з місця по танку (БМ), що рухається

Цілі:

танк, що атакує з фронту, – танк* (макет БМ), що рухається фронтально до окопу на ділянці 60 м;

піхота, що атакує за танком, – дві ростові фігури (мішень № 8), що з'являються на 10 с;

екіпаж танка (БМ), що спішився, – дві поясні фігури (мішень № 7), що з'являються на 15 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	танк, що атакує з фронту	піхота, що атакує за танком	екіпаж танка (БМ), що спішився
Автомат, ручний кулемет, (кулемет)		35	25
Навчальна протитанкова граната	20 – 15		

Час: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боєприпасів та гранат:

холості набої – 15, що споряджаються в два магазини;

навчальна протитанкова граната (УПГ-8) – 2.

Положення для метання: на вибір того, хто метає гранату, в окопі для стрільби (лежачи, з коліна, стоячи).

Моторесурс: 0,2 км.

Оцінка:

під час виконання вправи навчальною протитанковою гранатою:

“відмінно” – влучити в башту БМ (макета БМ);

“добре” – влучити в кормову частину БМ (макета БМ);

“задовільно” – влучити в носову частину БМ (макета БМ);

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на ділянці тактичного поля, військового стрільбища або директрисі бойових машин, яка підготовлена до руху БМ (макету БМ) та обладнана окопами для стрільби, стоячи, з коліна, лежачи на маршруті руху БМ.

Той, хто навчається, займає вогневу позицію в окопі, готується до стрільби у визначеному положенні та спостерігає у визначеному секторі за рухом танка (макета БМ). За командою керівника стрільби "По танку та групі піхоти, що атакують з фронту – вогонь" той, хто навчається, веде вогонь зі стрілецької зброї та відсікає піхоту противника від танка. З наближенням танка (макета БМ) на відстань кидка той, хто навчається, самостійно метає першу навчальну протитанкову гранату по танку, що наближається. Під час проходження танком (макетом БМ) над окопом той, хто навчається, укривається в окопі та готується до метання другої навчальної протитанкової гранати. Після подолання танком (макетом БМ) окопу, той, хто навчається, метає другу навчальну протитанкову гранату по танку, що віддаляється (прорвався) в глибину оборонної позиції.

* Під танком слід вважати реальний (дійсний) зразок ОБТ (танк, САУ) або макет ОБТ, виготовлений в реальну величину, що рухається на візку.

Найменша дальність метання гранати по танку (макету БМ) – 10 м (позначається покажчиком). Після метання другої навчальної протитанкової гранати, той, хто навчається, веде вогонь зі стрілецької зброї з окопу по екіпажу танка (БМ) противника, що спішився (покинув БМ). Режим ведення вогню – одиночними пострілами (під час стрільби з насадками для холостої стрільби – короткими чергами).

КС 4.16.1.4

Метання ручної оборонної гранати з місця з БМ (навчальної башти БМ, макета БМ)

Ціль: група піхоти, що атакує, – три ростові фігури (мішень № 8) на відкритій місцевості, що розбивається на три кола всередині один одного: перше коло – радіусом 6 м, друге – радіусом 4 м, третє – радіусом 2 м. Мішені встановлюються в центральному колі радіусом 2 м (вночі мішені підсвічуються).

Дальність до цілі: від БМ до центру центрального кола – 25 м.

Час: 10 с від команди “Гранатою – вогонь” до зачинення люка.

Кількість гранат: навчально-імітаційна – 1.

Положення для метання: з люка БМ (навчальної башти або макета БМ).

Оцінка:

“відмінно” – влучити у коло радіусом 2 м;

“добре” – влучити у коло радіусом 4 м;

“задовільно” – влучити у коло радіусом 6 м.

КС 4.16.2.1

Метання ручної гранати в будівлі (будівлю)

Ціль:

група піхоти, що обороняється в приміщенні, – два стрільці за укриттям – грудна фігура (мішень № 6) і поясна фігура (мішень № 7а) в центральній частині габариту, що розташовуються в куті приміщення, та стрілець – поясна фігура (мішень № 7а) в габариті радіусом 1 м, що розташована в протилежній частині приміщення.

Дальність до цілі: 20 – 5 м.

Час: не більше 10 с від команди “Гранатою – вогонь” до вибуху гранати.

Кількість боеприпасів та гранат:

холості набої – 15;

навчально-імітаційна граната – 1.

Положення для метання: визначається керівником заняття (із-за укриття (стіни) стоячи або з коліна).

Оцінка:

“відмінно” – влучити у центральну частину габариту за укриттям радіусом 3 м;

“добре” – влучити у ближню частину габариту перед укриттям радіусом 5 м;

“задовільно” – влучити у габарит стрільця радіусом 1 м.

Оцінка за виконання вправи знижується на 1 бал, якщо:

зачистка кімнати велась не відразу після розриву гранати;

проникнення в приміщення (пригнувшись і ривком) без різкого відходу в бік від входу (дверей, пролому тощо);

не вівся вогонь чергами по противнику та всіх затемнених місцях.

Вправа оцінюється “незадовільно” незалежно від результатів метання гранати, якщо вхід в будинок здійснювався до розриву навчально-імітаційної гранати.

Особливості виконання вправи

За командами керівника “Вогнева позиція – біля дверей (пролому) за укриттям. До бою” і “Підготувати гранату” той, хто навчається, займає визначену вогневу позицію та готується до стрільби і метання гранати.

За командою керівника “Гранатою – вогонь (по групі піхоти в приміщенні, будівлі) той, хто навчається, приховано спостерігає з-за рогу дверей (в пролом) та із виявленням цілі метає гранату, а після вибуху гранати стрімко вривається у приміщення та здійснює його зачистку.

Місцеположення цілі для стрільби з автомата може змінюватися за рішенням керівника стрільби для виконання вправи наступним тим, хто навчається.

КС 4.16.2.2

Метання наступальної ручної гранати на ходу в пішому порядку

Ціль: піхота, що обороняється, – три грудні фігури (мішень № 6) в траншеї (окопі), що розташована в центральній частині габариту по фронту 10 м та в глибину 5 м, що розбивається у глибину на три частини: центральну – глибиною 1 м, ближню та дальню – глибиною по 2 м (вночі мішені підсвічуються).

Дальність до цілі: 25-20 м.

Час: не більше 30 с від команди “В атаку – вперед, гранатою – вогонь” до моменту подолання траншеї та зайняття положення для стрільби лежачи.

Кількість гранат: навчально-імітаційна – 1.

Положення для метання: на ходу.

Оцінка:

“відмінно” – влучити у траншею;

“добре” – влучити у дальню частину габариту;

“задовільно” – влучити у ближню частину габариту.

КС 4.16.2.3

Метання наступальної ручної гранати з БМ (навчальної башти БМ, макета БМ) з ходу

Ціль: група піхоти, що атакує, – три ростові фігури (мішень № 8) на відкритій місцевості, що розбивається на три кола всередині один одного: перше коло – радіусом 6 м, друге – радіусом 4 м, третє – радіусом 2 м. Мішені встановлюються в центральному колі радіусом 2 м (вночі мішені підсвічуються).

Дальність до цілі: від БМ до центру центрального кола – 25 – 20 м.

Час: 10 с від команди “Гранатою – вогонь” до зачинення люка.

Кількість гранат: навчально-імітаційна – 1.

Положення для метання: з люка БМ (навчальної башти або макета БМ), що рухається.

Оцінка:

“відмінно” – влучити у коло радіусом 2 м;

“добре” – влучити у коло радіусом 4 м;

“задовільно” – влучити у коло радіусом 6 м.

6.2.2. Навчальні вправи з метання бойових (кумулятивних) гранат

КС 5.16.1.1

Метання ручної гранати з місця в пішому порядку

Ціль: група піхоти, що атакує, – три ростові фігури (мішень № 8) в позначеному на відкритій місцевості габариті по фронту 10 м та в глибину 5 м, що розбивається у глибину на три частини: центральну – глибиною 1 м, ближню та дальню – глибиною по 2 м. Дві мішені встановлюються всередині центральної частини габариту, одна – всередині дальньої частини (вночі мішені освітлюються).

Дальність до цілі: 25 м.

Час: не більше 30 с від команди “Гранатою – вогонь” до вибуху гранати.

Кількість гранат: бойова – 1.

Положення для метання: стоячи з окопу.

Оцінка:

“відмінно” – влучити у центральну частину габариту;

“добре” – влучити у дальню частину габариту;

“задовільно” – влучити у ближню частину габариту.

КС 5.16.1.2

Метання ручної кумулятивної гранати після пересування з місця по нерухомій цілі

Ціль: танк в окопі – танк* в габариті, що розбивається у глибину на три частини: центральну – глибиною 2,5 м, ближню та дальню – глибиною 2,25 м.

Дальність до цілі: 20-15 м.

Час: не більше 30 с від команди “Гранатою вогонь” до розриву гранати.

Кількість гранат: бойова кумулятивна – 1.

Положення для метання: стоячи з окопу.

Оцінка:

“відмінно” – влучити у центральну частину габариту;

“добре” – влучити в дальню частину габариту;

“задовільно” – влучити у ближню частину габариту.

7. Ведення розвідки цілей, визначення дальності та цілевказання

7.1. Вправи з розвідки цілей призначені для навчання спостереженню у бою, виявленню та розпізнаванню цілей і визначенню дальностей до них різними способами, напрямку, швидкості руху цілей та цілевказанню.

Вправи відпрацьовуються у ході кожного вогневого тренування та вправ стрільб на навчальному місці, обладнаному мішеневим полем з цілями, що з’являються та рухаються, на дальностях дійсного вогню. Під час виконання вправ на вогневих містечках, де глибина мішеневого поля не дозволяє встановлювати мішені на визначені в умовах вправ дальності, дозволяється зменшувати дальність до них, одночасно зменшивши розміри мішеней на відповідну величину.

Для визначення дальності окомірним способом та за допомогою прицілу-далекоміра мішені (макети) виставляються натурального розміру, для визначення дальності по кутовій величині цілі допускається виставлення зменшених розмірів.

* Під танком розуміється дійсний (реальний) несправний зразок ОБТ (танк, САУ), що не підлягає відновленню або макет танка (САУ).

Мішені, які позначають цілі, що рухаються, встановлюються на візках шляхопроводів вогневих містечок і можуть позначатися макетами бойової техніки та мішенями (фронтальної чи бортової конфігурації).

Цілі (мішені), що з'являються, у вправах виставляються у секторі 40-60°.

Кожна ціль встановлюється на двох-трьох рубежах, щоб забезпечувалася можливість зміни послідовності та дальності показу цілей для кожної зміни тих, хто навчається.

За відсутності мішеневого поля потрібної глибини допускається мати роздільні ділянки з цілями, що з'являються та рухаються. У цьому випадку вправи відпрацьовуються на роздільних ділянках або послідовно, як самостійні вправи, кожна на своїй ділянці.

Перед виконанням вправ необхідне вивчення: приладів стрільби та спостереження, способів визначення дальностей та цілевказань, макетів (зразків мішеней) бойової техніки, характерних розвідувальних ознак розташування особового складу, розрахунків і вогневих засобів.

Вправи відпрацьовуються у складі відділень, а з екіпажами БМ – і в складі взводу.

7.2. Оцінка за виконання вправи визначається залежно від умов вправи за кількістю виявлених та розпізнаних цілей, а також правильно поданим цілевказанням.

Цілевказання вважається правильно поданим, якщо точно зазначені: тип, місцезнаходження, характер дії (положення, напрямок та швидкість руху) цілі та дальність до неї.

Характер дій цілі вважається визначеним, якщо правильно визначений напрямок руху цілі (фронтальний, фланговий, косий, від фронту, до фронту, праворуч-ліворуч, ліворуч-праворуч) та помилка у вимірі швидкості руху цілі становить не більше 5 км/год для бойової та іншої техніки і не більше 2 м/с для живої сили.

При визначенні дальності до цілі окомірним способом і за шкалами прицілу (приладу) точність виміру дальності оцінюється:

“відмінно” – якщо помилка виміру становить не більше 25 м (50 м вночі) дійсної дальності до живої сили і не більше 50 м (100 м вночі) до бойової та іншої техніки;

“добре” – якщо помилка виміру становить не більше 50 м (75 м вночі) дійсної дальності до живої сили і не більше 100 м (150 м вночі) до бойової та іншої техніки;

“задовільно” – якщо помилка становить не більше 75 м (100 м вночі) дійсної дальності до живої сили і не більше 150 м (200 м вночі) до бойової та іншої техніки.

Під час визначення дальності до цілі далекоміром допустима помилка залежить від типу далекоміра та точності виміру дальності до цілі і оцінюється: “виконав” або “не виконав”.

7.3. З початком заняття командир підрозділу (керівник заняття):

повідомляє тему, мету та порядок проведення заняття;

перевіряє знання тими, хто навчається, основних положень Курсу стрільб, умов виконання вправ та вимог безпеки;

ставить командирам взводів (відділень) і тим, хто навчаються, бойове завдання залежно від умов вправи.

Під час постановки завдання керівник вводить тих, хто навчається, у тактичну обстановку, визначає орієнтири, положення та характер дій противника, місце розвідки, сектор спостереження та порядок доповіді про результати розвідки.

Командири БМ перед початком виконання вправи екіпажем визначають (уточнюють) сектори спостереження кожному члену екіпажу.

Забороняється вказувати тим, хто навчається, місця розташування цілей та порядок їх показу.

Після постановки завдання тим, хто навчається, зайняття ними зазначених місць, перевірки зв'язку з екіпажами БМ та доповіді про готовність керівник подає команду: “До розвідки цілей приступити”, за якою оператор починає показ цілей, а ті, хто навчається, починають виконувати вправи. Показ цілей дозволяється здійснювати як послідовно, так і одночасно.

Результати розвідки цілей ті, хто навчається, записують в оціночній відомості розвідки цілей спостереженням або доповідають керівнику усно в міру виявлення. Після закінчення виконання вправи керівник проводить короткий розбір та повідомляє оцінку кожному тому, хто навчається (екіпажу бойової машини).

Командирам підрозділів дозволяється вносити до умов вправ різні доповнення та зміни. При цьому повинно враховуватися те озброєння та бойова техніка, що знаходяться на озброєнні підрозділу, рівень підготовки особового складу, наявність та стан навчальної матеріально-технічної бази.

У ході виконання вправ з розвідки цілей командирам підрозділів дозволяється використовувати дійсні зразки БПЛА, для виявлення та розпізнавання цілей, визначення дальностей та характеру дій для стрільби напівпрямою та непрямую наводкою на великі відстані. В якості цілей можуть використовуватися реальні зразки техніки в режимі реального часу. Перед виконанням вправи із використанням БПЛА особовий склад повинен вивчити його характеристики та можливості.

У навчальних підрозділах, військових частинах, ВВНЗ вправи з розвідки цілей розробляються навчальними частинами (циклами, кафедрами) щодо умов вправ з навчальних стрільб, що виконуються.

7.4. Вправи з розвідки цілей та цілевказання

1-а вправа

Визначення типу та місцезнаходження цілей різними способами

Цілі та дальності до них:

танк (мішень № 12), дальність – 1600 – 1400 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

БМП (мішень № 14), дальність – 900 – 600 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

РПГ (мішень № 9), дальність – 600 – 400 м, час показу – 40 с вдень (50 с вночі);

кулеметна обслуга (мішень № 10а), дальність – 400 – 200 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

піхота, що залягла (два стрільці), – грудна фігура (мішень № 6) на фронті не менше 6 м, дальність – 200 – 100 м, час показу – 20 с вдень (30 с вночі).

Час на виконання вправи: обмежується часом показу цілей.

Оцінка:

“відмінно” – якщо правильно визначено тип і місцезнаходження не менше п'яти цілей;

“добре” – якщо правильно визначено тип і місцезнаходження не менше чотирьох цілей;

“задовільно” – якщо правильно визначено тип і місцезнаходження не менше трьох цілей.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з відпрацюванням цілевказання (без визначення характеру дій та дальності до цілі) різними способами: від орієнтирів (місцевих предметів); від напрямку умовного руху (напряму стрільби); по баштовому кутоміру (лімбу спостережного приладу); наведенням зброї в ціль (з використанням системи командирського цілевказання). На одному занятті відпрацьовується, як правило, один спосіб цілевказання.

Стрільці, кулеметники, гранатометники вправу відпрацьовують у складі своїх відділень (поста спостереження і підслуховування) з окопу, обладнаного для стрільби; члени екіпажу БМ – з БМ в окопі (на рамі коливання, навчальному місці вогневого містечка).

Вночі визначення дальності здійснюється за спалахами і звуками, що імітують постріли відповідних зразків озброєння.

Зразки форми доповіді (запису) результатів розвідки (спостереження):

“Орієнтир 1-й, ліворуч 0–10, ближче 100, танк”;

“Розвилка дороги, ближче 200, БМП”;

“35–00, на узліссі, ближче 150, кулеметна обслуга”.

2-а вправа

Визначення дальності до цілі окомірним способом

Цілі та дальності до них:

танк в окопі (мішень № 12б), дальність – 1400 – 1200 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

БМП (мішень № 14), дальність – 1200 – 1100 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

РПГ в окопі (мішень № 9а), дальність – 500 – 300 м, час показу – 30 с вдень (20 с вночі);

ростова фігура (мішень № 8), дальність – 400 – 200 м, час показу – 30 с вдень (20 с вночі).

Час на виконання вправи: обмежується часом показу цілей.

Оцінка:

“відмінно” – точно визначити дальності до чотирьох цілей, при цьому не менше ніж до двох цілей на оцінку “відмінно”;

“добре” – точно визначити дальність до трьох цілей;

“задовільно” – точно визначити дальність до двох цілей.

Особливості виконання вправи

Дальність до цілей визначається тими, хто навчається, такими способами: за ступенем видимості, порівнянням відомої відстані між місцевими предметами (орієнтирами) з невідомою відстанню до цілі. Для цього на мішеневому полі виставляються два місцевих предмети, наприклад макети телеграфних стовпів з відстанню 100 м між ними тощо.

Вправа відпрацьовується під час перебування тих, хто навчається, в окопі (на посту спостереження і підслуховування), а екіпажі БМ – у машинах.

Вночі визначення дальності здійснюється за спалахами і звуками, що імітують постріли відповідних зразків озброєння.

Зразок форми доповіді (запису) результатів розвідки (спостереження):

Зразок форми доповіді (запису) результатів розвідки:

“Орієнтир 1-й, ліворуч 0–10, ближче 100, танк в окопі, 1300”;

“Розвилка дороги, далі 200, РПГ, 400”;

“35–00, на узліссі, ростова фігура, 300”.

3-я вправа

Визначення дальності до цілі за її кутовим розміром і за допомогою далекомірної шкали прицілу (приладу спостереження)

Цілі та дальності до них:

танк (мішень № 12), дальність – 1400 – 1200 м, час показу – 30 с вдень (40 с вночі);

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби на ділянці 200 м зі швидкістю 15 – 20 км/год, дальність – 800 – 600 м;

ручний кулемет (мішень № 10), дальність – 700-500 м, час показу – 40 с вдень (50 с вночі);

група піхоти, що атакує (відходить)– дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м, дальність – 400 – 300 м.

Час на виконання вправи: обмежується часом показу цілей.

Оцінка:

“відмінно” – точно визначити дальність до всіх цілей, при цьому не менше ніж до трьох цілей на оцінку “відмінно”;

“добре” – правильно визначити дальність до трьох цілей, при цьому не менше ніж до двох цілей на оцінку, не нижче “добре”;

“задовільно” – правильно визначити дальність до двох цілей на оцінку, не нижче “задовільно”.

Особливості виконання вправи

До початку заняття ті, хто навчається, повинні вивчити лінійні розміри (висоту і ширину різних цілей) мішеней та повторити кутові величини (значення) підручних засобів, шкал прицілів та приладів спостереження.

Вправа виконується стрільцями, кулеметниками, гранатометниками, снайперами у складі своїх відділень (посту спостереження і підслуховування). Для визначення дальностей вони повинні мати штатну зброю, біноклі та підручні засоби (навчальний патрон, олівець, сірники тощо); члени екіпажів БМ користуються прицілами та приладами спостереження БМ.

Екіпажі БМ, що мають далекоміри, після розбору дій щодо визначення дальності по кутовій величині цілі та по далекомірній шкалі прицілу (приладу спостереження) з дозволу керівника перевіряють правильність своїх вимірів далекоміром.

Вночі визначення дальності здійснюється за спалахами і звуками, що імітують постріли відповідних зразків озброєння.

Зразки форми доповіді (запису) результатів розвідки (спостереження):

“Орієнтир 1-й, ліворуч 0–10, ближче 100, танк, 1200”;

“Розвилка дороги, далі 200, атакуюча група піхоти, 300”;

“35–00, на узліссі, ручний кулемет, 600”.

8. Управління вогнем підрозділів

8.1. Вправи та тренування з управління вогнем призначені для навчання командирів підрозділів організації розвідки цілей, проведення оцінки найважливіших цілей та прийняттю рішень на їх знищення, умілій постановці вогневих завдань і поданню команд на відкриття, зосередження та розподіл вогню, здійсненню контролю за витратою боєприпасів та дотриманням вимог безпеки під час стрільби поверх та у проміжки своїх військ, а стрільців, екіпажів бойових машин (танків) та обслуг (розрахунків) – веденню вогню під час дій у складі підрозділу.

Для управління вогнем у бою командир підрозділу зобов'язаний:

знати встановлені орієнтири, а в разі необхідності призначати додаткові орієнтири;

знати вогневі завдання свого підрозділу та вогневі завдання сусідів;

безперервно спостерігати за полем бою, вчасно виявляти та швидко оцінювати цілі, вибирати найбільш важливі з них для першочергового знищення;

визначати вид зброї, порядок та спосіб ведення вогню для надійного ураження цілі;

розподіляти вогневі завдання між взводами в роті та між вогневими засобами у взводі, а також ставити вогневі завдання доданим та підтримуючим підрозділам;

призначати (у разі необхідності) вогневі позиції взводам (вогневим засобам) для ведення вогню та визначати витрату боєприпасів;

уміло маневрувати вогнем;

швидко готувати вихідні дані для стрільби, вчасно подавати команди для відкриття вогню (ставити вогневі завдання), уміло застосовувати для цього команди управління вогнем;

спостерігати за результатами стрільби та в разі необхідності коригувати вогонь.

Підрозділи (екіпажі БМ, окремі військовослужбовці) повинні вміти виконувати команди та вести прицільний вогонь в усіх видах бою.

8.2. Навчання управлінню вогнем включає:

вивчення усім особовим складом бойових можливостей озброєння;

вивчення з офіцерами та командирами молодшої ланки положень бойових статутів, настанов щодо управління вогнем;

тренування офіцерів та командирів молодшої ланки у вирішенні вогневих завдань у складі підрозділу та поданні команд з управління вогнем підрозділу (вогневого засобу) в усіх видах бою на макеті місцевості та на місцевості;

вивчення з окремими військовослужбовцями, екіпажами та підрозділами порядку і правил виконання команд;

тренування у складі відділення, взводу та роти щодо ведення вогню в усіх видах бою та особливих умовах.

Вправи з управління вогнем призначені для вдосконалення навичок усіх категорій військовослужбовців:

в організації вогню підрозділу;

у своєчасному виявленні цілей, швидкому прийнятті рішень щодо їх знищення, умілому поданню команд на зосередження та розподіл вогню підрозділу;

у визначенні вихідних установок, відкритті вогню та коригуванні стрільби;

у коригуванні вогнем підрозділів.

Вправи та тренування з управління вогнем проводяться під час виконання вправ стрільб та наприкінці кожного вогневого тренування протягом 20–30 хв навчального часу на вогневому містечку або директрисі на ділянці навчального тактичного поля з витратою або без витрати боєприпасів та моторесурсів.

Перед початком виконання (проведення) ВБС у складі відділення (взводу) та тактичних навчань РТГр (рот) та БТГр (батальйонів) повинні проводитись вправи з управління вогнем.

Напередодні заняття з командирами підрозділів (екіпажів, обслуг) можуть проводитись тренування на макеті місцевості, міні-полігоні, тренажерах щодо навчання їх правильному поданню команд.

Тренування з управління вогнем проводить командир підрозділу.

Вправи з управління вогнем проводить командир (начальник), на ступінь вищий від командира підрозділу, що навчається.

Для навчання командирів підрозділів управлінню вогнем, а особового складу – веденню вогню у складі підрозділів розробляються вправи відповідно до завдань, у яких планується застосування цих підрозділів.

Тематика вправ з управління вогнем планується у військових частинах (ВВНЗ) під керівництвом органів бойової підготовки військових частин (кафедр вогневої підготовки). При цьому повинні враховуватися озброєння підрозділів, бойова техніка, рівень підготовки особового складу, наявність та можливості навчальної матеріально-технічної бази, а також місцеві умови дислокації військової частини.

Вправи (тренування) з управління вогнем відпрацьовуються:

з екіпажем (розрахунком) бойової машини (танка) – на вогневому містечку з використанням БМ (танку), установлених на рамах качання та тренажерах вогневої підготовки;

з механізованими (аеромобільними, танковими) відділеннями (екіпажами) та взводами – на директрисі БМ (танковій директрисі), військовому стрільбищі або на ділянці навчального тактичного поля;

з артилерійськими обслугами (розрахунками, взводами батареями, дивізіонами) – на гвинтівковому артилерійському полігоні (далі – ГАП), директрисі стрільби прямим наведенням або на ділянці навчального тактичного поля;

з РТГр (механізованими, аеромобільними, танковими ротами) та БТГр (механізованими, аеромобільними, танковими батальйонами) – на ділянці навчального тактичного поля;

При управлінні вогнем мішенева обстановка створюється на глибину:

у наступі (рейдових діях) – для відділення до 1,5 км, для взводу – до 2 км, для РТГр (роти) – до 3 км, для БТГр (батальйону) – до 6 км;

в обороні – на дальність дійсного вогню вогневих засобів.

Вправи (тренування) з управління вогнем підрозділів виконуються по цілях (мішенях), розташованих на дійсних дальностях стрільби. Допускається їх виконання по мішенях, що виставляються на скорочених дальностях, розміри яких зменшуються пропорційно дальності. Мішенева обстановка повинна відображати елементи бойового порядку противника та характерних епізодів того або іншого виду бою. За кількістю та складом цілей мішенева обстановка може відображати не весь бойовий порядок противника, який наступає, або противника, що обороняється, а тільки його частину, при цьому групові цілі можуть позначатися одиночними мішенями.

Кількість, характер та порядок показу цілей повинні забезпечувати відпрацьовування таких питань:

- розвідка цілей та цілевказання;
- оцінка важливості цілей та визначення черговості їх ураження;
- вибір виду зброї, вогневого засобу, боєприпасів та способу стрільби;
- здійснення маневру вогнем (у кожній вправі (на кожному тренуванні) повинно бути не менше двох завдань на зосередження, перенесення та розподіл вогню;
- спостереження за результатами стрільби;
- ведення вогню з використанням усього комплексу озброєння БМ (танків) штатної та приданої зброї підрозділів;
- доповідь старшому начальнику (командиру).

Імітація ведення вогню по цілях та їх освітлення під час проведення вправ (тренувань) з управління вогнем вночі здійснюються так само, як і під час виконання вправ стрільб.

Під час виконання вправ (тренувань) з управління вогнем з витратою боєприпасів вогонь з кулеметів, установлених на БМ (танках), та із стрілецької зброї по наземних та повітряних цілях ведеться короткими чергами або одиночними пострілами, набоями з трасуючими кулями.

Вогонь з гармат під час виконання вправ на вогневому містечку (ГАПі) імітується стрільбою зі спареного кулемета, а з гранатометів – з використанням пристосувань навчальної стрільби.

Тип і кількість боєприпасів, необхідних для виконання вправи (тренування) з управління вогнем, визначаються керівником заняття так само, як і на БС та тактичні навчання з бойовою стрільбою, при цьому додаткова витрата боєприпасів на метеорологічні умови не передбачається. Замість штатних боєприпасів використовуються їх замітники, стрільба ведеться одиночними пострілами з автоматичної зброї чергами скороченою кількістю боєприпасів.

8.3. Для проведення заняття з управління вогнем керівником розробляється план проведення вправи текстуально або на карті (схемі), у якому зазначаються: тема, мета, час і місце проведення, підрозділи, що залучаються, норми витрати моторесурсів, розрахунок боєприпасів, а також коротка тактична обстановка, схема мішеневої обстановки, навчальні питання з управління вогнем, дії підрозділу, кількість боєприпасів на кожену ціль та на вправу в цілому, дальність та черговість показу цілей, їх номери, порядок і час показу.

Вправа (тренування) з управління вогнем підрозділу проводиться у нижченаведеному порядку.

Керівник вводить особовий склад у тактичну обстановку, усно або по радіо віддає бойовий наказ.

Командир, який навчається, відповідно до отриманого завдання ставить завдання підлеглим, після чого доповідає про готовність керівнику.

Керівник подає команду на початок виконання вправи (тренування) та відповідно до розробленого плану починає показ цілей.

Ті, хто навчається, ведуть спряжене безперервне спостереження, виявляють цілі та доповідають своєму командиру з використанням переговорних таблиць та кодованих карт. Командир оцінює характер та важливість цілей, приймає рішення на їх ураження і віддає відповідні команди з використанням переговорних таблиць (закодованих координат) тим, хто навчається, з урахуванням вогневої взаємодії між підрозділами та можливістю ведення вогню на 360°. У подальшому командир стежить

за правильністю дій тих, хто навчається: цілевказанням від яскраво виражених місцевих предметів, коригування вогню з вказуванням величини відхилення по дальності і напрямку.

У разі необхідності керівник зупиняє стрільбу (просування підрозділу) та по черзі заслуховує доповіді командирів про виявлення цілей та прийняття рішення на їх ураження з використанням переговорних таблиць та кодованих карт. У разі неправильних дій керівник вимагає знову поставити завдання або подати команди для ведення вогню.

Ті, хто навчається, за командою або самостійно вирішують вогневі завдання стрільбою з урахуванням встановлених інженерних загороджень і природних перешкод, позначаючи ведення вогню вогневими засобами або ведення вогню у складі підрозділу з зосередженням, перенесенням та розподілом вогню між своїми підрозділами та доданим і підтримуючим підрозділами.

Після стрільби керівник наказує розрядити зброю, здати невитрачені боєприпаси та проводить розбір. Розбір виконання вправи проводиться з усіма, хто навчається, та окремо з командирами підрозділів.

У розборі виконання вправи необхідно вказати щодовиконання кожного вогневого завдання:

наскільки швидко та повно було розвідано показані цілі, правильно оцінено їх важливість та визначено вид зброї, тип боєприпасів, способи та черговість ураження;

яка точність підготовки вихідних даних;

наскільки правильно та досить чітко здійснювалося цілевказання та ставилися бойові завдання;

час вирішення вогневих завдань та результати стрільби.

8.4. Під час визначення оцінки за виконання вправи (тренування) з управління вогнем враховується кількість виявлених цілей, правильність постановки вогневих завдань (подання команд на ураження цілей) та своєчасність їх виконання підрозділом.

Оцінка за виконання вправи (тренування) з управління вогнем визначається:

“відмінно” – якщо виявлено 90% показаних цілей, правильно поставлено та виконано вогневі завдання щодо їх ураження;

“добре” – якщо виявлено 80% показаних цілей, правильно поставлено та виконано вогневі завдання щодо їх ураження;

“задовільно” – якщо виявлено 70% показаних цілей, правильно поставлено та виконано вогневі завдання щодо їх ураження.

Вогневе завдання вважається поставленим та виконаним правильно, якщо командир, що навчається, правильно оцінив важливість цілей, визначив вид зброї та боєприпасів, спосіб стрільби щодо ураження цілі та подав команду на відкриття вогню, а підрозділ швидко виконав бойове завдання по зазначеній цілі відповідно до команди командира.

Оцінка за управління вогнем (контрольне заняття) доданих та підтримуючих артилерійських підрозділів, визначається відповідно до Курсу підготовки артилерії Збройних Сил України.

У разі невиконання вправи (тренування) з управління вогнем на позитивну оцінку (внаслідок слабого злагодження та низької підготовки командирів) підрозділ до бойових стрільб (тактичних навчань) не допускається, з підрозділом додатково проводиться необхідна кількість вправ (тренувань) з управління вогнем.

9. Вимоги до організації та проведення вправ бойових стрільб та бойових стрільб

9.1. ВБС (БС) є однією із найбільш ефективних форм підготовки бойових груп, екіпажів БМ, відділень і взводів, важливим способом підвищення індивідуальних навичок і злагодженості дій під час виконання вогневих задач стрілецькою зброєю та озброєння БМ, в управлінні вогнем і тактичними діями в різних видах бою, зростання рівня бойової готовності та польового вишколу бойових груп, екіпажів, відділень і взводів.

9.2. ВБС екіпажів (груп БМ) є обов'язковими для виконання екіпажами підрозділів.

ВБС груп виконуються всіма військовослужбовцями у складі бойових груп, які створюються зі штатних та приданих вогневих засобів відділень (взводів) для удосконалення їх підготовки за рішенням командирів підрозділів.

Виконання ВБС здійснюється під час проведення комплексного заняття у складі роти під загальним (безпосереднім) керівництвом командира роти. На занятті організуються навчальні місця з відпрацюванням тактичних дій підрозділів, приведення зброї та озброєння БМ до нормального бою та виконання ВБС. ВБС повинні виконуватися з урахуванням взаємозаміни військовослужбовців в бойових групах (розрахунках, обслугах) групі.

9.3. БС відділень (взводів) проводяться з метою удосконалення рівня навченості командирів відділень (взводів) в управлінні підрозділами і вогнем та тактико-вогневого вишколу підрозділів.

БС відділень (взводів) проводяться на завершальних етапах підготовки відділень (взводів) за однією з тем тактичної підготовки, яка передбачає дії відділення (взводу) на марші (під час пересування) та під час патрулювання, у наступі та в рейдових (штурмових) діях, в обороні, стабілізаційних та спеціальних операціях вдень або вночі.

9.4. Керівником БС бойової групи (бойової двійки та трійки), снайперської пари, екіпажу БМ, пари БМ, відділення – є командир взводу, взводу – командир роти.

Усі посадові особи, що беруть участь у проведенні БС (ВБС) та особовий склад імітаційної команди повинні мати на лівому рукаві білу пов'язку розміром 30×10 см з відповідними позначеннями: для керівника та його помічників – К, оцінювачів – О, вогневих посередників – П, особового складу імітаційної команди – І.

Місце розташування пункту управління керівника БС (ВБС), позначається білим прапором, який на період етапу БС (ВБС) замінюються червоним розміром 150×100 см, вночі – ліхтарями відповідного світла, на антенах машин посадових осіб кріпляться білі прапорці розміром 20 x 10 см.

9.5. Підготовка БС (ВБС) починається заздалегідь, але не пізніше ніж за 3–4 доби.

Під час перевірки (інспекційного заходу) строки підготовки БС (ВБС) можуть бути вкрай стислими.

Для проведення БС (ВБС) розробляються документи, перелік яких наведено у додатку 17 до Курсу стрільб.

План проведення БС (ВБС) є основним документом, у якому зазначається: тема, навчальні цілі, час і місце проведення; посібники, матеріальне забезпечення; навчальні питання і час на їх відпрацювання; схема виконання ВБС (у плані БС –

схема мішеневої обстановки та розташування цілей); дії керівника БС (ВБС); порядок і час показу цілей; розрахунок мішеней і боєприпасів; позивні та сигнали управління, схема зв'язку.

9.6. План проведення БС (ВБС) затверджується старшим командиром (начальником) не пізніше ніж за 3 дні до початку БС (ВБС).

9.7. Для проведення БС створюється обстановка, що передбачає:
розвідку цілей та ведення вогню з усіх видів зброї штатних і приданих підрозділів;

подолання мінно-вибухових загороджень;

здійснення маневру, зокрема відходу після виконання бойового завдання;

відривання окопів;

ведення вогню як по наземних, так і по повітряних цілях у засобах індивідуального захисту;

стрільбу з бійниці (поверх борту) БМ;

стрільбу вночі з використанням нічних прицілів та під час освітлення місцевості;

управління вогнем підрозділів;

коригування вогню артилерії;

проведення заходів щодо введення противника в оману;

метання ручних гранат бойових (кумулятивних) гранат.

9.8. Мішенева обстановка, яка створюється для БС, повинна відповідати організації підрозділів імовірного противника, тактиці його дій і забезпечувати набуття навичок в організації та веденні розвідки противника, управлінні вогнем штатних, приданих та підтримуючих підрозділів, виборі засобів та способів ведення вогню, підготовці вогневих завдань, спостереженні за результатами стрільби та коригуванням вогню, умілому поєднанні вогню та маневру за різної побудови бойового порядку.

Імітація та позначення дій вогневих засобів противника з метою нарощування тактичної обстановки (вогневі нальоти авіації та артилерії, ведення вогню вогневими засобами, здійснення маневру, тощо) розкриваються в плані БС (ВБС) і позначаються на схемі тактичної обстановки та розташування цілей (схемі виконання ВБС).

Цілі (мішені) повинні виставлятися на всю глибину бойового порядку противника, який позначається, при цьому не допускається лінійного їх розташування.

Цілі на схемі тактичної обстановки та розташування цілей (схемі виконання ВБС) позначаються відповідними мішенями з урахуванням їх реального розташування на місцевості.

9.9. Глибина мішеневої обстановки повинна бути для виконання ВБС (БС) у

всіх видах бою (тактичних дій):

відділення – 1–2 км;

взводу – 2–3 км;

Для виконання ВБС – відповідно до умов виконання вправи.

Забороняється готувати мішеневу обстановку силами підрозділів, які будуть брати участь у БС (ВБС).

9.10. Для позначення противника мішенями застосовуються:

живої сили в опорних пунктах взводів на передньому краю – головні та грудні фігури;

спостерігачів – головні фігури;

живої сили в глибині, обслуг гармат, мінометів – поясні фігури;

кулеметів, гранатометів, РПГ, гармат, танків, БМП, БТР, ПТКР, ракетних установок, вертольотів – відповідні мішені;

живої сили, що атакує (відходить), – ростові фігури.

Дозволяється застосовувати тривимірні мішені (об'ємні макети) відповідно до вищеназваних мішеней для стрільби підрозділами на великі дальності, гранатометів АГС-17, ГП-25, метання ручних гранат. Для метання кумулятивних гранат застосовуються макети БМ.

Цілі (мішені) встановлюються відповідно п. 1.13 Курсу стрільб та мають з'являтися раптово як безпосередньо перед фронтом підрозділів, так і в глибині. Мішені, по яких ведеться вогонь зі стрілецької зброї та озброєння БМ, з'являються на початку показу та падають під час ураження. При повторних показах з'являються тільки неуражені мішені. Рухомі мішені з'являються з початком руху та зникають у разі ураження або наприкінці руху.

Дозволяється встановлення не більше 30 % мішеней, замаскованих під фон місцевості на вкоп або встановлених на вертушках, що приводяться в дію за допомогою тросу чи вибухових засобів.

9.11. Кількість і характер цілей (мішеней) визначається керівником БС, виходячи з:

тактичної обстановки;

організаційно-штатної структури противника з урахуванням його укомплектованості та можливих втрат;

укомплектованості залучених до бойової стрільби підрозділів;

виділених норм витрат боєприпасів, а також можливості ведення вогню з усіх видів зброї та метання ручних гранат;

характеру бойових дій.

9.12. Розрахунок здійснюється на основі загальної кількості мішеней для кожного вогневого засобу, при цьому кількість мішеней для нього визначається відповідно до коефіцієнту кількості вогневих завдань, які ним вирішуються, у тому чи іншому виді бойових дій.

Коефіцієнти кількості вогневих завдань

№ з/п	Вогневі засоби	Характер бойових дій	
		оборона	наступ
1	Автомат, ручний кулемет, кулемет на сошці, снайперська гвинтівка	4,0	1,0
2	РПГ	1,3	0,7
3	Гармата БМП-1	2,5	1,3
4	Автоматична гармата БМП-2	3,0	1,5
5	Спарений кулемет БМП, БТР, БРДМ; кулемет на станку	4,0	2,0
6	Крупнокаліберний кулемет БТР, БРДМ	1,5	1,5
7	Танкова гармата	4,5	3,0
8	Спарений кулемет танка	6,0	4,0
9	СПГ	6,0	3,0
10	Ручна граната оборонна	4	–
11	Ручна граната наступальна	2	2

Для найбільш ефективної підготовки бойових груп, снайперських пар, екіпажів БМ, пари БМ та підрозділів (відділення, взводу) допускається збільшувати кількість вогневих завдань.

Кількість вогневих завдань для протитанкових керованих засобів, автоматичних і підствольних гранатометів визначається відповідно до норм боєприпасів на БС.

Варіант розрахунку необхідної кількості мішеней наведено у додатку 18 до Курсу стрільб.

9.13. Додатково виставляються цілі (мішені) для розрахунків (підрозділів) приданої і підтримуючої артилерії (мінометів) та підрозділів протиповітряної оборони (відповідно до їх курсів підготовки (стрільб)).

Для вирішення завдань, які виникають раптово у ході бою, а також замість цілей (мішеней), які не з'явилися, виставляються резервні групи мішеней. Додаткова витрата боєприпасів на ураження резервних груп мішеней не передбачається.

9.14. Усі мішені, які виставляються, повинні з'являтися. У наступі рухомих мішеней повинно бути не менше 15%, в обороні – не менше 20%.

У гірській та лісисто-болотистій місцевості кількість рухомих мішеней може бути зменшено до 10% та 15% відповідно, а також до 20% мішеней може бути нерухомими (вкопаними).

Під час обладнання мішеневої обстановки для позначення морського десанту противника застосовуються надводні цілі (буї), мішені, що плавають, а також мішені, що рухаються та з'являються на березі, при цьому кількість мішеней, що з'являються на березі, не повинна перевищувати 30% від загальної кількості цілей, що позначають морський десант.

Під час підрахунку кількості боєприпасів для ураження цілей з кожного виду зброї визначають: положення для стрільби (способи стрільби), з яких відповідно до створеної тактичної обстановки найбільш доцільно виконувати вогневі завдання; середні дальності стрільби для стрілецької зброї та озброєння бойових машин, дальності прямого пострілу для танкового озброєння (додаток 19 до Курсу стрільб).

Керуючись додатком 20 до Курсу стрільб, визначають кількість боєприпасів, необхідну для ураження цілей. При цьому враховують, що при зосередженні вогню гармат трьох і більше танків, БМП і гранатометів по одній цілі кількість боєприпасів для її ураження збільшується у 1,5 рази, а патронів із трасуючими кулями повинно бути не більше 25% від загальної їх кількості.

9.15. До початку БС керівник зі своїми помічниками на ділянці місцевості, яку обрано для ВБС (БС), уточнює:

межі ділянки проведення ВБС (БС);

місця розташування цілей, у тому числі для артилерії та зенітних засобів, порядок і способи їх показу та імітації;

основний напрямок стрільби та бокові межі, праворуч та ліворуч за які забороняється ведення вогню;

рубежі відкриття і припинення вогню;

єдиний сигнал негайного припинення вогню всіма вогневими засобами.

З начальником тактичного навчального поля (директриси, військового стрільбища) та оператором навчального об'єкта на підготовленому мішеневому полі проводиться заняття, на якому вивчають характер і місця розташування цілей, порядок і час їх показу та імітації, загальні рубежі відкриття і припинення вогню,

рубежі початку і закінчення показу цілей та вимоги безпеки під час проведення стрільби.

Старший командир (начальник) та його заступники, керівник БС або його помічники повинні надати допомогу підпорядкованим командирам підрозділів (керівникам ВБС (БС), на навчальних місцях) в організації та проведенні ВБС (БС).

9.16. Під час підготовки військ до БС особлива увага звертається на вивчення особовим складом вимог безпеки під час стрільби з усіх видів зброї та прийняття зазівок, ретельну перевірку стану озброєння і бойової техніки.

З підрозділами, які будуть брати участь у ВБС (БС), категорично забороняється проводити перед ВБС (БС) тактико-стройові (тактико-спеціальні) заняття на місцевості, де буде готуватися мішенева обстановка.

9.17. У разі проведення БС (ВБС) з відділенням (взводом) під час дій підрозділів у пішому порядку керівник перебуває разом з командиром того підрозділу, який навчається.

Під час дій підрозділів на БМ керівник бойової стрільби відділення і взводу перебуває на виділеній йому БМ, що рухається поруч з БМ командира того підрозділу, який навчається.

9.18. Вогневі посередники (приданих і підтримуючих підрозділів) повинні бути при артилерійських (мінометних), гранатометних підрозділах і підрозділах протиповітряної оборони – на спостережних пунктах.

Вогневі посередники зобов'язані:

вивчити місцевість, смугу та напрямок ведення вогню, порядок і місце видачі боєприпасів та їх завантаження, загальні рубежі, сигнали відкриття та припинення вогню;

знати розташування цілей (мішеней) перед підрозділом і на флангах, порядок їх показу, імітації та освітлення, сигнали та рубежі відкриття і припинення вогню, небезпечні напрямки, межі безпеки стрільби;

забезпечити виконання заходів безпеки особовим складом під час БС, не дозволяти ведення вогню по цілях ближче дальностей, які зазначені у п. 9.24 Курсу стрільби;

стежити за показом цілей, якщо цілі (мішені) на рубежі не з'явилися, негайно доповісти керівнику БС;

під час нанесення ударів авіацією (позначеним повітряним противником) контролювати організацію та ведення спостереження за повітряним противником, порядок оповіщення підрозділів, злагодженість дій особового складу, особливо підрозділу ППО, щодо своєчасного відкриття вогню;

після завершення БС прийняти доповіді командирів підрозділів про наявність особового складу, розрядженість та огляд зброї, перевірити вилучення та здавання на пункти боєпостачання невитрачених боєприпасів;

доповісти керівнику БС свої зауваження щодо дій підрозділів, про всі допущені тими, хто стріляє, порушення, кількість невитрачених боєприпасів.

Вогневі посередники при батареях, що стріляють із закритих вогневих позицій, крім того, перевіряють правильність визначення розрахованих установок для стрільби та наведення гармат на цілі, комплектацію зарядів, встановлення обмежувачів небезпечних напрямків і дальностей стрільби; знання положення своїх військ, цілей, по яких ведеться вогонь, та рубежі безпечної відстані від вибухів снарядів (мін) на місцевості, хронометрують та ведуть запис кожної стрільби.

Вогневі посередники при підрозділах протиповітряної оборони зобов'язані ретельно стежити за зарядженням зенітної самохідної установки (БМ, зенітних установок), перевіряти перед стрільбою наявність страхувальників з переривниками стрільби на кожну зенітну самохідну установку; не допускати виконання залікових навчальних стрільб бойовими ракетами (снарядами) по авіації, яка позначає дії повітряного противника.

Для оцінки своєчасності відкриття вогню засобами протиповітряної оборони та його ефективності використовуються результати об'єктивного контролю.

9.19. Під час дій тих, хто навчається, на місцевості керівник ВБС (БС) здійснює імітацію бойових дій противника шляхом показу до 25% цілей підготовленої мішеневої обстановки для загальновійськових підрозділів і до 50% цілей для артилерії та авіації зі звуковою, світловою імітацією і рухом, але в такому обсязі, що не розкриває складу і намірів противника та дозволяє командирам, які навчаються, приймати обґрунтовані рішення.

9.20. Порядок, місце і час видачі боєприпасів визначає керівник ВБС (БС) і здійснює, як правило, у тактичній обстановці через розгорнуті пункти боєпостачання: під час наступу з ходу та в передбаченні зустрічного бою – у вихідному районі; під час наступу з положення безпосереднього зіткнення із противником і в обороні – у зайнятому районі після отримання бойового завдання.

Видані на БС боєприпаси у взводі (відділенні) розподіляються рівномірно між екіпажами (бойовими групами, обслугами, розрахунками) і солдатами однієї спеціальності.

Отримані боєприпаси для БМ розміщують у боеукладці, боєприпаси для автоматів, кулеметів (у тому числі й спарених кулеметів БМ) і гранатометів споряджаються в стрічки, магазини, коробки і разом з ручними гранатами, покладеними в сумки, видаються особовому складу.

Зарядження всіх видів зброї здійснюється за командою командирів підрозділів після проходження загального РВВ.

9.21. Порядок і тривалість показу цілей, напрямок і швидкість їх руху визначається керівником БС залежно від тактичного замислу, характеру цілей, можливих рішень і дій підрозділів (тих, хто навчається) та часу доби.

Загальний термін показу цілей визначається часом, необхідним для проходження тими, хто стріляє, відстані від рубежу відкриття до рубежу припинення вогню або позначення цілями відстані від рубежу початку до рубежу закінчення показу цілей. При цьому цілі показуються багаторазово. Тривалість одного показу цілі не повинна перевищувати:

для стрільби з танкових гармат – 30 с;

з озброєння БМП (БТР, БМД), установок ПТРК, гармат прямого наведення – 30 с;

зі стрілецької зброї, спарених кулеметів БМ та кулеметів встановлених на спеціальних машинах – 10 с;

Проміжок між показами цілей може бути 10–30 с.

Позначення руху противника можливе послідовним показом цілей на декількох (двох-трьох) рубежах.

Цілі, що в ході виконання бойових стрільб через якісь обставини не з'явилися, рішенням керівника (того, хто перевіряє) із загальної кількості мішеней виключаються (замість них показуються резервні групи мішеней).

Якщо не показалося більше 20% мішеней, БС не зараховується, а повторюється в інші терміни та іншій тактичній обстановці.

9.22. Залежно від метеорологічних умов (боковий або косий вітер зі швидкістю більше 10 м/с, поривчастий вітер, снігопад, дощ, туман), інших складних умов стрільби (стрільба з ходу з бійниць і поверх борту БМ) та під час стрільби вночі рішенням керівника БС (ВБС) або того, хто перевіряє, кількість боєприпасів може бути збільшено, але не більше ніж у 1,5 раза, за винятком боєприпасів для стрільби з закритих вогневих позицій.

9.23. Стрільба ведеться:

практичними пострілами в інертному спорядженні – по мішенях, що позначають броньовані цілі;

осколково-фугасними в інертному спорядженні – тільки по тих цілях, що уражаються ними (протитанкові і безвідкатні гармати, пускові установки тощо), якщо дозволяють характеристики полігона.

9.24. Загальні рубежі відкриття та припинення вогню по цілях намічаються по добре помітних предметах і позначаються:

РВВ – червоними прапорцями (ліхтарями з червоним світлом);

рубіж припинення вогню – білими прапорцями (ліхтарями з синім світлом).

Для орієнтування помічника керівника ВБС (БС) з мішеневої обстановки та вогневих посередників виставляються відповідні покажчики (вночі ліхтарі), при досягненні яких тими, хто стріляє, розпочинається і завершується показ цілей для різних видів зброї. Їх позначення має бути невідоме підрозділам, що стріляють.

Дальності відкриття вогню визначаються керівником ВБС (БС) з урахуванням бойових можливостей зброї, характеру цілей, часу, необхідного для виявлення та ураження цілей, способу стрільби та кількості відпущених боєприпасів.

Під час виконання ВБС (БС) відділенням (екіпажем, взводом) вогонь повинен припинятися, якщо дальність між тими, хто стріляє (БМ), і цілями скорочується під час стрільби:

зі стрілецької зброї – до 50 м (під час виконання БС у складі взводу до 100 м);

підствольних та РПГ – до 100 м;

з гармати БМ, СПГ та переносного ПТРК:

по великих цілях (по танках, БМП, БТР) – до 300 м;

по цілях середніх розмірів (по танках та інших вогневих засобах в окопі) – до 300 м;

з автоматичної гармати БМ:

по великих цілях (по танках, БМП, БТР) – до 400 м;

по цілях середніх розмірів (по танках та інших вогневих засобах в окопі) – до 400 м.

з автоматичного гранатомета на станку (АГС-17) та того, що встановлений на БМ, – до 400 м;

з танкових гармат штатним артилерійським пострілом – до 400 м;

з вкладних стволів для танкових гармат – до 400 м;

з великокаліберних кулеметів вдень – до 200 м;

з 7,62-мм спарених кулеметів, які встановлені на БМ, вдень – до 200 м.

Дальність припинення вогню артилерії та інших вогневих засобів визначається відповідними курсами їх підготовки.

9.25. Під час ВБС (БС) в обороні ураження цілей вогнем з усіх видів зброї починається з дальніх рубежів. Неуражені цілі можуть бути показані одночасно з цілями на інших рубежах.

У ході виконання ВБС (БС), після обстрілу кожної цілі, здійснювати зміну вогневої позиції.

Під час атаки переднього краю оборони противника вогонь зі стрілецької зброї та озброєння танків і автоматичних гармат БМ ведеться на ходу (з ходу), а під час ведення бойових дій у глибині оборони – залежно від тактичної обстановки та умов місцевості за рішенням командира і вибором того, хто стріляє.

У наступі, коли значна частина цілей не уражена, керівник БС може затримати просування підрозділу (екіпажу, бойової групи) і вимагати від тих, хто навчається, правильних дій щодо знищення противника (ураження цілей).

9.26. З виходом військ на рубіж припинення вогню керівник ВБС (БС) відповідним сигналом оголошує відбій.

За цим сигналом підрозділи припиняють ведення вогню і зупиняються, зброя розряджається, невикористані боєприпаси в особового складу вилучаються та здаються на пункти боєпостачання.

Підпорядковані командири та вогневі посередники (оцінювачі) доповідають безпосереднім начальникам про вилучення в особового складу боєприпасів, а вогневі посередники (оцінювачі), крім того, – про позитивні боки та недоліки в діях підлеглих в ході виконання бойової стрільби.

9.27. Після закінчення ВБС (БС) керівник особисто перевіряє результати ураження цілей (мішеней).

Під час виконання ВБС у складі групи (бойової пари, трійки) старший групи доповідає за формою: “Товаришу капітане, група в складі кулеметника Кравченка і стрільця Калини виконувала бойове завдання зі знищення противника в напрямку _____. У ході бою спостерігав: кулеметна обслуга – уражена (неуражена) зосередженим вогнем групи; РПГ – уражений (неуражений) кулеметником; група піхоти, що відходить (контратакує), – уражена вогнем з підствольного гранатомета; вогнева точка – уражена (неуражена) ручними гранатами, піхота в окопі уражена ручними гранатами; група піхоти – уражена (неуражена) у ході атаки з коротких зупинок; ПТРК на вогневій позиції – уражена (неуражена) під час переносу вогню. Боєприпаси витрачені повністю (не повністю, залишилося _____ набоїв, гранат), затримок під час стрільби не було (вказати якщо були)”.

9.28. Особливості організації та проведення ВБС (БС) у горах.

ВБС (БС) у горах проводяться на гірському тактичному навчальному полі, яке повинно мати такі елементи: передгір'я, низькі гори, середньо-високі та високі гори з розчленованими височинами більше 2000 м, з перевалами висот до 800 м, кутами місця цілей не менше 15°, один-два перевали, серпантини, каньйони, лощину, ущелину, терасу, обриви, хребти.

Під час виконання ВБС (БС) передбачається ведення вогню з різних видів зброї по цілях, що знаходяться на схилах з великими кутами місця цілей (знизу вгору, зверху вниз), уздовж схилів хребтів, з бійниць (поверх бортів) БМ, пуск ПТКР із БМ, переносних ПТРК та метання ручних бойових гранат, а також стрільба підрозділами на великі дальності і по повітряних цілях.

Мішенева обстановка з наступальної тематики створюється багатоярусною (не менше ніж на двох-трьох ярусах) з більшими, ніж на рівнині, проміжками між опорними пунктами як по фронту, так і в глибину.

На ВБС (БС) відділень (взводів) кількість цілей (мішеней) визначається, як для звичайних умов.

Під час визначення кількості боєприпасів для ураження цілей слід керуватися вимогами п. 8.14 Курсу стрільб, при цьому загальна кількість боєприпасів, у тому числі й набоїв із трасуючою кулею, збільшується у 1,5 раза.

9.29. Під час стрільби знизу вверх мішені, що позначають вогневі засоби противника з важким озброєнням (танки, БМП, БТР, ПТРК, протитанкові гармати), розташовують ближче до першого ярусу в місцях, зручних для ведення по них прицільного вогню, а під час стрільби зверху вниз – у глибині опорного пункту або поза ним, у тому числі й на протилежних схилах висот.

Під час стрільби знизу вверх встановлюються цілі (мішені), що з'являються, при цьому не менше 20% з них дозволяється виставляти нерухомими. Під час стрільби зверху вниз встановлюються усі цілі (мішені), що з'являються, при цьому не менше 10% з них – ті, що рухаються.

У передгір'ях, долинах, на плоскогір'ї та в широких лощинах цілі (мішені) встановлюються у порядку, зазначеному для рівнинних умов.

9.30. Особливості організації та проведення БС з БМ на великі дальності у складі взводу та роти.

Підготовка до БС з БМ на великі дальності здійснюється на окремих заняттях і вогневих тренуваннях, у ході яких:

з командирами підрозділів вивчаються правила стрільби підрозділом, набуваються та удосконалюються навички з їх застосування та управління вогнем;

з екіпажами удосконалюються навички з подання цілевказівок різними способами, ведення вогню по зазначеній цілі, виконання команд під час проведення пристрілювання, ведення методичного та швидкого вогню, коригування вогню, урахування поправок на уступ та різнобій гармати відносно БМ командира підрозділу.

Перед БС з БМ на великі дальності керівник вводить тих, хто навчається, у тактичну обстановку та ставить командирі підрозділу, що стріляє, завдання: визначає орієнтири, повідомляє відомості про противника, про дії підрозділу, що стріляє, та сусідів, основні та небезпечні напрямки стрільби, визначає на місцевості рубежі вогневих позицій і час готовності до відкриття вогню. Для укриття БМ від наземного спостереження противника рубіж вогневих позицій вибирає на місцевості, що забезпечує їх маскування. Фронт взводу повинен бути до 300 м, роти – 500-600 м.

Після отримання завдання командир підрозділу по радіо визначає командирам БМ (навідникам-операторам) рубіж вогневих позицій, який БМ займають за його командою з ходу. Після зайняття БМ вогневих позицій командир підрозділу доповідає про готовність до стрільби. Під час виходу БМ дозволяється вести спостереження через відчинені люки.

Вогневе завдання ставиться підрозділу по радіо, дальність до цілі (цілей) при цьому не повідомляється. З'ясувавши вогневе завдання та положення цілі на місцевості, командир підрозділу починає вирішення вогневого завдання. Після закінчення стрільби командир підрозділу доповідає: "Стрільбу закінчив" та відводить БМ з вогневих позицій у вихідне положення.

Час на стрільбу відраховується з моменту доповіді командира підрозділу, що стріляє, “Ціль бачу” до доповіді “Стрільбу закінчив”.

Під час підготовки до стрільби командирам БМ повинні повідомлятися поправки на різнобій гармат відносно гармати БМ командира підрозділу.

9.31. Оцінка за бойову стрільбу відділення (взводу).

Оцінка за бойову стрільбу відділення (взводу) складається з двох (одного) показників* до Курсу стрільб:

за результати стрільби з танкових гармат, гармат БМ (автоматичних гармат БМ), СПГ і пусків ПТКР БМ установками ПТРК;

за результати стрільби зі стрілецької зброї (у тому числі спарених кулеметів БМ, ручних протитанкових, автоматичних і підствольних гранатометів).

При цьому вона визначається:

“відмінно” – обидві оцінки “відмінно”;

“добре” – якщо обидві оцінки не нижче “добре”;

“задовільно” – якщо всі оцінки не нижче “задовільно”;

“незадовільно” – якщо хоча б одна з оцінок “незадовільно”.

9.32. Результати стрільби з танкових гармат, гармат БМ (автоматичних гармат БМ), СПГ і пусків ПТКР БМ установками ПТРК оцінюються за кількістю уражених цілей з числа виставлених для них.

При цьому вони визначаються:

“відмінно” – якщо уражено не менше 70% цілей;

“добре” – якщо уражено не менше 60% цілей;

“задовільно” – якщо уражено не менше 50% цілей.

Під час стрільби в горах вимоги до кількості уражених цілей для визначення оцінки зменшуються на 5%.

9.33. Результати стрільби зі стрілецької зброї (у тому числі станкових кулеметів БМ, ручних протитанкових, автоматичних і підствольних гранатометів) оцінюються за кількістю уражених цілей з числа виставлених для них.

При цьому вони визначаються:

“відмінно” – якщо уражено не менше 70% мішеней;

“добре” – якщо уражено не менше 60% мішеней;

“задовільно” – якщо уражено не менше 50% мішеней.

Під час стрільби в горах вимоги до кількості уражених цілей для визначення оцінки зменшуються на 5%.

9.34. Усім штатним і приданим підрозділам (крім артилерійських, зенітно-ракетних, зенітно-артилерійських), що залучаються до БС, виводиться єдина оцінка за результатами вогневого ураження.

9.35. Результати вогневого ураження артилерійських, зенітно-артилерійських

підрозділів, які залучались як засоби посилення на БС або як підтримуючі підрозділи оцінюються відповідно до вимог відповідних курсів підготовки (стрільб) і не впливають на загальну оцінку БС.

* За двома показниками оцінюються підрозділи, які не мають у своєму складі штатної артилерії, за одним – які не мають у своєму складі БМ та штатної артилерії.

9.36. Вправи бойових стрільб

9.36.1. Вправи бойових стрільб бойових груп (двійок, трійок) з автомата, снайперської гвинтівки, ручного кулемета, кулемета та підствольного гранатомета

КС 6.18.2.1

Ведення вогню у складі бойової двійки різними способами

Цілі:

вогнева точка – ручний кулемет (мішень № 10) та грудна фігура (мішень № 6), що з'являються чотири рази по 7 с (по 10 с вночі) з проміжком 10 с;

група піхоти – дві грудні фігури (мішень № 6) на фронті не менше 6 м в окопі завдовжки 10 м і завширшки 1 м, що з'являються для стрільби по ній під час руху чотири рази по 7 с (10 с вночі) із проміжком 10 с та один раз для метання ручної імітаційної гранати на 15 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється на 7 с вдень (10 с вночі);

група піхоти, що атакує (відходить) – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що рухаються під кутом 15-25° до площини стрільби зі швидкістю 2-3 м/с на ділянці 60 м;

вогнева група – ручний кулемет (мішень № 10) і ПТРК на вогневій позиції (мішень № 9б), що з'являються два рази по 7 с вдень (10 с вночі) з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі				
	вогнева точка	кулеметна обслуга	група піхоти	група піхоти, що атакує (що відходить)	вогнева група
Автомат, ручний кулемет, кулемет	300 – 250	250 – 200	250 – 150	200 – 100	300 – 250

Час на стрільбу: обмежується часом руху і показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 30, з них 10 з трасуючими кулями, що споряджаються у два магазини;

для кулемета – 45, з них 15 з трасуючими кулями, що споряджаються у дві стрічки у дві коробки;

навчально-імітаційна ручна граната – 1.

Положення для стрільби:

по вогневій точці – з автоматів лежачи; з ручних кулеметів – із сошки;

по групі піхоти і кулеметній обслузі – з коротких зупинок;

по групі піхоти, що атакує (відходить), і вогневій групі – на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити 7 мішеней і влучити у ціль гранатою;

“добре” – уразити 6 мішеней і влучити у ціль гранатою;

“задовільно” – уразити 5 мішеней.

Особливості виконання вправи

Склад бойової двійки – два стрільці або стрілець і кулеметник, або обслуга кулемета. Боєприпаси між тими, хто стріляє, розподіляються рівномірно.

За командою керівника стрільби на ділянці ті, хто навчається, висуваються з вихідного положення на РВВ і готуються до стрільби з положення лежачи. Після

доповіді про готовність до стрільби отримують від керівника команду про зайняття вогневих позицій (50 – 60 м від РВВ) і взаємне прикриття вогнем один одного під час висування (перебіжками по 15 – 20 м). Одночасно з початком руху першого, хто навчається, починається показ вогневої точки. Другий, хто навчається, обстрілює ціль з положення лежачи (з ручних кулеметів – із сошки). Перший, хто навчається, під прикриттям вогню другого робить перебіжку, готується до стрільби і відкриває вогонь по цій цілі (або перебуває в готовності відкрити вогонь). Другий, хто навчається, під прикриттям вогню першого робить чергову перебіжку. Ті, хто навчаються, діють у такому порядку до зайняття зазначених вогневих позицій.

Із зайняттям зазначених позицій тими, хто навчається, керівник стрільби ставить завдання на атаку противника. Ті, хто навчається, роблять підготовку до атаки і доповідають про готовність. За командою керівника ті, хто навчається, починають рух в атаку. З початком їхнього руху здійснюється показ групи піхоти. Вогонь ведеться під час кожного показу цілі з коротких зупинок. З підходом до позиції противника для метання імітаційної ручної гранати на 20 с показується група піхоти та одночасно кулеметної обслуги. Один з тих, хто навчається, на ходу метає ручну гранату, інший – відкриває вогонь по ручному кулемету, що з'явився (з коротких зупинок). Після метання гранати і обстрілу (ураження) ручного кулемета долається вогнева позиція противника та продовжується рух вперед. За командою керівника здійснюється показ групи піхоти, що атакує (відходить), та вогневої групи.

Навчально-імітаційна граната метається на ходу в окоп, у якому розташована група піхоти. Найменша дальність кидка гранати – 25 м (позначається покажчиком).

Під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник.

Режим ведення вогню:

по вогневій точці, вогневій групі, та по групі піхоти, що атакує (відходить) – на вибір того, хто стріляє;

по групі піхоти і кулеметній обслузі – чергами.

Загальна глибина пересування від РВВ – до 250 м.

КС 6.18.2.2

Стрільба бойовою двійкою в ході штурму будівлі по цілях, що з'являються

Цілі:

стрільці у вікнах будівлі – дві грудні фігури (мішень № 6), що розташовуються у вікнах фронтальної стіни будинку та з'являються на 7 с;

група піхота, що залягла на підступах до будинку – дві головні фігури (мішень № 5а), що розташовуються перед входом в будівлю на фронті 3-5 м та з'являються три рази по 7 с з проміжком 5 с;

група піхота, що атакує будівлю – дві ростові фігури (мішені № 8), що розташовуються з тильної сторони будівлі та з'являються два рази по 7 с з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	група стрільців у вікнах будівлі	група піхота, що залягла на підступах до будинку	група піхота, що атакує будівлю
Автомат, ручний кулемет	30 – 40	5 – 10	30 – 40

Час на стрільбу: 2 хв 20 с.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 26, що споряджаються в три магазини: в два магазини – по 12, в один магазин – 2;

навчально-імітаційних гранат – 2.

Положення для стрільби:

по стрільцях у вікнах будівлі – з-за укриття з різних положень на вибір того, хто стріляє;

по групі піхота, що залягла на підступах до будинку – на ходу із взаємним вогневим прикриттям один одного в складі штурмової пари;

по групі піхоти, що атакує будівлю – стоячи з-за віконного отвору в дальній стіні будівлі.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі мішені за 1 хв 40 с;

“добре” – уразити чотири мішені за 2 хв, при цьому уразити групу піхоти, що атакує будівлю;

“задовільно” – уразити чотири мішені за 2 хв 20 с.

Оцінка за виконання вправи знижується на 1 бал:

якщо висування ведеться без прикриття;

під час здійснення пересування палець руки того, хто навчається, знаходиться на спусковому гачку;

заміна магазина здійснювалась правою рукою або магазин (магазини) не був покладений в сумку (карман) для магазинів (пустих магазинів).

Стрільба оцінюється “незадовільно” незалежно від результатів стрільби:

якщо вхід в будинок здійснювався до розриву навчально-імітаційної гранати;

якщо під час пересування зброя направлена в тильну сторону або в спину напарника.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується в складі бойової двійки – два стрільці або стрілець і кулеметник (крім гранатометників та снайперів). За командою керівника стрільби “Прямо (ліворуч, праворуч) одно-двоповерхова будівля, захопити, вперед” ті, хто стріляє, ведуть одиночний вогонь по стрільцях у вікнах будівлі з магазина з двома набоями та змінюють магазин. За командою старшого бойової двійки короткими перебіжками висуваються до фронтальної стіни будівлі. Під час переміщення зброя ставиться на запобіжник. Зайнявши положення біля стіни, приховано спостерігаючи з-за рогу будівлі, із виявленням цілі, уражають групу піхоти, що залягла на підступах до будинку, при цьому здійснюється заміна ведучого відомим.

З підходом до дверей будівлі готуються до штурму – змінюють магазини, ставлять зброю на запобіжник та метають навчально-імітаційні гранати у дверний отвір з інтервалом 2 – 3 с після вибуху першої. Після вибуху другої гранати стрімко вриваються через двері в середину будівлі, оглядають приміщення та займають позиції біля вікна тильної стіни будівлі, при цьому огляд приміщення здійснюється не змінюючи положення зброї в положенні для стрільби за принципом “куди погляд – туди й зброя”.

Під час виконання вправи з обладнанням для практичного пейнтболу вносяться такі зміни:

особовий склад бойової двійки та тих, хто обороняють будівлю, повинен бути одягнений та захищений відповідно до вимог стрільби з даної зброї;

навчально-імітаційні гранати застосовуються в інертному стані (без запалу) або застосовуються навчальні макети гранат, які відповідають по формі і вазі бойовим, крім того можуть застосовуватися димові (світло-шумові) гранати;

всередині будівлі займають оборону два стрільці, озброєні пейнтбольною рушницею, або встановлюються дві нерухомі цілі – два стрільці – грудна фігура (мішень № 6) та ростова фігура (мішень № 8), які розташовуються в двох протилежних кутах (за рішенням керівника стрільби для виконання вправи наступним тим, хто стріляє, їх місцеположення змінюється);

з виявленням цілей номери бойової двійки уражають їх зі зброї для пейнтболу, та після цього займають позиції біля вікна для ураження групи піхоти, що атакує будівлю через віконний отвір;

дальності до цілей можуть змінюватися за рішенням керівника стрільби;

оціночні показники за виконання вправи не змінюються, але у разі ураження двох номерів бойової двійки тими, хто обороняє будівлю, вправа оцінюється “незадовільно”.

КС 6.18.2.3

Стрільба бойовою двійкою по цілях, що з’являються та рухаються, різними способами

Цілі:

вогнева група № 1 – кулеметна обслуга (мішень № 10а) і грудна фігура (мішень № 6) на фронті до 6 м, що з’являються три рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 10 с;

піхота, що залягла, – чотири головні фігури (мішень № 5а), що з’являються на двох напрямках на двох рубежах з проміжком 5 с: на ближньому – на 5 с, на дальньому – на 7с;

вогнева група № 2 – ручний кулемет (мішень № 10) та дві головні фігури (мішень № 5) в окопі по фронті не менше 10 м, завширшки 1 м, що з’являються два рази по 7 с вдень (10 с вночі) з проміжком 10 с та один раз для метання ручної імітаційної гранати на 15 с;

група піхоти в окопі – дві головні фігури (мішень № 5) на фронті не менше 6 м, що з’являються два рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 10 с;

маневрена група (та, що відходить або атакує) – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 20° до площини стрільби зі швидкістю 2-3 м/с на ділянці 60 м.

Під час виконання вправи в горах ціль, що рухається, замінюється на два стрільці – дві поясні фігури (мішень № 7) на фронті не менше 6 м, що з’являються два рази по 5 с (10 с вночі) з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі					
	вогнева група № 1	піхота, що залягла:		вогнева група № 2	група піхоти в окопі	маневрена група
		на ближньому рубежі	на дальньому рубежі			
Автомат, ручний кулемет, кулемет	150 – 200	40	50	100 – 75	75 – 50	200 – 150

Час на стрільбу: обмежується часом руху і показу цілей.

Кількість боєприпасів:

для автомата, ручного кулемета – 26, з них 6 з трасуючою кулею, що споряджаються в два магазини;

для кулемета – 36, з них 9 з трасуючою кулею, що споряджаються в одну стрічку в одну коробку;

навчально-імітаційна граната – 2 (на бойову двійку).

Положення для стрільби: для стрільби по вогневій групі № 1 – з автоматів лежачи (з ручних кулеметів, кулеметів – із сошки) з-за укриття, по решті цілей – на вибір того, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі та влучити двома гранатами в габарит, при цьому кулеметну обслугу та ручний кулемет;

“добре” – уразити чотири цілі або три цілі, в тому числі кулеметну обслугу, ручний кулемет та ціль, що рухається, та влучити однією гранатою в габарит;

“задовільно” – уразити три цілі.

Особливості виконання вправи (додаток 26 до Курсу стрільб)

Склад бойової двійки – два стрільці або стрілець і кулеметник, або обслуга кулемета (крім гранатометників та снайперів).

Боєприпаси між тими, хто стріляє, розподіляються рівномірно і споряджаються кожним у два магазини (одну стрічку у одну коробку).

Режим ведення вогню – на вибір того, хто стріляє (з кулемету – чергами).

За командою керівника стрільби ті, хто стріляють, висуваються з вихідного положення на РВВ і готуються до стрільби з положення лежачи. Показ цілей керівник стрільби здійснює з виходом тих, хто стріляє, на заздалегідь намічені рубежі у послідовності, що забезпечує виконання завдань, зазначених в умовах вправи та заходів безпеки. У всіх варіантах показу вогнева група № 1 з'являється першою.

Під час першого показу вогневої групи № 1 бойова двійка веде вогонь по ній з РВВ з положення лежачи (з ручного кулемета, кулемета – із сошки).

Після першого показу вогневої групи № 1 старший бойової двійки подає команду: “Вогнева позиція – 10 м попереду, вперед”. Одночасно з початком руху першого номера, починається другий показ вогневої групи № 1. Другий номер, здійснює ураження ціль з положення лежачи (з ручного кулемета, кулемета – із сошки). Перший номер під прикриттям вогню другого номера здійснює перебіжку, готується до стрільби і відкриває вогонь по даній цілі під час третього показу (або перебуває в готовності відкрити вогонь по цілям, що неуразені). Другий номер під прикриттям вогню першого номера здійснює коротку перебіжку. У такому порядку бойова двійка діє до зайняття зазначеної вогневої позиції.

У подальшому, за командою старшого “Вперед” бойова двійка висувається прискореним кроком та діє відповідно до отриманого завдання, здійснюючи спостереження у зазначеному секторі стрільби та в разі виявлення цілей самостійно відкриває вогонь з положень для стрільби за вибором того, хто стріляє. При цьому дозволяється вести вогонь по цілях на напрямку дій напарника для їх ураження, якщо напарник не знаходиться на небезпечному напрямку стрільби стріляючого. Керівник стрільби, спостерігаючи за діями стріляючих, під час виходу одного з них на небезпечний напрямок стрільби, подає команду останньому на перенесення вогню або припинення стрільби.

Навчально-імітаційна граната метастеється в окоп, у якому розташована вогнева група № 2, на ходу. Найменша дальність кидка гранати – 25 м (позначається

показчиком). Як влучення зараховуються гранати, що влучили в окоп, та ті, що знаходяться за бруствером не далі 1 м від стінок окопу.

З підходом стріляючих до вогневої групи № 2 на відстань кидка гранати 35 – 40 м за командою старшого бойової двійки “Гранатою – вогонь” номери бойової двійки під прикриттям один одного закидають окоп гранатами. При цьому, ті хто кидає, подають команду: “Осколки” для попередження напарника про кидок гранати.

У всіх випадках під час зміни вогневої позиції зброя ставиться на запобіжник.

Загальна глибина пересування від РВВ – 100 – 120 м.

За командою керівника стрільби “Стій. Розряджай” ті, хто навчається, розряджають зброю і доповідають керівнику стрільби. Керівник стрільби перевіряє зброю на розрядження, подає команду на висування у вихідне положення.

КС 6.02.1.1

Стрільба снайперської пари зі зміною вогневих позицій по цілях,
що з’являються
(для підрозділів снайперів)

Цілі:

спостерігач – головна фігура (мішень № 5), що з’являється на 10 с;

стрілець в глибині оборони – поясна фігура (мішені № 7), що з’являється на 5 с;

ПТРК на вогневій позиції (мішень № 9б), що з’являється на 15 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	спостерігач	стрілець в глибині оборони	ПТРК на вогневій позиції
Снайперська гвинтівка	300	450 – 500	650 – 700

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 4, які розподіляються рівномірно між номерами снайперської пари, та додатково 2 розсипом.

Положення для стрільби: лежачи з руки, з упора.

Оцінка:

“відмінно” – набрати 30 балів;

“добре” – набрати 28 балів;

“задовільно” – набрати 26 балів.

За ураження цілі снайперській парі нараховуються відповідні бали:

спостерігач – 5 балів;

стрілець в глибині оборони – 10 балів;

ПТРК на вогневій позиції – 15 балів.

За кожен використаний додатковий патрон відраховується 2 бали.

Особливості виконання вправи

Вправа може виконуватись у ході підготовки снайперів середнього рівня.

Вправа виконується з підготовленої вогневої позиції.

Під час першого показу всіх цілей одночасно на 30 с снайперська пара веде спостереження та визначає місця розташування вогневих засобів противника, спостережних постів.

Під час другого показу снайперська пара веде вогонь по спостерігачу та стрільцю в глибині оборони, розподіляючи його самостійно. Після ураження (падіння) цілей за командою старшого снайперська пара приховано здійснює зміну вогневих позицій переповзанням, прикриваючи один одного вогнем.

Після зайняття снайперами вогневих позицій здійснюється показ ПТКР на вогневій позиції та неуражених цілей. Під час переміщення зброя ставиться на запобіжник.

КС 6.02.2.1

Стрільба снайперської пари в наступальному бою по цілях, що з'являються (для підрозділів снайперів)

Цілі:

бронекорпус (мішень № 15), що з'являється по 15 с вдень (20 с вночі);
вогнева група – ручний кулемет (мішень № 10) та грудна фігура (мішень № 6),
що з'являється три рази по 7 с вдень (вночі по 10 с), з проміжками 10 с;

ПТКР на вогневій позиції (мішень № 9б) з'являється на 15 с;

довгочасна вогнева точка – амбразура в споруді (мішень № 16), що з'являється
на 20 с вдень (вночі на 30 с) та дві грудні фігури (мішень № 6), що з'являються три
рази, по 10 с вдень (20 с вночі) з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі			
	бронекорпус	вогнева група	ПТКР на вогневій позиції	довгочасна вогнева точка
Снайперська гвинтівка	350 – 300	500 – 400	900 – 800	600 – 500

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість патронів: 12, які розподіляються рівномірно між номерами снайперської пари.

Положення для стрільби: на вибір тих, хто навчається.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому бронекорпус, ручний кулемет, ПТКР на вогневій позиції і амбразура в споруді обов'язково;

“добре” – уразити чотири цілі або три цілі, у тому числі бронекорпус, ручний кулемет і ПТКР на вогневій позиції;

“задовільно” – уразити три цілі, у тому числі ручний кулемет і ПТКР на вогневій позиції.

Особливості виконання вправи

Вправа бойових стрільб може виконуватись в ході підготовки снайперів середнього рівня.

На вихідному рубежі керівник стрільби вводить снайперів у тактичну обстановку і ставить бойове завдання на наступ (умовно в складі взводу або роти).

Після доповіді снайперів про готовність до стрільби керівник стрільби визначає кожному, хто навчається, вогневі позиції на відстані 10 – 15 м від РВВ та на віддаленні 15-20 м між ними. Старший снайпер визначає черговість пересування, намічає проміжні вогневі позиції і дає команду на висування. Одночасно з початком руху першого снайпера, здійснюється показ цілей: бронекорпуса та вогневої групи. Снайперська пара висувається на визначені позиції переповзанням, спостерігаючи за полем бою і самостійно відкриває вогонь з виявленням цілі, при цьому здійснюється прикриття вогнем один одного.

З виходом снайперської пари на визначені вогневі позиції здійснюється одночасний показ цілей: ПТКР на вогневій позиції та довгочасної вогневої точки.

З виявленням цілей снайперська пара здійснює їх ураження, розподіляючи та зосереджуючи вогонь самостійно.

КС 6.02.2.2

Стрільба снайперської пари з місця зі зміною вогневих позицій по цілях,
що з'являються
(для підрозділів снайперів)

Цілі:

група піхоти – п'ять поясних фігур (мішень № 7) на фронті 10 м і в глибину 5 м, що з'являються три рази по 7 с вдень (по 10 с вночі) з нерівними проміжками 5-15 с;

ручний кулемет (мішень № 10), що з'являється три рази по 7 с вдень (по 10 с вночі) з нерівними проміжками 10-15 с;

ПТРК на вогневій позиції (мішень № 9б), що з'являється три рази по 7 с вдень (по 15 с вночі) з нерівними проміжками 5-15 с.

Показ цілей здійснюється одночасно.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	група піхоти	ручний кулемет	ПТРК на вогневій позиції
Снайперська гвинтівка	400	600 – 550	650 – 600

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боєприпасів: 10, які розподіляються рівномірно між номерами снайперської пари.

Положення для стрільби: лежачи з руки, з упора.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити три поясні фігури, ручний кулемет і ПТРК;

“задовільно” – уразити ручний кулемет і ПТРК.

Особливості виконання вправи

Вправа бойових стрільб може виконуватись в ході підготовки снайперів середнього рівня.

Керівник визначає кожному тому, хто стріляє, дві вогневі позиції на глибину до 50 м від РВВ на віддаленні не більше 10 м одна від одної та ставить завдання на зайняття однієї з них.

Після зайняття снайперами зазначених вогневих позицій усі три цілі показуються одночасно. Вогонь ведуть обидва снайпери, розподіляючи і зосереджуючи його самостійно. Зміну вогневих позицій снайпери здійснюють, прикриваючи один одного вогнем. Зайняття і зміна вогневих позицій здійснюються переповзанням (на розкислому або мокрому ґрунті – перебіжками). Під час переміщення зброя ставиться на запобіжник.

КС 6.18.2.4

Стрільба бойовою трійкою по цілях, що з'являються та рухаються, різними способами

Цілі:

вогнева група № 1 – ручний кулемет (мішень № 10) та дві головні фігури (мішені № 5) на фронті до 15 м, що з'являються три рази по 5 с (10 с вночі) з проміжком 7 с та один раз на 15 с для метання ручної навчально-імітаційної гранати;

група піхоти в окопі – чотири головні фігури (мішені № 5), що встановлені попарно на фронті не менше 3 м на двох напрямках та з'являються два рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с;

піхота, що залягла, – три головні фігури (мішені № 5а) на фронті не менше 15 м, що з'являються два рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с.

вогнева група № 2, що відходить (атакує), – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та головна фігура (мішень № 5), що встановлені на фронті до 10 м та з'являються на ближньому і дальньому рубежах по 7 с (10 с вночі) з проміжком 5 с;

дві групи піхоти на двох напрямках – піхота, що атакує, – три поясні фігури (мішені № 7б), розташовані в габариті 10 м по фронті і 10 м у глибину на одному напрямку, що з'являються на 15 с для стрільби з підствольних гранатометів; гранатометник з помічником – РПГ (мішень № 9) та грудна фігура (мішень № 6), що з'являються два рази по 7 с вдень (10 с вночі) з проміжком 5 с на іншому напрямку для стрільби кулеметника (стрільця), який здійснює взаємне прикриття вогнем;

вогнева група № 3 – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та грудна фігура (мішень № 6) на фронті 5 – 10 м, що з'являються два рази по 7 с з проміжком 10 с;

ручний кулемет (мішень № 10), що з'являється два рази по 7 с (10 с вночі) з проміжком 10 с;

маневрена група (та, що відходить або атакує) – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що рухаються під кутом 15-20° до площини стрільби зі швидкістю 2-3 м/с на ділянці 60 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі									
	вогнева група № 1	група піхоти в окопі	піхота, що залягла	вогнева група № 2		дві групи піхоти		вогнева група №3	ручний кулемет	маневрена група
				на ближньому рубежі	на дальньому рубежі	піхота, що атакує	гранатометник з помічником			
Автомат, ручний кулемет, кулемет, снайперська гвинтівка	200 – 150	150 – 100	80-50	150	200		200 – 150	200 – 150	250 – 200	250 – 200
Підствольний гранатомет							300 – 250			

Час на стрільбу: обмежується часом руху і показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для автомата – 32, з них 8 із трасуючими кулями;

для кулемета (ручного кулемета) – 48, з них 12 із трасуючими кулями;

для снайперської гвинтівки – 7;

для підствольного гранатомета пострілів – 1;

навчально-імітаційних гранат – 1 (на кожного стріляючого).

Положення для стрільби: для стрільби по вогневій групі № 1 та групі піхоти в окопі – з положення лежачи, по решті цілей – на вибір тих, хто стріляє.

Оцінка:

“відмінно” – уразити не менше 80% мішеней, у тому числі гранатометника з помічником та не менше трьох кулеметних обслуг (ручних кулеметів), влучити у габарит з підствольного гранатомета та ручними гранатами;

“добре” – уразити не менше 75% мішеней, у тому числі не менше трьох кулеметних обслуг (ручних кулеметів) і влучити у габарит з підствольного гранатомета та не менше ніж двома ручними гранатами;

“задовільно” – уразити не менше 60% мішеней, у тому числі не менше двох кулеметних обслуг (ручних кулеметів) і влучити у габарит не менше ніж двома ручними гранатами.

Якщо вправа виконується без підствольних гранатометів, то цілі для стрільби з підствольного гранатомета не показуються і до складу оціночних показників не входять.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на військовому стрільбищі або на ділянці тактичного поля (підготовленій ділянці місцевості) бойовою трійкою, до складу якої можуть входити ті, хто навчається, з різною штатною зброєю (крім ручних гранатометів).

Боєприпаси між тими, хто стріляє, розподіляються рівномірно і споряджаються кожним у два магазини (одну стрічку в одну коробку).

Режим ведення вогню на вибір тих, хто стріляє (з кулемета – чергами).

Виконання вправи починається з уточнення особовому складу бойового завдання і порядку дій.

За командою керівника стрільби ті, хто стріляє, висуваються з вихідного положення на РВВ і готуються до стрільби з положення лежачи. Показ цілей керівник стрільби здійснює з виходом тих, хто стріляють, на заздалегідь намічені рубежі у послідовності, що забезпечує виконання завдань, зазначених в умовах вправи, з дотриманням заходів безпеки.

Під час першого показу вогневої групи № 1 за командою старшого бойової трійки перший номер здійснює коротку перебіжку в напрямку противника під вогневим прикриттям другого та третього номера (кулеметника), які ведуть вогонь по цілі з РВВ з положення лежачи (з ручного кулемета, кулемета – із сошки). Під час другого показу вогневої групи № 1 другий номер під прикриттям вогню першого та третього номера робить чергову перебіжку, в такій самій послідовності третій номер робить чергову перебіжку. У такому порядку бойова трійка діє до зайняття зазначеної вогневої позиції з веденням вогню по цілі № 2.

В подальшому, за командою старшого бойової трійки: "Вперед" - бойова трійка висувається прискореним кроком та діє відповідно до отриманого завдання, здійснюючи спостереження у зазначеному секторі стрільби, а в разі виявлення цілей самостійно відкриває вогонь з положень для стрільби за вибором того, хто стріляє. При цьому дозволяється вести вогонь по цілях на напрямку дій напарника для їх ураження, якщо напарник не знаходиться на небезпечному напрямку стрільби стріляючого. Керівник стрільби, спостерігаючи за діями тих, хто стріляє, при виході одного з них на небезпечний напрямок стрільби, подає команду останньому на перенесення вогню або припинення стрільби.

По двох групах піхоти стрільба ведеться з підствольного гранатомета під прикриттям не менше одного номера бойової трійки.

Навчально-імітаційна граната метастеться в окоп, у якому розташована вогнева група № 1, на ходу. Найменша дальність кидка гранати – 25 м (позначається покажчиком). Як влучення зараховуються гранати, що влучили в окоп, та ті, що знаходяться за бруствером не далі 1 м від стінок окопу. Метання навчально-імітаційних гранат здійснюється під прикриттям вогню не менше одного номера бойової трійки.

Загальна глибина пересування від РВВ – 200 – 250 м.

За командою керівника стрільби “Стій. Розряджай” ті, хто навчається, розряджають зброю і доповідають керівнику стрільби. Керівник стрільби перевіряє зброю на розрядження, подає команду на висування у вихідне положення.

КС 6.18.2.5

Стрільба бойовою трійкою в ході штурмових дій різними способами по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

кулеметна обслуга зі стрільцем – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та грудна фігура (мішень № 6) на фронті не менше 3 м, що з’являються тричі по 7 с з проміжком 10 с;

піхота, що залягла, – чотири грудні фігури (мішень № 6), що встановлені попарно на фронті не менше 3 м і з’являються тричі по 7 с з проміжком 5 с, та на 15 с для метання ручних гранат;

група піхоти в глибині оборони – на двох напрямках по дві поясні фігури (мішень № 7б), розташовані в габариті 10 м по фронту і 10 м у глибину, що з’являються з виходом відділення на рубіж 80 м на 10 с для стрільби з підствольних гранатометів;

піхота, що залягла й обороняє підступи до будинку, – чотири грудні фігури (мішень № 6), що встановлені попарно на фронті не менше 3 м і з’являються тричі по 7 с з проміжком 5 с;

дві кулеметні обслуги зі стрільцями – дві кулеметні обслуги (мішень № 10а) та дві грудні фігури (мішень № 6), що з’являються на різних рубежах двічі по 7 с із проміжком 10 с;

ручний кулемет (мішень № 10), що з’являється двічі по 7 с з проміжком 10 с;

група піхоти, що обороняє будинок, – головна фігура (мішень № 5), поясна фігура (мішень № 7), РПГ (мішень № 9), амбразура в споруді (мішень № 16), що з’являються чотири рази по 7 с з проміжком 5 с і двічі по 5 с з проміжком 5 с;

ручний кулемет (мішень № 10), що з’являється два рази по 7 с з проміжком 10 с;

кулеметна обслуга зі стрільцем – кулеметна обслуга (мішень № 10а) та грудна фігура (мішень № 6), що з’являються на 7 с (показується після метання бойових гранат і захоплення будинку);

група піхоти, що атакує (відходить), – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що рухаються під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 2 – 3 м/с на ділянці 60 м два рази: перший показ – після виходу кулеметника на рубіж будинку, другий – із закінченням показу або після ураження кулеметної обслуги зі стрільцем, одночасно з групою піхоти в глибині оборони;

кулеметна обслуга зі стрільцем та група піхоти – кулеметна обслуга (мішень № 10а), грудна фігура (мішень № 6), чотири поясні фігури (мішень № 7), що з'являються два рази по 10 с з проміжком 10 с;

обслуга міномета – чотири поясні фігури (мішень № 7б) в габариті 20 м по фронту і 20 м у глибину, що з'являються на 15 с для стрільби з підствольних гранатометів.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі											
	кулеметна обслуга зі стрільцем	піхота, що залягла	група піхоти в глибині оборони	піхота, що залягла і обороняє підступи до будинку	дві кулеметні обслуги зі стрільцями	ручний кулемет	група піхоти, що обороняє будинок	ручний кулемет	кулеметна обслуга зі стрільцем	група піхоти, що атакує	кулеметна обслуга зі стрільцем та група піхоти	обслуга міномету
Автомат, ручний кулемет, кулемет, снайперська гвинтівка	300 – 250	250 – 200		200 – 150	250 – 200	300 – 150	300 – 150	300 – 250	200 – 150	300 – 200	300 – 200	
Підствольний гранатомет			300 – 250									350 – 250
Ручна осколкова граната			40 – 25									

Час на стрільбу: обмежується часом руху і показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для автомата – 46, з них 11 із трасуючими кулями (при стрільбі бойовою трійкою у складі автоматників – 56, з них 14 із трасуючими кулями), які розподіляються рівномірно між номерами стрільців;

для кулемета (ручного кулемета) – 53, з них 13 із трасуючими кулями;

для снайперської гвинтівки – 14;

для підствольного гранатомета пострілів – 4;

ручних осколкових наступальних гранат: навчально-імітаційних – 2;

ручних димових шашок – 2.

Положення для стрільби: відповідно до вимог, викладених в особливостях виконання вправи.

Оцінка:

“відмінно” – уразити не менше 70% мішеней, у тому числі не менше чотирьох кулеметних обслуг (ручних кулеметів) і влучити у габарит з підствольного гранатомета;

“добре” – уразити не менше 60% мішеней, у тому числі не менше трьох кулеметних обслуг (ручних кулеметів) і влучити у габарит з підствольного гранатомета;

“задовільно” – уразити не менше 50% мішеней, у тому числі не менше двох кулеметних обслуг (ручних кулеметів).

Якщо вправа виконується без підствольних гранатометів, то цілі для стрільби з підствольного гранатомета не показуються і до складу оціночних показників не входять.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на військовому стрільбищі або на ділянці тактичного поля (підготовленій ділянці місцевості) бойовою трійкою, до складу якої можуть входити ті, хто навчається, з різною штатною зброєю (крім ручних гранатометів).

Макет одно-двоповерхового будинку (фасад будинку з вікнами (мішень № 24) з цілями, який обороняє противник, обладнується на віддаленні 350 – 400 м від РВВ. При цьому встановлені мішені повинні бути такими, що з’являються, та забезпечувати одержання інформації про ураження.

На віддаленні 150 м від РВВ влаштовується одна-дві ділянки дровових загороджень завширшки 50 – 60 м і завглибшки 15 – 25 м.

Виконання вправи починається з уточнення особовому складу бойового завдання і порядку дій.

Режим вогню на вибір того, хто навчається, з кулемета – чергами.

Показ цілей керівник стрільби здійснює з виходом тих, хто навчається, на задалегідь намічені рубежі (місця) у послідовності, що забезпечує виконання завдань, зазначених в умовах вправи, з дотриманням заходів безпеки.

Якщо ті, хто навчаються, готові до стрільби, керівник подає команду на зайняття вогневих позицій за 50 – 60 м від РВВ та взаємне прикриття вогнем під час висування короткими перебіжками (по 15 – 20 м).

Одночасно з початком руху першого та другого номера, здійснюється показ цілі для кулеметника (снайпера) – кулеметної обслуги зі стрільцем (мішені № 10а і № б), вогонь по якій ведеться із зайнятої позиції на РВВ. Якщо до складу бойової трійки входять тільки стрільці з автоматами, то перший номер здійснює коротку перебіжку в напрямку противника під вогневим прикриттям другого та третього номера, які ведуть вогонь по цілі з РВВ.

Після завершення тими, хто стріляє, першої перебіжки здійснюється показ цілі – піхота, що залягла. У цей час кулеметник (снайпер) під прикриттям вогню стрільців змінює вогневу позицію. Якщо до складу бойової трійки входять тільки стрільці з автоматами, то другий номер під прикриттям вогню першого та третього номера робить чергову перебіжку, в такій же послідовності третій номер робить чергову перебіжку.

Таким чином, прикриваючи вогнем один одного під час висування, ті, хто стріляє, займають зазначені позиції.

Після зайняття тими, хто навчається, зазначених позицій здійснюється показ групи піхоти в глибині оборони – на двох напрямках по два стрільці для стрільби з підствольних гранатометів і після її ураження (обстрілу) керівником стрільби ставиться завдання на атаку і захоплення будинку. Ті, хто стріляють, приєднують багнети до автоматів (у разі потреби замінюють магазин) та доповідають про готовність.

За командою керівника “Вперед” ті, хто стріляє, починають прискорене висування.

З початком руху стрільців здійснюється показ таких цілей: піхота, що залягла і обороняє підступи до будинку та дві кулеметні обслуги зі стрільцями. Вогонь ведеться під час кожного показу цілі з коротких зупинок або на ходу. Досягнувши ділянки загороджень на підступах до будинку, стрільці, продовжуючи вести вогонь, долають загородження під прикриттям вогню кулеметника (снайпера), який веде вогонь по групі піхоти, що обороняє будинок (мішені № 5, 7, 9, 16) (перший показ). Коли стрільці виходять на небезпечний напрямок стрільби кулеметника (снайпера), подається команда на перенесення вогню по ручному кулемету (мішень № 10). Якщо до складу бойової трійки входять тільки стрільці з автоматами, то перебіжки в бойовій трійці здійснюються під взаємним прикриттям двох номерів третього, при цьому два номери ведуть вогонь з положення лежачи, третій – з коротких зупинок або на ходу. У такому порядку бойова трійка діє до зайняття зазначеної вогневої позиції з веденням вогню по цілях: група піхоти, що залягла і обороняє підступи до будинку, – стрільці (мішені № 6 – 4 шт.); дві кулеметні обслуги зі стрільцями (мішені № 10а і № 6); група піхоти, що обороняє будинок (мішені № 5, 7, 9, 16) (перший показ); ручний кулемет (мішень № 10).

Перший та другий номер (стрільці), виходять до позицій противника, на ходу готують імітаційні гранати до кидка та, досягнувши рубежу, метають гранати по піхоті, що залягла (мішені № 6 – 4 шт.). Після метання гранат кидком вперед займають вигідні вогневі позиції і ведуть вогонь по групі піхоти, що обороняє будинок (мішені № 5, 7, 9, 16) (другий показ), прикриваючи вогнем вихід третього номера (кулеметника, снайпера, стрільця) на нову вогневу позицію. З виходом третього номера (кулеметника, снайпера, стрільця) на вогневу позицію керівник стрільби показує групу піхоти, що обороняє будинок (мішені № 5, 7, 9, 16) (третій – шостий покази), а через 5–15 с – ручний кулемет (мішень № 10). У цей час перший та другий номер (стрільці), продовжуючи вести вогонь, під прикриттям вогню третього номера (кулеметника, снайпера, стрільця) по розташованих у будинку цілях, починають потай переміщатися до будинку.

Керівник стрільби, спостерігаючи за діями першого та другого номера (стрільців), при виході їх на небезпечний напрямок стрільби третього номера (кулеметника, снайпера, стрільця), подає команду останньому на перенесення вогню по ручному кулемету (мішень № 10).

Перший та другий номер (стрільці), засліплюють димовими гранатами противника, виходять до будинку, метають гранати у віконний і дверний отвори, вриваються в нього після розривів гранат. Керівник стрільби показує ціль – кулеметну обслугу зі стрільцем (мішені № 10а і № 6), перший та другий номер (стрільці), зайнявши вогневі позиції, ведуть вогонь по цілі, забезпечуючи вихід третього номера (кулеметника, снайпера, стрільця) до будинку (на рубіж будинку).

Коли третій номер (кулеметник, снайпер, стрілець) виходить до будинку, керівник стрільби послідовно показує цілі: групу піхоти, що атакує (відходить) (мішень № 8), кулеметну обслугу зі стрільцем (мішені № 10а і № 6) та групою піхоти, обслугу міномета (чотири мішені № 7б), які позначають противника, що контратакує, за вогневої підтримки міномета. Ті, хто навчається, з появою цілей ведуть по них вогонь, відбиваючи атаку.

9.36.2. Вправи бойових стрільб з РПГ гранатометної групи та відділення

КС 6.06.1.1

Стрільба гранатометної групи з місця по цілях, що рухаються

Ціль:

танк, що атакує (контратакує) – танк (мішень № 12), що рухається під кутом 15-25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 150 м.

Дальність до цілі, (м):

Вид зброї	Цілі	
	танк, що атакує (контратакує)	
РПГ-18 (22,26)	70 – 100	
РПГ-7	150 – 200	

Час на стрільбу: обмежується часом руху цілі.

Кількість боєприпасів: 1 штатний постріл з протитанковою гранатою для одного гранатометника.

Положення для стрільби: лежачи або з коліна (з окопу стоячи).

Оцінка:

“відмінно” – уразити ціль п’ятьма (чотирма) * пострілами;

“добре” – уразити ціль чотирма (трьома)† пострілами;

“задовільно” – уразити ціль трьома (двома)† пострілами.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується гранатометною групою у складі чотирьох (шістьох) гранатометників, яка поділяється на дві (три)† бойові групи.

Відстань між гранатометниками в бойових групах 6-8 м, а між бойовими групами 15-40 м.

Під час виконання вправи повинно вирішуватися завдання щодо зосередження вогню всіх бойових груп по танку, що атакує (контратакує).

КС 6.06.2.1

Стрільба гранатометної групи з місця зі зміною вогневих позицій по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

танк, що атакує (контратакує) – танк (мішень № 12), що рухається під кутом 15-25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 150 м;

група бойових машин, що атакують (контратакують) – дві БМП (мішень № 14) на фронті до 100 м, що з’являється на 30 с.

Дальності до цілей (м):

Вид зброї	Цілі	
	танк, що атакує (контратакує)	група бойових машин, що атакують (контратакують)
РПГ-18 (22,26)	150 – 100	200 – 150
РПГ-7	250 – 150	250 – 150

Час на стрільбу: обмежується часом руху і показу цілей.

Кількість боєприпасів: 2 штатні постріли з протитанковою гранатою для одного гранатометника.

Положення для стрільби: лежачи або з коліна (з окопу стоячи).

* Для гранатометної групи у складі шести гранатометників.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж чотирма (шістьма)^{*} пострілами, дві БМП (мішень № 14в) двома пострілами кожно;

“добре” – уразити всі цілі, у тому числі танк не менше ніж трьома (п’ятьма)[‡] пострілами;

“задовільно” – уразити танк не менше ніж двома (трьома)[‡] пострілами.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується гранатометною групою у складі чотирьох (шістьох) гранатометників, яка поділяється на дві (три)^{*} бойові групи.

Відстань між гранатометниками в бойових групах 6 – 8 м, а між бойовими групами не менше 50 м.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

зосередження вогню всіх бойових груп по танку, що атакує (контратакує);

розподіл вогню бойових груп по групі БМП, що атакує (контратакує).

Стрільба ведеться з однієї вогневої позиції по одній цілі. Зміна вогневої позиції здійснюється після ураження (падіння) цілі за командою старшого гранатометної групи.

КС 6.06.2.2

Стрільба гранатометної групи з місця зі зміною вогневих позицій у вогневій засідці

Цілі:

танк, що атакує – танк (мішень № 12), який рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 150 м;

група бойових машин, що обходить – танк (мішень № 12а), що рухається флангово під кутом 45 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 100 м та БТР (мішень № 13), що з’являється на 30 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	танк, що атакує	група бойових машин, що обходить	
		танк, що рухається флангово	БТР
РПГ-18 (22,26)	150 – 100	150 – 100	200 – 100
РПГ-7	250 – 150	200 – 150	200 – 150

Час на стрільбу: обмежується часом руху і показу цілей.

Кількість боеприпасів: 2 штатні постріли з протитанковою гранатою для одного гранатометника.

Положення для стрільби: лежачи або з коліна.

Оцінка:

“відмінно” – уразити три цілі, при цьому танк (мішень № 12) не менше ніж чотирма (шістьма)[†] пострілами, танк (мішень № 12а) двома (чотирма)[§] пострілами, БТР (мішень № 13) двома пострілами;

“добре” – уразити три цілі, при цьому танк (мішень № 12) не менше ніж трьома (п’ятьма)^{*} пострілами, танк (мішень № 12а) двома (трьома)[§] пострілами;

^{*} Для гранатометної групи у складі шести гранатометників.

[†] Для гранатометної групи у складі шести гранатометників

“задовільно” – уразити три цілі, при цьому танки двома (чотирма)[§] пострілами кожен.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується гранатометною групою у складі чотирьох (шістьох) гранатометників, яка поділяється на дві (три)* бойові групи.

Відстань між гранатометниками в бойових групах 6 – 8 м, а між бойовими групами 15 – 40 м.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

зосередження вогню всіх бойових груп по танку, що атакує;

розподіл вогню бойових груп по групі бойових машин, що обходить.

Стрільба ведеться з однієї вогневої позиції по одній цілі. Зміна вогневої позиції здійснюється після ураження (падіння) цілі за командою старшого гранатометної групи.

9.36.3. Вправи бойових стрільб з СПГ гранатометного відділення

КС 6.07.1.1

Стрільба гранатометного відділення з місця зі зміною вогневих позицій по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

танк, що атакує фронтально – танк (мішень № 12), що рухається під кутом 15 – 25 ° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 150 м;

група бойових машин, що атакує флангово – дві БМП (мішень № 14а), що з’являються на 30 с;

Під час виконання вправи у горах ціль, що рухається, замінюється танком в окопі (мішень № 12б), що з’являється два рази по 30 с з проміжком 15 с.

Під час виконання вправи пострілами з осколковою гранатою виставляється дві цілі – протитанкова (безвідкатна) гармата (наземна установка ПТРК) в окопі (мішень № 11а), що з’являється послідовно на двох рубежах два рази по 30 с з проміжком 10 с у центрі габариту по фронті 10 м та у глибину 50 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	танк, що атакує фронтально	група бойових машин, що атакує флангово	наземна установка ПТРК
СПГ-9	750 – 600	500 – 400	600 – 500

Час на стрільбу: обмежується часом руху і показу цілей.

Кількість боєприпасів: 4 штатні постріли з протитанковою (осколковою) гранатою для кожного розрахунку.

Оцінка:

під час виконання вправи з СПГ пострілами з протитанковою гранатою:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж чотирма пострілами;

“добре” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома пострілами;

“задовільно” – уразити всі цілі;

під час виконання вправи зі СПГ пострілами з осколковою гранатою:

“відмінно” – уразити дві наземні установки ПТРК на двох рубежах прямим влученням гранати або влучити у габарит цілі чотирма гранатами;

“добре” – уразити дві наземні установки ПТРК на двох рубежах, при цьому одну з них прямим влученням гранати, або влучити у кожен габарит двома гранатами; “задовільно” – влучити у кожен габарит однією гранатою.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

зосередження вогню гранатометного відділення по танку, що атакує фронтально;

розподіл вогню розрахунків гранатометів по групі бойових машин, що атакує флангово.

Стрільба ведеться з однієї вогневої позиції по одній цілі. Зміна вогневої позиції здійснюється після ураження (падіння) цілі за командою командира відділення.

КС 6.07.2.1

Стрільба гранатометного відділення з місця зі зміною вогневих позицій у вогневій засідці

Цілі:

група бойових машин, що атакує фронтально, – танк (мішень № 12), що рухається під кутом 15 – 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 150 м та дві БМП (мішень № 14), що з’являються одночасно на 30 с після руху танка;

танк, що обходить. – танк (мішень № 12а), який рухаються під кутом 45-90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 150 м.

Під час виконання вправи у горах цілі, що рухаються, замінюються танком в окопі (мішень № 12б), що з’являються на 40 с.

Під час виконання вправи пострілами з осколковою гранатою виставляється дві цілі – протитанкова (безвідкатна) гармата (наземна установка ПТРК) в окопі (мішень № 11а), що з’являється двічі по 30 с з проміжком 10 с у центрі габариту по фронту 10 м та у глибину 50 м на двох рубежах.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Цілі		
	група бойових машин, що атакує фронтально	танк, що обходить	наземна установка ПТРК
СПГ-9	750 – 600	500 – 400	600 – 500

Час на стрільбу: обмежується часом руху і показу цілей.

Кількість боєприпасів: 5 штатних пострілів з протитанковою (4 штатних постріли з осколковою) гранатою для кожного розрахунку гранатомета.

Оцінка:

під час виконання вправи з СПГ пострілами з протитанковою гранатою:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк, що атакує фронтально (мішень № 12), не менше ніж чотирма пострілами, танк, що обходить (мішень № 12а), не менше ніж двома пострілами;

“добре” – уразити всі цілі, при цьому танк, що атакує фронтально (мішень № 12) не менше ніж двома пострілами;

“задовільно” – уразити всі цілі;

під час виконання вправи зі СПГ пострілами з осколковою гранатою:

“відмінно” – уразити дві наземні установки ПТРК на двох рубежах прямим влученням гранати або влучити у габарит цілі чотирма гранатами;

“добре” – уразити дві наземні установки ПТРК на двох рубежах при цьому одну з них прямим влученням гранати, або влучити у кожен габарит двома гранатами; “задовільно” – влучити у кожен габарит однією гранатою.

Особливості виконання вправи

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

зосередження вогню гранатометного відділення по танках;

ведення вогню на великі дальності;

розподіл вогню розрахунків гранатометів по групі бойових машин, що атакують фронтально.

Стрільба ведеться з однієї вогневої позиції по одній цілі. Зміна вогневої позиції здійснюється після ураження (падіння) цілі за командою командира відділення.

9.36.4. Вправа бойових стрільб з ПТРК протитанкового відділення

КС 6.09.1.1

Стрільба протитанкового відділення зі зміною вогневих позицій по цілях, що з'являються та рухаються

Цілі:

танк (мішень № 12), що рухається під кутом $15 - 25^\circ$ до площини стрільби зі швидкістю $15 - 20$ км/год на ділянці $300 - 250$ м;

два танки в окопі (мішень № 12б), що з'являються на 1 хв 30 с.

Дальності до цілей: $D_{\text{макс}} - 1/2 D_{\text{макс}}$.

Час на стрільбу: обмежується часом руху і показу цілей.

Кількість боєприпасів: 1 снаряд для кожної обслуги ПТРК.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити танк, що рухається;

“задовільно” – уразити танк, що з'являється.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з підготовленої вогневої позиції. Час на підготовку до стрільби – не більше 1 хв.

Показ цілей здійснюється одночасно через $10 - 20$ с після зайняття вказаної вогневої позиції та доповіді тих, хто стріляє, про готовність до стрільби.

9.36.5. Вправи бойових стрільб з гранатомета на станку гранатометного відділення та взводу

КС 6.10.1.1

Стрільба гранатометного відділення після пересування з місця по груповій цілі з розсіюванням по фронту

Ціль: відкрита жива сила та вогневі засоби – чотири поясні фігури (мішень № 7), дві ростові фігури (мішень № 8), РПГ (мішень № 9), кулеметна обслуга (мішень № 10а) на фронті 100 м та в глибину 50 м, що з'являються на 5 хв.

Дальність до цілі: $1500 - 800$ м.

Час на стрільбу: 5 хв.

Кількість боєприпасів: 20 штатних пострілів (для гранатомета, що веде пристрілку цілі – 12 , для іншого – 8).

Положення для стрільби: на вибір того, хто стріляє.

Оцінка: отримати накривну групу в контрольній вражаючій черзі:

“відмінно” – за 3 хв 30 с;

“добре” – за 4 хв;

“задовільно” – за 5 хв.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується з непередготовлених відкритих вогневих позицій.

Ті, хто стріляє, займають вогневі позиції на РВВ в положенні для стрільби лежачи. За командою керівника стрільби “Вогнева позиція – 50 м попереду, біля куща, з розібраним (зібраним) гранатометом, вперед” ті, хто стріляє, висуваються на вогневу позицію. З виходом тих, хто стріляє, в район вогневої позиції за командою командира відділення “Першому, місце тут, другому – 10 м праворуч, напрямом стрільби – жовте коло, положення для стрільби – з коліна (сидячи), відділення – до бою” ті, хто стріляє, займають вказані вогневі позиції у визначеному положенні для стрільби.

Із зайняттям зазначеної вогневої позиції тими, хто стріляє, у визначеному положенні та доповіді про готовність здійснюється показ цілі. Ті, хто стріляє, переходять до стрільби на ураження після здійснення пристрілки цілі.

Режим ведення вогню – мінімальний темп стрільби.

КС 6.10.1.2

Стрільба взводом по широкій груповій цілі з розсіюванням по фронту

Ціль: відкрита жива сила та вогневі засоби – чотири грудні фігури (мішень № 6), дві поясні фігури (мішень № 7), РПГ (мішень № 9), дві кулеметні обслуги (мішень № 10а) на фронті 100 м та в глибину 50 м, що з’являються на 6 хв.

Дальність до цілі: 1500 – 1200 м.

Час на стрільбу: обмежується часом показу цілей.

Кількість боеприпасів: 54 штатних постріли (для гранатомета, що веде пристрілку цілі – 14, інші розподіляються рівномірно між обслугами, що стріляють).

Положення для стрільби: на вибір тих, хто стріляє.

Оцінка: отримати накривну групу в контрольній вражаючій черзі:

“відмінно” – за 4 хв 30 с;

“добре” – за 5 хв;

“задовільно” – за 6 хв.

9.36.6. Вправи бойових стрільб екіпажу БМП (БМД, БТР)

КС 6.13(14).1.1

Ведення вогню екіпажем БМП (БМД, БТР) в оборонному бою

Цілі:

БМП (мішень № 14), для стрільби із озброєння БМП-1 – танк (мішень № 12), що рухається під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15-20 км/год на ділянці 250-300 м. Під час стрільби пострілами з осколковою гранатою танк замінюється на безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з’являється два рази по 20 с з проміжком 10 с на дальності 600-400 м;

для стрільби із озброєння БТР-80 (БТР-70) – БТР (мішень № 13), що рухається вдень та вночі два рази (вперед, назад) з інтервалом 10-20 с під кутом 15-20° до площини стрільби зі швидкістю 15-20 км/год на ділянці 250-200 м;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60-90° до площини стрільби зі швидкістю 15-20 км/год на ділянці 200 м;

РПГ (мішень № 9), що з’являється два рази по 20 с з проміжком 5 с;

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з'являється два рази по 20 с з проміжком 5 с, для стрільби із озброєння БТР-80 (БТР-70) – група піхоти, що перебігає, – дві ростові фігури (мішень № 8а), що рухаються під кутом 60-90° до площини стрільби зі швидкістю 8–12 км/год на ділянці 150 м;

БМП (мішень № 14), що з'являється на два рази по 25 с з проміжком 10 с;

ручний кулемет (мішень № 10), що з'являється два рази по 20 с з проміжком 5 с;

танк (мішень № 12), що з'являється на 2 хв 25 с для стрільби пуском ПТРК (виконання нормативу з ПТРК на 2 хв 15 с).

Під час виконання вправи за особливих умов (глибокий сніг, вітер зі швидкістю більше 10 м/с і в горах) цілі, що рухаються, можуть замінюватися тими, що з'являються два рази по 25 с з проміжком 10 с, при цьому дальність до цілі зменшується на 100 м:

для БМП-1 – на танк (мішень № 12);

для БМП-2 – на БМП (мішень № 14);

для БТР-80 (БТР-70) – на БТР (мішень № 13).

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Цілі						
		танк	БМП	БТР	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	група піхоти, що перебігає	кулеметна обслуга
БМП-1*	вдень і вночі	800 – 500	700 – 600	–	500 – 400	800 – 700	–	400 – 300
БМП-2**		–	1200 – 900 (900 – 700) ***	–	600 – 400	800 – 700	–	500 – 300
ПТРК		$D_{\max} -$ $1/2 D_{\max}$	–	–	–	–	–	–
БТР-80 (БТР-70)		–	–	1200 – 900 1000 – 800	500 – 400 350 – 250	800 – 600 500 – 400	750 – 600 700 – 600	–

Час на стрільбу: від подання команди “Зайняти вогневу позицію таку-то – вперед” до виходу БМ на рубіж припинення вогню вдень і вночі – 7 хв 30 с.

Кількість боєприпасів:

для гармати пострілів у інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 12;

для автоматичної гармати з БТ – 48;

для крупнокаліберного кулемета – 48, з них 16 з трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 50, з них 17 із трасуючими кулями;

димових гранат ЗДб – 2;

* Далі – під БМП-1 слід вважати БМ з 73 мм гарматою (2А28) та спареним кулеметом БМП-1 (БМД-1, тощо).

** Далі – під БМП-2 слід вважати БМ з автоматичною гарматою та спареним кулеметом БМП-2 (БМП-1М, БМД-2, БТР-3, БТР-4, тощо).

*** Дальність для ураження мішені № 14 під час стрільби в горах.

для виконання нормативу “Переведення ПТРК з похідного положення у бойове та пуск ПТКР” або стрільби ПТКР – 1 навчальний (бойовий) ПТКР.

Моторесурс: 1 км.

Оцінка:

під час виконання вправи із озброєння БМП-1, БМП-2:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк (БМП) не менше ніж двома гранатами (снарядами), та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення у бойове та пуск ПТКР” на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити всі цілі або три цілі, в тому числі танк (БМП) не менше ніж двома гранатами (снарядами), та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення у бойове та пуск ПТКР” на оцінку не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити три цілі, в тому числі танк (БМП), та виконати норматив “Переведення ПТРК із похідного положення у бойове та пуск ПТКР” на оцінку не нижче “задовільно”;

під час виконання вправи із озброєння БТР-80 (БТР-70):

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити три цілі, у тому числі БТР;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БТР.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля однією БМ з двох вогневих позицій. Загальна глибина пересування під час зайняття і зміни вогневих позицій – до 300 м.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

маневр вогнем у ході виконання вправи (перенесення вогню з однієї цілі на іншу);

прикриття вогнем і використання захисних властивостей місцевості й штучних укриттів під час зайняття та зміни вогневих позицій.

Виконання вправи починається на вихідному рубежі з доповіді командира БМ керівнику про готовність.

З початком висування БМ з вихідного рубежу на зазначену вогневу позицію (за 200 – 300 м від РВВ) показується мішень № 14 (БМП), для стрільби із озброєння БМП-1 – мішень № 12 (танк). Послідовність показу цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби з дотриманням вимог тактичних дій противника і заходів безпеки.

Ті, хто навчається, самостійно виявляють цілі та ведуть по них вогонь.

Зміну вогневої позиції БМ здійснює з використанням захисних властивостей місцевості й штучних укриттів, долає мінно-вибухові загородження самостійно під прикриттям димів.

КС 6.13.1.2

Ведення вогню екіпажами БМП (БМД, БТР) у складі взводу по груповій цілі

Ціль:

артилерійський взвод на вогневій позиції – три артилерійські гармати (мішень № 19) та дванадцять поясних фігур (мішень № 7), розташовані на площі 60 м по фронту та 30 м у глибину. Під час стрільби з автоматичної гармати артилерійський взвод на вогневій позиції замінюється на протитанкову (безвідкатну) гармату з обслугою – протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11) та три поясні фігури (мішень № 7), нерухомі, розташовані на площі 30 м по фронту та 20 м у глибину.

Дальність до цілі, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Ціль
		протитанкова (безвідкатна) гармата з обслугою
БМП-1*, БМП-2, автоматич на гармата	вдень і вночі	2500 – 2000

Кількість боеприпасів:

для гармати штатних пострілів з осколковою гранатою – 5 на кожен БМ;

для автоматичної гармати ОФЗ – 38 та ОТ – 8 на кожен БМ.

Оцінка:

під час виконання вправи із озброєння БМП-1 штатними пострілами з осколковою гранатою:

“відмінно” – уразити 13 мішеней або влучити у габарит 7 штатними пострілами за час не більший 3 хв;

“добре” – уразити 10 мішеней або влучити у габарит 6 штатними пострілами за час не більший 3 хв 15 с;

“задовільно” – уразити 8 мішеней або влучити у габарит 5 штатними пострілами за час не більший 3 хв 30 с;

під час виконання вправи із озброєння БМП-2:

“відмінно” – уразити 4 мішені або влучити у габарит 15 снарядами за час не більший 2 хв 30 с;

“добре” – уразити 2 мішені або влучити у габарит 10 снарядами за час не більший 3 хв;

“задовільно” – уразити мішень або влучити у габарит 5 снарядами за час не більший 3 хв 30 с.

КС 6.13.1.3

Ведення вогню екіпажами БМП (БМД, БТР) у складі роти по груповій цілі

Ціль: артилерійський взвод на вогневій позиції – три артилерійські гармати (мішень № 19) та дванадцять поясних фігур (мішень № 7), розташовані на площі 60 м по фронту та 30 м у глибину.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Ціль
		артилерійський взвод на вогневій позиції
БМП-2, автоматична гармата	вдень і вночі	4000 – 3500

Кількість боеприпасів: 48 ОФЗ та 12 ОТ на кожен БМ.

Оцінка:

“відмінно” – уразити 6 мішеней або влучити у габарит 30 снарядами за час не більший 4 хв;

“добре” – уразити 4 мішені або влучити у габарит 20 снарядами за час не більший 5 хв;

* Під стрільбою на велику дальність з БМП-1 слід вважати стрільбу за допомогою нормалізованої шкали

“задовільно” – уразити 2 мішені або влучити у габарит 10 снарядами за час не більший 8 хв.

КС 6.13(14).2.1
Ведення вогню екіпажем БМП (БМД, БТР)
в наступальному бою

Цілі:

БМП в окопі (мішень № 14б), що з’являється два рази по 25 с з проміжком 10 с; для стрільби із озброєння БМП-1 (БМД-1) – танк в окопі (мішень № 12б), що з’являється два рази по 25 с з проміжком 10 с (під час стрільби пострілами з осколковою гранатою танк замінюється безвідкатною гарматою (ПТРК) на автомобілі в окопі (мішень № 17б); для стрільби із озброєння БТР – БТР в окопі (мішень № 13б), що з’являється два рази по 25 с з проміжком 10 с.

РПГ (мішень № 9), що з’являється на два рази по 20 с з проміжком 5 с;

САУ, що здійснює маневр для стрільби прямою наводкою – САУ (мішень № 23), що рухається під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 300 – 250 м (під час стрільби в горах – послідовно з’являється на двох рубежах, розташованих на 300 – 250 м одна від одної по 20 с з проміжком 10 с);

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м (для озброєння БТР – 80 (БТР – 70) – група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8) на фронті не менше 3 м, що з’являються на 30 с вдень (40 с вночі);

кулеметна обслуга (мішень № 10а), що з’являється два рази по 20 с з проміжком 5 с;

Для стрільби пуском ПТРК (виконання нормативу з ПТРК) – танк (мішень № 12), що з’являється на 2 хв 25 с (2 хв 15 с).

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ, вид зброї	Умови стрільби	Цілі					
		танк	САУ, що здійснює маневр для стрільби прямою наводкою	кулеметна обслуга	РПГ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	група піхоти
БМП-1	вдень і вночі	850 – 600 600 – 400	800 – 700 700 – 500	500 – 400	500 – 400 400 – 300	800 – 600 500 – 400	–
БМП-2		–	1200 – 900 (1000 – 900)	500 – 400	500 – 300	900 – 700	–
ПТРК		D_{\max} - $1/2 D_{\max}$	–	–	–	–	–
БТР-80 (БТР-70)		–	800 – 700 700 – 600	500 – 400	500 – 400 400 – 300	800 – 600 500 – 400	450 – 350 350 – 250

Час на стрільбу від команди “Вперед” до виходу на рубіж припинення вогню: для БМП-1 – 5 хв (в горах – 4 хв 40 с). Під час виконання вправи пострілами з осколковою гранатою час на стрільбу збільшується на 15 с;

для БМП-2 – 5 хв (в горах – 4 хв 40 с);

для БТР-80 (БТР-70) – 4 хв 55 с (в горах – 4 хв 35 с).

Кількість боєприпасів:

для гармати пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 6;

для автоматичної гармати БТ – 24;

для крупнокаліберного кулемета – 18, з них 6 з трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 30, з них 10 із трасуючими кулями;

димових гранат ЗДб – 2;

для виконання нормативу “Переведення ПТРК з похідного положення у бойове та пуск ПТКР” або стрільби ПТКР – 1 навчальний (бойовий) ПТКР.

Моторесурс: 1,8 км.

Оцінка:

під час виконання вправи із озброєння БМП-1:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк уразити не менше ніж двома гранатами, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влученням гранати та виконати норматив “Переведення ПТРК з похідного положення у бойове та пуск ПТКР” на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити дві цілі, у тому числі танк, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влученням гранати чи осколком та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити танк та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “задовільно”, а під час стрільби пострілами з осколковою гранатою уразити безвідкатну гармату (ПТРК) на автомобілі прямим влученням гранати чи осколком або уразити дві цілі з кулемета та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “задовільно”;

під час виконання вправи із озброєння БМП-2:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БМП не менше ніж двома снарядами, та виконати норматив з ПТРК на оцінку “відмінно”;

“добре” – уразити всі цілі або дві цілі, у тому числі БМП не менше ніж двома снарядами, та виконати норматив з ПТРК на оцінку не нижче “добре”;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БМП, та виконати норматив з ПТРК на оцінку, не нижче “задовільно”;

під час виконання вправи із озброєння БТР:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити три цілі, у тому числі БТР;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі БТР.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля однією БМ. Рух бойової БМ від РВВ і до рубежу припинення вогню здійснюється від укриття до укриття.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

маневр вогнем у ході виконання вправи (перенесення вогню з однієї цілі на іншу);

використання захисних властивостей місцевості і штучних укриттів під час пересування та подолання загороджень;

ведення вогню під час подолання мінно-вибухових загороджень.

Ціль для стрільби ПТРК (виконання нормативу № 10) з'являється першою. У подальшому показ цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби з дотриманням вимог тактичних дій противника і заходів безпеки.

БМ за командою керівника стрільби “Такий-то, вперед” починає рух та виходить на РВВ, на рубежі БМ із зупинки веде вогонь по цілі № 1.

Після закінчення показу або після ураження цілі (мішень № 14б з БМП-2, мішень № 12б з БМП-1, мішень № 13б з БТР-80 (БТР-70) керівник стрільби подає команду на показ цілей (показ цілей здійснюється відповідно до рішення керівника ВБС).

Ті, хто навчається, самостійно здійснюють пересування з використанням захисних властивостей місцевості й штучних укриттів, долають мінно-вибухові загорождення, виявляють цілі та ведуть по них вогонь.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи з однієї вогневої позиції не повинен перевищувати 10 с.

КС 6.13.2.2

Ведення вогню екіпажами БМП (БМД, БТР) у складі взводу зі зміною напрямку руху

Цілі:

БТР (мішень № 13), що з'являється три рази по 20 с з проміжком 10 с;

БМП (мішень № 14), що з'являється три рази по 20 с з проміжком 10 с;

ПТРК в окопі (мішень № 9 в) і група піхоти – дві поясні фігури (мішень № 7) на одному рубежі, що з'являються 3 рази по 7 с з проміжком 5-10 с;

дві поясні фігури (мішень №7) у вікні двоповерхової будівлі, що з'являються чотири рази по 5 с з проміжком 10 с.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ	Умови стрільби	Цілі				
		БМП	БТР	обслуга ПТРК в окопі	група піхоти	двоповерхова будівля
БМП-1	вдень і вночі	–	850 – 600	500 – 400 400 – 300	600 – 400 500 – 300	600 – 500 500 – 400
БМП-2		1200 – 900	600 – 400	600 – 400	600 – 400	900 – 700

Час на стрільбу: обмежується часом руху і показу цілей.

Кількість боєприпасів (для взводу):

для гармати пострілів в інертному спорядженні або пострілів з осколковою гранатою – 9;

для автоматичної гармати БТ – 90;

для спареного кулемета – 315, з них 105 з трасуючими кулями;

димових гранат ЗД6 – 1.

Моторесурси: до 3 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому БТР і БМП не менше ніж двома снарядами кожну ціль;

“добре” – уразити всі цілі або п'ять (вночі – чотири), при цьому БТР і БМП не менше ніж 1 снарядом кожну ціль;

“задовільно” – уразити чотири (вночі – три) цілі, при цьому БТР і БМП не менше ніж двома снарядами кожну ціль.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля (директриси) в складі взводу.

Показ цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

маневр вогнем підрозділу;

переміщення з використанням захисних властивостей місцевості й штучних укриттів під час висування та подолання загороджень (забороняється висування по прямій лінії);

комплексне застосування озброєння БМ, системи “Туча”.

Підрозділ розпочинає рух за командою керівника стрільби (командира підрозділу) з визначеного району на відстані до 200 м від РВВ. Висування здійснюється за визначеним маршрутом. Під час висування здійснюється спостереження у визначених секторах, у разі зміни обстановки надаються доповіді командиру.

Під час наближення до РВВ керівник стрільби подає команду: “Такий-то, противник з правого (лівого боку), знищити! До бою!”. За цією командою екіпажі ведуть вогонь по танкових цілях з гармат БМ. Стрільба ведеться на ділянці протяжністю до 150 м. Швидкість руху 10 – 15 км/год, стрільба здійснюється з гармати по мішені № 13.

З виходом підрозділу на ділянку директриси (на рівень з мішеневою обстановкою для тактичного поля) керівником подається команда: “Такий-то, в праворуч (ліворуч), в лінію – вперед!”. За цією командою взвод здійснює маневр та розвертається в бік противника (мішеневого поля).

За командою керівника “Такий-то, Стій!” взвод зупиняється на визначених позиціях і веде вогонь з місця. Стрільба здійснюється з гармати по мішені № 14 та зі спареного кулемета.

За командою керівника “Такий-то, в напрямку орієнтира ... – вперед!” взвод здійснює маневр, за командою командира взводу пересувається від укриття до укриття, ведучи вогонь з ходу. Стрільба здійснюється по мішені № 13 та зі спареного кулемета по інших цілях. На підході до рубежу припинення вогню керівник дає команду “Стій! Відійти в напрямку ...”.

Під час відходу особовий склад проводить задимлення за допомогою системи “Туча”, здійснює відхід. Після розсіювання диму ведеться вогонь з корми. Відхід здійснюється по черзі за командою командира взводу. Стрільба здійснюється з гармати по мішені № 13 та зі спареного кулемета по інших цілях.

Після виходу всього підрозділу на попередній маршрут руху керівник подає команду: “Такий-то, вправо (вліво) в напрямку перехрестя доріг вперед!”. За цією командою підрозділ здійснює маневр у визначений бік та продовжує рух у визначеному напрямку, за командою командира взводу екіпажі ведуть вогонь.

КС 6.13.2.3

Стрільба з вогневого рубежу по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

БМП (мішень № 14)* та БТР (мішень № 13), що з’являються на два рази по 30 с вдень (40 с вночі) з проміжком 10 с;

* Найбільш важлива ціль.

РПГ (мішень № 9) і група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8), що з’являється три рази по 10 с з проміжком 10 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається під кутом 60-90° до площини стрільби на ділянці 200 м зі швидкістю 15 км/год;

група піхоти – дві ростові фігури (мішень № 8а), на фронті не менше 3 м, що з’являються три рази по 7 с вдень (10 с вночі) з проміжком 5 с.

амбразура в споруді (мішень № 16), що з’являється на 30 с.

Дальності до цілей, (м):

Марка БМ	Умови стрільби	Цілі					
		БМП	БТР	Безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	Амбразура в споруді	Група піхоти	РПГ
БМП-1	вдень	850 – 600	850 – 600	900 – 700	400 – 350	600 – 500	600 – 500
	вночі	600 – 400	600 – 400	500 – 400	300 – 250	400 – 300	400 – 300
БМП-2	вдень і вночі	1500 – 1300	1500 – 1300	900 – 700	400 – 350	600 – 500	600 – 500

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для гармати – 4 пострілу в інертному спорядженні;

для автоматичної гармати БТ – 30 пострілів;

для спареного кулемета – 60, з них 15 із трасуючими кулями;

димових гранат – 2.

Моторесурси: 1,8 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі;

“добре” – уразити шість (вночі – чотири) мішені, у тому числі всі важливі цілі;

“задовільно” – уразити чотири (вночі – три) мішені, у тому числі в БМП та БТР.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на директрисі БМ (ділянці тактичного поля) двома БМ способом “гойдалки” шляхом послідовного ведення вогню з однієї вогневої позиції (вогневого рубежу) з подальшим маневром (відходом, висуванням в укриття) для перезарядження та висування на іншу вогневу позицію (вогневий рубіж).

З виходом у вихідне положення пара БМ уражає цілі способом “вогнева карусель” – спочатку на визначену вогневу позицію (вогневий рубіж) висувається і веде вогонь перший номер пари БМ, потім його замінює другий номер, при цьому номер пари, що замінює (був замінений), знаходиться у вихідному положенні.

Керівник стрільби перед початком виконання вправи визначає місця (райони) виявлених вогневих засобів противника, місця розташування вогневих позицій (рубежів), напрямок і порядок руху та подає команду на висування на першу вогневу позицію (рубеж). З виходом БМ на визначену вогневу позицію (вогневий рубіж) здійснюється показ двох – (трьох) цілей. Ті, хто навчається, виявляють цілі (визначають більш важливу ціль) та самостійно ведуть вогонь.

Маневр БМ (відхід з вогневої позиції (рубежу) прикривається аерозолями термодимової апаратури або використовується система “Туча”.

Після ураження (падіння) цілей та розрядження зброї, за командою керівника стрільби здійснюється переміщення БМ у вихідний район (район прихованих позицій).

За командою керівника БМ здійснюється висування на другу вогневу позицію (вогневий рубіж) та показ наступних трьох (двох) цілей. Екіпажі БМ виявляють цілі (визначають більш важливу ціль) та, застосовуючи спосіб ураження “вогнева карусель” самостійно їх уражають.

Під час стрільби способом “вогнева карусель” відхід у вихідне положення та вихід другого номера на вогневу позицію здійснюється за командою старшого пари БМ.

По завершенні стрільби та розряджання зброї за командою керівника стрільби здійснюється повернення БМ (пари) у вихідний район (район прихованих позицій) положення.

9.36.7. Вправи бойових стрільб екіпажу танка

КС 6.15.1.1

Ведення вогню екіпажем танка в оборонному бою

Цілі:

вертоліт (мішень № 25), що з’являється три рази по 20 с з проміжком 10 с;
танк (мішень № 12)* та БМП (мішень № 14), що з’являються одночасно три рази по 20 с з проміжком 10 – 15 с, під час стрільби з вкладного ствола – фронтально рухаються під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 18 км/год на ділянці 250 – 300 м;

РПГ* та група піхоти – РПГ (мішень № 9) та дві поясні фігури (мішень № 7), що з’являються три рази по 7 с з проміжком 5 с;

БМП в окопі (мішень № 14б), що з’являється три рази по 20 с з проміжком 10 с, під час стрільби з вкладного ствола – БТР (мішень № 13), що рухається флангово на ділянці 200 м зі швидкістю 15–20 км/год;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), рух фланговий на ділянці 200 м зі швидкістю 15–20 км/год;

група піхоти, що атакує – дві ростові фігури (мішень № 8), що з’являються чотири рази по 7 с з проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17), що з’являється три рази по 20 с з проміжком 5 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі									
		вертоліт	танк	БМП	РПГ	група піхоти	БМП (в окопі)	БТР	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	група піхоти, що атакує	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
Гармата	вдень і вночі	–	1600	1600	–	–	1200				
	вночі з нічним прицілом	–	1500	1500	–	–	1000				
			1200	1200	–	–	1200				
			1100	1100	–	–	1100				

* Найбільш важлива ціль.

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі									
		вертоліт	танк	БМП	РПГ	група піхоти	БМП (в окопі)	БТР	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	група піхоти, що атакує	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі
ПТРК	вдень	–	2500	–	–	–					
Вкладний ствол	вдень та вночі	–	1200 – 900	1200 – 900	–	–		1100 – 900			
	вночі з нічним прицілом	–	1100 – 800	1100 800	–	–		1000 – 900			
Спарений кулемет	вдень і вночі з нічним прицілом	–	–	–	600 – 400	500 600			700 – 500	600 500	
Зенітний кулемет	вдень	1200 – 1000	–	–	–	–					700 – 900

Час на стрільбу: від команди на зайняття вогневої позиції до виходу танка на рубіж припинення вогню вдень – 8 хв 10 с, вночі – 9 хв.

Кількість боеприпасів:

для гармати штатних артилерійських пострілів з практичним кумулятивним пострілом – 4, з осколково-фугасним пострілом – 2;

для вкладного ствола – 6;

для спареного кулемета – 45, з них 15 із трасуючими кулями;

для зенітного кулемета – 30, з них 10 із трасуючими кулями.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити сім (вночі – п’ять) цілей, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“задовільно” – уразити п’ять (вночі – чотири) цілей, при цьому танк обов’язково.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля однією БМ з двох вогневих позицій. Загальна глибина пересування під час зайняття та зміни вогневих позицій – до 300 м.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

управління вогнем у ході виконання вправи (перенесення вогню з однієї цілі на іншу);

прикриття вогнем і використання захисних властивостей місцевості й штучних укриттів під час зайняття та зміни вогневих позицій.

Виконання вправи починається на вихідному рубежі з доповіді командира БМ керівнику про готовність.

З початком висування БМ з вихідного рубежу на зазначену вогневу позицію (за 200 – 300 м від РВВ) одночасно показується мішень № 12 (танк) і мішень № 14

(БМП). Ті, хто навчаються, самостійно виявляють цілі (визначають більш важливі цілі) та ведуть по них вогонь. Зміну вогневої позиції здійснюють з використанням димів та захисних властивостей місцевості й штучних укриттів.

Послідовність показу цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби з дотриманням вимог тактичних дій противника і заходів безпеки.

Зміну вогневої позиції БМ здійснює самостійно під прикриттям димів (у разі необхідності).

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи з однієї вогневої позиції не повинен перевищувати 10 с.

КС 6.15.1.2

Ведення вогню екіпажами танків у складі взводу по одиночній цілі

Ціль: ПТРК на БТР (мішень № 18) або самохідна ракетна установка у похідному положенні (мішень № 20а), нерухома.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі	
		ПТРК на БТР	самохідна ракетна установка у похідному положенні
Гармата	вдень і вночі	3200 – 2700	3600 – 3000

Кількість боєприпасів: по 6 штатних артилерійських пострілів на кожний танк.

Оцінка:

“відмінно” – пряме влучення в ціль або два влучення у габарит цілі радіусом 15 м за час не більший 1 хв 30 с;

“добре” – пряме влучення в ціль або два влучення у габарит цілі радіусом 25 м за час не більший 2 хв;

“задовільно” – пряме влучення в ціль або одне влучення у габарит цілі радіусом 25 м за час не більший 3 хв 30 с.

КС 6.15.1.3

Ведення вогню екіпажами танків у складі взводу по одиночній цілі на велику дальність

Ціль: самохідна ракетна установка (мішень № 20) або підрозділ ПТРК – три ПТРК на БТР (мішень № 18), нерухомі. Ціль розташована на позиції по фронту на 600-400 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі	
		самохідна ракетна установка у похідному положенні	підрозділ ПТРК
Гармата	вдень і вночі	4500 – 3500	4500 – 3500

Кількість боєприпасів: по 10 штатних артилерійських пострілів на кожний танк.

Оцінка:

“відмінно” – пряме влучення в ціль або два влучення у габарит цілі радіусом 15 м за час не більший 3 хв;

“добре” – пряме влучення в ціль або два влучення у габарит цілі радіусом 25 м за час не більший 4 хв;

“задовільно” – пряме влучення в ціль або одне влучення у габарит цілі радіусом 25 м за час не більший 5 хв.

КС 6.15.2.1

Ведення вогню екіпажем танка в наступальному бою

Цілі:

танк в окопі (мішень № 12б), що з’являється три рази по 20 с з проміжком 10 с;
ПТРК в окопі* та група піхоти – ПТРК в окопі (мішень № 9в) і дві поясні фігури (мішень № 7), що з’являються одночасно 3 рази по 7 с з проміжком 5 с;

танк (мішень № 12)*, що фронтально рухається під кутом до 25° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 18 км/год) на ділянці 250 – 300 м;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається флангово під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м.

вертоліт (мішень № 25), що з’являється на 35 с.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі					
		танк в окопі	обслуга ПТРК в окопі	група піхоти	танк	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	вертоліт
Гармата	вдень і вночі	1300 – 1200	–	–	1600–1500	–	–
	вночі з нічним прицілом	1100 – 1000	–	–	–	–	–
ПТРК	вдень	–	–	–	2500–2100	–	–
Вкладний ствол	вдень і вночі	1000–900	–	–	1200–900	–	–
	вночі з нічним прицілом	900–800	–	–	–	–	–
Спарений кулемет	вдень і вночі з нічним прицілом	–	600–400	600–400	–	900–700	–
Зенітний кулемет	вдень	–	–	–	–	–	1200 – 1000

Час на стрільбу: від команди “Вперед” до виходу танка на рубіж припинення вогню – 5 хв 10 с.

Кількість боеприпасів:

для гармати штатних артилерійських пострілів – 6, з них із практичним бронейно-підкаліберним пострілом – 2, практичним кумулятивним пострілом – 2, осколково-фугасним пострілом – 2;

для вкладного ствола – 6;

* Найбільш важлива ціль.

для спареного кулемета – 35, з них 12 із трасуючими кулями;
 для зенітного кулемета – 20, з них 7 із трасуючими кулями;
 димових гранат ЗД6 – 2.

Моторесурс: 1,8 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити всі цілі або п’ять (вночі – чотири), у тому числі танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“задовільно” – уразити чотири (вночі – три) цілі, у тому числі танк.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля однією БМ. Рух БМ від РВВ і до рубежу припинення вогню здійснюється від укриття до укриття.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

управління вогнем у ході виконання вправи (перенесення вогню з однієї цілі на іншу);

використання захисних властивостей місцевості й штучних укриттів під час пересування та подолання загороджень;

ведення вогню під час подолання мінно-вибухових загороджень.

Коли екіпаж танка виходить на рубіж припинення вогню, застосовує систему “Туча”.

У подальшому показ цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби.

Танк за командою керівника стрільби “Такий-то, вперед!” починає рух та виходить на РВВ, де, зупинившись, веде вогонь по мішені № 12б (танк в окопі).

Після ураження (падіння) цієї цілі керівник стрільби подає команду на показ цілей (показ цілей здійснюється відповідно до рішення керівника ВБС з дотриманням вимог тактичних дій противника і заходів безпеки).

Ті, хто навчається, самостійно здійснюють пересування з використанням захисних властивостей місцевості й штучних укриттів, долають мінно-вибухові загородження, виявляють цілі та ведуть по них вогонь (визначають більш важливі цілі).

Проміжок між показом цілей не повинен перевищувати 10 с.

КС 6.15.2.2

Ведення вогню екіпажами танків у складі взводу зі зміною напрямку руху

Цілі:

танк (мішень № 12), що з’являється два рази по 25 с з проміжком 10 с;

танк в окопі (мішень № 12б), що з’являється три рази по 20 с з проміжком 10 с;

ПТРК в окопі (мішень № 9 в) і група піхоти – дві поясні фігури (мішень № 7) на одному рубежі, що з’являються три рази по 7 с з проміжком 5 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а), що рухається флангово під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 – 20 км/год на ділянці 200 м.

група піхоти в будівлі – дві поясні фігури (мішень №7) у вікні двоповерхової будівлі, що з’являються чотири рази по 5 с з проміжком 5 с, або вертоліт (мішень № 25), що з’являється на 35 с на висоті 10 – 20 м.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі					
		танк в окопі	обслуга ПТРК в окопі	група піхоти	танк	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	вертоліт (група піхоти в будинку)
Гармата	вдень і вночі	1300 – 1200	–	–	1600 – 1500	–	–
	вночі з нічним прицілом	1100 – 1000	–	–	–	–	–
Спарений кулемет	вдень і вночі з нічним прицілом	–	600 – 400	600 – 400	–	900–700	–
	вдень	–	–	–	–	–	1200 – 1000 (800 – 600)

Час на стрільбу: обмежується часом руху і показу цілей.

Кількість боєприпасів (для взводу):

для гармати штатних артилерійських пострілів – 36;

для спареного кулемета – 480, з них 160 із трасуючими кулями;

для зенітного кулемета – 40, з них 15 із трасуючими кулями;

димових гранат ЗД6 – 6.

Розподіл боєприпасів між танками здійснюється командиром взводу.

Моторесурси: до 3 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танки не менше ніж чотирма снарядами;

“добре” – уразити всі цілі або п’ять (вночі – чотири), у тому числі танк не менше ніж трьома снарядами;

“задовільно” – уразити чотири (вночі – три) цілі, у тому числі танк не менше ніж двома снарядами.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля (танкової директриси) в складі танкового взводу.

Показ цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

управління вогнем танка – підрозділу (перенесення вогню, перерозподіл вогню між екіпажами, зосередження та розосередження вогню);

переміщення з використанням захисних властивостей місцевості й штучних укриттів під час висування та подолання загороджень (забороняється висування по прямій лінії);

комплексне застосування озброєння танка, системи “Туча” та ТДА.

Підрозділ розпочинає рух за командою керівника стрільби (командира підрозділу) з визначеного району на відстані до 200 м від рубежу відкриття вогню. Висування здійснюється за визначеним маршрутом. Під час висування здійснюється спостереження у визначених секторах, у разі зміни обстановки надаються доповіді командирі.

Під час наближення до рубежу відкриття вогню керівник стрільби подає команду: “Такий-то, противник з правого (лівого боку), знищити! До бою!”. За цією командою екіпажі ведуть вогонь по танкових цілях з гармати танків та з зенітних кулеметів по наземних цілях, створюючи таку щільність вогню, що не дає можливості противнику відкрити вогонь у відповідь. Стрільба ведеться на ділянці протяжністю до 150 м. Швидкість руху 10 – 15 км/год, стрільба здійснюється з гармати по мішені № 12 та зенітного кулемету по групі піхоти;

З виходом підрозділу на ділянку директриси (на рівень з мішеневою обстановкою для тактичного поля) керівником подається команда: “Такий-то, в праворуч (ліворуч), в лінію вперед!”. За цією командою взвод здійснює маневр та розвертається в бік противника (мішеневого поля).

За командою керівника “Такий-то, Стій!” взвод зупиняється на визначених позиціях і веде вогонь з місця. Стрільба здійснюється з гармати по мішені № 12а та зі спареного кулемета.

За командою керівника “Такий-то, в напрямку орієнтира ... Вперед!” взвод здійснює маневр, за командою командира взводу пересувається від укриття до укриття, ведучи вогонь з ходу. Стрільба здійснюється з гармати по мішені № 12 та зі спареного кулемета по інших цілях. На підході до рубежу припинення вогню керівник дає команду: “Стій! Відійти в напрямку ...”. Під час зупинки екіпажі ведуть вогонь із зенітного кулемета.

Під час відходу особовий склад проводить задимлення за допомогою системи “Туча”, здійснює відхід. Після розсіювання диму ведеться вогонь з корми. Відхід здійснюється по черзі за командою командира взводу. Стрільба здійснюється з гармати по мішені № 12 та зі спареного кулемета по інших цілях.

Після виходу всього підрозділу на попередній маршрут руху керівник подає команду: “Такий-то, вправо (вліво) в напрямку перехрестя доріг вперед!”. За цією командою підрозділ здійснює маневр у визначений бік та під прикриттям ТДА (остання машина у колонні) продовжує рух у визначеному напрямку, за командою командира взводу екіпажі ведуть вогонь.

Проміжок між показом цілей під час виконання вправи з однієї вогневої позиції не повинен перевищувати 10 с.

КС 6.15.2.3

Стрільба з вогневого рубежу по цілях, що з’являються та рухаються

Цілі:

група БМ – танк (мішень № 12)* та БМП (мішень № 14), що з’являються одночасно два рази по 25 с з проміжком 10 с;

безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі (мішень № 17а)*, що рухається під кутом 60 – 90° до площини стрільби зі швидкістю 15 км/год на ділянці 200 м;

маневрена група – РПГ (мішень № 9) та група піхоти, що атакує – дві ростові фігури (мішень № 8), що з’являються одночасно чотири рази по 10 с з проміжком 5 с;

група піхоти, що перебігає, – дві ростові фігури (мішень № 8а), що рухаються під кутом 60-90° до площини стрільби зі швидкістю 8-12 км/год на ділянці 150 м.

* Найбільш важлива ціль.

Дальності до цілей, (м):

Вид зброї	Умови стрільби	Цілі				
		група БМ	безвідкатна гармата (ПТРК) на автомобілі	маневрена група		група піхоти, що перебігає
				РПГ	група піхоти, що атакує	
Гармата	вдень і вночі	1800 – 1500 2200 – 2000	–	–	–	–
Вкладний ствол		1200 – 900	–	–	–	–
Спарений кулемет		–	–	600 – 400	600 – 500	600 – 500
Зенітний кулемет		–	900 – 700	–	–	–

Час на стрільбу: обмежується часом руху та показу цілей.

Кількість боеприпасів:

для вкладного ствола (гармати) заміників штатних артилерійських пострілів – 6;

для спареного кулемета – 78, з них 19 із трасуючими кулями;

для зенітного кулемета – 12, з них 3 трасуючими кулями.

Моторесурс: 1,8 км.

Оцінка:

“відмінно” – уразити всі цілі, при цьому танк не менше ніж двома снарядами (кулями);

“добре” – уразити три цілі, у тому числі всі найбільш важливі цілі;

“задовільно” – уразити дві цілі, у тому числі танк та ціль, що рухається.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується на танковій директрисі (ділянці тактичного поля) двома БМ способом “гойдалки” шляхом послідовного ведення вогню з однієї вогневої позиції (вогневого рубежу) з подальшим маневром (відходом, висуванням в укриття) для перезаряджання та висування на іншу вогневу позицію (вогневий рубіж).

З виходом у вихідне положення пара БМ уражає цілі способом “вогнева карусель” – спочатку на визначену вогневу позицію (вогневий рубіж) висувається і веде вогонь перший номер пари БМ, потім його замінює другий номер, при цьому номер пари, що замінює (був замінений), знаходиться у вихідному положенні.

Керівник стрільби перед початком виконання вправи вказує місця (райони) виявлених вогневих засобів противника, місця розташування вогневих позицій (рубежів), напрямок і порядок руху та подає команду на висування на першу вогневу позицію (рубеж). З виходом БМ на визначену вогневу позицію (вогневий рубіж) здійснюється показ двох (трьох) цілей. Ті, хто навчається, виявляють цілі (визначають більш важливу ціль) та самостійно ведуть вогонь.

Маневр БМ (відхід з вогневої позиції (рубежу) прикривається аерозолями термодимової апаратури або використовується система “Туча”.

Після ураження (падіння) цілей та розряджання зброї за командою керівника стрільби здійснюється переміщення БМ у вихідний район (район прихованих позицій).

За командою керівника БМ здійснюється висування на другу вогневу позицію (вогневий рубіж) та показ наступних трьох (двох) цілей. Екіпажі БМ виявляють цілі

(визначають більш важливу ціль) та, застосовуючи спосіб ураження “вогнева карусель”, самостійно їх уражають.

Під час стрільби способом “вогнева карусель” відхід у вихідне положення та вихід другого номера на вогневу позицію здійснюється за командою старшого пари БМ.

По завершенні стрільби та розряджання зброї за командою керівника стрільби здійснюється повернення БМ (пари) у вихідний район (район прихованих позицій) положення.

9.36.8. Вправи бойових стрільб відділення на БМП (БМД, БТР)

КС 6.19.1.1

Ведення вогню відділенням на БМП (БМД, БТР) в оборонному бою

Цілі, час показу та дальності до цілей, м:

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		ПТРК	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	спарений кулемет	кулемет, ручний кулемет, автомат	РПГ-7	ГП-25	граната
1. Знищення черговим вогневим засобом окремих груп противника, який намагається вести розвідку, пророблювати проходи в загородженнях										
1	Група пророблення проходів (мішені № ба – 2 шт), що з’являється по чергово 2 рази по 10 с з проміжком 7 с						250 – 200			
2	Група прикриття (мішені № 6 та № 10), що з’являється 2 рази по 7 с з проміжком 10 с						350 – 300			
2. Ведення оборонного бою на основній позиції на відділення										
3	Танк (мішень № 12), що з’являється 2 рази по 30 с з проміжком 10 с (при виконанні нормативу – на 2 хв 25 с)	1/2 Д _{макс} – Д _{макс}								
4	Танк (мішень № 12), що з’являється 2 рази по 30 с з проміжком 10 с		500 – 400							
5	БМП, що атакує (мішень № 14), що з’являється 2 рази по 30 с з проміжком 10 с			800 – 400						
6	БМП, на рубежі		500	800						

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		ПТРК	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	спарений кулемет	кулемет, ручний кулемет, автомат	РПГ-7	ГП-25	граната
	спішування (мішень № 14), що з'являється 2 рази для БМП-1 на 30 с (для БМП-2 на 20 с) з проміжком 10 с		- 400	- 400						
7	БТР, що атакує (мішень № 13), що з'являється 2 рази по 30 с з проміжком 10 с				500 - 400					
8	БТР на рубежі спішування (мішень № 13), що з'являється 2 рази по 30 с з проміжком 10 с				500- 400					
9	Вогнева група № 1 (мішені № 6 та № 9), що з'являється на 15 с					250 - 200	250 - 200			
10	Вогнева група № 2 (мішені № 6 та № 9), що з'являється на 15 с					250 - 200	250 - 200			
11	Група піхоти, що здійснює маневр у фланг (мішені № 7 – 2 шт. та № 9), що розташовуються в габариті 10 м по фронту і 20 м в глибину та з'являється на 15 с								250 - 200	
12	Вогнева група № 3 (мішені № 6 – 2 шт. та № 10 – 2 шт.), що з'являється 3 рази по 5 с з проміжком 10 с						150 - 100			
3. Ведення оборонного бою на запасній (тимчасовій) позиції відділення (після відходу)										
13	Група піхоти № 1, що атакує у фланг (мішені № 7 – 2 шт. та № 9а – 2 шт.), що з'являється 3 рази по 5 с з проміжком 10 с						200 - 150			

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		ПТРК	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	спарений кулемет	кулемет, ручний кулемет, автомат	РПГ-7	ГП-25	граната
14	Маневрена група № 1, що перебігає (мішені № 8 – 6 шт.), що рухається з рубежу 300 м до рубежу 100 м					300 – 100	300 – 100			
15	ПТРК на автомобілі (мішень № 17а), що з'являється для БМП-1 (БТР-80) на 30 с, для БМП-2 на 20 с		400 – 300	600 – 400	300 – 200					
16	БМП (БТР), що атакують у фланг (мішені № 14 (№ 13) – 2 шт.), що з'являється на 30 с							250 – 200 (200 – 150*)		
17	Маневрена група № 2 (мішені № 7 – 2 шт. та №9), що розташовуються в габариті 10 м по фронту і 20 м в глибину та з'являється на 15 с								250 – 200	
18	Піхота, що залягла (мішені № 5а та № 6 – 2 шт.), що з'являється 2 рази по 5 с з проміжком 10 с						150 – 100			
19	Піхота противника, що атакує (мішень № 8 – 10 шт.) що, з'являється на 10 с									30 – 40
20	Піхота, що прикриває відхід (мішені № 5а та № 6 – 2 шт.), що з'являється 2 рази по 5 с з проміжком на 10 с						100 – 50			
1.	Піхота, що відповзає (цілі № 16 та № 18 –						200 –			

* Для РПГ-18 (22,26).

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		ПТРК	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	спарений кулемет	кулемет, ручний кулемет, автомат	РПГ-7	ГП-25	граната
	тільки неуражені мішені), що з'являється на 5 с						150			
2.	Група піхоти, що відходить (ціль № 11 – тільки неуражені мішені, що з'являється на 10 с						250 – 200			

Час на стрільбу: обмежується часом руху і показу цілей.

Кількість боєприпасів на відділення (розподіляються рівномірно між всіма вогневыми засобами):

для гармати пострілів – 6;

для автоматичної гармати з БТ – 18;

для крупнокаліберного кулемета – 17, з них 4 з трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 24, з них 6 з трасуючими кулями;

для автомата, ручного кулемета – 120, з них 30 з трасуючими кулями, що розподіляються рівномірно;

для кулемета – 31, з них 7 з трасуючими кулями;

пострілів до РПГ-7 (18, 22, 26) – 2 штатні постріли;

для підствольного гранатомета – 4;

бойова граната (РГД-5) – 5;

димових гранат ЗД6 – 2, РДГ-2 – 4;

для стрільби ПТРК – 1 бойовий ПТРК або для виконання нормативу “Переведення ПТРК з похідного положення у бойове та пуск ПТРК” – 1 навчальний ПТРК.

Моторесурс: 1,8 км.

Оцінка: за ВБС визначається відповідно до п. 8.31 – 8.33 Курсу стрільб.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля або на директрисі БМП (БТР) відділенням з однією БМ. Загальна глибина пересування під час зайняття і зміни вогневих позицій – до 300 м.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

уміле використання місцевості для прихованого розташування та створення системи вогню у поєднанні з загородженнями та природними перешкодами;

умілий вибір вогневих позицій для зброї (БМ, відділення) та інженерному обладнанню їх з врахуванням захисту особового складу і техніки;

швидка підготовка зброї (озброєння) до стрільби як вдень так і вночі;

ефективне використання всіх вогневих засобів для знищення противника перед переднім краєм, при його вклиненні в оборону та стійке утримання займаних позицій;

маневр вогнем у ході виконання завдань (перенесення вогню з однієї цілі

на іншу, зосередження вогню, розподіл цілей);

прикриття вогнем і використання захисних властивостей місцевості й штучних укриттів під час зайняття та зміни вогневих позицій;

здійснення маневру (відходу) на запасну (тимчасову) позицію на відділення.

Вправа виконується в такому порядку:

особовий склад відпочиває, розташовується в укриттях (бліндажі) і траншеях в готовності зайняти свої місця за тривоною або здійснює інженерне обладнання позиції. Біля укриття (укритть) виставляється спостерігач. На тимчасовій вогневій позиції знаходиться черговий вогневий засіб для знищення окремих груп противника, який намагається вести розвідку, пророблювати проходи в загородженнях;

під час відпрацювання другого навчального питання ціль для стрільби ПТРК (виконання нормативу) з'являється першою;

у подальшому показ цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби з дотриманням вимог тактичних дій противника і заходів безпеки (як варіант згідно нумерації цілей);

ті, хто навчається, самостійно виявляють цілі та ведуть по них вогонь, командир відділення здійснює управління вогнем відділення;

зміна вогневих позицій здійснюється з використанням захисних властивостей місцевості й штучних укриттів, відхід на запасну (тимчасову) позицію за командою командира відділення (спочатку одна бойова група, потім БМ, після чого наступна бойова група – або за іншим варіантом, для чого змінюється послідовність показу цілей) під прикриттям димів.

У ході показу цілей керівник стрільби контролює дії тих, хто навчається.

Після закінчення показу цілей керівник подає команду: “Припинити вогонь. Розряджай”, перевіряє зброю на розрядження і подає команду на повернення у вихідне положення.

КС 6.19.2.1

Ведення вогню відділенням на БМП (БМД, БТР) в наступальному бою

Цілі, час показу та дальності до цілей, м:

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		ПТРК	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	спарений кулемет	кулемет, ручний кулемет, автомат	РПГ-7	ГП-25	граната
1. Ведення штурмових дій										
1	Танк (мішень № 12), що з'являється 2 рази по 30 с з проміжком 10 с (при виконанні нормативу – на 2 хв 25 с)	1/3 $D_{\text{макс}}$								
2	Танк (мішень № 12), що з'являється 2 рази по 30 с з проміжком 10 с		500 – 400							
3	БМП, що контрастає (мішень № 14), що			800 –						

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		ПТРК	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	спарений кулемет	кулемет, ручний кулемет, автомат	РПГ-7	ГП-25	граната
	з'являється 2 рази по 20 с з проміжком 10 с			400						
4	БМП, що спішує десант (мішень № 14), що з'являється 2 рази для БМП-1 на 30 с (для БМП-2 на 20 с) з проміжком 10 с		500 – 400	800 – 400						
5	БТР, що контратакує (мішень № 13), що з'являється на 30 с)				500 – 400					
6	БТР, що спішує десант (мішень № 13 –), що з'являється 2 рази по 30 с з проміжком 10 с				500 – 400					
7	ПТРК на автомобілі (мішень № 17а), що з'являється для БМП-1 (БТР-80) на 30 с, для БМП-2 на 20 с		400 – 300	500 – 400	300 – 200					
8	Вогнева група № 1 (мішені № 6 та № 9в), що з'являється 2 рази по 5 с, з проміжком 10 с					250 – 200	250 – 200			
9	Вогнева група № 2 (мішені № 6 та № 9), що з'являється 2 рази по 5 с, з проміжком 10 с						200 – 150			
10	Група піхоти, що здійснює маневр у фланг (мішені № 7 – 2 шт. та № 9), що розташовуються в габариті 10 м по фронту і 20 м в глибину та з'являється на 15 с								250 – 200	
11	Група піхоти (мішені № 6 та № 10), що з'являється 2 рази по 5 с з проміжком 10 с						150 – 100			
2. Ведення бою після відходу на вигідну позицію										
12	Маневрена група № 1 (мішені № 7 – 2 шт. та № 9), що розташовуються в габариті 10 м по								250 – 200	

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		ПТРК	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	спарений кулемет	кулемет, ручний кулемет, автомат	РПГ-7	ГП-25	граната
	фронту і 20 м в глибину та з'являється на 15 с									
13	БМП (БТР), що атакують у фланг (мішені № 14 (№ 13) – 2 шт.), що з'являється на 30 с							250 – 200 (200 – 150*)		
14	Маневрена група № 2, що перебігає (мішені № 8 – 6 шт.), що рухається з рубежу 300 м до рубежу 100 м					300 – 100	300 – 100			
15	Піхота, що залягла (мішені № 5а та № 6 – 2 шт.), що з'являється 2 рази по 5 с з проміжком 10 с						150 – 100			
16	Піхота противника, що атакує (мішень № 8 – 10 шт.) що, з'являється на 10 с									30–40
17	Піхота, що прикриває відхід (мішені № 5а та № 6 – 2 шт.), що з'являється 2 рази по 5 с з проміжком на 10 с						100 – 50			
18	Група піхоти, що відходить (цілі № 15 та № 17 – тільки неуражені мішені), що з'являється на 10 с						250 – 200			

Час на стрільбу: обмежується часом руху і показу цілей.

Кількість боєприпасів на відділення (розподіляються рівномірно між всіма вогневыми засобами):

для гармати пострілів – 6;

для автоматичної гармати з БТ – 18;

для крупнокаліберного кулемета – 17, з них 4 з трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 46, з них 11 з трасуючими кулями;

для автомата, ручного кулемета – 200, з них 48 з трасуючими кулями, що розподіляються рівномірно;

* Для РПГ-18 (22,26).

для кулемета – 51, з них 12 з трасуючими кулями;
 для РПГ-7 (18, 22, 26) – 2 штатні постріли;
 для підствольного гранатомета – 4;
 бойова граната (РГД-5) – 5;
 димових гранат ЗД6 – 2, РДГ-2 – 4;
 для стрільби ПТКР – 1 бойовий ПТКР або для виконання нормативу
 “Переведення ПТКР з похідного положення у бойове та пуск ПТКР” – 1 навчальний
 ПТКР.

Моторесурс: 2,8 км.

Оцінка: визначається відповідно пп. 8.31 – 8.33 Курсу стрільб.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля або на директрисі БМП (БТР) у складі відділення. Загальна глибина пересування під час ведення штурмових дій та відході – до 1,5 км.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

маневр вогнем у ході виконання завдань (перенесення вогню з однієї цілі на іншу, зосередження вогню, розподіл цілей);

прикриття вогнем і використання захисних властивостей місцевості й штучних укриттів під час зайняття та зміни вогневих позицій;

здійснення маневру та закріплення на вигідному рубежі.

Показ цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби з урахуванням тактики дій противника і заходів безпеки (як варіант згідно нумерації цілей).

Ті, хто стріляє, самостійно виявляють цілі та ведуть по них вогонь, командир відділення здійснює управління вогнем відділення.

Зміна вогневих позицій здійснюється з використанням захисних властивостей місцевості й штучних укриттів, відхід на вигідну позицію за командою командира відділення (по бойових групах – або за іншим варіантом, для чого змінюється послідовність показу цілей) під прикриттям димів.

КС 6.20.1.1

Дії взводної тактичної групи* в обороні

Цілі, час показу та дальності до цілей, м:

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		Танк	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	спарений кулемет	ручний кулемет, автомат, снайперська	РПГ-7	АГС-17	граната
1. Знищення вогневою засідкою розвідки противника										
1	ДВід на БМ (мішені № 14 – 1 шт.), що з'являється 2 рази по 30 с з проміжком 10 с		400 – 350	400 – 350	400 – 350					
2	БМ РД (мішені № 14 –			500						

* механізований (мотопіхотний) підрозділ або підрозділ високомобільних десантних військ з танком, гранатометним відділенням (грвід) гранатометного взводу (грв) та трьома снайперами взводу снайперів (всн)

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		Танк	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	спарений кулемет	ручний кулемет, автомат, снайперська	РПГ-7	АГС-17	граната
	2 шт.), що з'являються 2 рази по 30 с з проміжком 10 с			– 400						
3	РД, що спішився (мішені № 10а – 1 шт., №8 – 9 шт., з'являються 4 рази по 7 с. з проміжком в 10 с					500 – 400	500 – 400			
2. Знищення противника, що розгортається										
4	Група БМ: (мішень №12 – 1 шт., №14 – 1 шт.) що з'являються 2 рази по 30 с з проміжком 10 с	1200 – 1100	800 – 700	1200 – 1100						
5	Група БМ що рухаються на ділянці 100м (мішень №12 – 1 шт, №14 – 3 шт.)	1000 – 900	800 – 700	1000 – 900						
6	Вертоліт противника (мішень № 25), що з'являється один раз на 30 с	1500 – 1300 (НСВТ)		1500 – 1300	1500 – 1300					
7	Висування та спішування противника з БМ: БМ: (мішень № 12 – 2 шт., № 14 – 2 шт.), що з'являються 2 рази по 30 с з проміжком 10 с; піхота противника: (мішень № 10а – 3 шт., № 9 – 2 шт., №8 – 16 шт., що з'являються на різних рубежах 4 рази по 7 с з проміжком в 10 с	800 – 500	700 – 500	800 – 500	800 – 500	700 – 500	600 – 400			
3. Відбиття атаки противника перед переднім краєм										
8	Наближення противника до переднього краю оборони: БМ: (мішень №14 -2 шт.), що з'являються 2 рази по 30 с з проміжком 10 с; РПГ (мішень №9), що з'являється на 4 хв для стілби з АГС-17; група піхоти: (мішені -		500 – 400	500 – 400	500 – 400				400 – 500	
							400			

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		Танк	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	спарений кулемет	ручний кулемет, автомат, снайперська	РПГ-7	АГС-17	граната
	№8 – 12 шт.), що рухається на ділянці 60 м; група піхоти з підтримкою БМ: (мішень №8 – 11 шт., №10а – 3 шт., №14 – 1 шт., №13), що з'являються 3 рази по 7 с з проміжком в 10 с (БМ з'являються 2 рази по 30 с з проміжком 10 с).		500 – 400	500 – 400			– 300			
9	Атакуюча група противника перед переднім краєм: група піхоти (мішень № 8 – 6 шт.), що рухається на ділянці 60м.; група піхоти (мішень № 10а – 2 шт., № 9 – 4 шт., № 8 – 3 шт.), що з'являються 4 рази на 7 с з проміжком в 10 с; група піхоти, що обходить у фланг (мішень № 10а - 2 шт., №9, №8 - 5 шт.) <i>з'являється для стрільби з АГС-17;</i> група піхоти, що здійснює маневр (мішень №8 – 6 шт.), <i>з'являються на 10 с для метання ручних гранат</i>						300 – 200		1000 – 800	40 – 30
10	Противник, що вклинився в оборону: БМ (мішень №14 – 2 шт.) що з'являється 1 раз на 30 с; група піхоти (мішень № 10а - 2 шт., № 9 – 2 шт., № 6 – 6 шт.), з'являються 3 рази на 7 с з проміжком в 10 с.							250 – 200 (200 – 150*)		

* Для РПГ-18 (22,26).

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		Танк	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	спарений кулемет	ручний кулемет, автомат, снайперська	РПГ-7	АГС-17	граната
4. Знищення противника, що відходить										
11	Противник, що відходить: БМ (мішень №12, №14 – 2 шт.), що рухається на ділянці 100м.; група піхоти (мішень - №8 - 3 шт), що рухається на ділянці 60м. танк (мішень №12 – 1 шт.), що з'являється на 30 с	500 – 400					200 – 100	250 – 200 (200 – 150*)		

Час на стрільбу: обмежується часом руху і показу цілей, маневрами підрозділом з яким виконується ВБС.

Кількість боєприпасів на ВТГр (розподіляються рівномірно між всіма вогневыми засобами):

для гармати штатних артилерійських пострілів з практичним кумулятивним пострілом (вкладного ствола) – 14;

для гармати БМП-1 пострілів – 50;

для автоматичної гармати з БТ – 77;

для крупнокаліберного кулемета – 77, з них 19 з трасуючими кулями;

для зенітного кулемета – 20, з них 6 із трасуючими кулями;

для спареного кулемета – 240, з них 60 з трасуючими кулями;

для автомата, ручного кулемета – 360, з них 90 з трасуючими кулями, що розподіляються рівномірно;

для снайперської гвинтівки – 24;

пострілів до РПГ-7 (18, 22, 26) – 8 штатні постріли;

для АГС-17 – 38;

бойова граната (РГД-5) – 15;

димових гранат ЗД6 – 10, РДГ-2 – 6.

Моторесурс: 2 км.

Оцінка: за ВБС визначається відповідно до п. 8.31 – 8.33 Курсу стрільб.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля або на директрисі БМП (БТР) взводною тактичною групою. Загальна глибина пересування під час зайняття і зміни вогневих позицій – до 500 м.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

уміле використання місцевості для прихованого розташування та створення системи вогню у поєднанні із загородженнями та природними перешкодами;

умілий вибір вогневих позицій для зброї (БМ, взводної тактичної групи) та інженерного обладнання їх з урахуванням захисту особового складу і техніки;

швидка підготовка зброї (озброєння) до стрільби як вдень так і вночі;

ефективне використання всіх вогневих засобів для знищення противника перед переднім краєм, у разі його вклинення в оборону та стійке утримання займаних позицій;

маневр вогнем у ході виконання завдань (перенесення вогню з однієї цілі на іншу, зосередження вогню, розподіл цілей);

прикриття вогнем і використання захисних властивостей місцевості й штучних укриттів під час зайняття та зміни вогневих позицій;

здійснення маневру (відходу) на запасну (тимчасову) позицію на відділення.

Вправа виконується в такому порядку:

особовий склад відпочиває, розташовується в укриттях (бліндажі) і траншеях в готовності зайняти свої місця за тривоги або здійснює інженерне обладнання позиції. Біля укриттів (бліндажів) виставляються спостерігачі. У вогневій засідці знаходиться відділення з БМ, на тимчасових вогневих позиціях знаходяться чергові вогневі засоби для знищення розвідувальних груп противника, який намагається вести розвідку, пророблювати проходи в загородженнях;

показ цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби з дотриманням вимог тактичних дій противника і заходів безпеки (як варіант згідно нумерації цілей);

ті, хто навчається, самостійно виявляють цілі та ведуть по них вогонь, командир взводної тактичної групи (далі – ВТГр) здійснює управління вогнем ВТГр;

зміна вогневих позицій здійснюється з використанням захисних властивостей місцевості й штучних укриттів, відхід на запасну (тимчасову) позицію за командою командира ВТГр послідовно по відділеннях під прикриттям димів.

У ході показу цілей керівник стрільби контролює дії тих, хто навчається.

Після закінчення показу цілей керівник подає команду: “Припинити вогонь. Розряджай”, перевіряє зброю на розрядження і подає команду на повернення у вихідне положення.

КС 6.20.2.1

Дії взводної тактичної групи* в рейді

Цілі, час показу та дальності до цілей, м.’

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		Танк	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	спарений кулемет	кулемет, ручний	кулемет, автомат, снайперська гвинтівка	РПГ-7	АГС-17
1. Ведення розвідки противника та місцевості, здійснення відходу під прикриттям										
1	БТР в окопі (мішень №136), що з’являється 2 рази по 30 с з проміжком 10 с.		400 – 350	400 – 350	400 – 350					
2	Група охорони №1 (мішень №6 – 1 шт., №10 -1 шт.) що з’являється 3					400 – 350	400 – 350			

* механізований (мотопіхотний) підрозділ або підрозділ високомобільних десантних військ з танком, гранатометним відділенням (грвід) гранатометного взводу (грв) та трьома снайперами взводу снайперів (всн)

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		Танк	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	старений кулемет	кулемет, ручний кулемет, автомат, снайперська гвинтівка	РПГ-7	АГС-17	ГП-25
	рази по 7 с з проміжком 10 с.									
3	Група піхоти що змінює позицію (мішень №8 – 4 шт), що рухається у зворотному напрямку 100 м.					500 – 400	500 – 400			
2. Знищення охорони противника атакою у фланг з маневром пережат двох відділень з танком										
4	Танк в окопі: (мішень №12б – 1 шт.), що з'являється 4 рази по 30 с після виходу танка на вогневий рубіж (маневр штани)	1200 – 1100								
5	БТРИ в окопі (мішень №13б – 2 шт.), що з'являються 4 рази по 30 с після послідовного виходу БМ на вогневий рубіж (маневр карусель)	800 – 500	700 – 500	800 – 500	700 – 500					
6	Піхота, що висувається на вогневий рубіж (мішень №7 – 4 шт., №8 – 2 шт., №9 – 1 шт., №10а – 1 шт.).								1000 – 800	
7	Жива сила в окопі: група піхоти (мішень №6 – 4 шт., №10 – 1 шт., №9а – 1 шт.), що з'являються 3 рази по 7 с. з проміжком 10с					400 – 300	400 – 300			
8	Група піхоти на фланзі (мішень №7 – 4 шт., №9 – 2 шт.)									350 – 300
9	Група піхоти, що змінила позиції (мішень №6 – 3 шт., №10 – 1 шт., №9а – 1 шт.), що з'являються 3 рази по 7 с. з проміжком 10с					300 – 200	300-200			
10	Вогневі засоби в окопі на нових позиціях БТРИ (мішень №13б – 2 шт.),							250 – 200		

№ цілі	Цілі та час показу	Марка БМ, вид зброї								
		Танк	БМП-1	БМП-2	БТР-80 (БТР-70)	старений кулемет	кулемет, ручний кулемет, автомат, снайперська гвинтівка	РПГ-7	АГС-17	ГП-25
	що з'являються 1 раз на 30 с							(200 – 150*)		
11	Піхота, що здійснює відхід (мішень №6 – 3 шт., №10 – 1 шт., №9а – 1 шт.)							200 – 100		
12	Група БТР що контратакують (мішень №13 – 4 шт.), що рухаються 300 м. (здійснення БМ маневру гойдалка)	800 – 500	700 – 500	800 – 500	800 – 500					
13	Група піхоти що контратакує (мішень №7 – 4 шт., №8 – 6 шт.),								500 – 400	
14	Протитанкова (безвідкатна) гармата з обслугою – протитанкова (безвідкатна) гармата (мішень № 11) та три поясні фігури (мішень №7), нерухомі, розташовані на площі 30 м по фронту та 20 м у глибину (для стрільби з закритої вогневої позиції)		2500 – 2000	2500 – 2000						

Час на стрільбу: обмежується часом руху і показу цілей, маневрами підрозділом, з яким виконується ВБС.

Кількість боєприпасів на ВТГр (розподіляються рівномірно між усіма вогневыми засобами):

для гармати штатних артилерійських пострілів з практичним кумулятивним пострілом (вкладного ствола) – 13;

для гармати БМП-1 пострілів – 21;

для автоматичної гармати з БТ – 51;

для стрільби з закритої вогневої позиції:

для гармати БМП-1 штатних пострілів з осколковою гранатою – 5 на кожному БМ;

для автоматичної гармати ОФЗ – 38 та ОТ – 8 на кожному БМ.

для крупнокаліберного кулемета – 63, з них 15 з трасуючими кулями;

* Для РПГ-18 (22,26).

для спареного кулемета – 180, з них 45 з трасуючими кулями;
 для автомата, ручного кулемета – 420, з них 105 з трасуючими кулями, що розподіляються рівномірно;

для снайперської гвинтівки – 9;

пострілів до РПГ-7 (18, 22, 26) – 6 штатні постріли;

для АГС-17 – 52;

димових гранат ЗД6 – 10, РДГ-2 – 6.

Моторесурс: 5 км.

Оцінка: за ВБС визначається відповідно до п. 8.31 – 8.33 Курсу стрільб.

Особливості виконання вправи

Вправа виконується вдень або вночі на ділянці тактичного поля взводною тактичною групою. Загальна глибина пересування під час зайняття і зміни вогневих позицій – до 3 км.

Під час виконання вправи повинні вирішуватися такі завдання:

приховане висування та розгортання в бойовий порядок;

швидка підготовка зброї (озброєння) до стрільби як вдень, так і вночі;

маневр вогнем у ході виконання завдань (перенесення вогню з однієї цілі на іншу, зосередження вогню, розподіл цілей);

прикриття вогнем і використання захисних властивостей місцевості й штучних укриттів під час зайняття та зміни вогневих позицій;

знищення вогневих засобів, в першу чергу протитанкових, та живої сили противника із виконанням маневру “перекат”, “карусель”, “гойдалка”, “штани” та стрільбою з закритих вогневих позицій;

знищення контратакуючого противника вогнем та рішучою атакою у фланг (тил);

подолання або обхід зон руйнувань чи перешкод.

Вправа виконується в такому порядку:

ДВід веде розвідку противника та місцевості, з викриттям противника здійснює відхід під прикриттям основних сил РД. При підтримці гвдів скоує противника меншою частиною сил з фронту;

два відділення з танком здійснюють зухвалу атаку у фланг з виконанням маневру “перекат”, “карусель”, “гойдалка”, “штани”, оволодівають об’єктом і знищують його (виводять з ладу).

після цього виконується стрільба із закритої вогневої позицій по виявлених підрозділах (резервах) противника та відрив від нього;

показ цілей здійснюється за рішенням керівника стрільби з дотриманням вимог тактичних дій противника і заходів безпеки (як варіант згідно нумерації цілей);

ті, хто навчається, самостійно виявляють цілі та ведуть по них вогонь, командир взводної тактичної групи (далі – ВТГр) здійснює управління вогнем ВТГр;

зміна вогневих позицій здійснюється з використанням захисних властивостей місцевості й штучних укриттів, послідовно по бойових групах (відділеннях) перекатами.

У ході показу цілей керівник стрільби контролює дії тих, хто навчається.

Після закінчення показу цілей керівник подає команду: “Припинити вогонь. Розряджай”, перевіряє зброю на розрядження і подає команду на повернення у вихідне положення.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ,
які застосовуються у Курсі стрільб зі стрілецької зброї і
бойових машин

АГС-17 – автоматичний гранатомет на станку;
АПС – автоматичний пістолет Стечкина;
ВБС – вправа бойових стрільб;
БМ – бойова машина;
БМП (БМД) – бойова машина піхоти (десанту);
БРДМ – броньована розвідувальна дозорна машина;
БТ – бронейно-трасуючий;
БТР – бронетранспортер;
ВВНЗ – вищий військовий навчальний заклад;
ВКС – вправа контрольних стрільб;
ВНС – вправа навчальних стрільб;
ВПС – вправа початкових стрільб;
ВСП – візуальний сигнальний пристрій;
ВТГр – взводна тактична група;
ГАП – гвинтівковий артилерійський полігон;
ГП-25 – гранатомет підствольний;
ДШК – великокаліберний кулемет Дегтярьова, Шпагіна;
ЗІП – запасні інструменти, приладдя;
ЗІС – звуковий імітатор стрільби;
КПВТ – великокаліберний кулемет Володимирова танковий;
НСВ – великокаліберний кулемет Нікітіна, Соколова, Волкова;
НСПУ – нічний стрілковий приціл універсальний;
ОПО – оптичний приціл вогнететний;
ОФЗ – осколково-фугасний запалювальний;
ПБС – прилад для беззвучної та безполуменевої стрільби;
ПВС – підготовча вправа стрільб;
ПГ-7ВЛ – протитанкова граната;
ПК – кулемет Калашникова;
ПКТ – кулемет Калашникова танковий;
ПММ – паливно-мастильні матеріали;
ПСО-1 – приціл снайперський оптичний;
ПТРК – протитанковий ракетний комплекс;
ПУС – пристрій для навчальної стрільби;
1ПН58, ПН22М2 – приціл нічний;
РВВ – рубіж відкриття вогню;
РПГ-7 – ручний протитанковий гранатомет;
РПГ-18, 22, 26 – реактивна протитанкова граната;
РПК – ручний кулемет Калашникова;
РПВ-А (З, Д) – реактивний піхотний вогнетет;
СПГ-9 – станковий протитанковий гранатомет;
СУВ – система управління вогнем;
ТН з БС – тактичне навчання з бойовою стрільбою;
УПГ-8 – учбова протитанкова граната.

ЗМІСТ

Наказ Генерального штабу Збройних Сил України.....	1
Курс стрільб зі стрілецької зброї і бойових машин	
Загальні положення.....	1
Організація та проведення стрільб	16
Оцінка вогневої підготовки	21
Порядок виконання та умови вправ стрільб зі стрілецької зброї.....	25
Порядок виконання та умови вправ стрільб з озброєння бойових машин.....	103
Порядок метання ручних гранат та умови вправ	144
Ведення розвідки цілей, визначення дальності та цілевказання	152
Управління вогнем підрозділів	157
Вимоги до організації та проведення вправ бойових стрільб та бойових стрільб	161
Додаток 1 Наказ командира військової частини “Про організацію і проведення стрільб (навчань) та забезпечення виконання вимог безпеки”.....	на 3 стор.
Додаток 2 Обов’язки осіб, що керують стрільбою та її обслуговують.....	на 12 стор.
Додаток 3 Зразки мішеней	на 7 стор.
Додаток 4 Зведена таблиця для приведення зброї до нормального бою.....	на 2 стор.
Додаток 5 Відомість результатів контрольного заняття на допуск до виконання вправ стрільб штатним артилерійським пострілом.....	на 1 стор.
Додаток 6 Акт про проведення контрольного заняття особового складу підрозділу з визначення готовності до виконання стрільб штатним артилерійським пострілом.....	на 2 стор.
Додаток 7 Відомість визначення індивідуальної оцінки та обліку результатів виконання вправ навчальних (контрольних, бойових) стрільб.....	на 2 стор.
Додаток 8 Відомість складання заліку зі знань вимог заходів безпеки під час проведення занять з вогневої підготовки	на 1 стор.
Додаток 9 Акт про перевірку технічного стану техніки та озброєння, засобів зв’язку та їх готовності до виконання стрільб штатним артилерійським пострілом.....	на 2 стор.
Додаток 10 Вимоги заходів безпеки під час проведення стрільб	на 5 стор.
Додаток 11 Варіанти постановки бойових завдань командирам підрозділів..	на 11 стор.
Додаток 12 Роздавальна-здавальна відомість на отримання (здавання) боєприпасів на пункті бойового постачання	на 2 стор.
Додаток 13 Журнал обліку проведених стрільб (вогневих тренувань).....	на 1 стор.
Додаток 14 Обладнання вертолітної директриси.....	на 1 стор.
Додаток 15 Схема обладнання навчального місця для метання навчально-імітаційних гранат.....	на 1 стор.
Додаток 16 Схема обладнання навчального місця для метання бойових гранат.....	на 1 стор.
Додаток 17 Перелік документів для проведення ВБС, БС.....	на 1 стор.
Додаток 18 Розрахунок необхідної кількості мішеней (цілей) для проведення бойових стрільб взводів за оборонною тематикою (варіант).....	на 3 стор.
Додаток 19 Округлені дальності прямого пострілу по мішенях Курсу стрільб.....	на 1 стор.

Додаток 20 Розрахунок кількості боєприпасів, яка необхідна для ураження цілей.....	на 2 стор.
Перелік скорочень, які застосовуються у Курсі стрільб.....	на 1 стор.
Зміст.....	на 2 стор.

НАСТАНОВА

ЗІ СТРІЛЕЦЬКОЇ СПРАВИ

**5,45-мм автомати Калашнікова
(АК-74, АКС-74, АК-74Н, АКС-74Н)
та 5,45-мм ручні кулемети Калашнікова
(РПК-74, РПКС-74, РПК-74Н, РПКС-74Н)**

Дана настанова розроблена у відповідності з вимогами наказів та директив Міністра Оборони України, Головнокомандувача Сухопутними військами Збройних Сил України, Бойових Статутів Сухопутних військ.

Настанова призначена для підготовки особового складу Збройних Сил, який має на озброєнні 5,45-мм автомати Калашнікова та 5,45-мм ручні кулемети Калашнікова.

ЧАСТИНА ПЕРША.

БУДОВА АВТОМАТА (КУЛЕМЕТА), КОРИСТУВАННЯ НИМИ.

ДОГЛЯД І ЗБЕРЕЖЕННЯ

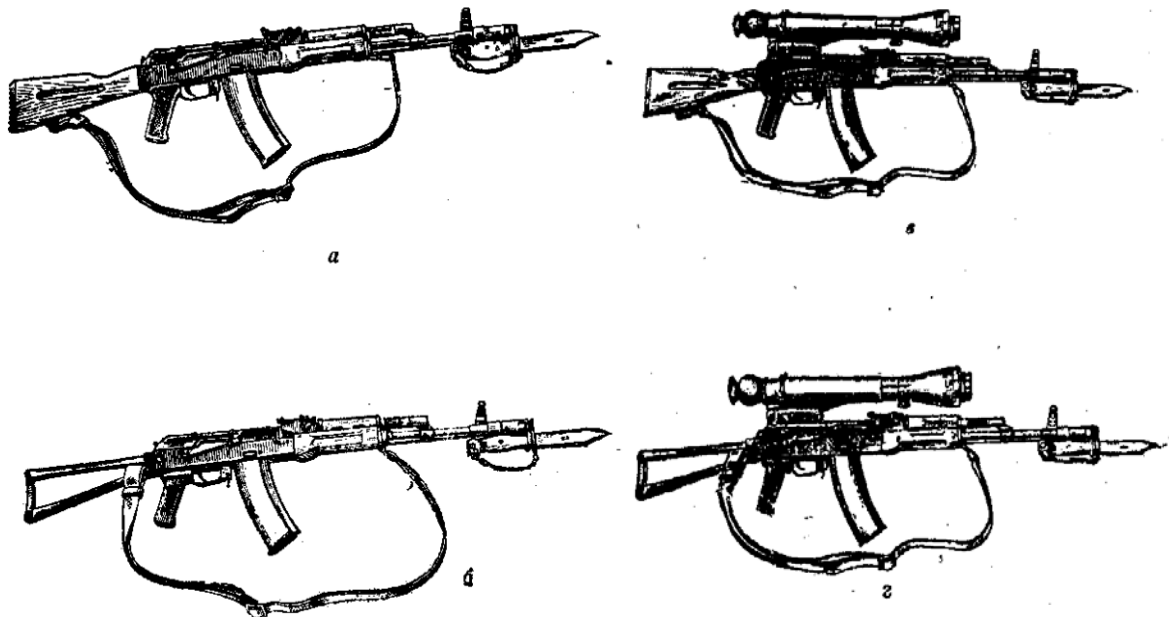
Розділ I

ПРИЗНАЧЕННЯ ТА БОЙОВІ ВЛАСТИВОСТІ АВТОМАТА (КУЛЕМЕТА)

1. 5,45 мм автомат Калашнікова (мал. 1) є індивідуальною зброєю, а 5,45 мм ручний кулемет Калашнікова (мал. 2) є зброєю стрілецького відділення, і призначені для знищення живої сили і ураження вогневих засобів противника. Для ураження противника у рукопашному бою до автомата приєднується багнет.

Для стрільби і спостереження в умовах природнього нічного освітлення до автоматів АК-74Н, АКС-74Н і кулеметам РПК-74Н, РПКС-74Н* приєднується нічний стрілецький приціл універсальний (НСПУ).

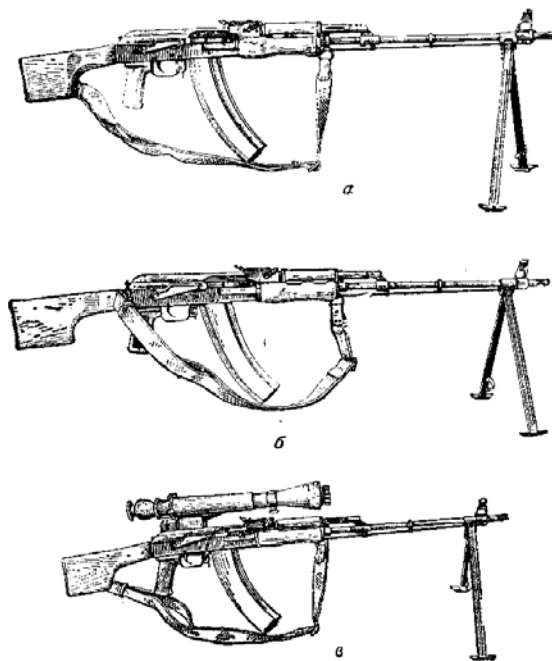
2. Для стрільби з автомата (кулемета) застосовуються набої із звичайними (із сталевим осереддям) і трасуючими кулями.

Мал. 1. Загальний вид 5,45 мм автомата Калашнікова:

а – з постійним прикладом (АК-74); б – з прикладом, що складається (АКС-74); в – з постійним прикладом та нічним прицілом (АК-74Н); г – з прикладом, що складається, та нічним прицілом (АКС-74Н)

*Додаткові літери скороченого найменування автомата (кулемета) означають: “Н” - з нічним прицілом; “С” – із прикладом, що складається.

Мал. 2. Загальний вид 5,45 мм ручного кулемета Калашнікова:
а – з постійним прикладом (РПК-74); б – з прикладом, що складається (РПКС-74); в – з нічним прицілом РПК-74Н); у РПКС-74Н ремінь приєднується так само, як у РПКС-74.

Із автомата (кулемета) ведеться автоматичний або одиночний вогонь. Автоматичний вогонь є основним видом вогню; він ведеться короткими (до 5 пострілів) і довгими (із автомата до 10 пострілів, з кулемета - до 15 пострілів) чергами і безперервно. Подавання набоїв при стрільбі здійснюється із коробчатого магазину ємністю: у автомата – на 30 набоїв, у кулемета - на 45 набоїв. Магазины автомата і кулемета взаємозамінюємі.

Прицільна дальність стрільби із автомата (кулемета) - 1000 м. Найбільш дійсний вогонь по наземним цілям: у автомата - на дальності до 500 м, у кулемета на дальності до 600 м, а по літаках, вертолітах і парашутистах у автомата і кулемета на дальності до 500 м. Зосереджений вогонь із автоматів і кулеметів по наземним груповим цілям ведеться на дальності до 1000 м.

Дальність прямого пострілу: у автомата по грудній фігурі - 440 м, по зростовій фігурі - 625 м; у кулемета по грудній фігурі - 460 м, по зростовій фігурі - 640 м.

Темп стрільби близько 600 пострілів за хвилину.

Бойова швидкострільність: при стрільбі чергами із автомата - до 100, із кулемета - до 150 пострілів за хвилину; при стрільбі одиночними пострілами із автомата - до 40, із кулемета - до 50 пострілів за хвилину.

Вага автомата без багнета із спорядженим набоями пластмасовим магазином: АК-74 - 3,6 кг; АК-74Н - 5,9 кг; АКС-74 - 3,5 кг; АКС-74Н - 5,8 кг. Вага багнета з піхвами - 490 г.

Вага кулемета із спорядженим набоями магазином: РПК-74 - 5,46 кг; РПК-74Н - 7,76 кг; РПКС-74 - 5,61 кг; РПКС-74Н - 7,91 кг.

Інші відомості про автомати (кулемети) надані у додатках 1 - 6.

ПОНЯТТЯ ПРО БУДОВУ АВТОМАТА (КУЛЕМЕТА) І РОБОТУ ЙОГО ЧАСТИН.

3. Автомат (кулемет) складається із наступних основних частин і механізмів (мал. 3):

- ствола зі ствольною коробкою, прицільним пристроєм, прикладом і пістолетною рукояткою;
- кришки ствольної коробки;
- затворної рами з газовим поршнем;
- затвору;
- зворотнього механізму;
- газової трубки зі ствольною накладкою;
- ударно-спускового механізму;
- ців'я;
- магазину.

Крім того, у автомата є дульне гальмо-компенсатор і багнет, а у кулемета - полум'ягасник і сошка.

В комплект автомата (кулемета) входять: приладдя, ремінь і сумка (у кулемета дві сумки) для магазинів; в комплект автомата (кулемета) із складним прикладом крім цього входить чохол для автомата (кулемета) з кишенею для магазину, а в комплект автомата (кулемета) з нічним прицілом входить також нічний стрілецький приціл універсальний (НСПУ).

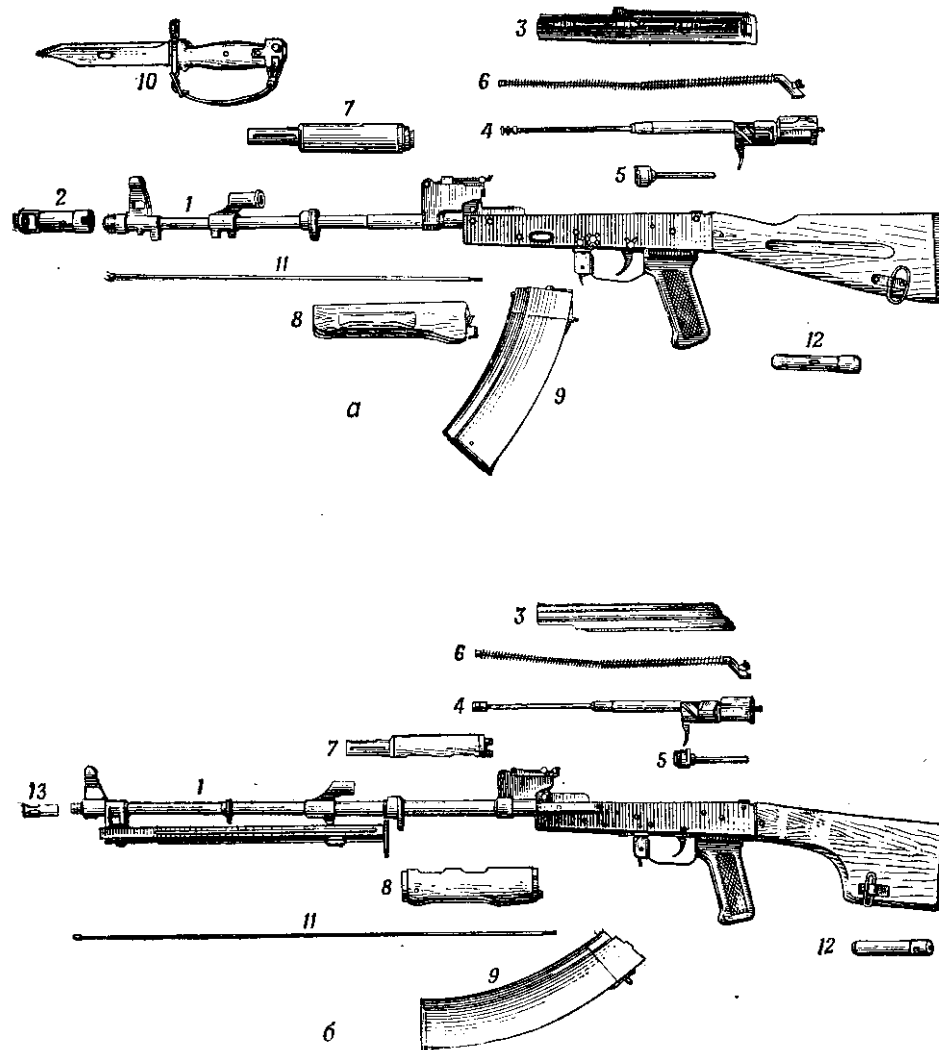
4. Автоматична дія автомата (кулемета) основана на використанні частини енергії порохових газів, що відводяться із каналу ствола в газову камору.

При пострілі частина порохових газів, що рухають кулю, поринають через отвір у стінці ствола в газову камору, тиснуть на передню стінку газового поршня і відкидають поршень та затворну раму із затвором у заднє положення. При відході затворної рами назад здійснюється відпирання каналу ствола, затвор виймає із набійника гільзу і викидає її на зовні, затворна рама стискає зворотню пружину і взводить курок (ставить його на взвод автоспуску).

В переднє положення затворна рама із затвором повертається під дією зворотнього механізму, затвор при цьому досилає черговий набій із магазину в набійник і запирає канал ствола, а затворна рама виводить шептало автоспуску з-під взводу автоспуску курка. Курок стає на бойовий взвод. Запирання каналу ствола здійснюється обертанням затвору навколо його повздовжньої вісі праворуч, в результаті чого бойові виступи затвору входять за бойові упори ствольної коробки.

Якщо перевідник встановлено на автоматичний вогонь, то стрільба буде продовжуватися доки натиснутий спусковий гачок і в магазині є набіі.

Якщо перевідник встановлено на одиночний вогонь, то при натисканні на спусковий гачок буде здійснено лише один постріл; для здійснення наступного пострілу необхідно відпустити спусковий гачок і натиснути на нього знову.

Мал.3. Основні частини автомата (кулемета) та його належності: *а* – автомата; *б* – кулемета; 1 – ствол із ствольною коробкою, з ударно-спусковим механізмом, прицільним пристроєм, прикладом та пістолетною ручкою, а у кулемета з сошкою; 2 – дульне гальмо-компенсатор; 3 – кришка ствольної коробки; 4 – затворна рама з газовим поршнем; 5 – затвор; 6 – зворотній механізм; 7 – газова трубка із ствольною накладкою; 8 – ців'є; 9 – магазин; 10 – багнет; 11 – шомпол; 12 – пенал приладдя; 13 – полум'ягасник

Розділ II

РОЗБИРАННЯ І ЗБИРАННЯ АВТОМАТА (КУЛЕМЕТА)

5. Розбирання автомата (кулемета) може бути неповним і повним: неповне – для чищення, змащування і огляду автомата (кулемета); повне – для чищення при сильному забрудненні автомата (кулемета), після того як він був під дощем чи в снігу і при ремонті. Надмірно часто розбирати автомат (кулемет) шкідливо, оскільки прискорює зношування частин і механізмів.

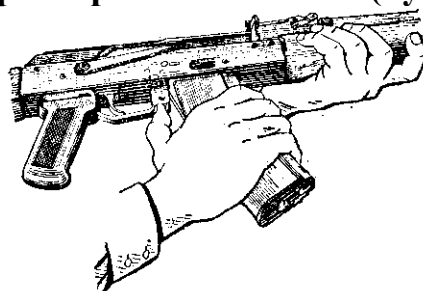
Розбирання і збирання автомату (кулемету) здійснювати на столі або чистій підстилці; частини і механізми складати у порядку розбирання, бути з ними обережними, не класти одну частину на другу і не застосовувати надмірних

зусиль і різких ударів. При збиранні автомата (кулемета) звірити номери на його частинах; у кожного автомата (кулемета) номеру на ствольній коробці повинні відповідати номери на газовій трубці, затворній рамі, затворі, кришці ствольної коробки та інших частинах.

Навчання розбиранню і збиранню на бойових автоматах (кулеметах) дозволяється лише у виключних випадках і з дотриманням особливої обережності з частинами і механізмами.

Перед розбиранням кулемета, встановити його на сошку дульною частиною ліворуч, для чого звільнити ноги сошки від пружинної застібки і відвести сошку від ствола так, щоб її ноги займали фіксоване положення. В кінці розбирання кулемета скласти ноги сошки, для чого, утримуючи кулемет лівою рукою у вертикальному положенні, правою рукою (дещо взводячи ноги сошки) притиснути їх до ствола і закріпити пружинною застібкою.

6. Порядок неповного розбирання автомата (кулемета):

Мал. 4. Від'єднання магазину

1) Від'єднати магазин. Утримуючи автомат (кулемет) лівою рукою за шийку прикладу або ців'є правою рукою охопити магазин (мал. 4); натискаючи великим пальцем на застібку, подати нижню частину магазину вперед і від'єднати його. Після цього перевірити, чи нема набою у набійнику, для чого опустити перевідник донизу, поставити його у положення "АВ" чи "ОД"; відвести ручку затворної рами назад, оглянути набійник, відпустити ручку затворної рами і спустити курок з бойового взводу.

При розбиранні автомата (кулемета) з нічним прицілом, після від'єднання магазину, від'єднати нічний приціл, для чого відвести ручку затискного пристрою вліво і назад, зсовуючи приціл назад, від'єднати його від автомата (кулемета).

2) Вийняти пенал приладдя із гнізда прикладу. Утопити пальцем правої руки кришку гнізда так, щоб пенал під дією пружини вийшов із гнізда; відкрити пенал і вийняти із нього протирку, йоршик, викрутку і виколотку.

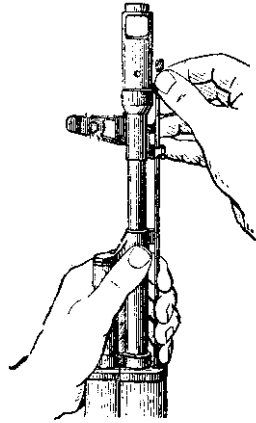
У автоматів з прикладом, що складається, пенал носить у кишені сумки для магазинів.

3) Від'єднати шомпол. Відтягти кінець шомпола від ствола так, щоб його головка вийшла з-під упора на основі мушки (мал. 5) і вийняти його. Якщо шомпол туго виходить, дозволяється користуватися виколоткою, яку слід вставити в отвір головки шомпола, відтягти від ствола кінець шомпола і вийняти його.

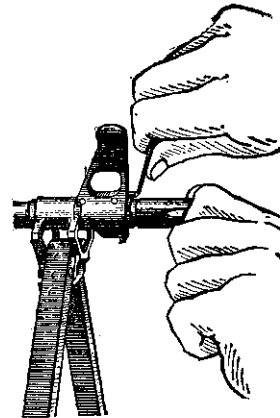
4) Від'єднати у автомата дульне гальмо-компенсатор, у кулемета полум'ягасник (мал. 6). Утопити викруткою фіксатор дульного гальма-компенсатора (полум'ягасника). Звернути дульне гальмо-компенсатор (полум'ягасник) із різьбового виступу основи мушки (із ствола), обертаючи його проти годинникової стрілки. У випадку надмірно тугого обертання дульного

гальма-компенсатора (полум'ягасника) дозволяється здійснювати відвертання його за допомогою виколотки (шомпола), вставленої у вікна гальма-компенсатора (щілини полум'ягасника).

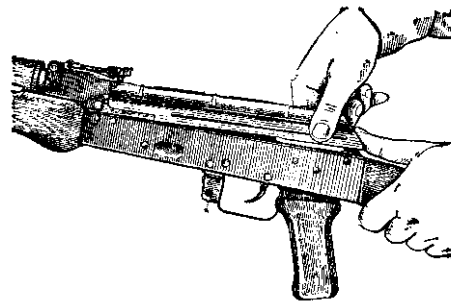
5) Від'єднати кришку ствольної коробки. Лівою рукою обхопити шийку приклада, великим пальцем цієї руки натиснути на виступ направляючого стержня зворотнього механізму, правою рукою припідняти вгору задню частину кришки ствольної коробки, (мал. 7), і від'єднати кришку.

Мал. 5. Від'єднання шомпола

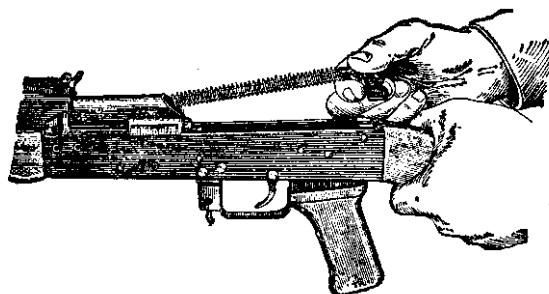

Мал. 6. Від'єднання полум'ягасника

Мал. 7. Від'єднання кришки ствольної коробки

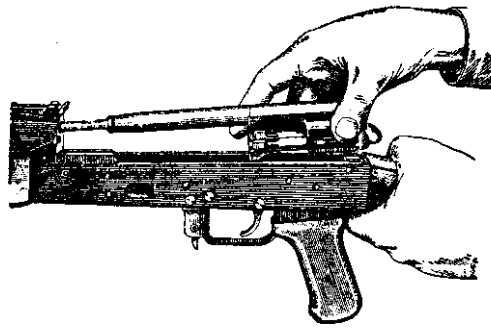
6) Від'єднати зворотній механізм. Утримуючи автомат (кулемет) лівою рукою за шийку приклада, правою подати вперед направляючий стержень зворотнього механізму до виходу його п'ятки із повздожнього пазу ствольної коробки; припідняти задній кінець направляючого стержня (мал. 8) і вийняти зворотній механізм з каналу затворної рами.

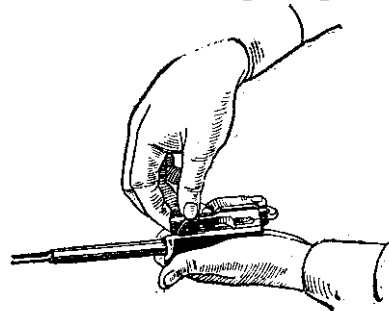
Мал. 8. Від'єднання зворотнього механізму

7) Від'єднати затворну раму із затвором. Продовжуючи утримувати автомат (кулемет) лівою рукою, правою відвести затворну раму назад до кінця, припідняти її разом із затвором (мал. 9) і від'єднати від ствольної коробки.

8) **Від'єднати затвор від затворної рами.** Взяти затворну раму у ліву руку затвором догори (мал. 10) і правою рукою відвести затвор назад, повернути його так, щоб ведучий виступ затвору вийшов із фігурного вирізу затворної рами, і вивести затвор вперед.

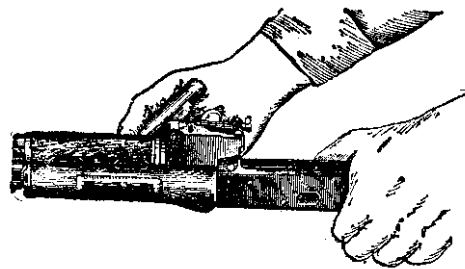

Мал. 9. Від'єднання затворної рами із затвором

Мал. 10. Від'єднання затвору від затворної рами

9) **Від'єднати газову трубку із ствольною накладкою.** Утримуючи автомат (кулемет) лівою рукою, правою одягнути пенал приладдя прямокутним отвором на виступ замикача газової трубки, повернути замикач від себе до вертикального положення (мал. 11) і зняти газову трубку з патрубку газової камори.

Мал. 11. Поворот замикача газової трубки за допомогою пеналу приладдя

7. Порядок збирання автомата (кулемета) після неповного розбирання:

1) **Приєднати газову трубку зі ствольною накладкою.** Утримуючи автомат (кулемет) лівою рукою, правою насунути газову трубку переднім кінцем на патрубок газової камори, щільно притиснути задній кінець ствольної накладки до ствола і повернути за допомогою пенала приладдя замикач на себе до входження його фіксатора у виїм на колодці прицілу.

2) **Приєднати затвор до затворної рами.** Взяти затворну раму у ліву руку, а затвор у праву і вставити його циліндричною часиною в канал рами, повернути затвор так, щоб його ведучий виступ увійшов у фігурний виріз затворної рами і просунути затвор вперед.

3) **Приєднати затворну раму із затвором до ствольної коробки.** Взяти затворну раму в праву руку так, щоб затвор утримувався великим пальцем у передньому положенні. Лівою рукою охопити шийку приклада, правою ввести газовий поршень в порожнину колодки прицілу і просунути затворну раму вперед на стільки, щоб відгини ствольної коробки увійшли у пази затворної рами, легким зусиллям притиснути її до ствольної коробки і просунути вперед.

4) **Приєднати зворотній механізм.** Правою рукою ввести зворотній механізм у канал затворної рами; стискаючи зворотню пружину, подати направляючий стержень вперед і, опустивши дещо донизу, ввести його п'яту у повздовжній паз ствольної коробки.

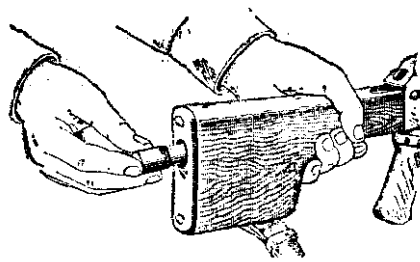
5) **Приєднати кришку ствольної коробки.** Вставити кришку ствольної коробки переднім кінцем у напівкруглий виріз на колодці прицілу; натиснути на задній кінець кришки долонею правої руки вперед і донизу так, щоб виступ направляючого стержня зворотнього механізму увійшов в отвір кришки ствольної коробки.

6) **Спустити курок з бойового взводу і поставити на запобіжник.** Натиснути на спусковий гачок і підняти перевідник вгору до кінця.

7) **Приєднати у автомата дульне гальмо-компенсатор, у кулемета - полум'ягасник.** Навернути дульне гальмо-компенсатор (полум'ягасник) на різьбовий виступ основи мушки (на ствол) до упору. Якщо паз дульного гальма-компенсатора (полум'ягасника) не співпав з фіксатором, необхідно відвернути дульне гальмо-компенсатор чи полум'ягасник (не більше одного оберту) до збігу пази з фіксатором.

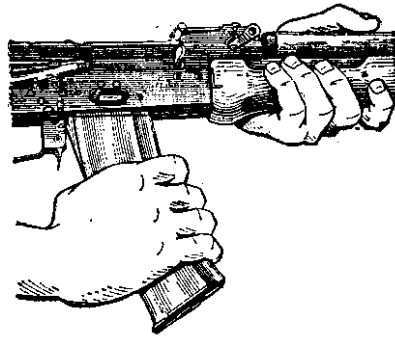
8) **Приєднати шомпол.**

9) **Вкласти пенал у гніздо приклада.** Скласти у пенал протирку, йоршик, викрутку і виколотку та зачинити його кришкою, вкласти пенал дном у гніздо приклада (мал.12) і утопити його так, щоб гніздо зачинилося кришкою. У автоматів із складним прикладом пенал вкладають у кишеню сумки для магазинів.

Мал. 12. Вкладання пеналу приладдя до гнізда прикладу

10) **Приєднати магазин до автомата (кулемета).** Утримуючи автомат (кулемет) лівою рукою за шийку приклада чи ців'є, правою ввести у вікно ствольної коробки зачіп магазину (мал. 13) і повернути магазин на себе так, щоб застібка зайшла за опорний виступ магазину.

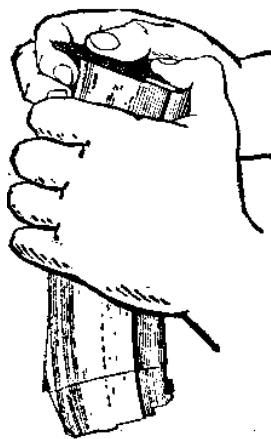
Мал. 13. Приєднання магазину

При збиранні автомата (кулемета) з нічним прицілом після приєднання магазину приєднати приціл НСПУ. Взяти автомат (кулемет) за ців'є, змістити паз затискного пристрою прицілу із планкою зброї, переконавшись в тому, що ручка затискного пристрою знаходиться у задньому положенні, просунути приціл вперед до упору і закріпити його, повернувши ручку вперед до кінця.

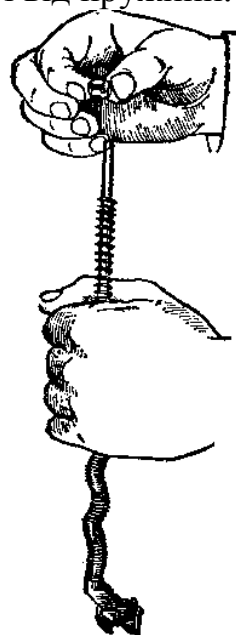
8. Порядок повного розбирання автомата (кулемета).

1) **Провести неповне розбирання, користуючись ст. 6.**

2) **Розібрати магазин.** Взяти магазин у ліву руку кришкою до гори (випуклою частиною від себе); правою рукою з допомогою виколотки утопити виступ стопорної планки в отвір на кришці магазину, великим пальцем лівою руки зсунути кришку дещо вперед (мал. 14), правою рукою зняти кришку з корпусу, утримуючи при цьому стопорну планку великим пальцем лівої руки, поступово звільняючи пружину, витягнути її разом із стопорною планкою і подавачем із корпусу магазину; від'єднати подавач від пружини.

Мал. 14. Від'єднання кришки магазину

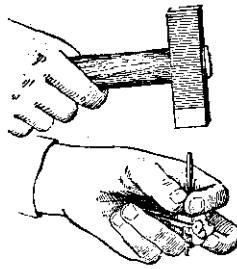

Мал. 15. Від'єднання муфти зворотнього механізму

3) **Розібрати зворотній механізм.** Взяти зворотній механізм у ліву руку, поставити направляючий стержень вертикально п'ятою донизу на стіл, стиснути зворотно пружину вниз, правою рукою розвести кінці рухомого стержня і від'єднати муфту (мал. 15), зняти пружину з направляючого стержня і від'єднати рухомий стержень від направляючого стержня.

4) **Розібрати затвор.** Виштовхнути виколоткою шпильку, що утримує

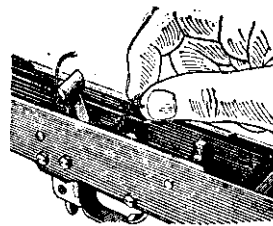
ударник і вісь викидача (мал. 16), вийняти ударник із каналу затвора і виштовхнути виколоткою вісь викидача. Відтискуючи великим пальцем правої руки зачіп викидача (від центру затвора) і притримуючи його вказівним пальцем, вийняти викидач з пружиною з пазу затвору.

Мал. 16. Виштовхування шпильки при від'єднанні викидача та ударника від затвору

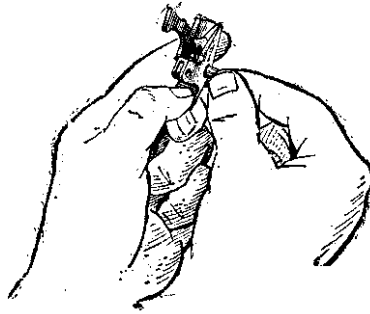
5) **Розібрати ударно-спусковий механізм** (розбирання і збирання проводиться під керівництвом офіцера чи майстра по ремонту озброєння):

- **від'єднати вузол спускового механізму:** утримуючи автомат (кулемет) лівою рукою за ствольну коробку, правою за допомогою виколотки натиснути на важіль автоспуску і роз'єднати шептало автоспуску з курком; спустити курок з бойового взводу, тонким кінцем виколотки підняти лівий кінець бойової пружини і пальцями завести його за бойовий взвод курка; викруткою вивести довгий кінець пружини автоспуску із кільцевої проточки вісі спускового гачка; виколоткою просовуючи вісь спускового гачка ліворуч, вийняти її, тонким кінцем виколотки підняти правий кінець бойової пружини і пальцями завести його за бойовий взвод курка (мал. 17); витягти із ствольної коробки вузол спускового механізму, який складається із спускового гачка, шептала з пружиною, уповільнювача з пружиною і трубчатою віссю;

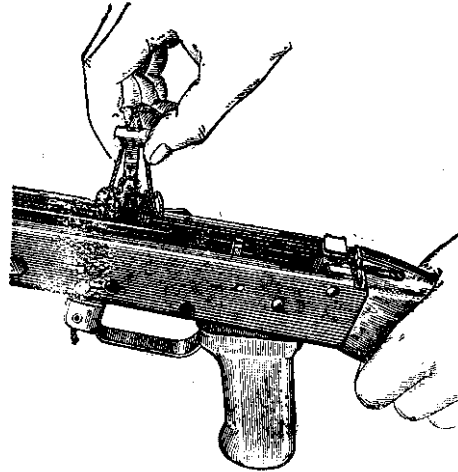

Мал. 17. Заведення правого кінця бойової пружини за бойовий взвод курка

- **розібрати вузол спускового механізму** (здійснюється при сильному забрудненні): взяти вузол спускового механізму у ліву руку, зсунути трубчатую вісь праворуч, а потім, притискуючи шептало одиночного вогню великим пальцем лівої руки донизу і утримуючи уповільнювач вказівним і великим пальцями цієї руки, витягти трубчатую вісь (мал. 18); від'єднати уповільнювач, його пружину і шептало з пружиною від спускового гачка;

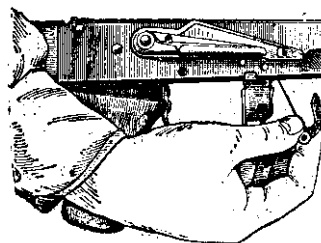
Мал. 18. Виймання трубчатої вісі

Мал. 19. Виймання курка зі ствольної коробки

- **від'єднати курок:** натиснути викруткою на довгий кінець пружини автоспуску, вивести його з кільцевої проточки вісі курка і виколоткою зсунути вісь курка ліворуч; притримуючи курок правою рукою, лівою вийняти вісь курка; повернути курок так, щоб ліва цапфа була спрямована в бік набійника, і вийняти курок із ствольної коробки (мал. 19); від'єднати бойову пружину від курка;

- **від'єднати автоспуск:** виколоткою зсунути ліворуч вісь автоспуску і вийняти її; вийняти автоспуск з пружиною через вікно для магазина (мал. 20); від'єднати пружину від автоспуску;

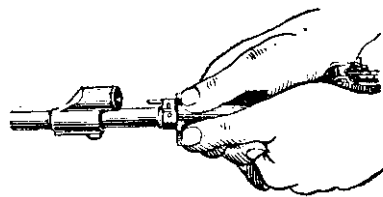

Мал. 20. Виймання автоспуску з пружиною зі ствольної коробки

- **від'єднати перевідник:** повернути перевідник вгору до вертикального положення, зсунути його праворуч і від'єднати від ствольної коробки.

б) **Від'єднати ців'є** (ців'є відділяється у рідких випадках: при витиранні складського мастила, після того, як автомат чи кулемет потрапили у воду і т. ін.). Взяти автомат (кулемет) лівою рукою за ців'є, правою з допомогою викрутки чи пенала належності повернути замикач ців'я на півоберта вперед, великими пальцями обох рук (мал. 21) зсунути з'єднувальну муфту з ців'єм до газової камори; подати ців'є вперед і від'єднати її від ствола.

Якщо автомат (кулемет) має пластмасове ців'є, необхідно при розбиранні від'єднати від нього металевий екран. При відділенні екрану не слід застосовувати надмірних зусиль, щоб запобігти деформації бічних стінок екрану.

Мал. 21. Зрушення з'єднувальної муфти

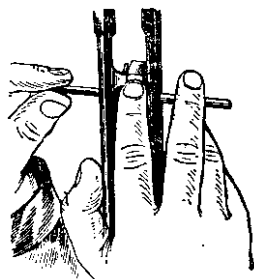
9. Порядок збирання автомата (кулемета) після повного розбирання.

1) **Приєднати ців'є.** Утримуючи автомат (кулемет) лівою рукою за ствольну коробку, правою прикласти ців'є знизу до стволу і зсунути його до ствольної коробки так, щоб виступ ців'я увійшов у гніздо ствольної коробки; притискуючи ців'є до ствольної коробки, насунути з'єднувальну муфту на ців'є і повернути замикач на півоберта назад.

2) Зібрати ударно-спусковий механізм:

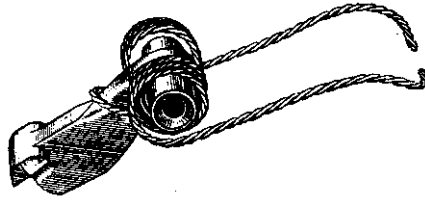
- **приєднати перевідник:** утримуючи автомат (кулемет) лівою рукою, ввести сектор перевідника у фігурний отвір правої стінки ствольної коробки так, щоб цапфи ввійшли в отвори в стінках ствольної коробки; поставити перевідник на автоматичний вогонь "АВ";

- **приєднати автоспуск:** вставити короткий кінець пружини у отвір виступу автоспуску і через вікно для магазину ввести автоспуск з пружиною у ствольну коробку: поставити важіль автоспуску на своє місце і ввести з права виколотку в отвір для вісі автоспуску і пружини; утримуючи автоспуск з пружиною правою рукою, лівою вставити вісь (мал. 22);

Мал. 22. Вставлення вісі автоспуску

- **приєднати курок:** встановити бойову пружину на цапфи курка петлею з боку бойового взводу (мал. 23) і завести її кінці за бойовий взвод курка; утримуючи курок і кінці пружини пальцями правої руки, вставити курок у ствольну коробку лівою цапфою в бік набійника і сумістити його отвори з відповідними отворами в ствольній коробці; ввести з правого боку виколотку товстим кінцем в отвори ствольної коробки і курка, викруткою притиснути довгий кінець пружини автоспуску до дна ствольної коробки і просунути виколотку до виходу її в лівий отвір ствольної коробки, утримуючи курок правою рукою, вставити зліва вісь курка, просунути її праворуч до кінця (повинно бути чути клацання); пальцями правої руки зняти правий кінець бойової пружини з бойового взвод курка і опустити його на дно ствольної коробки;

Мал. 23. Положення бойової пружини на курку

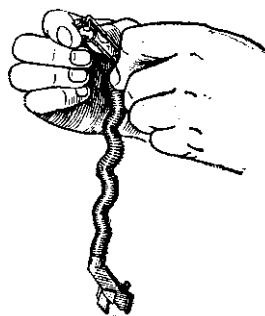
- **зібрати вузол спускового механізму:** взяти у ліву руку спусковий гачок, приєднати до нього уповільнювач і правою рукою просунути трубчатую вісь через отвори в уповільнювачі і правій стінці гачка; притримуючи пальцем лівої руки трубчатую вісь від зміщення вправо, помістити пружину уповільнювача між стінками спускового гачка довгим кінцем вгору і вперед; зміщуючи отвір у пружині з отвором у правій стінці спускового гачка, просунути трубчатую вісь ліворуч; вставити пружину в отвір шептала одиночного вогню; шептало з пружиною правою рукою поставити між лівою стінкою спускового гачка і пружиною уповільнювача так, щоб нижній кінець пружини шептала ввійшов у виїм спускового гачка; притискуючи шептало великим пальцем лівої руки до dna виїму спускового гачка, змістити отвори в шептало і лівій стінці спускового гачка, просунути ж трубчатую вісь по упора бортика вісі у стінку уповільнювача; з допомогою виколотки завести довгий кінець пружини в паз застібки уповільнювача;

- **приєднати вузол спускового механізму:** помістити вузол спускового механізму в ствольну коробку на своє місце; виколоткою припідняти правий кінець бойової пружини до гори і положити його на прямокутний виступ спускового гачка; вставити з лівого боку ствольної коробки вісь спускового гачка, просунути її вправо через отвори в ствольній коробці і трубчатую вісь до кінця (довгий кінець пружини автоспуску при цьому повинен знаходитися на вісі); виколоткою завести довгий кінець пружини автоспуску в кільцеву проточку вісі спускового гачка; пальцями правої руки зняти лівий кінець бойової пружини з бойового зведення курка і покласти його на прямокутний виступ спускового гачка; натиском виколотки на кінці осей автоспуску, курка і спускового гачка перевірити стопоріння вісі довгим кінцем пружини автоспуску; поставити курок на виведення автоспуску.

3) **Зібрати затвор.** Вставити викидач з пружиною в паз затвора і прикласти головну частину викидача до будь-якої опори; натиснувши на викидач, вставити вісь викидача в отвір під ведучим виступом затвора так, щоб виріз на вісі був повернутим в бік циліндричної частини затвора; взяти затвор у ліву руку ведучим виступом догори, а циліндричною частиною до себе і ввести в канал затвора ударник більшим вирізом вліво; з боку ведучого виступу вставити в отвір затвора шпильку і просунути її до кінця.

4) **Зібрати зворотний механізм.** Вперти п'яту направляючого стержня в стіл; одягнути пружину на направляючий стержень і стиснути її на стільки, щоб кінець направляючого стержня вийшов із неї; утримуючи лівою рукою пружину, правою розвести кінці рухомого стержня, продіти один з них в петлю що утворилася і відпустити пружину до упору в рухомий стержень (мал. 24); вставити муфту між кінцями рухомого стержня; лівою рукою стиснути пружину, правою перевести рухомий стержень у вертикальне положення, після чого плавно

відпустити пружину по упору її в муфту.

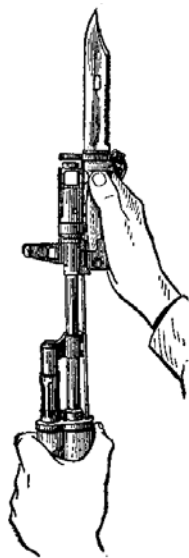
Мал. 24. Збирання зворотнього механізму

5) **Зібрати магазин.** Приєднати подавач до пружини магазину введенням першого витка вільного кінця пружини під згин подавача; вставити пружину з подавачем в корпус магазину; утопити стопорну планку в корпус і утримуючи її в такому положенні, одягнути кришку магазину на корпус так, щоб вона своїми захоплювачами утримувалась на загинах корпусу, а виступ стопорної головки заскочив в отвір кришки (повинно клацати).

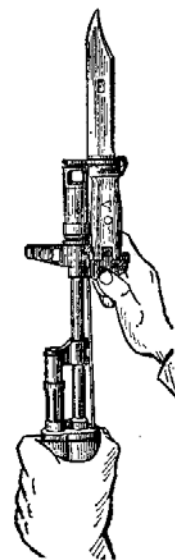
б) Подальше збирання здійснювати, керуючись ст. 7.

10. Примикання і відмикання багнета.

1) **Примикання багнета.** Вийняти багнет із піхви; взяти автомат лівою рукою за ствольну накладку і ців'є мушкою вліво; утримуючи правою рукою багнет за ручку, насунути його пазами на упор основи мушки (мал. 25), а кільцем на вінчик дульного гальма-компенсатора до повного зачинення застібки.

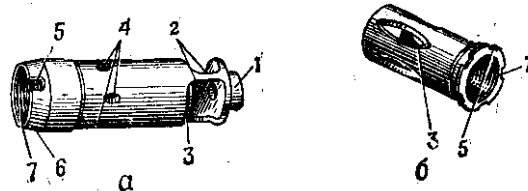
Мал. 25. ПРИМИКАННЯ БАГНЕТА

Мал. 26. ВІДМИКАННЯ БАГНЕТА

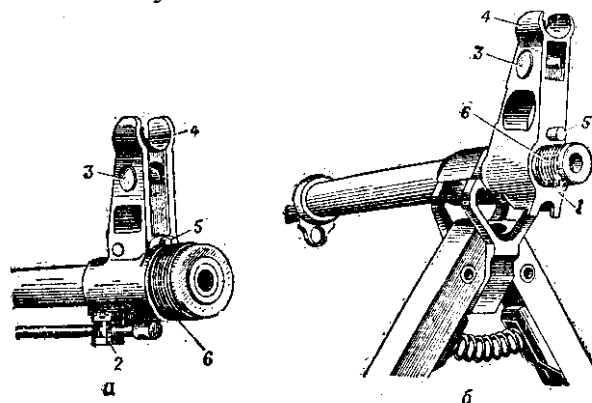
2) **Відмикання багнета.** Взяти автомат у ліву руку. Перевести його у вертикальне положення підтримуючи ручку багнета вказівним і середнім пальцями правої руки, великим пальцем цієї руки натиснути на застібку (мал. 26) і від'єднати багнет від автомата; вкласти багнет у піхви.

круглим отвором в них для вильоту кулі). Передня камера має вінчик, на який одягається кільце багнета при примиканні його до автомата, прямокутний паз, в який входить виступ багнета і два вікна для виходу порохових газів. Задня камера має з переду дві щілини, а в середній частині – три компенсаційних отвори для виходу порохових газів. Ззаду дульне гальмо - компенсатор має внутрішню різьбу для нагвинчування на основу мушки виїму, в який заходять фіксатор і круглий скіс, який полегшує вставляння і виймання шомпола.

Мал. 28. Дульне гальмо-компенсатор та полум'ягасник;
а - дульне гальмо-компенсатор; *б* - полум'ягасник; 1 – вінчик; 2 – вікна;
 3 – щілина; 4 – компенсаційні отвори; 5 – виїм для фіксатора;
 6 – скіс; 7 – внутрішній наріз

Полум'ягасник кулемета служить для зменшення величини полум'я при пострілі. Він має різьбу для нагвинчування на ствол, п'ять виїмок для фіксатора і п'ять повздовжніх щілин для виходу газів.

Мал. 29. Основа мушки:
а – автомата; *б* – кулемета; 1 – упор з виїмом для шомполу; 2 – упор для багнету з отвором для шомполу; 3 – полужок з мушкою;
 4 – запобіжник мушки; 5 – фіксатор; 6 – наріз для нагвинчування дульного гальма-компенсатора (полум'ягасника)

Основа мушки (мал. 29) має упор з виїмом для шомпола, отвір для мушки, запобіжник мушки і фіксатор з пружиною. Фіксатор утримує в'їм згвинчування дульне гальмо - компенсатор (полум'ягасник) і втулку для стрільби холостими набоями.

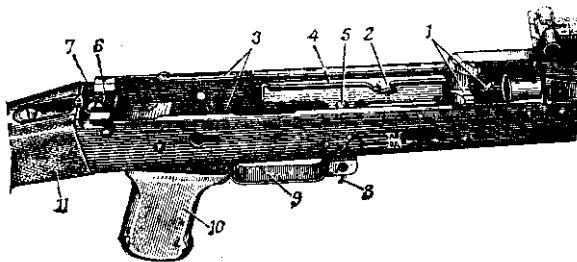
У автомата, крім того, на основі мушки є упор для приєднання багнета з отвором для шомпола.

Газова камера. Служить для направлення порохових газів із ствола на газовий поршень затворної рами. Вона має газовідвідний отвір, патрубок з каналом для газового поршня і з отвором для виходу порохових газів.

З'єднувальна муфта. Служить для приєднання цівки до автомата

(кулемета). Вона має замикач цівки антабку для ремня і отвір для шомпола.

Ствол посередністю штифта з'єднаний із ствольною коробкою і від неї не відділяється.

МАЛ. 30. СТВОЛЬНА КОРОБКА:

1 – виріз; 2 – відбивач; 3 – відгини; 4 – направляючий виступ; 5 – перестінок; 6 – повздовжній паз; 7 – поперечний паз; 8 – зачіпка магазину; 9 – спускова скоба; 10 – пістолетна ручка; 11 – приклад

12. Ствольна коробка (мал. 30) служить для з'єднання частин і механізмів автомата (кулемета), для забезпечення закривання каналу ствола затвором і замикання затвора. У ствольній коробці розміщується ударно-спусковий механізм. Згори коробка зачиняється кришкою.

Ствольна коробка має:

- всередині - вирізи для замикання затвора, задні стінки яких є бойовими упорами: відгини і направляючі виступи для напрямку руху затворної рами і затвора; відбивач для відбиття гільз; перестінок для скріплення бічних стінок; виступ для зачепу магазину і по одному ствольному виступу на бічних стінках для направлення магазину;

- ззаду згори - пази: повздовжній - для п'яти направляючого стержня зворотнього механізму і поперечний – для кришки ствольної коробки і хвіст з отвором для кріплення прикладу до ствольної коробки;

- в бічних стінках - по чотири отвори, три з них для осей ударно-спускового механізму, а четверте для цапф перевірника; на правій стінці - дві фіксуючі виїмки для постановки перевідника на автоматичний “АВ” і одиночний “ОД” вогонь;

- знизу - вікно для магазину і вікно для спускового гачка. У автомата із складним прикладом, крім того, є отвори для фіксатора і застібки фіксатора (мал. 33).

У кулемета із складним прикладом ствольна коробка ззаду має гніздо для лівою застібки з пружиною, що утримує приклад у складеному положенні; на правій стінці - виріз, для правої застібки прикладу і отвори для натиску на праву застібку при її утепленні; на лівій стінці - провухину для приєднання прикладу і отвір для переднього кінця лівою застібки (мал. 34 та 35).

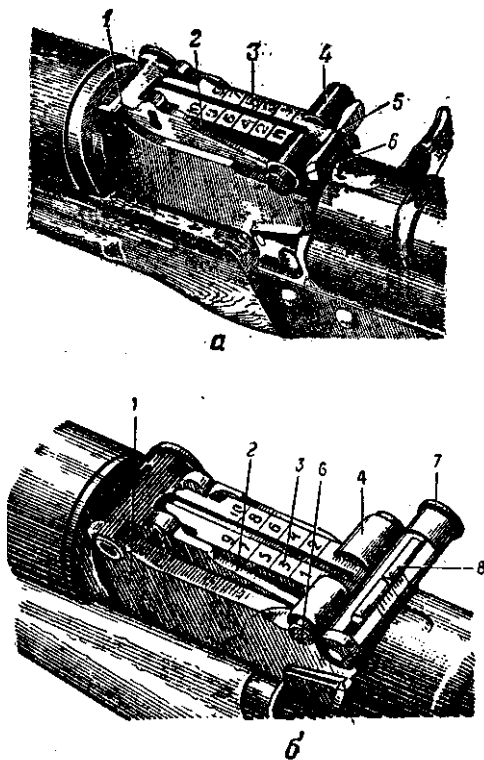
До ствольної коробки прикріплені: приклад з антабкою, пістолетна ручка і спускова скоба із застібкою магазину. У автоматів (кулеметів) з нічними прицілами до лівою бічної стінки прикріплена планка для приєднання нічного прицілу.

13. Прицільний пристрій служить для наведення автомата (кулемета) при стрільбі по цілям на різні дальності. Воно складається із прицілу і мушки.

Приціл (мал. 31) складається із колодки прицілу, пластинчатої пружини, прицільної планки і хомутика.

Колодка прицілу має: два сектори для придання прицільній планці певної висоти, провусини для кріплення прицільної планки, отвори для штифта і замкача газової трубки; всередині - гніздо для пластинчатої пружини і порожнини для затворної рами; на задній стінці - напівкруглий виріз для кришки ствольної коробки. Колодка прицілу одягнута на ствол і закріплена штифтом.

Пластинчата пружина розміщується у гнізді колодки прицілу і утримує прицільну планку у заданому положенні.

Мал. 31 Приціл:

*а – автомата; б – кулемета; 1 – колодка прицілу; 2 – сектор;
3 – прицільна планка; 4 – хомутик; 5 – гривка прицільної планки;
6 – зачіпка хомутика; 7 – маховичок гвинта цілика; 8 - цілик*

Прицільна планка має гривку з прорізом для прицілювання і вирізи для утримання хомутика в установленому положенні посередністю застібки з пружиною. На прицільній планці (у автомата - згори, у кулемета - згори і знизу) нанесена шкала з поділами від 1 по 10; цифри шкали позначають дальність стрільби в

сотнях метрів.

У автомата, крім цього, на прицільній планці нанесено літеру "П" (постійна установка прицілу, приблизно відповідача прицілу 4 (дальність стрільби 440 м)).

У кулемета прицільна планка має гніздо для цілика і риску; на стінці гнізда цілика нанесено шкалу з десятком поділів, кожна з яких відповідає двом тисячним дальності стрільби.

Цілик у кулемета має гривку з прорізом для прицілювання, гвинт з маховичком, пружина, шайба і штифт.

Хомутик одягнутий на прицільну планку і утримується у даному положенні застібкою. Застібка має зуб, який під дією пружини заскакує у виріз

прицільної планки.

Мушка вгвинчена у полозок, який закріплений в основі мушки. На полозкові і на основі мушки нанесено риси, які виявляють положення мушки.

До автомату (кулемету) додається пристрій для стрільби вночі і в умовах обмеженої видимості. Воно складається із відкидного цілика з широким прорізом, що встановлюється на гривку прицільної планки і широкої мушки, одягаємої на мушку зброї згори. На ціликові і мушці пристрою нанесені світлячихся краплин.

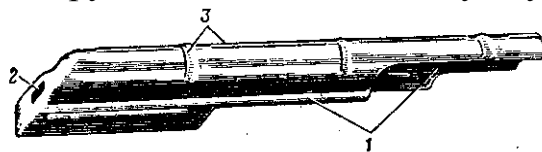
В пристрої нового зразку нанесені світлячієся смужки: дві горизонтально розмішені - на ціликові і сина вертикально - на мушці.

Пристрій для стрільби вночі встановлюється на автомат (кулемет) і як вивіряється при знаходженні його у військах і в процесі експлуатації від нього не відокремлюється.

Бій зброї при стрільбі із пристроєм в основному залишається таким самим як і з відкритим прицілом. У випадку значного відхилення середньої точки влучення по висоті необхідно закріпити зброю в прицільному верстаті, навести у ціль і здійснити підбір цілика так, щоб лінія прицілювання з відкритим прицілом і пристроєм співпали.

При стрільбі вдень цілик і мушка пристрою відкидаються вниз. У цьому положенні вони не заважають користуватися прицільним пристроєм автомата (кулемета).

При стрільбі вночі і в умовах обмеженої видимості цілик пристрою повертається вгору по дотикання з гривкою прицільної планки, а мушка пристрою зсовується вгору по пружині і одягається на мушку.

Мал. 32. Кришка ствольної коробки:

1 – ступінчатий виріз; 2 – отвір; 3 – ребра жорсткості

14. Кришка ствольної коробки (мал. 32). запобігає від забруднення частини і механізми, що розмішені в ствольній коробці. З правого боку вона має виріз для проходу викидаємих назовні гільз і для руху ручки затворної рами, ззаду отвір для виступу направляючого стержня зворотнього механізму.

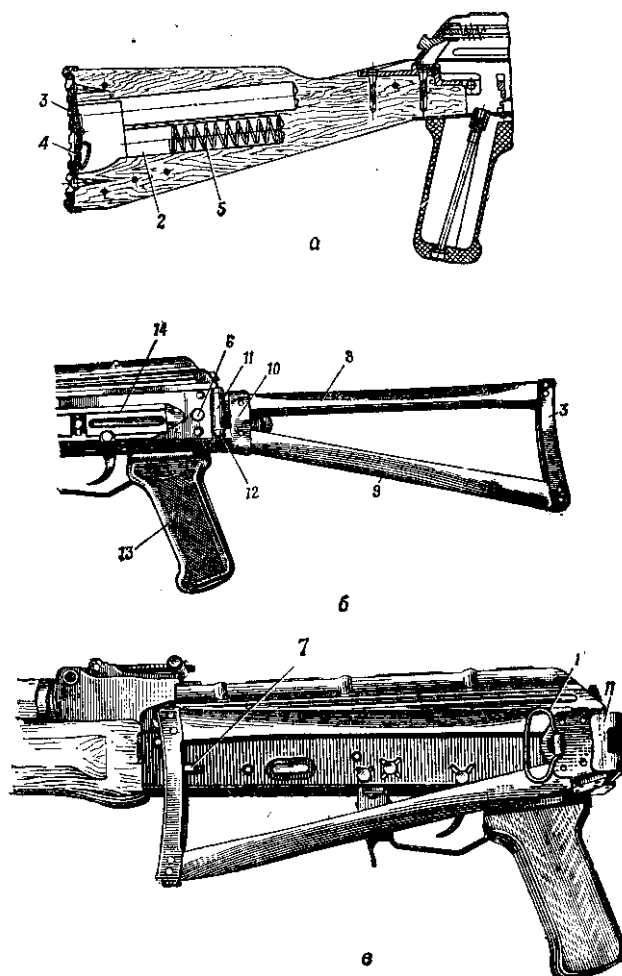
Кришка утримується на ствольній коробці за допомогою напівкруглого вирізу на колодці прицілу, поперечного пазу ствольної коробки і виступу направляючого стержня зворотнього механізму.

15. Приклад і пістолетна ручка служать для зручності дій автоматом (кулеметом) при стрільбі.

Постійний приклад автоматів АК74, АК74Н (мал. 33) і кулеметів РПК74Н (мал. 34) має антабку для ремня, гнізда для пеналу належності і затильник з кришкою над гніздом. В гнізді прикладу укріплена пружина для виштовхування пенала. Постійний приклад у автомата може бути дерев'яним чи пластмасовим (у кулемета дерев'яний).

Складний приклад автоматів АКС74 і АКС74Н складається із верхньої і нижньої тяг, затильника, обойми і наконечник, з'єднаних у одне ціле за допомогою зварювання. З правого боку прикладу на обоймі є антабка для ремня.

У відкинутому положенні приклад утримується фіксатором, а у складеному – застібкою.

Мал. 33. ПРИКЛАД ТА ПІСТОЛЕТНА РУЧКА АВТОМАТА:

а – постійний (дерев'яний) приклад (у розрізі); б – приклад що складається у відкинутому положенні; в – приклад що складається у складеному положенні;

1 – антабка для ремня; 2 – гніздо для пеналу приладдя; 3 – затильник; 4- кришка; 5 – пружина для виштовхування пеналу приладдя; 6 – фіксатор прикладу; 7 – зачіпка прикладу; 8 – верхня тяга; 9 – нижня тяга; 10 – обойма; 11 – наконечник; 12 – вісь; 13 – пістолетна ручка; 14 – планка для приєднання нічного прицілу

Для складання прикладу потрібно утопити фіксатор (при цьому фіксатор вийде із зачеплення з наконечником прикладу) і повернути приклад вліво навколо вісі до закріплення прикладу застібкою, що знаходиться на лівій стінці ствольної коробки.

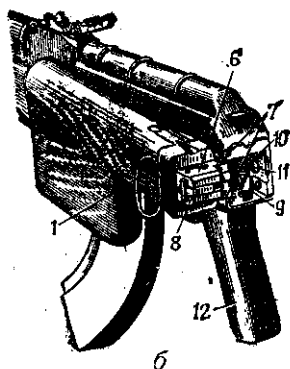
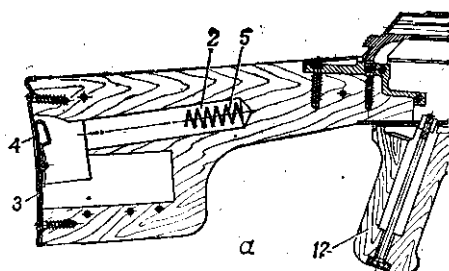
Для відкидання прикладу потрібно відвести застібку назад і повернути приклад вправо до закріплення його фіксатором.

Складний приклад кулеметів РНКС74 і РПКС74 крім вказаного для постійного прикладу кулемета має виступ для правої застібки прикладу, що утримує приклад у відкинутому положенні, вуха для приєднання прикладу до ствольної коробки, а у РПКС74Н і виїм, куди входить планка для приєднання нічного прицілу при складанні прикладу.

Для складання прикладу потрібно утопити праву застібку прикладу

виколоткою чи кулею набою через отвір у правій стійці ствольної коробки (мал. 35) і повернути приклад вліво до закріплення його лівою застібкою у складеному положенні.

Для відкидання приклада потрібно натиснути пальцем руки на задню частину застібки з насічкою в лівий бік і повернути приклад вправо до закріплення його правою застібкою.

МАЛ. 34. ПРИКЛАД І ПІСТОЛЕТНА РУЧКА КУЛЕМЕТА:

а – постійний приклад (у розрізі); *б* – приклад що складається (у складеному положенні);

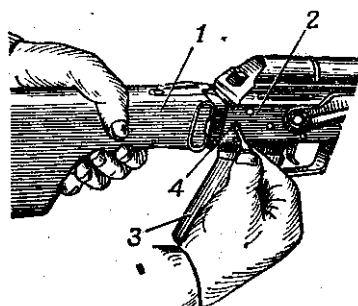
1 – антабка для ременя; *2* – гніздо для приладдя; *3* – затильник;

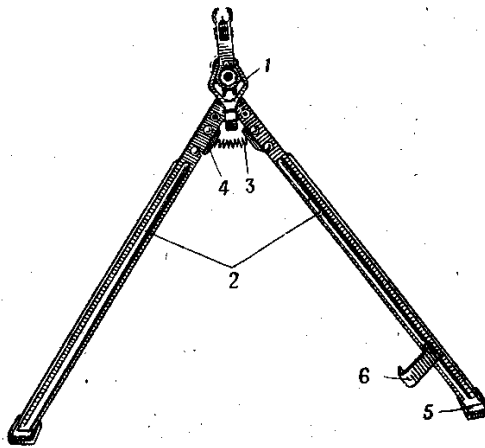
4 – кришка; *5* – пружина для виштовхування пеналу приладдя;

б – виступ приклада з вушками; *7* – провушина ствольної коробки;

8 – права зачіпка приклада з пружиною; *9* – задня частина лівою зачіпки з насічкою; *10* – пружина зачіпки; *11* – виріз для правої зчіпки прикладу;

12 – пістолетна ручка

Мал. 35. Складання прикладу кулемета:

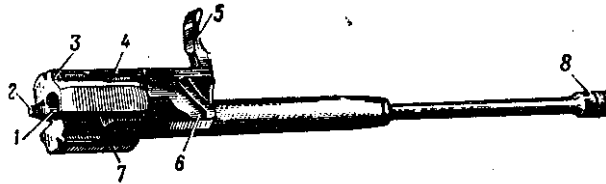
1 – приклад; 2 – ствольна коробка;
3 – пістолетна ручка; 4 – отвір у
стілки ствольної коробки;

Мал. 36. Сошка кулемету:

1 – основа сошки; 2 – ноги;
3 – пружина; 4 – виступ
5 – полозок;
6 – пружинна застібка

16. Сошка кулемета (мал. 36) служить упором при стрільбі. Вона має основу, дві ноги з полозками для упору в ґрунт і виступами для фіксації ніг у складеному положенні, пружину для розведення ніг, пружинну застібку на лівій нозі для скріплення ніг у складеному положенні. Сошка від кулемета не відділяється.

17. Затворна рама з газовим поршнем (мал. 37) служить для приведення в дію затвора і ударно-спускового механізму.

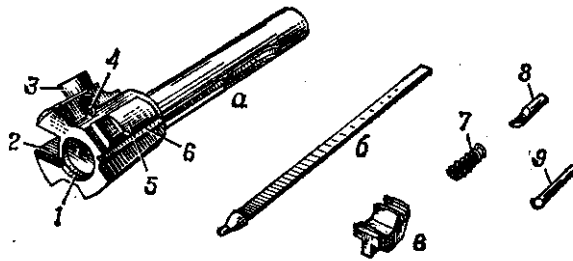

МАЛ. 37. ЗАТВОРНА РАМА З ГАЗОВИМ ПОРШНЕМ:

1 – канал для затвора; 2 – запобіжний виступ; 3 – виступ для відпускання
важеля автоспуску; 4 – паз для відгину ствольної коробки;
5 – ручка; 6 – фігурний виріз; 7 – паз для відбивача;
8 – газовий поршень

Затворна рама має: всередині канал для зворотнього механізму і канал для затвора; ззаду - запобіжний виступ; по бокам - пази для руху затворної рами по відгинам ствольної коробки; з правого боку - виступ для опускання (повороту) важеля автоспуску і ручку для перезарядження автомата, (кулемета); знизу - фігурний виріз для розміщення в ньому ведучого виступу затвора і паз для проходу відбивача ствольної коробки. У передній частині затворної рами закріплений газовий поршень.

18. Затвор (мал. 38) служить для досилання набою у набійник, замикання каналу ствола, розбивання капсуля і виймання із патронника гільзи (набою). Він складається із остова, ударника, викидача з пружиною і віссю, шпильки.

МАЛ. 38. ЗАТВОР:

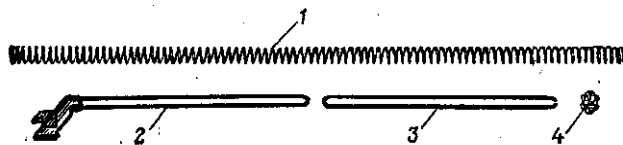
*а – остов затвору; б – ударник; в – викидач; 1 – виріз для гільзи;
2 – виріз для викидача; 3 – ведучий виступ; 4 – отвір для вісі викидача;
5 – бойовий виступ; б – повздожній паз для відбиваючого виступу;
7 – пружина викидача; 8 – вісь викидача; 9 – шпилька*

Остов затвора має: на передньому зрізі - циліндричний виріз для дна гільзи і паз для викидача; по бокам - два бокових виступу, які при замиканні затвору заходять у вирізи ствольної коробки; згори - ведучий виступ для повороту затвора при замиканні і відмиканні; на лівому боці - повздожній паз для проходу відбиваючого виступу ствольної коробки - (паз в кінці розширений для забезпечення повороту затвора при замиканні); в потовщеній частині остова затвора - отвори для вісі викидача і шпильки. всередині остов затвора має канал для розміщення ударника.

Ударник має бойок і місце для шпильки.

Викидач з пружиною служить для витягу гільзи із набійника і утримання її до зустрічі з відбиваючим виступом ствольної коробки. викидач має зачіп для захоплення гільзи, гніздо для пружини і виріз для вісі.

Шпилька служить для закріплення ударника і вісі викидача.

МАЛ. 39. ЗВОРТНЬКИЙ МЕХАНІЗМ:

1 – зворотня пружина; 2 – направляючий стержень; 3 – рухомий стержень; 4 - муфта

19. Зворотній механізм (мал. 39) служить для повертання затворної рами із затвором в переднє положення, він складається із зворотньої пружини, направляючого стержня, рухомого стержня і муфти.

Направляючий стержень має на задньому кінці упор для пружини, п'яту з виступами для з'єднання із ствольною коробкою і виступ для утримання кришки ствольної коробки.

Рухомий стержень на передньому кінці має зачіп для одягання муфти.

20. Газова трубка із ствольною накладкою (мал. 40) складається із газової трубки, передньої і задньої з'єднаних муфт, ствольної накладки, металевого напівкільця і пластинчатої пружини.

Газова трубка служить для направлення руху газового поршня. вона має направляючі ребра. Переднім кінцем газова трубка одягається на патрубок газової камери.

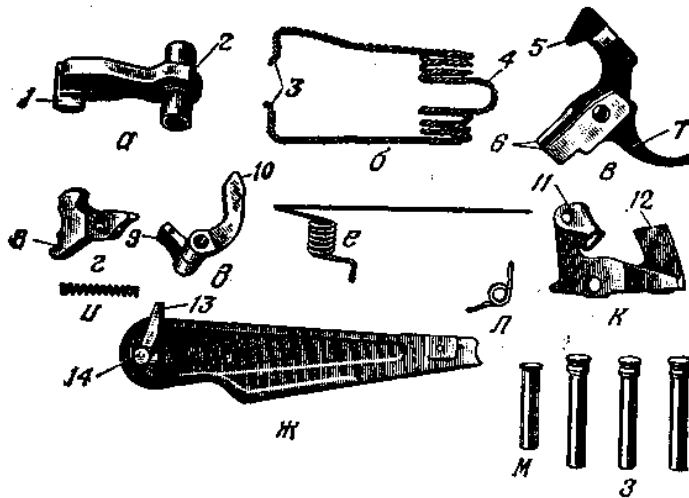

Мал. 40. ГАЗОВА ТРУБКА ЗІ СТВОЛЬНОЮ НАКЛАДКОЮ:

- 1 – газова трубка; 2 – направляючі ребра для газового поршня;
 3 – передня з'єднувальна муфта; 4 – ствольна накладка; 5 – задня з'єднувальна муфта; 6 – виступ; 7 – пластинчата пружина

Ствольна накладка служить для запобігання від опіків при стрільбі рук автоматника (кулеметника). Вона у автомата може бути дерев'яна чи пластмасова (у кулемета - дерев'яна) і має жолоб, у якому закріплено металеве напівкільце, відживаюче ствольну накладку від газової трубки (цим виключається поява качання накладки при всиханні деревини).

Ствольна накладка укріплена на газовій трубці посередністю передньої і задньої з'єднувальних муфт; задня з'єднувальна муфта має виступ, у який упирається замикач газової трубки; пластинчата пружина виключає повздовжнє розкачування трубки.

Мал. 41. ЧАСТИНИ УДАРНО-СПУСКОВОГО МЕХАНІЗМУ:

- а – курок; б – бойова пружина; в – спусковий гачок; г – шептало поодинокого вогню; д – автоспуск; е – пружина автоспуску;
 ж – перевідник; з – вісі; и – пружина шептала поодинокого вогню;
 10 – уповільнювач курка; л – пружина уповільнювача курка;
 м – трубчатая вісь; 1 – бойовий взвод; 2 – взвод автоспуску; 3 – загнуті кінці;
 4 – петля; 5 – фігурний виступ; 6 – прямокутні виступи; 7 – хвіст;
 8 – виріз; 9 – шептало; 10 – важеля; 11 – зачіпка; 12 – передній виступ;
 13 – сектор; 14 цапфа

21. Ударно-спусковий механізм (мал. 41) служить для спуску курка з бойового взвод чи із взвод автоспуску, нанесення удару по ударнику, забезпечення ведення автоматичного чи одиночного вогню, припинення стрільби, для запобігання пострілів при незачиненому затворі і для поставлення автомата

(кулемета) на запобіжник.

Ударно-спусковий механізм розміщується у ствольній коробці, де кріпиться трьома взаємозамінними осями і складається із курка з бойовою пружиною, уповільнювача курка з пружиною спускового гачка, шептала поодинокого вогню з пружиною, перевідника і трубчатої вісі.

Курок з бойовою пружиною служить для нанесення удару по ударнику. На куркові є бойове взвод, взвод автоспуску, цапфи і отвори для вісі. Бойова пружина одягається на цапфи курка і своєю петлею діє на курок, а кінцями - на прямокутні виступи спускового гачка.

Уповільнювач курка * служить для уповільнення руху курка вперед з метою покрашення тучності бою при веденні автоматичного вогню із стійких положень. Він має передній і задній виступи, отвір для вісі, пружину і застібку.

Перевідник служить для встановлення автомата (кулемета) на автоматичний чи одиночний вогонь, а також на запобіжник. Він має сектор з цапфами, які розміщуються в отворах стінок ствольної коробки. Нижнє положення перевідника відповідає встановленню його на одиночний вогонь "ОД", середнє - на автоматичний вогонь "АВ" і верхнє - на запобіжник.

*Автомати і кулемети останніх випусків уповільнювача курка не мають.

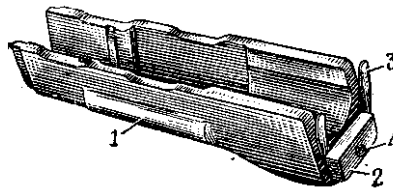
Спусковий гачок служить для утримання курка на бойовому взведенні і для спускання курка, він має фігурний виступ, отвір для вісі, прямокутні виступи і хвіст. Своїм фігурним виступом він утримує курок на бойовому взведенні.

Шептало поодинокого вогню служить для утримання курка після пострілу в крайньому задньому положенні, якщо при веденні одиночного вогню спусковий гачок не був відпущений. Воно знаходиться на одній вісі із спусковим гачком. Шептало поодинокого вогню має пружину, отвір для вісі і виріз, в який входить сектор перевідника при веденні автоматичного вогню і стопорить шептало. Крім цього, виріз обмежує повертання сектору вперед при поставленні перевідника на запобіжник.

Автоспуск служить для автоматичного вивільнення курка із взвод автоспуску при стрільбі чергами, а також для запобігання спуску курка при незачиненому затворі, він має шептало для утримання курка на взведенні автоспуску, важіль для повороту автоспуску виступом затворної рами при підході її в переднє положення і пружину.

На одній вісі з автоспуском знаходиться його пружина. Коротким кінцем вона з'єднана з автоспуском а її довгий кінець проходить вздовж лівою стінки ствольної коробки і входить у кільцеві проточки на осях автоспуску, курка і спускового гачка, утримуючи вісі від випадання.

22. Ців'є (мал. 42) служить для зручності дії і для запобігання рук автоматника (кулеметника) від опіків. Воно у автомата може бути дерев'яним або пластмасовим (у кулемета - дерев'яним). Ців'є прикріплюється до ствола знизу з допомогою з'єднувальної муфти і до ствольної коробки посередністю виступу, що трубки при стрільбі. Пластмасова ців'є має металевий екран, призначений для зменшення нагрівання цівки при стрільбі.

МАЛ. 42. ЦІВ'Є (ДЕРЕВ'ЯНА):

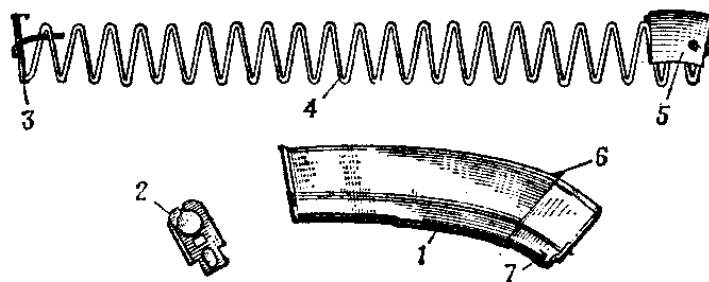
1 – упор для пальців; 2 – виступ;
3 – пластинчата пружина; 4 – отвір для шомполу

23. Магазин (мал. 43) служить для розміщення набоїв і подавання їх у ствольну коробку. Він складається із пластмасового корпусу, кришки, стопорної планки, пружини і подавача.

Корпус магазину з'єднує всі частини магазину і його бічні стінки мають ззовні (на горловині) загиби для утримання набоїв від випадання і виступи, що обмежують піднімання подавача, на передній стінці є зачіп, а на задній - опорний виступ, посередністю яких магазин приєднується до ствольної коробки. На задній стінці корпусу знизу є контрольний отвір для визначення повноти спорядження магазину набоями.

Знизу корпус закривається пружиною. В кришці є отвір для виступу стопорної планки.

Всередині корпусу розміщується подавач і пружина із стопорної планки. Подавач утримується на верхньому кінці пружини а допомогою внутрішнього загибу на правій стінці подавача; подавач має виступ, що забезпечує шахове розміщення набоїв в магазині. Стопорна планка закріплена невід'ємно на нижньому кінці пружини і своїм виступом утримує кришку магазину від переміщення.

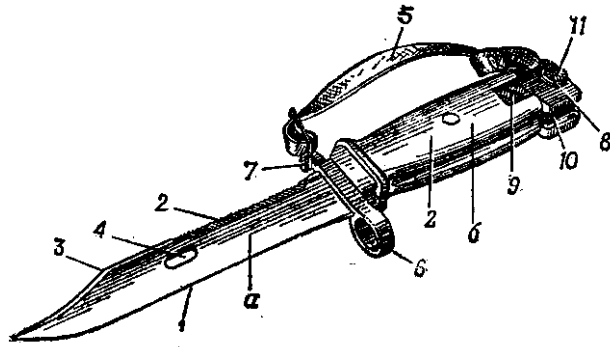

МАЛ. 43. МАГАЗИН:

1 – корпус; 2 – кришка; 3 – стопорна планка; 4 – пружина;
5 – подавач; 6 – опорний виступ; 7 – зачіп

24. Багнет (мал. 44) приєднується до автомата для поразки противника в бою. Крім того, він використовується у якості ножа, пилки (для розпилювання металу) і нижниць (для розрізання дроту). Дроти освітлювальної мережі необхідно різати по-одному, знявши попередньо ремінь із багнета і підвісну із піхв. При розрізанні дроту, слідкувати за тим, щоб руки не дотикалися до металевих поверхонь багнету і піхв. Робити проходи у електризованих дротяних загородах з допомогою багнета **не дозволяється**.

Багнет складається із леза і ручки.

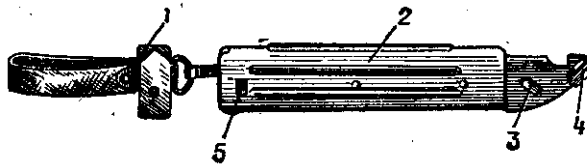

МАЛ. 44. БАГНЕТ:

а – лезо; б – ручка; 1 – ріжуча грань; 2 – пила; 3 – заточена кромка; 4 – отвір; 5 – ремінь; 6 – кільце; 7 – зачіп для ременю; 8 – металевий наконечник; 9 – з'єднувальний ремінь; 10 – повздовжні пази; 11 – зачіпки

На лезі є ріжуча грань, пила, заточена частина, яка у сполученні з піхвами використовується як нижниці, отвір в який вставляється виступ - вісь піхв.

Ручка служить для зручності дій і для примикання багнета до автомата. На ручці є ремінь для зручності користування багнетом; з переду - кільце і виступ для приєднання до дульного гальма-компенсатора і зачіп для ременя; ззаду – металевий наконечник із з'єднувальним гвинтом. На наконечнику є повздовжні пази якими багнет одягається на відповідні виступи на упорі основи мушки, застібка, запобіжний виступ і отвір для ременя.

МАЛ. 45. ПІХВИ:

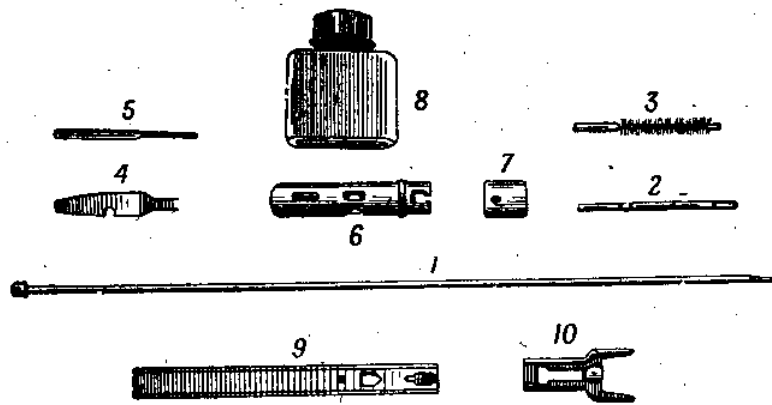
1 – підвіска з петлею-застібкою та карабінчиком; 2 – пластмасовий корпус; 3 – виступ-вісь; 4 – упор; 5 – фіксатор

Піхви (мал. 45) служать для ношення багнету на поясному ремені. Крім того, вони використовуються разом із багнетом для розрізання дроту. Піхви мають підвіску з петлею, виступ вісь, упор для обмеження повороту багнета при дії ним як ножицями, всередині піхв є пластинчата пружина з фіксатором для утримання багнета від випадання.

ПРИЛАДДЯ ДО АВТОМАТА (КУЛЕМЕТА)

25. Приладдя (мал. 46) служить для розбирання, збирання, чищення, змащування автомата (кулемета) і прискореного спорядження магазину набоями.

До належності відносяться шомпол, протирка, йоршик, викрутка, вколотка, пенал, мастильніці, обойми і перехідник.

Мал. 46. Приладдя:

1 – шомпол; 2 – протирка; 3 – йоршик; 4 – викрутка; 5 – виколотка;
6 – пенал; 7 – кришка; 8 – мастильниця; 9 – обойма; 10 – перехідник

Шомпол застосовується для чищення і змащування каналу ствола, а також каналів і порожнин частин автомата (кулемета). Він має головку з отвором для виколотки, різьбу для нагвинчування протирки чи йоршика.

Протирка застосовується для чищення і змащування каналу ствола, каналів і порожнин інших частин автомата (кулемета). Вона має внутрішню різьбу для нагвинчування на шомпол і проріз для ганчір'я чи паклі.

Йоршик використовується для чищення каналу ствола розчином РЧС.

Викрутка і виколотка застосовується при розбиранні і збиранні автомата (кулемета). Виріз на кінці викрутки призначений для вгвинчування і вигвинчування мушки, а бічний виріз - для закріплення протирки на шомполі. Для зручності користування викруткою вона вставляється у бічні отвори пенала. При чищенні каналу ствола викрутка вкладається в пенал поверх головки шомпола.

Пенал служить для зберігання протирки, йоршика, викрутки і виколотки. він закривається кришкою.

Пенал застосовується як ручка для викрутки при вгвинчуванні і вигвинчуванні мушки і для повороту замикача газової трубки, а також як ручка для шомпола.

Пенал має сквозні отвори в які вставляється шомпол при чищенні автомату (кулемету), овальні отвори для викрутки і прямокутний отвір для повороту замикача газової трубки при розбиранні і збиранні автомату (кулемету).

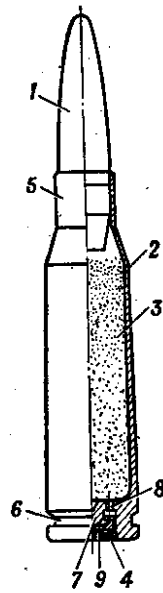
Мастильниця служить для зберігати мастила, переноситься вона в кишені сумки для магазинів.

Обойма служить для переносування набоїв і прискореного спорядження магазину набоями. В обоймі розміщується 15 набоїв. Вона має два повздовжніх пази і пластинчасту пружину, що утримує набої від випадання. Крім цього, пластинчаста пружина забезпечує міцне з'єднання обойми з перехідником.

Перехідник служить для з'єднання обойми з магазином при спорядженні його набоями. Він має: знизу (розширену частину) - два загини, які входять у відповідні пази на горловині магазину; згори - два повздовжні пази для обойми, отвори для пружини обойми і упор, обмежуючий просування обойми при її вставленні у перехідник.

5,45 ММ БОЙОВІ НАБОЇ

26. Бойовий набій (мал. 47) складається із кулі, порохового заряду і капсуля.

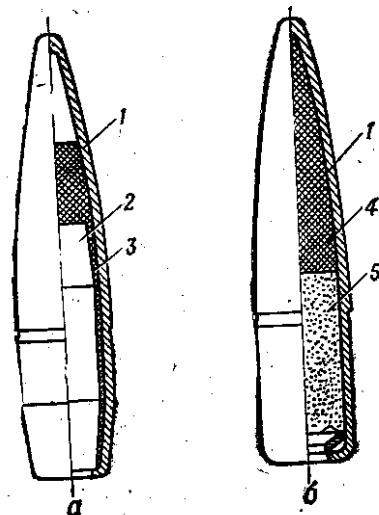

МАЛ. 47. БОЙОВИЙ НАБІЙ:

1 – куля; 2 – гільза; 3 – пороховий заряд; 4 – капсуль; 5 – дільце;
6 – проточка; 7 – ковадло; 8 – затравлювальний отвір; 9 – ударний склад

27. 5,45 мм набойі випускаються із звичайними і трасуючими кулями. Головна частина трасуючої кулі пофарбована у зелений колір. Для імітації стрільби застосовуються холості (без кулі) набойі, стрільба якими ведеться із застосуванням спеціальної втулки.

Звичайна куля (мал. 48,а) призначена для ураження живої сили противника, розмішеної відкрито і за перешкодами, які пробиваються кулею.

МАЛ. 48. КУЛІ:

а – куля зі сталевим осереддям; б – трасуюча; 1 – оболонка; 2 - сталевий осереддя; 3 – свинцева сорочка; 4 – осереддя (свинцеве); 5 – трасуючий склад

Звичайна куля складається із сталевий покритої томпаком оболонки і

сталюого осердя. Між оболонкою і осердям є свинцева сорочка.

Трасуюча куля (мал. 48, б) також призначена для ураження хижої сили противника. Крім цього, при польоті кулі в +повітрі її трасуючий склад, що горить, на дальністях стрільби до 800 м залишає світловий слід, який дозволяє здійснювати коректування вогню і цілевказання.

В оболонці трасуючої кулі в головній частині розміщене осердя, а у донній шашка пресованого трасуючого складу. Під час пострілу, полум'я від порохового заряду запалює трасуючий склад, який при польоті кулі дає світлий слід.

28. Гільза служить для з'єднання всіх частин набою, запобігання порохового заряду від зовнішнього впливу і для усунення прориву порохових газів в бік затвора. Вона має корпус для розміщення порохового заряду, дульце для закріплення кулі і дно. Ззовні біля дна гільзи зроблена кінцева проточка для зачепу викидача. У дні гільзи є гніздо для капсуля, ковадло і два затравлювальних отвори.

29. Пороховий заряд служить для надання кулі поступального руху: він складається із пороху сферичного зернування.

30. Капсуль служить для запалювання порохового заряду. Він складається із латунного ковпачка впресованого у нього ударного складу і фольгового кільця, але прикриває ударний склад.

31. Закупорювання 5,45 мм набоїв здійснюється у дерев'яні ящики. У ящик кладуться дві герметичне зачинених металевих коробки по 1080 набоїв в кожній; набой в коробках запаковані у картонні пачки по 30 штук. Усього в ящику розмішується 2160 набоїв.

На бічних стінках ящиків, у яких закупорені набой з трасуючими кулями, нанесена зелена смуга. У кожному ящику є ніж для відкривання коробки.

Розділ IV

РОБОТА ЧАСТИН І МЕХАНІЗМІВ АВТОМАТА (КУЛЕМЕТА)

ПОЛОЖЕННЯ ЧАСТИН І МЕХАНІЗМІВ ДО ЗАРЯДЖАННЯ.

32. Затворна рама з газовим поршнем і затвором під дно зворотнього механізму знаходиться у крайньому передньому положенні, газовий поршень - в патрубці газової камери; канал стволу зачинений затвором. Затвор повернутий навколо повздовжньої вісі праворуч, його бойові виступи знаходяться у вирізах ствольної коробки - затвор закритий. Зворотня пружина має найменший стиск.

Важіль автоспуску під дією виступу затворної рами повернутий вперед і вниз (мал. 49).

Курок спушений і впирається в затвор. Ударник під дією курка подано вперед. Бойова пружина знаходиться у найменшому стисненні і своєю петлею вона притискає курок до затвору, а загнутими кінцями притискає прямокутні виступи спускового гачка до дна ствольної коробки, при цьому хвіст спускового гачка знаходиться у передньому положенні.

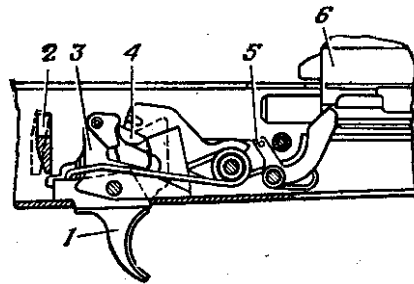
курка послідовно заскакує за фігурний виступ спускового гачка і під застібку уповільнювача курка, курок стає на нижній виступ шептала автоспуску; важіль автоспуску при цьому піднімається вгору і стає на шляху руху виступу затворної рами.

Як тільки нижня площина затворної рами пройде вікно для магазину, набій під дією пружини магазину піднімуться вгору до упору верхнім набоем в зачин стінки магазину.

При відпусканні затворної рами вона разам із затвором під дією зворотнього механізму подається вперед; затвор виштовхує із магазину верхній набій, досилає його у набійник і зачиняє канал ствола. При підході затвору до казенного зрізу ствола зачіп викидача застрибає у кільцеву проточку гільзи, затвор під дією скосу лівого вирізу ствольної коробки на скіс лівого бокового виступу затвору, а потім під дією фігурного вирізу затворної рами на ведучий виступ затвора повертається навколо вісі вправо; бойові виступи затвора заходять за бойові упори ствольної коробки - затвор зачиняється. Затворна рама продовжуючи рух вперед, своїм виступом повертає важіль автоспуску вперед і вниз, виводячи шептало автоспуску з-під взводу автоспуску курка; курок під дією бойової пружини повертається, виходить з-під застібки уповільнювача і стає на бойове взвод (мал. 50).

Набої в магазині під дією пружини підіймаються до гори до упору верхнім набоем в затворну раму.

При постановці перевідники на запобіжник, перевідник закриває виріз кришки ствольної коробки і стає на шляху руху ручки затворної рами назад; сектор перевідника повертається вперед і стає над правим прямокутним виступом спускового гачка (замикає спусковий гачок).

Мал. 50. Положення частин ударно-спускового механізму перед пострілом:

*1 – спусковий гачок; 2 – сектор перевідника; 3 – уповільнювач курка; 4 – курок;
5 – шептало автоспуску; 6 – затворна рама*

Робота частин і механізмів

ПРИ СТРІЛЬБІ.

Робота частин і механізмів
при автоматичній стрільбі.

34. Для здійснення автоматичної стрільби потрібно поставити перевідник на автоматичний вогонь “АВ”, якщо він не був поставлений при заряджанні і натиснути на спусковий гачок.

При постановці перевідника на автоматичний вогонь сектор його вивільняє прямокутний виступ спускового гачка (відчиняє спусковий гачок) і залишається у виразі шептала поодинокого вогню. Спусковий гачок отримує можливість обертання навколо своєї вісі, шептало поодинокого вогню від повороту разом із спусковим гачком утримується сектором перевідника.

При натисканні на хвіст спускового гачка його фігурний виступ виходить із зачеплення із бойовим зведенням курка. Курок під дією бойової пружини повертається на своїй вісі і енергійно наносить удар по ударнику. Ударник бойком розбиває капсуль набою. Ударний склад капсуля набою загоряється, полум'я через затравлювальні отвори в дні гільзи проникає до порохового заряду і запалює його. Здійснюється постріл.

Куля під дією порохових газів рухається по каналу ствола; як тільки вона проходить газовивідний отвір, частина газів поринає через цей отвір у газову камеру, тисне на газовий поршень і відкидає затворну раму назад. Відходячи назад, затворна рама (як і при відведенні її назад за ручку) переднім скосом фігурного вирізу повертає затвор надколе повздовжньої вісі і виводить його бойові виступи із-за бойових упорів ствольної коробки - здійснюється відчинення затвора і відчинення каналу ствола, виступ затворної рами звільнює важіль автоспуску, він під дією пружини дещо піднімається вгору, а шептало автоспуску притискається до передньої площини курка. До цього часу куля вилетить із каналу ствола.

Після вильоту кулі із каналу ствола автомата порохові гази потрапляють у задню камеру дульного гальма-компенсатора, розширюються і виходячи через компенсаційні отвори, створюють реактивну силу, яка відхиляє дульну частину автомата в бік, протилежний розташуванню отворів (ліворуч, вниз). Частина порохових газів, стикаючись з передніми стінками задньої і передньої камер, зменшують віддачу. Зустріч газів, що виходять із щілин задньої камери, з газами, відбитими від передньої стінки передньої камери, зменшує звук пострілу.

Затворна рама з затвором по інерції продовжує рух назад; гільза, що утримується зацепом викидача, наштовхується на відбиваючий виступ ствольної коробки і викидається назовні.

В подальшій роботі частин і механізмів, за виключенням роботи курка і уповільнювача, здійснюється так само, як і при заряджанні курок стає на верхній виступ шептала автоспуску і утримується на ньому при повертанні затворної рами із затвором у переднє положення. Після того, як затвор дошле верхній набій у забійник здійсниться зачинення каналу ствола і зачинення затвора, затворна рама, продовжуючи рух вперед виводить шептало автоспуску з-під взвод автоспуску курка. Курок під дією бойової пружини повертається і б'є по застібці уповільнювача курка; уповільнювач повертається назад, підставляє під удар

курка передній виступ; внаслідок цих ударів по уповільнювачу рух курка вперед дещо уповільнюється що дозволяє стволу після удару по ньому затворної рами з затвором прийняти положення, близьке до первісного і цим покращити гучність бою. Після удару по попередньому виступу уповільнювача курок наносить удар по ударнику. Здійснюється постріл. Робота частин і механізмів автомата (кулемета) повторюється. Автоматична стрільба буде продовжуватися до тих пір доки натиснемо на спусковий гачок і у магазині є набої.

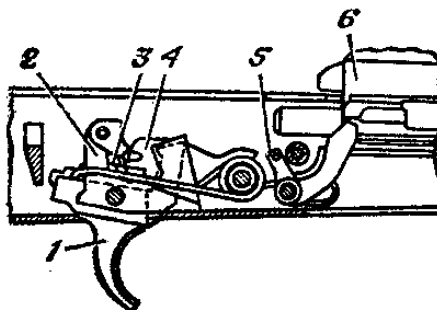
Для припинення стрільби відпустити спусковий гачок. При цьому спусковий гачок під дією бойової пружини повернеться і його фігурний виступ встає на шляху руху бойового взвод курка. Курок зупиняється на бойовому взведенні. Стрільба припиняється, але автомат (кулемет) залишається зарядженим, готовим до здійснення подальшої автоматичної стрільби.

Робота частин і механізмів
при стрільбі одиночними
пострілами

35. Для здійснення одиночного пострілу необхідно поставити на поодинокий вогонь “СД” і натиснути на спусковий гачок.

При постановці перевідника із положення на запобіжник в положення на одинокий вогонь “ОД” сектор перевідника вивільнює прямокутний виступ спускового гачка (відчиняє спусковий гачок), повністю виходить із вирізу шептала поодинокого вогню і при стрільбі в роботі ударно-спускового механізму участі не приймає.

При натисканні на хвіст спускового гачка його фігурний виступ виходить із зачеплення з бойовим взводм курка. Курок під дією бойової пружини обертається на своїй вісі і енергійно б'є по ударнику. Здійснюється постріл. Після першого пострілу частини і механізми здійснюють ту саму роботу, що і при автоматичній стрільбі, але наступного пострілу не буде, тому що разом із спусковим гачком повернулося шептало поодинокого вогню і його зачіп встав на шляху руху бойового взвод курка. Бойове взвод курка зістрибне за шептало поодинокого вогню, а курок зупиниться у задньому положенні (мал. 51).

Мал. 51. Положення ударно-спускового механізму після пострілу при перевіднику, встановленому на одинокий вогонь:

1 – спусковий гачок; 2 – уповільнювач курка; 3 – шептало поодинокого вогню; 4 – курок; 5 – шептало автоспуску; 6 – затворна рама

Для здійснення наступного пострілу необхідно відпустити спусковий

гачок і знову натиснути на нього. Коли спусковий гачок буде відкушений, він, під дією кінців бойової пружини повернеться разом з шепталом поодинокого вогню вийде із зачеплення з боковим взводм курка і вивільнить курок. Курок під дією бойової пружини, б'є спочатку по застібці уповільнювача, потім по його передньому виступові і стає на бойове взвод. При натисканні на спусковий гачок його фігурний виступ виходить із зачеплення з бойовим взводм курка і опрацювання частин і механізмів повториться. Здійсниться черговий постріл.

ЗАТРИМКИ ПРИ СТРІЛЬБІ ІЗ АВТОМАТА (КУЛЕМЕТА) І СПОСОБИ ЇХ УСУНЕННЯ.

36. Частини і механізми автомата (кулемета) при правильному обходженні і належному догляді довгий час працюють надійно і безвзводмовно. Але в результаті забруднення механізмів, зношування частин і неохайного обходження з автоматом (кулеметом), а також при несправностях набоїв можуть виникнути затримки при стрільбі.

37. Виникну при стрільбі затримку слід намагатися усунути перезарядженням, для чого швидко відвести затворну раму за ручку назад до упору, відпустити її і продовжити стрільбу. Якщо затримка не усунена, то необхідно в'яснити причину її появи і усунути затримку, так, як вказано нижче.

Затримки та їх характеристики	Причина затримки	Спвісіб усунення
<p style="text-align: center;">Неподавання набою</p> <p>Затвор у передньому положенні але постріл не здійснено - у набійнику нема набою</p>	<p>1. Забруднення чи несправність магазину</p> <p>2. Несправність застібки магазину</p>	<p>Перезарядити автомат (кулемет) і продовжувати стрільбу. При повторенні затримки замінити</p> <p>Магазин. При несправній застібці магазину відправити автомат (кулемет) до ремонтній майстерні</p>

<p style="text-align: center;">Утикання набою</p> <p>Набій кулею уткнувся в казенній зріз ствола, рухомі частини зупинилися у середньому положенні</p>	<p>Несправність магазину</p>	<p>Утримуючи ручку затворної рами, вийняти уткнувшийся набій і продовжити стрільбу. При повторній затримки замінити магазин</p>
<p style="text-align: center;">Вісічка</p> <p>Затвор у передньому положенні, набій у набійнику, курок спущений - пострілу не здійснено.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Несправність набою 2. Несправність ударно-спускового механізму; забруднення чи застигання мастила (відсутній чи малий накіл бойка на капсулі.) 3. Заклинювання ударника у затворі 	<p>Перезарядити автомат (кулемет) і продовжити стрільбу</p> <p>При повторенні затримки оглянути і почистити ударник і ударно-спусковий механізм; при поломці чи знівсі ударно-спускового механізму автомат (кулемет) відправити до ремонтної майстерні.</p> <p>Від'єднати ударник від затвори і прочистити отвір у затворі під ударником</p>
<p style="text-align: center;">Невиймання гільзи</p> <p>Гільза у набійнику, черговий набій впирається в нього кулею, рухомі частини зупинилися у середньому положенні</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Брудний набій або забруднення набійнику 	<p>Відвести ручку затворної рами і утримуючи її у задньому положенні відокремити магазин і вийняти уткнувшийся набій, вийняти затвором чи шомполом гільзу із набійника. Продовжувати стрільбу. При повторенні</p>

	2. Забруднення чи несправність викидача або його пружини	затримки прочистити набійник і набої. Оглянути і прочистити від бруду викидувач і продовжувати стрільбу. При несправності викидача автомат (кулемет) відправити до ремонтної майстерні
Прихоплення чи невідбиття гільзи Гільзу не викинута із ствольної коробки, вона залишилась в ній попереду затвору або дослана затвором назад у набійник	1. Забруднення частин, що труться газових шляхів або набійника. 2. Забруднення чи несправність викидувача	Відвести ручку затворної рами назад, викинути гільзу і продовжити стрільбу. При повторенні затримки почистити газові шляхи, частини, що труться і набійник; частини що труться змастити. При несправності викидувача автомат (кулемет) відправити до ремонтної майстерні
Недоходження затворної рами у переднє положення	Зламана зворотня пружина	Замінити пружину (у бойовій обстановці передню частину пружини повернути заправленим кінцем назад і продовжувати стрільбу)

Розділ V

ДОГЛЯД ЗА АВТОМАТОМ (КУЛЕМЕТОМ), ЙОГО ЗБЕРІГАННЯ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

38. Автомат (кулемет) повинен бути справним і готовим до дії. Цього досягають своєчасним і вмілим чищенням і змашуванням і правильним зберіганням автомата (кулемета).

39. Чищення автомата (кулемета), що знаходиться у підрозділі,

здійснюється:

- при підготуванні до стрільби;
- після стрільби бойовими і холостими набоями - негайно по закінченню стрільби на стрільбищі (в полі), при цьому чистяться і змащуються ствольна коробка, канал ствола, газова камера, газовий поршень, затворна рама і затвор; кінцеве чищення автомата (кулемета) здійснюється по поверненню із стрільби і на протязі наступних 3-2 діб щоденно;
- після наряду і занять у полі без стрільби - по поверненню із наряду чи занять;
- у бойовій обстановці і на довготривалих навчаннях - щоденно в періоди затихання бою і під час перерв навчань - якщо автомат (кулемет) не застосовувався - не більш одного разу на тиждень.

40. Після чищення автомат (кулемет) змастити. Мастило наносити лише на добре очищену і суху поверхню металу негайно після чищення, щоб не запустити дію вологи на метал.

41. Чищення і змащування автомата (кулемета) здійснюється під безпосереднім керівництвом командира відділення. Командир відділення повинен визначити ступінь необхідного розбирання, чищення і змащування, перевірити справність належності і якість матеріалів для чищення; перевірити правильність і якість здійсненої чистки і дати дозвіл на змащування і збирання; перевірити правильність здійсненого змащування і збирання автомата (кулемета).

Офіцери повинні в періодично бути присутніми при чищенні автомата (кулемета) і перевірити правильність її здійснення.

42. При казарменому чи табірному розміщенні чищення автомата (кулемета) здійснювати у спеціально відведених місцях, на обладнаних для цієї мети столах, а в бойовій обстановці і на навчаннях - на чистих підстилках, дошках, фанери і т.ін.

43. На стрільбищі автомат (кулемет) після стрільби чистити у відведених для цього місцях розчином РЧС чи рідкого збройного мастила. Чищення автоматів (кулеметів) розчином РЧС здійснюється лише під керівництвом офіцерів чи старших підрозділами.

Автомат (кулемет), вичищений на стрільбищі рідким збройним мастилом, після повернення в казарму необхідно вичистити розчином РЧС.

У польових умовах чищення і змащування автомата (кулемета) здійснюється лише рідкими збройними мастилами.

44. Для чищення і мащення автомата (кулемета) застосовуються:

- **рідке збройне мастило** - для чищення автомата (кулемета) і змащування його частин і механізмів при температурі повітря від + 5°C до - 50C;
- **збройне мастило** - для змащування каналу ствола, частин і механізмів автомата (кулемета) після їх чищення; це мастило застосовується при температурі повітря вище +5°C;
- **розчин РЧС** (розчин чищення стволів) - для чищення каналів стволів та інших частин автомата (кулемета) на які діють порохові гази.

Примітка. Розчин РЧС готується у підрозділі у кількості, яка необхідна для чищення зброї на протязі однієї доби. Склад розчину:

- питна вода - 1 л.
- вуглекислий амоній - 200 г.

- двохромовоокислий калій (хромпiк) - 3 - 5 гр.

Невелику кількість розчину РЧС дозволяється зберігати не більше 7 дiб в скляних посудинах, закупорених пробками, в темному місці і подальше від нагрівальних приладів. В металеві мастильніці розчин РЧС наливати **заборонено**;

- **ганчір'я або папір KB-22** - для обтирання, чищення і змашування автомата (кулемета);

- **пакля** (коротке льоноволокно), очищена від кострики, лише для чищення каналу ствола.

Для зручності чищення пазів, вирізів і отворів можна застосовувати дерев'яні палички.

Категорично забороняється використовувати для чищення автомата (кулемета) абразивні матеріали (наждачний папір, пісок і т.ін.).

ПОТОЧНЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ

45. Чищення автомата (кулемета) здійснювати у наступному порядку:

1) Підготувати матеріали для чищення і замащування.

2) Розібрати автомат (кулемет).

3) Оглянути приладдя, як вказано в ст. 68, і підготувати її для використання при чищенні (мал. 52).

4) Прочистити канал ствола.

Покласти автомат (кулемет) у вирізи стола для чищення зброї або на звичайний стіл, а за відсутності стола автомат (кулемет) обперти прикладом на землю чи підлогу.

Для чищення каналу ствола рідким збройним мастилом продіти скрізь проріз паклю або ганчір'я, при цьому кінці паклі повинні бути короткими ніж стержень протирки, а товщина шару повинна бути такою, щоб протирка з паклею вводилась у канал ствола невеликим зусиллям руки, налити на паклю трохи рідкого збройного мастила і пальцем злегка пом'яти паклю. Ввести шомпол з протиркою і паклею в канал ствола. Однією рукою утримуючи за дульну частину автомат (кулемет), а другою взявшись за пенал, плавно, не згинаючи шомпол, просунути його по всі довжині каналу ствола декілька разів. Вийняти шомпол, змінити паклю просякнути її рідким збройним мастилом і в то ж порядку прочистити канал ствола декілька разів. Після цього ретельно обтерти шомпол і протерти канал ствола світло з дульної частини і з боку набійника, повільно повертаючи ствол в руках, при цьому особливу увагу звернути на кути нарізів і перевірити чи не залишилося в них нагару.

Мал. 52. Приладдя автомата (кулемета), підготовлення для чищення:
1 – шомпол; 2 – протирка; 3 – пенал; 4 – викрутка; 5 – головка шомполу

Чищення каналу ствола розчином РЧС здійснювати йоршиком, змоченим в розчині, потім канал ствола протерти паклею. Чищення розчином РЧС продовжувати до повного усунення нагару, доки змочений розчином йоршик чи пакля не будуть виходити із каналу ствола без нагару ствола і зелені. Після цього протерти канал ствола сухою паклею, потім чистим ганчір'ям. На наступний день перевірити якість проведеної чистки, якщо при протиранні каналу ствола чистим ганчір'ям на ній буде виявлено нагар, провести чистку у тому ж порядку.

По закінченню чистки нарізної частини каналу ствола таким же чином вичистити набійник з боку ствольної коробки.

Примітка. Якщо при чищенні протирка з шомполем загрузне в каналі ствола, потрібно ввести в канал трохи розігрітого рідкого збройного мастила і через декілька хвилин спробувати вийняти шомпол. Якщо шомпол не виймається, автомат (кулемет) відправити до ремонтної майстерні.

5) Газову камеру і газову трубку і дульне гальмо-компенсатор (полум'ягасник) помити рідким збройним мастилом чи розчином РЧС і прочистити паклею (ганчір'ям) з допомогою шомпола чи дерев'яної палички. Газову камеру після чистки розчином РЧС протерти насухо ганчір'ям, оглянути канал ствола, щоб у ньому не залишилося зайвих предметів, і обтерти ствол ззовні. Газову трубку і дульне гальмо-компенсатор (полум'ягасник) після чистки протерти насухо.

6) Ствольну коробку, затворну раму, затвор, газовий поршень чистити ганчір'ям змоченим рідким збройним мастилом чи розчином РЧС, після чого протерти насухо. Якщо для чищення після стрільби застосовується рідке збройне мастило, газовий поршень, а також циліндричний виріз затвору покрити мастилом чи обгорнути їх на 3 - 5 хв. ганчір'ям змоченим мастилом. Після цього за допомогою палички усунути затверділий порохований нагар і насухо їх протерти. Те ж відноситься і до внутрішньої поверхні дульного гальма-компенсатора (полум'ягасника).

7) Решту металевих поверхонь насухо протерто ганчір'ям, при сильному забрудненні частин, прочистити їх рідким збройним мастилом, а потім насухо

протерти.

8) Дерев'яні частини обернути сухим ганчір'ям.

9) Самосвітящі насадки протерти чистим ганчір'ям, змоченим у воді або гасі і, після усунення бруду протерти цілик і мушку чистим сухим ганчір'ям.

46. Про закінчення чищення автомата (кулемета) солдат доповідає командирі відділення; потім з дозволу командира відділення здійснюється мащення і збирання автомата (кулемета).

47. Мащення автомата (кулемета) здійснювати у такому порядку:

1) Змастити канал ствола. Нагвинтити на шомпол протирку і продіти скрізь проріз протирки ганчір'я, промочену мастилом. Ввести протирку в канал ствола з дульної частини і плавно просунути її 2 - 3 рази по всій довжині ствола, щоб рівномірно покрити канал ствола тонким шаром мастила. Змастити забійник і дульне гальмо-компенсатор (полум'ягасник).

2) Решту металевих частин і механізмів автомата (кулемета) за допомогою промасленого ганчір'я покрити тонким шаром мастила. Лишнє мастило сприяє забрудненню частин і може викликати затримки при стрільбі. Дерев'яні частини і самосвітящі крапки (смужки) на мушці і ціликові не змащувати.

3) По закінченні змащування зібрати автомат (кулемет), перевірити роботу його частин і механізмів, вичистити і змастити магазини і приладдя, а потім автомат (кулемет) показати командирі відділення.

48. В холодну пору року при температурі +5С і нижче автомат (кулемет) змащувати лише рідким збройним мастилом. При переході з одного мастила на інше потрібно ретельно усунути старе мастило з усіх частин автомата (кулемета).

.Для усунення мастила необхідно здійснити повне розбирання автомата (кулемета) помити всі металеві частини в рідкому збройному мастилі і обтерти їх чистим ганчір'ям.

Примітка. Застосування збройного мастила при температурі повітря нижче +5° С замість рідкого збройного мастила забороняється. Допускається цілорічне застосування рідкого збройного мастила в районах з невисокими температурами у літній період.

49. Автомат (кулемет), внесений з морозу в тепле приміщення, чистити через 10 - 20 хв. (після того, як він відпотіє). Рекомендується перед входженням у тепле приміщення зовнішні поверхні автомата (кулемета) обтерти ганчір'ям, змоченим рідким збройним мастилом.

50. Автомат (кулемет), який здається на склад на довге зберігання, змастити рідким збройним мастилом, загорнути в один шар інгібіторного, а потім в один шар парафінованого паперу.

51. Дегазація, дезактивація і дезинфекція автомата (кулемета) здійснюється згідно вказівками командирі підрозділу.

ЗБЕРІГАННЯ АВТОМАТІВ (КУЛЕМЕТІВ) І НАБОЇВ

52. Відповідальність за зберігання автоматів (кулеметів) і набоїв у підрозділі несе командир підрозділу.

Автомат (кулемет) зберігається завжди розрядженим, при цьому магазин

від'єднаний, багнет знято, курок спущено, перевідник на запобіжнику, хомутик прицілу встановлено у автомата на поділі "П" у кулемета - на поділлі 1, ноги сошки кулемета складені і закріплені, пружиною застібкою. Автомат (кулемет) знімається із запобіжника лише перед заряджанням і перед стрільбою.

Автоматник (кулеметник) повинен завжди мати автомат (кулемет) чистим і у повній справності, обходитись із ним обережно і оглядати його у випадках, вказаних у ст. 61. При перевірці роботи ударно-спускового механізму, не здійснювати надмірних спусків курка.

53. При казармовому і табірному розташуванні автомат (кулемет) зберігається в піраміді, в особливому відділенні тієї ж піраміди зберігаються магазини, сумки для магазинів, багнет в піхвах, мастильниця і чохол для автомата (кулемета) із прикладом що складається, а також пенал для автомата із складним прикладом. Сумка для магазинів, ремінь і чохол повинні зберігатися чистими і сухими.

54. При тимчасовому розташуванні в якому-небудь приміщенні автомат (кулемет) зберігати в сухому місці подалі від дверей, печей, нагрівальних приладів. У бойовій обстановці автомат (кулемет) тримати при собі (в руках).

55. При русі на заняття і при поході автомат (кулемет) переносити на ремені в положенні "на ремінь" чи "за спину", а автомат у положенні "на грудях". Ремінь повинен бути підігнаним так, щоб автомат (кулемет) не вдарявся о тверді предмети спорядження. Автомат (кулемет) переноситься з приєднаним магазином. Решта магазинів знаходяться у сумках. Автомат із складним прикладом переноситься і переводиться як правило, із складним прикладом, а кулемет із складним прикладам - з відкинутим прикладом. Складанні приклада кулемета здійснюється лише при десантуванні.

Під час перерв між заняттями а також на привалах автомат (кулемет) знаходиться у автоматника (кулеметника) на ремні або в руках (кулемет може бути поставлений на сошку).

56. При пересуванні на автомобілях і бронетранспортерах автомат (кулемет) тримати між колінами прямовісно, а на БМП, крім цього, автомат може знаходитись в укладці. При пересуванні на танках автомат (кулемет) тримати в руках зберігаючи його від ударів об броню.

57. При перевезенні по залізничним шляхом чи водним шляхом автомати (кулемети) встановлюються у спеціальній піраміді. Якщо вогонь чи теплохід не обладнанні пірамідами автомат (кулемет) можна тримати в руках або покласти на полицю так, щоб він не міг впасти чи пошкодитись.

58. Для попередження роздуття чи розриву ствола забороняється будь-чим затуляти канал ствола. Автомат (кулемет) слід оберегти від потрапляння в канал ствола. У випадку, коли в канал ствола потрапила вода, слід перед початком стрільби відтягнути рухомі частини назад при положенні автомата (кулемета) дульною частиною ствола вниз і кілька разів трусонутти автомат (кулемет); при цьому вода витече із каналу ствола.

59. Набої повинні зберігатися в сухому місці і по можливості зачиненими від сонячного проміння.

Звертатися з набоями слід обережно, оберегти їх від пошкоджень, вологи і бруду. Змащувати набої забороняється. Загублення набоїв не допускається.

КОНТРОЛЬНИЙ ОГЛЯД АВТОМАТА (КУЛЕМЕТА) І ПІДГОТУВАННЯ ЙОГО ДЛЯ СТРІЛЬБИ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.

60. Для перевірки справності автомата (кулемета), його чистоти, змащування і підготування до стрільби здійснюються контрольні огляди автомата (кулемета), належності і магазинів.

61. Солдати і сержанти оглядають автомати (кулемети):

- щоденно,
- перед заступанням в наряд, перед виходом на заняття, в бойовій обстановці - періодично на протязі дня і перед виконанням бойового завдання;
- підчас чищення.

62. Офіцери оглядають автомати (кулемети) періодично в терміні, встановлені Статутом внутрішньої служби, а також перед стрільбою, заступанням у наряд і перед виконанням бойового завдання.

63. Несправності автомата (кулемета), магазинів і належностей повинні усуватися негайно. Якщо усунути їх у підрозділі неможливо, автомат (кулемет), магазині і приладдя відправити до ремонтної майстерні.

64. Характерними несправностями, які порушують нормальний бій автомата (кулемета), можуть бути наступними:

- мушка збита чи погнута, змістилася вбік, вгору чи вниз, кулі будуть відхилятися в бік, протилежний переміщенню вершини мушки;
- прицільна плашка погнута або перекошена - кулі будуть відхилятися в бік зміщення прорізу гривки прицільної планки цілика;
- ствол погнутий - кулі будуть відхилятися в бік згину дульної частини ствола;
- забоїни на дульному зрізі ствола, розтертість каналу ствола (особливо в дульній частині), зношування і закруглення кутів полів нарізів, роковини, хитання прицільної планки, мушки, приклада - все те збільшує розсіювання куль.

Порядок контрольного огляду автомата (кулемета) солдатами і сержантами

65. При щоденному огляді переконатися в наявності всіх частин автомата (кулемета) і перевірити: чи нема на зовнішніх частинах іржі, а також вм'ятин, подряпин, забоїн і інших пошкоджень, які можуть викликати порушення нормальної роботи механізмів чи нема на дерев'яних (пластмасових) частинах розколин, відколів і побитостей, чи надійне кріплення шомпола, крім цього, перевірити стан мастила на видимих без розбирання автомата (кулемета) частинах, наявність ремня, а у автомата (кулемета) із складним прикладом і наявність чохла для автомата (кулемета).

66. При огляді автомата (кулемета) перед заступанням у наряд, перед виходом на заняття і у бойовій обстановці перевірити те саме, що й при щоденному огляді; крім цього, перевірити справність прицілів мушки;

переконалися, що у каналі ствола нема сторонніх предметів; перевірити правильність роботи частин і механізмів.

При перевірці справності прицілу і мушки переконалися, що проріз на гривці прицільної планки (на ціликові) нема забоїн, хомутик плавно переміщується по прицільній планці і надійно закріплюється в установленому положенні застібкою, пружина надійно утримує прицільну планку, мушка не погнута і міцно утримується у полозкові, риска на полозкові співпадає з рискою на основі мушки, полозок міцно утримується в основі мушки, цілик у кулемета вільно пересувається при обертанні маховичка і надійно фіксується.

Перевіряється наявність світячогося складу на ціликові і мушці і надійність фіксації пристрою для стрільби вночі в наданому положенні. На автоматах (кулеметах) з нічними прицілами, крім цього, перевіряється надійність кріплення і працездатність прицілу НСПУ.

При перевірці правильності роботи частим і механізмів потрібно:

- поставити перевідник на автоматичний вогонь (АВ), відвести затворну раму за ручку назад до кінця і відпустити її, при цьому затворна рама повинна енергійно повернутися в переднє положення, знову відвести затворну раму за ручку назад, натиснути на спусковий гачок і, притримуючи затворну раму за ручку, повільно відпустити її; при підході затворної рами в крайнє переднє положення повинен бути чутний клацкіт - удар курка по ударнику,

- поставити перевідник на одинокий вогонь (ОД), натиснути на спусковий гачок, відтягнути затворну раму за ручку назад до кінця і, не відпускаючи спускового гачка, відпустити затворну раму; відпустити спусковий гачок, при цьому повинно бути чути клацкіт - курок, вийшов із зачеплення з шепталом одинокого вогню, стає на бойове взвод; після цього поставити автомат (кулемет) на запобіжник і натиснути на спусковий гачок; хвіст спускового гачка не повинен відходити назад, а курок повинен залишатися на бойовому зведені; зняти автомат (кулемет) із запобіжника на спусковий гачок, при цьому повинно бути чути удар курка по ударнику.

При перестановці перевідника перевірити чи надійно він утримується у встановлених положеннях.

У автомата (кулемета) із складним прикладом перевірити енергійність дії фіксатора і застібок приклада, надійність стопоріння приклада у відкинутому і складеному положеннях, а також перевірити чи нема, його хитання.

67. При огляді автомата (кулемета) під час чищення перевірити кожну частину і механізм окремо і переконалися, що на металевих частинах нема зкришиння металу, забоїн, погнутостей, іржі, і бруду, а на дерев'яних (пластмасових) частинах - розколин і побитостей. Особливу увагу слід звернути на стан каналу ствола, газової камери, газової трубки і газового поршня.

68. При огляді належності перевірити наявність і справність всіх предметів належності.

Для перевірки шомпола, протирки і йоршика, почергово нагвинтити протирку і йоршик на шомпол і перевірити на око, чи не погнуті вони; протирка і йоршик повинні міцно утримуватися на шомполі, а верхня частина протирки - вільно обертатися, йоршик повинен бути чистим, а щетина не повинна випадати.

У пенала це повинно бути розколин, пом'ятостей і згинів. Через менший бічний отвір пенала не повинна проходити головка шомпола.

У мастильниці не повинно бути розколин і вілколів. Кришка мастильниці

повинна мати прокладку і щільно нагвинчуватися на горловину мастильниці. Із мастильниці не повинно протікати мастило.

У викрутку не повинно бути кришень і забоїн на лізі і стінках вирізів. Виколотка не повинна бути погнутою. У обоймі і перехідника не повинно бути розколин, побитостей і вм'ятин. Набої повинні легко переміщуватися в пазах обойми і утримуватися зачинами пластинчатої пружини від випадання. Обойма повинна будь-яким кінцем вільно входити в перевідник і утримуватися в ньому пластинчатою пружиною.

Перехідник повинен вільно одягатися на верхню частину магазина; при цьому загини перехідника повинні входити у відповідні пази на горловині магазина.

69. Про всі несправності, виявлені при огляді автомата (кулемет) і належності до нього, солдати і сержанти повинні негайно доповідати своєму командирі

Порядок контрольного огляду автомата (КУЛЕМЕТА) ОФЦЕРАМИ.

70. Офіцери оглядають автомати (кулемети) у зібраному і розібраному виді.

71. Огляд автомата (кулемета) у зібраному виді здійснити згідно із ст. 65 і 66. Крім цього перевірити:

1) **Подачу набоїв у набійник, виймання і відбиття гільз:** спорядити магазин навчальними набоями, приєднати його до автомата (кулемета) і, не натискаючи на застібку магазина зусиллям руки спробувати від'єднати магазин - магазин повинен вільно входити у вікно ствольної коробки і надійно утримуватися застібкою магазина. Перезарядити автомат (кулемет) декілька разів, при цьому навчальні набої повинні без затримки досилатися із магазину в набійник й енергійно викидатися із ствольної коробки назовні.

2) **Справність приклада:** гвинти затильника повинні бути повністю загвинченими, шліці гвинтів очищені, при натисканні пальцем на кришку затильника пенал під дією пружини повинен висовуватися із гнізда приклада настільки, щоб його можливо було вийняти рукою. Складний приклад перевіряється, так, як вказано у ст. 66. Крім цього, перевірити у автомата, чи не погнутий приклад

3) **Справність магазинів:** магазини не повинні мати розколин, зколів і заусениць на корпусі і загинах, які можуть ускладнювати подачу набоїв; виступ стопорної планки повинен надійно утримувати кришку магазина; подавач під дією пружини повинен енергійно повертатися у верхнє положення.

4) **Справність багнета у автомата:** багнет повинен міцно утримуватися на автоматі, вільно зніматися з нього і міцно утримуватися в піхвах. На лезі не повинно бути забоїн, а на піхвах і ручці відколів і розколин.

5) **Справність сошки у кулемета:** сошка не повинна мати погнутостей, ноги сошки повинні міцно фіксуватися у складеному і бойовому положеннях, пружина і пружинна застібка повинна бути справною, основа сошки повинна легко повертатися на стволі.

72. Для огляду автомата (кулемета) у розібраному вигляді здійснити неповне чи повне розбирання і протерти частини насухо.

При огляді автомата (кулемета) у розібраному вигляді перевірити номери на його частинах (ст. 5) і ретельно оглянути кожну частину і механізм, щоб переконатися, що на металевих частинах нема кришень, забоїн, вм'ятин, погнутостей, зірваній різьби, сипу, слідів іржі і бруду, на дерев'яних частинах - розколин і побитостей, а на пластмасових - розколин і зколів.

1) **При огляді ствола** особливу увагу звертати на стан каналу ствола. Канал ствола оглядається з дульної частини. Для цього в ствольну коробку вкладається білий папірець, стволу придається таке положення, щоб світло відбивалося від папірця і освітлювало канал ствола, набійник оглядається з казенної частини.

В каналі ствола можуть спостерігатися такі недоліки:

- **сітка розгару** у виді тонких ліній, що перетинаються, як правило, з казенної частини, в подальшому при стрільбі в місцях сітки розгару утворюються розколини і починається викришування хрому у вигляді окремих крапок, потім викришуваність збільшується і переходить у зколи хрому; при недостатньо ретельному чищенні в місцях зколу хрому може з'явитися іржа;

- **раковини** - значні поглиблення в металі, які утворилися в результаті великої кількості пострілів із ствола (розгортання ствола) або в результаті довготривалої дії іржі в місцях сходу хрому, ствол, у якому утворилися зколи хрому або раковини, потрібно очистити після стрільби особливо ретельно;

- **утертість полів нарізів чи закруглення полів нарізів** (особливо на їх лівій грані), помітні на око;

- **роздуття ствола**, помітно в каналі ствола і вигляді темного (тіньового) суцільного кільця (напівкільця) або виявляє по випуклості металу на зовнішній поверхні ствола; можливості стрільби із ствола, який має роздуття, визначає офіцер; автомат (кулемет) який має невелике кільцеве роздуття ствола без випуклості металу на зовнішній поверхні ствола, до подальшої стрільби придатний, якщо він задовольняє умови нормального бою.

Виявлені недоліки каналу ствола повинні бути занесені в картку якісного стану автомата (формуляр кулемета).

При огляді ствола ззовні перевірити чи нема забоїн на зрізі патрубку газової камери, і перевірити дію фіксатора - при натисканні пальцем фіксатор повинен легко вдавлюватися, а після звільнення виходити із свого гнізда і примати первісне положення входячи в проточку дульного гальма-компенсатора (полум'ягасника). При вдавненому дульному гальма-компенсатор (полум'ягасник) повинні згвинчуватися із ствола без значних зусиль.

2) **При огляді ствольної коробки** перевірити: чи не зламаний відбивальний виступ ствольної коробки; чи нема погнутостей і забоїн на відгинах; чи нема хитання прикладла і пістолетної ручки; чи працює пружина застібки магазина.

3) **При огляді затворної рами** звернути увагу на кріплення газового поршня, який повинен мати незначне хитання.

4) **При огляді затвору** звернути увагу на справність ударника і викидача.

Для перевірки справності ударника придати затвору вертикальне положення; після цього перевернути затвор на 180° - ударник повинен переміщуватися в затворі під дією власної ваги. Змістити ударник вперед до кінця - бойок повинен виступати із отвору дна вирізу затвора. Бойок не повинен мати зкришеності або сильного розгару.

Для перевірки справності викидача відвести його пальцем в бік і відпустити - викидач під дією пружини повинен енергійно повернутися в попереднє положення. Вставити навчальний набій під зачіп викидача і спробувати навчальний набій вперед - набій повинен міцно утримуватися зацепом викидача. Зачіп викидача не повинен мати зкришеності.

5) **При огляді частин повертаючого і ударно-спускового механізмів** перевірити чи нема несправностей і погнутостей пружин, поломок та розколин на частинах.

Огляд бойових набоїв

73. Набої оглядати перед стрільбою, при заступанні в наряд і по розпорядженню командирів.

При огляді набоїв перевірити:

- чи нема на гільзах іржи і пом'ятостей, чи не хитається куля в дульці гільзи;

- чи нема на капсулі зеленого нальоту і чи не виступає капсуль вище поверхні дна гільзи;

- чи нема серед бойових набоїв навчальних.

Всі несправні набої віддаються на склад.

Якщо набої запилились, забруднились, покрилися невеликим зеленим нальотом або іржею, їх необхідно обтерти сухим чистим ганчір'ям. Обтирати набої промасленою ганчіркою і споряджати набоями магазини занадто змащеними всередині, забороняється.

Підготовка автомата (кулемета) до стрільби

74. Підготовка автомата (кулемета) до стрільби здійснюється з метою забезпечення бевзводмовної роботи його під час стрільби.

Автомат (кулемет) готується до стрільби під керівництвом командира відділення.

75. Для підготовки автомата (кулемета) до стрільби необхідно:

- здійснити чищення, оглянути автомат (кулемет) в розібраному вигляді і змастити його:

- оглянути автомат (кулемет) у зібраному вигляді;

- оглянути магазини.

Безпосередньо перед стрільбою прочистити насухо канал ствола (нарізну частину і набійник), оглянути набої і спорядити ними магазини.

Якщо автомат (кулемет) довгий час знаходився на морозі то перед його заряджанням декілька разів вручну енергійно відтягнути назад і просунути вперед затворну раму.

Розділ VII

ПЕРЕВІРКА БОЮ АВТОМАТА (КУЛЕМЕТА) і приведення до нормального бою

Загальні положення

76. Автомат (кулемет) який знаходиться у підрозділі, повинен бути завжди готовим до застосування і бути приведеним до нормального бою. Перевірка бою автомата (кулемета) здійснюються:

- при поступленні його у підрозділ;
- після ремонту, заміни частин, які могли б змінити його бій;
- при виявленні під час стрільби ненормальних відхилень куль. В бойовій обстановці повинні бути використані всі можливості для періодичної перевірки бою автоматів (кулеметів) і приведення їх до нормального бою.

77. Перед перевіркою бою автомат (кулемет) слід ретельно оглядати і усувати виявлені несправності.

78. Перевірка бою автомата (кулемета) і приведення його до нормального бою здійснюється під керівництвом командира роти (батареї, взводу) на стрільбищі в безвітряну погоду, в зачиненому тирі або на захищеній від вітру ділянці стрільбища при нормальному освітленні.

Прямі начальники (до командира частини виключно) повинні слідкувати за точним дотриманням правил перевірки бою і приведення до нормального бою автоматів (кулеметів).

79. Стрільба при перевірці бою автоматів (кулеметів) і приведенні їх до нормального бою здійснюється кращими автоматниками (кулеметниками), відібраними командиром підрозділу.

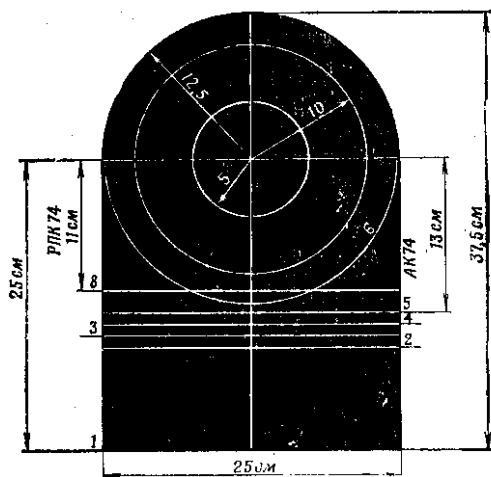
При перевірці бою повинні бути присутніми автоматники (кулеметники), за якими закріплені автомати (кулемети) їх командири відділень і майстер по ремонту зброї з необхідним інструментом.

80. Перевірка бою автомата (кулемета) і приведення його до нормального бою здійснюється стрільбою набоями із звичайною кулею. Дальність стрільби 100 м, приціл 3, цілик 0. Положення для стрільби: із автомата - лежачі з упора, із кулемета - лежачі із сошки.

Автомат - без багнета. Автомат приводиться до нормального бою з дульним гальмом - компенсатором, а кулемет - з полум'ягасником, які в подальшому при стрільбі не згвинчуються.

81. Стрільба ведеться по перевірочній мішені (або по чорному прямокутнику розміром 35 см по висоті і 25 см по ширині), укріпленій на білому щиті висотою і шириною 0,5 м. При стрільбі по перевірочній мішені (мал. 53) точкою прицілювання служить середина нижнього краю мішені, відрізаної при стрільбі із автомата по п'ятій горизонтальній, при стрільбі із кулемета - по вв'їсній горизонтальній лінії; за контрольну точку (нормальне положення середньої точки влучення) приймається центр кругів. При стрільбі по чорному прямокутнику точкою прицілювання служить середина нижнього краю прямокутника; положення контрольні точки відмічається по прямовісній лінії вище точки прицілювання при стрільбі із автомата на дальності 13 см, із кулемета

на дальності 11 см. Точка прицілювання повинна знаходитися приблизно на рівні очей стріляючого.

Мал. 53. Перевірочна мішень

82. Перевірка бою і приведення до нормального бою здійснюється: автомата стрільбою одинокими пострілами (4 набойі), кулемета - спочатку стрільбою одинокими пострілами (4 набойі), а потім автоматичним вогнем (8 набойів у 2 - 3 черги).

Перевірка бою

83. Для перевірки бою одиночними пострілами стріляючий здійснює чотири постріли, ретельно і одноманітно прицілюючись під середину нижнього краю перевіркової мішені (чорного прямокутника). По припиненню стрільби командир, що керує перевіркою бою оглядає мішень і по розташуванню пробоїн визначити гучність бою і положення середньої точки влучення. Солдатам і сержантам, які здійснюють стрільбу, оглядати мішені забороняється.

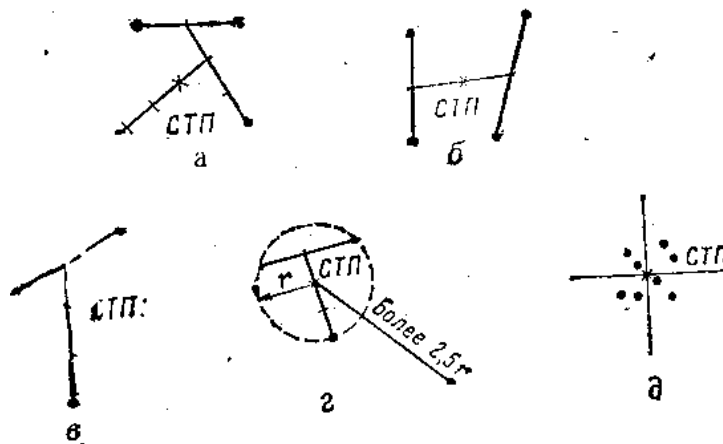
84. Гучність бою визнається нормальною, якщо всі чотири пробоїни або три (при одній, що відірвалася) вміщуються в коло діаметром 15 см. Якщо гучність розміщення пробоїн не задовільне дані вимоги то стрільба повторюється. При повторному незадовільному результаті стрільби автомат (кулемет) відправити до ремонтної майстерні для усунення причин розкидання куль.

Якщо гучність розташування пробоїн буде признана нормальною, то командир визначає середню точку влучення і її розміщення відносно контрольної точки.

85. Для визначення середньої точки влучення по чотирьом пробоїнам потрібно:

- з'єднати прямою лінією дві найближчі пробоїни і дальність між ними розділити навпіл;
- отриману точку з'єднати із третьою пробоїною і дальність між ними розділити на три рівні частини;
- точку ділення найближчу до двох перших пробоїн, з'єднати із четвертою пробоїною і дальність між ними розділити на чотири рівні частини.

Точка ділення, найближча до перших трьох пробоїн і буде середньою точкою влучення чотирьох пробоїн (мал. 54, а)

Мал. 54. Визначення середньої точки влучення:

а, б – по чотирьом пробоїнам; в – по трьом пробоїнам; г – визначення відірваної пробоїни; д – при стрільбі автоматичним вогнем

Середню точку влучення можна визначити також наступним способом з'єднати пробоїни попарно, потім з'єднати середини обох прямих і отриману лінію розділити навпіл; точка ділення і буде середньою точкою влучення (мал. 54,б).

86. Якщо всі чотири пробоїни не поміщуються в коло діаметром 15 см то середню точку влучення дозволяється визначити до трьох більш гучно розташованим пробоїнам за умови, що четверта пробоїна віддалена від середньої точки влучення трьох пробоїн більше ніж на 2,5 радіуса кола, яке вміщує ці три пробоїни. (мал. 54, г).

87. Для визначення середньої точки влучення по трьом пробоїнам потрібно:

- з'єднати прямою лінією дві найближчі пробоїни і дальність між ними розділити навпіл;
- отриману точку з'єднати з третьою пробоїною і дальність між ними розділити на три рівні частини.

Точка ділення, що є найближчою до перших двох пробоїн і буде середньою точкою влучення. (мал. 54, в).

88. При нормальному бою автомата (кулемета) середня точка влучення повинна співпадати з контрольною точкою або відхилитися від неї у будь-якому напрямкові не більше ніж на 5 см тобто вона повинна не виходити за межі малого кола перевірконої мішені.

Автомат (кулемет), бій якого при перевірці одиночними пострілами виявиться ненормальним, приводиться до нормального бою згідно ст.91.

89. Після перевірки бою кулемета одиночними пострілами здійснюється перевірка бою автоматичним вогнем. Для цього кулеметник здійснює 2 - 3 черги, розстрілявши вісім набоїв ретельно прицілюючись під середину нижнього краю перевірконої мішені (чорного прямокутника) і уточнюючи наведення кулемета після кожної черги.

Бій кулемета признається нормальним, якщо не менше ніж шість пробоїн із ввісьми поміщуються в коло діаметром 20 см і середня точка влучення при цьому відхиляється від контрольної точки не більше ніж на 5 см в будь-який бік тобто не виходить до межі малого кола на перевірконій мішені.

Середня точка влучення при стрільбі автоматичним вогнем визначається наступним способом:

- згори чи знизу відраховується половина пробоїн і відділяється

горизонтальною лінією:

- таким самим чином відраховується половина пробоїн з права або зліва і відділяється вертикальною лінією.

Точка пересічення горизонтальної і вертикальної ліній визначає положення середньої точки влучення (мал. 54, д).

90. Гучність бою кулемета при автоматичній стрільбі залежить не лише від стану кулемета, а і від стріляючого. Тому при незадовільній гучності бою, стрільбу слід повторити із прилученням більш досвідченого кулеметника.

Кулемет, бій якого при перевірці автоматичним вогнем виявиться ненормальним приводиться до нормального бою автоматичним вогнем згідно ст. 92.

ПРИВЕДЕННЯ ДО НОРМАЛЬНОГО БОЮ.

91. Якщо при стрільбі одинокими пострілами середня точка влучення відхилилась від контрольної в будь-який бік більше ніж на 5 см, то згідно цього здійснюються зміни положення мушки: якщо середня точка влучення нижче контрольної мушки потрібно вгвинтити, якщо вище - вигвинтити, якщо середня точка влучення лівіше контрольної точки, ползкок мушки пересунути вліво, якщо правіше - вправо.

При переміщенні мушки в бік на 1 мм середня точка влучення при стрільбі ваг 100 м із автомата зміщується на 26 см, із кулемета на 18 см Один повний оберт мушки переміщує середню точку влучення по висоті при стрільбі на 100 м із автомата на 20 см, із кулемета - на 14.

Правильність переміщення мушки перевіряється повторною стрільбою.

92. Якщо при автоматичній стрільбі середня точка влучення відхилилася від контрольної більше ніж на 5 см, то після огляду кулемета і перевірки його установки стрільбу слід повторити. Якщо в результаті повторної стрільби середня точка влучення все ж відхиляється більше ніж на 5 см то потрібно змінити положення мушки (ст. 91). Після зміни положення мушки стрільба повторюється.

Якщо кулемет не вдається привести до нормального бою автоматичним вогнем то він направляється до ремонтної майстерні для огляду і ремонту.

93. Після приведення автомата (кулемета) до нормального бою стара мітка на ползковій мушки забивається, а замість неї набивається нова.

Останній результат стрільби при приведенні до нормального бою автомата одиночними пострілами і автоматичним вогнем заноситься в картку якісного стану автомата (кулемета).

Вивірка прицілу НСПУ, перевірка бою і приведення до нормального бою автомата (кулемета) з прицілом НСПУ

94. Після закінчення перевірки бою чи приведення до нормального бою автомата АК74Н, АКС74Н і кулемета РПК74Н, РПКС74Н з відкритим прицілом здійснюється вивірка прицілу НСПУ. Для цього необхідно:

- перевірити наявність на шкалі механізму кутів прицілювання НСПУ надписи (маркування) у автомата “АК74”, у кулемета – “РПК74”;

- приєднати до автомата (кулемета) приціл НСПУ; обертаючим маховичком поставити приціл на ділення 4;

- закріпити автомат (кулемет) прицільному верстаті і навести його по відкритому прицілу, поставленому на ділення 4, в точку прицілювання на середині нижнього краю перевіркової мішені (чорного прямокутника), потім нижню частину мішені (прямокутника) заклеїти смужкою білого паперу завширшки 2 см;

- ввімкнути приціл НСПУ, спостерігаючи у нього і обертаючи маховичок механізму регулювання і кільце діафрагми, підібрати оптимальну яскравість сітки і найкращу видимість мішені;

- перевірити куди направлена вершина кутика сітки прицілу; якщо вона не співпадає із серединою нижнього краю перевіркової мішені (чорного прямокутника), то спеціальним ключем відпустити на один-два оберти стопорні гвинти механізму кутів прицілювання і обертаючим маховичком прицілу і гвинта шкали бічних поправок змістити вершину кутика сітки з серединою нижнього краю мішені (прямокутника), при цьому шкала прицілу не повинна переміщуватися; потім обережно загвинтити стопорні гвинти до кінця;

- перевірити чи не змістився кутик сітки прицілу відносно до точки прицілювання при загвинчуванні стопорних гвинтів, якщо він змістився, вивірити приціл у викладеній вище послідовності;

- вимкнути приціл;

- зняти автомат (кулемет) із верстата.

95. Після вивірки прицілу НСПУ здійснюється перевірка бою і приведення до нормального бою автомата (кулемета) з прицілом НСПУ по тим же правилам, що і з відкритим прицілом, лише замість установки відкритого прицілу на ділення 3 на НСПУ встановлюється приціл на ділення 4 і контрольна точка відмічається при стрільбі із автомата над точкою прицілювання на дальності 24 см, із кулемета - на дальності 20 см.

При відхиленні середньої точки влучення від контрольної більш ніж на 5 см необхідно відпустити стопорні гвинти і обертаючим маховичком прицілу і гвинта шкали механізму бічних поправок внести необхідні зміни, після чого стопорні гвинти загвинтити до кінця і повторити стрільбу. Оберт маховичка або шкали на одну ділення при стрільбі на 10 відповідає переміщенню середньої точки влучення на 5 см.

ЧАСТИНА ДРУГА
ПРИЙОМИ І ПРАВИЛА СТРІЛЬБИ
ІЗ АВТОМАТА (КУЛЕМЕТА)

Розділ VIII.

Прийоми стрільби із автомата (кулемета)

Загальні положення

96. Автомат (кулемет) у бойових умовах переноситься із приєднаним до нього спорядженим магазином. Частина магазинів, споряджених набоями, для ручного кулемета в бою може переноситися автоматниками (стрільцями) відділення.

97. Стрільба із автомата (кулемета) може вестись із різних положень і з будь-якого місця, взводки видно ціль або ділянку місцевості, на якій очікується поява противника.

При веденні вогню з місця у пішому порядку автоматник (кулеметник) приймає положення для стрільби стоячи, з коліна і лежачи (в залежності від умов місцевості і вогню противника). В русі автоматник (кулеметник) може вести вогонь на ходу і з короткої зупинки.

При переміщенні на бронетранспортері, бойовій машині піхоти, автомобілі, танкові і десантних переправних засобах автоматник (кулеметник) для ведення вогню приймає зручну для нього позу, дотримуючись правил безпеки.

98. В бойових умовах місце для стрільби автоматник (кулеметник) займає і обладнує по наказам командира відділ або самостійно. В наказі для зайняття місця для стрільби командир може також визначити час на обладнання, положення для стрільби, сектор обстрілу або напрямок стрільби.

Для стрільби із автомата (кулемета) необхідно вибрати таке місце яке забезпечує найкращій огляд і обстріл, скриваю автоматника (кулеметника) від спостереження і вогню противника і дозволяє зручно виконувати прийоми стрільби. В залежності від обставини місце для стрільби вибирається у траншеї, окопі, воронці від снаряду, канаві, за каменем, пеньком і т.ін. В населеному пункті місце, для стрільби може бути вибрано у вікні будівлі, на горищі, у фундаменті будови і т.ін.

Не слід вибрати місце для стрільби поблизу відокремлених місцевих предметів, а також на гребенях узвишень.

99. При завчасній підготовці місця для стрільби необхідно перевірити можливість ведення вогню у заданому секторі або напрямкові, для чого автомат (кулемет) послідовно наводиться на різні місцеві предмети. Для зручності і підвищення ефективності вогню із автомата необхідно підготувати упор під ців'є. Якщо сошка кулемета встановлена високо або низько, при наведенні кулемета не слід піднімати або опускати приклад в плечі: в цьому випадку необхідно переставити кулемет вперед або назад, а за неможливості це зробити підготувати під лікті упор або ямки.

100. Для зайняття місця для стрільби подається команда, наприклад: **“Такому-то (автоматнику або кулеметнику такому-то), місце для стрільби там-то - до бою”**. По цій команді автоматник (кулеметник), приміряючись до

місцевості швидко займає місце для стрільби і підготовлюється до стрільби.

101. Для зміни місця для стрільби подається команда, наприклад: **“Такому-то (автоматнику або кулеметнику такому-то), перебігти туди-то - вперед”**. По цій команді автоматник (кулеметник) прикидає шлях пересування на нове місце, закриті місця для зупинок і способів пересування, якщо він не вказував у наказів.

В залежності від обстановки і характеру місцевості автоматник (кулеметник) в бою пересовуються бігом, прискореним кроком, перебіганням або переповзанням. Перед початком пересування автомат.(кулемет) ставиться на запобіжник.

При русі бігом, прискореним кроком і при перебіганні автомат (кулемет) утримується обома руками, як зручніше, ноги сошки кулемета при цьому вони повинні бути розведеними.

При переповзанні автомат (кулемет) утримується правою рукою за ремінь біля верхньої антабки або за цівки (мал. 55). Ноги сошки кулемета при цьому повинні бути складеними і закріпленими застібкою.

102. Для вдалого виконання бойових завдань автоматник (кулеметник) повинен в доскональності володіти прийомами стрільби із автомата (кулемета).

МАЛ. 55. УТРИМАННЯ АВТОМАТА ПРИ ПЕРЕПОВЗАННІ ПО - ПЛАСТУНСЬКІ.

Кожен автоматник (кулеметник), керуючись загальними правилами виконання прийомів стрільби і враховуючи свої індивідуальні особливості, повинен відпрацювати і застосовувати найбільш вигідні і стійкі положення для стрільби, добиваючись одноманітного положення голови, корпусу, рук і ніг.

В залежності від фізичних особливостей автоматники (кулеметника), дозволяється здійснювати стрільбу із лівого плеча, прицілюватися із відкритими обома очима і т.ін.

103. Стрільба із автомата (кулемета) складається із підготування до стрільби, здійснення стрільби (пострілу) і припинення стрільби.

Підготування до стрільби

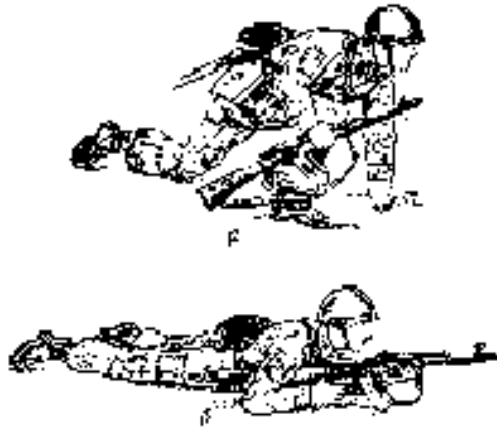
104. Автоматник (кулеметник) готується до стрільби по команді або самостійно. На навчальних заняттях наказ для підготування до стрільби може подаватися роздільно, наприклад: **“На рубіж відкриття вогню, кроком - руш”** і потім **“Заряджай”**. Якщо потрібно перед наказом "заряджай" вказується положення для стрільби.

105. Підготування до стрільби включає прийняття положення для стрільби і заряджання автомата (кулемета).

106. Для прийняття положення для стрільби лежачи потрібно:

1) **Якщо автомат в положенні “на ремінь”**, подати праву руку по ременю дещо вгору і, знімаючи автомат з плеча, підхопити його лівою рукою за

спускову скобу і ствольну коробку, потім взяти автомат правою рукою за ствольну накладку і ців'є дульною частиною вперед. Одночасно з цим зробити повний крок правою ногою вперед і трохи вправо. Схиляючись уперед, опуститися на ліве коліно і поставити ліву руку на землю попереду себе, пальцями вправо (мал. 56, а); потім, опираючись послідовно на стегно лівою ногою і передпліччя лівою рукою, лягти на лівий бік і швидко повернутися на живіт, розкинувши злегка ноги в боки передньою частиною назовні, автомат при цьому положити ців'є на долоню лівої руки (мал. 56, б).

Мал. 56. Порядок прийняття положення
для стрільби лежма з автоматом:

*а – автоматник впирається на ліве коліно та ліву руку;
б – автомат утримується лівою рукою за ців'є*

2) **Якщо автомат у положенні “На грудях”**, взяти лівою рукою автомат знизу за ців'є і ствольну накладку і, припіднімаючи його дещо вперед і вгору, вивести праву руку з-під ремня, а потім перекинути ремінь через голову і взяти автомат правою рукою за ствольну накладку і ців'є дульною частиною вперед. В подальшому, положення для стрільби лежачи приймається так само, як і із положення з автоматом “на ремінь”.

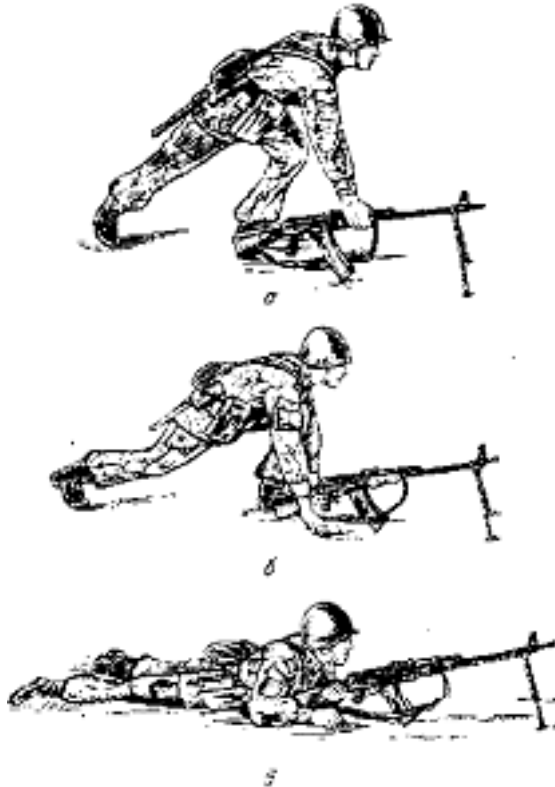
3) **Якщо кулемет у положенні “на ремінь”**, подати праву руку по ременю дещо вгору і, знімаючи кулемет з плеча, підхопити його лівою рукою за спускову скобу і ствольну коробку; потім взяти кулемет правою рукою за ствольну накладку і ців'є, лівою рукою розвести ноги сошки. Одночасно з цим зробити повний крок вперед правою (лівою) ногою і, нахилиючись вперед, поставити кулемет на сошку у напрямку стрільби; не розгинаючись, спертися обома руками об землю, відкинути ноги назад і лягти на живіт, розкинувши ноги носками назовні (мал. 57).

4) **Якщо кулеметник переповзає**, не піднімаючись, розвести ноги сошки, поставити кулемет на сошку, лягти на живіт, розкинувши ноги в боки.

107. Для прийняття положення для стрільби з коліна потрібно: взяти автомат (кулемет) в праву руку (ст. 106) за ствольну накладку і ців'є дульною частиною вперед і одночасно з цим, відставивши праву ногу вперед, опуститися на праве коліно і присісти на каблук; стегно лівою ногою при цьому повинно залишатися у вертикальному положенні, а стегна повинні складати кут, близький до прямого: перекласти автомат (кулемет) ців'є у ліву руку, направивши його в бік цілі (мал. 58).

108. Для прийняття положення для стрільби стоячи потрібно:

1) Якщо автомат (кулемет) у положенні “на ремінь”, повернутися у півоберта праворуч відносно до напрямку на ціль і, не приставляючи лівою ногою, відставити її вліво приблизно на ширину пліч, як зручніше автоматнику (кулеметнику), розподіливши при цьому вагу тіла рівномірно на обидві ноги. Одночасно, подаючи праву руку по ременю дещо вгору зняти автомат (кулемет) із плеча і, підхопивши його лівою рукою знизу за ців’є і ствольну накладку, енергійно подати дульною частиною вперед, в бік цілі (мал. 59).

Мал. 57. Прийняття положення для стрільби лежма з кулемета:

а – установка кулемета; б – упирання руками о землю;

в – положення для стрільби лежма

2) Якщо автомат у положенні “на груді”, взяти лівою рукою автомат знизу за ців’є і ствольну накладку і, припіднімаючи його дещо вперед і вгору, вивести праву руку з-під ременя, а потім перекинути ремінь через голову. Одночасно з цим повернутися в півоберта праворуч і, не приставляючи лівою ногою, відставити її вліво приблизно на ширину пліч, як зручніше автоматнику, і енергійно подати автомат дульною частиною вперед в бік цілі (мал. 59).

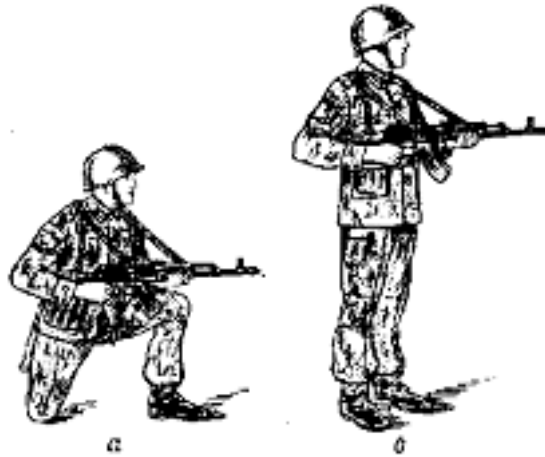

Мал. 58. Положення для стрільби з колена

Мал. 59. Положення для стрільби стоячи

3) Якщо кулемет біля ноги, то необхідно одночасно з поворотом енергійно подати кулемет дульною частиною вперед, в бік цілі, підхопивши його лівою рукою за ців'є. Ноги при цьому можна не розводити.

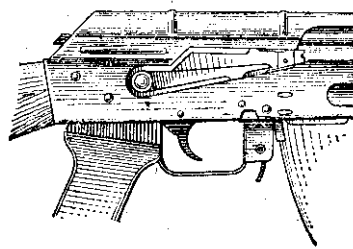
109. При прийнятті положення для стрільби з автоматом в положенні “на груди” дозволяється ремінь з шиї не знімати, а використовувати його для більш міцного утримування автомата при стрільбі (мал. 60).

Мал. 60. Положення для стрільби з автомата з використанням реміню:
А – з коліну; Б – стоячи

110. Для заряджання автомата (кулемета) потрібно:

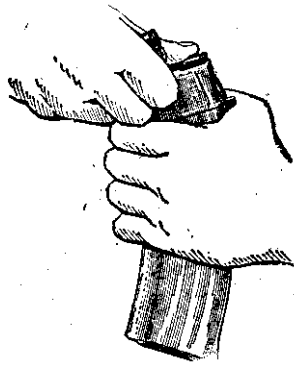
- приєднати до автомата (кулемета) споряджений магазин (ст. 7, п.10), якщо він не був до нього приєднаним раніше;
- зняти автомат (кулемет) із запобіжника;
- поставити перевідник на необхідний вид вогню;
- енергійно відвести затворну раму назад до кінця і відпустити її;
- поставити автомат (кулемет) на запобіжник (мал. 61), якщо не буде

Мал. 61. Автомат (кулемет) встановлений на запобіжник

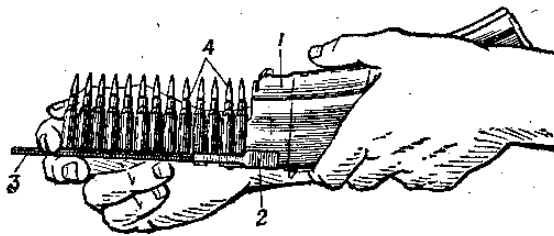
негайного відкриття вогню або не поступило наказу “Вогонь” і перенести праву руку на пістолетну ручку.

111. Якщо перед заряджанням автомата (кулемета) магазин не був спорядженим набоями або набої були використані повністю при стрільбі, то необхідно спорядити магазин.

Мал. 62. Спорядження магазину набоями

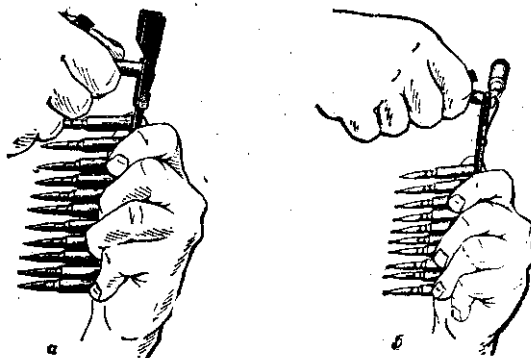
Для спорядження магазину набоями потрібно взяти магазин у ліву руку горловиною вгору і випуклою частиною боку вліво, а у праву руку - набі кулями до мізинця так, щоб дно гільзи дещо було вищим над великим і вказівним пальцями. Утримуючи магазин з невеликим нахилом вліво, натиском великого пальця (мал. 62) вкладати набі по-одному під загини бічних стінок дном гільзи до задньої стінки магазину.

Мал. 63. Спорядження магазину набоями з обойми:

1 – магазин; 2 – перехідник; 3 – обойма; 4 – набі

Для спорядження магазину набоями із обойми необхідно: взяти магазин у ліву руку, правою рукою приєднати до нього перехідник так, щоб його загини ввійшли у відповідні пази на горловині магазину (мал. 63); тримаючи магазин у лівій руці, правою рукою вставити обойму з набоями в перехідник, при цьому набі повинні бути направлені кулями вгору; натискаючи вказівним пальцем правої руки на корпус гільзи (біля дна) верхнього набі і, пропускаючи обойму між середнім і вказівним пальцями, втопити набі в магазин; вийняти із перехідника пусту обойму, вставити нову обойму з набоями і до спорядити магазин; зняти з магазину перехідник. Застосування обойми прискорює спорядження магазину набоями.

Мал. 64. Спорядження обойми набі:

а – з перехідником; б – без перехідника

Для спорядження обойми набоями вставити її в перехідник так, щоб вона ввійшла в пази перехідника і вперлася б в його упор. Тримаючи обойму з одягнутим перехідником в лівій руці, правою рукою, утримуючи набій за кулю і верхню частину гільзи трьома пальцями (великим, вказівним і середнім), вставити його в пази обойми (мал. 64, *а*).

Обойму можна спорядити набоями і без перехідника; для цього взяти обойму у ліву руку, а в праву – набій; натиснути на зачіп пружини, вставити кулю між обоймою і пружиною (утопити зачіп) вставити набіє в пази обойми (мал. 64, *б*); вийняти кулю з-під пружини обойми.

112. При підготовці до стрільби із автомата із складним прикладом потрібно перед зарядженням автомата відкинути приклад (ст. 15). У випадку відсутності часу на відкидання приклада (при раптовому нападі противника) автоматник готується до стрільби (і веде вогонь) із автомата із складним прикладом, притиснувши автомат задньою частиною ствольної коробки і пістолетною ручкою до тулуба (мал. 65).

Додаток 1
до Курсу стрільб зі стрілецької
зброї і бойових машин
(пункт 1.8)

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ

НАКАЗ
командира військової частини А0000

_____ м. Із'яслав

№ _____

Про організацію і проведення
стрільб (навчань) та забезпечення
виконання вимог безпеки

З метою виконання Плану бойової підготовки, підвищення вогневої виучки, вдосконалення навичок у володінні стрілецькою зброєю та озброєнням бронетранспортерів, забезпечення вимог безпеки

НАКАЗУЮ:

1. Провести 4 квітня 2015 року на військовому стрільбищі полігона “Славутський” заняття з вогневої підготовки з особовим складом 1 і 2 механізованих рот. Заняття провести з виконанням 3, 4 вправи навчальних стрільб (далі – ВНС) із АК-74, 1а ВНС із РПГ-7В, 2 ВНС із АГС-17, 1а ВНС з озброєння БТР-80 вдень і вночі.

Час проведення занять:

1 механізованої роти: з 09.00 до 12.00 та з 20.00 до 23.00 4 квітня 2015 року;

2 механізованої роти: з 12.00 до 15.00 4 квітня 2015 року та з 23.00 4 квітня 2015 року до 02.00 5 квітня 2015 року.

Заняття провести в суворій відповідності з вимогами Курсу стрільб, методики вогневої підготовки, наказу командира військової частини А-0000 від _____ № ____ щодо організації бойової підготовки.

2. Для керівництва стрільбою та її обслуговування, забезпечення вимог безпеки призначити:

старшим керівником стрільби – командира 1 механізованого батальйону підполковника Рудого Є.А.;

керівниками стрільби на ділянках:

№ 1 з виконання 1, 4 ВНС із АК-74 – командира 1 механізованої роти капітана Бобка В.Г., командира 2 механізованої роти капітана Шиманського С.Є.;

№ 2 з виконання 1а ВНС із РПГ-7В – заступника командира 1 механізованої роти старшого лейтенанта Цибика І.І., командира 1 взводу 2 механізованої роти старшого лейтенанта Шолуденка І.В.;

№ 3 з виконання 2 ВНС із АГС-17 – командира 1 взводу 1 механізованої роти лейтенанта Ходу І.В., командира 2 взводу 2 механізованої роти лейтенанта Сову О.Н.;

№ 4 з виконання 1а ВНС з озброєння БТР-80 – заступника командира 1 механізованого батальйону майора Грищенка В.Д.;

начальником оточення – командира 3 механізованого взводу 3 механізованої роти лейтенанта Губка М.І.;

особовий склад оточення – 12 осіб від 3 механізованої роти;

черговим фельдшером – фельдшера медичного пункту 1 механізованого батальйону прапорщика Соколова А.В.;

начальниками пунктів бойового постачання – старшину 1 механізованої роти прапорщика Рися Ю.В., старшину 2 механізованої роти прапорщика Вербовенка В.О.;

черговим зв'язківцем – командира відділення КШМ взводу зв'язку 1 механізованого батальйону сержанта Бойка О.В.;

артилерійським майстром – старшого техника 2 механізованої роти сержанта Воробця В.С.;

начальником поста освітлення – командира 2 відділення 1 механізованого взводу 3 механізованої роти сержанта Вовка А.І.

3. Заступнику командира військової частини:

перевірити готовність особового складу, стан навчальної матеріально-технічної бази підрозділів та організацію проведення занять з вогневої підготовки;

ужити необхідних заходів щодо запобігання порушенням правил безпеки під час проведення стрільб.

4. Заступнику командира військової частини з озброєння:

взяти на контроль забезпечення необхідною кількістю боєприпасів відповідно до умов вправ Курсу стрільб;

організувати перевірку технічного стану та правильну експлуатацію озброєння та військової техніки, яка залучається для забезпечення та проведення занять з вогневої підготовки.

5. Заступнику командира військової частини з тилу взяти на контроль забезпечення необхідною кількістю пально-мастильних матеріалів для озброєння та військової техніки, яка залучається для забезпечення та проведення занять з вогневої підготовки.

6. Начальнику автомобільної служби військової частини спланувати:

автомобіль УРАЛ-4320 в/н 0001А1 для перевезення особового складу оточення від роти матеріального забезпечення;

санітарний автомобіль ГАЗ-66 в/н 0002А1 від 1 механізованого батальйону;

автомобіль УРАЛ-4320 в/н 0003А1 для перевезення боєприпасів від роти матеріального забезпечення.

7. Начальнику служби ракетно-артилерійського озброєння військової частини забезпечити проведення занять з вогневої підготовки необхідною кількістю боєприпасів відповідно до умов виконання вправ Курсу стрільб.

8. Начальнику полігона провести інструктаж старшого керівника стрільби, чергового лікаря та особового складу оточення о 17.00 03.04.15 у класі полігона.

9. Старшому керівнику стрільби провести інструктаж керівників стрільби на ділянках безпосередньо перед початком стрільби на центральному командному пункті.

10. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника командира військової частини.

11. Наказ довести до всього особового складу в частині, що стосується.

Командир військової частини А-0000
полковник

А.І. МУРІКОВ

“ ___ ” _____ 20__ року

Додаток 2
до Курсу стрільб зі стрілецької
зброї і бойових машин
(пункт 1.9, 2,5)

ОБОВ'ЯЗКИ
осіб, що керують стрільбою та обслуговують її

Старший керівник стрільби відповідає за дотримання підрозділами, що стріляють, встановленого порядку проведення занять, вимог безпеки та умов виконання вправ стрільб, підготовку особового складу, що обслуговує стрільбу. Йому підпорядковуються керівники стрільби на ділянках (директрисах, вогневих містечках, навчальних місцях) та особовий склад, що обслуговує стрільбу.

Він повинен:

напередодні стрільби:

знати вимоги Інструкції із заходів безпеки полігона, розробленої на кожному полігоні відповідно до Положення зі служби полігонів Сухопутних військ Збройних Сил України;

отримати не пізніше ніж за тиждень до початку навчань (під час підготовки до проведення стрільб – не пізніше ніж за три доби) витяг з наказу командира військової частини щодо організації проведення стрільб (навчань);

перевірити доведення наказу до посадових осіб, що призначені для керівництва стрільбою та її обслуговування, організувати їх підготовку та забезпечення всім необхідним для несення служби, перевірити готовність до виконання завдань та знання ними функціональних обов'язків;

з'ясувати, які вправи стрільб і на яких навчальних об'єктах будуть виконуватися;

з'ясувати маршрути руху, місця занять (стрільб), місця розташування підрозділів, бойової та іншої техніки, кордони полігона, організацію служби на ньому;

напередодні несення служби у визначений час представити начальнику полігона на інструктаж посадових осіб, які призначені для керівництва стрільбою та її обслуговування (на інструктаж залучаються: старший керівник стрільби, начальник оточення і особовий склад оточення, керівник польотами на вертолітній директрисі, черговий лікар (фельдшер). Керівники стрільби на ділянках (директрисах, вогневих містечках, навчальних місцях) залучаються до інструктажу начальника полігона у випадках, що передбачені Інструкцією із заходів безпеки полігона. За наявності змін у їх призначенні – надати витяги з відповідних наказів командирів військових частин щодо внесення змін;

до початку стрільби:

організувати виставлення оточення, отримати доповідь від начальника оточення про виставлення постів;

організувати спостереження за навчальними об'єктами та мішеневими полями, уточнити завдання посадовим особам, які призначені для обслуговування стрільби;

отримати від начальників навчальних об'єктів доповідь про готовність навчальних об'єктів до проведення стрільб (навчань), у разі потреби перевірити акти готовності навчальних об'єктів до проведення занять;

отримати доповідь від командирів підрозділів, що стріляють, про прибуття підрозділу на навчальний об'єкт, відомості про наявність особового складу на навчальному об'єкті;

провести інструктаж (під підпис) керівників стрільб на ділянках (директрисах, вогневих містечках, навчальних місцях) про порядок проведення стрільб, нагадати їм вимоги безпеки, у разі потреби видати картки обліку снарядів (мін, гранат), що не вибухнули;

отримати від командирів підрозділів, що стріляють (керівників стрільби на ділянках, директрисах, вогневих містечках, навчальних місцях), доповіді про готовність до стрільби;

не пізніше ніж за 10 хв до початку стрільби повідомити (у випадку відсутності прямого зв'язку – через чергового полігона або оперативного чергового) районний диспетчерський центр обслуговування повітряного руху (далі – РДЦ ОПР) про початок стрільби;

повідісти начальнику полігона про готовність до стрільби та отримати дозвіл на відкриття вогню;

після доповіді керівників стрільби на ділянках (директрисах, містечках, навчальних місцях) про готовність до стрільби впевнитися у відсутності перешкод для стрільби, подати команду на подання звукового сигналу “Слухайте всі” і виставлення на командному пункті відповідного візуального сигналу (вдень – кола червоного кольору зовнішнього ВСП або прапора червоного кольору, вночі – ліхтаря червоного світла);

надати керівникам стрільби на ділянках (директрисах, вогневих містечках, навчальних місцях) дозвіл на проведення стрільб (відкриття вогню) на навчальних об'єктах;

під час стрільби:

стежити за суворим дотриманням вимог безпеки та Курсу стрільб;

у разі порушення вимог безпеки, появи на мішеневому полі людей, машин або тварин, виникнення пожежі на мішеневому полі, отримання доповіді від начальника оточення про порушення вимог безпеки, появи візуального сигналу білого кольору на бліндажі (укритті) або в іншому випадку, передбаченому Інструкцією із заходів безпеки полігона, негайно подати сигнал “Відбій”, замінити візуальний сигнал на командному пункті та вжити заходів щодо припинення стрільби;

дозволяти у випадках та порядку, визначеному Інструкцією із заходів безпеки полігона, вихід особового складу на мішеневі поля під час продовження стрільб на інших навчальних об'єктах;

ужити заходів щодо усунення причин перешкод стрільбі відповідно до вимог Інструкції із заходів безпеки полігона;

після усунення перешкоди стрільбі подати команду на продовження стрільб;

після закінчення стрільби:

упевнитися, що на всіх дільничних пунктах управління (командних пунктах) відкриті кола білого кольору зовнішнього сигнального пристрою;

подати команду на відкриття кола білого кольору зовнішнього ВСП командного пункту та на подання сигналу “Відбій”;

не пізніше ніж через 5 хвилин після закінчення стрільби повідомити РДЦ ОПР;

отримати доповіді від керівників стрільби на ділянках (директрисах, вогневих містечках, навчальних місцях) про результати стрільби;

отримати від керівників стрільб картки обліку снарядів (мін, гранат), що не вибухнули (якщо вони видавалися). У разі наявності боєприпасів, що не розірвалися, силами підрозділів, що стріляли, організувати їх пошук та позначення;

зробити запис у журналі обліку навчань, стрільб (занять) про результати стрільб;

повідісти начальнику полігона про закінчення стрільб, отримати дозвіл на закінчення несення служби оточенням, здати до штабу полігона (начальнику полігона) картки обліку снарядів (мін, гранат), що не вибухнули.

Керівник стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці) відповідає за суворе дотримання порядку проведення занять, умов виконання вправ стрільб і вимог безпеки тими, хто навчається. Під час стрільби йому підпорядковується електрик-оператор дільничного пункту управління та всі посадові особи, які призначені для обслуговування стрільби на ділянці.

Він повинен:

до початку стрільби:

знати вимоги Інструкції із заходів безпеки полігона у частині, що його стосується;

отримати інструктаж від старшого керівника стрільби про порядок проведення стрільби, вимоги безпеки, у разі потреби отримати картки обліку снарядів (мін, гранат), що не вибухнули;

прибути з підрозділом, що стріляє, на навчальний об'єкт не пізніше ніж за 30 хв до початку стрільби, про що доповісти старшому керівнику стрільби;

перевірити готовність навчального об'єкта до занять;

поставити завдання тим, хто стріляє;

довести вимоги безпеки, особливо сигнали припинення вогню, та перевірити їх знання тими, хто навчається;

призначити спостерігача на дільничному пункті управління (командному пункті) та поставити йому завдання;

перевірити зв'язок зі старшим керівником стрільби (БМ, бліндажами);

під час підготовки до виконання вправ стрільб на плаву перевірити готовність евакуаційно-рятувальної групи;

організувати проведення занять на навчальних місцях;

отримати доповідь від спостерігача про результати огляду небезпечної зони, від чергового зв'язківця – про стан зв'язку з БМ (бліндажами), від артилерійського майстра (техніка) – про результати огляду озброєння, що застосовується під час стрільб;

повідісти старшому керівнику стрільби про готовність до стрільби після того, як чергова зміна тих, хто стріляє, зайняла вихідне положення;

після отримання від старшого керівника стрільби дозволу на стрільбу подати команду на відкриття напівкіл червоного кольору зовнішнього ВСП дільничного пункту управління (командного пункту);

подати команду черговій зміні “На зазначені позиції, вперед”. Після зайняття тими, хто стріляє, вогневих позицій впевнитися у безпеці стрільби, віддати вказівку на подання команди “Вогонь”;

під час стрільби:

спостерігати за порядком виконання вправ стрільб тими, хто стріляє, керувати показом цілей;

вести облік виконання вправ стрільб особовим складом підрозділу;

вимагати суворого дотримання вимог безпеки та Курсу стрільб усім особовим складом, що перебуває на ділянці;

у разі порушення вимог безпеки, появи на мішеневому полі людей, машин або тварин, виникнення пожежі на мішеневому полі, появи візуального сигналу білого кольору на командному пункті (бліндажі, укритті) або в іншому випадку, передбаченому Інструкцією із заходів безпеки полігона, негайно подати сигнал “Відбій”, замінити візуальний сигнал на дільничному пункті управління (командному пункті) і вжити заходів щодо припинення стрільби;

уживати заходів щодо усунення перешкоди для проведення стрільби, при цьому діяти у порядку, визначеному Інструкцією з вимог безпеки полігона;

після усунення перешкод для продовження стрільби отримати дозвіл від старшого керівника стрільби;

контролювати ведення обліку снарядів (мін, гранат), що не вибухнули;

після закінчення стрільби:

подати команду на відкриття напівкіл білого кольору зовнішнього ВСП дільничного пункту управління;

доповісти старшому керівнику стрільби про припинення стрільби;

організувати збирання стріляних гільз, огляд БМ, стрілецької зброї та переконатися у відсутності в них боєприпасів і гільз. Перевірити роздавально-здавальну відомість боєприпасів (форма 9а) та підписати її особисто, звірити відповідність витрати боєприпасів, що вказані у роздавально-здавальній відомості, з даними відомості обліку результатів виконання навчальних (контрольних, бойових) стрільб;

зробити запис у журналі обліку стрільб (занять) навчального об’єкта про результати стрільби та надати ці дані старшому керівнику стрільби;

доповісти старшому керівнику стрільби про наявність снарядів (мін, гранат), що не вибухнули, спільно з начальником навчального об’єкта силами підрозділу, що навчався, організувати пошук та позначення вибухонебезпечних предметів, після чого здати старшому керівнику стрільби картки обліку снарядів (мін, гранат), що не вибухнули;

ужити заходів щодо відновлення виведених з ладу під час стрільб (навчань) полігонного обладнання і НТЗ, споруд, доріг, ліній електропостачання і зв’язку.

Керівник польотами під час виконання вправ стрільб з вертольотів призначається зі складу офіцерів авіаційної військової частини, що забезпечує

виконання вправ стрільб з вертольотів. Йому підпорядковується особовий склад, який призначений для забезпечення польотів вертольотів.

Він повинен:

до початку стрільби:

з'ясувати характер та особливості польотів на полігоні за варіантами (виписками) планової таблиці;

вивчити заплановані екіпажам польотні завдання та вимоги безпеки під час їх виконання;

уточнити відповідність мішеневої обстановки полігона наміченим завданням;

уточнити дані роботи засобів зв'язку та РТЗ польотів на полігоні;

отримати інструктаж у старшого штурмана (начальника полігона, старшого керівника стрільби);

пройти медичний контроль;

прибути на полігон не пізніше ніж за 30 хв до початку повітряної розвідки погоди;

оцінити можливість виконання запланованих завдань відповідно до фактичних і очікуваних метеоумов;

особисто переконатися в готовності полігона, засобів керування, пошуково-рятувальних засобів та чергових змін до забезпечення польотів;

визначити завдання черговій зміні командного пункту полігона та спостерігачам на забезпечення польотів, роз'яснити характер майбутніх польотів і вимоги безпеки;

уточнити порядок ведення візуального та радіолокаційного контролю, особливо на найбільш відповідальних ділянках польоту;

уточнити розрахунки рубежів дозволу (заборони) застосування зброї;

доповісти керівнику польотів на аеродромі про фактичний стан погоди та готовність полігона до роботи;

під час виконання стрільби:

передавати екіпажам умови виконання завдання (висоту підходу, повітряну обстановку, метеоумови тощо);

керувати рухом вертольотів у районі полігона;

контролювати рух вертольотів на бойовому курсі;

дозволяти (забороняти) застосування зброї;

контролювати правильність виконання екіпажами заходів на ціль та дотримання ними вимог безпеки;

надавати допомогу екіпажам у разі особливих випадків у польоті;

стежити за станом погоди, про її зміни інформувати екіпажі та доповідати керівнику польотів на аеродромі;

забороняти виконання завдань у разі невідповідності метеоумов рівню підготовки екіпажу та завданню, загрози безпеці польотів у районі полігона, відмови навігаційних систем, порушення екіпажем заданих параметрів виконання маневрів;

фіксувати результати застосування зброї та виконання екіпажем тактичних прийомів;

вести облік допущених екіпажами помилок;

після закінчення стрільби:

доповісти керівнику польотів на аеродромі (начальнику полігона, старшому керівнику стрільби) про закінчення польотів та недоліки під час виконання польотних завдань;

організувати огляд мішеней (цілей) та уточнити результати бойового застосування;

записати в журнал керівника польотів на полігоні усі порушення правил польотів і помилки, які допустили екіпажі під час виконання завдань, а також недоліки при забезпеченні польотів на полігоні;

брати участь у повному розборі польотів та виконання завдань під час проведення стрільб.

Черговий лікар (фельдшер) призначається зі складу офіцерів (санінструкторів) медичної служби. Він відповідає за своєчасне надання першої медичної допомоги та евакуацію поранених до медичного закладу. Йому підпорядковується водій санітарного автомобіля.

Він повинен:

до початку стрільби:

прибути на санітарному автомобілі не пізніше ніж за 30 хв до початку стрільби до командного пункту, про що доповісти старшому керівнику стрільби;

перевірити наявність санітарних інструкторів на навчальних об'єктах, де проводяться стрільби, їх знання та забезпечення засобами надання першої медичної допомоги;

доповісти старшому керівнику стрільби про готовність медичного забезпечення стрільби;

під час стрільби:

постійно бути поруч зі старшим керівником стрільби в готовності діяти за його командою;

у разі поранення, травмування або ураження електричним струмом особового складу за командою старшого керівника стрільби прибути на місце події для надання першої медичної допомоги;

про стан справ доповісти старшому керівнику стрільби;

евакуувати постраждалих та доставити їх до лікарського закладу.

після закінчення стрільби:

вибути до пункту постійної дислокації тільки з дозволу старшого керівника стрільби.

Начальником пункту бойового постачання призначається, як правило, старшина роти або підготовлений сержант зі складу підрозділу, що стріляє. Він відповідає за зберігання боєприпасів під час їх перевезення до району занять і під час проведення стрільб, дотримання правил поведінки з боєприпасами та підготовку боєприпасів до стрільби, видачу боєприпасів особовому складу і отримання від нього стріляних гільз та невикористаних боєприпасів, ведення обліку боєприпасів на пункті бойового постачання.

Він повинен:

до початку стрільби:

вивчити правила поведження з боєприпасами, що застосовуються під час стрільби;

вміти підбирати боєприпаси за ваговими ознаками снарядів;

за вказівкою керівника стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці) розгорнути пункт бойового постачання у підготовлених приміщеннях (під час проведення ТН з БС – у зазначеному місці) відповідно до вимог Інструкції про організацію обліку, зберігання і видачі стрілецької зброї та боєприпасів у Збройних Силах України, затвердженої наказом Міністра оборони України від 29.06.05 № 359;

під час стрільби:

видавати боєприпаси черговій зміні тих, хто стріляє, відповідно до роздавально-здавальної відомості боєприпасів (форма 9а), яка повинна бути зареєстрована у службі ракетно-артилерійського озброєння військової частини;

спостерігати за дотриманням правил підготовки боєприпасів до стрільби та виконанням вимог безпеки;

приймати невикористані боєприпаси та гільзи поштучно;

після закінчення стрільби:

доповісти командирі підрозділу, що навчався, про кількість використаних боєприпасів, їх залишок, наявність стріляних гільз;

перевірити роздавально-здавальну відомість боєприпасів (форма 9а), підписати її особисто в командира підрозділу, що навчався, та керівника стрільби, звірити відповідність витрати боєприпасів, що вказані у роздавально-здавальній відомості, з даними відомості обліку результатів виконання вправ стрільби;

стежити за тим, щоб на пункті бойового постачання не спалювали упаковки від боєприпасів.

Артилерійський технік (майстер) призначається з числа техніків (старших техніків) підрозділів або спеціалістів з ремонту озброєння. Він відповідає за проведення перевірки готовності озброєння БМ до стрільби та своєчасне усунення несправностей, що виникли під час стрільби*.

Він повинен:

до початку стрільби:

провести огляд озброєння БМ, перевірити готовність озброєння до стрільби та відповідність його дійсного стану актам технічного стану;

доповісти результати огляду керівнику стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці);

під час стрільби:

постійно перебувати у визначеному місці та не покидати його без дозволу керівника стрільби;

здійснювати контроль за технічним станом озброєння, вживати заходів щодо усунення несправностей, що виникли;

після закінчення стрільби:

* Артилерійський технік (майстер) забезпечується комплектом інструменту та запасних частин, що призначені для перевірки і ремонту артилерійського та стрілецького озброєння в польових умовах.

провести огляд озброєння БМ та доповісти керівнику стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці) про його результати.

Начальник метеопоста відповідає за визначення метеорологічних даних у районі стрільб.

Він повинен:

до початку стрільби:

за вказівкою керівника стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці) розгорнути метеопост у зазначеному місці, підготувати до роботи прилади та приступити до визначення метеорологічних даних у районі стрільб (атмосферного тиску, температури повітря, температури зарядів, напрямку вітру відносно до площини стрільби (дирекційний кут) і його швидкості);

під час стрільби:

через визначені проміжки часу доповідати метеорологічні дані керівнику стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці).

Начальник поста освітлення відповідає за безпечне застосування засобів освітлення місцевості та дотримання порядку освітлення відповідно до умов вправ.

Він повинен:

напередодні стрільби:

вивчити умови вправ, що будуть виконуватися під час занять;

твердо засвоїти порядок і правила освітлення місцевості для забезпечення ведення прицільного вогню з різних видів зброї (озброєння);

до початку стрільби:

отримати на пункті бойового постачання засоби освітлення згідно з розрахунком;

провести інструктаж особового складу поста освітлення щодо вимог безпеки під час застосування засобів освітлення, порядку поведінки із засобами освітлення та порядку освітлення місцевості під час занять.

під час стрільби:

за командою керівника стрільби на ділянці застосовувати засоби освітлення місцевості;

керувати діями особового складу поста освітлення;

після закінчення стрільби:

здати невикористані засоби освітлення місцевості та стріляні гільзи до пункту бойового постачання;

доповісти керівнику стрільби на ділянці про результати роботи поста, кількість використаних засобів освітлення, їх здавання до пункту бойового постачання.

Начальник оточення відповідає за проведення огляду небезпечної під час стрільби ділянки місцевості, запобігання проникненню людей на небезпечну ділянку місцевості під час стрільби, підготовку та бездоганне несення служби особовим складом оточення і виконання ним вимог безпеки.

Він повинен:

напередодні стрільби:

знати вимоги Інструкції із заходів безпеки полігона у частині, що його стосується, схему розташування постів оточення і порядок зв'язку з ними, обов'язки посадових осіб оточення;

з'ясувати порядок отримання засобів зв'язку, сигнальних засобів, забезпечення транспортним засобом тощо;

організувати підготовку особового складу оточення та забезпечення його всім необхідним для несення служби, перевірити готовність до виконання завдань та знання ним функціональних обов'язків;

представити у визначений час особовий склад оточення начальнику полігона для перевірки готовності до несення служби та інструктажу;

подати під час інструктажу начальнику полігона витяг із наказу командира військової частини (по стройовій частині) про призначення особового складу оточення з відміткою про проходження ним медичного огляду;

отримати від начальника полігона схему руху оточення під час висування на пости;

до початку стрільби:

у визначений час особисто виставити пости оточення;

уточнити на місцевості завдання тим, хто несе службу, забезпечити їх сигнальними засобами, довести сигнали припинення вогню, встановити і постійно підтримувати з ними радіозв'язок;

під час виставлення постів оточення особисто оглянути небезпечні ділянки місцевості;

доповісти старшому керівнику стрільби і черговому полігона про виставлення оточення та результат огляду небезпечних ділянок полігона;

поставити завдання спостерігачу старшого керівника стрільби;

під час стрільби:

постійно бути на командному пункті старшого керівника стрільби та діяти за його вказівками;

підтримувати постійний зв'язок з постами оточення;

контролювати несення служби спостерігачем старшого керівника стрільби;

періодично перевіряти несення служби на постах оточення з дозволу старшого керівника стрільби;

у разі порушення вимог безпеки, появи на мішеневому полі людей, машин або тварин, виникнення пожежі на мішеневому полі, після подачі сигналу про припинення вогню постом оточення негайно доповісти про це старшому керівнику стрільби та діяти у порядку, визначеному Інструкцією із заходів безпеки полігона;

після закінчення стрільби:

отримати дозвіл від старшого керівника стрільби на зняття постів оточення;

оглянути місцевість, місця несення служби під час руху по маршруту для збору оточення;

доповісти старшому керівнику стрільби (навчань) про закінчення служби оточенням, результати огляду небезпечних ділянок полігона та отримати дозвіл на повернення до пункту постійної дислокації.

Військовослужбовець, що несе службу на посту оточення, відповідає за неухильне виконання вимог Інструкції щодо порядку несення служби на посту оточення, затвердженої командиром військової частини, якому підпорядковано полігон.

Він повинен:

твердо знати і бездоганно виконувати свої обов'язки;
уважно спостерігати за дорученою ділянкою, не допускати без дозволу начальника оточення прохід (проїзд) на територію полігона людей, тварин і транспортних засобів;

не залишати поста без дозволу начальника оточення;

у разі порушення вимог безпеки або в інших випадках, що визначені Інструкцією з вимог безпеки полігона, негайно доповісти начальнику оточення та подати сигнал на припинення вогню;

підтримувати на посту порядок і дбайливо ставитися до його обладнання.

Спостерігач відповідає за своєчасне виявлення в секторі спостереження сигналів, що встановлені на час стрільби, людей, тварин і транспортних засобів; негайне повідомлення керівника стрільби на ділянці про порушення заходів безпеки тими, хто стріляє, та за ведення обліку снарядів (мін, гранат), що не вибухнули.

Він повинен:

до початку стрільби:

оглянути мішеневе поле у визначеному секторі з метою виявлення людей, тварин і транспортних засобів;

вивчити порядок дій тих, хто стріляє, та заходів безпеки;

доповісти керівнику стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці) або старшому керівнику стрільби про результати спостереження;

під час стрільби:

бути на дільничному пункті управління (командному пункті), вести спостереження у визначеному секторі;

негайно доповісти керівнику стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці) або старшому керівнику стрільби про появу в небезпечній зоні людей, тварин і транспортних засобів, порушення порядку дій тими, хто стріляє, та заходів безпеки, виникнення пожежі на мішеневому полі та про подання сигналу припинення вогню постом оточення;

вести картку обліку снарядів (мін, гранат), що не вибухнули, яку він отримує від керівника стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці);

після закінчення стрільби:

доповісти керівнику стрільби на ділянці (директрисі, вогневому містечку, навчальному місці) або старшому керівнику стрільби про результати спостереження, повернути картку обліку снарядів (мін, гранат), що не вибухнули.

Усі посадові особи, які керують та обслуговують стрільбу, повинні мати на лівому рукаві пов'язку з білої тканини на напівжорсткій основі завдовжки 30–40 см і завширшки 10 см або білий нагрудний знак. На пов'язку (нагрудний знак) наноситься чорною фарбою або нашивається з тканини напис, наприклад: “Керівник стрільби на ділянці”.

Перелік документації, яка повинна бути на робочому місці старшого керівника стрільби, командному пункті військового стрільбища (директрисі, вогневому містечку, ділянці), на дільничному пункті управління (навчальному місці), на пункті бойового постачання

На командному пункті старшого керівника стрільби:
витяг з Інструкції із заходів безпеки полігона;
схема полігона;
інструкція старшому керівнику стрільби;
інструкція начальнику оточення;
схема постів оточення;
схема зв'язку з постами оточення;
схема зв'язку з районним диспетчерським центром обслуговування повітряного руху;
інструкція спостерігачу;
інструкція черговому лікарю (фельдшеру);
інструкції керівників стрільби на військовому стрільбищі (директрисах, вогневих містечках, ділянках, навчальних місцях);
журнал інструктажу керівників стрільби на навчальних об'єктах (ділянках, навчальних місцях);
журнал обліку навчань, стрільб (занять), які проведені на полігоні (стрільбищі, директрисі);
графік використання навчальних об'єктів на тиждень;
ключ від кришок люків бойових машин, з яких виконуються вправи стрільб (один комплект).

На командному пункті військового стрільбища (директриси, вогневого містечка):
інструкція з вимог безпеки військового стрільбища (директриси, вогневого містечка);
інструкція керівнику стрільби на військовому стрільбищі (директрисі, вогневному містечку);
інструкція артилерійському техніку (майстру);
інструкція спостерігачу;
інструкція черговому зв'язківцю;
інструкція начальнику метеопоста;
інструкція керівнику польотами (на вертолітній директрисі);
схема навчального об'єкта з позначенням усіх його елементів, обладнання, кордонів тощо;
журнал обліку навчань, стрільб (занять), які проведені на стрільбищі (директрисі, вогневному містечку);
ключ від кришок люків бойових машин, з яких виконуються вправи стрільб (один комплект);
акти готовності мішеневого поля до виконання вправ стрільб, акти технічного стану техніки (озброєння, зброї), мішені, по яких проводилася пристрілка озброєння БМ (зброя), для стрілецької зброї – перевірочні мішені.

На дільничному пункті управління (навчальному місці, де проводиться стрільба):
інструкція з вимог безпеки на ділянці (навчальному місці);
інструкція керівнику стрільби на ділянці (навчальному місці);
інструкція спостерігачу;

інструкція черговому зв'язківцю;
інструкція артилерійському техніку (майстру);
інструкція начальнику поста освітлення;
інструкція електрику-оператору;
схема ділянки з позначенням усіх її елементів, обладнання, кордонів тощо;
варіанти показу цілей (відповідно до умов вправ, що виконуються);
журнал обліку навчань, стрільб (занять), які проведені на ділянці (навчальному місці);

ключ від кришок люків БМ, з яких виконуються вправи стрільб (один комплект).

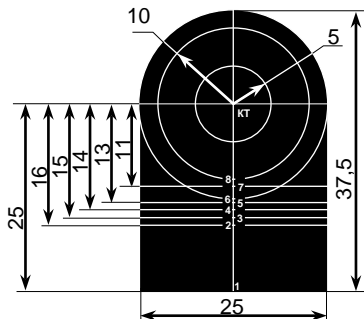
На пункті бойового постачання:

інструкція начальнику пункту бойового постачання;
правила поводження з боєприпасами;
плакати (малюнки) зі зразками боєприпасів, які дозволено використовувати на навчальному об'єкті, та їх маркування;
зразок роздавально-здавальної відомості боєприпасів (форма 9а);
витяг з Кримінального кодексу України про кримінальну відповідальність за крадіжку боєприпасів.

Додаток 3
до Курсу стрільб зі стрілецької
зброї і бойових машин
(пункт 1.13)

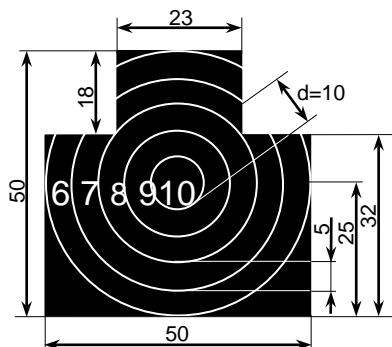
ЗРАЗКИ МІШЕНЕЙ*

Лінії для перевірки:

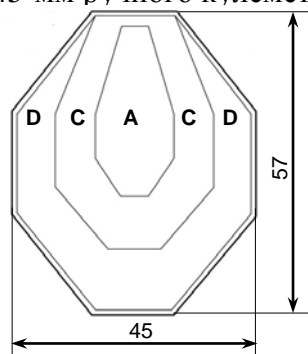

Мал. 1.
Перевірочна
мішень

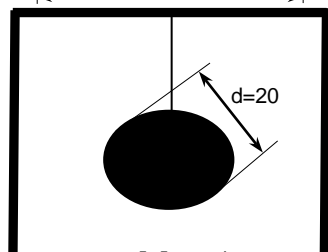
- 1 – зброї, де використовується набій зр. 1943р.;
- 2 – снайперської гвинтівки,
- 3 – кулеметів, де використовується гвинтівковий набій;
- 4 – станкових кулеметів під час використання набоїв з кулею зр. 1930 р.;
- 5 – станкових кулеметів під час використання набоїв з кулею зр. 1908 р. та 5,45-мм автомата Калашникова;
- 6 – пістолетів;
- 7 – 12,7-мм великокаліберного кулемета;
- 8 – 5,45-мм ручного кулемета Калашникова.

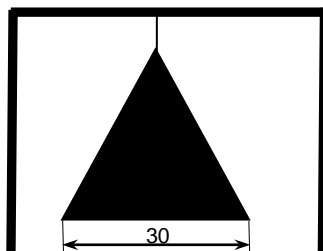
Мал. 2.
Грудна фігура з
колами
(мішень № 4)

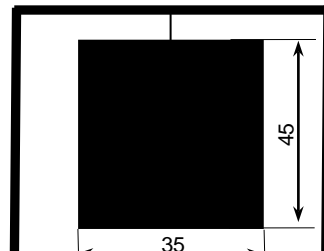
Мал. 3.
Мішень МКПС
(мішень № 4а)

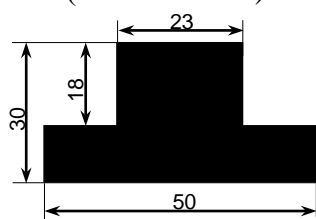
Мал. 4.
Гонг
(мішень № 4б)

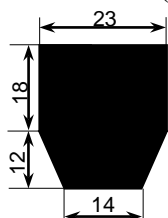
Мал. 5.
Гонг
(мішень № 4в)

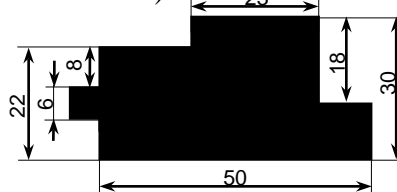
Мал. 6.
Гонг
(мішень № 4г)

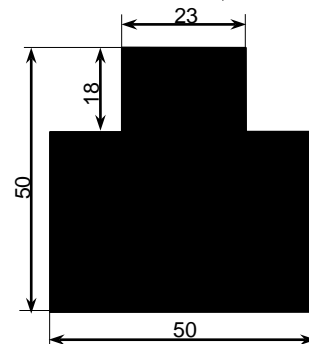
Мал. 7.
Головна фігура
(мішень № 5)

Мал. 8.
Головна фігура
(мішень № 5а)

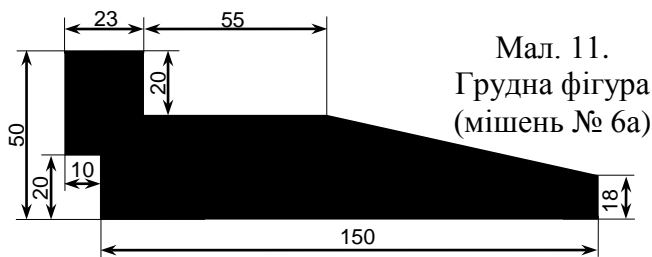

Мал. 9.
Головна фігура
(мішень № 5б)

Мал. 10.
Грудна фігура
(мішень № 6)

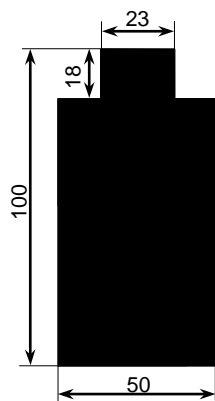
* Розміри позначені в сантиметрах. Мішені, що мають лінійні розміри до 1 м включно, дозволяється виготовляти з допуском ± 1 см, а мішені, які мають більші лінійні розміри, – з допуском ± 2 см. Влучення у ділянку мішені, що заштрихована, не зараховуються.

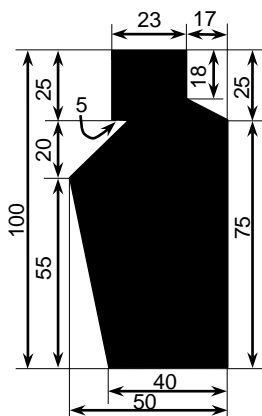
Мал. 11.
Грудна фігура
(мішень № 6а)

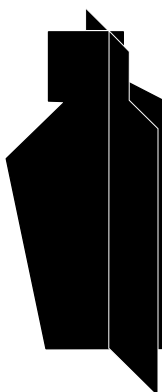
Грудна фігура (мішень
№ 6б, тримірна)

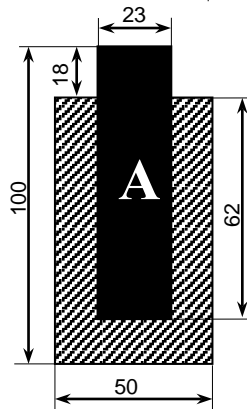
Мал. 13.
Поясна фігура
(мішень № 7)

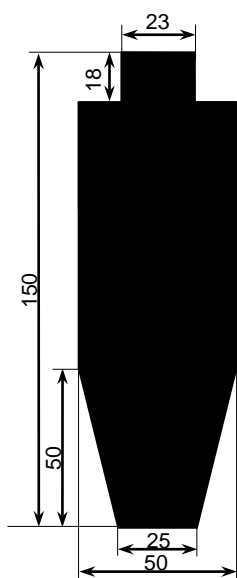
Мал. 14.
Поясна фігура
(мішень № 7а)

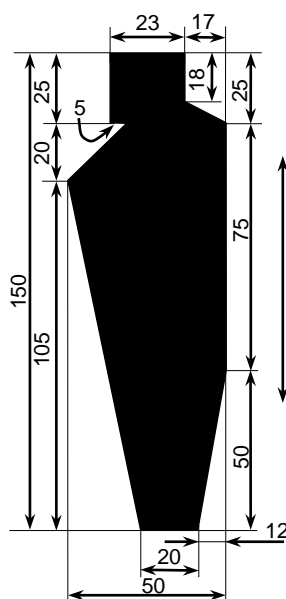
Мал. 15.
Поясна фігура
(мішень № 7б,
тримірна)

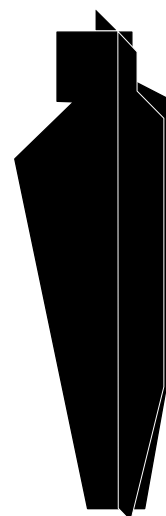
Мал. 16.
Поясна фігура
(мішень № 7в)

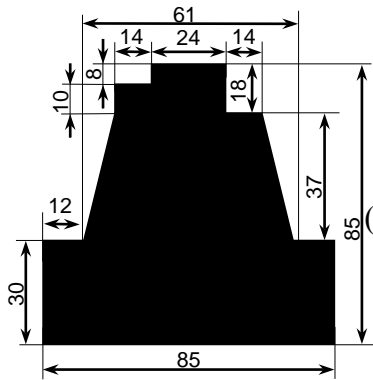
Мал. 17.
Ростова фігура
(мішень № 8)

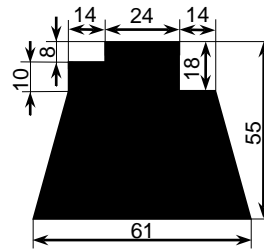
Мал. 18.
Ростова фігура
(мішень № 8а)

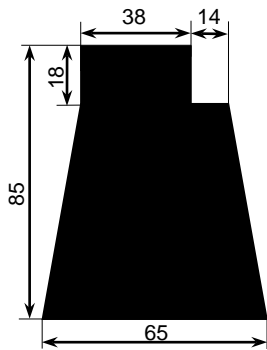
Мал. 19.
Ростова фігура
(мішень № 8б,
тримірна)

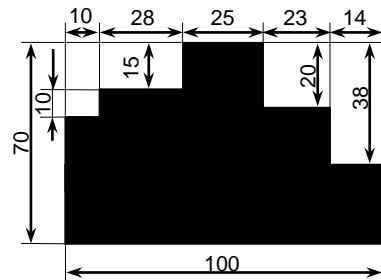
Мал. 20.
РПГ
(мішень № 9)

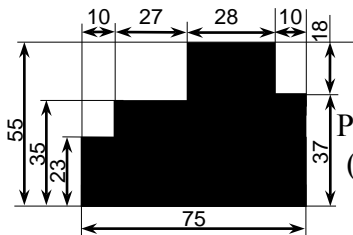
Мал. 21.
РПГ в окопі
(мішень № 9а)

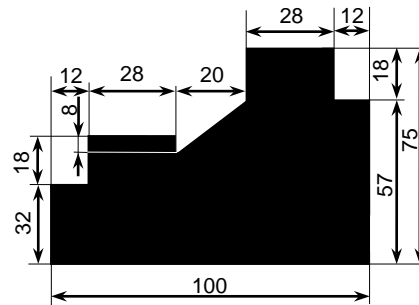
Мал. 22.
ПТРК на
вогневій позиції
(мішень № 9б)

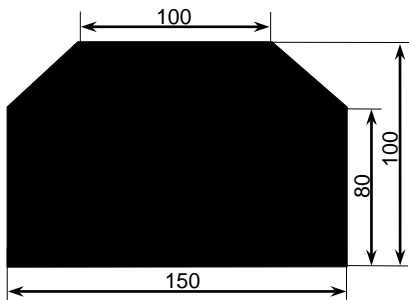
Мал. 23.
ПТРК в окопі
(мішень № 9в)

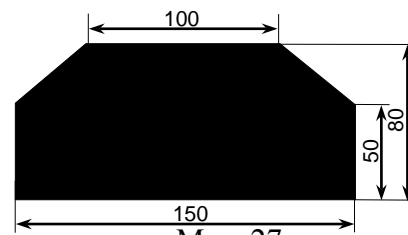
Мал. 24.
Ручний кулемет
(мішень № 10)

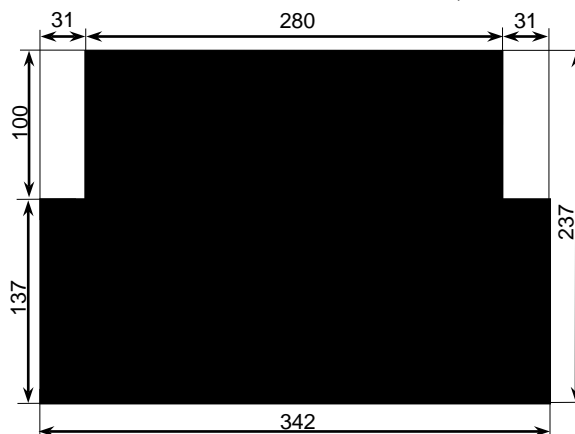
Мал. 25.
Кулеметна
обслуга
(мішень № 10а)

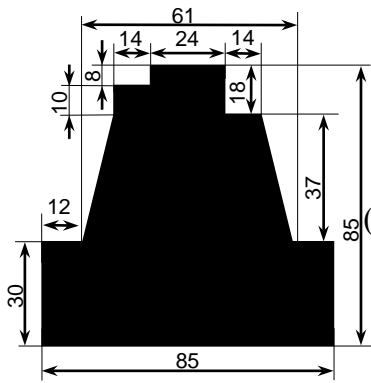
Мал. 26.
Протитанкова (безвідкатна)
гармата (мішень № 11)

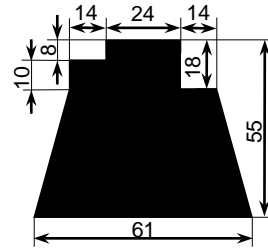
Мал. 27.
Протитанкова (безвідкатна)
гармата в окопі
(мішень № 11а)

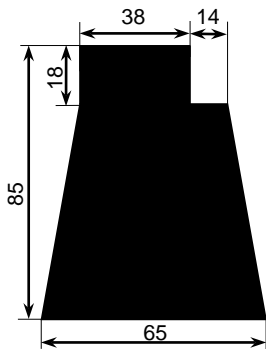
Мал. 28.
Танк
(мішень № 12)

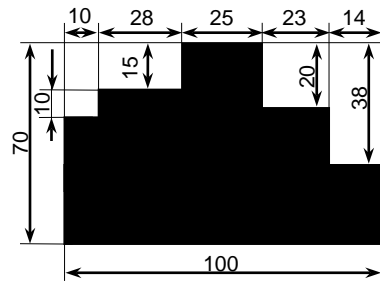
Мал. 20.
РПГ
(мішень № 9)

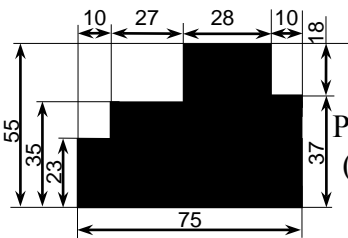
Мал. 21.
РПГ в окопі
(мішень № 9а)

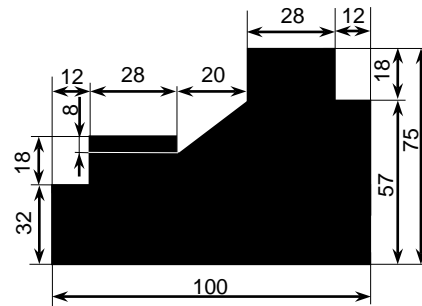
Мал. 22.
ПТРК на
вогневій позиції
(мішень № 9б)

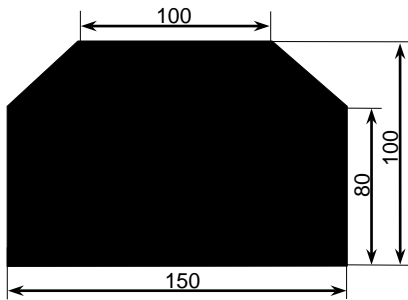
Мал. 23.
ПТРК в окопі
(мішень № 9в)

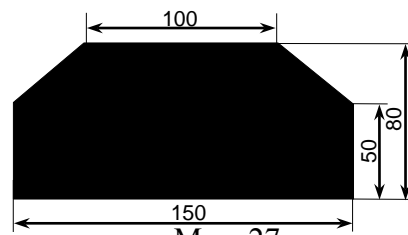
Мал. 24.
Ручний кулемет
(мішень № 10)

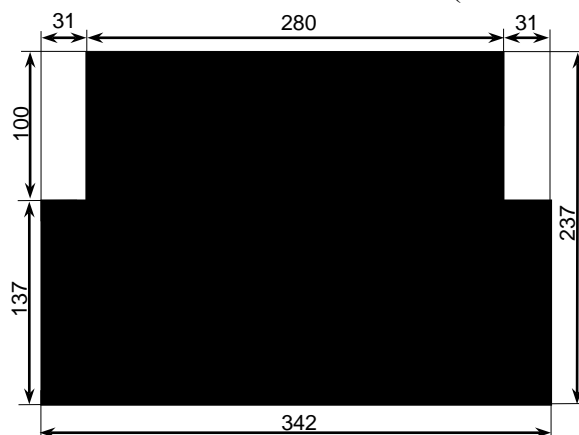
Мал. 25.
Кулеметна
обслуга
(мішень № 10а)

Мал. 26.
Протитанкова (безвідкатна)
гармата (мішень № 11)

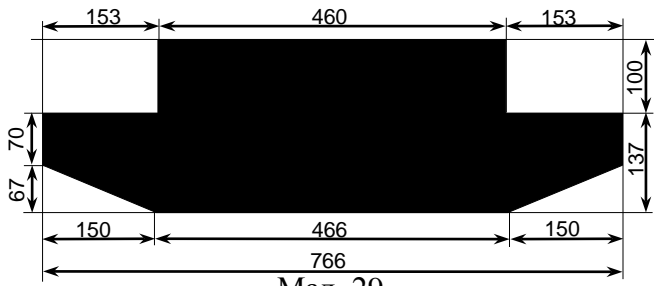

Мал. 27.
Протитанкова (безвідкатна)
гармата в окопі
(мішень № 11а)

Мал. 28.
Танк
(мішень № 12)

Продовження додатка 3

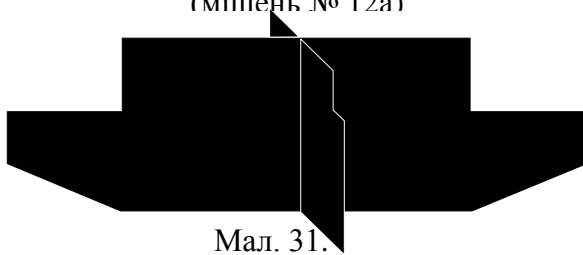

Мал. 29.

Танк
(мішень № 12а)

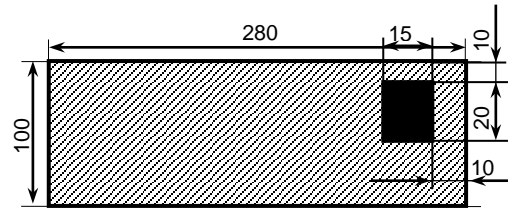

Мал. 30.
Танк в окопі
(мішень № 12б)

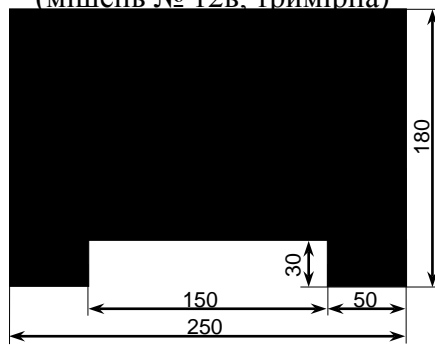

Мал. 31.

Танк
(мішень № 12в, тримірна)

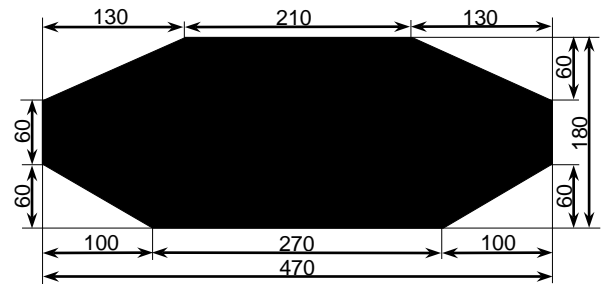

Мал. 32.
Приціл танку в окопі
(мішень № 12г)

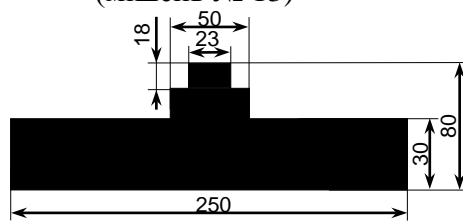
Мал. 33.

БТР
(мішень № 13)

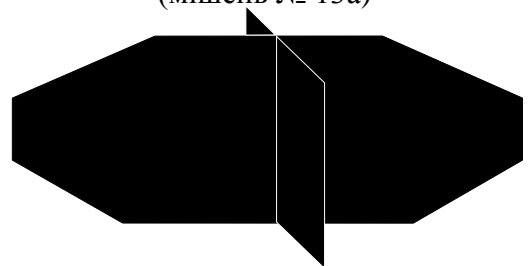
Мал. 34.

БТР
(мішень № 13а)

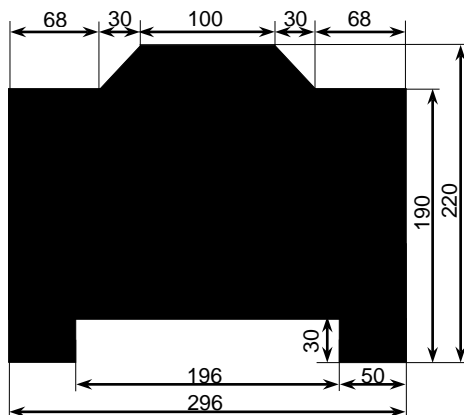
Мал. 35.

БТР в окопі
(мішень № 13б)

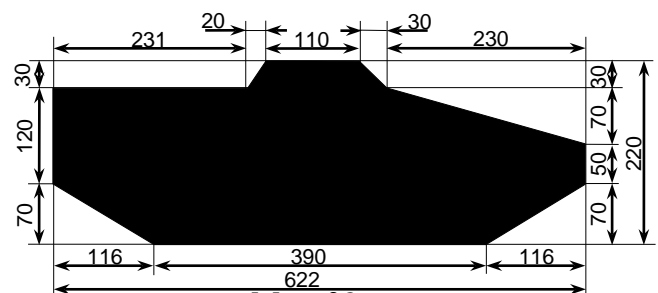
Мал. 36.

БТР (мішень № 13в,
тримірна)

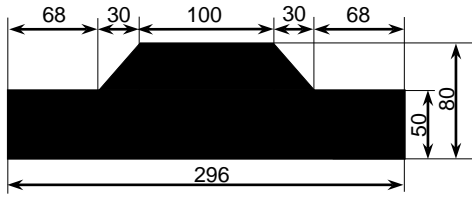
Мал. 37.

БМП
(мішень № 14)

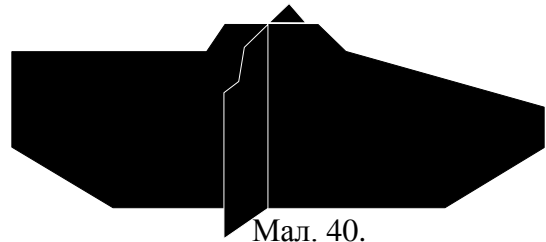

Мал. 38.

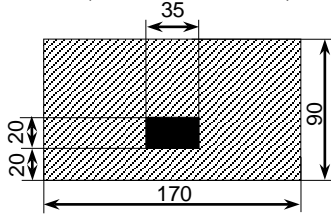
БМП
(мішень № 14а)

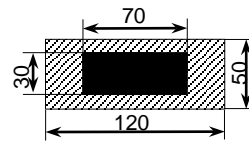
Мал. 39.
БМП в окопі
(мішень № 14б)

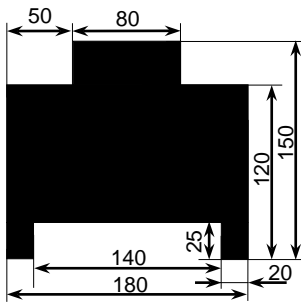
Мал. 40.
БМП (мішень № 14в,
тримірна)

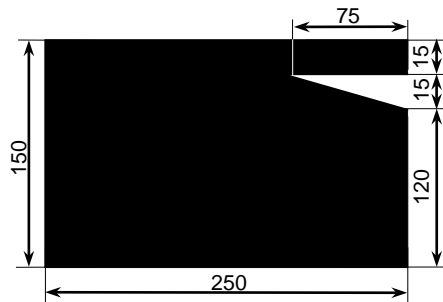
Мал. 41.
Бронековпак
(мішень № 15)

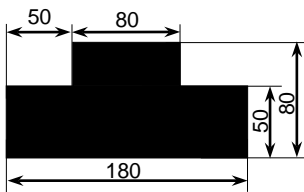
Мал. 42.
Амбразура в споруді
(мішень № 16)

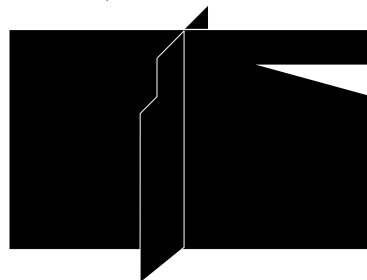
Мал. 43.
Безвідкатна гармата
(ПТРК) на автомобілі
(мішень № 17)

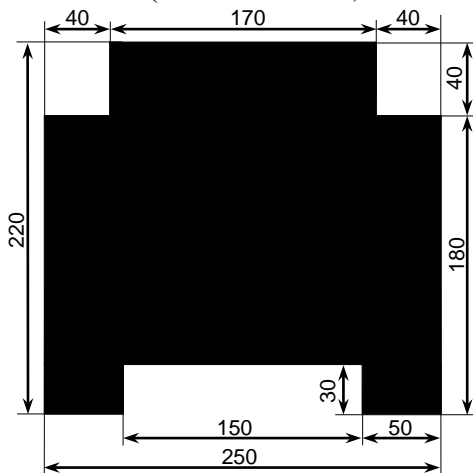
Мал. 44.
Безвідкатна гармата
(ПТРК) на автомобілі
(мішень № 17а)

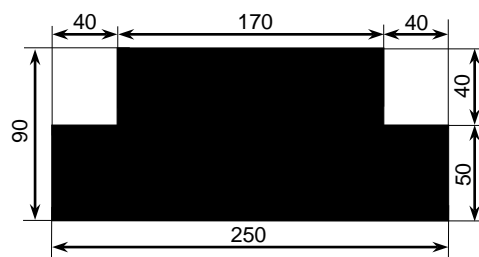
Мал. 45.
Безвідкатна гармата (ПТРК)
на автомобілі в окопі
(мішень № 17б)

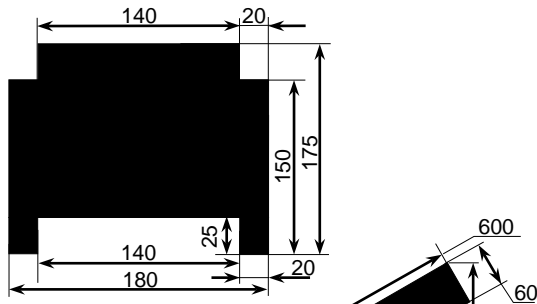
Мал. 46.
Безвідкатна гармата (ПТРК)
на автомобілі
(мішень № 17в, тримірна)

Мал. 47.
ПТРК на БТР
(мішень № 18)

Мал. 48.
ПТРК на БТР в окопі
(мішень № 18а)

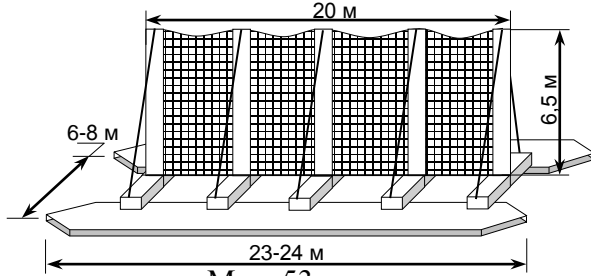

Мал. 49.
Артилерійська гармата
(мішень № 19)

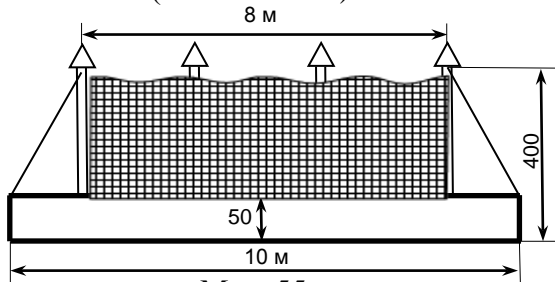
Мал. 51.

Самохідна ракетна установка
(мішень № 20)

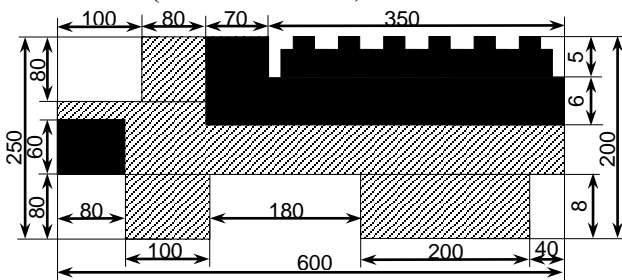
Мал. 53.

Великий корабельний щит
(мішень № 21)

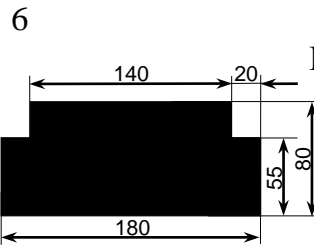
Мал. 55.

Катер
(мішень № 21б)

Мал. 57.

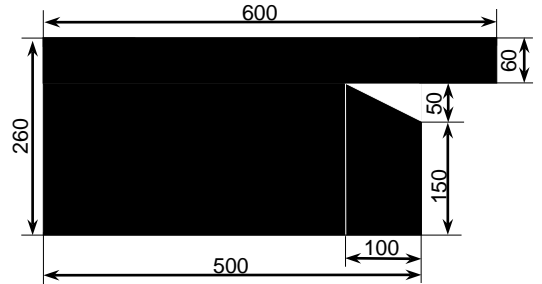
Піхота на автомобілі
(мішень № 22)

Продовження додатка 3

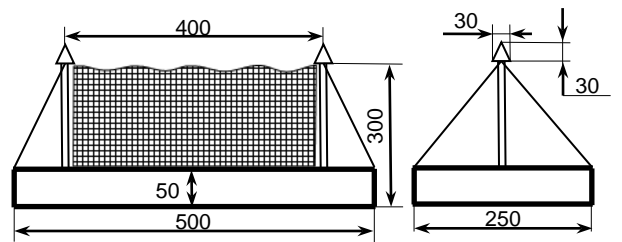
Мал. 50.

Артилерійська гармата в окопі
(мішень № 19а)

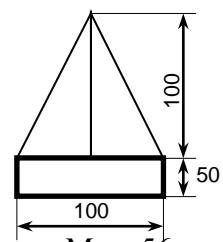
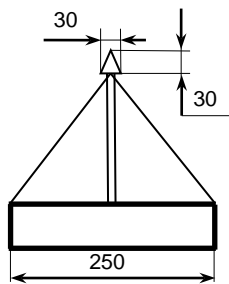
Мал. 52.

Самохідна ракетна установка у похідному
положенні (мішень № 20а)

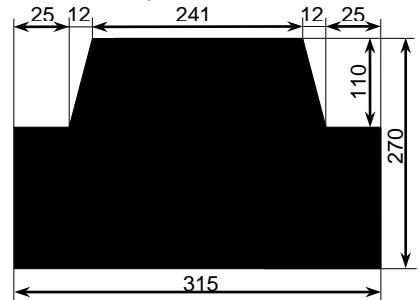
Мал. 54.

Малий корабельний щит
(мішень № 21а)

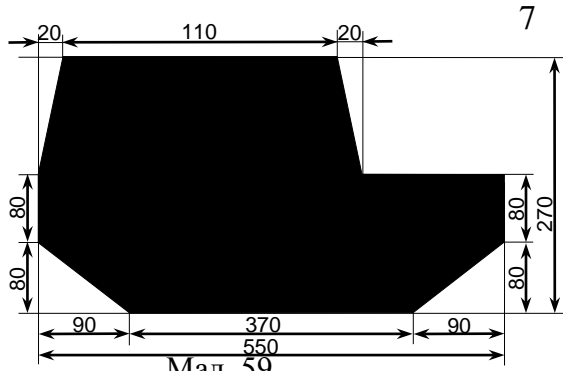
Мал. 56.

Кутовий відбивач "Піраміда"
(мішень № 21в)

Мал. 58.

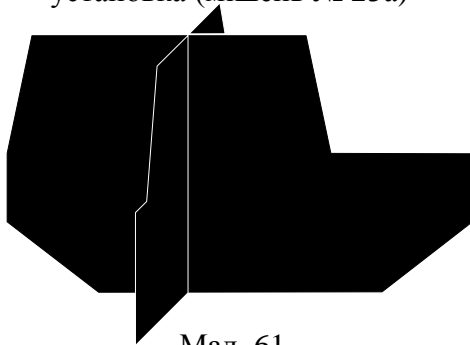
Самохідна артилерійська установка
(мішень № 23)

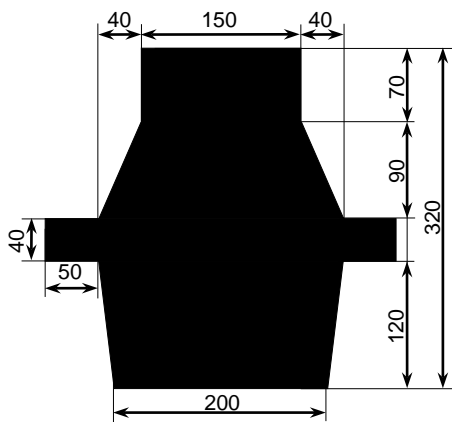
Мал. 59.
Самохідна артилерійська установка (мішень № 23а)

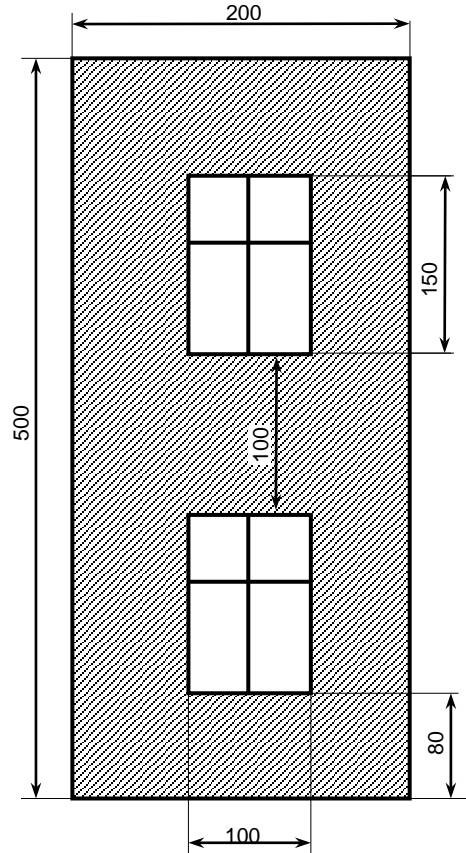
Мал. 60.
Самохідна артилерійська установка в окопі (мішень № 23б)

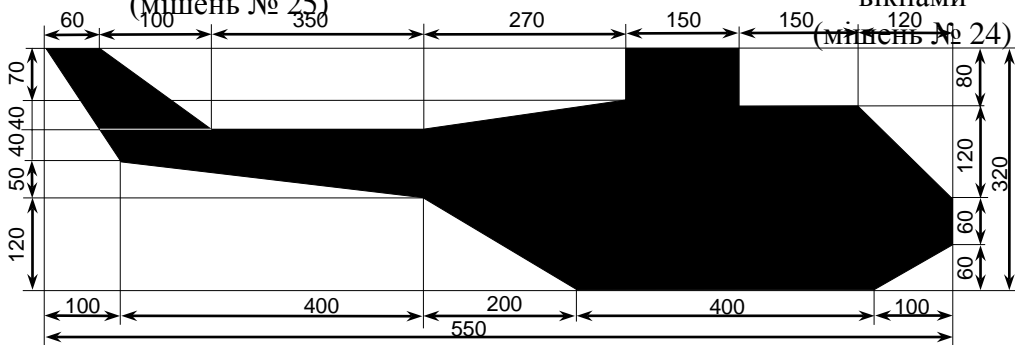
Мал. 61.
Самохідна артилерійська установка (мішень № 23в, тримірна)

Мал. 62.
Вертоліт (мішень № 25)

Мал. 63.
Фасад будинку з вікнами (мішень № 24)

Мал. 64.
Вертоліт (мішень № 25а)

Додаток 4
до Курсу стрільб зі стрілецької
зброї і бойових машин
(пункт 2.1)

ЗВЕДЕНА ТАБЛИЦЯ
для приведення зброї до нормального бою

Вид зброї, прицілу	Дальність (м)		Приціл	Кількість набоїв		Перевищення контрольної точки над точкою прицілювання (см)	Припустиме відхилення середньої точки влучення від контрольної точки (см)	Габарит кучності бою		Відхилення середньої точки влучення при переміщенні мушки, повороті маховичка (см)	
	стрілби	вивірки		одиночним вогнем	автоматичним вогнем			одиночним вогнем	автоматичним вогнем	по висоті	по напрямку
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
5,45-мм АК-74	100	–	3	4	–	13	5	15	–	1 оберт – 20	1-мм – 26
НСПУ АК-74	100	100	4	4	–	24	5	15	–	1 поділлка маховичка – 5	
5,45-мм АКС-74у	100	–	П	4	–	19	5	15	–	1 оберт – 20	1-мм – 37
НСПУ М до АКС-74у	100	100	4	4	–	28	5	15	–	1 поділлка маховичка – 5	
5,45-мм РПК-74	100	–	3	4	8	11	5	15	20	1 оберт – 14	1-мм – 18
НСПУ до РПК-74	100	100	4	4	8	20	5	15	20	1 поділлка маховичка – 5	

Продовження додатка 4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
7,62-мм АКМ	100	–	3	4	–	25	5	15	–	1 оберт–20	1-мм–26
НСП-3 до АКМ	100	100	4	4	–	21	5	15	–	1 поділка маховичка – 25	
7,62-мм ПК, ПКС	100	–	3	4	10	15	5	15	20	1 оберт – 12	1 мм – 15
НСП-3 до ПК,ПКС (НСПУ)	100	100	3	4	10	11(22)	5	15	20	1 поділка маховичка – 5	
14,5-мм ПКВТ	100	20	вершина кутника	–	10	праворуч – 16,5 нижче – 11,5	13,5	–	50	–	
ПКТ на БТР, БРДМ	100	20		–	10	праворуч – 28,5 нижче – 19,5	6	–	20	1 поділка гайки – 10	
ПКТ на БМП	100	20	6	–	4+10	праворуч – 41,7 нижче – 24,85	5	–	110x130 140x160	1 поділка гайки – 10	
7,62-мм СВД	100	–	3	4	–	16	3	8	–	1 оберт – 16	1-мм – 16 1 поділка –10
ПСО-1, к СВД	100	100	3	4	–	14	3	8	–	1 поділка торцевої гайки – 5	
7,62-мм РПК	100	–	3	4	8	25	5	15	20	1 оберт – 14	1-мм – 18
НСП-3 до РПК	100	100	4	4	8	21	5	15	20	1 поділка маховичка – 2,5	
9-мм ПМ	25	–	–	4	–	12,5	5	15	–	1-мм – 19	1-мм – 19
12,7 НСВТ	100	–	4	4	$\frac{10}{2}$	$\frac{21}{18}$ оптичний	–	–	–	6	8
ПУС-7	100	–	2	4	–	60	7	20	–	1 оберт – 40	–

Додаток 5
до Курсу стрільб зі стрілецької
зброї і бойових машин
(пункт 2.1)

ВІДОМІСТЬ
результатів контрольного заняття на допуск до виконання
_____ вправи _____ стрільб
штатним артилерійським пострілом особовим складом _____ роти військової частини А-0000

№№ ПП	Посада	Військове звання	Прізвище та ініціали	Оціночні показники					Загальна оцінка	Рішення командира на допуск до штатної стрільби
				Виконання вправи навчальних стрільб з вкладного ствола	Заняття з основ та правил стрільби	Заняття з вивчення матеріальної частини озброєння	Виконання нормативів	Розвідка цілей, визначення дальності та цілевказання		
1	Командир взводу	старший лейтенант	Кучер О.В.	5	5	5	4	5	5	допущений
2	Командир танка	сержант	Бойко А.В.	3	3	4	3	3	3	допущений
3	Навідник	солдат	Манов О.М.	4	4	4	4	3	4	допущений
4	Командир танка	сержант	Шпак В.А.	4	4	4	3	4	4	допущений

Командир батальйону _____
(військове звання, підпис, прізвище)

Додаток 6
до Курсу стрільб зі стрілецької
зброї і бойових машин
(пункт 2.1)

З А Т В Е Р Д Ж У Ю
Командир військової частини А-0000
полковник В.М.ДАНКО
“ _____ ” _____ 20__ року

АКТ № _____

10.03.16

м. Київ

про проведення контрольного заняття особового
складу 1 танкової роти 1 танкового батальйону військової частини А-0000
з визначення готовності до виконання стрільб штатним артилерійським пострілом

Підстава: _____

Комісія у складі:

голова комісії – командир 1 танкового батальйону майор Луньо В.М.;

члени комісії: 1. заступник командира 1 танкового батальйону майор
Бобко В.Г.;

2. начальник штабу 1 танкового батальйону майор Рудий Є.А.;

3. заступник командира 1 танкового батальйону з озброєння
майор Савко О.М.;

4. начальник (командир взводу) зв'язку 1 танкового
батальйону лейтенант Губко М.І.

провела контрольне заняття з допуску 1 танкової роти 1 танкового батальйону до
виконання стрільб штатним артилерійським пострілом і встановила:

1. Під час виконання _____ ВНС особовий склад 1 танкової роти показав тверді
знання, уміння і навички в бойовому використанні штатної зброї і боєприпасів для
ураження різноманітних цілей.

Результати виконання вправи стрільб:

1 танковий взвод – “добре”;

2 танковий взвод – “добре”;

3 танковий взвод – “задовільно”.

За роту – “добре”.

2. Перевірка основ і правил стрільби: особовий склад екіпажів бойових машин
роти в цілому здатний самостійно вирішувати різні вогневі задачі в умовах сучасного
бою. Разом з тим комісія відзначає задовільну підготовку офіцерів і особового складу
з питань коригування вогню.

Результати перевірки:

офіцери роти – “задовільно”;

1 танковий взвод – “задовільно”;

2 танковий взвод – “добре”;

3 танковий взвод – “задовільно”.

За роту – “задовільно”.

3. Перевірка знання матеріальної частини озброєння, виконання нормативів: особовий склад роти підготовлений, особливо в діях при озброєнні, усуненні затримок, які виникають у ході стрільби, роботі на засобах зв'язку.

Проте комісія відзначає слабку підготовку екіпажів 3 танкового взводу з питань завантаження пострілів у бойові машини.

Оцінюються:

1 танковий взвод – “добре”;

2 танковий взвод – “задовільно”;

3 танковий взвод – “задовільно”.

За роту – “задовільно”.

За результатами проведеної роботи комісія зробила висновок: допустити особовий склад 1 танкової роти 1 танкового батальйону до виконання вправи стрільб штатним артилерійським пострілом.

Додаток: Відомість результатів контрольного заняття і визначення готовності 1 танкової роти 1 танкового батальйону до виконання вправи стрільб штатним артилерійським пострілом.

Складено у ____ примірниках.

Голова комісії:

майор

В.М.ЛУНЬО

Члени комісії:

майор

В.Г.БОБКО

майор

Є.А.РУДИЙ

майор

О.М.САВКО

лейтенант

М.І.ГУБКО

Результати виконання вправи

Категорія тих, хто стріляє	Повинно стріляти	Стріляло	Із них				% виконання	Оцінка
			“відмінно”	“добре”	“задовільно”	“незадовільно”		

Основні недоліки:

Керівник стрільби _____
(військове звання, підпис, прізвище)

Аналіз виконання вправи

Усього уразили цілі _____ чол. _____ %
 Із них:
 1. з гармати: _____ чол. _____ %
 одним пострілом _____ чол. _____ %
 двома пострілами _____ чол. _____ %
 трьома пострілами _____ чол. _____ %
 2. з кулемета: _____ чол. _____ %
 що рухаються _____ чол. _____ %
 що з`являються _____ чол. _____ %
 3. не уразили цілі: _____ чол. _____ %
 з гармати _____ чол. _____ %
 з кулемета _____ чол. _____ %
 4. перевищили час першого пострілу _____ чол. _____ %
 5. перевищили час на стрільбу _____ чол. _____ %

Витрата боєприпасів

_____ мм пострілів до гармати _____ шт.
 _____ мм патронів _____ шт.
 _____ мм патронів _____ шт.
 _____ мм пострілів _____ шт.

Примітка. Відомість ведеться на кожну стрільбу і зберігається у роті (батареї) протягом року, у ВВНЗ, навчальних частинах – протягом усього терміну навчання курсантів (слухачів) одного набору.

Додаток 8
до Курсу стрільб зі стрілецької
зброї і бойових машин
(пункт 2.4)

ВІДОМІСТЬ

складання заліку зі знань вимог безпеки під час проведення занять
з вогневої підготовки

Військова частина _____

Підрозділ _____

№ з/п	Дата (число, місяць, рік) проведення інструктажу	Посада особи, яку інструктують	Військове звання	Прізвище та ініціали	Причина проведення інструктажу	Підпис особи, яку інструктують	Посада, військове звання, прізвище та ініціали, підпис особи, яка проводила інструктаж
1	5	2	3	4	6	7	8
1	00.00.00	Командир роти	капітан	Бобко В.Г.	Дотримання заходів безпеки під час проведення занять з вогневої підготовки		Командир батальйону майор Луць В.М.
2	00.00.00	Командир взводу	лейтенант	Рудий Є.А.			
3	00.00.00	Командир танка	сержант	Овчар С.А.			
4	00.00.00	Навідник-оператор	солдат	Калина І.І.			
5	00.00.00	Механік-водій	солдат	Шлюй О.І.			

Командир підрозділу: _____
(військове звання, підпис, прізвище)

“ _____ ” _____ 20__ року

Додаток 9
до Курсу стрільб зі стрілецької
зброї і бойових машин
(пункт 2.4)

З А Т В Е Р Д Ж У Ю
Командир військової частини А-0000
полковник В.М.ЛУНЬО
“ _____ ” _____ 20__ року

АКТ № _____

10.03.15

м. Київ

про перевірку технічного стану техніки та озброєння,
засобів зв'язку та їх готовності до виконання
стрільб штатним артилерійським пострілом

Підстава: _____

Комісія у складі:

голова комісії – заступник командира військової частини підполковник Бобко В.Г.;

члени комісії: заступник командира батальйону з озброєння майор Орлов О.М.;

начальник зв'язку частини майор Остапець І.М.;

начальник служби ракетно-артилерійського озброєння частини
майор Петрик В.В.;

начальник бронетанкової служби частини майор Рудий Є.А.;

командир батальйону майор Шиманський С.Є.;

начальник служби пально-мастильних матеріалів частини капітан
Цуріков А.І.;

командир роти капітан Шлюєв О.І.

перевірила технічний стан озброєння, засобів зв'язку, заправлення пально-
мастильними матеріалами (далі – ПММ) бойової машини № _____ і
встановила:

1. Озброєння:

знос каналу ствола _____ мм;

протівідкатний пристрій:

кількість рідини у накатнику _____ л;

кількість рідини у гальмі відкату _____ л;

тиск у накатнику _____ атм;

механізм заряджання:

регулювання тросового приводу уловлювача _____ мм;

регулювання тросового приводу механізму скидання _____ мм;

заскочки втулки уловлювача _____ мм.

Регулювання троса заскочки уловлювача виконане, механізм заряджання
функціонує;

кулемет ПКТ: перевірено кріплення, установка газового регулятора, наявність
гільзоуловлювача;

система управління вогнем (СУВ):
робота стабілізатора у режимі перекидних швидкостей _____ градус _____ с;
ступінь демпфірування _____ перебігу, перший не більше _____ градус;
функціонування ланцюгів наведення, вимірювання дальності, визначення та введення кутів прицілювання і бокового випередження – функціонує (не функціонує);
функціонування танкового балістичного обчислювача (ТБО) та введення поправок на відхилення умов стрільби від нормальних – вводить (не вводить).

2. Робота радіостанції і танкового переговорного пристрою (ТПП).

3. Заправлення ПММ бойової машини.

4. Наявність і технічний стан запасних інструментів, приладдя (ЗІП).

Комісія визначає: усі параметри стабілізатора, системи управління вогнем, механізм заряджання відповідають технічним характеристикам, бойова машина заправлена ПММ до норми та готова до виконання стрільб штатним артилерійським пострілом.

Складено у _____ примірниках.

Голова комісії
підполковник

В.Г. БОБКО

Члени комісії:
майор
майор
майор
майор
майор
капітан
капітан

О.М. ОРЛОВ
І.М. ОСТАПЕЦЬ
В.В. ПЕТРИК
Є.А. РУДИЙ
С.Є. ШИМАНСЬКИЙ
А.І. ЦУРІКОВ
О.І. ШЛЮЄВ

ВИМОГИ заходів безпеки під час проведення стрільб

Безпека під час стрільби досягається чіткою організацією стрільб, беззастережним дотриманням правил та вимог безпеки, високою дисциплінованістю всіх військовослужбовців.

На кожній директрисі (військовому стрільбищі) з урахуванням особливостей та місцевих умов розробляється і вивішується на командному пункті та на дільничних пунктах управління інструкція з вимог безпеки, яку повинен твердо знати особовий склад підрозділів, що виводяться для проведення стрільби.

Особовий склад, який не засвоїв правила та вимоги безпеки, до стрільби та її обслуговування не допускається.

Кожний військовослужбовець повинен беззаперечно та точно виконувати всі правила та вимоги безпеки під час стрільби.

Командири військових частин та підрозділів відповідають за бездоганне виконання встановлених правил та вимог безпеки підпорядкованим особовим складом.

Перед проведенням стрільб через місцеві органи влади населення повинно бути сповіщене про час проведення стрільб, заборону проходу та проїзду по території полігона, з оформленням запису в журналі оповіщення.

Мішеневе поле перед стрільбою повинно бути оглянуто, з його території вилучені люди, тварини і транспорт.

Для забезпечення безпеки перед кожною стрільбою виставляється оточення.

Пересування на полігоні дозволяється лише по дорогах та в районах, які позначені начальником полігона.

Забороняється заходити (заїжджати) на ділянки, де є снаряди, міни, бомби, вибухові речовини. Ці ділянки є забороненими зонами з відповідними попереджувальними написами.

Забороняється торкатися снарядів, мін, бомб, вибухових речовин, які не розірвалися, та предметів імітаційного обладнання. Кожний снаряд, міну, бомбу, заряд вибухової речовини, що не розірвалися, відразу ж після виявлення необхідно позначити покажчиком з попереджувальним написом та повідомити начальника полігона.

З метою контролю за безпекою стрільби та діями екіпажів БМ, що стріляють, а також своєчасного попередження про появу людей, тварин і транспортних засобів на мішеневих полях або у небезпечних зонах місцевості, виявлення вибухів і місць падіння снарядів, що не розірвалися, організовується спостереження. Спостерігачі забезпечуються оптичними приладами (біноклями, стереотрубами) та планшетами. Кількість спостерігачів визначається керівником стрільби на ділянці для надійного забезпечення спостереження, але не менше, ніж кількість БМ, з яких виконуються вправи стрільб.

Дозвіл на відкриття вогню на директрисі (військовому стрільбищі, вогневому містечку) дає старший керівник стрільби. Ведення вогню дозволяється тільки після підняття на всіх ділянках та командному пункті червоних прапорів ВСП.

Стрільба негайно припиняється за командою керівника або самостійно кожним військовослужбовцем (екіпажем), який стріляє, у разі:

появи людей, тварин і машин на мішеневому полі, низьколітних апаратів, вертольотів над районом стрільби;

падіння снарядів (гранат) за межами безпечної зони або поблизу бліндажа, у якому перебувають люди, та втрати зв'язку з бліндажем;

доповіді або подання встановленого сигналу з поста оточення про небезпеку продовження стрільби;

підняття білого прапора (ВСП, ліхтарів) на командному пункті;

виникнення пожежі на мішеневому полі та на території полігона;

втрати орієнтування тими, хто стріляє;

недотриманні кута безпеки (не менше 30°) або безпечної відстані (половина відстані в правий (лівий) бік від відстані того, хто стріляє позаду, до того хто попереду) під час стрільби бойовими групами;

недотриманні кута безпеки праворуч і ліворуч від сектора ведення вогню, визначеного для кожного зразка зброї відповідними Керівництвами та Настановами під час стрільби в проміжки та з-за флангів своїх підрозділів;

відставання від сусідніх БМ більше ніж на 100 м.

Для негайного припинення вогню усіма БМ (тими, хто стріляє) подається сигнал "Відбій", а також подається команда по радіо екіпажам, що стріляють: "Стій! Припинити вогонь" та виставляється білий прапор (ВСП, ліхтар) замість червоного.

Для припинення вогню окремої БМ подається команда: "Такий-то, стій! Припинити вогонь".

За командою "Стій! Припинити вогонь" ті, хто стріляє, припиняють вогонь, БМ зупиняються. Зброю розряджають та вимикають тумблери електроспусків, зброї надається найбільший кут підвищення.

Зброю дозволяється заряджати тільки після проходження рубежу відкриття вогню. Перед кожним заряджанням гармати необхідно переконатися у відсутності в каналі ствола сторонніх предметів (землі, піску, частин заряду, що не згоріли, тощо).

На рубежі припинення вогню зброя розряджається, проводяться контрольні спуски, вимикаються тумблери електроспусків, зброї надається найбільший кут підвищення, після чого командири БМ доповідають керівнику стрільби: "Такий-то. Зброю розряджено". У вихідне положення БМ повертаються тільки за командою керівника.

Рух БМ до стрільби, під час стрільби та їх повернення у вихідне положення повинен здійснюватися у порядку, визначеному умовами вправи і керівником стрільби. Під час подолання БМ, що стріляють, рівчаків, вирв та інших глибоких перешкод зброї надається найбільший кут підвищення.

Забороняється:

подавати сигнал "Відбій", якщо будь-хто перебуває в БМ. Несправності озброєння усуваються після сигналу "Відбій" з дозволу старшого керівника стрільби;

відчиняти люки і виходити з БМ до повернення всіх БМ у вихідне положення до подання команди "До машин".

Під час виконання вправ стрільб на плаву екіпажі повинні мати індивідуальні засоби рятування. Крім того, організується евакуаційно-рятувальна служба.

Під час стрільби з вертольота у польоті та із макета вертольота (тренажера) заряджання зброї, стрільбу, розряджання та огляд проводити при зброї, що встановлена на кронштейни, і за командою (сигналом) керівника стрільби на вертольоті (тренажері).

Вставати зі своїх місць і пересуватися у кабіні вертольота без дозволу керівника стрільби особовому складу забороняється.

Під час виконання вправи бойовою ручною гранатою з БМ (у пішому порядку) слід дотримуватися таких вимог безпеки:

гранати та запали видавати тим, хто навчається, безпосередньо перед виконанням вправи;

особам, які не навчені поводженню з гранатами, бойові гранати видавати забороняється;

заряджати гранату (вставляти запал) дозволяється лише перед її метанням; переносити бойові гранати та запали тільки в гранатних сумках, при цьому запал повинен бути загорнутий у папір або дрантя;

не дозволяється розбирати бойові гранати та усувати в них несправності; оберігати гранати та запали від сильних поштовхів, ударів, вогню, бруду та вологості.

Категорично забороняється:

заряджати зброю бойовими та холостими набоями, а також бойовими та інертними гранатами до сигналу “Вогонь” (команди керівника, командира);

направляти зброю на людей, у бік або в тил стрільбища незалежно від того, заряджена вона чи ні;

відкривати та вести вогонь: з несправної зброї, несправними боєприпасами або боєприпасами, які не передбачені таблицями стрільби для цієї системи; за межі небезпечних напрямків стрільби; при піднятому білому прапорі на командному (дільничному) пункті та укриттях (бліндажах): по бліндажах, незалежно від того, перебувають у них люди чи ні, а також по інших спорудах (вишках, тригонометричних пунктах та декоративному обладнанню); після утикання гармати у ґрунт або перешкоду; під час перебування людей на БМ або попереду них; у разі незачинених люків БМ, а також втрати зв'язку з керівником стрільби;

вести вогонь з РПВ – по цілях, розташованих на відстані менше 20 м; з положення лежачи – на дальність більше 200 м, а з коліна – на дальність більше 400 м;

залишати, де б то не було, заряджену зброю або передавати її іншим особам; залишати на вогневій позиції (місці для стрільби) індивідуальну зброю без команди керівника (командира);

перебувати людям та розміщувати боєприпаси, горючі й вибухові речовини позаду РПГ та СПГ у секторі 90° та ближче 30 м, позаду РПВ у секторі 90° та ближче – 45 м;

упирати казенний зріз ствола гранатомета, вогнемета в будь-які предмети або у ґрунт; використовувати гранати (контейнери з пострілами), які мають зовнішні пошкодження;

знімати запобіжний ковпачок з головної частини підричника бойової гранати під час стрільби у дощ та сильний сніг;

розташовувати під час стрільби з окопу казенний зріз ствола РПГ ближче 2 м, СПГ – 7 м, РПВ – 3 м від задньої стінки окопу (під час стрільби з приміщення – 6 (1) м до задньої (бокової) стіни та його об'ємі не менше 45 м³);

проводити стрільбу з автомата з приладом для беззвучної та безполуменевої стрільби (ПБС) звичайними патронами.

Під час проведення стрільб слід додатково керуватися положеннями щодо вимог безпеки, викладеними у Положенні зі служби полігонів Сухопутних військ Збройних Сил України та Керівництві з подолання водних перешкод танками, БМП та БТР.

Вимоги безпеки під час роботи з прицілом-далекоміром і приладами,
що випромінюють квантову (лазерну) енергію

Потужний вузько спрямований світловий імпульс, що випромінюється оптичним квантовим (лазерним) генератором, є небезпечним для незахищених спеціальними засобами очей людини.

У зв'язку з цим категорично забороняється вмикати далекомір для вимірювання особового складу і техніки своїх військ, людей і тварин.

Забороняється допускати до роботи особовий склад без попереднього вивчення будови прицілу-далекоміра і відповідного приладу, що випромінює квантову (лазерну) енергію, правил експлуатації і техніки безпеки, викладених у інструкціях з їх експлуатації.

Особовий склад, який допущено до роботи з прицілом-далекоміром і приладами, що випромінюють квантову (лазерну) енергію, перед роботою повинен пройти інструктаж з вимог безпеки.

Вимоги безпеки під час стрільби з танків бронебійно-підкаліберними пострілами, керованими радіоракетами і роботи на тренажері 9Ф68М та його модифікаціях

Не допускається:

стрільба бронебійно-підкаліберним пострілом у разі перебування попереду танка неукритого особового складу і техніки своїх військ ближче 1000 м у секторі $\pm 5^\circ$ від напрямку стрільби;

робота апаратури комплексу танкового керованого озброєння у режимі випромінювання на антену, а також на місцях і напрямках, де не забезпечено заходи радіомаскування;

увімкнення і робота апаратури комплексу керованого озброєння при напрузі бортової мережі танка, що виходить за межі $27 \pm 2,7$ В.

Забороняється:

переводити важіль перемикання механічного підйомника з положення РУЧН. у положення АВТ. і назад під час руху танка, при вимкненому запобіжнику АЗР ГУ-ВІІ на роздільному щиті і вимикачі батарей ("масі");

перебувати особовому складу своїх військ у зоні випромінювання (біля станції, що працює на випромінювання) ближче 100 м від танка;

перебувати неукритому особовому складу своїх військ у зоні випромінювання, якщо працює далекомір;

перебувати людям (десанту) на корпусі танка і в секторі радіуса обертання гармати при вимкненому стабілізаторі;

міняти послідовність увімкнення апаратури і приладів, що визначена у посібнику та інструкції з експлуатації танка;

вести вогонь із спареного з гарматою кулемета при встановленій балістиці "У" на прицілі-далекомірі;

рух танка із застопореним (зааретованим) прицілом-далекоміром і ввімкненим ДАЛЕКОМ. або ПЕРЕТВ. на пульті оператора більше 2 хв;

залишати приціл-далекомір розстопореним при ввімкнених ПЕРЕТВ. і ДАЛЕКОМ. на пульті оператора більше 2-3 хв;

наводити центральну прицільну марку прицілу-далекоміра на сонце;

переводити гармату з похідного положення у бойове під час руху танка;

рух танка із розстопореною баштою при відчиненому люці механіка-водія.

При ручному досиланні пострілу в камеру гармати дозволяється користуватися тільки дерев'яним досильником. Використовувати з цією метою металеві речі (тягу кріплення гармати по-похідному тощо) категорично забороняється.

Вимоги безпеки під час роботи на тренажері

До роботи з тренажером 9Ф68М і його обслуговування допускається особовий склад (інструктор і водій-електромеханік), який вивчив будову і правила експлуатації тренажера.

З метою запобігання пошкодженню тренажера, травмуванню й ураженню обслуговувального персоналу електричним струмом під час роботи з тренажером забороняється:

допускати до роботи з апаратурою тренажера осіб, які не пройшли спеціальної підготовки та інструктаж щодо вимог безпеки до початку роботи (при щоденній роботі інструктаж проводиться не рідше одного разу на місяць);

вмикати апаратуру тренажера під напругою без догляду;

виконувати ремонтні роботи, заміну радіоламп і запобіжників при увімкненій апаратурі;

проводити перевірку роботи динамічного складу і його регулювання при перебуванні на платформі кабіни тих, хто навчається.

При увімкненій апаратурі в кабіні (кузові) тренажера можуть перебувати не більше двох з тих, хто навчається, та інструктор. Той, хто навчається, може вмикати апаратуру, що входить до складу платформи-кабіни, тільки з дозволу інструктора.

У разі виникнення пожежі вживаються заходи щодо відключення апаратури тренажера і ліквідації осередку пожежі з використанням вогнегасників типу ВВ-2.

Додаток 11
до Курсу стрільб зі стрілецької
зброї і бойових машин
(пункт 2.5)

ВАРІАНТИ

постановки бойових завдань командирам підрозділів

Постановка бойового завдання командиром роти в наступі

Орієнтири: перший – чагарник, дальність 1000 м; другий (основний) – курган з відміткою 5,0 – 1200 м; третій – висота з відміткою 72,8 – 1700 м; четвертий – ферма – 1900 м.

1. Противник підрозділами 2 механізованого батальйону 1 механізованого полку перейшов до оборони на рубежі 500 м східніше Ясне, кам'яний міст, висота з відміткою 50,6, курган 4,0, Соснівка. Перед фронтом наступу роти обороняється до механізованого взводу з танками. Його вогневі засоби виявлені: танк в окопі – на висоті з відміткою 50,6, ліворуч 20; безвідкатна гармата на автомобілі (ПТРК) – на висоті з відміткою 50,6, праворуч 30, далі 50 м; БТР – перехрестя доріг, ближче 100 м; БМП – орієнтир 2, ближче 200 м; кулеметна обслуга – орієнтир 1, ближче 500; танк в окопі – орієнтир 2, ближче 600.

Резерви противника виявлено: батальйонні – до рот на рубежі висоти з відміткою 60,5, Тишково; бригадні – до танкового батальйону в лісі “Сосновий”. Перед переднім краєм оборони противника протитанкові та протипіхотні мінні поля.

Під час оволодіння взводним опорним пунктом та розвитку наступу в глибині оборони противника можлива атака другого ешелону механізованого батальйону в напрямку висоти “Інженерна”, висоти з відміткою 50,6.

З виходом роти на рубіж гай “Зелений”, висота “Інженерна” можлива контратака бригадних резервів у напрямку висоти “Плоска”, висоти з відміткою 60,2.

2. Артилерія вогнем із закритих вогневих позицій уражає живу силу та вогневі засоби противника в ротному опорному пункті висоти з відміткою 50,6, курган 4,0, висота “Інженерна”, артилерійський дивізіон – на вогневих позиціях у районі Іванівка, мінометний взвод у районі гаю “Рідкий”.

Праворуч наступає 2 механізована рота 2 механізованого батальйону, знищує противника в районі 200 м північніше моста, висота з відміткою 50,6, з відміткою 54,6, і на “Ч” + 0,30 оволодіває рубежем висота з відміткою 54,6, висота “Чорна”; напрямком продовження наступу – міст, гай “Зелений”. Розмежувальна лінія з 2 механізованим батальйоном виключно розвилка, виключно гай “Зелений”, виключно висота “Плоска”.

Ліворуч наступає 3 механізована рота, знищує противника в опорному пункті в районі кургану 4,0 і на “Ч” +0,30 оволодіває рубежем скупчення каменю, окреме дерево; напрямком продовження наступу – висота з відміткою 60,2, південні схили висоти “Інженерна”.

3. 1 механізована рота (танкова рота), використовуючи результати вогню артилерії, танків, ПТРК, БМП і стрілецької зброї, атакою з ходу зосереджує основні зусилля в напрямку 500 м південніше висоти з відміткою 50,6, північні схили висоти “Інженерна”, гай “Рідкий”, знищує живу силу і вогневі засоби противника в опорному пункті взводу в районі висоти з відміткою 50,6, 50,0 стик доріг і на “Ч”+30 оволодіває рубежем чагарник, скупчення каменю. Напрямок продовження наступу – стик доріг, північні схили висоти “Інженерна”.

Бойовий порядок роти в один ешелон.

Висування на рубіж переходу в атаку рота здійснює по маршруту Обуховка, Романівка. Рубіж розгортання в ротні колони – південне узлісся лісу “Чорний”, перехрестя доріг; рубіж розгортання у взводні колони – виключно гаю “Рідкий”, виключно вишка; рубіж переходу в атаку – розвилка доріг, окреме дерево; рубіж спішування – кущі, окреме дерево.

Підтримує мінометна батарея батальйону.

4. Наказую:

1 механізованому взводу (танковому взводу) наступати в центрі бойового порядку роти атакою з ходу з рубежу окремих кущ, дорога, знищити БТР, кулеметну обслугу і групу піхоти біля сухого дерева; напрямом продовження наступу – сухе дерево, північні схили висоти “Інженерна”.

Час проходження рубежів:

рубіж розгортання в ротні колони – “Ч” – 0.16 – 0.24;

рубіж розгортання у взводні колони – “Ч” – 0.08 – 0.12;

рубіж переходу в атаку – “Ч” – 0.02 – 0.03.

2 механізований взвод (танковий взвод) атакою з ходу з рубежу руїни, окремих кущ знищити танк і безвідкатну гармату на автомобілі (ПТРК); напрямом продовження наступу – 50,6, чагарник.

3 механізований взвод (танковий взвод) атакою з ходу з рубежу дорога, окреме дерево знищити БМП і групу піхоти в районі скупчення каменю; напрямом продовження наступу – скупчення каменю, висота “Інженерна”.

5. Витрата боєприпасів на виконання бойового завдання: до БМП (танків) – 0,75 бк; до стрілецької зброї – 0,7 бк.

6. Готовність до наступу – 8.00 20.10.

7. КСП 1 механізованої роти – 350 м південно-західніше руїн; у ході атаки за бойовим порядком 1 механізованого взводу.

Заступники – штатний і командир 1 механізованого взводу.

Постановка бойового завдання командиром взводу в наступі

1. Орієнтири: перший – чагарник, дальність 1000 м; другий (основний) – курган 5,0 – 1200 м; третій – висота з відміткою 72,8 – 1700 м; четвертий – молочна ферма – 1900 м.

2. Противник підрозділами 2 механізованого батальйону 1 механізованого полку перейшов до оборони на рубежі 500 м східніше Ясне, кам’яний міст, висота з відміткою 50,6, курган 4,0, Соснівка. Перед фронтом наступу роти обороняється до механізованого взводу з танками. Його вогневі засоби виявлені: танк в окопі – на висоті з відміткою 50,6, ліворуч 20; безвідкатна гармата на автомобілі (ПТРК) – на висоті з відміткою 50,6, праворуч 30, далі 50 м; БТР – перехрестя доріг, ближче 100 м; БМП – орієнтир 2, ближче 200; кулеметна обслуга – орієнтир 1, ближче 500; танк в окопі – орієнтир 2, ближче 600.

3. 1 механізована рота (танкова рота), використовуючи результати вогню артилерії, танків, ПТРК, БМП і стрілецької зброї, атакою з ходу зосереджує основні зусилля в напрямку 500 м південніше висоти з відміткою 50,6, північні схили висоти “Інженерна”, гай “Рідкий”, знищує живу силу і вогневі засоби противника в опорному пункті взводу в районі висоти з відміткою 50,6, 50,0 стик доріг і на “Ч”+30 оволодіває рубезем чагарник, скупчення каменю. Напрямок продовження наступу – стик доріг, північні схили висоти “Інженерна”.

1 механізований взвод (танковий взвод) наступає в центрі бойового порядку роти, атакою з ходу з рубежу – окремих кущ, дорога знищує БТР, кулеметну службу і групу піхоти біля сухого дерева; напрямом продовження наступу – сухе дерево, північні схили висоти “Інженерна”.

Час проходження рубежів:

рубіж розгортання в ротні колони – “Ч” – 0.16–0.24;

рубіж розгортання у взводні колони – “Ч” – 0.08–0.12;

рубіж переходу в атаку – “Ч” – 0.02–0.03.

рубіж спішування – кущі, окреме дерево.

Праворуч наступає 2 механізований взвод (танковий взвод) із завданням атакою з ходу з рубежу руїни, окремих кущ знищити танк і безвідкатну гармату на автомобілі (ПТРК); напрямом продовження наступу – 50,6, чагарник.

Ліворуч наступає 3 механізований взвод (танковий взвод) із завданням атакою з ходу з рубежу дорога, окреме дерево знищити БМП і групу піхоти в районі скупчення каменю; напрямом продовження наступу – скупчення каменю, висота “Інженерна”.

4. 1 механізованому відділенню (танку) наступати в центрі бойового порядку взводу атакою з ходу з рубежу окремих кущ, яма знищити групу піхоти біля сухого дерева; напрямом продовження наступу – сухе дерево, північні схили висоти “Інженерна”.

Праворуч наступає 2 механізоване відділення (танк) із завданням атакою з ходу з рубежу окремих кущ, каміння знищити кулеметну службу; напрямом продовження наступу – сухе дерево, північні схили висоти “Інженерна”.

Ліворуч наступає 3 механізоване відділення (танк) із завданням атакою з ходу з рубежу яма, дорога знищити БТР; напрямом продовження наступу – сухе дерево, північні схили висоти “Інженерна”. Солдату Даценку, солдату Громику (снайперській парі) смуга дій: праворуч – північні схили висоти “Безіменна”, південні околиці Сергіївки; ліворуч – окреме дерево, висота з відміткою 56,0. Напрямок продовження наступу – сухе дерево, північні схили висоти “Інженерна”. Особливу увагу звернути на узлісся лісу “Темний”, рубіж – південні околиці Сергіївки, висота з відміткою 56,0, на напрямом сухе дерево, північні схили висоти “Інженерна”. Знищити кулеметну службу на північних схилах висоти “Інженерна”, ПТРК на північних схилах висоти “Безіменна”, довгочасну вогневу точку на висоті з відміткою 56,0. Порядок переміщення: з раніше зайнятої вогневої позиції ліворуч сухого куща, північні схили висоти “Безіменна”, каміння, північні схили висоти “Інженерна”. Старший в парі – солдат Даценко.

Солдату Козаченку (стрільцю-санітару) спостерігати за появою поранених на полі бою і доповідати мені. Особисто надавати першу допомогу тяжкопораненим.

5. Готовність до наступу – 8.00. 20.10.

6. Моє місце – у центрі бойового порядку взводу. Заступник – штатний.

Постановка бойового завдання командиром відділення на наступ

1. Орієнтири: перший – чагарник, дальність 1000 м; другий (основний) – курган 5,0 – 1200 м; третій – висота з відміткою 72,8 – 1700 м; четвертий – ферма – 1900 м.

2. Противник підрозділами 2 механізованого батальйону 1 механізованого полку перейшов до оборони на рубежі 500 м східніше Ясне, кам’яний міст, висота з відміткою 50,6, курган 4,0, Соснівка. Його вогневі засоби виявлені: танк в окопі – на

висоті з відміткою 50,6, ліворуч 20; безвідкатна гармата на автомобілі (ПТРК) – на висоті з відміткою 50,6, праворуч 30, далі 50 м; БТР – перехрестя доріг, ближче 100 м; БМП – орієнтир 2, ближче 200 м; кулеметна обслуга – орієнтир 1, ближче 500 м; танк в окопі – орієнтир 2, ближче 600 м.

3. 1 механізований взвод наступає в центрі бойового порядку роти з завданням атакою з ходу з рубежу окремих кущ, дорога знищити БТР, кулеметну обслугу і групу піхоти біля сухого дерева; напрямом продовження наступу – сухе дерево, північні схили висоти “Інженерна”.

1 механізоване відділення наступає в центрі бойового порядку взводу із завданням атакою з ходу з рубежу окремих кущ, яма знищити групу піхоти біля сухого дерева; напрямом продовження наступу – сухе дерево, північні схили висоти “Інженерна”.

4. Праворуч наступає 2 механізоване відділення із завданням атакою з ходу з рубежу окремих кущ, каміння знищити кулеметну обслугу; напрямом продовження наступу – сухе дерево, північні схили висоти “Інженерна”.

Ліворуч наступає 3 механізоване відділення із завданням атакою з ходу з рубежу яма, дорога знищити БТР; напрямом продовження наступу – сухе дерево, північні схили висоти “Інженерна”.

5. Солдату Гаманенку (навіднику-оператору) під час вогневої підготовки атаки знищити кулемет противника біля сухого дерева. Прикрити вогнем відділення під час подолання загороджень. Спостереження вести в напрямку сухого дерева, північних схилів висоти “Інженерна”.

Солдату Тарасюку (кулеметнику) у ході атаки наступати ліворуч від мене, вогнем кулемета знищити групу піхоти в окопі, знищувати цілі, які будуть виявлені. Спостереження вести у напрямку яма, сухе дерево ліворуч 20 і за лівим флангом відділення.

Солдату Гриненку (гранатометнику) у ході атаки наступати на правому фланзі ланцюга відділення, бути готовим вести вогонь по броньованих цілях, спостереження вести у напрямку кущ, сухе дерево праворуч 25 і за правим флангом відділення.

Солдату Хоменку (снайперу) під час атаки залишатися на раніше зайнятій вогневій позиції – ліворуч сухого куща і негайно уражати вогневі засоби противника, що будуть з’являтися в секторі орієнтир 3, орієнтир 5.

Старшому солдату Самойленку (старшому стрільцю) у ході атаки наступати праворуч від мене і знищувати піхоту противника в окопі, вогонь вести за моєю командою і самостійно. Спостереження вести в напрямку – яма, сухе дерево і за правим флангом відділення.

Рядовому Шлюєву (стрільцю) у ході атаки наступати на лівому фланзі відділення і знищувати піхоту противника в окопі, вогонь вести за моєю командою і самостійно. Спостереження вести в напрямку – кущі, сухе дерево і за лівим флангом відділення.

Вогонь відкривати за моєю командою, перенесення вогню за командою “Хвиля”, зосередження вогню за командою “Ураган”.

Механіку-водію напрямом руху в атаку – кущі, сухе дерево, північні схили висоти “Інженерна”. Рух здійснювати за ланцюгом відділення.

6. Сигнали:

оповіщення: про повітряного противника – голосом “Повітря”, по радіо – 555, про радіоактивне зараження – голосом “Радіаційна загроза”, по радіо – 666, про

хімічне, бактеріологічне, біологічне зараження – сигнальний патрон “Сигнал хімічної тривоги”, голосом “Хімічна тривога” по радіо – 777;

управління і взаємодії: бойова тривога – сигнальний патрон червоного вогню, голосом – “До бою”, по радіо – 111; відкрити вогонь по ділянці зосередженого вогню взводу – голосом “Точка”, по радіо – 222; перехід на запасну вогневу позицію – голосом “Перевал”, по радіо – 333; розпізнавання своїх літаків і військ – “Я свій літак” – два крени і ракета червоного вогню, “Ми свої війська” – серія зелених ракет в zenit, передній край чи рубіж – дим оранжевого кольору.

7. Готовність до наступу – 8.00 20.10. Заступник – старший солдат Самойленко.

Постановка бойового завдання командиром танка в наступі

1. Орієнтири: перший – тригонометричний пункт на висоті 83,6, другий – окреме дерево на висоті 84,5, третій – три сосни, четвертий – кар’єр. Передній край оборони противника проходить по південних схилах висоти 84,5 і далі по узліссі гаю “Зелений”.

2. Передній край оборони противника проходить по південних схилах висоти 83,6, висоти 83,5 і далі по узліссі гаю “Зелений”.

Його вогневі засоби виявлені: орієнтир перший – лівіше 40, пускова установка ПТРК; орієнтир другий – правіше 30, ближче 50 м БТР в окопі; орієнтир третій – лівіше 20, пускова установка ПТРК; орієнтир четвертий – правіше 40, танк в окопі.

3. 1 танковий взвод має завдання знищити вогневі засоби і живу силу противника на висоті 84,5, у подальшому наступати в напрямку висота 84,5, Кам’янка.

Наш танк другий. Наступає в напрямку курган, східні схили висоти 84,5, знищує БТР в окопі і піхоту противника на південно-західних схилах висоти 84,5, у подальшому наступає в напрямку східних схилів висоти 84,5, північно-східних околиць Кам’янки.

Під час подолання мінного поля його підтримує танк командира взводу. Мінне поле долає за першим танком.

4. Праворуч у напрямку південно-західного схилу висоти 83,6, гай “Широкий” наступає 1 танковий взвод, знищує вогневі засоби на висоті 83,6, ліворуч у напрямку окремого каменя наступає танк командира взводу.

Попереду струмка “Гнилий ключ” обороняються наші механізовані підрозділи.

5. Навіднику-оператору в ході атаки вогнем гармати знищити БТР в окопі, вогнем із кулемета – піхоту в траншеї.

У взаємодії з танком командира взводу знищити ПТРК на західних схилах висоти 84,5. Вогонь відкривати після проходження бойових порядків наших механізованих підрозділів за моєю командою; у ході атаки – самостійно.

Спостереження вести вперед і вліво.

Механіку-водію вести танк правіше танка командира взводу в напрямку курган +3,0. Загородження перед переднім краєм подолати по проході № 2 з максимальною швидкістю.

Вогонь відкривати за моєю командою, перенесення вогню за командою “Хвиля”, зосередження вогню за командою “Ураган”.

6. Сигнали оповіщення, управління, взаємодії – раніше встановлені.

7. Готовність до наступу – 8.00 20.10. Заступник – навідник-оператор.

Постановка бойового завдання командиром роти на оборону

Орієнтири: перший – тригонометричний пункт на висоті 83,6, другий – окреме дерево на висоті 84,5, третій – три сосни, четвертий – кар’єр. Передній край оборони противника проходить по південних схилах висоти 84,5 і далі по узліссі гаю “Зелений”.

1. Противник підрозділами 1 механізованої бригади, прорвавши оборону наших військ за 30 км на захід від Юргино, розвиває наступ у напрямку Юргино, Осинівка. Підхід його передових підрозділів можливий до 22–23 год, а головних сил до 24.00 05.07.

2. У період висування, розгортання та під час переходу в атаку противник придушується засобами старшого начальника: ударами авіації на дальніх підступах, вогнем артилерії на рубежі розгортання і під час переходу в атаку зосередженим, рухомим і нерухомим загороджувальним вогнем.

Праворуч на висоті з відміткою 115,6 переходить до оборони 5 механізована рота із завданням не допустити прориву противника у напрямку висоти з відміткою 75,6, Жуківка. Ліворуч 2 механізована рота переходить до оборони опорного пункту висоти “Плоска”, кладовища, Букіно із завданням не допустити прориву танків і піхоти противника у напрямку гаю “Рівний”, Букіно.

3. 1 механізована рота з танковим взводом отримала завдання обороняти опорний пункт висоти “Безіменна”, висота з відміткою 138,8, висота з відміткою 141,1, завдання не допустити прориву танків і піхоти противника у напрямку міст, Осинівка, схили висоти з відміткою 138,8. Смуга вогню: праворуч – північні схили висоти “Безіменна”, південні околиці Сергіївка; ліворуч – південно-західні схили висоти з відміткою 138,8, ферма. Додатковий сектор обстрілу – праворуч, у напрямку каменів. Ділянка зосередженого вогню роти: група дерев, курган. Правий фланг забезпечити вогнем БМП і кулемета.

Рота основні зусилля зосереджує в напрямку міст, висота з відміткою 141,1 і на міцному утриманні ділянки місцевості висота “Безіменна”, висота з відміткою 138,8, висота з відміткою 141,1.

Використовуючи результати ударів авіації, вогню артилерії та вигідні умови, вогнем танків, ПТРК і БМП завдати ураження противнику, зірвати організоване його розгортання в бойовий порядок. З виходом противника на рубіж переходу в атаку вогнем усіх засобів завдати йому ураження, зупинити і не допустити прориву в опорний пункт. У випадку вклинення противника в опорний пункт роти, міцно утримуючи висоту “Безіменна”, висоту з відміткою 138,8, висоту з відміткою 141,1, фланговим, перехресним і кинджальним вогнем усіх засобів із зайнятих позицій, а також діями із засідки завдати ураження і не допустити його в глибину оборони. Бойовий порядок роти мати у два ешелони: у першому – 1 і 2 механізовані взводи, у другому – 3 механізований взвод.

Інженерні роботи першої черги завершити до 8.00 07.08.

4. Наказую:

1 механізованому взводу у взаємодії з танком № 201 обороняти опорний пункт північні схили висоти “Безіменна”, окреме дерево, чагарник. Основні зусилля зосередити на напрямку висота з відміткою 96,6, чагарник. Відбиття противника, що наступає, здійснити вогнем танків, ПТРК і БМП, а з виходом його на рубіж переходу в атаку – вогнем усіх засобів взводу у взаємодії з танком № 201. У разі вклинення противника в оборону міцно утримувати висоту, не допускаючи його прориву в напрямку Осинівка. Передній край – по західних схилах висоти “Безіменна”,

обладнати як суцільну траншею. Смуга вогню: праворуч – північні схили висоти “Безіменна”, південні околиці Сергіївки; ліворуч – окреме дерево, висота з відміткою 56,0. Додатковий сектор обстрілу – праворуч, у напрямку групи дерев. Ділянка зосередженого вогню: дорога, східні схили висоти з відміткою 87,7. Проміжок з 1 механізованим взводом забезпечити вогнем танка й кулемета. Відповідальний командир 1 механізованого взводу.

Підтримує 1 гранатометне відділення гранатометного взводу.

2 механізованому взводу у взаємодії з танком № 202 обороняти опорний пункт чагарник на північних схилах висоти з відміткою 138,8, висоти з відміткою 138,8, розвилка доріг. Основні зусилля зосередити на утриманні висоти. Відбиття противника, що наступає, здійснити вогнем танків, ПТРК і БМП, а з виходом його на рубіж переходу в атаку – вогнем усіх засобів взводу у взаємодії з танком № 202. У разі вклинення противника в оборону міцно утримувати висоту, не допускаючи його прориву в напрямку Осинівка. Передній край – по західних схилах висоти з відміткою 138,8, обладнати як суцільну траншею. Смуга вогню: праворуч – кущі, північні схили висоти з відміткою 138,8, розвилка ґрунтових доріг; ліворуч – висота з відміткою 138,8, молочна ферма. Додатковий сектор обстрілу – праворуч, у напрямку групи дерев. Ділянка зосередженого вогню – дорога, східні схили висоти з відміткою 87,7. Проміжок з 1 механізованим взводом забезпечити вогнем танка й кулемета. Відповідальний командир 1 механізованого взводу.

Підтримує 2 гранатометне відділення гранатометного взводу.

3 механізованому взводу обороняти опорний пункт північного схилу висоти з відміткою 141,1, яр, кут посадки. Основні зусилля зосередити на утриманні висоти. Відбиття противника здійснити вогнем БМП і стрілецької зброї. У випадку вклинення противника в опорний пункт роти міцно утримувати висоту з відміткою 141,1, не допускаючи його прориву в напрямку курган +2, Осинівка, у взаємодії з 1, 2 механізованими взводами і вогневою засідкою завершити розгром противника, що вклинився. Передній край – по західних схилах висоти з відміткою 141,1, обладнати ділянками суцільної траншеї. Смуга вогню: праворуч – сосна, південно-східні схили висоти “Безіменна”; ліворуч – яр, висота з відміткою 138,8. Додатковий сектор обстрілу – праворуч, у напрямку пагорба “Жовтого”. Ділянка зосередженого вогню – чагарник, північні схили висоти з відміткою 138,8. Фланги взводу забезпечити вогнем БМП.

Підтримує 3 гранатометне відділення гранатометного взводу.

Вогнева засідка – танк № 203 з кулеметом Калашникова 3 механізованого взводу. Місце засідки – біля мосту через струмок “Світлий”, надалі в густому чагарнику на південно-східних схилах висоти “Безіменна”. Раптовим вогнем усіх засобів знищити танки й піхоту перед мостом і підірвати його. У разі прориву противника у проміжок між 1, 2 механізованим взводом раптовим вогнем знищити броньовані об’єкти й піхоту противника, що прорвалася, після виконання завдання посилити лівий фланг 1 механізованого взводу.

Ділянка зосередженого вогню – міст через струмок “Світлий”.

5. Витрати боєприпасів: танкових і БМП – 0,6 бк, для стрілецької зброї – 0,7 бк.

6. Оборону зайняти до 18.00 05.07. Готовність системи вогню – до 19.00 05.07. Інженерне обладнання опорних пунктів першої черги до 8.00 06.07.

7. Командно-спостережний пункт роти – на північно-західних схилах висоти 141,1. Заступники: заступник командира роти з виховної роботи, командир 3 механізованого взводу.

Постановка бойового завдання командиром взводу в обороні

1. Орієнтири: перший – перехрестя польових доріг, другий – вигин шосе, третій – широкий кущ.

2. Противник підрозділами 1 механізованої роти 2 механізованого батальйону обороняється на задалегідь підготовлених позиціях, передній край його оборони проходить позаду шосе, по південних схилах висоти “Кругла”, водночас висуває резерви з глибини. Підхід їх до переднього краю очікується через добу.

3. 1 механізована рота з танковим взводом обороняє опорний пункт висоти “Табірна”, висоти “Фігурна”, кущі на південних схилах висоти “Плоска” із завданням не допустити прориву танків і піхоти противника в напрямку хутора “Климковка”, висоти “Двійна”.

2 механізований взвод обороняє опорний пункт на вис. “Плоска”, виключно промоїна, курган, північне узлісся, кущі з завданням не допустити прориву противника у напрямку хутора “Климковка”, висота “Двійна”. Смуга вогню: промоїна, перехрестя польових доріг у лощині; кургани, вигин шосейної дороги. Додатковий сектор обстрілу – ліворуч вздовж лощини. Ділянка зосередженого вогню – ліворуч від дороги із “Климковки” до стовпів.

4. Мінометна батарея уражає в смузі дій взводу обслугу ПТРК. Праворуч – на висоті “Табірна” обороняється 1 механізований взвод, його ліва границя смуги вогню – круча, кущ. Ліворуч – на висоті “Плоска” обороняється 3 механізований взвод, його права границя смуги вогню – східна околиця кущів, ями.

5. 1 механізованому відділенню обороняти позицію – промоїна, польова дорога із завданням не допустити прориву противника у напрямку висоти “Виступ”, кущі “Придорожні”. Смуга вогню – промоїна, перехрестя польових доріг в лощині; польова дорога, стик польової дороги з шосейною. Додатковий сектор обстрілу – ліворуч вздовж лощини. Проміжок з 1 механізованим взводом забезпечити вогнем кулемета.

2 механізованому відділенню обороняти позицію – польова дорога, широкий кущ із завданням не допустити прориву противника у напрямку перехрестя шосейних доріг, польова дорога. Смуга вогню: польова дорога, круча, широкий кущ, міст. Додатковий сектор обстрілу в напрямку кущів на східних схилах висоти “Виступ”.

3 механізованому відділенню обороняти позицію – широкий кущ, кургани із завданням не допустити прориву противника вздовж польової дороги. Смуга вогню: широкий кущ, жовта пляма, кургани, вигин шосейної дороги. Додатковий сектор обстрілу – ліворуч на кущі в лощині. Проміжок з 3 механізованим взводом і лівий фланг забезпечити вогнем ручного кулемета.

БМП № 121 – основна вогнева позиція в ямі. Сектор обстрілу основний – кущі в лощині, міст; додатковий – висота “Табірна”. Запасна вогнева позиція 100 м північніше ями. Сектор обстрілу основний – каміння, міст; додатковий – окреме дерево.

БМП № 122 – основна вогнева позиція на північній околиці кущів “Малі”. Сектор обстрілу основний – перехрестя доріг, ями; додатковий – вигин шосе. Запасна вогнева позиція 100 м північніше околиці кущів “Малі”. Сектор обстрілу основний – кут лісу, тригонометричний пункт; додатковий – окремих будинок.

Ділянка зосередженого вогню взводу – ліворуч від дороги із “Климковки” до стовпів, відділення веде вогонь у район окремих кущів.

Танку № 202 – зайняти оборону біля широкого куща на північних схилах висоти з відміткою 138,8. Основний сектор обстрілу – розвилка доріг, висота з відміткою 56,0; додатковий – ліворуч, у напрямку молочної ферми. Запасна вогнева позиція на південних схилах висоти біля чорного каміння. Основний сектор обстрілу – курган, висота з відміткою 87,7; додатковий – у напрямку польового стану.

Черговий вогневий засіб – ручний кулемет 2 механізованого відділення, основну вогневу позицію – каміння, запасну вогневу позицію – яма, розвідку противника знищити вогнем ручного кулемета з запасної вогневої позиції.

Солдату Демиденку (снайперу) у період атаки противника знищувати офіцерів і солдатів підрозділу, що атакує на правому фланзі взводу; основна вогнева позиція – кущі, запасна вогнева позиція – каміння, передова вогнева позиція – перед переднім краєм взводу, на відстані 100 м, хибну вогневу позицію обладнати на лівому фланзі 1 механізованого відділення. Спостереження вести у секторі праворуч – узлісся гаю “Темний”, ліворуч – пагорб з жовтою плямою по трьох зонах. Близня – 400–500 м, середня – 500–1000 м, дальня – 1000–1800 м.

Солдату Козаченку (стрільцю-санітару) спостерігати за появою поранених на полі бою і доповідати мені. Особисто надавати першу допомогу тяжкопораненим.

6. Оборону зайняти до 18.00 05.07. Готовність системи вогню до 18.20 05.07. Інженерне обладнання опорних пунктів першої черги до 8.00 06.07.

7. Заступник – штатний.

Постановка завдання командиром відділення на оборону

1. Орієнтири: перший – міст, другий – пень, третій (основний) – гай “Рідкий”, четвертий – вишка, п’ятий – окреме дерево.

2. Противник увів у бій резерви в районі 50–60 км північніше “Дубівка”, розвиває наступ на південному напрямку, підхід його передових підрозділів до рубежу гаю “Темний”, орієнтир 4 можливий зранку завтра, а дії розвідки – у будь-який час.

3. 2 механізований взвод з танком з 9.00 26.06 переходить до оборони опорного пункту окремих кущ, пам’ятник, окремих дім із завданням не допустити прориву танків і піхоти противника в напрямку орієнтир 3, висота 150,0, “Петрівка”. Смуга вогню: праворуч – окремих кущ, гай “Темний”, ліворуч – пам’ятник, курган; додатковий сектор обстрілу – окремих кущ, сарай. Ділянка зосередженого вогню взводу – купа каменів, кущ “Темний”.

2 механізоване відділення обороняє позицію (виключно) камінь, яма з завданням не допустити прориву танків і піхоти противника в напрямку орієнтир 2, Петрівка. Смуга вогню: праворуч – камінь, висота “Кругла”, ліворуч – яма, орієнтир 4; додатковий сектор обстрілу – у напрямку кургану. Ділянка зосередженого вогню відділення – стежка, кущ “Темний”.

4. Праворуч 1 механізоване відділення обороняє позицію окремих кущ, камінь із завданням не допустити прориву танків і піхоти противника в напрямку промоїна, цвинтар. Смуга вогню: праворуч – окремих кущ, гай “Темний”, ліворуч – камінь, орієнтир 3; додатковий сектор обстрілу – у напрямку горба “Круглого”. Ділянка зосередженого вогню відділення – камінь “Гострий”, сарай.

Ліворуч 3 механізоване відділення обороняє позицію (виключно) яма, пам’ятник із завданням не допустити прориву танків і піхоти противника в напрямку пам’ятник, окремих будинок. Смуга вогню: праворуч – (виключно) яма, орієнтир 3;

ліворуч – пам'ятник, курган; додатковий сектор обстрілу – у напрямку моста. Ділянка зосередженого вогню відділення – кущі, пень.

5. Солдату Петренку (навіднику-оператору) основна вогнева позиція – 30 м південніше каменя. Сектори обстрілу: основний – висота “Кругла”, орієнтир 5; додатковий – у напрямку орієнтира 1. Запасна вогнева позиція – 25 м північно-західніше окремого будинку. Сектори обстрілу: основний – окремий будинок, кладовище; додатковий – у напрямку руйнування.

Солдату Сидоренку (механіку-водію) – маршрут виходу на запасну вогневу позицію: каміння, лощина, 100 м північніше околиці кущів “Малі”. Вести спостереження та корегування вогню з основної вогневої позиції в секторі обстрілу: основний – перехрестя доріг, ями; додатковий – вигин шосе. З запасної вогневої позиції в секторі обстрілу: основний – кут лісу, тригопункт; додатковий – окремий будинок.

Старшому солдату Юдакову (кулеметнику) основна вогнева позиція – правіше ями 10 м. Сектори обстрілу: основний орієнтир 3, камені; додатковий – у напрямку орієнтир 2. Запасна вогнева позиція – лівіше перекритої щілини. Сектори обстрілу: основний – орієнтир 2, орієнтир 3; додатковий – у напрямку орієнтира 1.

Солдату Криленку (гранатометнику) основна вогнева позиція – біля каміння, запасна вогнева позиція у ході сполучення біля командно-спостережного пункту командира взводу. Бути готовим до знищення танків й інших броньованих машин противника у смузі вогню противника.

Солдату Симоненку (помічнику гранатометника) місце для стрільби – біля каміння, вогонь підготувати в напрямку каміння, орієнтир 3.

Солдату Крутенку (снайперу) вогнева позиція – лівіше сухого куща. Вогонь підготувати і вести у секторі орієнтир 2, орієнтир 5.

Солдату Грузденку (стрільцю) місце для стрільби – правіше сухого куща, вогонь підготувати в напрямку орієнтир 2.

Солдату Шуленку (старшому стрільцю) місце для стрільби – біля пенька, вогонь підготувати у напрямку орієнтир 1.

6. Сигнали:

оповіщення: про повітряного противника – голосом “Повітря”, по радіо – 555, про радіоактивне зараження – голосом “Радіаційна загроза”, по радіо – 666, про хімічне, бактеріологічне, біологічне зараження – сигнальний патрон “Сигнал хімічної тривоги”, голосом “Хімічна тривога”, по радіо – 777;

управління та взаємодії: бойова тривога – сигнальний патрон червоного вогню, голосом – “До бою”, по радіо – 111; відкрити вогонь по ділянці зосередженого вогню взводу – голосом “Точка”, по радіо – 222; перехід на запасну вогневу позицію – голосом “Перевал”, по радіо – 333; розпізнавання своїх літаків і військ – “Я свій літак” – два крени і ракета червоного вогню, “Ми свої війська” – серія зелених ракет в зеніт, передній край чи рубіж – дим помаранчевого кольору.

7. Готовність до оборони – 04.00 27.06. Мій заступник – старший солдат Юдаков.

Постановка завдання командиром танка на оборону

1. Орієнтири: перший – сарай, дальність 800 м, другий – вишка – 800 м, третій – будинок – 800 м, четвертий (основний) – кущі – 1500 м, п'ятий – гай – 1500 м, шостий – гай “Світлий” – 2000 м, сьомий – башта – 1650 м.

2. Підхід противника до рубежу орієнтир 1, орієнтир 3 можливий до ранку 27.06.

3. 2 танковий взвод з механізованим відділенням займає опорний пункт на висоті 160,0 із завданням не допустити прориву противника в напрямку висоти 160,0 “Дубівка”. Смуга вогню: праворуч – кущ, завод; ліворуч – пам’ятник, цвинтар; додатковий сектор обстрілу – праворуч – курган.

Нашому танку зайняти і обороняти основну позицію 100 м південно-західніше куща. Основний сектор обстрілу – завод, млин; додатковий сектор – біля напрямку сараю. Запасну вогневу позицію підготувати біля каміння. Основний сектор обстрілу – окремих будинок, каміння; додатковий сектор – у напрямку гаю.

Ділянка зосередженого вогню взводу – кущі, яма. Вогонь з танка вести по ділянці зосередженого вогню взводу – кущі, яма.

4. Праворуч на висоті 145,0 займає опорний пункт 1 танковий взвод, зліва на вогневій позиції – танк командира взводу.

5. Екіпажу приступити до копання окопу і його маскуванню. Підготувати та замаскувати основну вогневу позицію сьогодні до 05.00. До 07.00 підготувати та замаскувати запасну вогневу позицію.

Солдату Петренку (навіднику-оператору) готовність до відкриття вогню о 8.00 сьогодні. Вогонь з гармати відкривати по танках й інших бронеоб’єктах противника, коли вони досягнуть рубіж завод, кладовище, зі спареного кулемета з виходом противника на рубіж курган, камінь.

Солдату Сидоренку (механіку-водію) при зміні вогневої позиції з основної на запасну біля каміння танк вивести за маршрутом – кущі, каміння. Висуватися заднім ходом за мою команду. Вести спостереження та корегування вогню з основної вогневої позиції у секторі обстрілу – завод, млин; додатковий сектор – у напрямку сараю. Із запасної вогневої позиції в секторі обстрілу – у напрямку гаю, додатковий – окремих будинок.

6. Сигнали:

оповіщення: про повітряного противника – голосом “Повітря”, по радіо – 555, про радіоактивне зараження – голосом “Радіаційна тривога”, по радіо – 666, про хімічне, бактеріологічне, біологічне зараження – сигнальний патрон “Сигнал хімічної тривоги”, голосом “Хімічна тривога”, по радіо – 777;

управління та взаємодії: бойова тривога – сигнальний патрон червоного вогню, голосом “До бою”, по радіо – 111; відкрити вогонь по ділянці зосередженого вогню взводу – голосом “Точка”, по радіо – 222; перехід на запасну вогневу позицію – голосом “Перевал”, по радіо – 333; розпізнавання своїх літаків і військ – “Я свій літак” – два крени і ракета червоного вогню, “Ми свої війська” – серія зелених ракет в зеніт, передній край чи рубіж – дим помаранчевого кольору.

7. Готовність до оборони – 05.00 27.06. Мій заступник – навідник-оператор.

Додаток 12
до Курсу стрільб зі стрілецької
зброї і бойових машин
(пункт 4.2)

РОЗДАВАЛЬНО-ЗДАВАЛЬНА ВІДОМІСТЬ
на отримання (здавання) боєприпасів на пункті бойового постачання

_____ за “___” _____ 20__ року
(підрозділ) (військова частина)

Хто отримує (здає)	Видано				Підпис про отримання та дата	Здано на пункт бойового постачання						Підпис про здавання та дата	Примітка		
	Артпострілів, ПТРК, ракет		Набоїв			Артпострілів, ПТРК, ракет		Набоїв		Гільз, елементів артпострілів, ПТРК, ракет				Гільз, набоїв	
	Калібр артпострілів, індекс ПТРК, ракет	Кількість	Калібр	Кількість		Калібр артпострілів, індекс ПТРК, ракет	Кількість	Калібр	Кількість	Калібр гільзи, індекс елементів	Кількість			Калібр	Кількість

Начальник пункту бойового постачання _____
(військове звання, підпис, прізвище)

Командир підрозділу _____
(військове звання, підпис, прізвище)

Керівник стрільби _____
(військове звання, підпис, прізвище)

На пункті бойового постачання в наявності:

_____ мм артилерійські постріли	_____ шт.
_____ мм патрони	_____ шт.
_____ мм патрони	_____ шт.
_____ мм постріли	_____ шт.
_____ мм постріли	_____ шт.
ПТКР (ракет)	_____ шт.
гранати	_____ шт.
гранати	_____ шт.
_____ мм патрони	_____ шт.
_____ мм патрони	_____ шт.
_____ мм постріли	_____ шт.
_____ мм постріли	_____ шт.
ПТКР (ракет)	_____ шт.
гранати	_____ шт.
гранати	_____ шт.

Начальник пункту бойового постачання _____
(військове звання, підпис, прізвище)

Додаток 13
до Курсу стрільб зі стрілецької
зброї і бойових машин
(пункт 4.2)

ЖУРНАЛ

обліку проведення стрільб (вогневих тренувань)

на _____ військова частина _____
(військовому стрільбищі, директрисі, вогневому містечку)

№ з/п	Дата	Військова частина, підрозділ	№ вправи стрільб (вдень, вночі), вид зброї	Категорія тих, хто стріляє	Повинно стріляти	Стріляло	З них на оцінку				% виконання	Оцінка	Підпис керівника
							“Відмінно”	“Добре”	“задовільно”	“незадовільно”			
1	10.08	A1235 1мр	Вогневе тренування (вночі)	Усі	78	75	25	30	15	5	93,5	“Добре”	Командир роти (військове звання, прізвище, підпис)
2	11.08	A2143 3 мр	2 ВНС, БМП (вдень)	Офіцери	5	4	1	2	1	–	100	“Добре”	Те саме
			2 ВНС, БМП (вдень)	Навідники-оператори	10	10	3	4	2	1	90	“Добре”	Те саме
			2 ВНС, АК (вдень)	Сержанти	9	8	2	4	1	1	87,5	“Добре”	Те саме
				Автоматники	40	38	12	15	6	5	87	“Добре”	Те саме
			2 ВНС, РПК (вдень)	Кулеметники	12	12	6	3	2	1	91,7	“Добре”	Те саме
1ВНС, РПГ (вдень)	Гранатометники	9	9	3	2	2	2	88	“Добре”	Те саме			
Разом:					85	81	27	30	14	10	87,5	“Добре”	Те саме

ОБЛАДНАННЯ вертолітної директриси

Для стрільби з вертольота на вертолітній директрисі (військовому стрільбищі, директрисі БМ, ділянці тактичного поля) готується злітно-посадковий майданчик для одного-трьох вертольотів; позначаються видимими з вертольота місцевими предметами рубежі відкриття та припинення вогню; позначається, як правило, посередині мішеневого поля бойовий курс вертольота; праворуч та ліворуч від бойового курсу встановлюються цілі для стрільби зі штатного озброєння вертольотів.

З урахуванням того, що стрільба зі стрілецької зброї з вертольотів проводиться у бік флангів директриси (стрільбища), бокові захисні смуги, які є злітним простором, повинні бути глибиною не менше 4 км. Якщо місцевість не дозволяє проводити стрільбу в бік обох флангів, цілі встановлюються для ведення вогню у бік одного з них або у глибині стрільбища.

Дах та стіни командного пункту та дільничних пунктів управління повинні бути куленепробивними.

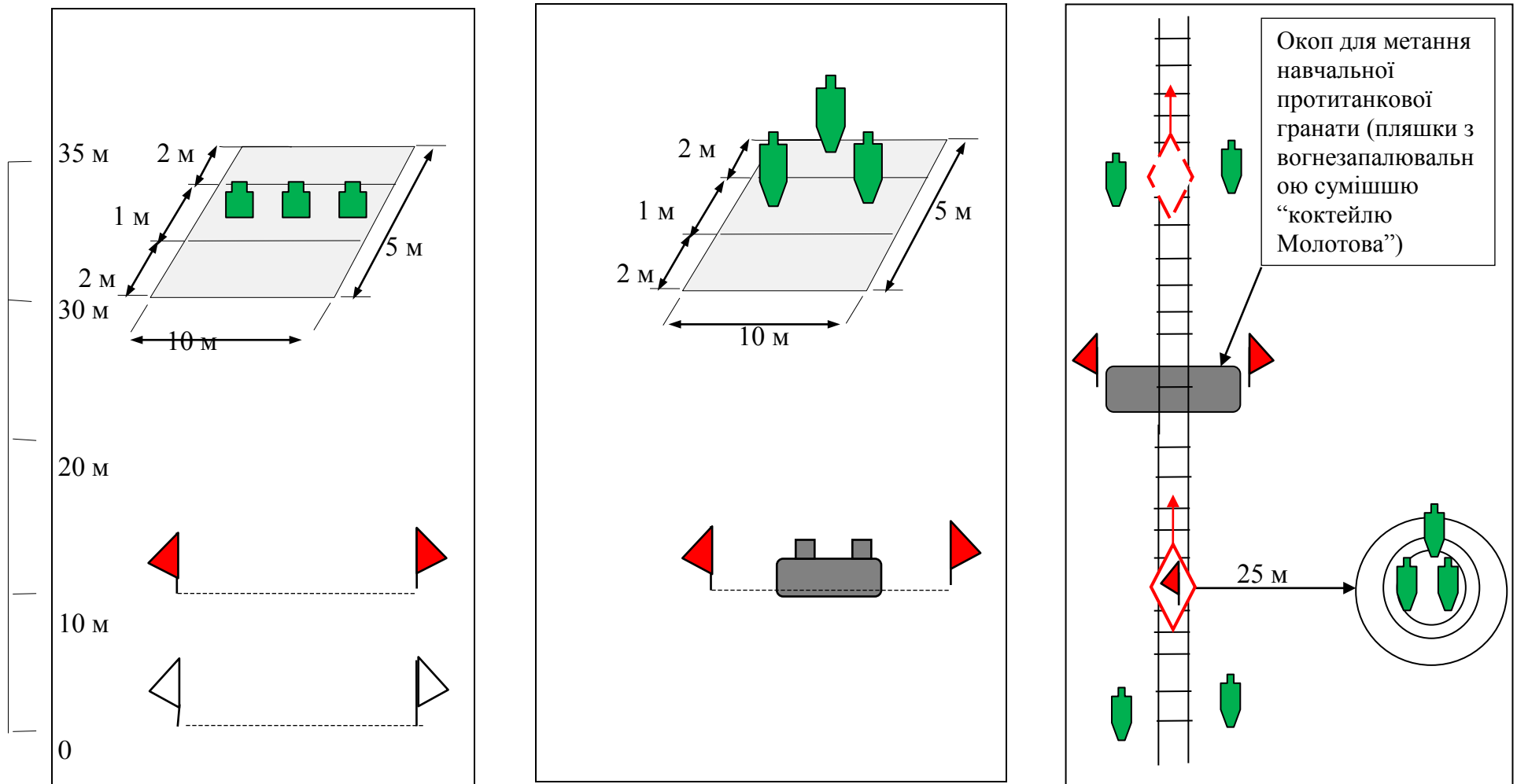
Пульт управління показу цілей обладнується пристроями для отримання інформації про ураження мішеней кожним, хто стріляє з вертольота.

На цій самій директрисі, як правило, проводиться і стрільба зі стрілецької зброї у пішому порядку та з БТР, у тому числі й з макета БТР (тренажера). Для стрільби з макета БТР (тренажера) на вертолітній директрисі (військовому стрільбищі) обладнується ділянка залізниці завдовжки близько 300 м, по якій у ході виконання вправи рухається макет БТР. Ділянку залізниці доцільно обладнувати таким чином, щоб можна було виконувати вправи стрільб з автомата, ручного кулемета, кулемета з бійниці макета БТР.

Додаток 15
до Курсу стрільб зі стрілецької
зброї і бойових машин
(пункт 6.1.1)

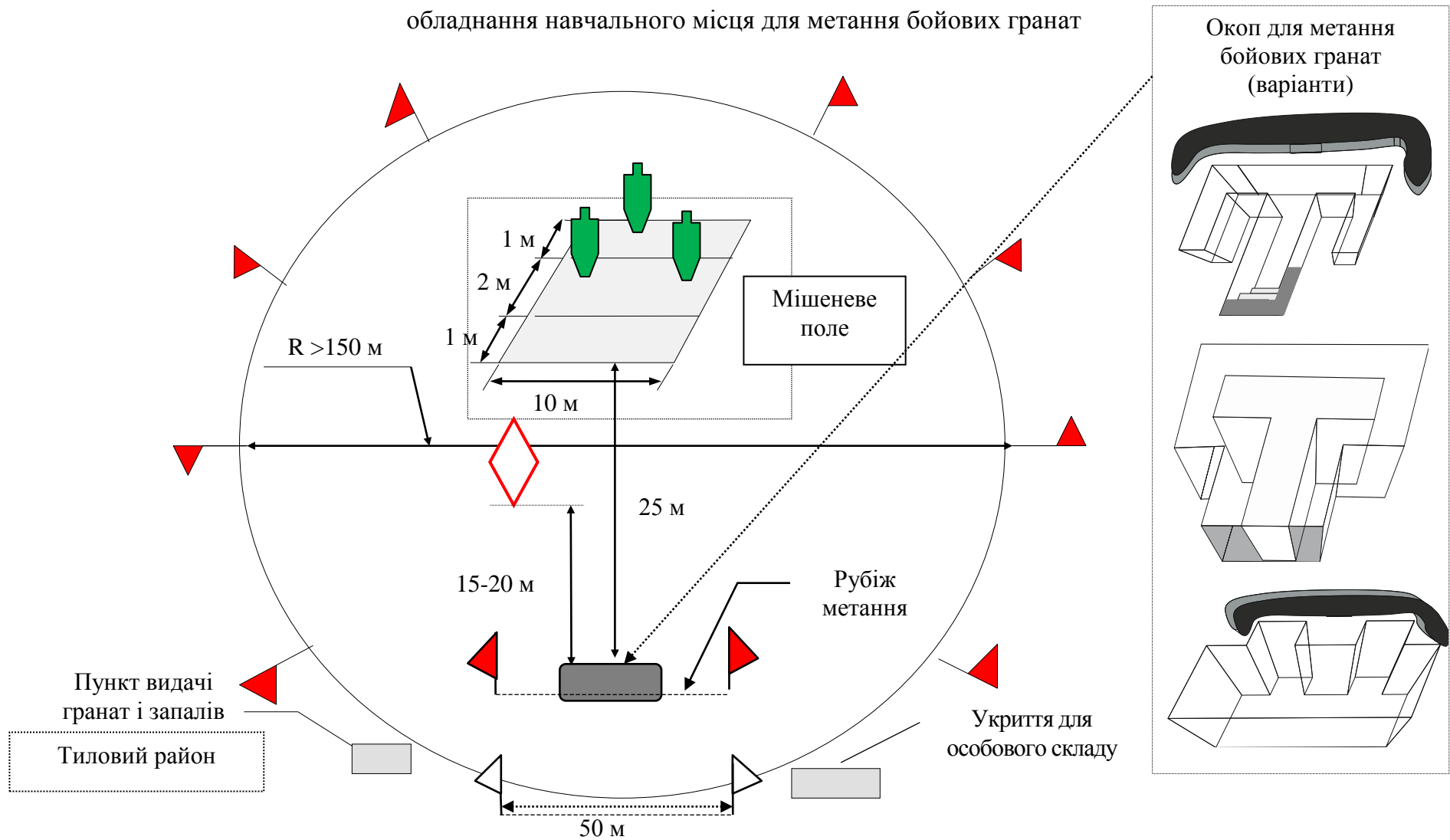
СХЕМА

обладнання навчального місця для метання навчально-імітаційних, навчальних протитанкових гранат
(пляшки з вогнезапалювальною сумішшю “коктейлю Молотова”)

Додаток 16
до Курсу стрільб зі стрілецької
зброї і бойових машин
(пункт 6.1.1)

СХЕМА
обладнання навчального місця для метання бойових гранат

Додаток 17
до Курсу стрільб зі стрілецької
зброї і бойових машин
(пункт 1.8)

ПЕРЕЛІК
документів для проведення ВБС

План проведення ВБС.
Відомість визначення оцінок за бойові стрільби.
Витяг з наказу командира військової частини про організацію і проведення стрільб, забезпечення виконання вимог безпеки.

ПЕРЕЛІК
документів для проведення бойових стрільб взводів (відділень)

№ з/п	Перелік документів
Плани	
1	План проведення бойових стрільб
2	План світлового забезпечення (за необхідністю)
Накази	
1	Наказ по військовій частині про підготовку до проведення бойової стрільби
Схеми, графіки	
1	Схема мішеневої обстановки (за необхідністю)
2	Схема управління мішеневою обстановкою (за необхідністю)
3	Виписки із схеми мішеневої обстановки щодо порядку показу цілей для операторів навчальних об'єктів
4	Схема шикування бойового порядку підрозділів
5	Схема огляду мішеней (за кожний рубіж)
Інші документи	
1	Відомість бойового та чисельного складу, озброєння і військової техніки, які виводяться на бойові стрільби
2	Оціночні відомості
3	Акт технічного стану озброєння, зразків озброєння і військової техніки
4	Акт перевірки боєприпасів
5	Роздавально-здавальні відомості на отримання (здавання) боєприпасів

Додаток 18
до Курсу стрільб зі стрілецької
зброї і бойових машин
(пункт 9.12)

РОЗРАХУНОК

необхідної кількості мішеней (цілей) для проведення бойових стрільб
взводів за оборонною тематикою
(варіант)

Визначення загальної кількості мішеней

На озброєнні механізованого взводу на БМП-2, який залучається до бойових стрільб за оборонною тематикою, знаходиться: 30 мм гармата БМП-2 – 3 шт., ПКТ на БМП – 3 шт.; ПК – 1 шт.; РПК – 3 шт.; СВД – 1 шт.; РПГ-7 – 3 шт.; АК-74 – 15 шт.

Необхідна кількість цілей (мішеней) визначається шляхом множення кількості вогневих засобів на коефіцієнт кількості вогневих завдань, узятий із таблиці (п. 9.13 Курсу стрільб) Таким чином, для особового складу, який озброєний АК-74, необхідна кількість цілей (мішеней) становить $15 \times 4 = 60$, РПГ-7 – $3 \times 1,3 = 4$, СВД – $1 \times 4 = 4$, ПК – $1 \times 4 = 4$, РПК – $3 \times 4 = 12$, ПКТ – $3 \times 4 = 12$, 30-мм гармата – $3 \times 3 = 9$, разом 105 мішеней.

Додатково виставляється по одній цілі для стрільби взводом на великі дальності та по повітряній цілі.

Всього 107 цілей (мішеней).

Усі мішені повинні бути такими, що з'являються, при цьому не менше 15% з них для стрільби у наступі та не менше 20% в обороні – такими, що рухаються. У гірській, сильно пересіченій та ліисто-болотистій місцевостях кількість мішеней, що рухаються, може бути зменшено відповідно до 10% і 15%.

Загальний розрахунок мішеней (цілей) для проведення бойових стрільб
механізованого взводу на БМП-2

Види озброєння і завдання, які вирішуються	Кількість озброєння	Коефіцієнт кількості вогневих завдань	Кількість мішеней (цілей)	Мішені, що з'являються (цілі)	Мішені, що рухаються
Спарений кулемет	3	4	12	9	3
Ручний кулемет	3	4	12	9	3
Кулемет	1	4	4	3	1
Снайперська гвинтівка	1	4	4	3	1
Автомат	15	4	60	49	11
Автоматична гармата	3	3	9	7	2
РПГ	3	1,3	4	3	1
Стрільба взводом на великі дальності	–	–	1	1	–
Стрільба по повітряних цілях	–	–	1	1	–
Усього для механізованих підрозділів	26	–	107	85	22

Визначення кількості та характеру мішеней

Відповідно до тактики дій імовірного противника та після визначення загальної кількості мішеней робимо висновок, що на механізований взвод в обороні буде наступати до механізованої роти посиленої танковим взводом.

Визначення кількості та характеру мішеней у мотопіхотній роті слід розпочинати з мотопіхотного відділення.

Мотопіхотне відділення у своєму складі має: БМП – 1 шт. (позначаємо мішенню № 14), кулемет – 1 шт. (мішенню № 10 або № 10а), ПТРК – 1 шт. (мішенню № 17а), РПГ – 1 шт. (мішенню № 9) та нараховує 10 чол., з урахуванням некомплекту – 8 чол. (ступінь укомплектованості, як правило, береться 80 – 85%), з яких 3 чол. позначаються мішенями № 8 або № 7, № 6, а 5 чол. позначається іншими мішенями. Усього для позначення мотопіхотного відділення противника в наступі необхідно 7 мішеней: № 8 – 3 шт., № 10 або № 10а, № 17а, № 9.

Мотопіхотний взвод у своєму складі має: БМП – 4 шт., кулеметів – 3 шт., ПТРК – 3 шт., РПГ – 3 шт., та нараховує 35 чол., з урахуванням некомплекту – 32 чол.

Мотопіхотна рота у своєму складі має 116 чол. (управління роти – 11 чол. і три мотопіхотних взводи по 35 чол.) Управління роти складається з командира роти, заступника командира роти, старшини роти, навідника-оператора БМП, механіка-водія БМП, кулеметника, стрільця-гранатометника, хіміка-інструктора, двох радіотелефоністів. З урахуванням некомплекту воно позначається 5 мішенями: № 8 або № 7, № 6 – 3 шт., № 10 – 1 шт., № 14 – 1 шт. Три мотопіхотних взводи позначаються 96 мішенями.

У складі танкового взводу – 4 танки (позначаємо мішенню № 12).

Таким чином, застосовуючи вказану вище методику та таблицю коефіцієнтів кількості вогневих завдань визначаємо, що для позначення дій противника (роти) необхідно виставити 107 мішеней.

Порядок визначення послідовності показу цілей та їх розміщення на місцевості визначається перш за все змістом навчальних питань і тактикою дій противника. У всіх випадках показ цілей повинен відображати послідовне пересування противника до переднього краю оборони взводу, починаючи з дальніх підступів до неї (розвідку, головні сили, перехід противника до атаки, противник який зупинений по рубежу, відхід противника).

РОЗРАХУНОК
необхідної кількості мішеней за цілями для проведення бойової стрільби
механізованого взводу (БМП-2) в обороні
(варіант)

Вид озброєння і завдання, які вирішуюються	Номери мішеней																									
	14		12		10		10a		9		8		17a		7		6		11		25		Усього		Загальна кількість	
	н	р	н	р	н	р	н	р	н	р	н	р	н	р	н	р	н	р	н	р	н	р	н	р		н
ПКТ	–	–	–	–	3	–	3	–	3	–	–	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	9	3	12
РПК	–	–	–	–	–	–	2	–	1	–	6	3	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	9	3	12	
ПК	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	1	4	
СВД	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	1	–	–	–	–	2	–	–	–	–	–	3	1	4	
АК	–	–	–	–	4	–	2	–	1	–	33	11	–	–	3	–	6	–	–	–	–	–	49	11	60	
30-мм гармата	7	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	7	2	9	
РПГ	–	–	3	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3	1	4	
Стрільба на великі дальності	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	3*	–	–	–	1*	–	–	–	1	–	1	
Стрільба по повітряних цілях	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	1	–	1	
Усього	7	–	3	1	7	–	8	–	5	–	42	19	–	2	3	–	8	–	1	–	1	–	85	22	107	
Загальна кількість	7		4		7		8		5		61		2		3		8		1		1		107			

Примітка. Стрільба на великі дальності здійснюється по цілі, яка включає в себе протитанкову гармату (наземну установку ПТРК, мішень № 11) з обслугою (мішень № 7 – 3 шт.), нерухомі, розташовані на площі 30 м по фронту та 20 м у глибину.

Додаток 19
до Курсу стрільб зі стрілецької
зброї і бойових машин
(пункт 9.14)

ОКРУГЛЕНІ ДАЛЬНОСТІ
прямого пострілу по мішенях Курсу стрільб

№ з/п	Вид зброї	Номери мішеней, їх висота та дальність прямого пострілу (м)							
		6,6а,9а, 10	9, 9б,10а, 11а,13б, 14б, 17б, 19а	7,11, 12б	8, 8а,17, 17а	19	13,13а	14, 14а, 12, 12а	18, 20а,22, 23,23а, 23в
		0,5	0,75	1,0	1,5	1,75	2,0	2,35	2,6
1	7,62-мм автомат та ручний кулемет (АКМ, РПК)	350	400	450	500	–	–	–	600
2	5,45-мм автомат (АК-74) та 7,62-мм кулемет (ПК, ПКТ)	400	500	550	600	–	–	–	750
3	5,45-мм ручний кулемет (РПК-74) та 7,62-мм снайперська гвинтівка (СВД)	400	500	600	650	–	–	–	800
4	12,7-мм кулемет НСВ, НСВТ	500	550	600	750	–	–	–	900
5	14,5-мм кулемет ПКВТ та вкладні стволи (гармати)	600	650	700	800	–	900	–	1050
6	30-мм гармата	–	700	800	1000	1050	1000	1150	1200
7	РПГ-2, РПГ-18	–	50	75	–	100	100	100	–
8	РПГ-7	–	150	200	–	300	300	300	350
9	РПГ-16	–	350	400	–	450	500	500	500
10	73-мм гармата 2А28 (СПГ)	–	400	500	–	750	750	850	850
15	125-мм гармата (практичний снаряд)	–	650	750	900	950	1000	1100	1150

Примітки:

1. Дальності прямого пострілу по мішенях, яких немає у таблиці, беруться такими, що дорівнюють дальностям прямого пострілу по цілях приблизно такої самої висоти.
2. Дальності прямого пострілу для інших видів озброєння та боєприпасів визначаються за відповідними таблицями стрільб.

Додаток 20
до Курсу стрільб зі стрілецької
зброї і бойових машин
(пункт 9.14)

РОЗРАХУНОК

кількості боєприпасів, яка необхідна для ураження цілей
Стрілецька зброя, озброєння БМП-1 (БМД-1) і БТР

Вид зброї	Положення для стрільби (спосіб стрільби)	Середня дальність стрільби (м) і кількість боєприпасів на 1 мішень (шт.)						
		100	200	300	500	700	900	1100
1	2	3	4	5	6	7	8	9
7,62-мм автомат і ручний кулемет, кулемет на сощі	Лежачи (стоячи) з упора (з сошки)	$\frac{3}{3}$	$\frac{5}{3}$	$\frac{8}{4}$	$\frac{12}{6}$	$\frac{20}{10}$	$\frac{30}{15}$	$\frac{40}{-}$
	Лежачи з руки	$\frac{4}{3}$	$\frac{6}{4}$	$\frac{10}{6}$	$\frac{20}{10}$	$\frac{30}{15}$	-	-
	З коліна	$\frac{5}{3}$	$\frac{8}{5}$	$\frac{15}{10}$	$\frac{25}{20}$	$\frac{40}{30}$	-	-
	З короткої зупинки (стоячи)	$\frac{8}{5}$	$\frac{15}{10}$	$\frac{20}{15}$	$\frac{30}{25}$	-	-	-
	На ходу	$\frac{15}{10}$	$\frac{20}{15}$	$\frac{25}{-}$	-	-	-	-
	З борту (поверх борту) БМП (БМД), БТР:	$\frac{4}{4}$	$\frac{7}{5}$	$\frac{12}{7}$	$\frac{20}{10}$	$\frac{40}{20}$	-	-
	з місця і короткої зупинки з ходу	$\frac{10}{6}$	$\frac{20}{15}$	-	-	-	-	-
Снайперська гвинтівка	Лежачи (стоячи) з упора	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{1}$	$\frac{3}{2}$	$\frac{5}{3}$	$\frac{8}{5}$
	Лежачи з руки	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{2}$	$\frac{3}{2}$	$\frac{5}{3}$	$\frac{8}{5}$	$\frac{13}{8}$
	З коліна	$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{2}$	$\frac{5}{3}$	$\frac{8}{5}$	$\frac{13}{8}$	-
	З короткої зупинки (стоячи)	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{2}$	$\frac{3}{2}$	$\frac{8}{5}$	$\frac{13}{8}$	-	-
7,62-мм кулемет на станку (на спеціальній машині)	Зі станка	3	6	10	15	30	40	
	З розсіюванням (на 10 м фронті цілі і ураження 50% фігур)	16	17	20	25	30	40	-
7,62-мм кулемет, який встановлено на БМ	З місця	3	4	6	10	15	20	30
	З короткої зупинки	4	6	10	15	20	-	-
	З ходу	5	8	15	30	45	-	-
12,7-мм кулемет на станку (на спеціальній машині, танку)	З місця	5	5	5	6	7	10	13
14,5-мм кулемет, який встановлено на БТР	З місця та з короткої зупинки	3	4	5	6	8	10	12
РПГ	по танку, БМП, БТР	З місця						
	по танку, БМП, БТР в	1	1	2	7	-	-	-

	окопі	1	2	5	–	–	–	–
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Гармата БМП-1 і СПГ	по танку, БМП, БТР по танку, БМП, БТР в окопі	3 місця і короткої зупинки						
		1	1	1	1	2	3	4
		1	1	1	2	4	8	–

Примітки:

1. У знаменнику зазначено кількість патронів під час стрільби з 5,45-мм автомата і ручного кулемета; зі снайперської гвинтівки – снайперськими патронами. Під час стрільби з ГП-25 1/3 патронів, виділених для стрільця, замінюється на ВОГ-25 у співвідношенні 3:1.

2. Середня дальність стрільби визначається як середня арифметична величина між дальностями відкриття вогню і припинення вогню.

30-мм гармата БМП-2 (БМД-2)

Спосіб стрільби	Дальність (м)								
	700	1000	1300	1500	1700	2000	2300	2500	2700
3 місця та короткої зупинки									
по БМП, БТР	6	6	7	8	9	10	18	24	44
по БМП, БТР в окопі	6	7	9	14	19	24	44	67	136
3 ходу зі стабілізатором озброєння									
по БМП, БТР	6	6	7	8	10	12	20	36	84
по БМП, БТР в окопі	6	8	13	20	28	44	67	136	414

Танкове озброєння

Способи ведення вогню	Дальності відкриття вогню		
	У межах дальності прямого пострілу	Додатково на кожні 500 м більше дальності прямого пострілу (під час стрільби штатним артилерійським пострілом)	Додатково на кожні 200 м більше дальності прямого пострілу (під час стрільби із вкладного ствола і кулемета)
Під час стрільби з гармати			
3 місця (із зупинки)	2	1	1
3 короткої зупинки	3	1	1
3 ходу	3	1	1
Під час стрільби з кулемета			
3 місця (із зупинки)	10	–	5
3 ходу	15	–	8

Автоматичний гранатомет на стану АГС-17 (після пристрілювання)

Цілі	Дальність (м)						
	400	600	800	1000	1200	1400	1600
Одиночна ціль	4	6	8	10	12	13	15
Групова ціль	–	–	–	30	34	36	45